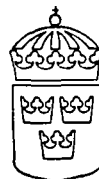

Regeringens proposition

1986/87:58

om jaktlag, m. m.

Prop.
1986/87:58

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 13 november 1986.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Ulf Lönnqvist

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ny jaktlag som skall ersätta den nu gällande lagen (1938:274) om rätt till jakt. För att understryka den starka koppling som bör finnas mellan jakt och viltvård finns i den nya lagen ett särskilt avsnitt med bestämmelser om viltets skydd och vård. Den nya lagens civilrättsliga bestämmelser om jakträtten innebär i huvudsak endast en språklig revision av den nuvarande lagen. Vid upplåtelse av jakträtt ges dock nyttjanderättshavarna en starkt ställning genom att deras avtal under vissa förutsättningar förlängs. Till den nya lagen har också förts vissa bestämmelser som med hänsyn till djurskydd och säkerhet är av särskild betydelse för jaktutövningen. Lagen innehåller även bestämmelser till grund för den ordning som i fortsättningen bör gälla för älgjakten. I lagen föreslås förenklade påföljdsbestämmelser. Straffmaximum för grova brott föreslås höjt.

Naturvårdsverket bör få ett vidgat ansvar för medelsanvisningen till viltforskningen. Länsstyrelserna skall i fortsättningen själva svara för att ersättningen för vissa viltskador finansieras med avgifter som betalas för vilt som fälls. Slutligen föreslås att frilevande vildsvin skall få förekomma i landet i begränsad omfattning.

Den nya jaktlagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1987.

Denna proposition består av tre huvuddelar: lagrådsremiss (s. 18), lagrådets yttrande (s. 99) och regeringens protokoll med beslut om proposition (s. 106). I det protokollet finns även förslag som inte har behandlats i lagrådsremissen.

Den som vill ta del av skälen för samtliga förslag måste läsa alla tre delarna.

1 Förslag till Jaktlag

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller viltvården, rätten till jakt och jaktens bedrivande samt frågor som har samband därmed.

Utöver bestämmelserna i denna lag gäller föreskrifter i andra författningar i fråga om skyddet och vården av viltet.

2 § Med vilt avses i lagen vilda däggdjur och fåglar. Med jakt avses att fånga eller döda vilt och att i sådant syfte söka efter, spåra eller förfölja vilt. Till jakt räknas också att göra ingrepp i viltets bon och att ta eller förstöra fåglars ägg.

3 § Viltet är fredat och får jagas endast om detta följer av denna lag eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen. När viltet är fredat, gäller fredningen också dess ägg och bon.

Viltvården

4 § Viltet skall vårdas i syfte att bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd och att främja en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna.

I viltvården ingår att genom särskilda åtgärder sörja för att viltet får skydd och stöd och att anpassa jakten efter tillgången på vilt. För att åtgärderna utförs och anpassningen sker svarar markägaren och jakträttshavaren.

5 § Var och en skall visa viltet hänsyn. Idrottstävlingar och annan liknande friluftsverksamhet i marker där det finns vilt skall genomföras så att viltet störs i så liten utsträckning som möjligt.

Viltet får inte ofredas och inte heller förföljas annat än vid jakt. Förbudet hindrar dock inte att lämpliga åtgärder vidtas av markinnehavaren i syfte att motverka skador av vilt.

6 § Under tiden den 1 mars – den 20 augusti skall hundar hållas kopplade i marker där det finns vilt. Under den övriga tiden av året skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte används vid jakt.

Regeringen får meddela föreskrifter som avviker från första stycket.

7 § Om det på grund av ett viltbestånds storlek finns påtagliga risker för trafikolyckor eller för allvarliga skador av vilt, får den myndighet som regeringen bestämmer besluta om jakt för att förebygga eller minska dessa risker.

I myndighetens beslut skall bestämmas hur jakten skall bedrivas och om den skall ske genom jakträttshavarens försorg, om han har åtagit sig det, eller genom särskilt utsedda jägare. I beslutet skall också bestämmas hur det skall förfaras med djur som dödas eller fångas vid jakten.

8 § Om förekomsten av en viss viltart innebär betydande skaderisker, får regeringen i fråga om denna art föreskriva att den myndighet som regeringen bestämmer får besluta om sådan jakt som avses i 7 §.

Prop. 1986/87:58

9 § Om ett vilt djur orsakar avsevärd skada eller om det kan antas vara farligt för människors säkerhet, får polismyndigheten låta avliva djuret.

Regeringen får meddela föreskrifter om att polismyndigheten får låta avliva eller fanga vilt, när detta är befogat från djurskyddssynpunkt.

Jakträtten m.m.

Vem som har jakträtten

10 § Fastighetsägaren har jakträtten på den mark som hör till fastigheten, om inte annat följer av andra stycket eller av 11 §. I jakträtten ingår rätt att tillgodogöra sig vilt som omhändertas, påträffas dött eller dödas i annat sammanhang än vid jakt, om inte annat följer av föreskrifter meddelade med stöd av 25 §.

Vid jordbruksarrende har arrendatorn jakträtten på den arrenderade marken, om inte annat har avtalats.

Om samernas rätt att jaga finns särskilda bestämmelser.

11 § Jakträtten på en väg tillkommer den som har jakträtten på den angränsande marken. Går vägen i gränsen mellan marker med skilda ägare och äger inte någon av dem vägmarken, har var och en av dem jakträtten på den marken.

12 § På allmänt vatten, som gränsar till en fastighets strand, har fastighetsägaren jakträtt intill etthundra meter från strandlinjen. Om detta skulle medföra att flera fastighetsägare får jakträtt på samma vattenområde, skall var och en av dem ha jakträtt på den del av området som är närmast hans strand.

På annat allmänt vatten liksom på sådana holmar, klippor och skär, som inte hör till något hemman, får jakt bedrivas endast efter särskilt tillstånd. Regeringen eller, efter regeringens bestämmande, länsstyrelsen bemyndigas att genom beslut i det särskilda fallet eller genom föreskrifter meddela tillstånd.

13 § På en samfällighet får delägarna bara utöva sin jakträtt för egna behov. Har de kommit överens om något annat eller har de beslutat något annat enligt vad som gäller för samfällighetens förvaltning, får de dock utöva jakträtten i enlighet med överenskommelsen eller beslutet.

Överlåtelse av jakträtt m.m.

14 § Jakträtt som har upplåtits i andra fall än i samband med jordbruksarrende får inte överlätas eller upplätas utan fastighetsägarens samtycke.

Första stycket gäller också i fråga om övergång genom bodelning, arv, testamente, bolagsskifte eller liknande förvärv.

Upplåtelse av jakträtt i vissa fall

15 § Har jakträtt upplåtits mot ersättning och gäller avtalet för viss tid som överstiger ett år, skall uppsägning alltid ske för att avtalet skall

upphöra att gälla vid avtalstidens utgång. Sådan uppsägning skall ske på det sätt som gäller för uppsägning enligt 8 kap. 8 § jordabalken. Vill fastighetsägaren eller nyttjanderättshavaren att villkoren för avtalet ändras för en ny upplåtelseperiod, skall han meddela motparten detta i den ordning som gäller för uppsägning av avtalet. Uppsägning och begäran om villkorsändring skall ske senast två månader före avtalstidens utgång.

Om avtal som avses i första stycket inte sägs upp inom rätt tid, anses det förlängt på en tid som motsvarar upplåtelseiden, dock längst fem år, eller, om begäran om villkorsändring har gjorts, på den tid och de villkor i övrigt som bestäms enligt 19 §.

I fråga om upplåtelser med stöd av rennäringslagen (1971: 437) samt upplåtelser som ingår i arrende eller hyra gäller särskilda bestämmelser.

16 § Förbehåll som strider mot 15 § första eller andra stycket eller mot 17–22 §§ är utan verkan mot nyttjanderättshavaren eller den som har rätt att träda i hans ställe.

17 § Om fastighetsägaren har sagt upp ett avtal som avses i 15 §, har nyttjanderättshavaren rätt till förlängning av detta, utom när

1. nyttjanderättshavaren har åsidosatt sina förpliktelser enligt avtalet i sådan mån att detta skäligen inte bör förlängas,

2. fastighetsägaren gör sannolikt att han själv eller någon medlem av hans familj eller någon som är anställd i hans jordbruk eller skogsbruk skall utöva jakträtten på fastigheten,

3. fastighetsägaren gör sannolikt att fastigheten skall användas för något ändamål som utesluter fortsatt jakt,

4. fastighetsägaren i annat fall har befogad anledning att upplösa avtalsförhållandet.

18 § Har fastighetsägaren sagt upp ett avtal som avses i 15 § eller har villkorsändring begärts och föreligger tvist om förlängning av avtalet eller om villkoren för den nya upplåtelseperioden, skall fastighetsägaren eller, om villkorsändringen begärts av nyttjanderättshavaren, denne senast en månad före upplåtelseidens utgång hänskjuta tvisten till arrendenämnden.

Om en tvist inte har hänskjutits till arrendenämnden inom den tid som anges i första stycket, är uppsägningen eller begäran om villkorsändring utan verkan.

19 § Ogillas fastighetsägarens talan om att avtal som avses i 15 § skall upphöra att gälla, skall villkoren för den fortsatta upplåtelsen fastställas efter vad som kan anses skäligt med hänsyn till de villkor som tidigare har gällt för upplåtelsen, till inträffade eller förutsebara förändringar samt till vad som kan anses vanligt vid jämförbara förhållanden. I den mån ändring av villkoren inte begärs, skall samma villkor som förut gälla.

Första stycket gäller även vid avgörande av en villkorstvist som hänskjutits till arrendenämnden.

Om fastighetsägaren och nyttjanderättshavaren kommer överens om villkoren för fortsatt upplåtelse i tvist enligt första eller andra stycket, gäller de överenskomna villkoren, oavsett vad som föreskrivs i nämnda stycken, i den mån inte annat följer av 16 § eller av bestämmelserna i jordabalken.

Dom eller beslut om förlängning anses som avtal om fortsatt upplåtelse. Mot nyttjanderättsförhållandet får inte åberopas omständighet som kunnat åberopas i målet eller ärendet.

Dom eller beslut i villkorstvist anses som avtal om villkoren för den fortsatta upplåtelsen.

20 § Är frågan om förlängning av upplåtelseavtalet ännu inte avgjord när tiden för avtalet går ut, har nyttjanderättshavaren jakträtt enligt avtalet till dess frågan är slutligt avgjord. För den tid som nyttjanderättshavaren sålunda innehar jakträtt skall de förut gällande upplåtelsevillkoren tillämpas till dess att villkoren för samma tid blir slutligt bestämda.

Är en tvist om upplåtelsevillkoren ännu inte avgjord när tiden för avtalet går ut, skall de förut gällande villkoren tillämpas till dess att villkoren för den nya upplåtelseperioden blir slutligt bestämda.

21 § Skall nyttjanderättshavaren enligt dom eller beslut betala högre avgift än förut för förfluten tid, skall han betala ränta på det överskjutande beloppet som om detta hade förfallit till betalning samtidigt med den förut utgående avgiften. Skall nyttjanderättshavaren betala lägre belopp, skall fastighetsägaren betala ränta på det belopp som han har mottagit för mycket från den dag då han tog emot beloppet.

Räntan skall beräknas enligt 5 § räntelagen (1975:635) för tiden innan domen eller beslutet har vunnit laga kraft och enligt 6 § räntelagen för tiden därefter.

22 § Om villkor för den fortsatta upplåtelsen har fastställts enligt 19 §, har nyttjanderättshavaren alltid rätt att säga upp avtalet senast två månader efter den dag då domen eller beslutet vann laga kraft. Avtalet upphör då att gälla den 30 juni som inträffar närmast efter uppsägningen.

Rätt till jakt efter vissa djur

23 § Under de tider som regeringen föreskriver får

1. den som bor på en gård eller har en trädgård men saknar jakträtt där döda eller fånga och behålla följande djur som kommer in på gården eller i trädgården: vildsvin, räv, grävling, iller, mink, hermelin, vessla, ekorre, vildkanin, mullvad, sorkar, lämlar, råttor, skogsmöss, husmus, duvhök, sparvhök, kråka, råka, kaja, skata, björktrast (snöskata), gråsparv eller pilfink,

2. den som har en handelsträdgård, anläggning för yrkesmässig fruktodling eller plantskola men saknar jakträtt där döda hare, om det behövs för att förhindra skador på träd eller trädplantor; därvid skall djur som dödas tillfalla jakträttshavaren,

3. den som innehar mark men saknar jakträtt där fånga vildkanin och behålla de fångade djuren.

Regeringen får medge att jakt efter björn, varg, järv, lo eller säl bedrivs på annans jaktområde.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från första stycket.

Ringmärkning m.m.

24 § Regeringen får meddela föreskrifter om att vilt får fångas eller fällas på annans jaktmark för märkning, undersökning eller andra åtgärder som företas för att tillgodose vetenskapliga behov.

Vilt som tillfaller staten

25 § För att skydda utrotningshotade, sällsynta eller särskilt värdefulla djurarter och tillförsäkra vetenskapen och undervisningen djur av sådana

arter får regeringen föreskriva att vilt som omhändertas, påträffas dött eller dödas skall tillfalla staten. Prop.1986/87:58

Anmälningsskyldighet

26 § Regeringen får meddela föreskrifter om anmälningsskyldighet i fråga om

1. vilt som har fällts under jakt,
2. vilt som skall tillfalla staten,
3. vilt som har skadats eller dödats vid sammanstötning med motorfordon.

Jakten

27 § Jakten skall bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidande och så att människor och egendom inte utsätts för fara.

28 § Om vilt har skadats vid jakt, skall jägaren snarast vidta de åtgärder som behövs för att djuret skall kunna uppspåras och avlivas.

Om älg, hjort eller rådjur har skadats vid jakt på ett jaktområde och tar sig in på ett annat jaktområde, skall jägaren se till att jakträttshavaren där eller markägaren snarast underrättas. Kan dessa nås endast med svårighet, får polismyndigheten i orten underrättas i stället.

29 § Regeringen får meddela föreskrifter om

1. de tider när olika slag av vilt får jagas inom skilda delar av landet,
2. tillstånd till jakt under en särskild jakttid (licens),
3. tillstånd till jakt för att förhindra skador av vilt,
4. att hund skall finnas tillgänglig vid jakt för uppspårning av skadat vilt.

30 § Vid jakten får användas endast de vapen och jaktmedel i övrigt som regeringen föreskriver.

Regeringen får föreskriva att vapen och övriga jaktmedel skall vara av godkänd typ och att avgift skall betalas för den prövning som behövs för sådant typgodkännande.

Regeringen får föreskriva att jakt med skjutvapen får ske endast under vissa tider av dygnet.

31 § Jakt med skjutvapen får inte ske från motordrivna fortskaffningsmedel. Sådana fortskaffningsmedel eller andra motordrivna anordningar får inte heller användas för att söka efter, spåra, förfölja eller genskjuta vilt, för att hindra vilt att undkomma eller för att avleda viltets uppmärksamhet från den som jagar.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från första stycket.

Regeringen får meddela föreskrifter som förbjuder eller ställer upp särskilda villkor för medförande av skjutvapen vid färd med motordrivna fortskaffningsmedel.

32 § Jakt med drivande hund får inte ske på ett område som är så beskaffat att det kan förutses att drevet huvudsakligen kommer att gå fram över annans jaktområde.

33 § Jakt efter älg får ske endast efter licens av länsstyrelsen och inom ett område som länsstyrelsen har registrerat (licensområde). Detta gäller

inte, om jakten endast avser älgkalv.

Prop. 1986/87:58

Ett licensområde skall vara av sådan storlek och beskaffenhet i övrigt att det är lämpat för älgjakt. Länsstyrelsen får vägra att registrera ett område som licensområde eller besluta om avregistrering, om området inte medger en avskjutning av minst ett vuxet djur om året.

34 § Utan lov är det inte tillåtet att skrämma eller mota vilt från någon annans jaktområde i andra fall än som avses i 5 § andra stycket andra meningen. Det är inte heller tillåtet att utan lov locka vilt från någon annans jaktområde genom utfodring eller på något annat sätt.

35 § Utan medgivande av jakträttshavaren är det inte tillåtet att med fångstredskap eller vapen som kan användas för jakt ta vägen över annans jaktområde. Detta får dock ske på vägar som är upplåtna för allmänheten och även annars, om det sker i lovliga ärenden. Om hund medförs, skall den hållas kopplad.

Utplantering av vilt m.m.

36 § Regeringen får meddela föreskrifter om att vissa slag av vilt inte får sättas ut i frihet eller hållas i hägn utan särskilt tillstånd eller att andra särskilda föreskrifter eller villkor skall gälla för sådan verksamhet.

Handel med vilt

37 § Om det behövs med hänsyn till viltvården eller för att tillgodose något annat syfte i denna lag, får regeringen meddela föreskrifter som förbjuder eller ställer upp särskilda villkor för yrkesmässig handel med vilt.

38 § Regeringen får meddela föreskrifter som innebär att yrkesmässigt bedriven montering eller annan preparering av vilt inte får ske utan särskilt tillstånd eller att andra särskilda föreskrifter eller villkor skall gälla för sådan verksamhet.

För tillsyn över efterlevnaden av sådana föreskrifter och villkor har den myndighet som regeringen bestämmer rätt till tillträde till de lokaler där montering eller annan preparering av vilt bedrivs och de lagerutrymmen som används i verksamheten. Myndigheten har också rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.

Länsvilt nämnder

39 § Till varje länsstyrelse är knuten en länsvilt nämnd med uppgift att vara länsstyrelsens rådgivande organ i frågor om viltvården.

Ledamöterna i länsvilt nämnden utses enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

Kunskapsprov m.m.

40 § Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet att avlägga prov i fråga om kunskaper och skjutförmåga som villkor för att få jaga.

Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet att betala avgift för prov som avses i första stycket.

Regeringen får överlämna åt sammanslutning på jaktens och viltvårdens

Avgifter

41 § För att främja viltvården eller andra liknande ändamål som är förenliga med syftet med denna lag får regeringen meddela föreskrifter om skyldighet för den som jagar

1. att betala en årlig avgift (jaktvårdsavgift),
2. att betala en avgift för vissa slag av vilt som fälls.

Avgifter som avses i första stycket 1 skall bilda en fond (jaktvårdsfonden) som efter regeringens bestämmande får användas för angivna ändamål.

Jakttillsynsmän

42 § För tillsyn över efterlevnaden av denna lag och föreskrifter, som har meddelats med stöd av lagen, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utse jakttillsynsmän.

Jakttillsynsmän får förordnas att med stöd av 47 § ta egendom i beslag.

Ansvar m.m.

43 § För *jaktbrott* döms till böter eller fängelse i högst sex månader den som

1. med uppsåt eller av grov oaktsamhet olovligen jagar på annans jaktområde eller där tillägnar sig vilt eller vid jakt som sker med stöd av licens bryter mot en för jakten väsentlig bestämmelse i licensen eller
2. med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot 3 §, 31 § första stycket, 32 § eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 25 §, 29 § 1 eller 30 § första stycket.

44 § Om ett jaktbrott är att anse som grovt, döms till fängelse i högst två år.

Vid bedömande av om brottet är grovt skall särskilt beaktas

1. om det avsåg ett utrotningshotat, sällsynt eller värdefullt vilt,
2. om det har utförts vanemässigt eller i större omfattning,
3. om det har utförts med otillåten hjälp av ett motordrivet fortkärfningsmedel eller någon annan motordriven anordning.

45 § Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot 5 § andra stycket, 6 § första stycket eller 13 §,
 2. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 26 §, om ansvar för gärningen inte kan ådömas enligt lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott,
 3. bryter mot 27 §, om ansvar för gärningen inte kan ådömas enligt brottsbalken,
 4. underlåter att fullgöra skyldighet enligt 28 § eller vad som åligger honom enligt 38 § andra stycket andra meningen,
 5. bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 29 § 4, 30 § tredje stycket eller 31 § tredje stycket eller
 6. bryter mot 35 § eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 36 §, 37 §, 38 § första stycket, 40 § första stycket eller 41 § första stycket.
- Den som med uppsåt bryter mot 34 § döms till böter.

Den som i annat fall än som avses i 43 § 1 med uppsåt eller av oaktsamhet åsidosätter vad som bestämts i en för jakt meddelad licens döms till böter, högst ettusen kronor.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar enligt denna paragraf.

46 § Den som obehörigen tar befattning med vilt som han vet eller har skäligen anledning att anta har dödats eller åtkommits genom jaktbrott eller brott som avses i 45 § tredje stycket, döms för *jakthäleri* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om brottet är att anse som grovt, döms till fängelse i högst två år. Vid bedömande av om brottet är grovt skall särskilt beaktas sådana omständigheter som anges i 44 § andra stycket 1 och 2.

47 § Ertappas någon på bar gärning då han begår jaktbrott, får vilt och sådan egendom som enligt 49 § kan antas bli förverkad eller som kan antas ha betydelse för utredning om brottet tas i beslag av jakträttshavaren eller av någon som företräder honom. Samma befogenhet tillkommer därtill förordnade jakttillsynsmän samt därtill behöriga tjänstemän vid tullverkets kust- eller gränsbevakning.

Har egendom tagits i beslag, skall anmälan om detta skyndsamt göras till polis- eller åklagarmyndigheten. Den som tar emot anmälan skall förfara som om han själv gjort beslaget.

För att undvika att vilt som har tagits i beslag förstörs, får djuret efter värdering säljas på lämpligt sätt.

48 § Om någon har begått jaktbrott, jakthäleri eller brott som avses i 45 § tredje stycket, skall vilt som han har kommit över genom brottet förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt. I stället för viltet kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

Det som förverkats tillfaller jakträttshavaren i de fall som föreskrivs av regeringen.

49 § Jaktredskap, fortskaffningsmedel och andra hjälpmedel som har använts eller medförts vid jaktbrott får förklaras förverkade, om det behövs för att förebygga brott eller om det annars finns särskilda skäl.

I stället för hjälpmedlet kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

50 § I fråga om förverkad egendom gäller särskilda bestämmelser om förfarandet med sådan egendom i den mån inte annat följer av 47 § tredje stycket eller 48 § andra stycket. Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från de särskilda bestämmelserna i fråga om djur som behövs för forskningsändamål eller av någon annan särskild anledning inte bör säljas på det sätt som anges i bestämmelserna.

51 § Vad som sägs i 46–48 §§ om vilt gäller även i fråga om skinn, ägg och bon.

Bemyndiganden

52 § Regeringen får överlåta åt en förvaltningsmyndighet att meddela sådana föreskrifter eller beslut som avses i 6 § andra stycket, 23–26, 29 och 30 §§, 31 § andra och tredje styckena, 36 och 37 §§, 38 § första stycket,

Hur beslut får överklagas

53 § Bestämmelser om arrendenämnd finns i 8 kap. jordabalken och i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder.

Om en part inte godtar en arrendenämnds beslut i fråga om förlängning av ett avtal om jakträttsupplåtelse eller om villkoren för en sådan förlängning, får parten klandra beslutet genom att väcka talan mot den andra parten vid den fastighetsdomstol inom vars område fastigheten är belägen. Klandras inte beslutet inom två månader från den dag då beslutet meddelades, är partens rätt till talan förlorad. Tvist som efter klander är anhängig vid domstol får återförvisas till arrendenämnden.

Fastighetsdomstolens dom i fråga om fastställande av villkor enligt 19§ och hovrättens dom i fråga om förlängning av ett avtal om jakträttsupplåtelse eller fastställande av villkor i samband med sådan förlängning får inte överklagas.

54 § Länsstyrelsens beslut enligt 12 och 33§§ får överklagas hos statens naturvårdsverk. Naturvårdsverkets beslut i en överklagad fråga får inte överklagas. Naturvårdsverkets beslut i övrigt med anledning av besvärshandelen får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Föreskrifter om hur sådana beslut får överklagas som fattats av en myndighet med stöd av ett bemyndigande enligt denna lag meddelas av regeringen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987, då lagen (1938:274) om rätt till jakt skall upphöra att gälla.

2. Bestämmelserna i 15–22§§ gäller inte i fråga om upplåtelser av jakträtt som har skett före lagens ikraftträdande.

3. Äldre bestämmelser om jakträtt för boställshavare, kronohemmans åbor och innehavare av kronotorp, skogstorp, odlingslägenheter, kolonat och fjällägenheter och om ansvar och särskild rättsverkan vid brott mot sådana bestämmelser skall fortfarande gälla.

4. Den nya lagen inskränker inte de rättigheter som avses i 8§ första stycket lagen (1938:274) om rätt till jakt. Bestämmelserna i 8§ andra stycket samma lag skall tillämpas i fråga om servitut som innefattar jakträtten på viss fastighet och som upplåtits senast den 30 juni 1987.

5. Inom område, som för 1986 års jakt har registrerats med stöd av 13§ jaktstadgan (1938:279) som älgjaktsområde utan att vara licensområde, får älgjakt ske enligt äldre bestämmelser tills vidare, dock längst till utgången av år 1990. Jakträttshavare, som är född år 1931 eller tidigare och som under försökstiden för samordnad älgjakt har jagat älg huvudsakligen inom ett sådant område som avses i föregående mening, kan få området registrerat som licensområde för tiden efter år 1990 och ges licens för ett vuxet djur att skjutas under en period av två eller flera år.

6. För älgjakten inom renskötselområdet får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer för en övergångstid meddela föreskrifter som avviker från bestämmelserna i 33§.

Lag om ändring i lagen (1943:459) om tillsyn över hundar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1943:459) om tillsyn över hundar
dels att nuvarande 4 och 5 §§ skall betecknas 6 respektive 8 §,
dels att rubriken till lagen skall ha följande lydelse,
dels att 1 och 3 §§ samt den nya 8 § skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 4, 5, 7 och 9 §§ av
 följande lydelse.

*Nuvarande lydelse***Lag om tillsyn över hundar***Föreslagen lydelse***Lag om tillsyn över hundar och katter**

1 §

Hund skall hållas under sådan tillsyn som med hänsyn till *dess* natur och övriga omständigheter *erfordras* för att förebygga att *den* orsakar *skada* eller *avsevärd olägenhet*.

Hundar och katter skall hållas under sådan tillsyn som med hänsyn till *deras* natur och övriga omständigheter *behövs* för att förebygga att *de* orsakar *skador* eller *avsevärda olägenheter*.

I jaktlagen (1987:00) finns särskilda bestämmelser om vad som skall iakttas för att hindra hundar från att driva eller förfölja vilt.

3 §¹

Eftersättes tillsynen över hund, *äger* polismyndigheten meddela *de föreskrifter* som omständigheterna *påkalla*, såsom att hunden skall vara försedd med munkorg eller hållas bunden eller instängd. *Vad sålunda föreskrivits* skall *bevisligen delgivas* hundens ägare eller *annan* som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande.

Är fråga om hund som avses i 2 §, *äger* polismyndigheten *ock, där så finnes nödigt, låta döda* hunden. *Dessförinnan* skall polismyndigheten inhämta yttrande från veterinär, om det ej är uppenbart obehövt eller fara i dröjsmål.

Anträffas hund som avses i 2 § lös på område där hemdjur *finnas*,

Eftersätts tillsynen över hund, *får* polismyndigheten meddela *det beslut* som omständigheterna *kräver*, såsom att hunden skall vara försedd med munkorg eller hållas bunden eller instängd. *Beslutet* skall *delges* hundens ägare eller *den* som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande.

Är det fråga om *en* hund som avses i 2 §, *får* polismyndigheten *besluta* att hunden skall *omhändertas genom myndighetens försorg*. För sådant omhändertagande *gäller 18 och 19 §§ lagen (1944:219) om djurskydd*. Innan *en* hund *avlivs* skall *dock* polismyndigheten inhämta yttrande från veterinär, om det ej är uppenbart obehövt eller fara i dröjsmål.

Anträffas *en* hund som avses i 2 § lös på område där hemdjur *finns*,

¹ Senaste lydelse 1974:348.

får hunden, om den ej låter sig *upptagas*, dödas av den som äger eller vårdar hemdjuren. Den som sålunda dödat hund är skyldig att snarast möjligt anmäla förhållandet till polismyndigheten.

får hunden, om den ej låter sig *tas om hand*, dödas av den som äger eller vårdar hemdjuren. Den som sålunda dödat *en* hund är skyldig att snarast möjligt anmäla förhållandet till polismyndigheten.

Beslut enligt första eller andra stycket gäller omedelbart, om inte något annat förordnas.

4 §

Om en hund springer lös i ett område där det finns vilt, får jakträttshavaren eller någon som företräder honom ta hand om hunden. När detta har skett skall hundens ägare eller innehavare snarast underrättas. Om denne inte är känd, skall i stället polismyndigheten i orten underrättas.

Kan inte hunden tas om hand, får polismyndigheten låta döda hunden, om detta är angeläget från viltvårdssynpunkt och försvarligt även med hänsyn till omständigheterna i övrigt.

5 §

Den som vill återfå en hund som har tagits om hand enligt 4 § är skyldig att betala ersättning för hundens föda och de övriga kostnader som omhändertagandet har medfört.

Har inte ägaren eller innehavaren, mot ersättning enligt första stycket, återtagit hunden inom en vecka efter det att han underrättades om omhändertagandet eller inom två veckor efter det att polismyndigheten underrättades, får jakträttshavaren behålla hunden.

7 §

En katt som med skäl kan antas vara övergiven eller förvildad, får dödas av jakträttshavaren eller av någon som företräder denne. Inom tätbebyggt område krävs dock tillstånd av polismyndigheten.

8 §²

Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot 2 § eller 3 § tredje stycket andra punkten eller mot föreskrift som meddelats med stöd av 3 § första stycket, dömes till böter.

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot 2 §, 3 § tredje stycket andra meningen eller 7 § andra meningen eller mot beslut som har meddelats med stöd av 3 § första stycket, döms till böter.

Den som försummar att lämna underrättelse enligt 4 § första stycket döms till böter, högst ettusen kronor.

9 §

Polismyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

3 Förslag till

Lag om ändring i naturvårdslagen (1964:822)

Häriigenom föreskrivs att 14 § naturvårdslagen (1964:822) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §¹

Är fara att växtart försvinner eller utsättes för plundring, äger regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddela förbud att inom landet eller del därav borttaga eller skada växt av den arten där den växer vilt.

Är fara att djurart försvinner, äger regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddela förbud att inom landet eller del därav döda, skada eller fänga vilt levande djur av den arten, då det ej sker till försvar mot angrepp på person eller egendom, så ock att borttaga eller skada sådant djurs ägg, rom eller bo. Beträffande djur, vars dödande eller fångande är att hänföra till jakt eller fiske, skall dock gälla vad därom särskilt stadgas.

Behövs utöver fridlysning enligt jaktlagstiftningen särskilt skydd för djurlivet inom visst område, äger regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddela före-

Behövs utöver fredning enligt jaktlagstiftningen särskilt skydd för djurlivet inom visst område, får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddela före-

² Senaste lydelse av förutvarande 5 § 1974:348.

¹ Senaste lydelse 1974:1025.

skrifter som *inskränka* rätten till jakt eller allmänhetens eller markägarens rätt att upphålla sig inom området.

Om utplantering eller annat utsättande av vilt i frihet meddelas föreskrifter av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

skrifter som *inskränker* rätten till jakt eller allmänhetens eller markägarens rätt att upphålla sig inom området.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

4 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1980:894) om jaktvårdsområden

Härigenom föreskrivs att 29 § lagen (1980:894) om jaktvårdsområden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29 §

Om en fastighet, som ingår i ett jaktvårdsområde, på grund av ändrad användning eller annars väsentligen saknar betydelse för jaktvården samt fastighetsägaren och jaktvårdsområdesföreningen är ense om att fastigheten skall uteslutas ur jaktvårdsområdet, får föreningen besluta detta. Föreligger inte sådan enighet, skall frågan om uteslutning prövas av länsstyrelsen.

Föreningen skall genast underätta länsstyrelsen om sitt beslut att utesluta en fastighet ur jaktvårdsområdet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

Lag om ändring i lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Regeringen får, med den begränsning som följer av 2 §, meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor, om det är påkallat av hänsyn till risk för störning inom samhällsekonomin eller folkförsörjningen, av särskilda handelspolitiska skäl eller av hänsyn till behov att trygga kvaliteten hos produkter av visst slag, till hälsovården, miljövården, växtskyddet eller skyddet mot djursjukdomar eller till kontrollen av materiel som kan få militär användning.

Regeringen får, med den begränsning som följer av 2 §, meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor, om det är påkallat av hänsyn till risk för störning inom samhällsekonomin eller folkförsörjningen, av särskilda handelspolitiska skäl eller av hänsyn till behov att trygga kvaliteten hos produkter av visst slag, till hälsovården, miljövården, växtskyddet, skyddet mot djursjukdomar eller skyddet för utrotningshotade eller sällsynta arter av djur eller växter eller till kontrollen av materiel som kan få militär användning.

Regeringen får överlåta åt förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter som avses i första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

6 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder

Härigenom föreskrivs att 1, 8, 11 och 23 a §§ lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Arrendenämnd som avses i 8 kap. 29 § jordabalken har till uppgift att

1. medla i arrendetvist,	
2. pröva tvist om förlängning av arrendeavtal vid jordbruksarrende,	2. pröva tvist om förlängning av arrendeavtal vid jordbruksarrende,

¹ Lagen omtryckt 1985:660.

bostadsarrende eller fiskearrende eller om villkor för sådan förlängning samt tvist i fråga som avses i 9 kap. 14 § jordabalken eller vars prövning enligt 9 kap. 12 b, 17 a, 18, 21 eller 31 §, 10 kap. 6 a § eller 11 kap. 6 b § samma balk ankommer på arrendenämnd,

bostadsarrende eller fiskearrende eller av avtal om jakträttsupplåtelse eller om villkor för sådan förlängning samt tvist i fråga som avses i 9 kap. 14 § jordabalken eller vars prövning enligt 9 kap. 12 b, 17 a, 18, 21 eller 31 §, 10 kap. 6 a § eller 11 kap. 6 b § samma balk ankommer på arrendenämnd,

3. pröva fråga om godkännande av förbehåll eller annat avtalsvillkor som avses i 9 kap. 2, 3, 7 eller 17 §, 10 kap. 2–4 eller 7 § eller 11 kap. 2 § jordabalken eller 3–6 § lagen (1957:390) om fiskearrenden,

4. vara skiljenämnd i arrendetvist,

5. pröva frågor enligt lagen (1985:658) om arrendatorers rätt att förvärva arrendestället.

Ärende upptages av den arrendenämnd inom vars område fastigheten är belägen.

8 §

Tvist som avses i 1 § första stycket 1 eller 2 eller 4 § första stycket 1–3 hänskjutes av part till nämnd genom ansökan som skall vara skriftlig samt innehålla uppgift om parternas namn och hemvist, den berörda fastighetens belägenhet och tvistens beskaffenhet. Ansökan i tvist om förlängning av arrende- eller hyresavtal skall innehålla uppgift om de skäl som åberopas mot förlängning. Ansökan i tvist om ändring av arrende- eller hyresvillkor skall innehålla uppgift om den ändring av villkoren som begärs.

Tvist som avses i 1 § första stycket 1 eller 2 eller 4 § första stycket 1–3 hänskjutes av part till nämnd genom ansökan som skall vara skriftlig samt innehålla uppgift om parternas namn och hemvist, den berörda fastighetens belägenhet och tvistens beskaffenhet. Ansökan i tvist om förlängning av arrende- eller hyresavtal eller av avtal om jakträttsupplåtelse skall innehålla uppgift om de skäl som åberopas mot förlängning. Ansökan i tvist om ändring av arrende- eller hyresvillkor eller av villkor i avtal om jakträttsupplåtelse skall innehålla uppgift om den ändring av villkoren som begärs.

Uppfyller ansökan ej vad som föreskrives i första stycket, skall nämnden förelägga sökanden att avhjälpa bristen inom viss tid. Efterkommes ej föreläggandet, får ansökningen avvisas.

Parts första inlägga till nämnden skall innehålla uppgift om hans personnummer och postadress. Vidare bör anges partens yrke och telefonnummer samt de övriga omständigheter som är av betydelse för delgivning med honom. Har part vidtalat ombud att företräda honom, skall ombudets namn, postadress och telefonnummer anges. Sker ändring i förhållande, som part sålunda uppgivit, skall parten utan dröjsmål anmäla det till nämnden.

Ansökan varigenom tvisten hänskjuts till nämnden bör tillika innehålla uppgift om motpart i de hänseenden som sägs i tredje stycket.

Återkallas ansökan, avskrivs ärendet.

11 §

Rör ärende som avskrivits enligt 10§ första stycket första punkten tvist som avses i 9 kap. 10§, 10 kap. 6a§ eller 12 kap. 49 eller 54§ jordabalken, 22 eller 24§ hyresförhandlingslagen (1978:304), 5§ lagen (1957:390) om fiskearrenden eller 52§ bostadsrättslagen (1971:479), skall nämnden återuppta ärendet på ansökan av sökanden. Ansökan görs skriftligen inom tre veckor från den dag beslutet om avskrivning meddelades.

Rör ärende som avskrivits enligt 10§ första stycket första punkten tvist som avses i 9 kap. 10§, 10 kap. 6a§ eller 12 kap. 49 eller 54§ jordabalken, 22 eller 24§ hyresförhandlingslagen (1978:304), 5§ lagen (1957:390) om fiskearrenden, 52§ bostadsrättslagen (1971:479) eller 18§ jaktlagen (1987:00) skall nämnden återuppta ärendet på ansökan av sökanden. Ansökan görs skriftligen inom tre veckor från den dag beslutet om avskrivning meddelades.

Uteblir sökanden ånyo, får ärendet icke återupptagas på nytt.

23 a §²

Om rätt för part att klandra beslut av arrendenämnd i arrendetvist finns bestämmelser i 8 kap. 31§ jordabalken och 16§ lagen (1957:390) om fiskearrenden.

Om rätt för part att klandra beslut av arrendenämnd i arrendetvist finns bestämmelser i 8 kap. 31§ jordabalken, 16§ lagen (1957:390) om fiskearrenden och 53§ jaktlagen (1987:00).

Arrendenämndens yttrande enligt 12a§ andra stycket får inte överklagas. Nämndens beslut i sådana frågor som avses i 23§ tredje stycket får överklagas genom besvär hos fastighetsdomstolen. Detsamma gäller nämndens beslut enligt lagen (1985:658) om arrendatorers rätt att förvärva arrendestället.

Besvärshandlingen skall ges in till arrendenämnden inom tre veckor från den dag beslutet meddelades. I fråga om handläggningen hos arrendenämnden och fastighetsdomstolen tillämpas bestämmelserna i 52 kap. 2–12§§ rättegångsbalken på motsvarande sätt. Fastighetsdomstolens beslut med anledning av besvär i frågor som avses i andra stycket tredje mening eller i 23§ tredje stycket 1–3 får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

² Med nuvarande lydelse avses den i prop. 1986/87:39 föreslagna lydelsen.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 september 1986

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Peterson, Bodström, Göransson, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Wickbom, Johansson, Hulterström, Lindqvist

Föredragande: statsrådet Lundkvist

Lagrådsremiss om jaktlag, m. m.

1 Inledning

Med stöd av regeringens bemyndigande den 24 mars 1977 tillkallade dåvarande chefen för jordbruksdepartementet en beredning med uppdrag att se över vissa jakt- och viltvårdsfrågor. Beredningen, som antog namnet jakt- och viltvårdsberedningen, har avgett ett flertal delbetänkanden. I juni 1977 avgavs betänkandet (Ds Jo 1977:4) Vårjakt efter sjöfågel vilket utgjorde underlag för regeringens förslag till riksdagen om försöksvis vårjakt på vissa sjöfågelarter (prop. 1977/78:37, JoU 9, rskr. 63). Riksdagen avstyrkte i sitt beslut förslaget. Betänkandet (SOU 1979:19) Jaktvårdsområden avgavs i mars 1979. Regeringens förslag i anledning av betänkandet och riksdagens beslut (prop. 1979/80:180, JoU 1980/81:3, rskr. 1980/81:22) innebar att bestämmelserna om jaktvårdsområden i lagen (1938:274) om rätt till jakt ersattes av en ny lag i ämnet. I betänkandet (SOU 1979:52) Viltskador som avgavs i augusti 1979 föreslog beredningen bl. a. ett nytt ersättningssystem vid skador på gröda orsakade av älg, kron- och dovhjort. Principerna för viltskadeersättning underställdes riksdagens prövning (prop. 1979/80:111, JoU 36, rskr. 302). Betänkandet (Ds Jo 1979:12) Ändringar i jaktlag och jaktstadga lämnades i oktober 1979. Förslagen lades till grund för vissa ändringar i jaktstadgan (1938:279). I mars 1980 avgavs betänkandet (SOU 1980:11) Vildsvin i Sverige. Med betänkandet som underlag beslutades vissa åtgärder för att begränsa antalet frilevande vildsvin i landet (prop. 1980/81:82, JoU 16, rskr. 174). I juli 1980 avgavs delbetänkandet (SOU 1980:29) Vilt och trafik som föranlett beslut om vissa författningsändringar (prop. 1981/82:81, TU 19 och 26, rskr. 231).

Slutligen avlämnade beredningen (numera statssekreteraren Sören Ekström, ordförande, samt riksdagsledamoten Arne Andersson (i Ljung), dåvarande riksdagsledamöterna Elis Andersson och Karin Flodström, riksdagsledamoten Jan Fransson och lantbrukaren Elias Jönsson) i maj 1983 huvudbetänkandet (SOU 1983:21) Vilt och jakt. Betänkandet innehåller bl. a. ett förslag till ny jaktlag. Betänkandet har remissbehandlats.

Till protokollet i detta ärende bör fogas dels en sammanfattning av betänkandet som *bilaga 1*, dels de lagförslag som läggs fram i betänkandet

som *bilaga 2*, dels en förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena som *bilaga 3*.

Med stöd av regeringens bemyndigande den 6 juni 1985 tillkallade jag en särskild utredare (departementsrådet Stellan Kronväll) med uppdrag att belysa konsekvenserna av en ytterligare samordning av älgjakten vad beträffar jaktmöjligheterna för bl.a. icke-markägare. Utredaren avlämnade i mars 1986 betänkandet (Ds Jo 1986:1) Tillgång till älgjakt. Betänkandet, som har remissbehandlats, bör fogas till protokollet som *bilaga 4*. En förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena bör fogas till protokollet som *bilaga 5*.

I samband med att jag i det följande behandlar förslagen i beredningens huvudbetänkande tar jag också upp ett förslag från statens naturvårdsverk om ändring i lagen (1980:894) om jaktvårdsområden. Efter remiss har länsstyrelsernas organisationsnämnd, fyra länsstyrelser och Svenska jägareförbundet yttrat sig över förslaget. Vidare tar jag upp till behandling en framställning av rikspolisstyrelsen om ändring i lagen (1943:459) om tillsyn över hundar. Remissyttranden över framställningen har avgetts av statens naturvårdsverk, hovrätten för nedre Norrland, kammarrätten i Jönköping, riksåklagaren, Sveriges veterinärförbund och Svenska kennelklubben.

2 Allmän motivering

2.1 Mål för jakt- och viltvårdspolitiken

Vår svenska natur skänker unika möjligheter till en omväxlande och stärkande rekreation i form av exempelvis vandringar, bär- och svampplockning, fiske och jakt. Av dessa rekreationsformer är jakten speciell i den meningen att den förutsätter förfoganderätt till mark, särskilda kunskaper och tillgång till speciell utrustning. Trots dessa till synes starka begränsningar bedrivs i vårt land jakt i en eller annan form av ca 300 000 människor av olika kategorier.

I Sverige finns för närvarande omkring 70 arter av vilda däggdjur och drygt 300 arter av vilda fåglar. Ett trettiotal av däggdjursarterna och ett femtiotal av fågelarterna är tillåtna för jakt under hela eller en viss del av året. En väl avpassad viltvård ger en artrik och för vårt land specifik fauna samtidigt som möjligheter skapas för en värdefull jakt.

Jakten och viltvården har sedan länge varit reglerad genom lagstiftning. I takt med samhällsutvecklingen och nya rön på området har reglerna i olika hänseenden ändrats och kompletterats. Detta har lett fram till ett regelverk som brister i överskådlighet och som trots ändringarna inte är till alla delar tidsenligt. Det finns sedan flera år tillbaka ett starkt behov av en översyn.

De båda nu gällande huvudförfattningarna på jaktens område är lagen (1938:274) om rätt till jakt (jaktlagen) och jaktstadgan (1938:279). Bestämmelser om jakttider finns i jakttidsförordningen (1976:432) och detaljföreskrifter för jakten finns i naturvårdsverkets jaktkungörelse (SNFS 1983:1).

Den nuvarande jaktlagstiftningen är uppbyggd på principen att jakt är tillåten endast om den är försvarlig från viltvårdssynpunkt. En aktiv vilt-

vård är ofta en avgörande förutsättning för jakt. Samtidigt är själva jakten i viss utsträckning ett led i viltvården, nämligen när det är möjligt att genom avskjutning reglera ett viltbestånds storlek och sammansättning. Till viltvård i övrigt kan räknas viltvårdsåtgärder i mera traditionell mening, exempelvis utfodring av viltet och anläggande av viltåkrar, men också olika hänsynstaganden till naturvårdens intressen vid markanvändningen, t. ex. i skogsbruket och jordbruket och vid utnyttjandet av mark för bebyggelse, vägar och energiutvinning.

Den grundläggande principen är att viltet är fridlyst om inte jakt uttryckligen medges i jaktförfattningarna. Detta innebär att föreskrifterna om jakttider är av stor betydelse från viltvårdssynpunkt. I jaktlagen finns vidare en bestämmelse om skyldighet för jakträttshavaren att inom sitt jaktområde utöva jaktvård. Med jaktvård avses en efter viltförhållandena anpassad jakt och åtgärder för att skydda viltet och främja dess tillväxt. Jaktvården skall bedrivas med hänsyn tagen till jordbrukets, skogsskötselns och andra näringars intressen. I bestämmelsen används uttrycket "villebråd". Därmed avses alla vilda däggdjur och fåglar.

De för viltvården grundläggande bestämmelserna finns emellertid i lagstiftningen om naturvård och miljöskydd. Av särskilt stor betydelse är bestämmelserna om hänsyn till naturvårdsintressena i naturvårdslagen med följdförfattningar samt i skogsvårdslagstiftningen och lagstiftningen om skötsel av jordbruksmark.

Jakträtten är knuten till markägandet. Enligt jaktlagen har jordägaren jakträtt på det markområde som tillhör honom. Flertalet enskilda markinnehav är emellertid för små för att var för sig medge en meningsfull jakt och en rationell viltvård. Genom att sammanföra ett antal fastigheter eller delar av fastigheter till ett jaktvårdsområde kan man samordna jakten och viltvården över ägo- och gränserna. Lagstiftningen om jaktvårdsområden är följaktligen av stor betydelse för både jakten och viltvården.

Frågor om samhällets främjande av jakten genom lagstiftning och på annat sätt har övervägts av jaktmarksutredningen i betänkandet (SOU 1974:80) Jaktmarker. I betänkandet lades bl. a. fram förslag om bildande och förvaltning av jaktvårdsområden. Sedan betänkandet remissbehandlats och frågorna om jaktvårdsområden blivit föremål för ytterligare utredning av jakt- och viltvårdsberedningen, har en ny lagstiftning för sådana områden beslutats att gälla fr. o. m. den 1 januari 1980 (SFS 1980:894).

Jakt- och viltvårdsberedningen har haft i uppdrag att utforma riktlinjer för den framtida viltvården och göra en allmän översyn av jaktlagstiftningen. Utredningsuppdraget har också omfattat de av jaktmarksutredningen behandlade frågorna om upplåtelse av jakträtt samt jaktens och viltvårdens administration. Dessa frågor behandlas av beredningen i slutbetänkandet (SOU 1983:21) Vilt och jakt.

Beredningen har lagt fram förslag om mål för samhällets jakt- och viltvårdspolitik. I likhet med remissinstanserna kan jag i allt väsentligt ansluta mig till dessa förslag. Innan jag går närmare in på de föreslagna målen vill jag emellertid ta upp en avgränsningsfråga som uppmärksamats vid remissbehandlingen. Beredningen har valt att använda uttrycket vilt som samlande beteckning på vilda däggdjur och vilda fåglar. I några

remissyttranden föreslås att uttrycket vilt reserveras för det jaktbara viltet. En remissinstans förordar å andra sidan en utvidgning av begreppet till att omfatta också grod- och kräldjur. Oberoende av vilken definition som väljs utgör viltvården en del av den allmänna naturvården för vilken de grundläggande bestämmelserna finns i naturvårdslagstiftningen och i annan lagstiftning till skydd för den yttre miljön. Behovet av begreppen vilt och viltvård betingas närmast av att bestämmelser som tillåter jakt på vissa arter av vilda däggdjur och fåglar bör förenas med särskilda bestämmelser till skydd och vård av alla arter av dessa båda djurgrupper. Det bör tilläggas att begreppet vilt som det används av beredningen har samma innebörd som begreppet villebråd i den nuvarande jaktlagstiftningen. Jag anser därför att övervägande skäl talar för beredningens begrepp och jag ansluter mig till det.

Målen för viltvården bör vara att bevara de arter som tillhör landets viltbestånd och främja en lämplig utveckling av viltstammarna med hänsyn tagen till allmänna och enskilda intressen. För att nå dessa mål krävs insatser av skilda slag. Bevarandet av de inhemska arterna kräver i vissa fall särskilda hänsynstaganden vid utnyttjandet av mark och vatten. Vissa arter har drabbats så hårt av miljöstörningar att särskilda räddningsåtgärder är nödvändiga. Vidare måste den illegala verksamhet som riktar sig mot hotade eller sårbara arter bekämpas på ett effektivt sätt. Åtgärder krävs också för att förhindra att främmande viltarter etablerar sig i landet till men för de inhemska arterna. Vad beträffar utvecklingen av viltstammarna måste en balans eftersträvas i fråga om stammarnas storlek. Av grundläggande betydelse för arternas bevarande är att bestånden av varje art omfattar ett så stort individantal att en genetisk variation inom arten är säkerställd. När arterna förekommer i tillräckligt starka stammar måste det bli fråga om en intresseavvägning. Jägare och en naturintresserad allmänhet kan å ena sidan förutsättas vilja ha talrika bestånd av åtminstone vissa arter. Hänsyn måste emellertid å andra sidan tas till riskerna för skador i jordbruket och skogsbruket och i trafiken.

Vad beträffar jakten bör samhällets insatser inriktas mot att främja ett tillvaratagande av dels de ekonomiska värden som viltet representerar, dels de möjligheter till rekreation och avkoppling som jakten ger.

Samhället kan direkt påverka förutsättningarna för jakten genom bestämmelser som reglerar under vilka villkor jakt skall få bedrivas. Av stor betydelse i sammanhanget är också reglerna för jaktsamverkan över ägo-gränserna, en samverkan som också förbättrar förutsättningarna för viltvård. Det är vidare möjligt att genom olika åtgärder från det allmännas sida påverka villkoren för upplåtelser av jaktmark vilket i sin tur återverkar på möjligheterna att bedriva jakt. Ett främjande av jaktintresset får emellertid inte leda till att andra viktiga intressen blir lidande. Att ett fritidsintresse som jakten i vissa fall måste stå tillbaka för olika näringsintressen är självklart. Hänsyn måste emellertid även tas till andra fritidsintressen. Som flera remissinstanser påpekar kan allmänhetens vistelse i skog och mark för bärplockning och annat komma att påverkas av att det bedrivs jakt på markerna. Här är det nödvändigt att finna kompromisslösningar, bl.a. när det bestäms under vilka tider jakt skall få ske.

För att jakt- och viltvårdspolitiken skall få den inriktning jag förordar krävs att verksamheten styrs genom lagbestämmelser och andra föreskrifter. Den administration som behövs för att ett sådant regelsystem skall fungera bör samhället svara för. Jag delar beredningens och remissinstansernas uppfattning att administrationen bör förenklas så långt det är möjligt. En aktiv medverkan av jägarnas organisationer får enligt min mening stor betydelse för möjligheterna att finna enkla former för hur jakten och viltvården skall organiseras och när en rad praktiska uppgifter skall lösas.

Sammanfattningsvis innebär vad jag nu har anfört att jag i allt väsentligt ansluter mig till beredningens förslag i fråga om målen för viltvården och jakten och de principer i övrigt som bör ligga till grund för politiken på området.

Mitt förslag: Den nuvarande jaktlagstiftningen är i behov av en så omfattande modernisering att det är befogat att ersätta lagen om rätt till jakt med en helt ny lag, jaktlag.

I det följande avser jag att närmare behandla frågor om

viltvården i avsnitt 2.2,

jakten i avsnitt 2.3,

administrationen av jakten och viltvården i avsnitt 2.4.

Mina kommentarer till de enskilda lagbestämmelserna finns i specialmotiveringen (avsnitt 4).

2.2 Viltvården

2.2.1 Viltet i allmänhet

Mitt förslag: För vård och skydd av viltet i allmänhet skall följande gälla:

– Viltet skall vårdas i syfte att bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd och att främja en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna.

– Allt vilt är fredat om inte annat föreskrivs.

– Det skall åligga markägare och jakträttshavare att vidta de särskilda åtgärder som behövs för att skydda och vårda viltet och att anpassa jakten efter tillgången på vilt. Åtgärder i samverkan mellan flera markägare och jakträttshavare bör främjas bl.a. genom en lokal organisation.

– För att förhindra att främmande viltarter okontrollerat etablerar sig i landet skall det krävas särskilt tillstånd för att få ha sådana arter i hägn. En myndighet skall kunna förordna om jakt på vilt av främmande art.

Beredningens förslag: Beredningen föreslår – förutom de åtgärder som anges i mitt förslag – att länsstyrelsen ges möjlighet att förbjuda eller

inskränka jakten på en fastighet eller att förklara att en markägare skall tåla att en anläggning för viltvården anläggs på hans fastighet, om det inte medför olägenhet av betydelse för honom. Det bör enligt beredningen föreskrivas att energiskogsodling alltid skall anmälas för samråd enligt naturvårdslagen. En särskild arbetsgrupp bör tillsättas med uppgift att genom information till allmänheten bidra till att minska antalet viltolyckor samt ett tillägg göras i vägtrafikkungörelsen om skyldighet att hålla låg hastighet inom områden där det finns risk för kollision med vilt. Enligt beredningen bör naturvårdsverket få i uppdrag att undersöka möjligheter-
na att återställa markavvattningsföretag som har förlorat sin betydelse.

Remissinstanserna: Remissinstansernas negativa synpunkter riktar sig i huvudsak mot de av beredningens förslag som, enligt vad jag nyss redovisat, inte ingår i mitt förslag.

Skälen för mitt förslag:

Viltet och markanvändningen

I vad mån det skall lyckas att bevara vårt lands viltarter i livskraftiga stammar är i grunden beroende av vad som sker med den miljö som viltet har anpassat sig till. Beredningen har redovisat (se betänkandet s. 223–234) olika miljöstörningar och annan påverkan på miljön som inneburit ändrade livsbetingelser för många viltarter. Jag vill återigen framhålla att de för viltvården viktigaste insatserna måste göras inom ramen för arbetet med att skydda vår miljö. En av de mest angelägna uppgifterna är att minska spridningen av försurande ämnen och komma till rätta med de miljöproblem som orsakas av användningen av kemikalier. För framgång på dessa områden krävs såväl åtgärder inom landet som ett fortsatt internationellt samarbete. Det är vidare av väsentlig betydelse från viltvårds-synpunkt att verkningarna av exploaterande ingrepp i naturen så långt möjligt mildras genom åtgärder som förebygger skada eller som återställer förhållandena till de som rådde före ingreppet.

Beredningen har särskilt pekat på att möjligheterna att få till stånd sådana åtgärder vid vattenkraftutbyggnad bör tas till vara bättre än vad som hittills har skett. Bättre kunskaper om utbyggnadens effekter för viltet och hur dessa effekter skall motverkas ökar möjligheterna att genomföra åtgärder för att bevara eller återskapa biotoper som är värdefulla för viltet. Det är därför väsentligt att inför framtida vattenkraftutbyggnader undersöka vilken inverkan företaget har på viltet och hur denna inverkan skall kunna motverkas eller kompenseras. Kan inte effekterna förutses bör undersökningarna genomföras under en provotid. Naturvårdsverket har i sitt remissvar framhållit att det också är nödvändigt att man noggrant inventerar det berörda området vad avser störningskänsliga och hotade djurarter. Med den nya vattenlagen (1983:291), som starkare än den tidigare betonar naturvårdsintressena, bör en tillämpning i enlighet med beredningens och naturvårdsverkets uttalanden kunna förväntas utan några ytterligare åtgärder.

Beredningen behandlar också vissa andra företag för energiotvinning

och deras inverkan på miljön. I det sammanhanget föreslår beredningen att det i naturvårdsförordningen (1976:484) tas in en bestämmelse om en generell skyldighet att anmäla energiskogsodling för samråd enligt naturvårdslagen. Förslaget avstyrks av skogsstyrelsen. Enligt min mening finns det inte f.n. tillräckliga skäl för en generell samrådsskyldighet.

Av stor betydelse för viltvården är också att hänsyn tas till viltet i all verksamhet som påverkar den yttre miljön. Beredningen föreslår att de allmänt formulerade kraven på naturvårdshänsyn vid kommunernas planering och vid vägplanering skall preciseras i bl.a. allmänna råd för planeringsarbetet. I likhet med de remissinstanser som har uttalat sig i frågan biträder jag förslaget såvitt avser den kommunala planeringen. Statens planverk har i sitt remissvar förklarat att de föreslagna allmänna råden bör innefattas i den rådgivning och metodutveckling som planverket avser att bedriva i samråd med berörda myndigheter i anslutning till att det införs en ny plan- och bygglag. Något särskilt uppdrag till planverket behövs därmed inte.

Genom att jordbruket och skogsbruket inverkar på livsbetingelserna för nästan allt vilt är det av utomordentligt stor betydelse att näringarna bedrivs på ett sådant sätt att hänsyn tas till viltets behov av skydd, vatten och föda. Den normala formen för slutavverkning i dagens skogsbruk är trakhuggning, dvs. kalavverkning i vissa fall med kvarställande av fröträd. Trakthyggesbruk missgynnar viltarter som är beroende av gammal skog och av boträd. Med stöd av skogsvårdslagen (1979:429) har skogsstyrelsen efter samråd med naturvårdsverket meddelat föreskrifter och allmänna råd om den hänsyn som skall tas till naturvårdens intressen vid skogsbruk. Flera av dessa råd och föreskrifter har direkt eller indirekt viltvårdande karaktär. Av föreskrifterna kan nämnas bestämmelserna om att impediment i regel skall undantas från avverkning och att stormfasta skogsbryn, trädridåer, grupper av träd, buskar och enstaka träd skall sparas i lämplig omfattning. Vidare skall hotade eller sällsynta arters boträd och övrig vegetation som skyddar deras boplatser sparas. Brott mot naturvårdsföreskrifterna medför inte utan vidare straffansvar eller annan påföljd. Skogsvårdsstyrelsen har emellertid möjlighet att genom ett föreläggande i det enskilda fallet ange vilka hänsyn som skall tas och en försummelse kan då medföra bötes- eller vitesansvar. I anslutning till dessa bestämmelser bedriver skogsvårdsorganisationen en omfattande tillsyns-, rådgivnings-, informations- och utbildningsverksamhet. Som exempel kan nämnas att särskild litteratur har getts ut om faunavård i skogsbruket. Kurspaket har utformats med anknytning härtill. Särskilda informationsblad redovisar utrotningshotade djurarter och vilka åtgärder som bör vidtas i skogsbruket till deras skydd. Av särskild betydelse i sammanhanget är den utbildning som pågår av tjänstemän och skogsarbetare i fråga om hur hänsynsreglerna skall komma till uttryck i det praktiska arbetet i skogen och om ett skogsbruk som mer än hittills utgår från de lokala förutsättningarna (ett ståndortsanpassat skogsbruk).

Sedan beredningens betänkande lämnades har riksdagen beslutat om en ändring av lagen (1979:425) om skötsel av jordbruksmark som innebär att föreskrifter kan meddelas om naturvårdshänsyn i jordbruket. Till föreskrif-

terna är knutet ett sanktionssystem utformat efter mönster av vad som gäller för skogsbrukets del. Flera viltarter är beroende av såväl jordbruksmarken som skogsmarken och inte minst gränzonerna mellan dessa marker. De föreskrifter som meddelas för skötseln av jordbruksmark får därför också den betydelsen att de ökar effekten av föreskrifterna för skogsbruket.

När det gäller skogsbruket och viltet har beredningen också tagit upp frågan om utnyttjandet av tidigare jordbruksmark för skogsproduktion. Beredningen konstaterar att det finns betydande arealer nedlagd jordbruksmark som ännu inte har beskogsats eller tagits i anspråk för andra ändamål. Det kan i många fall vara lämpligt och önskvärt att marken tas i anspråk för särskilda anläggningar för viltet. Ligger däremot marken outnyttjad är den enligt huvudregeln att betrakta som skogsmark i skogsvårdslagens mening och ägaren är då skyldig att anlägga skog på marken. I likhet med beredningen är jag emellertid av den uppfattningen att det i vissa fall kan vara motiverat att avsätta vissa smärre områden för viltet utan att man för den skull vidtar några särskilda åtgärder i form av plantering, anläggande av viltvatten eller liknande. En sådan avsättning behöver inte heller strida mot skogsvårdslagen. Sedan beredningen avgav sitt förslag har skogsstyrelsen gjort ett tillägg i sina föreskrifter till skogsvårdslagen. Enligt skogsvårdslagen gäller, som ett undantag från huvudregeln, att outnyttjad mark under vissa förutsättningar inte skall räknas som skogsmark. I det nämnda tillägget anges som exempel på sådan mark just smärre områden som är av stor betydelse för viltet.

Som jag har nämnt i det föregående har beredningen i ett tidigare betänkande behandlat frågorna om viltolyckor i trafiken. Flera olika åtgärder har också vidtagits för att minska antalet olyckor. Bl.a. har det genomförts en kraftigt ökad avskjutning av älg. Särskilt när det gäller norrlandslänen kan det för de senaste åren konstateras en viss minskning av antalet älgolyckor. Samtidigt har antalet trafikolyckor med rådjur och hjort inblandade ökat. Enligt min mening krävs fortsatta ansträngningar för att nedbringa antalet olyckor med älg och rådjur inblandade. De åtgärder som står till buds förutom en hög avskjutning är bl.a. uppsättande av viltstängsel, varningsskyltning och inte minst rådgivning och information till både bilförare och allmänheten i övrigt. Även om informationsbehovet är stort är jag inte beredd att biträda beredningens förslag om inrättande av en särskild arbetsgrupp för ändamålet. Jag delar den uppfattning som naturvårdsverket och Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande har, nämligen att tillgängliga resurser i stället ges till redan existerande organ med informationsansvar när det gäller viltet och trafiksäkerheten.

Jag kan inte heller biträda förslaget att i vägtrafikkungörelsen skriva in en skyldighet att hålla tillräckligt låg hastighet inom områden där det finns risk för kollisioner med vilt. Som trafiksäkerhetsverket påpekar har trafikanterna långt ifrån alltid möjlighet att med ledning av terrängförhållanden och annat avgöra huruvida de befinner sig inom ett sådant område eller inte. I de i vägtrafikkungörelsen särskilt uppräknade fallen, då en trafikant är skyldig att anpassa hastigheten, kan man däremot hänvisa till vissa lätt konstaterbara omständigheter som innebär en förhöjd olycksrisk. Jag vill i

det här sammanhanget också erinra om att bl. a. polismyndigheten numera har möjlighet att besluta om tillfällig hastighetsbegränsning när det behövs för att förebygga olyckor med klövvilt.

Prop. 1986/87:58

Fredande av viltet

Den gällande ordningen för fridlysning av viltet godkändes av riksdagen år 1967 (prop. 1967:136, L³U 52, rskr. 331). Som princip gäller att alla vilda däggdjur och fåglar är fridlysta om inte fridlysningen har upphävts genom bestämmelser om allmän jakttid för vissa arter. Tidigare var lagstiftningen för skydd av viltet utformad så, att alla arter som inte var fridlysta var tillåtna för jakt. Omläggningen till ett nytt fredningssystem var betydelsefull främst av principiella skäl. Fridlysningen kunde tidigare uppfattas som i första hand ett medel att bevara vissa viltarter för jaktändamål. Med den nya ordningen markeras tydligt att fredningen är ett led i den allmänna naturvården.

I likhet med beredningen och remissinstanserna anser jag att det nuvarande regelsystemet för fredande av viltet bör behållas oförändrat i sina huvuddrag. Det innebär att det som huvudregel bör gälla att alla viltarter är fredade. Endast i de fall och i den utsträckning jakt framstår som försvarlig från olika synpunkter bör en djurart undantas från fredningen.

Jag kan också ansluta mig till beredningens uttalanden i fråga om de principer som bör ligga till grund för bestämmande av jakttider. En förutsättning för att jakttid skall fastställas för en art bör liksom hittills vara att arten i fråga bedöms tåla den beskattning jakten innebär. Undantag från den regeln kan emellertid behöva göras beträffande främmande viltarter. Jag återkommer till den frågan i ett följande avsnitt. För att jakten inte skall komma att strida mot de för viltvården angivna målen bör jakt i princip inte tillåtas under djurens föryngringstid. Även djurskyddsskäl talar i allmänhet mot jakt under den tid djurens ungar saknar förmåga att klara sig på egen hand. Det är i huvudsak i följande fall som det finns skäl att låta djurskyddsintresset vika. Vissa arter, exempelvis råttor och möss, kan av praktiska skäl inte beredas något skydd under föryngringstiden. Ett andra fall är när så väsentliga värden behöver skyddas mot en viltart att det bedöms nödvändigt att bedriva en särskilt intensiv skyddsjakt.

Det är väsentligt att viltet, särskilt under föryngringstid, skyddas även mot andra störningar än sådana som sammanhänger med jakt. Jag syftar närmast på olika verksamheter som hör till det allmänna friluftslivet. Skotertrafik och vissa former av båtsport kan i och för sig leda till allvarliga olägenheter för djurlivet. Störningar av sådana verksamheter kan emellertid minskas genom olika former av restriktioner. Beslut om sådana kan meddelas med stöd av naturvårdslagen och naturvårdsförordningen. Skotertrafiken kan vidare regleras med stöd av terrängkörningslagstiftningen och båttrafiken med stöd av sjötrafikförordningen. När det gäller friluftslivet i övrigt finns det en allmän hänsynsregel i 1 § andra stycket naturvårdslagen. Enligt den bestämmelsen, som inte är sanktionerad genom någon form av påföljd, skall var och en visa hänsyn och varsamhet i sitt umgänge med naturen. Det innebär bl. a. en skyldighet att iaktta ett

sådant uppträdande att vederbörande inte stör djurlivet. Enligt min mening är det motiverat att också i jaktlagstiftningen erinra om skyldigheten att visa hänsyn till viltet. Även om några sanktioner inte knyts till bestämmelsen bör den kunna få samma betydelse som den nyssnämnda regeln i naturvårdslagen, nämligen att ge en viss tyngd åt information och upplysning i dessa frågor. I samma bestämmelse och med samma syfte bör också föreskrivas att idrottstävlingar och liknande friluftsverksamheter i marker där det finns vilt skall genomföras så att viltet störs i så liten utsträckning som möjligt.

Slutligen bör det i den nya jaktlagen liksom i den nu gällande finnas en straffsanktionerad regel för att skydda viltet mot störningar av mera kvalificerat slag. Till den närmare innebörden av den bestämmelsen återkommer jag i specialmotiveringen till jaktlagen.

Särskilda åtgärder för viltet

Jag har i det föregående understrukt den stora betydelse den normala markanvändningen inom jordbruket och skogsbruket har för viltets livsbehov. Genom att hänsyn till naturvårdsintressena tas i dessa näringar kan viltet få tillgång till vatten, föda och skydd. I vissa fall är det emellertid nödvändigt att förbättra förhållandena genom särskilda stödåtgärder eller anläggningar för viltet. Det kan gälla t. ex. stödutfodring under besvärliga vintrar. Det kan också vara fråga om mera varaktiga insatser i form av exempelvis särskilt iordningställda marker för viltet. Beredningen anger som exempel att områden av marginell betydelse för skogs- och jordbruksproduktionen avsätts för produktion av viltfoder. Det kan vara fråga om nedlagd jordbruksmark, bergsmarker som är svåra att avverka, svårbrukade eller lågavkastande åkermarker och strandbrinkar. Inom områden med otillräcklig vattenförsörjning för viltet kan vidare nya våtmarker skapas genom att viltvatten anläggs. I anslutning till åkermark kan man genom att plantera buskar och andra växter ge viltet ett ökat skydd. Skogsimpediment kan också skötas så att de blir till nytta för viltet.

Jag delar beredningens uppfattning att åtgärder av det slag jag nyss redovisat bör kunna utföras i större utsträckning än vad hittills varit fallet. I många fall är det en fördel om åtgärderna genomförs planmässigt och i samverkan inom större områden.

Ansaret för att åtgärderna blir genomförda bör åvila markägarna och jakträttshavarna. Som beredningen konstaterar åligger det främst markinnehavarna att svara för den del av viltvården som bl. a. regleras i föreskrifterna om naturvårdshänsyn i jordbruket och skogsbruket. När det däremot gäller viltvården i mera traditionell mening, dvs. särskilda åtgärder till stöd och skydd för viltet och en anpassning av jakten i förhållande till vilttillgången, är det mera naturligt att lägga ansvaret på jakträttshavaren. En sådan ansvarsfördelning står i överensstämmelse med vad naturvårdsverket hävdar, nämligen att jägarna bör vara medvetna om att vården av viltstammarna är en förutsättning såväl för den rekreation som jakten utgör som för tillvaratagandet av de ekonomiska värden som viltet representerar. När jakträttshavaren inte samtidigt är ägare eller ens brukare av

marken blir han beroende av markägarens medgivande till sådana viltvårdsåtgärder som kräver att mark tas i anspråk. Den markägare som upplåtit jakträtten bör därför i samma mån som jakträttshavaren svara för att åtgärderna blir utförda. Det delade ansvaret bör gälla också en väl anpassad jakt. Markägaren har genom upplåtelseavtalet möjlighet att påverka avskjutningens storlek.

Jag anser att ansvaret för de särskilda viltvårdsåtgärderna och den anpassade jakten bör göras gällande med andra medel än sanktionerade föreskrifter. Både kostnads- och effektivitetsskäl talar för att åtminstone de mera långsiktiga viltvårdsåtgärderna utförs i samverkan mellan flera jakträttshavare. Bildandet av jaktvårdsområden gör det lättare att informera om och skapa intresse för åtgärderna. Tillgången till en fast organisation underlättar också ett gemensamt genomförande. Även ett samarbete i andra former bör utgöra gynnsam grund för viltvård av det här slaget. Gemensam diskussion och planering kan förutsättas leda till att även från början oengagerade markägare och jakträttshavare tar del i arbetet. För att underlätta en sådan verksamhet bör det finnas en lokal organisation för jakten och viltvården. Jag återkommer till den frågan i avsnitt 2.4.

Även om det sålunda inte knyts någon sanktion till en regel om markägarnas och jakträttshavarnas ansvar för särskilda viltvårdsåtgärder och för en väl anpassad jakt är det enligt min mening lämpligt att en sådan regel förs in i den nya jaktlagen.

I anslutning till frågan om de särskilda åtgärderna för viltvården har beredningen föreslagit möjligheter till tvångsingripanden i två hänseenden. Förslaget innebär att länsstyrelsen ges möjlighet att förbjuda eller inskränka jakten på en fastighet eller förklara att en markägare skall tåla att en anläggning för viltvården anläggs på hans fastighet, om anläggningen inte medför olägenhet av betydelse för honom. En förutsättning för båda typerna av beslut är att beslutet uppenbart behövs med hänsyn till viltvården.

Flera av remissinstanserna har motsatt sig eller ställt sig tveksamma till de föreslagna bestämmelserna. Naturvårdsverket har inga principiella invändningar mot bestämmelserna men ifrågasätter om de behövs. Andra remissinstanser hänvisar till att fungerande viltvårdsinsatser förutsätter frivillig medverkan och till att det är jakten med drivande hund som i vissa fall kan behöva stävjas, vilket kan ske med stöd av en annan bestämmelse i den föreslagna lagen. Med hänvisning till vad remissinstanserna har anfört avstår jag ifrån att ta upp några motsvarande bestämmelser i det lagförslag jag lägger fram.

Främmande viltarter

Av flera skäl finns det anledning att vara mycket restriktiv när det gäller att föra in främmande viltarter i landet. Djur av nya arter kan komma att skada det inhemska växt- och djurlivet genom sitt sätt att skaffa föda eller genom spridande av sjukdomar. Skaderisken manar till försiktighet också när det gäller utplantering i nya områden av arter som redan finns här i landet.

Till skydd för djur och växter finns för närvarande en bestämmelse i

naturvårdsförordningen som förbjuder utplantering av vissa djurarter, om inte naturvårdsverket lämnar sitt tillstånd. Förbudet gäller dels arter som bevisligen inte tillhörde landets viltbestånd vid utgången av år 1963, dels de inhemska arterna björn, lo, varg, järv, bäver, vildsvin, kronhjort, dovhjort, vildkanin, mink och bisamråtta.

Enligt beredningen ger utplanteringsförbudet ett otillräckligt skydd mot att främmande djurarter etablerar sig i landet. Det förekommer numera i ganska stor utsträckning att sådana arter hålls i hägn. Erfarenheten visar att det i längden inte är möjligt att förhindra rymningar från hägnen.

Riksdagen har år 1982 beslutat om en ändring i naturvårdslagen som innebär krav på tillstånd för att vilthägn skall få uppföras inom områden där allmänheten får färdas fritt. Tillståndsmyndighet är länsstyrelsen. Som framgår av föredragandens uttalanden i propositionen (prop. 1981/82:220) syftar detta tillståndskrav endast till att skydda naturmiljön och att motverka att allmänheten genom vilthägn utesluts från marker där man annars får färdas fritt. I propositionen förutsattes att jakt- och viltvårdsberedningen skulle komma att ta upp frågan om tillståndstvång för att motverka att djurarter som är främmande för vårt faunaområde etablerar sig här i frilevande stammar.

Beredningens förslag innebär att det i den nya jaktlagen tas in ett bemyndigande för regeringen eller förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter om krav på tillstånd både för utplantering av vilt och för att hålla vilt i hägn. Avsikten är att med stöd av bemyndigandet föreskriva förbud mot att hålla främmande viltarter i hägn. Undantag från förbudet, som inte bör gälla djurparker och andra zoologiska anläggningar, skall kunna medges av länsstyrelsen. Dispens skall också under en övergångstid kunna ges för redan befintliga hägn.

Jag anser att förslaget, som stöds av remissinstanserna, bör genomföras. Inför det föreslagna bemyndigandet ankommer det på regeringen att avgöra vilken myndighet som skall handha tillståndsärendena. Ett tillstånd att hålla djur av en främmande viltart i hägn kan liksom en utplantering av sådana djur komma att få verkningar för stora delar av landets djur- och växtvärld. Det finns därför starka skäl som talar för att naturvårdsverket bör vara tillståndsmyndighet.

Vårt land tillförs emellertid nya viltarter även på annat sätt än genom utplantering eller rymningar från hägn. Främst är det fråga om nya fågelarter som etablerar sig i landet. I de fall invandringen är en följd av att arten naturligt vidgar sitt utbredningsområde finns det i allmänhet inte någon anledning att vidta några motåtgärder. Är invandringen däremot ett resultat av att en främmande viltart har planterats ut i ett närliggande land finns det oftast lika starka skäl att söka hindra invandringen som att hindra en utplantering direkt i vårt land. Den åtgärd som ofta ligger närmast till hands är att föranstalta om en jakt i syfte att förhindra att arten etablerar sig här. Naturvårdsverket har i sitt remissvar påpekat att erfarenheterna visar att man inte bör fästa alltför stor tilltro till jakten som en lösning på problemet med invandrande främmande arter. Enligt min mening finns det ändå fog för ett bemyndigande i den nya jaktlagen som gör det möjligt för regeringen att föreskriva att naturvårdsverket eller länsstyrelsen får för-

ordna om jakt för att förhindra eller undanröja nyetablering av vissa arter. Jag förordar att så sker.

Prop. 1986/87:58

Återställande av markavvattningsföretag

Landets våtmarker är av mycket stor betydelse för viltet. Våtmarkerna ger näringsunderlag för ett stort antal däggdjur och fåglar och är dessutom viktiga som häcknings- och rastplatser för vissa fåglar. Mot den bakgrunden och med hänsyn till det förhållandet att den nya vattenlagen ger de formella förutsättningarna föreslår beredningen att naturvårdsverket skall få i uppdrag att undersöka möjligheterna att återställa markavvattningsföretag som har förlorat sin betydelse. De företag som åsyftas är exempelvis utdikad jordbruksmark som har tagits ur produktion eller sjösänkingsföretag som inte har gett det resultat man räknat med. Genom att med lämpliga åtgärder återställa det torrlagda området helt eller delvis till ursprungliga förhållanden kan för viltet värdefulla biotoper skapas.

Enligt den nya vattenlagen har kammarkollegiet möjlighet att föra talan hos vattendomstol om förverkande av bl. a. tillstånd till markavvattningsföretag. Detta gäller också tillstånd som meddelats enligt den äldre vattenlagen. Sådant förverkande skall kunna ske bl. a. om underhållet av en anläggning har försummats allvarligt eller om tillståndet inte har utnyttjats under en längre tid och inte heller kan antas komma att utnyttjas. I samband med förverkandet kan staten eller en kommun ges rätt att ta över underhållet. Staten, kommunen eller ett vattenförbund kan också utverka tillstånd till att vidta återställningsåtgärder i vatten för att tillgodose det allmänna miljövårdsintresset. Deltagarna i ett markavvattningsföretag kan också begära omprövning av de bestämmelser som gäller för utförande av företaget.

Jag anser att det för närvarande inte finns anledning att ge naturvårdsverket ett sådant uppdrag som beredningen föreslagit. Jag utgår i stället ifrån att de ansvariga myndigheterna och enskilda intressenter tar till vara den nya vattenlagens möjligheter i den utsträckning det är befogat av naturvårdsskäl och möjligt med hänsyn till tillgängliga resurser.

2.2.2 Åtgärder mot viltskador m.m.

Mitt förslag: I den nya jaktlagen tas in en bestämmelse som innebär att redan en påtaglig risk för viltolyckor eller allvarliga skador av vilt skall ge en myndighet rätt att besluta om jakt för att förebygga eller minska skaderisken.

Beredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser har invändningar mot att det inte längre skall krävas konstaterad skada för förordnande om avskjutning.

Skälen för mitt förslag: Jag har i det föregående anført att ett av målen för viltvården bör vara att främja en med hänsyn till allmänna och enskilda

intressen lämplig utveckling av viltstammarna. En balans skall följaktligen eftersträvas mellan å ena sidan intresset av att ha starka viltstammar och å andra sidan främst närings- och trafikintressena. Av den redovisning beredningen har lämnat framgår att vissa arter förekommer i så stora stammar att det krävs särskilda åtgärder om målet skall nås. Så t.ex. har älgstammens tillväxt lett till ett stort antal viltolyckor i trafiken årligen och betydande betesskador på gröda och skog. Andra arter som kan sägas förekomma i alltför individrika stammar lokalt är bl.a. bävern och minken samt mås- och kråkfågel.

En möjlighet att komma till rätta med den obalans som råder är att genomföra en ökad avskjutning. Man bör dock inte övervärdera jakten som medel att lösa problemen med övertaliga viltstammar. Många gånger är andra metoder bättre. Beredningen ger exempel på detta och framhåller att en varaktig minskning av mås- och kråkfågel förutsätter att man undanröjer de primära orsakerna till antalsökningen genom att exempelvis sop-tippar görs mindre lättillgängliga. Naturvårdsverket påpekar också att vissa arter har egna mekanismer för att reglera antalet individer.

Jakten är följaktligen inte det enda medlet för att minska en för stor viltstam. I fråga om vissa viltarter är det emellertid nödvändigt att både bedriva en intensiv normal jakt och ha möjlighet att vid sidan om den vanliga jakten föranstalta om en avskjutning för att förebygga viltskador.

För en avskjutning i särskilda fall i skadeförebyggande syfte finns flera bestämmelser i den nuvarande jaktlagen. Om utvecklingen av en viltart orsakar avsevärd skada på gröda, skog eller plantering kan länsstyrelsen ålägga jakträttshavaren att vidta skadeförebyggande åtgärder. I jaktstadgan finns bestämmelser om hur skadorna skall konstateras. Följs inte föreläggandet får länsstyrelsen förordna om att jakt utförs av särskilt utsedda jägare. Länsstyrelsen kan också förordna om jakt genom särskilda jägare om det föreligger påtaglig fara för att sammanstötning mellan motorfordon och älg skall inträffa. Slutligen kan länsstyrelsen besluta om jakt inom områden där det finns stammar av vildkanin, vildmink eller vildsvin i syfte att utrota eller minska stammarna. Länsstyrelsen skall bestämma om jakten skall bedrivas av jakträttshavaren efter hans åtagande eller av särskilt utsedda jägare.

Beredningen föreslår att de nuvarande reglerna ersätts med en bestämmelse som utgår ifrån att en tvångsvis avskjutning vanligen bör genomföras samordnat inom större områden och att man inte kan räkna med att alla jakträttshavare inom området kan medverka vid en sådan avskjutning. Vidare bör myndighetens möjlighet att förordna om avskjutning vidgas. Även när det gäller gröda, skog eller plantering skall redan en påtaglig risk för skada vara tillräcklig grund för ett ingripande.

Flera remissinstanser har anmärkt mot förslaget att det inte längre skall krävas en konstaterad skada för förordnande om avskjutning. Kammarrätten i Göteborg och länsstyrelsen i Örebro län anser att den föreslagna bestämmelsen leder till att myndigheterna ställs inför svåra avgöranden. Naturvårdsverket kan inte acceptera den föreslagna utvidgningen eftersom det nästan alltid finns en påtaglig risk för omfattande skador av vilt. Synsättet strider enligt verket dessutom mot den av statsmakterna fastlagda principen att varje näring har att tåla viss skada av vilt.

Jag delar inte farhågorna att en bestämmelse, utformad i huvudsaklig överensstämmelse med beredningens förslag, kommer att leda till särskilda tillämpningssvårigheter. I vissa fall kan naturligtvis avvägningen mellan skilda intressen innebära problem för myndigheterna, något som dock knappast kan undvikas om möjligheten till tvångsavskjutning skall finnas kvar. Att det skall vara fråga om en särskilt kvalificerad skaderisk följer av att det av omständigheterna bör framgå att risken för skada är överhängande och att den skada som riskeras är allvarlig. Varje beslut om en avskjutning måste givetvis föregås av en prövning där viltvårdsintresset ges stor tyngd. Detta följer av principen att var och en anses skyldig att tåla ett visst mått av skada eller annan olägenhet som en följd av att det finns vilda djur. Bestämmelsen bör också utformas så att regeringen kan bestämma att beslut om jakt efter vissa djurarter skall fattas av den centrala naturvårdsmyndigheten. Besvärliga avvägningsproblem kan uppkomma när det är fråga om en viltart som bara mycket lokalt förekommer i ett antal som innebär en alldeles särskilt stor risk för skador. Det jag främst syftar på är när rovdjur i ett område vuxit till ett antal som innebär ett speciellt hot mot tamdjursskötseln i samma område. För sådana fall kan det finnas anledning att föreskriva att naturvårdsverket skall vara beslutsmyndighet.

Jag föreslår, med hänvisning till vad jag nyss har anført, att det i den nya jaktlagen tas in en bestämmelse med i huvudsak följande innehåll. Om det på grund av ett viltbestånds storlek finns en påtaglig risk för trafikolyckor eller för allvarliga skador av vilt, får den myndighet som regeringen bestämmer besluta om jakt för att förebygga eller minska skaderisken. I beslutet skall bestämmas hur jakten skall bedrivas, vem som skall bedriva jakten och hur det skall förfaras med de djur som dödas eller fångas.

2.2.3 Hotade eller sårbara arter

Mitt förslag:

- Naturvårdsverket bör utarbeta ett program för åtgärder som syftar till att bevara hotade eller sårbara viltarter och svara för en samordning av dessa insatser.
- I den nya jaktlagen tas in en bestämmelse som gör det möjligt att föreskriva krav på tillstånd och andra villkor för verksamheten som konservator. För kontroll av verksamheten ges länsstyrelsen som kontrollmyndighet rätt till tillträde till en konservators arbetslokaler och lagerutrymmen.
- Bestämmelser införs som ger stöd för föreskrifter som reglerar handeln med vilt.
- Straffmaximum för grova brott mot jaktlagstiftningen höjs till fängelse i två år. Därigenom förlängs också preskriptionstiden till fem år.

Beredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag.

Remissinstanserna: De invändningar som riktats mot beredningens för-

slag har främst gällt bestämmelserna för kontroll av konservatorernas verksamhet.

Prop. 1986/87:58

Skälen för mitt förslag: För det stora flertalet av landets viltarter är livsbetingelserna goda. De för viltet allmänt sett gynnsamma förhållandena har lett till en positiv utveckling av antalet arter i landet. Under detta sekel har ett fyrtiotal nya däggdjurs- och fågelarter etablerat sig här. Som jag har redovisat i det föregående avsnittet har några arter genom födotillgång och frånvaron av naturliga fiender gynnats i en sådan utsträckning att stammarna vuxit sig alltför stora. De rakt motsatta problemen finns emellertid också. Några arter – det gäller tio däggdjursarter och femton fågelarter – befinner sig i en så utsatt situation att de betraktas som akut hotade eller sårbara.

Hoten mot arterna i fråga har främst sin grund i antingen miljögifter eller exploatering av för arten nödvändiga biotoper eller en kombination av dessa orsaker. Utsläppen av PCB i Östersjön har starkt påverkat reproduktionen hos gråsäl och vikare. Möjligen har miljögifter påverkat också utterns fortplantningsförmåga. Utbyggnaden av vattenkraft har också inneburit försämrade förhållanden för uttern. Naturhistoriska riksmuseet har i sitt remissyttrande särskilt pekat på de hot mot uttern som består i förväxling med andra djur vid jakt och den omständigheten att uttern fångas i fiskeredskap och fallor avsedda för andra djur. Av fågelarterna har exempelvis havsörn, pilgrimsfalk, berguv och kornspurv drabbats av gifter, främst kvicksilver och DDT. Som exempel på hot i form av biotopförändringar kan nämnas skogsavverkningens inverkan på häckningsplatserna för bl. a. havsörn, vitryggig hackspett, berguv och gråspett samt avvattning av våtmarker, här i landet eller utomlands, som drabbat andfåglar i allmänhet samt fjällgåsen, ängshöken, kärrsnäppan och svartträrnan. Av hoten i övrigt kan nämnas bristen på lämpliga boplatser, i vissa fall i kombination med störningar av olika slag. Det gäller för ett par fladdermusarter och tornugglan. För en av arterna, järven, är den illegala jakten det främsta hotet.

Det krävs omfattande och långtgående åtgärder vad beträffar miljöskydd och naturvård för att uppfylla viltvårdens mål när det gäller de mest utsatta viltarterna. Det är bl. a. fråga om att med stöd av lagstiftning och en till denna knuten tillsyn skydda miljön mot giftspridning och utsläpp av andra föroreningar och att i vissa fall med stöd av naturvårdslagens regler om områdesskydd reservera vissa marker för viltet. Det är vidare väsentligt att i internationellt samarbete verka för motsvarande skydd i andra länder. De åtgärder jag nu talar om syftar till att varaktigt förbättra villkoren för viltet. De är av sådan karaktär att det är staten som måste ta ansvar för att de genomförs.

I väntan på en varaktig förbättring av förhållandena kan det vara nödvändigt att vidta särskilda räddningsåtgärder. Även i sådana fall kan det vara fråga om att samhället avsätter skyddsområden med stöd av naturvårdslagstiftningen. Fortsatta insatser av frivilligorganisationer behövs också. Flera sådana organisationer har mycket förtjänstfullt engagerat sig för olika slag av räddningsåtgärder. Ett tiotal viltarter är f. n. föremål för insatser från organisationernas sida.

Jag delar naturvårdsverkets och beredningens uppfattning att åtgärderna för de hotade och sårbara arterna behöver samordnas och att vid en sådan samordning en prioritering bör ske av insatserna. Det är inte möjligt att garantera varje djurart som nu finns i landet gynnsamma förhållanden här för all framtid. I vissa fall skulle en sådan garanti kräva omfattande ingrepp för att förhindra vad som av andra skäl betraktas som en önskvärd utveckling av brukande- och bebyggelseformer. Det måste godtas som ett led i en ständigt pågående process att vissa viltarter lämnar vår fauna samtidigt som andra tillkommer och etablerar sig här i landet. Att resurserna här liksom på andra områden är begränsade innebär att det inte heller är möjligt att genomföra alla de åtgärder som i och för sig vore önskvärda.

Den med hänsyn till vad jag nu har anfört nödvändiga prioriteringen bör ske i enlighet med den av beredningen föreslagna principen. Det innebär att tillgängliga resurser i första hand bör användas för åtgärder som kan förutsättas bli framgångsrika och som avser arter som i mera betydande utsträckning är beroende av förhållandena här i landet. En sådan prioritering bör läggas till grund för ett åtgärdsprogram för de hotade och sårbara viltarterna.

Det bör ankomma på naturvårdsverket att utarbeta ett åtgärdsprogram och att svara för en samordning av samhällets och de ideella organisationernas insatser. Jag avser att föreslå regeringen att naturvårdsverket ges ett sådant uppdrag.

Av de viltarter som kräver särskilt skydd för att bevaras i landet intar rovdjuren en särställning. För de fyra stora rovdjuren, dvs. björn, varg, järv och lo, bör bevarandet säkerställas genom restriktivitet i fråga om att tillåta jakt. Fasta rovdjurstammar orsakar emellertid skador för tamdjurskötseln och då främst renskötseln. För att ge den som driver tamdjurskötsel möjlighet att skydda sina intressen finns i jaktlagstiftningen bestämmelser som innebär att jakt på rovdjur är tillåten under vissa bestämda förutsättningar. Beträffande varg och järv kan endast sådan skyddsjakt komma ifråga. När det gäller björn och lo tillåts emellertid också annan jakt. För björn finns en särskild form av licensjakt och för lodjuret gäller allmän jakttid inom vissa områden där det bedrivs renskötsel.

Vården av de stora rovdjuren har hittills haft den inriktningen att djuren fredats från jakt för att de skall utveckla livskraftiga stammar. För att göra en sådan viltvårdspolitik förenlig med renskötsel och annan tamdjurskötsel ersätts rovdjursrivna tamdjur med allmänna medel enligt förordningen (1976:430) om ersättning vid vissa skador av rovdjur.

Enligt min mening finns det inte anledning att i något väsentligt hänseende ändra den nuvarande inriktningen av vården av rovdjurstammarna. De medel som bör användas är en fortsatt tillräcklig fredning av djuren i kombination med ett ersättningssystem för de skador djuren orsakar.

Vad först gäller frågan om i vilken utsträckning djuren bör skyddas från jakt har beredningen uttalat sig för en mindre restriktiv bedömning än hittills när det gäller att avgöra om varg skall få skjutas inom renskötselområdena. Uttalandet grundas på uppfattningen att en fast vargstam är svår att förena med renskötsel inom samma område. För att vi skall återfå vargen i Sverige krävs enligt beredningen att en stam etablerar sig i någon

trakt utanför renskötseleområdena. I sammanhanget hänvisas till den invandring av varg som skett till Värmland.

Beredningens uttalande kritiseras av flera remissinstanser. Det hävdas att vad beredningen förordar beträffande avskjutningen inte kan förenas med det såväl nationella som internationella ansvar samhället har för bevarandet av de arter som hör till vår fauna. För egen del anser jag att det finns fog för en försiktigare bedömning än den beredningen gör. För det första bör det, som naturvårdsverket och Stockholms universitet påpekar i sina remissyttranden, inte komma i fråga att i större utsträckning än hittills ge avskjutningstillstånd inom renskötseleområdena förrän det visat sig att det finns en fortplantningsduglig stam utanför dessa områden. En fortsatt restriktiv inställning till avskjutning av varg såväl inom som utom renskötseleområdena kan emellertid vara befogad även på längre sikt och oavsett hur det går med den nybildade vargstammen i Värmland.

Ett nytt ersättningssystem för dem som drabbas av rovdjursskador inom renskötseleområdet övervägs. Samtidigt bör betonas att det inte är möjligt att med ersättning lösa alla de problem som förekomsten av rovdjur orsakar för renskötseln och annan tamdjursskötsel. Det är nödvändigt att rovdjurstammarnas storlek kontrolleras genom viss jakt och att också enstaka skadevållande djur skjuts bort. Beträffande kontrollen av stammarnas storlek kan jag hänvisa till vad jag nyss har anfört om åtgärder mot viltskador. Det kan alltså finnas anledning att låta naturvårdsverket besluta i frågan och då bestämma om vem som skall genomföra jakten. Det är rimligt att samhället i större utsträckning än hittills tar ansvaret för genomförandet av den decimering av rovdjurstammarna som kan vara nödvändig. Med den ordning jag föreslår kan antingen jakträttshavaren åta sig jakten eller naturvårdsverket förordna någon annan att genomföra den. Inom renskötseleområdet kan det, som det påpekas i remissyttrandet från länsstyrelsen i Norrbottens län, exempelvis vara lämpligt att i vissa fall låta berörda myndigheters fältpersonal genomföra en beslutad avskjutning eller annan decimering.

Det andra viktiga medlet att skapa förutsättningar för fasta stammar av rovdjur i landet är, som jag nämnt, att i skälig omfattning ersätta de skador djuren orsakar. Inom naturvårdsverket pågår f. n. ett forskningsprojekt för att närmare undersöka möjligheterna att tilldela renägarna ett riskbidrag vars storlek blir beroende av rovdjursförekomsten. Ett sådant system har förutsatts kunna leda till en ökad rovdjurstolerans hos rennäringen och ökade insatser för att förebygga skador. Det beräknas att forskningsprojektet kan vara slutfört i sådan tid att naturvårdsverkets förslag på grundval av forskningsresultatet kan läggas fram under år 1987.

Rennäringskommittén har i en skrivelse år 1981, som av regeringen överlämnats till beredningen, och i sitt betänkande (SOU 1983:67) Rennäringsens ekonomi föreslagit en kraftig uppräkningsbelopp i avvaktan på ett underlag för ett nytt ersättningssystem. Det är den del av ersättningen som går till samebyn för merarbete och övriga olägenheter som enligt kommittén bör räknas upp. Naturvårdsverket, som är ansvarig central myndighet för frågor om ersättning för rovdjursskador, anser däremot att det inte för närvarande finns tillräckligt

faktaunderlag för den föreslagna uppräknings. Vid sådant förhållande anser jag att frågan om en översyn av bestämmelserna om ersättning för skador av rovdjur bör anstå till dess naturvårdsverkets förslag föreligger.

För flera av de hotade eller sårbara arterna gäller att deras redan utsatta situation förvärras genom illegal jakt i olika former. För att ge viltet ett bättre skydd i det hänseendet föreslår beredningen flera olika åtgärder.

För att göra det möjligt att närmare reglera handeln med vilt föreslås dels ett bemyndigande i förslaget till ny jaktlag om handeln inom landet, dels ett vidgat tillämpningsområde för den särskilda lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- och utförsel av varor.

Vidare föreslås en straffskärpning när det gäller allvarligare brott mot jaktlagen. Straffmaximum för brott som innebär grov olovlig eller olaga jakt föreslås höjt från nuvarande ett års fängelse till två års fängelse. Därigenom förlängs också preskriptionstiden till fem år.

Det föreslås också en bestämmelse som gör det möjligt att dels kräva särskilt tillstånd för den som vill bedriva verksamhet som konservator, dels fordra att konservatorerna liksom hittills för en förteckning över mottagna djur av särskilt skyddsvärda arter. Det föreslås också en bestämmelse som syftar till att ge polisen möjlighet att få tillträde till arbetslokaler och lagerutrymmen för att kontrollera förteckningarna och vilka djur som finns hos konservatorerna.

Det är i huvudsak endast förslagen som rör konservatorernas verksamhet som har föranlett invändningar från remissinstansernas sida.

Jag delar den uppfattning som har förts fram av två konservatorer vid naturhistoriska riksmuseet att det finns anledning att göra åtskillnad mellan en auktorisation av verksamheten och ett krav på tillstånd för densamma. Auktorisationen bör utformas och administreras av branschen och vila på frivillig grund. Tillstånd bör däremot meddelas av myndighet efter en prövning som lämpligen inskränks till att gälla att vederbörande inte gjort sig skyldig till allvarligare brott mot jaktlagstiftningen eller annan lagstiftning av betydelse för verksamheten. Jag föreslår att ett bemyndigande i den nya jaktlagen att meddela föreskrifter för konservatorsverksamheten utformas så att det rymmer möjligheten att föreskriva ett tillståndskrav. Skulle branschen genomföra en auktorisation får det övervägas om denna bör kompletteras med ett krav på tillstånd av myndighet. Under alla förhållanden förefaller det rimligt att begränsa ett tillståndskrav till att gälla yrkesmässig verksamhet.

Förslaget att en kontrollerande myndighet, polisen, utan vidare skall få tillträde till konservatorernas lokaler och lagerutrymmen har av flera remissinstanser ansetts vara alltför långtgående. Jag vill i anledning av den kritiken erinra om att det i jaktstadgan tidigare fanns en regel om skyldighet för bl.a. konservatorer att hålla varulager tillgängliga för polisens kontroll. Regeln togs bort uteslutande av formella skäl – bestämmelser av den karaktären skall numera meddelas i lag. Bestämmelser som ger möjlighet till liknande kontroll utan att misstanke om brott föreligger finns också i annan lagstiftning. Kontrollbestämmelsen skall självfallet inte uppfattas som ett utslag av misstro mot företrädarna för en viss yrkeskår. Jag finner det angeläget att understryka att en bestämmelse av det här slaget främst

tjänar syftet att avhålla mindre nogräknade personer från att starta verksamhet här i landet för preparering av djur som åtkommit illegalt. Med hänsyn till att särskild sakkunskap för kontrollen finns inom länsstyrelsernas naturvårdsenheter kan det vara lämpligt att i fortsättningen utse länsstyrelsen till kontrollerande myndighet. Jag förordar en bestämmelse utformad i enlighet med beredningens förslag.

I det här sammanhanget vill jag erinra om att det vid flera tillfällen under senare år har inträffat uppmärksammade fall av boplundring. Det har varit fråga om brott med internationell anknytning som har sin grund i vissa samlares stora intresse för djur och ägg av sällsynta arter. Denna illegala hantering måste bekämpas med all kraft.

Jag biträder mot bl. a. nu angiven bakgrund beredningens förslag att straffmaximum för grova brott mot jaktlagstiftningen höjs till två års fängelse.

Jag vill dessutom förorda en utvidgning av lagen (1975:85) med bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor. Förslaget avser att skapa en handlingsberedskap till skydd för utrotningshotade eller sällsynta arter av djur och växter. Förslaget sammanhänger bl. a. med de problem som förorsakas av illegal jakt och försäljning till utlandet av sällsynta djurarter. Regeringen bör i detta hänseende enligt min mening ges fullmakt att föreskriva förbud mot att föra ut djur av utrotningshotade eller sällsynta arter ur landet. I den nya jaktlagen bör det dessutom finnas ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter för handeln med vilt.

2.2.4 Vården av älgstammen

Inriktningen av älgvården

Mitt förslag: Älgvården bör inriktas mot att bevara en livskraftig älgstam av hög kvalitet. Älgstammens storlek bör genom en lämplig avskjutning anpassas till betestillgången, de areella näringarna och trafiksäkerheten.

Beredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag.

Remissinstanserna: Beredningens förslag har inte föranlett några invändningar.

Skälen för mitt förslag: Den inriktning som jag anser att älgvården skall ha skiljer sig inte ifrån vad jag anser bör gälla för vården av annat vilt. Det innebär också att jag inte har funnit anledning att gå ifrån det mål som jag angav när riksdagen senast behandlade älgjaksfrågan (prop. 1975:25, JoU 13, rskr. 211).

Älgstammen representerar allmänt sett ett stort naturvärde. Det finns också anledning att erinra om stammens utomordentligt stora jaktliga betydelse. Älgstammen ger underlag för en årlig jakt som omfattar upp-

skattningsvis två milj. jakt dagar för mellan 250000 och 300000 jägare. Köttfångsten från älgjakten uppgår för närvarande till över 15 milj. kg.

Även om det finns all anledning att betrakta landets älgstam som en värdefull tillgång måste det samtidigt konstateras att den också orsakar allvarliga problem. Jag hade redan i 1975 års proposition anledning att framhålla betydelsen av ett jaktsystem som gör det möjligt att reglera avskjutningen så att älgstammen anpassas till en lämplig nivå. Områdesvis har också en ökad avskjutning lett fram till en älgstam som kan sägas befinna sig i balans med andra intressen. Den i början av 1980-talet mycket stora älgstammen – den årliga avskjutningen översteg 170000 djur – gav upphov till betydande skadeverkningar. På många håll har det under vissa perioder uppstått allvarliga skogsskador på grund av en alltför riklig älgförekommst. Betesbrist har uppstått. Detta problem har varit särskilt markant inom vinterbetesområdena för vandringsälgar i Norrland. Även på gröda har områdesvis betydande skadegörelse skett, speciellt under år med sen skörd. Problemen med älgolyckor i trafiken har också varit omfattande. Som helhet gäller emellertid att de åtgärder som vidtagits för att minska älgstammen har lett till att olägenheterna i hög grad har begränsats jämfört med förhållandena för några år sedan. Ett mått på älgstammens minskning är att avskjutningen under jaktåret 1985/86 var omkring 130000 djur.

Det är självfallet av största vikt att ansträngningarna fortsätter att genom en tillräckligt stor avskjutning anpassa älgstammen till födotillgången och nedbringa skadorna i trafiken och i jordbruket och skogsbruket. Ett av skälen till att anpassningen i vissa fall inte har lyckats är att kunskapen om älgbeståndens storlek och sammansättning ännu är otillräcklig. Genomförda flyginventeringar av älgbeståndet har visat sig ge ett betydligt mera osäkert resultat än vad man tidigare haft anledning att förmoda. I naturvårdsverkets riktlinjer för länsstyrelsernas handläggning av älgjakten behandlas även de särskilda problem som de stora lokala variationerna i älg tillgången innebär. Ett särskilt problem är också de nyssnämnda vandringsälgar som kan innebära att älgar från ett mycket stort sommarbetesområde samlas på en betydligt mindre vinterbetesareal och där åstadkommer svåra skogsskador.

För att nå den avsedda storleken och sammansättningen av älgstammen behövs ett bättre faktaunderlag för tilldelningsbesluten. Arbetet med detta pågår. Jag vill också understryka betydelsen av att de erfarenheter som företrädare för trafiksäkerhetsintresset och skogsbruket har utnyttjas i informationen till jägare och i samband med att älg tilldelning sker.

Mitt förslag: För älgjakt skall krävas särskilt tillstånd (licens) och jakten skall bedrivas inom ett registrerat område (licensområde).

Ett licensområde skall vara av sådan storlek och beskaffenhet att det är lämpat för älgjakt. Registrering får vägras om området inte medger en årlig avskjutning av minst ett vuxet djur.

Kravet på licens och licensområde gäller inte jakt efter enbart älgkalv under en kort jakttid.

Redan registrerade älgjaktsområden med generell tilldelning får behållas under en fyraårig övergångstid och skall dessutom under vissa förutsättningar kunna registreras som särskilda licensområden för ytterligare en tid.

Beredningens förslag: Förslaget överensstämmer med mitt utom beträffande övergångsregleringen för registrerade älgjaktsområden med generell tilldelning. I stället för särskilda övergångsbestämmelser föreslår beredningen att även mark som inte uppfyller kraven för licensområde undantagsvis skall kunna registreras för tilldelning av vuxet djur.

Remissinstanserna: Remissinstanserna delar beredningens uppfattning att älgjakten i huvudsak bör bedrivas som licensjakt inom områden som är tillräckligt stora för att medge en produktionsanpassad avskjutning. Nästan alla remissinstanser godtar också förslaget att kalvjakt, utan någon begränsning till ett visst antal djur, skall få bedrivas under en kort jakttid på marker som inte uppfyller kraven för licensområde. Remisskritiken, bl.a. från flera länsstyrelser, gäller främst den föreslagna undantagsregeln om rätt i vissa fall att få sådan mark registrerad för jakt efter vuxet djur.

Den särskilde utredarens förslag: I betänkandet (Ds Jo 1986:1) Tillgång till älgjakt förordas en övergångstid om beredningens förslag genomförs. Det föreslås att redan registrerade älgjaktsområden med generell tilldelning skall få behållas under en övergångstid på tre år.

Remissinstanserna: Förslaget om en treårig övergångstid har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av flertalet av remissinstanserna. Lunds stiftsnämnd anser dock att övergångstiden bör begränsas till ett år och Lantbrukarnas riksförbund (LRF) anser att särskilda övergångsbestämmelser bör gälla. LRF hänvisar beträffande dessa bestämmelser till vad förbundet anfört i sitt tidigare yttrande över jakt- och viltvårdsberedningens förslag. Enligt LRF behövs det särskilda övergångsregler för äldre markägare med små markinnehav som inte tidigare har deltagit i någon jaktlig samverkan. Dessa markägare bör få sina jaktområden registrerade som licensområden för den återstående innehavstiden. Älgtilldelningen för dessa särskilda licensområden bör ske i form av en långtidslicens och, beroende på områdets storlek, kunna avse exempelvis ett vuxet djur för avskjutning under en femårsperiod. Till den del vuxet djur inte får skjutas bör gälla att fri kalvjakt får bedrivas. När man genomför ett nytt älgjaktssystem bör man enligt förbundet försöka tillgodose de personliga önskemål om jaktutövningen som kan finnas och därigenom undvika att systemet uppfattas som en förlust av en rättighet att på den egna marken fälla vuxet djur.

Skälen för mitt förslag: Som bakgrund till mitt förslag vill jag erinra om vilka regler som f. n. gäller för älgjakten. År 1967 påbörjades försöksverksamhet med *reglerad älgjakt* i Kronobergs och Västmanlands län. Försöksverksamheten utökades år 1971 till att omfatta delar av Norrbottens län. Huvudprincipen för den reglerade jakten är att länsstyrelsen efter ansökan av jaktmarksinnehavaren beslutar om en älgtilldelning för markområdet i fråga. Tilldelningen kan avse vuxna djur och kalv, enbart vuxet djur eller enbart kalv. För mindre jaktområden kan tilldelningen avse en avskjutning av en älg under en treårsperiod och för sådana områden kan också en förkortad jakttid bestämmas.

I landet i övrigt – med undantag för renskötselområdena – tillämpas sedan år 1976 en annan försöksform för licensierad jakt, *samordnad älgjakt*. Den samordnade älgjakten innebär att alla jaktområden där älgjakt skall bedrivas registreras av länsstyrelsen. Jaktområden som är tillräckligt stora för att tillåta en årlig avskjutning av minst ett vuxet djur registreras som licensområden. För sådana områden beslutar länsstyrelsen om älgtilldelning på samma sätt som inom systemet för reglerad jakt. Alla övriga registrerade älgjaktsområden ges däremot en generell årlig tilldelning omfattande ett vuxet djur och årskalv. För områdena med generell tilldelning är jakttiden endast ett fåtal dagar. Inom länen med samordnad älgjakt omfattar de registrerade licensområdena drygt 95 procent av älgmarksarealen. Områdena registrerade för generell tilldelning upptar följaktligen en mycket liten del av den mark som utnyttjas för älgjakt inom samordningslänen. Antalet sådana områden är emellertid mycket stort, ca 20000.

På renbetesfjällen i Jämtlands län, ovanför odlingsgränsen och i Malå sameby i Västerbottens län samt ovanför lappmarksgränsen i Norrbottens län får älgjakten bedrivas som *allmän jakt*, dvs. en vad beträffar antalet djur obegränsad avskjutning får ske under några få dagar. Även inom dessa områden bedrivs emellertid huvudparten av älgjakten som licensjakt.

Genom de olika försöksformerna för älgjakt har det skett en stegvis övergång i landets olika delar från en allmän jakt till licensjakt. Den utvecklingen har inneburit att samhället numera genom föreskrifter och beslut reglerar älgjakten på ett långt mera ingående sätt än vad som var fallet när jakten bedrevs under allmän jakttid. Som påpekas i betänkandet om tillgång till älgjakt har övergången till licensjakt självfallet i olika hänseenden inverkat på jaktmöjligheterna för ett mycket stort antal jägare. Jag vill emellertid erinra om – vilket också för övrigt anförs i betänkandet – att den nuvarande jaktlagstiftningen bygger på att den jakträtt som jordägaren har bara får utövas i den utsträckning det är försvarligt från viltvårdssynpunkt. Detta kommer till uttryck bl. a. genom principen att alla vilda djur är fridlysta om inte fridlysningen har upphävts genom bestämmelser om att jakt får ske. Jordägarens befogenhet att jaga kan således genom offentligrättsliga regler begränsas med hänsyn till bl. a. vilttillgången eller jaktmarkens storlek och arrondering. Sådana regler innebär inte att man tar ifrån jordägaren hans jakträtt.

En förutsättning för att nå de mål jag har angivit för vården av landets älgstam är att jakten anpassas till älgproduktionen på den mark som står till förfogande för jakt. Om detta råder enighet. En sådan produktionsanpas-

sad avskjutning förutsätter i sin tur att älgjakten huvudsakligen bedrivs som licensjakt inom för sådan jakt lämpliga områden. För att bilda dessa områden krävs vanligen en samverkan över ägogränserna. Det är vidare angeläget, inte minst från administrativ synpunkt, att områdesbildningen är stabil.

Enligt min mening fyller den år 1975 beslutade försöksformen samordnad älgjakt i stor utsträckning de krav jag nyss har nämnt. Genom att licensområdena omfattar nästan all älgmark – ca 95% – kan jakten i allt väsentligt genomföras som en produktionsanpassad avskjutning. Licensområdena har i mycket stor utsträckning bildats av innehavare av små marker i samverkan. I ett hänseende har emellertid de förväntningar jag hade på systemet inte uppfyllts. Det har visat sig att systemets uppbyggnad trots allt inte i tillräcklig grad främjar en samverkan. Det är fortfarande alltför många älgjaktsområden som inte omfattas av samordningen. Ännu allvarigare är att en uppsplittring av tidigare etablerad jaktlig samverkan kan konstateras. Förutom andra olägenheter har dessa brister i systemet lett till höga kostnader för administrationen. Jag anser mot bakgrund härav att det är nödvändigt att ändra de nuvarande bestämmelserna som medger registrering av älgjaktsområden för generell tilldelning. Görs inte en sådan ändring nu riskeras en ytterligare uppsplittring av licensområden.

En möjlighet är att ersätta den samordnade älgjakten med reglerad älgjakt, något som förordas av flera remissinstanser. Systemet med reglerad älgjakt förutsätter emellertid administrativa insatser i en omfattning som inte kan anses nödvändig från älgvårdssynpunkt. Strävan måste vara att finna ett system som är enkelt att administrera. För detta talar inte minst kostnadsskäl. Enligt min mening bör man i stället ta fasta på förslaget att ersätta den generella tilldelningen av vuxet djur och kalv på registrerade älgjaktsområden med allmän kalvjakt på oregistrerad älgmark.

Jag finner det angeläget att understryka att det föreslagna systemet som sådant inte innebär att någon utestängs från fortsatt älgjakt. Det är emellertid uppenbarligen så att en fri kalvjakt inte av alla tillmäts samma värde som jakten efter ett vuxet djur. Det kan därför förutsättas att många innehavare av mindre marker finner det angeläget att i fortsättningen söka samverkan med andra jakträttshavare. Det bör påpekas att den samverkan det är fråga om är ett samgående med andra markinnehavare för en gemensam licenstilldelning. En sådan samverkan behöver inte med nödvändighet innebära att alla jakträttshavare inom licensområdet bedriver en gemensam jakt. De som så önskar kan exempelvis i stället välja att organisera jakten så att den delas upp mellan flera jaktlag. I allmänhet bör det inte möta några problem för en jakträttshavare att få sin mark ansluten till ett angränsande licensområde eller att tillsammans med andra innehavare av "generella marker" bilda ett nytt sådant område. I vissa fall kommer emellertid en samverkan att stöta på hinder som inte omedelbart kan undanröjas. Ett exempel på detta är när det finns flera jägare inom ett område med generell tilldelning vilka inte alla utan vidare kan beredas plats i en ny jaktgemenskap. Ett annat exempel är den grupp jägare som Lantbrukarnas riksförbund syftar på i sitt remissvar, nämligen äldre jakträttshavare som inte tidigare deltagit i någon jaksamverkan.

Den särskilde utredaren har i sitt betänkande om tillgång till älgjakt gjort en uppskattning av hur många jägare som har anledning att söka sig nya jaktmöjligheter till följd av en ytterligare samordning av älgjakten. På grundval av bl.a. en stickprovsundersökning har utredaren kommit till följande resultat. Av landets 250 000 älgjägare är det något över 17 000 som jagar enbart inom älgjaktsområden med generell tilldelning. Av dessa antas 5300 jägare kunna beredas möjlighet till licensjakt i samma trakt. Den återstående gruppen, ca 11 700 personer, utgörs till övervägande del av jägare som ställs inför valet att i fortsättningen jaga enbart älgkalv eller söka sig en ny jaktmöjlighet. Enligt utredaren skulle risk kunna föreligga att ca 3500 marklösa jägare får svårigheter att behålla sin nuvarande jaktmöjlighet. Det gäller jägare som tillhör jaktlag där inte alla i laget kan beredas möjlighet till licensjakt då deras område med generell tilldelning sammanförs med ett licensområde.

Utredarens undersökning och den uppskattning som gjorts på grundval av undersökningen har vid remissbehandlingen kommenterats av naturvårdsverket och Jägarnas riksförbund. Enligt naturvårdsverket kan det lämnas därhän om det angivna antalet jägare som kan mista sin jaktmöjlighet är något för lågt eller något för högt. Storleksordningen torde ändå vara riktig. Jägarnas riksförbund däremot redovisar resultat av en egen undersökning som på ett anmärkningsvärt sätt skiljer sig från utredarens resultat. Enligt förbundets undersökning kan ett tiofaldigt större antal jägare beräknas förlora sin nuvarande jaktmöjlighet om det föreslagna älgjaktssystemet införs. Naturvårdsverket har i sitt remissyttrande påpekat att den undersökningsmetod som Jägarnas riksförbund använt sig av leder till att det i svarsmaterialet finns en överrepresentation av stora "generellområden" med många jägare. Med beaktande framför allt av den höga svarsprocenten i utredarens undersökning vill verket hålla för troligt att den undersökningen har kommit sanningen närmast.

En undersökning av vilket antal jägare som kan beröras av en ny ordning för älgjakten måste delvis byggas på bedömningar och antaganden. En sådan undersökning kommer därför oavsett undersökningsmetod att präglas av stor osäkerhet. Utredarens undersökningsresultat gör ju inte heller anspråk på att vara någon exakt beskrivning av förhållandena och antalet berörda jägare. Vad som framkommit ger emellertid enligt min mening ett tillräckligt underlag för bedömningen att en ytterligare samordning av älgjakten kan genomföras.

Med hänsyn till detta och till de skäl jag har anfört för ändrade regler för älgjakten bör denna jakt i fortsättningen bedrivas i huvudsak som licensjakt inom registrerade licensområden och i övrigt som fri kalvjakt under en kort jakttid. För övergången till ett sådant system bör emellertid särskilda bestämmelser gälla. Vissa andra åtgärder bör också vidtas för att underlätta en omställning som i mesta möjliga mån tillgodoser önskvärdheten av att ingen som nu utövar älgjakt skall behöva ställas utanför.

För att ge tillräcklig tid för samverkansbildning och den anpassning i övrigt som kan krävas, föreslår jag att de älgjaktsområden med generell tilldelning som fanns registrerade för 1986 års jakt får finnas kvar tills vidare, dock längst t. o. m. 1990 års jakt. De nuvarande tilldelningsreglerna bör gälla så länge områdena finns kvar.

Av den särskilde utredarens undersökning och av vad jag har anfört i det föregående framgår att det kan komma att efterfrågas nya jaktmöjligheter till följd av en ytterligare samordning. Med den positiva inställning som finns till licensjakten hyser jag en god förhoppning om att samordningsfrågorna skall lösas på ett tillfredsställande sätt. Den föreslagna övergångstiden bör likaså öka möjligheterna att bemästra eventuella olägenheter för berörda jägare. Som jag nyss har nämnt bör vissa särskilda åtgärder dessutom vidtas för att underlätta en omställning. Jag återkommer därför i det följande med vissa förslag som syftar till att öka utbudet av jakttillfällen. Dessa frågor behandlar jag i avsnitt 2.3.2.

Det kan hävdas att det väsentliga är att det inte tillkommer några ytterligare älgjaktsområden för generell tilldelning. Som framgår av min redovisning motsvarar de nuvarande områdena sammanlagt bara omkring fem procent av älgmarken inom de län där det bedrivs samordnad älgjakt. Dessutom har avskjutningen inom de generella områdena regionvis genomsnittligt räknat ganska väl kommit att överensstämja med avskjutningen inom regioner med licensområden. Ser man emellertid till utfallet för de enskilda älgjaktsområdena är det tydligt att utdelningen i anmärkningsvärd grad skiljer sig jakträttshavarna emellan. På uppskattningsvis en tredjedel av alla "generella områden" har det inte skjutits någon älg under försöksperioden medan avskjutningen inom vissa sådana områden mångfalt överstigit den som skulle ha tillåtit vid en produktionsanpassad avskjutning. Att för framtiden behålla den nuvarande tilldelningen till de "generella områdena" skulle innebära ett avsteg från älgjaktssystemet i övrigt som inte kan anses godtagbart från fördelningssynpunkt. För en viss grupp jägare bör det dock trots allt, genom en särskild övergångsbestämmelse, öppnas en möjlighet att också i fortsättningen jaga vuxet djur inom ett område som nu är registrerat för generell tilldelning. Den grupp jag avser är äldre jägare som inte tidigare har deltagit i någon samverkan med andra jägare.

Jag delar alltså uppfattningen hos Lantbrukarnas riksförbund att vissa äldre jägare med små markinnehav bör kunna ges en tilldelning som också omfattar rätt att skjuta vuxet djur. Som jag berört i det föregående har beredningen föreslagit en undantagsregel som under vissa förutsättningar skulle medge registrering av mark som inte uppfyller kraven för licensområde (se betänkandet s. 266–268). Förslaget har utsatts för kritik under remissbehandlingen. Remissinstanserna har framför allt hänvisat till tillämpningsproblem och den administrativa belastning som en sådan regel innebär. Enligt min uppfattning skulle den föreslagna undantagsregeln komma att försvåra administrationen av älgjakten i en utsträckning som inte medför motsvarande fördelar från vare sig älgvårdssynpunkt eller allmän rättvisesynpunkt. Som en övergångsbestämmelse tillämplig endast på jägare inom en viss bestämd grupp bör den dock kunna godtas.

Jag föreslår följaktligen, som övergångsbestämmelser, dels att redan registrerade "generellområden" skall få behållas under en fyraårsperiod, räknat från och med 1987 års jakt, dels att äldre jakträttshavare för tiden efter denna övergångstid skall kunna få sitt "generellområde" registrerat som licensområde med tilldelning av ett vuxet djur för avskjutning under en period av två eller flera år.

Som ytterligare villkor för den nämnda registreringen bör gälla att vederbörande har jagat på området under den tid som försöket med samordnad älgjakt har pågått och under den tiden inte har jagat älg på något annat håll. Med äldre jakträttshavare avser jag i detta sammanhang personer som i år är 55 år eller äldre. Vad beträffar tilldelningen för dessa särskilda licensområden bör det överlåtas åt länsstyrelsen att med hänsyn till områdets storlek och övriga omständigheter dels bestämma om ett vuxet djur skall få skjutas under en tvåårstid eller en längre period, dels i vilken utsträckning kalvar skall få skjutas. Jakttiden, som bör bestämmas av länsstyrelsen, bör i regel kunna vara densamma som för övriga licensområden.

Jag lämnar därmed övergångsregleringen för att något ytterligare behandla frågan om vilka regler som bör gälla för älgjakten inom de egentliga licensområdena.

Vad beträffar kraven för registrering av ett område som licensområde och tilldelningen av djur för de minsta licensområdena är jag inte till alla delar ense med beredningen (jfr betänkandet s. 265).

Så långt kan jag dela beredningens uppfattning att ett eftersträvensvärt mål bör vara att ett licensområde medger avskjutning av minst ett djur per år vid en balanserad älg tillgång. En eventuell skärpning av nuvarande krav för att nå detta mål bör emellertid enligt min mening ske med mycket stor försiktighet. Enligt min mening bör områden som inte helt fyller kravet på viss storlek ändå i allmänhet kunna registreras som licensområde om innehavaren inte lyckas få området anslutet till angränsande mark. Om en i det här hänseendet generös tillämpning begränsas till att gälla områden som är välarronderade och som storleksmässigt ligger nära övriga licensområden bör den administrativa belastningen på systemet bli mycket måttlig. Det som bör eftersträvas är en tillämpning som uppfattas som rimlig och rättvis inte minst med hänsyn till den områdesvis stora älgstammen.

Vad gäller tilldelningen av djur till de minsta licensområdena anser jag att den som fått sin mark registrerad skall kunna påräkna en årlig tilldelning av minst ett vuxet djur. Länsstyrelsen bör ha möjlighet att precisera tilldelningen till att avse en älg tjur eller en älgko. Skulle ändrade förhållanden, som kan antas bli bestående för framtiden, leda till att en sådan tilldelning inte är försvarlig, bör länsstyrelsen avregistrera området.

Jag delar beredningens uppfattning att det är bra om det bildas stora och stabila licensområden. Jag är också angelägen om jägarorganisationernas medverkan i ett system som är dynamiskt i den meningen att en förbättrad samordning hela tiden eftersträvas för bildande av licensområden som är tillräckligt stora för en produktionsanpassad jakt. Som beredningen har påpekat bör accepterandet av de minsta licensområdena närmast betraktas som ett steg på vägen mot den samordning som eftersträvas. Jag anser däremot inte att det finns någon anledning att när det gäller jakttider och licenser för längre perioder än ett år göra någon åtskillnad mellan större och mindre licensområden. Även licensområden av mera måttlig storlek bör följaktligen kunna ges flerårslicens. Genom att området ges tillstånd att under ett visst antal år skjuta ett givet antal djur får jakträttshavarna själva avgöra hur stor del av den totala tilldelningen de vill fälla under respektive år. Avgörande för om flerårstillstånd skall ges bör vara om området kan förutsättas vara stabilt under tilldelningsperioden.

Jakttiden för älgjakten bör bestämmas av länsstyrelsen efter samråd med företrädare för jägarna och andra berörda intressen. Liksom hittills bör regeringen eller naturvårdsverket bestämma tidpunkten för älgjakten början och ge allmänna råd för länsstyrelsernas beslut i fråga om jakttidens längd och dess förläggning.

Jag anser i likhet med beredningen att det föreslagna älgjaktssystemet bör gälla också för jakten inom renskötselområdena. Det är självfallet angeläget från älgvårdssynpunkt att älgjakten också inom dessa områden bedrivs som en produktionsanpassad jakt. Det ligger också ett stort värde i att få en för hela landet enhetlig ordning för älgjakten. Av mycket stor betydelse är också att det för älgjakten kommer att gälla sådana regler att den kan genomföras på ett från säkerhetssynpunkt fullgott sätt.

Naturvårdsverket har utarbetat ett förslag till åtgärder för att göra det möjligt att tillämpa den föreslagna nyordningen för älgjakten även inom områdena där det bedrivs renskötsel. Även rennäringskommittén har i sitt betänkande (SOU 1983:67) Rennäringens ekonomi tagit upp vissa frågor om samernas älgjakt. Förslagen har remissbehandlats.

De nuvarande jaktliga förhållandena inom renskötselområdena kan kortfattat beskrivas på följande sätt. Medlem i sameby får jaga på utmark inom de delar av byns betesområde som hör till renbetesfjällen eller lappmarkerna, när renskötsel är tillåten där. Denna jakträtt, som givetvis är underkastad de begränsningar som följer av jaktlagstiftningen, gäller på både statlig och privat mark. Av intresse för älgjakten är i första hand dels markerna på renbetesfjällen i Jämtlands län och ovanför odlingsgränsen i Västerbottens och Norrbottens län, dels de marker nedanför odlingsgränsen i de båda sistnämnda länen där renskötsel får bedrivas året runt. Den jakträtt som tillkommer medlemmarna i en sameby ingår i den bruksrätt som renskötselrätten utgör. Emellertid har samerna inte ensamrätt till jakten. Markägaren har den jakträtt som följer med äganderätten till marken och samerna kan till stöd för sin jakträtt hänvisa till att den ingår i renskötselrätten.

Såvitt gäller markerna på renbetesfjällen och markerna ovanför odlingsgränsen kan enligt rennäringslagen lantbruksnämnden besluta om upplåtelse av markägarens jakträtt på kronomarken. En förutsättning för en sådan upplåtelse är att den kan ske utan avsevärd olägenhet för renskötelsen. Vidare krävs att upplåtelsen är förenlig med god jaktvård och kan ske utan besvärande intrång i samernas rätt till jakt. Det sistnämnda innebär bl. a. att upplåtelsen inte får avse en ensamrätt till jakt inom ett visst område som utesluter samernas rätt att jaga inom samma område. Den avgift som bestäms vid upplåtelsen tillfaller till hälften samefonden och till hälften samebyn. Nedanför odlingsgränsen förvaltas kronomarken av domänverket. För domänverkets upplåtelser gäller inte de nyssnämnda restriktionerna av hänsyn till rennäringen.

Inom betesområdena ovanför odlingsgränsen finns också privatägd mark. I Västerbottens län är ungefär en tredjedel av marken ovanför odlingsgränsen i enskild ägo. Motsvarande andel i Norrbottens län är ungefär en tiondel. Också inom de enskilt ägda markerna på ömse sidor om odlingsgränsen finns en "dubbel jakträtt".

Det förhållandet att varken samerna, de nyttjanderättshavare till vilka lantbruksnämnden resp. domänverket har upplåtit jakt eller de privata markägarna har en oinskränkt jakträtt inom sina respektive jaktområden innebär särskilda problem vid en övergång till enbart licensjakt. Naturvårdsverkets förslag bygger i huvudsak på att det görs en geografisk uppdelning så att de skilda kategorierna jägare tilldelas egna licensområden med en för varje område bestämd tilldelning. I stället för en sådan geografisk uppdelning skall det kunna tillämpas skilda jakttider för de olika jägarkategorierna, om en sådan fördelning visar sig lämpligare. I förslaget ingår att staten skulle lösa in samernas rätt att jaga på privat mark. Den delen av förslaget har mötts av kritik.

Rennäringskommittén har i sitt betänkande anfört att de beslut som kan krävas till följd av en ny ordning för älgjakten inom renskötselområdena bör fattas på central nivå i de fall besluten inbegriper en tolkning av innebörden i samernas jakträtt.

Jag kan i huvudsak ansluta mig till naturvårdsverkets förslag i fråga om den fördelning av jakten som bör ske mellan samer och övriga jakträttshavare. Förslaget att lösa in samernas rätt att jaga på privat mark kan jag dock inte biträda. Enligt min mening bör licensjakten efter älg inom renskötselområdena anpassas till de rättigheter som tillkommer samerna enligt rennäringslagen. Jag vill erinra om att för den som, enligt huvudregeln om jordägarens jakträtt eller på grund av en upplåtelse, har jakträtt inom renskötselområdet är den rätten mera begränsad än den jakträtt som tillkommer jordägare och nyttjanderättshavare i allmänhet.

Mot bakgrund av vad jag nu har anfört föreslår jag ett system som innebär att licensområdena får överlappa varandra på samma sätt som jakträtten gör.

För de samebyar som har betesrätt ovanför odlingsgränsen, *fjällsamebyarna*, innebär detta att som licensområde för varje sameby inregistreras byns hela betesområde ovanför odlingsgränsen. Inom detta större licensområde registreras särskilda licensområden omfattande den privatägda marken. För registrering av betesområdet bör samebyn stå som sökande. Registreringen av privatmarken som licensområden sker på ansökan av markägarna.

Det ankommer på länsstyrelsen att besluta om registrering av licensområdena och om tilldelning av älg till respektive område. Det kan inte undvikas att dubbelregistreringen gör det svårare att bestämma tilldelningen. Länsstyrelsen är hänvisad till en skälighetsbedömning. Det som måste ske är en fördelning av den totala älgtilldelningen för hela betesområdet ovanför odlingsgränsen mellan å ena sidan samebyn inklusive de nyttjanderättshavare som får tillstånd att jaga på kronomarken och å andra sidan jakträttshavarna på de privata markerna. Denna fördelning leder till att jakträttshavarna på de enskilda markerna inte kan göra anspråk på att själva få hela den tilldelning som annars skulle svara mot deras markinnehav. Med andra ord skall samebyns tilldelning bestämmas dels med hänsyn till älgproduktionen på kronomarken, dels med hänsyn till att samerna också har rätt att jaga på den privatägda marken.

När länsstyrelsen har meddelat sitt tilldelningsbeslut får lantbruksnäm-

den besluta om upplåtelse av älgjakt på kronomarken. Nämnden får då bestämma dels vilka områden som skall upplåtas, dels hur stort antal och vilka slags djur som skall få skjutas inom dessa områden. Lantbruksnämnden måste på samma sätt som länsstyrelsen ta hänsyn till samernas jakträtt på de upplåtna områdena. Nyttjanderättshavarna får alltså skjuta ett mindre antal djur än vad som svarar mot de upplåtna områdenas storlek och kvalitet.

För att få en från säkerhetssynpunkt godtagbar jakt bör det undvikas att samerna jagar över hela sitt licensområde samtidigt med jaktlagen på upplåten kronomark och på privatmark. En lösning på problemet är att i samförstånd med samer och andra jakträttshavare göra en geografisk uppdelning. Det naturliga är i sådant fall att samerna jagar på den del av kronomarken som inte har upplåtits till andra jägare. Den andra möjligheten är att bestämma skilda jakttider för de olika jaktlagen. Det kan förutsättas att det i första hand blir fråga om att bestämma skilda jakttider för samerna och för nyttjanderättshavarna på kronomarken. Om samerna inte räknar med att kunna fälla hela sin tilldelning på kronomarken utanför de upplåtna områdena bör antingen samebyn eller lantbruksnämnden begära att länsstyrelsen beslutar om en uppdelning av jakttiderna. Det kan naturligtvis också bli nödvändigt att bestämma en jaktidsfördelning som omfattar även jaktlagen på den privata marken.

För de samebyar som får bedriva renskötsel hela året nedanför odlingsgränsen, *skogssamebyarna*, innebär den föreslagna principiella lösningen att länsstyrelsen registrerar hela betesområdet som samebyns licensområde. Inom detta registreras dessutom licensområdena för domänverket och för de privata markägarna.

Inte heller för skogssamebyarnas del finns det någon beräkningsgrund som kan tillämpas vid bestämmande av samebyns älgtilldelning. Det måste bli fråga om att ge byn en skälig tilldelning. De faktorer som bör vägas in vid denna skälighetsbedömning är bl.a. jaktens totala omfattning inom betesområdet och antalet medlemmar i samebyn. Skogssamebyns tilldelning får därefter räknas av vid bestämmande av tilldelningen till domänverket och de privata markägarna.

Även inom skogssamebyarna blir det nödvändigt att dela upp jakten mellan de olika jaktlagen. Det bör prövas om en överenskommelse mellan parterna kan träffas som innebär att ett visst jaktområde skall vara förbehållet samerna. En andra lösning är att tillämpa skilda jakttider. Exempelvis kan samebyn tilldelas två jaktperioder som får utgöra avbrott i jaktarendatorernas och de privata markägarnas jakt. Länsstyrelsens beslut i jaktidsfrågan bör meddelas i samband med tilldelningsbesluten. Givetvis bör länsstyrelsen ta skälig hänsyn till samernas önskemål när jakttiderna fördelas. Rennäringskommittén framhåller det angelägna i att tiden för samernas älgjakt förläggs så att det blir möjligt att på ett lämpligt sätt förena jakten med renskötseln. Det får förutsättas att det dessutom blir nödvändigt att i samråd med samerna bestämma att deras tilldelning skall skjutas inom ett visst eller vissa områden inom byn. Det är möjligt att en sådan överenskommelse kan grundas på att samernas jakt under ett antal år bedrivs växelvis inom olika områden.

Inom ramen för den principlösning jag föreslår bör det vara möjligt att förhandlingsvägen klara ut olika praktiska problem. Jag vill understryka att jag med mitt förslag inte syftar längre än att lägga fast vissa principer som kan ligga till grund för överenskommelser mellan berörda parter. Det bör ankomma på länsstyrelsen att svara för att nödvändiga överläggningar kommer till stånd. Som jag nyss nämnt utgör förslaget inte något hinder mot exempelvis en överenskommelse om att samerna skall ta ut sin älgtilldelning inom ett eller flera avgränsade jaktområden inom samebyn. En sådan lösning kan kombineras med skilda jakttider så att också andra jaktlag kan jaga på området eller områdena. Sådana överenskommelser bör underlättas av att överläggningarna kan ske med utgångspunkt i ett system som förutsätter att alla berörda parter lämnar sitt bidrag till jakten organiseras på ett lämpligt sätt. Jag vill återigen erinra om att det inte är fråga om annat än att ge ett reellt innehåll åt de rättigheter samerna redan är tillförsäkrade enligt rennäringslagen. Övergången till enbart licensjakt inom renskötselområdena kan komma att kräva viss tid under vilken det kan vara befogat att tillåta allmän jakt. Jag föreslår därför att det i övergångsbestämmelserna till den nya jaktlagen tas in ett bemyndigande som gör det möjligt att meddela sådana undantagsföreskrifter.

Jag har förutsatt att fjällsamebyarna liksom hittills kommer att bedriva all älgjakt ovanför odlingsgränsen. Det finns emellertid inte något principiellt hinder mot att även nedanför odlingsgränsen tillämpa den förordade ordningen med "dubbelregistrering" av licensområden. Skulle en sådan jakt bli aktuell bör den tas upp till diskussion och övervägande i varje enskilt fall.

2.2.5 Vården av kronhjortstammen

Mitt förslag:

- Jakten efter kronhjort skall i hela landet bedrivas som licensjakt.
- Kronhjortsreservatet i Skåne avvecklas.

Beredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser, däribland naturvårdsverket, ifrågasätter om skälen för att avveckla kronhjortsreservatet är tillräckligt starka. I några remissyttranden har det också anförts synpunkter på vad som bör gälla i fråga om jakten efter kronhjort.

Skälen för mitt förslag: Kronhjorten invandrade till Sverige vid den senaste istidens slut och nådde så småningom en utbredning långt upp i landet. Från en nordgräns genom Dalsland, Västergötland och Östergötland trängdes den emellertid tillbaka genom att den utsattes för jakt och rovdjur och dessutom missgynnades av att skogen betades av tamdjur. Vid början av 1800-talet återstod endast mindre bestånd i Skåne. Denna skånska stam, som under åren växlade i storlek men som mest uppgått till ca

Kronhjorten har på nytt spritt sig i landet främst efter utplanteringar på skilda håll. I syfte att bevara den svenska nominatrasen överfördes i början av 1950-talet hjortar från Skåne till ett hägn på Halle-Hunneberg. Dessa djur är numera frisläppta. Inom utbredningsområdet för kronhjort, som omfattar södra och mellersta Sverige med Uppland, Västmanland och Närke som nordligaste del, finns i övrigt frilevande grupper av kronhjortar av blandat eller okänt ursprung. På olika håll i landet hålls kronhjortar i hägn. I några fall är det fråga om hjortar av den svenska rasen.

Efter beslut av riksdagen år 1970 (prop. 1970:165 bil. 8, JoU 53, rskr. 413) inrättades som ett försöksprogram ett reservat i Skåne i syfte att trots omfattande skador på gröda och skog göra det möjligt att bevara den skånska kronhjortstammen. Reservatet, som är ett s.k. frireservat, omfattar 44 000 ha och är avsett att rymma ca 100 djur i vinterstam. Jakten inom reservatet sker i form av licensjakt medan allmän jakttid gäller inom en zon utanför reservatet. Zonen omfattar hela Skåne utom reservatet samt delar av Kronobergs, Blekinge och Hallands län. Den allmänna jakten syftar till att begränsa skadegörelsen utanför reservatet och hindra invandring av kronhjortar från andra delar av landet. För rätt till ersättning för skador av kronhjort inom reservatet gäller numera samma bestämmelser som för landet i övrigt med undantag för särskilda regler om ersättning för skada på skog. För kronhjortsreservatet finns en särskild nämnd med representanter för olika myndigheter och organisationer. Kronhjorts nämndens verksamhet administreras till större delen av skogsvårdsstyrelsen i Malmöhus län. För den praktiska verksamheten finns en heltidsanställd tjänsteman.

Jag delar beredningens uppfattning att det saknas tillräckliga skäl att behålla kronhjortsreservatet för att därigenom skydda det skånska hjortbeståndet från inblandning av hjortar av annan härkomst. Inte heller är det motiverat att ha kvar kronhjortsreservatet för att genom särskilda regler om ersättning för skador inom reservatet skapa bättre förutsättningar att bevara kronhjorten i den skånska miljön.

Enligt min mening bör skadorna på skog av kronhjort, både inom det nuvarande reservatområdet och på andra håll, behandlas på principiellt samma sätt som skadorna av älg.

Vad jag nu har anfört leder fram till att kronhjortsreservatet i Skåne bör avvecklas.

Även om kronhjortsreservatet avvecklas finns det enligt min uppfattning anledning att ta till vara de erfarenheter som vunnits i kronhjorts nämnden. Jag kommer i det följande att föreslå att det till varje länsstyrelse knyts en länsvilt-nämnd som ett rådgivande organ. Enligt min mening bör till länsvilt-nämnden i Malmöhus län knytas personer med erfarenhet från kronhjorts-nämnden. Även andra länsstyrelser än den i Malmöhus län bör kunna ha stor nytta av de vunna erfarenheterna i frågor som rör bl.a. licenstilldelning och förebyggande av skador av kronhjort. Jag vill också peka på att sakkunskap behövs för att avsluta regleringen av skador på skog inom det nuvarande reservatet. För ansökan om ersättning för sådana skador bör bestämmas en lämplig tidsfrist. Det ankommer på regeringen att meddela de föreskrifter som behövs för en slutlig skadereglering.

Jag övergår här efter till att behandla frågan om vilka huvudsakliga regler som bör gälla för jakten efter kronhjort i landet. Beredningen har föreslagit att jakten skall bedrivas som licensjakt efter mönster av vad som föreslås gälla för älgjakten. Enligt förslaget bör kravet på minsta licensområde sättas relativt högt. Beredningen nämner 3000 ha som ett tänkbart minimikrav. Under remissbehandlingen har anförts att länsstyrelserna kan ha anledning att göra åtskillnad mellan de delar av länen som är lämpliga för bestånd av kronhjort och länets övriga marker. Inom de förstnämnda länsdelarna bör licens ges efter bestämda riktlinjer för relativt stora områden, eventuellt som en gemensam licens för flera jaktlag. Inom marker utanför dessa kronhjortsområden där fasta kronhjortsbestånd alltså inte är önskvärda föreslås licensgivningen vara mera liberal, både vad gäller licensområdenas storlek och tilldelningen. Den uppfattningen har också framförts att en tillfredsställande jakt kan bedrivas även inom licensområden av mera måttlig storlek.

Jag anser att det för närvarande inte finns anledning att detaljreglera jakten efter kronhjort. Det bör vara tillräckligt att föreskriva att jakten skall bedrivas som licensjakt inom särskild jakttid som länsstyrelsen bestämmer. Det innebär en nyhet bara inom de områden som ingår i skyddszonen runt det nuvarande kronhjortsreservatet. Länsstyrelserna har följaktligen redan en erfarenhet att bygga vidare på. De har också möjlighet att dra nytta av den sakkunskap som kommer att finnas tillgänglig hos länsvilt-nämnden i Malmöhus län. I vad mån det finns anledning att dela in länet i kronhjortsområden bör det ankomma på varje enskild länsstyrelse att avgöra.

2.3 Jakten

2.3.1 Jakträtten

Mitt förslag:

- De nuvarande bestämmelserna om jakträtten inom samfällighet samt på väg och järnväg behålls i huvudsak oförändrade,
- En jordbruksarrendator skall även i fortsättningen vara tillförsäkrad jakträtt, om inte något annat har avtalats,
- En preciserad bestämmelse om rätten till skyddsjakt förs in i jaktlagen.

Beredningens förslag: Förslaget skiljer sig från mitt när det gäller bestämmelserna om jakträtt inom samfällighet och på järnväg samt i fråga om utformningen av reglerna för skyddsjakt.

Remissinstanserna: Det är främst förslaget rörande skyddsjakten som har mötts av vissa invändningar från remissinstanserna.

Skälen för mitt förslag: Enligt gällande jaktlag är rätten att jaga knuten till äganderätten till mark. Huvudregeln är att jordägaren har jakträtt på det markområde som tillhör honom. Varken beredningens ställningstagande

eller vad som förekommit vid remissbehandlingen ger mig anledning att ta upp till övervägande någon genomgripande ändring av den principen.

I det följande behandlar jag några fall då det i civilrättsligt hänseende finns anledning att göra avsteg från eller inskränka regeln om jordägarens jakträtt. Frågor som rör inskränkningar i jakträtten av viltvårds-, djurskydds- eller säkerhetsskäl, dvs. den offentlighetsrättsliga regleringen, tar jag upp i ett senare avsnitt om jaktens bedrivande.

I den nuvarande jaktlagen finns en bestämmelse som begränsar fastighetsägarens jakträtt på *samfällad mark* som hör till fastigheten. Bestämmelsen innebär att på en samfällighet får delägarna bara jaga för sina egna behov, om de inte har kommit överens om annat. Begränsningen till husbehovsjakt innebär att en delägare inte får jaga för avsalu och inte heller får upplåta den jakträtt som följer med andelen i samfälligheten. I jaktlagen erinras om att det kan finnas särskilda regler för hur samfälligheten skall förvaltas. Då får delägarna i stället tillämpa dessa regler för att besluta om hur jakträtten skall utnyttjas. Det hänvisas också till att delägarna kan bestämma om jakträtten i den ordning som gäller enligt lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter.

Beredningen föreslår att någon särbestämmelse för samfälligheter inte tas upp i den nya jaktlagen. Som grund för förslaget hänvisas till att ett skydd mot överutnyttjande av jakträtten på en samfällighetsandel kan åstadkommas på andra vägar. Sålunda följer av 7 kap. 9§ jordabalken att en upplåtelse av den jakträtt som följer av andelen i samfälligheten är ogiltig. Vad beträffar möjligheterna att stävja en alltför intensiv jakt hänvisar beredningen till fridlysningsbestämmelserna och andra regler för jakten efter vissa viltarter. Beredningen har som ytterligare skäl för sitt förslag hänvisat till att den nuvarande regeln åberopats till stöd för en individuell jakträtt för delägarna i allmänningsskogarna i Norrland och Dalarna. Detta har bidragit till att fastigheter som har del i allmänningsskogarna kommit att delas upp på ett mycket stort antal delägare.

För egen del anser jag att den nuvarande särbestämmelsen för jakträtten på samfälligheter behövs även i fortsättningen. Jag delar härvidlag den uppfattning som hovrätten för nedre Norrland har. Jag föreslår följaktligen att bestämmelsen om delägarnas jakträtt på samfällad mark överförs i sak oförändrad till den nya jaktlagen.

I fråga om *vägar* görs i den nuvarande jaktlagen undantag från regeln om jordägarens jakträtt för det fall någon äger en väg utan att samtidigt äga angränsande mark. Jakträtten på vägen tillkommer då inte dess ägare utan i stället ägaren eller ägarna av den angränsande marken. Beträffande järnväg, spårväg eller kanaler gäller andra regler. Ägaren har alltid jakträtt på det område som upptas av trafikleden men får bara bedriva skyddsjakt där. Han kan dock upplåta området för vanlig jakt till innehavaren av angränsande mark.

Den särskilda bestämmelsen om jakträtten på väg kan förutsättas ha en begränsad betydelse. Vanligen ägs vägmarken av ägaren eller ägarna till angränsande mark och frågan om vem som har jakträtt avgörs då enligt huvudregeln om jordägarens jakträtt. Bestämmelsen har emellertid den betydelsen att den ibland komplicerade frågan om vem som har rätt till vilt

som dödas på eller i anslutning till vägen alltid kan begränsas till att gälla dem som äger mark intill vägen. Går vägen i gränsen mellan två fastigheter så har antingen båda fastighetsägarna jakträtt över hela vägområdets bredd – det gäller när en tredje person äger vägen – eller var och en av fastighetsägarna jakträtt bara på den del av vägområdet som ingår i den egna fastigheten. Jag finner därför att övervägande skäl talar för att den nuvarande särskilda bestämmelsen om jakträtt på väg tas upp även i den nya jaktlagen.

Jag ansluter mig däremot inte till förslaget att vidga bestämmelsens tillämpningsområde till att gälla också järnvägar. Syftet med förslaget är att minska de problem statens järnvägar har med eftersök och tillvaratagande av vilt vid påkörningar i järnvägstrafiken. Statens järnvägar anser emellertid att förslaget för med sig olägenheter i andra hänseenden. Vid sådant förhållande bör förslaget inte genomföras. Den nuvarande bestämmelsen som endast tillåter skyddsjakt på järnvägs-, spårvägs- och kanalområden bör däremot kunna slopas.

Ett ytterligare undantag från principen om jordägarens jakträtt är den nuvarande jaktlagens bestämmelse om *jakträtt för jordbruksarrendatorer*. När mark upplåts för jordbruk tillförsäkras nyttjanderättshavaren jakträtten på den upplåtna marken, om inte parterna träffar överenskommelse om att något annat skall gälla.

Såväl beredningen som remissinstanserna har understrukit den betydelse innehavet av jakträtten har för jordbruksarrendatorns intresse och förståelse för viltvårdens krav. Det har följaktligen inte ifrågasatts annat än att jordbruksarrendatorerna även i fortsättningen bör vara tillförsäkrade jakträtten, om inte annat har avtalats. Regeln bör alltså finnas kvar medan det däremot förefaller mindre lämpligt att, som en remissinstans föreslagit, obligatoriskt knyta jakträtten till varje jordbruksarrende med undantag möjligen för mindre sidoarrenden.

Det kan, som ett par remissinstanser gör, diskuteras var bestämmelsen i systematiskt hänseende hör hemma – i arrendelagstiftningen eller i jaktlagstiftningen. Enligt min mening ligger det närmast till hands att uppfatta bestämmelsen som en del i det regelsystem som beskriver vem som har jakträtten. Bestämmelsen bör därför behållas i jaktlagen (jfr LU 1983/84:35 s. 31). Beredningen har velat begränsa jordbruksarrendatorns befogenhet att överlåta jakträtten utan att inhämta markägarens samtycke. Jag delar i och för sig uppfattningen att markägaren borde ges möjlighet att samlat föfoga över jakträtten på både åkermarken och brukningsenhetens övriga marker för det fall jordbruksarrendatorn inte vill utnyttja den jakträtt han fått på åkermarken genom att frågan inte har reglerats i avtalet. En sådan begränsning av jordbruksarrendatorns föfoganderätt över jakträtten kräver emellertid också, som naturvårdsverket har påpekat, regler om hur den till arrendatorn upplåtna jakträtten skall återföras till markägaren. Jag anser inte att behovet av den föreslagna begränsningen är tillräckligt stort för att motivera en så relativt komplicerad reglering som den skulle medföra.

Rätten att under vissa förutsättningar bedriva s.k. *skyddsjakt* innebär ytterligare ett undantag från principen om jordägarens jakträtt. Bestäm-

melserna syftar till att ge möjlighet till jakt för att avvärja skador av vilt. Den nuvarande jaktlagen ger bl.a. innehavare av trädgård rätt att döda djur av vissa uppräknade arter även om han saknar jakträtt. Ett annat exempel är yrkesfiskares rätt att döda säl som påträffas tillfälligtvis.

Beredningen har föreslagit att rätten till skyddsjakt utan jakträtt i fortsättningen skall regleras på följande sätt. I jaktlagen tas in en bestämmelse som allmänt beskriver under vilka förutsättningar annan än jakträttshavaren får bedriva skyddsjakt. Lagbestämmelsen föreslås kompletterad med verkställighetsföreskrifter om vilka viltarter som får jagas och om villkoren i övrigt för jakten.

Jag ansluter mig till naturvårdsverkets kritik när det gäller den form beredningen har valt för sitt förslag. Det är självfallet en fördel om man redan i lagtexten kan ge ett fullständigt besked om vad som gäller. Rätten till skyddsjakt för annan än jakträttshavaren bör även i fortsättningen i stort sett uttömmande kunna regleras i lagbestämmelser. Jag förordar att så sker.

När det gäller skyddsjaktsbestämmelserna i materiellt hänseende har flera remissinstanser vänt sig mot beredningens uttalande att bestämmelsen om yrkesfiskarnas rätt att döda säl bör finnas kvar. För närvarande gäller att den som bedriver yrkesfiske får döda och behålla säl som tillfälligtvis påträffas vid fisket. Regeringen eller naturvårdsverket kan besluta om inskränkningar i den rätten. Inom de särskilt avsatta sälskyddsområdena är bestämmelsen dock inte tillämplig. Naturhistoriska riksmuseet har begärt att bestämmelsen skall ändras.

För egen del gör jag följande bedömning. Det tycks råda en enig uppfattning att möjligheten till skyddsjakt på säl utnyttjats i mycket liten utsträckning. Detta förhållande bör enligt min mening innebära att behovet av den nuvarande bestämmelsen är begränsat. I ett läge där en kraftig nedgång i sälstammen och i sälarnas reproduktionsförmåga har konstaterats kan även en mycket begränsad skyddsjakt öka risken för utrotning, i varje fall av sälstammarna i Östersjön. Med hänsyn härtill bör den nuvarande bestämmelsen om skyddsjakt på säl inte föras över till den nya jaktlagen. Under vissa omständigheter kan det emellertid framstå som befogat att tillåta att ett visst eller vissa djur skjuts för att hindra skador på fångst och redskap. Ett sådant tillstånd bör dock lämnas först efter en prövning i det enskilda fallet. Regler för sådana tillstånd kan meddelas med stöd av ett bemyndigande i den nya jaktlagen. I allmänhet kommer den som söker tillstånd inte att ha jakträtt på det område där skyddsjakten skall bedrivas. Det bör därför finnas en särskild bestämmelse som ger regeringen eller en förvaltningsmyndighet rätt att medge att skyddsjakt på säl skall få ske inom annans jaktområde. Den bestämmelsen bör, i likhet med vad som gäller för närvarande, omfatta också jakten på björn, varg, järv och lo. Med hänsyn till den inskränkning av skyddsjakten på säl som mitt förslag innebär vill jag erinra om de bestämmelser som finns om ersättning för viltskador. För skador orsakade av säl kan ersättning lämnas, om det är uppenbart oskäligt att den skadelidande själv svarar för de kostnader som föranleds av skadan.

Lagstiftningen om *jaktvårdsområden* kan sägas vara en nödvändig kom-

plettering till huvudregeln om jordägarens jakträtt. Med den ägosplittring som råder i landet är det egna markinnehavet ofta för litet för en meningsfull jakt. Många markägare har därför anledning att söka samverka med grannarna för att bilda ett jaktvårdsområde. Så har också skett i stor utsträckning vilket har varit av stor betydelse inte bara för jakten utan också för viltvården. Det är emellertid, inte minst från viltvårdssynpunkt, angeläget att åstadkomma en ökad nybildning av jaktvårdsområden. Jag delar beredningens och remissinstansernas uppfattning att det närmare bör undersökas om det finns några särskilda hinder mot en sådan utveckling. Vi har en modern lagstiftning på området, men det har bl. a. ifrågasatts om de nuvarande reglerna för beslut i frågor om jaktvårdsområdets angelägenheter är ändamålsenliga. Det har vidare framförts som en brist att ett jaktvårdsområde endast under vissa förutsättningar kan omfatta samfällad mark. Jag avser att föreslå regeringen att naturvårdsverket ges i uppdrag att närmare följa och studera verksamheten med bildandet av jaktvårdsområden. På grundval av en sådan studie bör verket analysera vilka faktorer som påverkar jaktvårdsområdesbildningen och redovisa vilka hinder som eventuellt måste undanröjas eller vilka andra åtgärder som bör vidtas för att få till stånd en ökad områdesbildning.

2.3.2 Upplåtelse av jakträtt

Mitt förslag: Jag föreslår

- förmedlingsverksamhet och vissa andra åtgärder för ett ökat utbud av jakttillfällen,
- en prissättningsnorm i stället för priskontroll,
- rätt för nyttjanderättshavarna att under vissa förutsättningar få sina avtal förlängda och arrendeavgiftens skälighet prövad.

Beredningens förslag: Förslaget skiljer sig från mitt i fråga om utformningen av reglerna för nyttjanderättshavarnas besittningsskydd.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser motsätter sig ett starkt besittningsskydd för nyttjanderättshavarna.

Den särskilde utredarens förslag: Överensstämmer med mitt förslag vad beträffar åtgärder för att öka utbudet av jakttillfällen.

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna har tillstyrkt utredningsmannens förslag.

Skälen för mitt förslag:

Prissättning, utbud

En stor andel av jägarna jagar på mark som de själva eller någon i deras familj äger. Det är emellertid vanligt att den som äger mark dessutom innehar mark för jakt med nyttjanderätt. Ungefär tre fjärdedelar av alla jägare jagar i åtminstone någon utsträckning på jaktmark som upplåtits till dem med nyttjanderätt. Ungefär en fjärdedel av jägarkåren disponerar med

nyttjanderätt sin viktigaste jaktmark. Det är följaktligen av stor betydelse för de nuvarande jägarna under vilka villkor som jaktmark finns tillgänglig för upplåtelse. De villkor som tillämpas vid jakträttsupplåtelser påverkar också möjligheterna för den som önskar jaga att förverkliga sin önskan.

Som jag har framhållit i det föregående bör samhället stödja jaktintresset genom att skapa så goda förutsättningar som möjligt för jakten. Ett sätt att lämna ett sådant stöd är att genom en lagreglering förbättra villkoren vid jakträttsupplåtelser. Det har under flera år förts en livlig debatt om avgifterna vid upplåtelse för jakt och eventuella åtgärder för att dämpa avgiftsökningen.

Av beredningens redovisning framgår att problemet med höga och kraftigt stigande upplåtelseavgifter främst gäller jaktmarker i närheten av de större tätorterna. Det gäller också upplåtelser i vissa enskilda fall där prissättningen på ett uppseendeväckande sätt avvikit ifrån den mera allmänt tillämpade. Vad beträffar arrendeavgifterna vid upplåtelse av mark för älgjakt har den särskilde utredaren undersökt prisutvecklingen från den tidpunkt då beredningen avslutade sin undersökning. Även utredaren kommer till det resultatet att den allmänna prisnivån inte kan anses vara oskäligt hög, men att det förekommer anmärkningsvärda undantag. Med hänvisning till exempel på ovanligt höga upplåtelseavgifter, inte sällan som ett resultat av ett anbudsförfarande, har det i olika sammanhang ifrågasatts om inte en allmän priskontroll borde införas.

Jag håller med om att det kan finnas tendenser till en utveckling som leder till att företrädesvis ekonomiskt starka personer får möjlighet att jaga. Denna utveckling bör emellertid enligt min mening brytas med andra medel än en regelrätt priskontroll. I den frågan finner jag det tillräckligt att som beredningen har gjort hänvisa till de praktiska hinder som föreligger mot en effektiv kontroll. Bl. a. försvårar de otaliga variations- och kombinationsmöjligheterna när det gäller avtalsvillkoren vid jakträttsupplåtelse införandet av ett hanterligt kontrollsystem. En viss möjlighet att få upplåtelseavgiftens skälighet prövad bör emellertid finnas.

Jag anser att ett av de främsta medlen för att dämpa prisutvecklingen bör vara att öka utbudet av jakttillfällen och då helst i former som inte verkar prisuppdrivande. Jag vill också erinra om vad jag i det föregående har anfört om målen för samhällets jakt- och viltvårdspolitik. Med hänsyn till den stora betydelse jakten och viltvården har som rekreationskälla är det önskvärt att möjligheterna till jaktutövning tas till vara. Det kan därför vara motiverat att från det allmännas sida främja olika åtgärder som ökar utbudet av jakttillfällen. Mot den bakgrunden har den särskilde utredaren haft i uppdrag att överväga och föreslå åtgärder för att efterfrågade jaktmöjligheter skall kunna erbjudas och att detta kan ske på rimliga villkor.

Den särskilde utredaren har undersökt vilket utrymme det finns för ytterligare upplåtelser av älgjakt på mark i det allmännas ägo och på bolagsmarken. Enligt utredaren finns det inte någon helt outnyttjad älgmark tillgänglig, åtminstone inte i någon större omfattning. Däremot finns det utrymme för fler jägare på den mark som används för älgjakt. Den bedömningen, som delas av flertalet av remissinstanserna, har lagts till grund för förslag till hur dessa jaktmöjligheter skall ställas till jägarnas förfogande.

Ytterligare upplåtelser kan antingen ske genom att nya jägare tas in i etablerade jaktlag eller genom att jakt erbjuds i form av korttidsupplåtelser. Det är främst på mark i allmän ägo som den sistnämnda upplåtelseformen kan vara aktuell. Jaktlag på såväl allmän som privat mark kan emellertid också erbjuda korttidsjakt, dels genom att ta emot jaktgäster, dels genom att i andra hand upplåta jakttillfällen som jaktlagets medlemmar inte själva utnyttjar. Det är lättare att administrera och marknadsföra sådana upplåtelser om medlemmarna i jaktlaget bildat ett jaktvårdsområde.

Jag vill liksom utredaren understryka vikten av att domänverket anpassar sitt jaktutbud så att efterfrågan på jakttillfällen kan tillgodoses så långt det är möjligt. Av domänverkets remissyttrande framgår också att verket är berett att medverka för att åstadkomma ett ökat jaktutbud. För att ge flera personer möjlighet till älgjakt men även annan jakt i de former som utredaren anvisat krävs emellertid också att jägarna med större öppenhet än hittills är beredda att utöka det egna jaktlaget med ytterligare medlemmar eller på annat sätt ställa ytterligare jaktmöjligheter till förfogande. För att stimulera en sådan utveckling krävs utbildning och information. Det bör vara en uppgift för jägarorganisationerna att svara för sådana insatser. Jag ämnar föreslå att medel ur jaktvårdsfonden ställs till förfogande för ändamålet.

Jag ansluter mig också till förslaget att pengar ur jaktvårdsfonden används för att stödja en intensifierad och utökad förmedlingsverksamhet. Utredaren har framhållit att jaktvårdskretsarna inom jägareförbundet bör kunna spela en viktig roll som uppsamlare av utbud av jaktmöjligheter och som förmedlare av dessa jakttillfällen. Jag har i och för sig inte några invändningar mot att jägarorganisationerna svarar för både den förmedlingsverksamhet som utredningsmannen föreslagit och den av beredningen förordade verksamheten (beredningens betänkande s. 300) som syftar till att ge blivande jägare praktiska kunskaper i jakt och viltvård. Som påpekats vid remissbehandlingen av utredarens betänkande är det emellertid av stor betydelse att förmedlingen av jakttillfällen sker i nära kontakt med representanter för markägarintressena. Det kan därför finnas skäl som talar för att förmedlingsverksamheten tas om hand av en lokal samrådsgrupp. Frågan om bildande av sådana grupper återkommer jag till i samband med behandlingen av administrationsfrågorna.

Ytterligare en väg att bereda flera jägare tillgång till jakt är att upplåta mark till en jaktförening i stället för till enskilda personer. Om skilda jaktintressen är företrädade bland föreningens medlemmar, kommer jakten att bedrivas i olika former och efter olika slags vilt och därmed bör jaktmarken kunna utnyttjas effektivare. I fråga om den samhällsägda marken har flera kommuner, däribland Malmö kommun, valt en form för föreningsupplåtelse som samtidigt är till fördel för viltvården. Malmö kommun upplåter huvuddelen av sina marker till en viltvårdsförening som verkar för utbildning av jaktintresserade personer i viltvård och därtill hörande frågor. Kommunen svarar för kostnaderna för material till fasta anläggningar för viltvård medan föreningen har ansvaret för och bekostar utbildningen av jägare och allt fältarbete som krävs för viltvården. För att fullgöra de olika uppgifterna skall föreningen utse ett visst antal funktionä-

rer. Föreningsmedlemmarna får jaga efter att ha löst dagkort vars pris bestäms med hänsyn till viltart och jaktområde. Enligt min mening är det till fördel för jägare och jaktintresserade om upplåtelser i liknande former blir vanliga både när det gäller kommunal mark och annan mark. För markägarna innebär upplåtelseformen att de kan räkna med en från viltvårdssynpunkt välskött mark. Som beredningen har påpekat bör jägarorganisationerna kunna biträda vid den föreningsbildning som behövs för att upplåtelser till jakt- eller viltvårdsföreningar skall bli mera allmänt förekommande. Domänverket har i sitt remissyttrande över beredningens betänkande förklarat att verket kommer att eftersträva att i större utsträckning upplåta jakträtten till jaktklubbar i stället för till enskilda personer. För att underlätta bildandet av klubbar tillhandahåller domänverket ett tryckt förslag till stadgar.

Ett ökat utbud av jakttillfällen kan också åstadkommas genom att marker som hittills inte alls eller bara i viss utsträckning utnyttjats för jakt ställs till jägarnas förfogande. Exempel på marker som för närvarande utnyttjas bara delvis är de stora arealer på vilka endast älgjakt bedrivs.

Beredningen har föreslagit att det utarbetas ett normsystem för prissättning av jakträttsupplåtelser. Syftet är att få till stånd en allmän tillämpning av ett system, enligt vilket vissa bestämda faktorer läggs till grund för beräkning av upplåtelseavgiften. Enligt förslaget bör systemet bygga på att en arealavgift betalas för småviltjakten och att därutöver olika tilläggsavgifter betalas för jakten efter klövvilt. Tilläggsavgifterna bör inte tas ut i form av förskottsavgifter. Vill man använda prissättningen för att åstadkomma en ökad avskjutning bör det i stället ske genom att avgifter tas ut med en fallande avgiftsnivå för det antal djur nyttjanderättshavaren har rätt att fälla.

Jag ansluter mig till förslaget. Det bör vara en uppgift för jägarorganisationerna att utarbeta och ge spridning åt ett normsystem av det slag som beredningen har förordat. Om man kan få till stånd en allmän tillämpning av ett system, enligt vilket vissa bestämda faktorer läggs till grund för beräkning av upplåtelseavgiften, ökar möjligheterna att göra jämförelser med andra upplåtelser och bedöma avgiftens skälighet. Värdet av ett sådant normerande system skulle öka ytterligare om organisationerna dessutom periodiskt publicerade sammanställningar över tillämpade upplåtelseavgifter för olika delar av landet.

Besittningsskydd

Andra frågor som rör villkoren vid upplåtelser av jakträtt är upplåtelsetidens längd och nyttjanderättshavarens möjligheter att få den tiden förlängd. Frågorna har diskuterats med hänvisning till att en förstärkt rätt att få behålla en upplåten jakträtt kan förutsättas stimulera till viltvårdsåtgärder som vanligen ger resultat först på längre sikt. Jaktmarksutredningen lade i sitt betänkande (SOU 1974:80) Jaktmarker fram ett förslag som innebar att avtalstiden i allmänhet skulle vara minst fem år med rätt för nyttjanderättshavaren att få avtalet förlängt vid avtalstidens utgång. En majoritet bland remissinstanserna var positiva till förslaget. De som hade

invändningar åberopade riskerna för att markägarna skulle bli ovilliga att upplåta mark för jakt och för prisstegringar på sådana upplåtelser. Jakt- och viltvårdsberedningen har tagit upp frågan om ett förstärkt besittningsskydd för nyttjanderättshavarna till förnyat övervägande. Beredningen föreslår en bestämmelse i jaktlagen som innebär att arrendenämnden i länet, efter framställning från nyttjanderättshavaren, kan besluta om förlängning av ett arrendeavtal om det kan anses oskäligt att upplåtelsen upphör. Nyttjanderättshavaren skall alltså kunna påräkna en förlängning av avtalet om han har skött sina åligganden och markägaren inte kan åberopa någon omständighet som gör att avtalet bör upphöra. Som sådana omständigheter anger beredningen bl. a. att markägaren avser att själv jaga på marken i fråga eller låta någon familjemedlem eller någon i jordbruket eller skogsbruket anställd överta jakten. Förlängning bör ske för en tid som motsvarar upplåtelseiden om den inte är längre än fem år. I annat fall bör förlängning ske för en tid av fem år. Arrendenämnden skall i beslutet om förlängning fastställa villkoren, dvs. bl. a. fastställa vilken avgift som skall betalas. Rätten att få en förlängning beslutad och avgiften fastställd skall också gälla när markägaren visserligen medger en förlängning men ställer oskäliga villkor för en fortsatt upplåtelse.

Beredningen har avstått från att föreslå en viss minsta upplåtelseid med en generell rätt till förlängning av hänsyn till de negativa konsekvenser ett sådant besittningsskydd skulle kunna få för utbudet av jaktarrenden. Flera remissinstanser anser emellertid att även beredningens förslag kan komma att få till följd att markägare avstår från att upplåta sina marker.

Enligt min mening finns det med hänsyn till viltvården starka skäl för att ge den som innehar jaktmark med nyttjanderätt ett visst besittningsskydd. Detta skydd bör emellertid begränsas till att gälla fall när jakträttsupplåtelsen redan från början givits en bestämd, längre varaktighet. Skyddet synes kunna utformas efter mönster av vad som gäller i fråga om jordbruksarrenden som är förenade med besittningsskydd. Jag föreslår att avtal om jakträttsupplåtelse som slutits för viss tid som överstiger ett år skall förlängas automatiskt om avtalet inte sägs upp. Förlängningen bör gälla en tid som motsvarar den ursprungliga upplåtelseiden, dock längst fem år. Även när fastighetsägaren säger upp avtalet bör nyttjanderättshavaren i allmänhet ha rätt till förlängning. Fastighetsägaren skall dock bli löst från avtalet när det föreligger sådana omständigheter som beredningen har hänvisat till i sitt förslag. Godtar inte nyttjanderättshavaren en uppsägning bör det åligga fastighetsägaren att hänskjuta tvisten till arrendenämnden och därigenom få ett beslut i frågan. Även tvister om upplåtelsevillkoren för en ny avtalsperiod bör hänskjutas till arrendenämnden.

Genom mitt förslag kommer för flertalet nya jakträttsupplåtelser att gälla regler som nära ansluter till dem som gäller vid jordbruksarrende. Jag är medveten om att den föreslagna ordningen kan leda till att vissa fastighetsägare i fortsättningen väljer att upplåta jakträtt genom avtal som endast gäller tills vidare eller för viss bestämd tid, som inte överstiger ett år. Jag utgår emellertid ifrån att flertalet markägare bör vara intresserade av att få en nyttjanderättshavare som är villig att åta sig en effektiv och långsiktig viltvård på fastigheten. Fastighetsägarna bör därför i allmänhet ha ett

starkt intresse av att teckna avtal på en bestämd tid som inte är alltför kort. Med de föreslagna reglerna behöver fastighetsägaren inte heller befara att han skall undandras möjligheterna att i en framtid tillgodose sitt eget eller närståendes jaktintresse. För nyttjanderättshavaren innebär bestämmelserna främst att han kan undgå att tvingas godta villkor som inte är skäligen för att få behålla sin jaktmark.

Jakt på allmänt vatten

Avslutningsvis vill jag i det här sammanhanget ta upp frågan om upplåtelse av jakt på allmänt vatten och i samband därmed vissa frågor som rör bildandet av jaktvårdsområden.

Allmänt vatten disponeras av staten. Jakten på allmänt vatten och på holmar och skär som inte hör till något visst hemman upplåts i den formen att länsstyrelsen lämnar vissa personer tillstånd att bedriva sådan jakt. Någon avgift tas inte ut utöver en expeditionsavgift för tillståndet. Allmänt vatten finns i havet samt i Väneren, Vättern, Hjälmaren och Storsjön i Jämtland. Gränsen mellan enskilt och allmänt vatten går 300 meter ut från strandlinjen eller, om kurvan för tre meters djup går längre ut, längs den kurvan. Vid bestämmande av strandlinjen räknas emellertid inte mindre öar och dessa kan därför vara omgivna av allmänt vatten. I det sistnämnda fallet görs ett visst undantag från principen att det allmänna vattnet disponeras av staten. I den mån de nyssnämnda mindre öarna utgör fastighet eller del av fastighet har ägaren jakträtt intill 100 meter från stranden.

För länsstyrelsens prövning av tillstånd till jakt på allmänt vatten gäller föreskrifterna i regeringsbeslut från åren 1951 och 1967. Föreskrifterna innebär bl. a. att tillstånd i första hand skall ges till personer som är fast bosatta i skärgårds- och kusttrakterna och som dessutom för sin försörjning är beroende av de för kusttrakterna typiska inkomstkällorna. Tillståndsberättigade enligt den regeln bör vara dels fiskarbefolkningen, dels sådana kust- och skärgårdsbor som vid sidan av annan verksamhet hämtar ett väsentligt tillskott till sin försörjning från havet, dels i allmänhet också personalen vid lots- och fyrplatserna och tullverkets bevakningspersonal. Om det är önskvärt med hänsyn till de lokala förhållandena får vidare tillstånd ges till personer som lever under i stort sett samma betingelser som fiskarbefolkningen utan att deras yrke i och för sig kan anses ha särskild anknytning till kust- och skärgårdsförhållandena. Även personer som inte lever under fiskarbefolkningens betingelser kan få tillstånd om de genom långvarig bosättning och yrkesutövning på platsen har fått särskild anknytning till och kunskap om kust- och skärgårdsförhållandena. Om hela befolkningen på en ö eller om alla personer i en viss grupp uppfyller de angivna kraven för tillstånd kan länsstyrelsen lämna ett s. k. gruppstillstånd.

Jag delar den uppfattning som beredningen för fram, nämligen att det vid tillståndsprövningen inte finns anledning att i samma utsträckning som tidigare fästa vikt vid sökandens yrkesutövning. Vid fördelningen av tillstånd bör i stället företräde ges åt personer som är fast bosatta i skärgården eller vid kusten och som har erfarenhet av jakt och goda kunskaper om

djurlivet och naturförhållandena i dessa områden. Jag avser att återkomma till regeringen med förslag till reviderade föreskrifter för tillståndsprövningen.

Enligt min mening bör de åtgärder beredningen föreslagit för att åstadkomma ett ökat utnyttjande av jaktmöjligheterna på de allmänna vattenområdena övervägas ytterligare i ett senare sammanhang. Den av beredningen föreslagna ändringen av lagen om jaktvårdsområden bör tas upp till närmare övervägande först när resultatet föreligger av naturvårdsverkets undersökning rörande nybildning av jaktvårdsområden.

Det andra förslaget är att ge länsstyrelsen rätt att överlåta till sjöfågeljaktföreningar att ombesörja upplåtelse av jakt på allmänt vatten. De nuvarande sjöfågeljaktföreningarna biträder som remissinstans och på annat sätt länsstyrelserna i ärenden om tillstånd till jakt på allmänt vatten. Denna verksamhet bör fortsätta. Däremot är jag inte beredd att biträda förslaget att föreningarna skall överta ansvaret för tillståndsgivningen.

2.3.3 Jaktens bedrivande

Mitt förslag: En allmän aktsamhetsregel om att jakten skall bedrivas så att människor och egendom inte utsätts för fara införs i jaktlagen.

Beredningens förslag: Beredningen föreslår, utöver en aktsamhetsregel, ett regelbundet återkommande skjutprov som villkor för rätt att delta i jakt med klass I-vapen.

Remissinstanserna: Beredningens förslag har biträts av remissinstanserna med det undantaget att några instanser haft invändningar mot det föreslagna skjutprovet.

Skälen för mitt förslag: Jag har i avsnittet om viltvården framhållit att jakt kan tillåtas endast i den utsträckning jakten är försvarlig från viltvårdsynpunkt. Den principen kommer till uttryck i bestämmelserna om jakttider och om villkoren för särskilda tillstånd till jakt. Det är emellertid nödvändigt att reglera jakten också i andra hänseenden och då främst för att tillgodose djurskydds- och säkerhetsintressena. Vidare bör för jakten gälla vissa restriktioner av hänsyn till innehavarna av jakträtt på angränsande marker. I det följande tar jag upp vissa frågor om de krav som bör ställas i fråga om jaktmarker och jaktmedel.

I olika sammanhang har förslag väckts om att vissa minimikrav borde gälla för mark som skall användas för jakt och att förbud mot jakt borde gälla på och i anslutning till allmänna vägar. I fråga om vissa minimikrav beträffande jaktmarken har det förts fram förslag om att som huvudregel enbart skyddsjakt skulle få bedrivas på marker som har taxerats som annan fastighet än jordbruksfastighet. När det gäller vägarna har det ifrågasatts om inte jaktlagstiftningen borde anpassas till dagens trafiksituation.

Något generellt förbud mot att använda viss mark för jakt finns inte i den nuvarande lagstiftningen. Enligt allmänna ordningsstadgan gäller dock att jakt med skjutvapen inte får förekomma inom stadsplanlagt område.

Inom ramen för försöket med samordnad älgjakt har det ställts krav på att marken skall omfatta minst 5 ha och vara minst 100 meter bred för att registreras för älgjakt.

Oavsett om man bedömer frågan från viltvårdssynpunkt eller strävar efter att tillgodose säkerhetsintresset är det enligt min mening svårt att finna några välgrundade motiv för att ange vissa markområden som lämpliga för jakt och andra som olämpliga. Med de regler som enligt mitt förslag skall gälla för älgjakten finns det inte någon anledning att ens för den jakten kräva en viss minsta areal. För att ett markområde skall vara lämpligt för älgjakt måste det självfallet åtminstone vara så stort att man normalt kan räkna med att ett påskjutet djur också faller på den egna marken. Älgjakt på marker som inte uppfyller detta krav lär inte komma att ske i en sådan omfattning att det skapar några problem av betydelse.

I stället för krav på viss minsta jaktmarksareal bör det i jaktlagen föras in en allmän aktsamhetsregel som inskräpper att jakten skall bedrivas så att människor och egendom inte utsätts för fara.

När det gäller frågan om säkerheten vid jakt i anslutning till vägar är det på samma sätt svårt att finna stöd för att undanta vissa markområden från jakt med skjutvapen. Även i det fallet bör det enligt min mening vara tillräckligt med den föreslagna allmänna aktsamhetsregeln och allmänna ordningsstadgans bestämmelser.

För att tillgodose djurskyddsintresset vid jakt finns, förutom allmänna bestämmelser om hur jakten skall bedrivas och om eftersök av sårade djur, en ganska omfattande detaljreglering av vilka vapen och vilka fångstredskap som får användas. I fråga om skjutvapen har det sedan länge ställts noggrant utformade krav för att jakten skall genomföras effektivt med minsta möjliga lidande för djuren. När det gäller fällor och andra fångstredskap har det för några år sedan i samma syfte införts krav på typgodkännande. Flera remissinstanser har framhållit vikten av att prövningen av olika redskapstyper sker med anlitande av det kunnande och den expertis som finns knuten till lantbruksstyrelsen. Vad remissinstanserna anfört är enligt min mening redan tillgodosett genom att naturvårdsverket har ålagts att svara för prövningen efter samråd med lantbruksstyrelsen.

Med hänvisning till att det numera följaktligen ställs likartade krav på alla jaktmedel har beredningen uttalat att det inte finns någon anledning att göra någon principiell åtskillnad dem emellan och sålunda generellt betrakta fångstanordningarna som mindre lämpliga än skjutvapnen. Länsstyrelsen i Hallands län har ifrågasatt om detta uttalande är riktigt med hänsyn till att skjutvapen i allmänhet ger större möjlighet till en urvalsinriktad jakt. Enligt min mening bör det, bl.a. av det i remissyttrandet nämnda skälet, även i fortsättningen finnas möjlighet att kräva tillstånd för användningen av vissa fångstanordningar.

Beredningen har föreslagit att det införs ett regelbundet återkommande skjutprov som villkor för rätt att delta i jakt med klass I-vapen. Provet bör enligt beredningen utformas så att en kontroll sker av jägarens förmåga att avge välriktade skott mot stillastående mål. Skjutningen bör genomföras med det vapen som jägaren avser att använda under jakten.

Två remissinstanser anser att det föreslagna provet är otillräckligt som

medel att minska riskerna för skadskjutningar. I ett tredje yttrande hävdas att ett årligt prov av den föreslagna karaktären är en alltför stor administrativ apparat för kontroll av det fåtal jägare som inte själva frivilligt provskjuter sina vapen.

För egen del gör jag följande bedömning. Sedan den 1 januari 1985 gäller enligt vapenlagstiftningen ett obligatoriskt krav på avlagd jägarexamen för nytillkommande jägare. I den examen ingår det betydligt mera ofattande praktiska prov än det nu föreslagna. Tillgängliga resurser bör i första hand användas för att genomföra den obligatoriska examensprövningen. Vidare finns det anledning att förutsätta att både jaktlag och enskilda jägare i ökad utsträckning förbereder sig för jakten genom frivillig märkestagning och provskjutning av vapen. På så sätt kan den nödvändiga skjutskickligheten vidmakthållas. Jag är därför inte för närvarande beredd att ansluta mig till förslaget om skjutprov.

2.4 Administrationen av jakten och viltvården

Mitt förslag: Den nuvarande fördelningen av administrativa uppgifter mellan myndigheter och frivilligorganisationer behålls oförändrad.

Till varje länsstyrelse knyts en länsviltnämnd med uppgift att vara rådgivande i frågor om viltvård och jakt.

I kommunerna bör det bildas samrådsgrupper för frågor om viltvård och jakt.

Beredningens förslag: Beredningens förslag skiljer sig från mitt främst genom att länsviltnämnderna föreslås få befogenhet att besluta i vissa ärenden.

Remissinstanserna: Ett mycket stort antal remissinstanser har avstyrkt eller ställt sig tveksamma till förslaget att ge länsviltnämnderna beslutsbefogenheter.

Skälen för mitt förslag: Statens naturvårdsverk är den centrala förvaltningsmyndigheten för ärenden om jakt och viltvård medan länsstyrelserna är den regionalt ansvariga myndigheten.

Till naturvårdsverkets uppgifter hör bl. a. att ta initiativ till och följa den forskning som rör viltet samt initiera och genomföra undersökningar och utredningar i frågor om jakt och vilt. Verket meddelar generella föreskrifter om viltvård och jakt till ledning för bl. a. länsstyrelsernas beslut och handlägger en rad olika ärenden enligt jakt- och naturvårdslagstiftningen.

Länsstyrelsen är prövningsmyndighet i första instans i en mängd olika jakt- och viltvårdsärenden. Det gäller exempelvis ärenden om bildande av jaktvårdsområden och om tillstånd till licensjakt efter olika djurslag. Länsstyrelsen beslutar också om ersättning för skador på gröda och trädgårdsodlingar orsakade av älg. Den utan jämförelse största ärendegruppen är den som rör administrationen av älgjakten.

I län där det bedrivits försöksverksamhet med samordnad älgjakt finns

en till länsstyrelsen knuten länsälgnämnd. Nämndens uppgift är att vara rådgivande organ åt länsstyrelsen i frågor om älgvård och i ärenden om åtgärder för att motverka älgskador. Av nämndens åtta ledamöter utses två efter förslag av lantbruksnämnden och skogsvårdsstyrelsen och två efter förslag av jägarnas organisationer i länet. Av de övriga ledamöterna skall två representera friluftslivets- och naturvårdsintresset, varav en det rörliga friluftslivet, samt en ledamot ha särskild kunskap i frågor rörande trafiksäkerhet och vilt. Fordrar ett ärende särskild sakkunskap får nämnden anlita någon lämplig person som sakkunnig. I de län där försök gjorts med reglerad älgjakt finns i stället en älgnämnd med uppgifter och sammansättning som liknar länsälgnämndernas.

På det regionala planet är också andra myndigheter engagerade i administrationen av jakten och viltvården. Det gäller främst polisen, skogsvårdsstyrelsen och lantbruksnämnden.

Utanför kretsen av olika myndigheter finns flera frivilligorganisationer som fullgör administrativa uppgifter och då främst inom den praktiska viltvården. Dit hör de båda jägarorganisationerna, Svenska jägareförbundet och Jägarnas riksförbund-Landsbygdens jägare, samt Svenska naturskyddsföreningen och Sveriges ornitologiska förening.

Svenska jägareförbundet biträder centralt och, genom sina länsjaktvårdsföreningar, regionalt myndigheterna med sakkunnigutlåtanden och sammanställningar av uppgifter som underlag för myndigheternas beslut. Bakgrunden till jägareförbundets särställning i det hänseendet är att förbundet genom riksdagsbeslut år 1938 och år 1951 anförtratts ledningen av det praktiska jakt- och viltvårdsarbetet i landet. Till arbetsuppgifterna hör bl. a. att följa viltvårdens och viltstammarnas utveckling och sprida kännedom om denna utveckling genom upplysning, information och propaganda. Förbundet skall tillhandagå jägarna, den vilt- och naturvårdsintresserade allmänheten och andra intresserade med råd och upplysningar i jakt- och viltvårdsfrågor. Ordföranden i förbundets överstyrelse utses av regeringen. Naturvårdsverket utser en ledamot och en suppleant i överstyrelsen liksom en revisor med suppleant för denne. Förbundet är indelat i 25 länsföreningar. Länsföreningarna är i sin tur indelade i kretsar som i huvudsak följer kommungränserna. Det finns sammanlagt 374 jaktvårds-kretsar.

Jag delar beredningens uppfattning att det inte finns skäl för någon mer ingripande förändring av den nuvarande administrationen på jaktens och viltvårdens område. Arbetsfördelningen mellan å ena sidan myndigheterna, dvs. i första hand naturvårdsverket och länsstyrelserna, och å andra sidan frivilligorganisationerna bör ske efter samma principer som hittills. Det innebär att Svenska jägareförbundets ansvar för jakten och den praktiska viltvården har sin grund i att förbundet organiserar en stor del av landets jägare. Förbundets personal förutsätts lämna råd och upplysningar om viltvård och jakt till myndigheter, företag, organisationer och enskilda. Även andra arbetsuppgifter av samma karaktär kan ingå i förbundets verksamhet. Däremot bör det endast undantagsvis, och då med särskilt lagstöd, bli fråga om att uppdraga åt förbundet att fullgöra någon myndighetsutövning, dvs. besluta i ärenden som rör förmåner och skyldigheter för enskilda och organisationer.

De senaste årtiondenas stora förändringar när det gäller jordbruk och skogsbruk och annat utnyttjande av mark och vatten kräver nya och större insatser för att vidmakthålla goda livsbetingelser för viltet. Bl.a. detta förhållande innebär enligt beredningen att det finns ett behov av utbyte av kunskaper och samordning av åtgärder på lokalplanet mellan kommuner, myndigheter och intresseorganisationer samt enskilda markägare och jägare. Beredningen har mot den bakgrunden föreslagit att administrationen också skall omfatta lokalplanet. Beredningen har angett en rad tänkbara uppgifter för en lokal samrådsgrupp (se betänkandet s. 329). Något obligatoriskt inrättande av sådana grupper föreslås inte. I stället förutsätts att i första hand jägarorganisationerna och då närmast jägareförbundets kretsar med medverkan av de lokala organisationerna inom jägarnas riksförbund tar initiativ till att samrådsgrupper bildas. Dessa föreslås vara fristående från kretsstyrelsen och andra lokala styrelser och bestå av företrädare för jägarna, skogs- och jordbruksnäringarna, lokala organisationer för naturvård och friluftsliv och kommunen. Beredningen konstaterar att det självfallet står kommunerna fritt att antingen ta initiativ till bildande av en samrådsgrupp eller inrätta en kommunal nämnd för viltvårdsfrågor.

Remissinstanserna har i allmänhet ställt sig positiva till vad beredningen har anfört i denna fråga. Några remissinstanser, däribland naturvårdsverket, har emellertid ifrågasatt behovet av lokala samrådsgrupper eller pekat på att behovet kan tillgodoses med redan existerande organ.

Jag har redan i det föregående (avsnitt 2.2.1) anfört att det bör finnas en lokal organisation för gemensam diskussion och planering av särskilda åtgärder för viltet. Det kan ske genom att en lokal samrådsgrupp upprättar ett program över vilka åtgärder som är önskvärda och därefter vid en sammankomst med markägare, jägare och andra personer engagerade i naturvårdsarbetet diskuterar hur programmet bör genomföras. Med hänsyn till skadeutvecklingen bör möjligheten att utnyttja den lokala skogsvårdsexpertisens erfarenheter, t.ex. skogsvårdskonsulenternas, tas till vara i detta sammanhang. En lokal samrådsgrupp bör vidare kunna få stor betydelse för utbyte av information i frågor som rör den fysiska planeringen och trafiksäkerheten. Som jag har påpekat i avsnitt 2.3.2 kan en samrådsgrupp också få betydelse som förmedlare av upplåtelser av jaktmark och andra möjligheter till jakt.

Jag delar beredningens uppfattning att de lokala samrådsgrupperna inte bör göras till något obligatorium. På vissa håll kan det ligga närmast till hands att kommunen tar initiativ till bildandet av en samrådsgrupp. Det finns kanske redan en lämplig organisatorisk enhet inrättad för viltvård eller naturvård i allmänhet. Det bör emellertid inte heller vara något hinder mot att någon av jägarorganisationerna svarar för att bilda en samrådsgrupp i kommunen. Gruppen bör emellertid vara fristående från styrelserna för de lokala jägarsammanslutningarna. Av vad jag nu har anfört framgår att jag anser att förhållandena i den enskilda kommunen bör få bli avgörande för tillkomsten av samrådsgruppen liksom för dess sammansättning.

I fråga om den regionala administrationen har beredningen föreslagit att de nuvarande länsälgnämnderna skall ersättas av länsviltnämnder med

vidgade uppgifter och befogenheter. Länsvilt nämnderna skall enligt förslaget dels vara länsstyrelsens rådgivande organ i alla frågor som rör viltvården och jakten, dels ges befogenhet att besluta i ärenden som rör licensjakten på älg och kronhjort. Befogenheten skall gälla beslut både om ramar för licenstilldelningen inom större områden och om tilldelningen av djur till de enskilda licensområdena. Tilldelningsbesluten skall enligt förslaget få överklagas hos länsstyrelsen som slutinstans. Därigenom skulle naturvårdsverket avlastas ett mycket stort antal besvärssärenden. Länsvilt nämnderna föreslås också få en i förhållande till länsälgnämnderna ändrad sammansättning.

Flertalet av remissinstanserna är positiva till att vidga de nuvarande länsälgnämndernas rådgivande funktion till att gälla viltvård och jakt i allmänhet. Däremot är det ett mycket stort antal remissinstanser som avstyrker eller ställer sig tveksamma till förslaget att ge nämnderna beslutsbefogenhet.

Jag instämmer i remissinstansernas kritik mot att föra över tilldelningsbesluten från länsstyrelsen till en länsvilt nämnd. Jag vill bl. a. peka på att ett tvåinstansförhållande mellan nämnden och länsstyrelsen skulle kräva en förstärkning av nämndernas resurser när det gäller personal och annat som innebär att någon total rationaliseringsvinst knappast skulle uppnås.

Enligt min mening bör i stället till varje länsstyrelse knytas en nämnd med endast rådgivande funktion. Med en breddning av rådgivningen till att gälla också annat vilt än älg bör nämnden i fortsättningen benämnas länsvilt nämnd. Beträffande länsvilt nämndens sammansättning anser jag att de nuvarande bestämmelserna om länsälgnämndens ledamöter kan behållas i huvudsak oförändrade. Det innebär, till skillnad från vad beredningen har förordat, att lantbruksnämnden och skogsvårdsstyrelsen även i fortsättningen bör få föreslå var sin ledamot i nämnden och att en av ledamöterna skall ha särskild kunskap i frågor rörande trafiksäkerhet och vilt. I länsvilt nämnden bör det emellertid också finnas en representant för skogsägarna. Detta med hänsyn till det allvarliga problem som älgskadorna på skog innebär. I förhållande till den nuvarande länsälgnämnden bör det alltså i länsvilt nämnden ingå ytterligare en ledamot. Vad beträffar frågan om hur samerna skall ges möjlighet att företräda sina intressen i ärenden om jakt och viltvård som handläggs av länsstyrelsen får det övervägas om det skall ske genom representation i länsvilt nämnden i länen med renskötsel och om de i dessa län försöksvis inrättade rovdjursgrupperna skall permanentas. Det bör ankomma på regeringen att meddela föreskrifter om hur länsvilt nämnderna skall utses och om eventuella rovdjursgrupper. I och med att länsvilt nämnderna inrättas kan de nuvarande länsälgnämnderna och älgnämnderna avskaffas.

Enligt mitt förslag skall alltså länsstyrelserna också i fortsättningen meddela de beslut som behövs för att administrera älgjakten. Det är angeläget att finna så enkla rutiner som möjligt för registreringen av licensområden och för besluten om älgtilldelning. Frågan bör bli föremål för ytterligare överväganden. Jag har därför för avsikt att senare föreslå regeringen att naturvårdsverket ges i uppdrag att i samarbete med statskontoret och övriga berörda myndigheter och organisationer utarbeta lämpliga

rutiner för länsstyrelsernas registrering av licensområden och beslut om älgutdelning. Prop. 1986/87:58

Vad jag nu har anfört om arbetsfördelningen mellan myndigheterna och frivilligorganisationerna innebär att det inte heller i fortsättningen läggs några myndighetsuppgifter på jägareförbundets länsföreningar. Jag utgår från att förbundets länspersonal liksom hittills ger länsstyrelserna underlag för beslut i frågor om viltvård och jakt. Jag vill särskilt understryka betydelsen av att länspersonalen engagerar sig i fråga om bildande av jaktvårdsområden.

Jag delar beredningens uppfattning att kravet på insyn från statens sida i jägareförbundets verksamhet bör tillgodoses på annat sätt än genom att regeringen utser ordförande i förbundets överstyrelse. I fortsättningen bör ordföranden utses utan regeringens medverkan. Samhällets insyn bör garanteras genom att staten representeras i förbundets ledning samt utser revisor för verksamheten.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till

1. jaktlag,
2. lag om ändring i lagen (1943:459) om tillsyn över hundar,
3. lag om ändring i naturvårdslagen (1964:822),
4. lag om ändring i lagen (1980:894) om jaktvårdsområden,
5. lag om ändring i lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor,
6. lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder.

Förslaget under 5 har upprättats i samråd med statsrådet Hellström och förslaget under 6 i samråd med chefen för justitiedepartementet.

Förslagen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 6*.

4 Specialmotivering

4.1 Förslaget till jaktlag

Inledande bestämmelser

1 §

Denna lag gäller viltvården, rätten till jakt och jaktens bedrivande samt frågor som har samband därmed.

Utöver bestämmelserna i denna lag gäller föreskrifter i andra författningar i fråga om skyddet och vården av viltet.

I paragrafen anges lagens tillämpningsområde.

Den nuvarande lagen upptar i huvudsak endast de civilrättsliga reglerna på området och de bemyndiganden som är nödvändiga för att reglera hur

jakten skall bedrivas. Den nya lagen skiljer sig från den nuvarande på det sättet att bestämmelserna om jakträtten följs av ett avsnitt med materiella regler för jaktutövningen. Det är främst föreskrifter av betydelse för djurskyddet och säkerheten vid jakt. Den starka anknytning som bör finnas mellan viltvård och jakt motiverar dessutom ett särskilt avsnitt med bestämmelser om vården och skyddet av viltet.

Eftersom vården av viltet är en del i naturvården finns de grundläggande viltvårdsbestämmelserna i naturvårdslagen (1964:822) och naturvårdsförordningen (1976:484). Av mycket stor betydelse är naturvårdsbestämmelserna i skogsvårdslagen (1979:429) och lagen (1979:425) om skötsel av jordbruksmark samt de föreskrifter som meddelats med stöd av dessa bestämmelser. Det är främst den nu nämnda lagstiftningen som åsyftas i paragrafens *andra stycke*.

2§

Med vilt avses i lagen vilda däggdjur och fåglar. Med jakt avses att fånga eller döda vilt och att i sådant syfte söka efter, spåra eller förfölja vilt. Till jakt räknas också att göra ingrepp i viltets bon och att ta eller förstöra fåglars ägg.

Med "vilt" avses liksom med uttrycket "villebråd" i den nuvarande lagen vilda däggdjur och vilda fåglar. Motiven till denna begreppsanvändning har jag redovisat i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.1). Att djuren är vilda innebär att de lever i frihet och de anses då inte ingå i någons egendom. Djur som tillhör viltfaunan men som hålls i hägn betraktas också som vilt.

Även definitionen av jakt överensstämmer med vad som anses gälla enligt den nuvarande jaktlagstiftningen. Uttrycket "bon" bör kunna tjäna som samlingsbegrepp för alla slags boplatser. Vad särskilt gäller bävern är det givet att det är fråga om ett ingrepp i "boet" oavsett om det riktas direkt mot bäverhyddan eller den för boplatsten nödvändiga dammbyggnaden.

Flera remissinstanser har invändningar mot beredningens uppfattning att ringmärkning i fortsättningen bör anses som jakt. Främst hänvisas till att verksamheten skulle komma att avsevärt försvåras. Jag vill emellertid peka på det förhållandet att det inte bör göras någon principiell åtskillnad mellan å ena sidan ringmärkning av fåglar och å andra sidan märkning eller annan liknande vetenskaplig verksamhet som rör däggdjur. Att fånga eller med särskilda vapen bedöva däggdjur för exempelvis märkning bör liksom hittills anses jämställt med jakt. Följaktligen bör detta också gälla fågelmärkningen. De nämnda farhågorna om en försvårad verksamhet bör undanröjas genom föreskrifter om att bl. a. ringmärkning skall få ske på annans jaktmark. Jag föreslår ett bemyndigande för sådana föreskrifter i 24§.

3§

Viltet är fredat och får jagas endast om detta följer av denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. När viltet är fredat gäller fredningen också dess ägg och bon.

Paragrafen har sin motsvarighet i jaktstadgans inledande bestämmelse om fridlysning av viltet.

De principiella grunderna för bestämmelsen om fredande av viltet har jag behandlat i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.1). Även i fortsättningen skall den principen gälla att viltet är skyddat från jakt om inte annat särskilt har beslutats. Som konstaterades när denna princip lades fast (se prop. 1967:136 s. 18) är uttrycket fridlysning mindre väl valt, eftersom det leder tanken till ett skydd grundat på ett beslut i det enskilda fallet. År 1967 anfördes emellertid mot ett begreppsbyte att "fridlysning" var en i naturvårdssammanhang inarbetad term. Även om detta motiv snarast har vuxit i styrka har jag funnit övervägande skäl tala för att i den nya lagen föreskriva att viltet är "fredat".

Bestämmelsen skiljer sig i ett avseende från fridlysningsregeln i jaktstadgan. Det sistnämnda stadgandet innebär att fridlysningen endast upphör under allmän jakttid. Enligt den nya bestämmelsen undantas viltet från fredningen vid all slags tillåten jakt, dvs. också vid jakt under särskild jakttid — s.k. licensjakt. En meddelad licens kommer följaktligen att innebära ett partiellt undantag från fredningen, ett undantag vars omfattning bestäms av vad som föreskrivs i licensen om djurslag, djurantal och jakttid.

Viltvården

4 §

Viltet skall vårdas i syfte att bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd och att främja en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna.

I viltvården ingår att genom särskilda åtgärder sörja för att viltet får skydd och stöd och att anpassa jakten efter tillgången på vilt. För att åtgärderna utförs och anpassningen sker svarar markägaren och jakträttshavaren.

Till ledning för tolkningen av lagens övriga bestämmelser erinras i paragrafens *första stycke* om de mål som gäller för viltvården. Målbeskrivningen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.1).

Paragrafens *andra stycke* har närmast sin motsvarighet i 1 § andra och tredje styckena nuvarande jaktlag. Bestämmelsen syftar på — förutom en väl anpassad jakt — utfodring, utplantering av vilt och olika slag av anläggningsarbeten för att förbättra förhållandena för viltet, exempelvis iordningställande av viltvatten och viltåkrar. Markägarnas och jakträttshavarnas skyldighet att anpassa jakten och vidta olika åtgärder skall självfallet ha samma inriktning som all annan viltvård. Av paragrafens första stycke följer att starka och livskraftiga viltbestånd skall eftersträvas men också att alltför individrika viltstammar som orsakar skada i bl. a. jordbruket och skogsbruket inte är önskvärda. Några direkta tvångsmedel för att förmå markägarna och jakträttshavarna att uppfylla sina skyldigheter föreslås inte. En alltför överdriven viltvård kan emellertid leda till att den därtill utsedda myndigheten beslutar om jakt med stöd av bestämmelsen i 7 §.

Var och en skall visa viltet hänsyn. Idrottstävlingar och annan liknande friluftsverksamhet i marker där det finns vilt skall genomföras så att viltet störs i så liten utsträckning som möjligt.

Viltet får inte ofredas och inte heller förföljas annat än vid jakt. Förbudet hindrar dock inte att lämpliga åtgärder vidtas av markinnehavaren i syfte att motverka skador av vilt.

Bestämmelserna i paragrafens *första stycke* har jag kommenterat i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.1). Den allmänna hänsynsregeln riktar sig inte bara till den som vistas ute i skog och mark. Ökad hänsyn från vägtrafikanternas sida kan i väsentlig grad minska antalet viltolyckor. Bestämmelsen om idrottstävlingar och liknande verksamhet kommer främst att gälla orienteringssporten. Mera detaljerade besked om vad som bör iakttas när orienteringstävlingar anordnas och genomförs finns i rekommendationer utfärdade av naturvårdsverket och anvisningar utgivna av Svenska orienteringsförbundet. Det bör också nämnas att det i de flesta län finns samrådsgrupper i vilka jägare och orienterare kan diskutera val av lämpliga tävlingsområden och vilka åtgärder som bör vidtas för att minska störningarna.

I fråga om bestämmelsen i paragrafens *andra stycke* har naturvårdsverket ifrågasatt det lämpliga i att använda uttrycket "ofreda" i stället för "störa" som förekommer i motsvarande bestämmelse i den gällande lagstiftningen. Enligt verket kan den nya bestämmelsen leda till ett försvagat skydd för det vilda. I 11§ jaktstadgan finns ett förbud mot att använda motordrivet fortkärfningsmedel för att söka efter vilt eller för att spåra, förfölja, genskjuta eller hinna upp villebråd eller på annat sätt hindra det att undkomma eller för att i övrigt störa vilt, vare sig det sker vid jakt eller i annat syfte. Förbudets räckvidd begränsas dels av att det endast riktar sig mot förfaranden med motorfordon, dels av att bestämmelsens avfattning tyder på att det för straffbarhet krävs direkt uppsåt, dvs. fordonet skall ha använts på ett sätt som haft till syfte att störa viltet. Vidgas förbudet till att gälla också annan störande verksamhet än den som sker med motorfordon är det enligt min mening nödvändigt att särskilt markera att det förbjudna området inskränker sig till fall när någon medvetet uppträder som fridstörare genom ett hänsynslöst beteende. En sådan markering har skett genom att uttrycket "ofreda" används i stället för "störa". Som framgår av 45§ första stycket kan också ett oaktsamt ofredande leda till straffpåföljd.

För att förebygga skador av vilt kan det vara nödvändigt att vidta bl. a. olika åtgärder för att skrämma viltet. I sådana sammanhang måste det tillåtas vissa förfaranden som annars inte skulle vara godtagbara. En undantagsregel för dessa fall har tagits in som en andra mening i andra stycket.

6§

Under tiden den 1 mars – den 20 augusti skall hundar hållas kopplade i marker där det finns vilt. Under den övriga tiden av året skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte används vid jakt.

Regeringen får meddela föreskrifter som avviker från första stycket.

Första stycket. Bestämmelser för hundhållningen finns i dag intagna i 12§ jaktstadgan. Föreskrifterna innebär ett generellt hundförbud under tiden den 1 mars – 20 augusti i marker där det finns vilt. Med hundförbud avses att hunden skall hållas under sådan tillsyn att den hindras från att löpa lös. Länsstyrelsen har möjlighet att meddela föreskrifter om hundförbud också under annan tid. Även under sådan tid då hundförbud inte råder skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt när hundarna inte används för jakt. Till dessa föreskrifter har fogats ett flertal undantagsbestämmelser, främst för att göra det möjligt att träna hundar under tid då hundförbud råder och att under sådan förbudstid använda hund vid jakt och träning med avseende på vissa viltarter.

Beredningens förslag att låta bestämmelsen om hundförbud gälla som huvudregel under hela året har mötts av kritik från flera remissinstanser. Jag har därför i stället tagit fasta på naturvårdsverkets förslag som innebär ett förtydligande och i någon mån också en skärpning av bestämmelsen om generellt hundförbud under en viss del av året. Med en entydig föreskrift om koppeltvång under den för viltet känsligaste tiden behöver det inte uppstå någon tvekan och diskussion om vilken grad av kontroll som innehavaren behöver ha över sin hund.

Paragrafens *andra stycke* gör det tillsammans med bemyndigandet i 52§ möjligt att liksom hittills i administrativ ordning dels föreskriva hundförbud också under annan tid än den i första stycket angivna, dels meddela föreskrifter om undantag från hundförbudet för träning och jakt.

7§

Om det på grund av ett viltbestånds storlek finns påtagliga risker för trafikolyckor eller för allvarliga skador av vilt, får den myndighet som regeringen bestämmer besluta om jakt för att förebygga eller minska dessa risker.

I beslutet skall bestämmas hur jakten skall bedrivas och om den skall ske genom jakträttshavarens försorg, om han har åtagit sig det, eller genom särskilt utsedda jägare. I beslutet skall också bestämmas hur det skall förfaras med djur som dödas eller fångas vid jakten.

Paragrafens *första stycke*, som närmast har sin motsvarighet i 24§ 1 mom. första och tredje styckena nuvarande jaktlag, har jag behandlat i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.2 och 2.2.3).

Andra stycket har utformats delvis efter mönster av 24§ 3 mom. nuvarande lag. Har jakträttshavaren förklarat sig villig att genomföra jakten är det givet att det bara i undantagsfall blir aktuellt att utse någon annan jägare. Bestämmelsen gör det emellertid möjligt att förordna om jakt över ett större sammanhängande område utan att därför alla jakträttshavare inom området behöver engageras i jakten.

För att en jakt av det här slaget skall kunna genomföras på ett effektivt sätt kan det vara påkallat att ge tillstånd till att annars förbjudna jaktredskap används och till att jakten bedrivs med hjälp av motorfordon. Det kan finnas anledning att, som naturvårdsverket anser, låta den centrala förvaltningsmyndigheten besluta i sådana frågor för att få en över landet likartad bedömning.

Om förekomsten av en viss viltart innebär betydande skaderisker, får regeringen i fråga om denna art föreskriva att den myndighet som regeringen bestämmer får besluta om sådan jakt som avses i 7 §.

Som framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.1) har jag ansett att det finns ett behov av att kunna förordna om jakt för att förhindra att vissa främmande arter etablerar sig i landet. Ett bemyndigande som gör det möjligt för i första hand regeringen att meddela generella föreskrifter för sådana förordnanden har tagits in i förevarande paragraf. I föreskrifterna skall bl. a. anges vilka viltarter förordnandena kan avse.

9§

Om ett vilt djur orsakar avsevärd skada eller om det kan antas vara farligt för människors säkerhet, får polismyndigheten låta avliva djuret.

Regeringen får meddela föreskrifter om att polismyndigheten får låta avliva eller fånga vilt, när detta är befogat från djurskyddssynpunkt.

Paragrafens första stycke motsvarar 19 § andra stycket jaktstadgan. Bemyndigandet i paragrafens andra stycke syftar till att göra det möjligt att bl. a. meddela föreskrifter som motsvarar 14 a § jaktstadgan.

Av allmänna rättsgrundsatser följer att djur utan hinder av jaktlagstiftningens bestämmelser får dödas i nödsituationer av olika slag. Det kan vara fråga om att avvärja ett överhängande angrepp från djurets sida eller att förkorta lidandet för ett svårt skadat djur.

Jakträtten m. m.

Vem som har jakträtten

10§

Fastighetsägaren har jakträtten på den mark som hör till fastigheten, om inte annat följer av andra stycket eller av 11 §. I jakträtten ingår också rätt att tillgodogöra sig vilt som omhändertas, påträffas dött eller dödas i annat sammanhang än vid jakt, om inte annat följer av föreskrifter meddelade med stöd av 25 §.

Vid jordbruksarrende har arrendatorn jakträtten på den arrenderade marken, om inte annat har avtalats.

Om samernas rätt att jaga finns särskilda bestämmelser.

Den inledande bestämmelsen i paragrafens *första stycke* motsvarar 2 § 1 mom. nuvarande jaktlag. Med mark som hör till fastigheten avses också vattenområden och inte bara de mark- och vattenområden som ingår i registerfastigheten utan också samfälld mark i vilken fastigheten har del. I bestämmelsen hänvisas till två undantag från huvudregeln. Det ena fallet gäller jordbruksarrendatorns jakträtt och det andra jakträtten på väg.

Enligt gällande rätt anses bl. a. fallvilt, dvs. vilt som påträffas dött,

tillkomma jakträttshavaren om inte annat särskilt föreskrivits. Tidigare fanns i jaktlagen en uttrycklig regel om detta. För att undanröja varje tveksamhet om rättsläget har i första stycket tagits in en bestämmelse som klargör att jakträtten inte bara är en rätt att jaga utan också en rätt till vilt som kan och i vissa fall också bör tas om hand i andra sammanhang än vid jakt. Det kan förutom fallvilt vara fråga om vilt som av djurskyddsskäl eller i någon annan nödsituation måste omhändertas eller avlivas. Rätten inskränks genom de bestämmelser som enligt 25 § kan gälla om att viltet i stället skall tillfalla staten.

Bestämmelsen i paragrafens *andra stycke*, som överensstämmer med 7 § andra stycket nuvarande lag, har jag behandlat i den allmänna motivering-
en (avsnitt 2.3.1).

Paragrafens *tredje stycke* syftar främst på bestämmelserna i rennärings-
lagen (1971:437). Även i naturvårdslagen (1964:822) finns vissa bestäm-
melser som rör samernas jakträtt.

11 §

Jakträtten på en väg tillkommer den som har jakträtten på den angränsande marken. Går vägen i gränsen mellan marker med skilda ägare och äger inte någon av dem vägmarken, har var och en av dem jakträtten på den marken.

Paragrafen överensstämmer i sak med 5 § 1 mom. i den nuvarande lagen. Frågan om jakträtt på väg, järnväg och vissa andra trafikaneläggningar har jag behandlat i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.1). Jag har alltså inte anslutit mig till beredningens förslag att i jakträttsligt hänseende jämställa vägar och järnvägar. För de sistnämnda kommer därmed huvudregeln att gälla, dvs. den som äger den mark på vilken järnvägen går fram kommer också att ha jakträtten där. Vad nu sagts om järnvägar gäller också spårvägar och kanaler.

12 §

På allmänt vatten som gränsar till en fastighets strand, har fastighetsägaren jakträtt intill etthundra meter från strandlinjen. Om detta skulle medföra att flera strandägare får jakträtt på samma vattenområde, skall var och en av dem ha jakträtt på den del av området som är närmast hans strand.

På annat allmänt vatten liksom på sådana holmar, klippor och skär, som inte hör till ett visst hemman, får jakt bedrivas endast efter tillstånd av länsstyrelsen, om inte regeringen föreskriver något annat.

Innehållet i paragrafen överensstämmer i sak med bestämmelserna i 2 § 2 och 3 mom. nuvarande jaktlag. Frågan om jakten på allmänt vatten har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.1).

13 §

På en samfällighet får delägarna bara utöva sin jakträtt för egna behov, om de inte har kommit överens om något annat eller beslutat något annat i enlighet med vad som gäller för samfällighetens förvaltning.

Paragrafen överensstämmer till sitt innehåll med 4§ första och andra stycket gällande lag. Jag har i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.1) utvecklat varför bestämmelserna bör finnas med också i den nya lagen.

Prop.1986/87:58

Överlåtelse av jakträtt

14§

Jakträtt som har upplåtits i andra fall än i samband med jordbruksarrende får inte överlätas utan fastighetsägarens samtycke.

Jakträtten kan liksom vissa andra rättigheter som följer med fastighetsägandet upplåtas med nyttjanderätt. För sådana upplåtelser gäller bestämmelserna i 7 kap. jordabalken. Dessa allmänna bestämmelser kompletteras i den nuvarande jaktlagen med bl.a. stadgandet i 9§ som innebär att upplåtelser av jakträtt i andra hand kräver samtycke av fastighetsägaren. Undantag görs för det fall nyttjanderättshavaren har blivit innehavare av jakträtten i samband med att han arrenderat marken för jordbruk. Dessa regler om överlåtelse av jakträtt har fått sin motsvarighet i förevarande paragraf.

I den nuvarande jaktlagen finns vissa bestämmelser som reglerar förhållandet mellan markinnehavare och jakträttshavare och som alltså får aktualitet vid bl.a. upplåtelse av jakträtt. En straffsanktionerad bestämmelse förbjuder jakträttshavaren att utan särskilt medgivande jaga i gård eller trädgård eller, under viss tid av året, på besådda åkrar. Vidare åläggs jakträttshavaren ett strikt ansvar för skador på markinnehavarens egendom. Några motsvarande bestämmelser har inte tagits in i den nya lagen. I den mån det finns ett behov av att ålägga en jakträttshavare restriktioner och skadeståndsansvar som går längre än vad som redan följer av allmänna bestämmelser eller rättsgrundsatser, bör detta kunna regleras i upplåtelseavtalet.

Avtal om jakträttsupplåtelse

15§

Har jakträtt upplåtits mot vederlag för viss tid som överstiger ett år skall uppsägning alltid ske för att avtalet skall upphöra att gälla vid avtalstidens utgång. Uppsägning skall ske på det sätt som föreskrivs i 8 kap. 8§ jordabalken senast två månader före upplåtelsetidens utgång. Vill fastighetsägaren eller nyttjanderättshavaren att upplåtelsevillkoren ändras för en ny upplåtelseperiod, skall han senast före den nyss angivna tidpunkten meddela motparten detta på det sätt som gäller för uppsägning.

Om avtalet inte sägs upp inom rätt tid, anses det förlängt på en tid som motsvarar upplåtelsetiden, dock längst fem år, eller, om begäran om villkorsändring har gjorts, på den tid och de villkor i övrigt som bestäms enligt 19§ första stycket.

I fråga om upplåtelser med stöd av rennäringslagen (1971:437) samt upplåtelser som ingår i arrende eller hyra gäller särskilda bestämmelser.

Frågan om besittningsskydd för den som innehar jaktmark med nyttjanderätt har jag behandlat i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.2). Be-

stämmelserna i förevarande paragraf innebär att vissa jakträttsupplåtelser förlängs automatiskt. En förutsättning är att avtalet slutits för viss bestämd tid och att den tiden överstiger ett år.

På samma sätt som gäller i fråga om jordbruksarrende (jfr 9 kap. 3 § jordabalken) krävs uppsägning endast om endera parten vill att avtalet skall upphöra vid avtalstidens utgång. Ändring av upplåtelsevillkoren för en ny upplåtelseperiod kan däremot påkallas enbart genom en underrättelse till motparten. Bestämmelser om detta och om tidsfrister för uppsägning och begäran om villkorsändring finns i paragrafens *första stycke*.

De berörda reglerna gäller endast uppsägningar till avtalstidens utgång. I vilken utsträckning som parterna kan få avtalet att upphöra under löpande avtalstid får liksom hittills avgöras mot bakgrund av allmänna avtalsrättsliga grundsatser (jfr bl. a. 8 kap. 23–25 §§ jordabalken).

Inte heller behandlar reglerna i denna lag parternas möjligheter att få till stånd en ändring av de löpande avtalsvillkoren. Även denna fråga får avgöras med ledning av allmänna avtalsrättsliga grundsatser.

Av paragrafens *andra stycke* följer att avtalet förlängs på oförändrade villkor om ingendera av parterna säger upp avtalet eller begär ändrade villkor.

Bestämmelserna om automatisk avtalsförlängning gäller inte lantbruksnämndens upplåtelser med stöd av rennäringslagen (1971:437), utan i stället får besvärmöjligheterna i den lagen utnyttjas. En erinran om detta har tagits in i paragrafens *trede stycke*. Där har också klargjorts att bestämmelserna i jaktlagen endast gäller rena jakträttsupplåtelser och inte kombinerade upplåtelser, dvs. upplåtelser som följer reglerna om arrende eller hyra.

Som framgår av övergångsbestämmelserna skall bestämmelserna om besittningsskydd inte gälla jakträttsupplåtelser som skett före den nya lagens ikraftträdande.

16 §

Förbehåll som strider mot 15 § första eller andra stycket eller mot 17–22 §§ är utan verkan mot nyttjanderättshavaren eller den som har rätt att träda i hans ställe.

Enligt paragrafen är besittningsreglerna tvingande till nyttjanderättshavarens förmån (jfr 8 kap. 2 § första stycket jordabalken). Någon motsvarighet till regeln i 9 kap. 7 § andra stycket jordabalken, enligt vilken arrendenämnden kan godkänna villkor om att förlängningsrätt inte skall föreligga, har inte ansetts erforderlig.

17 §

Om fastighetsägaren har sagt upp ett avtal som avses i 15 §, har nyttjanderättshavaren rätt till förlängning av detta, utom när

1. nyttjanderättshavaren har åsidosatt sina förpliktelser enligt avtalet i sådan mån att detta skäligen inte bör förlängas,
2. fastighetsägaren gör sannolikt att han själv eller någon medlem i hans

familj eller någon som är anställd i hans jordbruk eller skogsbruk skall jaga på fastigheten.

Prop. 1986/87:58

3. fastighetsägaren gör sannolikt att fastigheten skall användas för något ändamål som utesluter fortsatt jakt,

4. fastighetsägaren i annat fall har befogad anledning att upplösa avtalsförhållandet.

Enligt paragrafen skall som huvudregel gälla att nyttjanderättshavaren har rätt till förlängning av upplåtelseavtalet (jfr 9 kap. 8 § jordabalken). I vissa angivna fall skall han emellertid inte kunna göra anspråk på den rätten. Punkten 4 avser bl.a. det fallet att nyttjanderättshavaren inte uppfyller rimliga krav när det gäller att sköta jaktmarken på ett från viltvårdssynpunkt riktigt sätt. Föreligger någon av omständigheterna under punkterna 1–4 och godtar nyttjanderättshavaren ändå inte fastighetsägarens uppsägning blir det arrendenämnden som får pröva om fastighetsägaren skall lösas från avtalet.

18 §

Har fastighetsägaren sagt upp ett avtal som avses i 15 § eller har villkorsändring begärts och föreligger tvist om förlängning av avtalet eller om villkorsändringen begärts av nyttjanderättshavaren, denne senast en månad före upplåtelsetidens utgång hänskjuta tvisten till arrendenämnden.

Om en tvist inte har hänskjutits till arrendenämnden inom den tid som anges i första stycket, är uppsägningen eller begäran om villkorsändring utan verkan.

Liksom motsvarande regler vid jordbruksarrende bygger bestämmelserna i paragrafen på bl. a. den principen att det bör åvila den part som önskar en ändring av det bestående avtalsförhållandet att ta initiativ till att en tvist förs till arrendenämnden. Tvistefrågorna bör vidare normalt vara avgjorda före den löpande avtalsperiodens utgång. Det är att märka att en "tvist" torde föreligga enligt de föreslagna reglerna även om en part inte hör av sig till motparten efter en uppsägning eller en begäran om villkorsändring. Om däremot t. ex. nyttjanderättshavaren godkänner en uppsägning föreligger givetvis inte någon tvist. Godkännandet innebär att nyttjanderättshavaren utan några ytterligare åtgärder från fastighetsägarens sida är skyldig att upphöra med jakten när upplåtelsetiden går ut. De i *första stycket* angivna fristerna skall ge utrymme för förhandlingar parterna emellan efter det att uppsägning skett eller villkorsändring begärts.

Bestämmelserna gäller endast uppsägning från fastighetsägarens sida. Om nyttjanderättshavaren säger upp avtalet blir någon förlängningstvist inte aktuell. Avtalet upphör då att gälla vid avtalstidens slut.

Av paragrafens *andra stycke* jämfört med 15 § första och andra styckena följer att avtalet förlängs på oförändrade villkor om tvisten inte hänskjuts inom föreskriven tid till arrendenämnden.

19 §

Ogillas fastighetsägarens talan om att upplåtelseavtalet skall upphöra att gälla, skall villkoren för den fortsatta upplåtelsen fastställas efter vad som

kan anses skäligt med hänsyn till de villkor som tidigare har gällt för denna, till inträffade eller förutsebara förändringar samt till vad som kan anses vanligt vid jämförbara förhållanden, om inte parterna har kommit överens om något annat. Vidare skall samma villkor som förut gälla, i den mån ändring av villkoren inte begärs.

Första stycket gäller även vid avgörande av en villkorstvist som hänskjutits till arrendenämnden.

De i paragrafens första stycke angivna bedömningsgrunderna för arrendenämndens prövning innebär, beträffande frågan om den tid för vilken avtalet bör förlängas, att denna normalt bör bestämmas att motsvara den ursprungliga upplåtelseiden (jfr 9 kap. 9 § jordabalken). Arrendenämndens prövning av arrendeavgiftens storlek torde främst få grundas på en jämförelse med den prissättning som i allmänhet tillämpas i regionen. Nämnden bör kunna få ledning för sin bedömning bl.a. genom uppgifter om den prisnivå som gäller för upplåtelser på statens marker och bolagsmarkerna.

20 §

Om en fråga om förlängning av upplåtelseavtalet ännu inte är avgjord när tiden för avtalet går ut, har nyttjanderättshavaren jakträtt enligt avtalet till dess frågan är slutligt avgjord. För den tid som nyttjanderättshavaren sålunda innehar jakträtt skall de förut gällande upplåtelsevillkoren tillämpas till dess att villkoren för samma tid blir slutligt bestämda.

Om en tvist om upplåtelsevillkoren ännu inte är avgjord när tiden för avtalet går ut, skall de förut gällande villkoren tillämpas till dess att villkoren för den nya upplåtelseiden blir slutligt bestämda.

Paragrafen innebär att de ursprungliga avtalsvillkoren skall tillämpas tills vidare. En korrigering kan ske i efterhand genom att exempelvis en förhöjd avgift bestäms att gälla retroaktivt från den dag då det ursprungliga avtalet löpte ut (jfr 9 kap. 11 § jordabalken). Frågor om ränta på de nya avgifterna regleras i 21 §.

21 §

Skall nyttjanderättshavaren enligt dom eller beslut betala högre avgift än förut för förfluten tid, skall han betala ränta på det överskjutande beloppet som om detta hade förfallit till betalning vid samma tidpunkt som den tidigare avgiften. Skall nyttjanderättshavaren betala lägre belopp, skall fastighetsägaren betala ränta på det belopp som han har mottagit för mycket från den dag då han tog emot beloppet.

Räntan skall beräknas enligt 5 § räntelagen (1975:635) för tiden innan domen eller beslutet har vunnit laga kraft och enligt 6 § räntelagen för tiden därefter.

Bestämmelserna i förevarande paragraf har utformats efter mönster av 9 kap. 12 a § jordabalken. Jag har funnit det befogat att reglera även det fallet att upplåtelseavgiften sänks genom domen eller beslutet. Det kan nämligen tänkas att ändrade förhållanden inträtt som gör att den gamla avgiften framstår som oskäligt hög för den nya upplåtelseperioden.

Om villkor för den fortsatta upplåtelsen har fastställts enligt 19§, har nyttjanderättshavaren rätt att säga upp avtalet senast två månader efter den dag då domen eller beslutet vann laga kraft. Avtalet upphör då att gälla den 30 juni som inträffar närmast efter uppsägningen.

Det kan inträffa att nyttjanderättshavaren visserligen får sitt avtal förlängt men till priset av en avgift som han anser vara för hög. Han bör då ha en möjlighet att befria sig från avtalet. Bestämmelsen i förevarande paragraf om nyttjanderättshavarens uppsägningsrätt har delvis utformats efter mönster av 9 kap. 12b§ första stycket och 8 kap. 4§ andra stycket jordabalken. Den 30 juni sammanfaller med tidpunkten för jaktårets utgång.

Rätt till jakt efter vissa djur

23§

Under de tider som regeringen föreskriver får

1. den som bor på en gård eller har en trädgård men saknar jakträtt där döda eller fånga och behålla följande djur som kommer in på gården eller i trädgården: vildsvin, räv, grävling, iller, mink, hermelin, vessla, ekorre, vildkanin, mullvad, sorkar, lämlar, råttor, skogsmöss, husmus, duvhök, sparvhök, kråka, råka, kaja, skata, björktrast (snöskata), gråsparv eller pilfink,

2. den som har en handelsträdgård, anläggning för yrkesmässig fruktodling eller plantskola men saknar jakträtt där döda hare, om det behövs för att förhindra skador på träd eller trädplantor; därvid skall djur som dödas tillfalla jakträttshavaren,

3. den som innehar mark men saknar jakträtt där fånga vildkanin och behålla de fångade djuren.

Regeringen får medge att jakt efter björn, varg, järv, lo eller säl bedrivs på annans jaktområde.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från första stycket.

I paragrafen regleras frågor om skyddsjakt. Frågan om undantag från principen om jordägarens jakträtt för att ge möjlighet till skyddsjakt har jag behandlat i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.1).

För skyddsjakten finns i den gällande jaktlagstiftningen regler i två olika hänseenden. Den ena samlingen regler gäller rätten till skyddsjakt utan innehav av jakträtt. I förevarande paragraf har sådana regler tagits upp. De ansluter till sitt innehåll nära till bestämmelserna i 14§ 1 mom., 15§ 1 mom. andra och tredje styckena och 2 mom. samt 24§ 2 mom. nuvarande lag.

Av skäl som redovisats i den allmänna motiveringen har den nuvarande bestämmelsen om rätt för yrkesfiskare att döda säl inte fått någon motsvarighet i den nya lagen. En motsvarighet till bestämmelsen som nu finns i 15§ 1 mom. första stycket och som ger var och en rätt att döda tillfälligtvis påträffade smågnagare bör kunna undvaras. Smågnagarna bör däremot finnas med i uppräknings av djur som får dödas eller fångas av gårdsboende eller trädgårdsinnehavare.

I den andra gruppen av bestämmelser som nu gäller för skyddsjakten regleras under vilken tid jakten får bedrivas. I vissa fall är jakten tillåten hela året medan det i andra gäller en begränsad jakttid eller krävs särskilt tillstånd i det enskilda fallet. Det är fråga om bestämmelser som reglerar all skyddsjakt, oberoende av om det är jakträttshavaren eller någon annan som bedriver den. Jakttidsbestämmelserna för skyddsjakten återfinns i den nuvarande lagstiftningen på ett föga överskådligt sätt både i jaktstadgan och jakttidsförordningen. Enligt min mening bör föreskrifter om tiderna för skyddsjakt meddelas i administrativ ordning. Det kan finnas skäl att i fortsättningen både bestämma och publicera dessa tider i samma ordning som tiderna för den vanliga jakten. I samband med att föreskrifter meddelas om jakttiderna bör det också meddelas föreskrifter om skyddsjakt som bara får bedrivas efter särskilt tillstånd. När det t.ex. gäller skyddsjakt efter något av de stora rovdjuren bör det i varje enskilt fall prövas om det är möjligt att göra undantag från fredningen. Som jag har anført i den allmänna motiveringen bör även en eventuell skyddsjakt efter säl förutsätta en sådan prövning.

Punkten 1 i paragrafens *första stycke* skiljer sig från bestämmelsen i nuvarande 15§ 1 mom. andra stycket genom att till uppräkningsdjurarter har förts, förutom smågnagarna, även vildsvin medan björn, varg, järv och lo liksom nötskrika har utmönstrats. Igelkott och fladdermöss, som finns med i den gällande uppräkningsdjurarter, är undantagna genom särskilda föreskrifter meddelade av naturvårdsverket.

Rätten enligt punkt 2 att döda hare gäller endast innehavare av anläggningar för yrkesmässig odling. Punkten 3 ger, liksom nuvarande 24§ 2 mom. första stycket, endast rätt till jakt med fångstanordningar och inte med skjutvapen.

Som framgår av den allmänna motiveringen kan rovdjursjakt i skadeförebyggande syfte komma att ske efter beslut med stöd av 7§. Det kan emellertid förutsättas att det även i fortsättningen finns behov av föreskrifter som innebär att sådan jakt får bedrivas på enskilt initiativ efter tillstånd i varje särskilt fall (jfr 15§ jaktstadgan). När sådant tillstånd meddelas kan det också finnas ett behov av att medge att jakten får bedrivas inom annans jaktområde. En bestämmelse härom finns i paragrafens *andra stycke*. De djur som fälls vid sådan jakt kan förutsättas komma att omfattas av föreskrifter om vilt som skall tillfålla staten. På de grunder som anförts i den allmänna motiveringen omfattar bestämmelsen också säl.

Skyddsjakt kan regleras och därmed också begränsas genom föreskrifterna om de tider under vilka jakten får bedrivas. Skulle det visa sig påkallat att särskilt inskränka rätten för annan än jakträttshavaren att bedriva skyddsjakt, genom att undanta någon i paragrafen angiven djurart, kan det ske med stöd av paragrafens *tredje stycke*.

Ringmärkning m. m.

24§

Regeringen får meddela föreskrifter om att vilt får fångas eller fällas på annans jaktmark för märkning eller undersökning eller andra åtgärder som företas för att tillgodose vetenskapliga behov.

Jag har i anslutning till 2 § redogjort för skälen till att verksamheten med bl. a. ringmärkning av fåglar bör jämföras med jakt. Förevarande paragraf ger regeringen rätt att meddela föreskrifter om att vilt får fångas eller fällas för olika vetenskapliga syften utan hinder av bestämmelserna om markägarens jakträtt. Sådana föreskrifter kan efter beslut enligt 52 § meddelas av en förvaltningsmyndighet. Är verksamheten av mera ingripande karaktär kan det vara befogat att föreskriva krav på beslut av myndighet i det enskilda fallet medan föreskrifterna om exempelvis fågelmärkningen bör kunna få formen av ett mera generellt tillstånd.

Vilt som tillfaller staten

25 §

För att skydda utrotningshotade, sällsynta och särskilt värdefulla djurarter och tillförsäkra vetenskapen och undervisningen djur av sådana arter får regeringen föreskriva att vilt som omhändertas, påträffas dött eller dödas skall tillfalla staten.

Paragrafen ersätter bestämmelserna om kronans villebråd i 18 § nuvarande lag. Genom att regeringen eller, efter regeringens bestämmande enligt 52 §, naturvårdsverket bemyndigas meddela föreskrifter om statens vilt kan föreskrifterna lättare än f. n. anpassas till ändrade förhållanden. Bemyndigandet avgränsas genom att det i paragrafen anges för vilka syften staten får ta om hand visst vilt. Föreskrifterna kan gälla också djur som dödas vid tillåten jakt, exempelvis vid skyddsjakt efter rovdjur.

När föreskrifter meddelas med stöd av bemyndigandet finns det anledning att överväga om den nuvarande uppräknningen av arter som behöver särskilt skydd bör kompletteras med någon ytterligare art. Det kan emellertid också bli aktuellt att slopa skyddet för vissa arter.

Anmälningsskyldighet

26 §

Regeringen får meddela föreskrifter om anmälningsskyldighet i fråga om

1. vilt som har fällts under jakt,
2. vilt som skall tillfalla staten,
3. vilt som har skadats eller dödats vid sammanstötning med motorfordon.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande som ger regeringen rätt att meddela föreskrifter som motsvarar följande bestämmelser i den nuvarande lagstiftningen. Enligt 10 § förordningen (1980:400) om ersättning vid vissa viltskador m. m. skall anmälan göras till länsstyrelsen när älg, kronhjort eller dovhjort fällts under allmän eller särskild jakttid. I 24 § jaktstadgan finns bestämmelser om skyldighet att anmäla till polismyndigheten när vilt som utgör kronans villebråd har dödats, fångats eller påträffats som fallvilt. I samma paragraf föreskrivs skyldighet för fordonsförare att underätta polismyndigheten om dovhjort, kronhjort, rådjur eller älg har skadats

eller dödats vid sammanstötning med motorfordon. Med stöd av 52§ kan regeringen överlåta åt naturvårdsverket att meddela föreskrifterna.

Prop. 1986/87:58

Jakten

27§

Jakten skall bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidande och så att människor och egendom inte utsätts för fara.

Till den del paragrafen syftar till att tillgodose djurskyddsintresset vid jakten har den sin motsvarighet i 3§ första meningen jaktstadgan. Bestämmelsen har tagits in i lagen för att understryka djurskyddets stora betydelse och vikten av att detta blir vägledande för varje moment i jakten. Av skäl som redovisats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.1 och 2.3.2) ålägger bestämmelsen också jägarna att iaktta försiktighet så att människor och egendom inte kommer till skada. Den som med uppsåt eller av oaksamhet bryter mot förevarande paragraf kan enligt 45§ första stycket 3 dömas till böter.

28§

Om vilt har skadats vid jakt, skall jägaren snarast vidta de åtgärder som behövs för att djuret skall kunna uppsåras och avlivas.

Om älg, hjort eller rådjur har skadats vid jakt på ett jaktområde och tar sig in på ett annat jaktområde, skall jägaren se till att jakträttshavaren där eller områdets ägare snarast underrättas. Kan dessa nås endast med svårighet, får polismyndigheten i orten underrättas i stället.

Bestämmelsen i paragrafens *första stycke* har sin motsvarighet i 3§ andra meningen jaktstadgan. Regeln har av samma skäl som den allmänna djurskyddsbestämmelsen i föregående paragraf förts till den nya lagen. Den jägare som har skadskjutit djuret kan fullgöra sin skyldighet antingen genom att själv genomföra eftersöket eller vidtala någon annan att göra det. Det bör understrykas att den som söker efter djuret har både rätt och skyldighet att följa djuret även in på annans jaktområde. En annan sak är att djuret när det väl är avlivat i allmänhet tillfaller jakträttshavaren på den mark där djuret fälls. Vidare får hjälpmedel som annars inte är tillåtna, exempelvis motorfordon och lampor, användas för att få tag i det skadskjutna djuret.

Bestämmelsen i paragrafens *andra stycke*, som motsvarar 16§ nuvarande lag, har till enda syfte att ge jakträttshavaren på den mark dit djuret spårats möjlighet att ta till vara det fällda viltet. Även när det gäller underrättelseskyldigheten kan den som skjutit på djuret välja mellan att antingen själv underrätta jakträttshavaren på marken i fråga, markens ägare eller, i sista hand, polismyndigheten eller uppdra åt någon annan att lämna en sådan underrättelse. Skyldigheten innebär att underrättelse skall lämnas till den som äger eller har jakträtten på den mark där djuret befinner sig eller antas uppehålla sig. En mera vidsträckt underrättelseskyldighet skulle i många fall bli svår att uppfylla. Det är emellertid

önskvärt och får anses höra till god ordning att underrättelse om möjligt lämnas också till markinnehavare som endast berörs på det sättet att eftersöket går fram över deras marker. Skulle den underrättade jakträtts-havaren förklara sig villig att överta eftersöket bör det göras till regel att någon eller några från den ursprungliga eftersökspatrullen är med som deltagare i det fortsatta sökandet efter det skadskjutna djuret.

I fråga om älg, hjort eller rådjur innebär paragrafens båda bestämmelser sammantagna att den som skadskjutit djuret skall sörja för dels att djuret blir uppspåret och avlivat, dels, om djuret går in på grannmarken, att ägaren eller jakträtts-havaren på den marken blir underrättad om förhållan-det. Jägareförbundet har i sitt remissvar anført att långt flera eftersök torde ha misslyckats på grund av alltför stor brådska än på grund av att eftersöket tagits upp för sent. Jag kan vid sådant förhållande dela förbundets uppfattning att som huvudregel bör gälla att underrättelse skall ske innan eftersök vidtas på annans mark. Jag vill emellertid understryka att det är givet att vid varje skadskjutning den största vikten skall läggas vid att uppfylla skyldigheten att spåra upp och avliva viltet.

Aternativet med underrättelse till polismyndigheten bör få utnyttjas om varken jakträtts-havare eller markägare finns tillgänglig i grannskapet eller om det fordras en närmare undersökning för att få kunskap om vem som äger marken eller har jakträtten där.

29§

Regeringen får meddela föreskrifter om

1. de tider när olika slag av vilt får jagas inom skilda delar av landet,
2. tillstånd till jakt under en särskild jakttid (licens),
3. tillstånd till jakt för att förhindra skador av vilt,
4. att hund skall finnas tillgänglig vid jakt för uppspårning av skadat vilt.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om när jakt är tillåten, dvs. under vilka tider och villkor i övrigt som undantag kan göras från huvudregeln att viltet är fredat.

Punkten 1 avser föreskrifter om allmänna jakttider, dvs. föreskrifter som motsvarar de bestämmelser som f.n. finns i jakttidsförordningen (1976:432). Bestämmelsen ger emellertid också stöd för att meddela föreskrifter om jakttider för skyddsjakt. I 23 § finns ett särskilt bemyndigande för sådana föreskrifter i fråga om skyddsjakt som får bedrivas av annan än jakträtts-havaren. Som jag har anført i anslutning till den paragrafen bör i fortsättningen, för en bättre överskådlighet, föreskrifterna om tiderna för skyddsjakt kunna bestämmas och publiceras i samma ordning som de vanliga jakttiderna.

Till jakttidsföreskrifterna bör också föras bestämmelser om skyddsjakt som bara får bedrivas efter särskilt tillstånd. Ett bemyndigande att meddela sådana bestämmelser finns i punkten 3.

Med stöd av punkten 2 kan det meddelas föreskrifter om licensjakt. F.n. finns sådana föreskrifter om jakt efter älg, dovhjort, kronhjort, rådjur och björn (13, 14 och 14b §§ jaktstadgan). Förevarande bestämmelse ger alltså stöd för att meddela närmare föreskrifter för bl. a. älgjakten som enligt 33 § skall bedrivas i form av licensjakt.

Krav på att hund skall finnas tillgänglig för eftersök kan liksom hittills föreskrivas som villkor för licensjakt och faller därför under bemyndigandet i punkten 2. Det kan dock finnas skäl att ställa upp ett sådant krav också beträffande annan jakt. Ett bemyndigande för sådana föreskrifter har därför tagits in under punkten 4.

30 §

Vid jakten får användas endast de vapen och jaktmedel i övrigt som regeringen föreskriver. Regeringen får föreskriva att vapen och övriga jaktmedel skall vara av godkänd typ och att avgift skall betalas för den prövning som behövs för sådant typgodkännande.

Regeringen får föreskriva att jakt med skjutvapen får ske endast under vissa tider av dygnet.

Bemyndigandet i paragrafens *första stycke* har utformats så att detaljföreskrifterna inte, som i dag, behöver innehålla regler om vilka vapen och andra jaktmedel som är förbjudna. Förutom användningen av skjutvapen och fångstanordningar finns det anledning att med stöd av bemyndigandet reglera i vilka fall och under vilka villkor exempelvis bekämpningsmedel och belysningsanordningar får användas vid jakt.

F. n. finns i 4 a § jaktstadgan bestämmelser som reglerar under vilka tider på dygnet som jakt får ske. Bestämmelserna är betingade av djurskyddsskäl och säkerhetsskäl. Motsvarande bestämmelser skall i fortsättningen kunna meddelas med stöd av *andra stycket* i förevarande paragraf.

31 §

Jakt med skjutvapen får inte ske från motordrivna fortskaffningsmedel. Sådana fortskaffningsmedel eller andra motordrivna anordningar får inte heller användas för att söka efter, spåra, förfölja eller genskjuta vilt, för att hindra vilt att undkomma eller för att avleda viltets uppmärksamhet från den som jagar.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från första stycket.

Regeringen får meddela föreskrifter som förbjuder eller ställer upp särskilda villkor för att skjutvapen skall få medföras vid färd med motordrivna fortskaffningsmedel.

Paragrafens *första och andra stycke* har utformats så att de till sitt innehåll nära ansluter till bestämmelserna i 11 § 1 och 2 mom. jaktstadgan. Med motordrivna fortskaffningsmedel avses alla slags motordrivna fordon med eventuella släpfordon och alla typer av farkoster som drivs med motor i förekommande fall med farkoster på släp. Med motordrivna anordningar avses exempelvis motorsågar och andra redskap med motorer, vars buller kan utnyttjas för att avleda viltets uppmärksamhet från jägaren. En skillnad i förhållande till jaktstadgans bestämmelser är att luftfarkoster som inte är motordrivna faller utanför förbudet. En annan skillnad är att förbudet mot att störa vilt med motordrivet fortskaffningsmedel i den nya lagen omfattas av bestämmelsen i 5 § andra stycket.

I paragrafen anges vilka förfaranden som är förbjudna. Av den beskrivningen får det anses framgå tillräckligt tydligt att det är tillåtet att färdas i

ett motordrivet fortskaffningsmedel före och efter jakten och under avbrott i jakten. Någon särskild regel som uttryckligen undantar sådana färder från förbudet kan därför inte anses nödvändig.

När det gäller att avgränsa vad som är förbjudet framgår det av praxis på området att avgörande vikt bör fästas vid om det motordrivna fortskaffningsmedlet eller den motordrivna anordningen använts på ett sätt som inverkat på jaktens förlopp. Det kan exempelvis vara fråga om att skaffa sig ett bättre utgångsläge för jakten eller att avleda viltets uppmärksamhet från jägaren.

Paragrafens *tredje stycke* innehåller ett bemyndigande att meddela föreskrifter om medförande av vapen vid färd med motordrivna fortskaffningsmedel. Sådana föreskrifter finns f. n. i 11 § 3 mom. jaktstadgan. Föreskrifterna syftar till att underlätta övervakningen men också till att förhindra olyckshändelser.

32 §

Jakt med drivande hund får inte ske på ett område som är så beskaffat att det kan förutses att drevet huvudsakligen kommer att gå fram över annans jaktområde.

Enligt 19 § tredje stycket nuvarande lag är jakt med drivande hund att anse som olovlig jakt om jakten bedrivs på ett område av sådan beskaffenhet att drevet måste antas komma att huvudsakligen gå fram över annans jaktområde och syftet uppenbarligen är att komma åt vilt från detta område.

Bestämmelsen i förevarande paragraf innebär en viss skärpning av det nuvarande förbudet att använda drivande hund när omständigheterna är sådana att jakten kan inkräkta på andra jakträttshavares intressen. Det skall inte längre behöva visas att jakten syftat till att komma åt vilt från *grannmarken*. Som *beredningen* har anfört kan nämligen jakt med drivande hund på en alltför liten eller dåligt arronderad jaktmark innebära ett allvarligt intrång i annans jakträtt även om jakten inte sker med avsikt att komma åt vilt från angränsande marker.

33 §

Jakt efter älg får ske endast efter licens av länsstyrelsen och inom ett område som länsstyrelsen har registrerat (licensområde). Detta gäller inte om jakten endast avser älgkalv.

Ett licensområde skall vara av sådan storlek och beskaffenhet i övrigt att det är lämpat för älgjakt. Länsstyrelsen får vägra att registrera ett område som licensområde eller besluta om avregistrering, om området inte medger en avskjutning av minst ett vuxet djur om året.

Paragrafen anger villkoren för älgjakten. Frågan har utförligt behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.4).

34 §

Utan lov är det inte tillåtet att skrämma eller mota vilt från någon annans jaktområde i andra fall än som avses i 5 § andra stycket andra meningen.

Det är inte heller tillåtet att utan lov locka vilt från någon annans jaktområde genom utfodring eller på något annat sätt.

Prop. 1986/87:58

Enligt 19§ första stycket nuvarande lag är det inte tillåtet att utan lov skrämma eller mota villebråd från annans jaktområde. Undantag görs för den som innehar marken. Han får skrämma eller driva bort vilt om det behövs för att avvärja skada eller olägenhet. Det är inte heller tillåtet att utan lov genom anstalter för utfodring eller på annat sätt locka vilt från annans jaktområde. Av den nämnda paragrafens andra stycke följer vidare att bulvaner och vissa fångstredskap inte utan lov får sättas upp inom visst avstånd från jaktmarksgränsen.

Förbudet att skrämma, mota eller locka vilt har i stort sett oförändrat förts över till förevarande paragraf. Däremot har den särskilda regeln om bulvaner och fångstredskap ansetts kunna undvaras.

De nya bestämmelserna syftar liksom de nuvarande till att förhindra åtgärder som sker i avsikt att tillgodogöra sig vilt från andra områden än det egna jaktområdet. Det är i många fall svårt att dra en gräns mellan vad som är vällovliga viltvårdsåtgärder och ett illojalt lockande av vilt. Bestämmelsen innebär inte att det är förbjudet att jaga i anslutning till olika anordningar som kan ha vidtagits för att främja viltförekomsten på en fastighet. Den avgörande frågan är om åtgärderna ingått som ett led i viltvården eller om syftet inte varit annat än att locka djur till fastigheten för att där skjuta eller fånga dem. Vid denna bedömning har i praxis särskild vikt lagts vid åtgärdernas karaktär och utformning. Det kan exempelvis vara fråga om en åtgärd som visserligen uppskattas av viltet men som inte är särskilt starkt motiverad från viltvårdssynpunkt och där särskilda anordningar vidtagits för att underlätta jakt. Vid bedömningen av syftet med åtgärden tas emellertid också hänsyn till avskjutningens storlek. En avskjutning som på ett mera anmärkningsvärt sätt överstiger vad som kan anses vara en normal avkastning av jakt för fastigheten talar för att det har varit fråga om ett otillbörligt lockande av vilt.

35§

Utan medgivande av jakträttshavaren är det inte tillåtet att med fångstredskap eller vapen som kan användas för jakt ta vägen över annans jaktområde. Detta får dock ske på vägar som är upplåtna för allmänheten och även annars om det sker i lovliga ärenden. Om hund medförs, skall den hållas kopplad.

Paragrafen överensstämmer med 20§ gällande jaktlag med den ändringen att förbudet skall gälla fångstredskap eller "vapen som kan användas för jakt" i stället för "skjutvapen". Med skjutvapen i vapenlagens (1973:1176) mening förstås både eldvapen och vissa typer av luft- och fjädervapen men däremot inte pilbågar. Den nyssnämnda ändringen i den nya jaktlagen har gjorts för att det inte skall behöva ifrågasättas att förbudet i förevarande paragraf även omfattar pilbågar som i vissa utföranden kan tjäna som jaktvapen. Det bör också anmärkas att det enligt jaktstadgan är förbjudet att använda pilbåge vid jakt.

Att bestämmelsen i övrigt är oförändrad innebär att ledning kan sökas i praxis vid bedömning av vad som skall anses vara lovliga ärenden. Som sådant ärende räknas inte att leta efter en bortsprungen hund. Ett exempel på lovligt ärende är däremot att färdas över annans jaktmark om detta är nödvändigt för att nå den egna jaktmarken. Det är vidare tillåtet att utan särskilt medgivande gå med vapen på annans jaktmark för att spåra upp skadskjutet vilt.

Utplantering av vilt m.m.

36§

Regeringen får meddela föreskrifter om att vissa slag av vilt inte får sättas ut i frihet eller hållas i hägn utan särskilt tillstånd eller att andra särskilda föreskrifter eller villkor skall gälla för sådan verksamhet.

Bemyndigandet i förevarande paragraf ger stöd för att meddela föreskrifter som innebär förbud mot att utan särskilt tillstånd plantera ut eller i hägn hålla djur av vissa arter. Skälen till att sådana föreskrifter behövs har redovisats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.1).

Gällande förbud mot utplantering återfinns i 18§ naturvårdsförordningen (1976:484). Avsikten är följaktligen att motsvarande föreskrifter, vidgade till att gälla också hållande av djur i hägn, skall meddelas med stöd av det nu föreslagna bemyndigandet. Därvid kan det, som beredningen har påpekat, finnas anledning att överväga om förbudet inte bör hävas beträffande vissa arter som numera fullt ut är införlivade med vår fauna. Det kan dock finnas smittskyddsskäl som talar mot ett sådant hävande.

Handel med vilt

37§

Om det behövs med hänsyn till viltvården eller för att tillgodose något annat syfte i denna lag, får regeringen meddela föreskrifter som förbjuder eller ställer upp särskilda villkor för yrkesmässig handel med vilt.

Med stöd av det i paragrafen föreslagna bemyndigandet kan det bl.a. meddelas föreskrifter för att möjliggöra den kontroll och insyn som behövs för att motarbeta den illegala jakten. De gällande föreskrifterna i det här hänseendet innebär en uppgiftsskyldighet för vissa näringsidkare och finns i 27§ andra och tredje styckena jaktstadgan och i naturvårdsverkets jaktkungörelse.

Som framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.1) föreslår jag dessutom en ändring i lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor. Ändringen syftar till att göra det möjligt att till skydd för vissa arter meddela bestämmelser för den handel med vilt som sker genom import och export.

Regeringen får meddela föreskrifter som innebär att yrkesmässigt bedriven montering eller annan preparering av vilt inte får ske utan särskilt tillstånd eller att andra särskilda föreskrifter eller villkor skall gälla för sådan verksamhet.

För tillsyn över efterlevnaden av sådana föreskrifter och villkor har den myndighet som regeringen bestämmer rätt till tillträde till de lokaler där montering eller annan preparering av vilt bedrivs och de lagerutrymmen som används i verksamheten. Myndigheten har också rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.

Paragrafen ger bl. a. stöd för att föreskriva tillståndskrav för yrkesmässigt bedriven konservatorsverksamhet. Den frågan, liksom bestämmelsen i paragrafens andra stycke om myndigheternas rätt att kontrollera verksamheten, har närmare behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.1).

Länsviltnämnderr

39§

Till varje länsstyrelse är knuten en länsviltnämnd med uppgift att vara länsstyrelsens rådgivande organ i frågor om viltvården.

Ledamöterna i länsviltnämnden utses enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

I paragrafen ges bestämmelser om länsviltnämnderna. Nämndernas funktion och sammansättning har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.4.1).

Kunskapsprov m.m.

40§

Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet att avlägga prov i fråga om kunskaper och skjutförmåga som villkor för att få jaga och om skyldighet att betala avgift för proven.

Regeringen får överlämna åt sammanslutning på jaktens och viltvårdens område att anordna sådana prov, att utfärda bevis om avlagda prov samt att ta ut avgift för proven.

Paragrafens första stycke innehåller ett bemyndigande att meddela föreskrifter om avlagt kunskapsprov som villkor för att få jaga. Andra stycket ger stöd för att låta jägarorganisationerna ombesörja ett sådant prov. Jag har i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.3) förklarat att jag inte för närvarande är beredd att ansluta mig till förslaget om återkommande skjutprov som villkor för att få jaga med klass 1-vapen. Föreskrifterna om skyldighet att avlägga jägarexamen har stöd i ett bemyndigande i vapenlagen (1973:1176). Även om det följaktligen inte finns något omedelbart behov av de föreslagna lagbestämmelserna om kunskapsprov har jag ansett att de bör finnas med i den nya lagen.

41 §

För att främja viltvården eller andra liknande ändamål som är förenliga med syftet med denna lag får regeringen meddela föreskrifter om skyldighet för den som jagar

1. att betala en årlig avgift (jaktvårdsavgift),
2. att betala en avgift för vissa slag av vilt som fällt.

Avgifter som avses i första stycket 1 skall bilda en fond (jaktvårdsfonden) som efter regeringens bestämmande får användas för angivna ändamål.

Paragrafen motsvarar 26 och 26a §§ i den nuvarande lagen. Med stöd av bemyndigandet i första stycket och rätten att meddela verkställighetsföreskrifter bör det i fortsättningen ankomma på regeringen att meddela bestämmelser om bl.a. skyldighet att medföra jaktkort och att visa upp sådant kort för myndighetsrepresentanter som övervakar jakten.

Jakttillsynsmän

42 §

För tillsyn över efterlevnaden av denna lag och föreskrifter, som har meddelats med stöd av lagen, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utse jakttillsynsmän.

Jakttillsynsmän får förordnas att med stöd av 47 § ta egendom i beslag.

Paragrafen, som ersätter 39 § nuvarande lag, har utformats delvis efter mönster av motsvarande bestämmelser i lagen (1950:596) om rätt till fiske. Närmare föreskrifter om hur jakttillsynsmän skall utses och om deras uppgifter bör meddelas av regeringen.

Ansvar m.m.

43 §

För *jaktbrott* döms till böter eller fängelse i högst sex månader den som

1. med uppsåt eller av grov oaktsamhet olovligen jagar på annans jaktområde eller där tillägnar sig vilt eller underlåter att iaktta vad som föreskrivits i en för jakt meddelad licens eller
2. med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot 3 §, 31 § första stycket, 32 § eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 25 §, 29 § 1 eller 30 § första stycket.

I den nuvarande lagstiftningen finns straffbestämmelser både i jaktlagen och i jaktstadgan. Det förhållandet att vissa brott mot jaktstadgan ansetts så allvarliga att de bör kunna bestraffas med fängelse har gjort hänvisningar mellan lagen och stadgan nödvändiga. Dessa hänvisningar har bidragit till ett komplicerat regelsystem som är svårt att överskåda. För att åstadkomma ett mera lättillgängligt regelverk har jag valt att i den nya lagen samla alla påföljdsbestämmelser, även de som gäller överträdelser av föreskrifter meddelade med stöd av lagen. I den nya lagen görs inte heller

någon åtskillnad mellan vad som f. n. betecknas olovlig jakt resp. olaga jakt. I det förra fallet är det fråga om brott mot ett enskilt intresse och i det andra mot någon bestämmelse till skydd för viltvården eller annat allmänt intresse. Som en samlingsbeteckning för allvarigare överträdelser används i stället beteckningen jaktbrott. Enligt gällande lagstiftning är olovlig jakt med vissa undantag ett angivelsebrott. Enligt den nya lagen skall alla jaktbrott höra under allmänt åtal.

Punkt 1 i paragrafen motsvarar 28§ första stycket, 29§ 1 mom. andra stycket och 29a§ första stycket nuvarande lag samt 28§ 2 mom. andra stycket jaktstadgan. Det straffbara området för olovlig jakt och det fall när någon olovligen tillägnar sig vilt har emellertid utsträckts till att gälla också överträdelser som sker av grov oaktsamhet. Nuvarande krav på uppsåt har lett till att ett stort antal straffvärda beteenden efter företagen utredning inte gått att beivra, t. ex. fall där jägaren åberopar missförstånd eller bristande kännedom rörande jaktmarkens utsträckning.

Försummelsen, som skall vara så anmärkningsvärd att den är att anse som grov, kan bestå i att jägaren underlåtit att skaffa sig kunskap om jaktmarksgränserna eller åsidosätter föreskrifterna om tillåten avskjutning i ett upplåtelseavtal.

Punkten 1 omfattar också uppsåtliga och grovt oaktsamma överträdelser vid licensjakt. Det kan vara fråga om brott mot licensens föreskrifter om vilka slags djur som får fällas eller att flera djur fälls än vad som har medgivits i licensen. Är oaktsamheten inte att anse som grov straffas sådana överträdelser enligt 45§ tredje stycket.

Enligt *punkt 2* skall det betraktas som jaktbrott om någon jagar djur som överhuvudtaget inte får jagas eller om någon jagar under otillåten tid eller utan licens eller annat särskilt tillstånd. Som jaktbrott skall också räknas otillåten användning vid jakt av motordrivet forskaffningsmedel eller annan motordriven anordning. Detsamma gäller otillåten jakt med drivande hund liksom överträdelser av föreskrifterna om statens vilt och om tillåtna jaktmedel.

44§

Om ett jaktbrott är att anse som grovt, döms till fängelse i högst två år.

Vid bedömande av om brottet är grovt skall särskilt beaktas

1. om det avsåg ett utrotningshotat, sällsynt eller värdefullt vilt,
2. om det har utförts vanemässigt eller i större omfattning,
3. om det har utförts med otillåten hjälp av ett motordrivet forskaffningsmedel eller någon annan motordriven anordning.

Paragrafen motsvarar 28§ andra och tredje styckena samt 29a§ andra stycket nuvarande jaktlag. Som framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.3) har jag ansett det påkallat att som ett led i bekämpandet av den illegala jakten och boplundringen höja straffmaximum för grova brott mot jaktlagstiftningen. Därmed förlängs också preskriptionstiden till fem år. Straffskärpningsgrunderna är desamma som gäller f. n.

Även oaktsamma eller grovt oaktsamma gärningar kan i och för sig vara att bedöma som grova brott. I praktiken torde detta dock endast komma i

fråga i sällsynta undantagsfall även om brottet exempelvis avsett älg eller något annat värdefullt vilt.

Prop. 1986/87:58

45 §

Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot 5 § andra stycket, 6 § första stycket eller 13 §,
 2. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 26 §, om gärningen inte är belagd med straff i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott,
 3. bryter mot 27 §, om ansvar för gärningen inte kan ådömas enligt brottsbalken,
 4. underlåter att fullgöra skyldighet enligt 28 § eller vad som åligger honom enligt 38 § andra stycket andra meningen,
 5. bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 29 § 4, 30 § andra stycket eller 31 § tredje stycket,
 6. bryter mot 35 § eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 36 §, 37 §, 38 § första stycket, 40 § första stycket eller 41 § första stycket eller
 7. underlåter att följa en jaktledares anvisningar för jakten.
- Den som med uppsåt bryter mot 34 § döms till böter.
- Den som av oaktsamhet inte iakttar vad som har föreskrivits i en för jakt meddelad licens döms till böter, högst ettusen kronor.

I paragrafen straffbeläggs gärningar som av olika skäl inte ansetts böra rubriceras som jaktbrott och för vilka böter ansetts vara en tillräcklig påföljd.

Första stycket. Punkten 1 motsvarar, till den del den avser överträdelser av bestämmelserna om hundtillsyn och om delägares rätt att jaga på samfällighet, 29 § 5 mom. jaktstadgan och 29 § 2 mom. jaktlagen. När det gäller brott mot reglerna för hundhållningen görs i den gällande lagstiftningen en gradering av överträdelserna genom tre skilda straffbestämmelser. I den nya bestämmelsen finns inte fängelse och inte heller penningböter i latituden. Det förhållandet att bestämmelsen täcker överträdelser som i avsevärd grad skiljer sig åt genom att vara av mer eller mindre allvarlig karaktär bör ändå kunna beaktas inom ramen för straffmätningen. Bestämmelsen straffbelägger också överträdelser av förbudet mot att ofreda vilt.

Punkten 2, som avser underlåtenhet att fullgöra den anmälningsskyldighet som kan föreskrivas i fråga om vilt som fälls under jakt, statens vilt och vilt som skadas eller dödas vid sammanstötning med motorfordon, motsvarar 24 § förordningen (1980:400) om ersättning vid vissa viltskador och 32 § 3 och 4 mom. jaktstadgan.

Punkten 3 avser brott mot skyldigheten att vid jakt se till att viltet inte utsätts för onödigt lidande och att säkerheten för människor och egendom inte äventyras. En förutsättning för att bestämmelsen skall tillämpas är att det inte är fråga om något av de allvarligare brotten djurplågeri resp. allmänfarlig vårdslöshet eller framkallande av fara för annan vilka bestraffas enligt brottsbalken. Bestämmelsen har delvis sin motsvarighet i 29 § 1 mom. jaktstadgan.

Punkten 4 avser underlåtenhet att föranstalta om eftersök av skadskjutet

vilt eller försummelse att lämna underrättelse när skadskjutet klövvilt går in på annans jaktområde. Bestämmelsen har sin motsvarighet i 29§ 1 mom. jaktstadgan och 33§ första stycket nuvarande jaktlag. Vidare straffbeläggs en konservators underlåtenhet att på begäran lämna de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.

I punkten 5 straffbeläggs brott mot föreskrifter om krav på tillgång till hund för eftersök. Vidare omfattar punkten brott mot föreskrifter om förbud mot jakt med skjutvapen under vissa tider av dygnet och om medförande av skjutvapen vid färd med motordrivna fortkärfningsmedel. Bestämmelsen motsvarar i det hänseendet delvis 29§ 2 och 4 mom. jaktstadgan.

Punkten 6 avser brott mot förbudet att med jaktredskap ta väg över annans jaktmark och brott mot föreskrifter som har meddelats om utplantering av vilt, hållande av vilt i hägn, handeln med vilt, verksamheten som konservator, kunskapsprov och olika avgifter. Delvis finns motsvarande bestämmelser i 32§ och 33§ tredje stycket nuvarande jaktlag samt i 28§ 4 mom. jaktstadgan.

Beredningens förslag att en underlåtenhet att följa jaktledarens anvisningar skall vara en straffskärpningsgrund har utsatts för kritik under remissbehandlingen. Det har emellertid inte ifrågasatts att det finns anledning att ge jaktledarna det stöd i deras verksamhet som förslaget syftade till. I punkten 7 har underlåtenheten tagits upp som en särskild förseelse.

I paragrafens andra stycke straffbeläggs skrämmande och lockande av vilt från annans jaktområde under förutsättning att det sker uppsåtligt. Motsvarande straffbestämmelse finns i 33§ tredje stycket nuvarande jaktlag.

Tredje stycket slutligen avser bl. a. överträdelse av vad som föreskrivits i en licens om det antal djur som får fällas under förutsättning att denna överskjutning skett av oaktsamhet som inte är grov. Bestämmelsen har sin motsvarighet i 28§ 2 mom. första stycket jaktstadgan.

46§

Den som obehörigen tar befattning med vilt som han vet eller har skäligen anledning att anta har dödats eller åtkommit genom jaktbrott eller brott som avses i 45§ tredje stycket, döms för *jakthäleri* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om brottet är att anse som grovt, döms till fängelse i högst två år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas sådana omständigheter som anges i 44§ andra stycket 1 och 2.

Förevarande paragraf innebär att den nuvarande bestämmelsen i 28§ 3 mom. andra stycket jaktstadgan om s. k. jakthäleri vidgas till att gälla även fall då förbrottet består i att jakt har skett olovligt på annans jaktområde. Den nyssnämnda bestämmelsen avser endast fall då förbrottet är olaga jakt. Av den allmänna principen om s. k. lagkonkurrens följer dock att, liksom hittills, 9 kap. 6§ brottsbalken blir tillämplig om förbrottet består i att någon har jagat olovligt på annans jaktmark eller där på annat sätt olovligt tillägnat sig vilt, om brottet inte skall anses som ringa. Maximistraffen enligt förevarande paragraf är nämligen lindrigare än motsvarande straff enligt brottsbalken.

Ertappas någon på bar gärning då han begår jaktbrott, får vilt och sådan egendom som enligt 49§ kan antas bli förverkad eller som kan antas ha betydelse för utredning om brottet tas i beslag av jakträttshavaren eller av någon som företräder honom. Samma befogenhet tillkommer därtill förordnade jakttillsynsmän samt därtill behöriga tjänstemän vid tullverkets kust- eller gränsbevakning.

Har egendom tagits i beslag, skall anmälan om detta skyndsamt göras till polis- eller åklagarmyndigheten. Den som tar emot anmälan skall förfara som om han själv gjort beslaget.

För att undvika att vilt som har tagits i beslag förstörs, får djuret efter värdering säljas på lämpligt sätt.

Paragrafens första och andra stycke motsvarar i huvudsak 31§ i den nuvarande lagen. Enligt rättegångsbalkens allmänna bestämmelser om beslag har var och en som påträffar någon som är i färd med att begå brott, på vilket det kan följa fängelse, rätt att gripa brottslingen och får då också beslagta påträffade föremål. Bestämmelsen i förevarande paragraf går i det avseendet längre, att rätten att ta egendom i beslag inte har gjorts beroende av att den skyldige grips.

Paragrafens *andra stycke* innebär att den som mottagit anmälan om beslag har att pröva om de angivna förutsättningarna för beslag föreligger samt iaktta bestämmelserna i 27 kap. rättegångsbalken om bl.a. viss undererrättseskyldighet och skyldighet att upprätta protokoll.

Tredje stycket motsvarar bestämmelsen i 35 § 2 mom. första stycket jaktstadgan.

48§

Om någon har begått jaktbrott eller brott som avses i 45§ tredje stycket eller 46§, skall vilt som han har kommit över genom brottet förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt. I stället för viltet kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

Det som förverkats tillfaller jakträttshavaren i de fall som föreskrivs av regeringen.

Paragrafen motsvarar tillsammans med 51§ i huvudsak 30§ första - fjärde styckena och 30a§ första och tredje styckena gällande lag. I överensstämmelse med vad som f. n. gäller finns det anledning att med stöd av andra stycket föreskriva att fallvilt eller vilt som har fällts vid jakt med tillåtna medel och under tillåten tid eller värdet av sådant vilt skall tillfalla jakträttshavaren. Detta under förutsättning att det inte är fråga om vilt som omfattas av de särskilda föreskrifterna om statens vilt.

49§

Jaktredskap, fortskaffningsmedel och andra hjälpmedel som har använts eller medförts vid jaktbrott får förklaras förverkade, om det behövs för att förebygga brott eller om det annars finns särskilda skäl.

I stället för hjälpmedlet kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 30 § femte och sjätte styckena samt 30 a § andra och tredje styckena i den nuvarande jaktlagen.

Det bör framhållas att det kan komma i fråga att förverka motorfordon eller del av dess värde även om fordonet inte har använts vid jakten på det sätt som är otillåtet enligt 31 § första stycket. Som framgår av förarbetena till de gällande bestämmelserna (prop. 1973:68 s. 15) kan det för förverkande vara tillräckligt att fordonet används som transportmedel till och från brottsplatsen eller för att föra bort jaktbytet. Som allmän förutsättning för förverkande enligt paragrafen gäller att det skall vara påkallat för att förebygga brott eller att det annars föreligger särskilda skäl.

50 §

I fråga om förverkad egendom gäller särskilda bestämmelser om förfarandet med sådan egendom i den mån inte annat följer av 47 § tredje stycket eller 48 § andra stycket. Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från dessa bestämmelser i fråga om djur som behövs för forskningsändamål eller av någon annan särskild anledning inte bör säljas på det sätt som anges i bestämmelserna.

Paragrafen motsvarar 36 § 2 mom. andra och tredje styckena nuvarande lag.

De särskilda bestämmelser som åsyftas i paragrafen är bestämmelserna i lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m. m. samt föreskriften i 42 § vapenkungörelsen (1974:123). Bestämmelserna innebär att förverkad egendom i allmänhet skall försäljas. Det kan finnas anledning att från sådan försäljning undanta dels djur som behövs för forskningsändamål (36 § första stycket jaktstadgan), dels djur som kan släppas i frihet (35 § 2 mom. tredje stycket jaktstadgan).

51 §

Vad som sägs i 46–48 §§ om vilt gäller även i fråga om skinn, ägg och bon.

Av paragrafen följer att bestämmelserna om jakthäleri, beslag och förverkande av vilt skall gälla också skinn, ägg och bon.

Bemyndiganden

52 §

Regeringen får överlåta åt en förvaltningsmyndighet att meddela sådana föreskrifter eller beslut som avses i 6 § andra stycket, 23–26, 29 och 30 §§, 31 § andra och tredje styckena, 36 och 37 §§, 38 § första stycket, 40 § första stycket, 41 § första stycket 2, 48 § andra stycket och 50 §.

Den delegering som närmast kommer i fråga med stöd av paragrafen är att regeringen överlåter åt naturvårdsverket att meddela vissa generella föreskrifter och åt naturvårdsverket eller länsstyrelsen att fatta beslut i vissa slags ärenden. Bemyndigandet omfattar föreskrifter om undantag från det generella hundförbudet, undantag från bestämmelserna om rätt för

annan än jakträttshavaren att bedriva skyddsjakt, statens vilt, anmälningsskyldighet i fråga om visst vilt, jakttider, licensjakt, krav på hund för eftersök, skyddsjakt, tillåtna jaktmedel, förbud att jaga med skjutvapen under vissa tider på dygnet, undantag från förbudet att jaga från motorfordon, utplantering av vilt och vilt i hägn, handel med vilt, konservatorsverksamheten, kunskapsprov, fällavgifter och förverkat vilt.

Hur beslut får överklagas

53 §

Bestämmelser om arrendenämnd finns i 8 kap. jordabalken och i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder.

Om en part inte godtar en arrendenämnds beslut i fråga om förlängning av ett avtal om jakträttsupplåtelse eller om villkoren för en sådan förlängning, får parten klandra beslutet genom att väcka talan mot den andra parten vid den fastighetsdomstol inom vars område fastigheten är belägen. Klandras inte beslutet inom två månader från den dag då beslutet meddelades, är partens rätt till talan förlorad. Tvist som efter klander är anhängig vid domstol, får återförvisas till arrendenämnden.

Fastighetsdomstolens dom i fråga om fastställande av villkor enligt 19 § och hovrättens dom i fråga om förlängning av ett avtal om jakträttsupplåtelse eller fastställande av villkor i samband med sådan förlängning får inte överklagas.

I paragrafen anges hur avgöranden i tvister som gäller besittningsskyddade jakträttsupplåtelser skall överklagas (jfr 15--18 §§ lagen, 1957:390, om fiskearrenden; se även 23 a § lagen, 1973:188, om arrendenämnder och hyresnämnder). Jag har inte ansett det påkallat att i lagen ta upp någon särskild forumregel för tvister om jakträttsupplåtelser som inte skall prövas av arrendenämnd. Sådana tvister skall alltså enligt 10 kap 10 § rättegångsbalken tas upp av tingsrätten i den ort där fastigheten är.

54 §

Länsstyrelsens beslut enligt 12 och 33 §§ får överklagas hos statens naturvårdsverk. Naturvårdsverkets beslut i en överklagad fråga får inte överklagas. Naturvårdsverkets beslut i övrigt med anledning av besvärssärendet får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Föreskrifter om hur sådana beslut får överklagas som fattats av en myndighet med stöd av ett bemyndigande enligt denna lag meddelas av regeringen.

I paragrafen ges besvärssbestämmelser i fråga om beslut som kan meddelas direkt med stöd av lagen. Beslut avseende älgjakten har ansetts röra sådana frågor att prövningen vid överklagande bör ske av naturvårdsverket och inte av kammarrätten. Fullföljdsförbudet i första styckets andra mening beträffande naturvårdsverkets beslut avser beslut i huvudsaken. Beslut i övriga frågor, t. ex. beslut om avvisning av ett överklagande, får däremot överklagas hos kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987 då lagen (1938:274) om rätt till jakt skall upphöra att gälla.

2. Bestämmelserna i 15–22 §§ gäller inte i fråga om upplåtelser av jakträtt som har skett före lagens ikraftträdande.

3. Äldre bestämmelser om jakträtt för boställshavare, kronohemmans åbor och innehavare av kronotorp, skogstorp, odlingslägenheter, kolonat och fjällägenheter och om ansvar och särskild rättsverkan vid brott mot sådana bestämmelser skall fortfarande gälla.

4. Den nya lagen inskränker inte de rättigheter som avses i 8 § första stycket lagen (1938:274) om rätt till jakt. Bestämmelserna i 8 § andra stycket samma lag skall tillämpas i fråga om servitut som innefattar jakträtten på viss fastighet och som upplåtits senast den 30 juni 1987.

5. Inom område, som för 1986 års jakt har registrerats med stöd av 13 § jaktstadgan (1938:279) som älgjaksområde utan att vara licensområde, får älgjakt ske enligt äldre bestämmelser tills vidare, dock längst till utgången av år 1990. Jakträtthavare, som är född år 1931 eller tidigare och som under försökstiden för samordnad älgjakt har jagat älg huvudsakligen inom ett sådant område som avses i föregående mening, kan få området registrerat som licensområde för tiden efter år 1990 och ges licens för ett vuxet djur att skjutas under en period av två eller flera år.

6. För älgjakten inom renskötselområdet får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer för en övergångstid meddela föreskrifter som avviker från bestämmelserna i 33 §.

Av *punkt 2* framgår att bestämmelserna om förlängning av upplåtelseavtal inte skall gälla redan ingångna avtal, om inte parterna efter den 1 juli 1987 kommit överens om att förlänga avtalet på en tid som överstiger ett år. Bestämmelserna om rätt till förlängning skall alltså inte gälla upplåtelseavtal som har förlängts automatiskt efter den nya lagens ikraftträdande (jfr 7 kap. 7 § jordabalken).

Punkt 3 avser vissa äldre former av upplåtelser som regleras i 7 § första stycket nuvarande lag. Några nya upplåtelser i dessa former kommer inte att ske. Jag har därför ansett det vara lämpligt att låta de nuvarande bestämmelserna gälla övergångsvis intill dess samtliga upplåtelser av angivet slag har upphört.

Punkt 4 avser bl. a. rätt till jakt på grund av urminnes hävd eller servitut.

Punkt 5 innebär att den som hade sin mark registrerad som älgjaksområde med generell tilldelning för 1986 års jakt kan fortsätta att jaga med en årlig tilldelning av ett vuxet djur och årskalv under en övergångstid som sträcker sig längst till utgången av år 1990. Äldre jakträtthavare kan dessutom få möjlighet att fortsätta att jaga vuxet djur på ett sådant älgjaksområde genom att detta registreras som licensområde.

Punkt 6. Bemyndigandet gör det möjligt att meddela föreskrifter om allmän jakt inom hela eller delar av renskötselområdet intill dess all älgjakt kan bedrivas som licensjakt. Frågorna har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.4).

Lagens rubrik

I den nuvarande jaktlagen finns bestämmelser om rätt för jakträttshavare att ta hand om hund som löper lös. Jag har anslutit mig till beredningens uppfattning att dessa bestämmelser har en starkare anknytning till tillsynslagens regelsystem än till jaktlagens. Enligt min mening bör också bestämmelser som sammanhänger med tillsynen över katter brytas ut ur jaktlagstiftningen och lämpligen sammanföras med motsvarande regler om tillsynen över hundar. Som en följd härav har lagens rubrik ändrats.

1 §

Hundar och katter skall hållas under sådan tillsyn som med hänsyn till deras natur och övriga omständigheter behövs för att förebygga att de orsakar skador eller avsevärda olägenheter.

I jaktlagen (1987:00) finns särskilda bestämmelser om vad som skall iakttagas för att hindra hundar från att driva eller förfölja vilt.

I första stycket anges att den allmänna tillsynsregeln också skall gälla i fråga om katter.

Alla bestämmelser om hundtillsynen förs inte bort från jaktlagstiftningen. I den nya jaktlagen finns sålunda regler om kopplingstvång och vissa andra bestämmelser som rör hundar i marker där det finns vilt. Den uppdelningen motiveras av att de sistnämnda lagbestämmelserna liksom hitills behöver kompletteras med tillämpningsföreskrifter som systematiskt hör hemma i jaktlagstiftningen. Det är framför allt fråga om undantagsföreskrifter för olika former av jakt och träning av jakthundar. En erinran om jaktlagens tillsynsbestämmelser har tagits in i paragrafens andra stycke.

3 §

Eftersätts tillsynen över hund, får polismyndigheten meddela de beslut som omständigheterna kräver, såsom att hunden skall vara försedd med munkorg eller hållas bunden eller instängd. Beslutet skall delges hundens ägare eller den som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande.

Är det fråga om en hund som avses i 2 §, får polismyndigheten besluta att hunden skall omhändertas genom myndighetens försorg. För sådant omhändertagande gäller 18 och 19 §§ lagen (1944:219) om djurskydd. Innan en hund avlivas skall dock polismyndigheten inhämta yttrande från veterinär, om det ej är uppenbart obehövligt eller fara i dröjsmål.

Anträffas en hund som avses i 2 § lös på område där hemdjur finns, får hunden, om den ej låter sig tas om hand, dödas av den som äger eller vårdar hemdjuren. Den som sålunda dödat en hund är skyldig att snarast möjligt anmäla förhållandet till polismyndigheten.

Beslut enligt första eller andra stycket gäller omedelbart om inte något annat förordnas.

Rikspolisstyrelsen har föreslagit vissa ändringar i tillsynslagen. Jag har inte kunnat ansluta mig till samtliga förslag. När det gäller möjligheterna

att med stöd av tillsynslagen ta hand om hundar som av kriminella personer och drogmissbrukare används till bl. a. skydd mot polisingripanden vill jag hänvisa till de uttalanden som gjordes när lagen ändrades år 1974. Departementschefen uttalade då i propositionen (prop. 1974:81 s. 34) att en hund måste anses som "bitsk" enligt tillsynslagen, även om benägenheten att angripa t. ex. människor endast beror på ägarens dåliga inflytande och sålunda inte föreligger när hund och ägare är skilda åt. Enligt min mening behövs det inte någon lagändring för att polisen skall kunna ingripa mot de ifrågavarande hundarna med stöd av tillsynslagen. Däremot bör, i enlighet med rikspolisstyrelsens förslag, polismyndigheten ges möjlighet att, i stället för att avliva en hund, försälja hunden eller tills vidare ta om hand djuret. Andra stycket i förevarande paragraf föreslås därför få en ändrad lydelse bl. a. genom en hänvisning till djurskyddslagens bestämmelser om omhändertagande av djur.

Enligt rikspolisstyrelsen är det en brist i lagstiftningen att polismyndighetens beslut om t. ex. skyldighet för en hundägare att hålla hunden bunden eller försedd med munkorg inte blir gällande förrän det slutligt fastställts efter ett överklagande. En bestämmelse för att undanröja den påtalade bristen föreslås som ett fjärde stycke i paragrafen.

4 §

Om en hund springer lös i ett område där det finns vilt, får jakträttshavaren eller någon som företräder honom ta hand om hunden. När detta har skett skall hundens ägare eller innehavare snarast underrättas. Om dessa inte är kända skall i stället polismyndigheten i orten underrättas.

Kan inte hunden tas om hand får polismyndigheten låta döda hunden, om detta är angeläget från viltvårdssynpunkt och försvarligt även med hänsyn till omständigheterna i övrigt.

5 §

Den som vill återfå en hund som har tagits om hand är skyldig att betala ersättning för hundens föda och de övriga kostnader som omhändertagandet har medfört.

Har inte ägaren eller innehavaren, mot ersättning enligt första stycket, återtagit hunden inom en vecka efter det att han underrättades om omhändertagandet eller inom två veckor efter det att polismyndigheten underrättades, får jakträttshavaren behålla hunden.

Paragraferna 4 och 5 motsvarar i huvudsak innehållet i 22 § första och tredje styckena nuvarande jaktlag.

7 §

En katt som med skäl kan antas vara övergiven eller förvildad, får dödas av jakträttshavaren eller av någon som företräder denne. Inom tätbebyggt område krävs dock tillstånd av polismyndigheten.

Enligt 23 § nuvarande jaktlag får katt som anträffas utanför gård eller trädgård där den hör hemma saklöst dödas av jakträttshavaren eller hans folk. Inom tätbebyggt område krävs polisens tillstånd.

Den nuvarande bestämmelsen har i olika sammanhang kritiserats och ifrågasatts med hänvisning till att den i vissa fall kommit att leda till att värdefulla katter avlivats utan att det varit motiverat av hänsyn till viltvården eller andra godtagbara skäl. Även beredningens förslag att begränsa bestämmelsen till att gälla katter som uppenbarligen inte står under någons tillsyn har kritiserats.

Jag har utgått från det förhållandet att det i första hand är övergivna eller förvildade katter som innebär problem från bl. a. viltvårdsynpunkt. Jag har därmed delvis kunnat ansluta mig till det förslag som hovrätten för nedre Norrland fört fram. Anträffas en katt på stort avstånd från bebyggelse kan detta i sig vara en omständighet som talar för att katten är övergiven eller förvildad. När det gäller katter inom eller invid bebyggelse torde det vanligen vara väl känt för innevanarna på orten om det i grannskapet finns katter som förvildats eller övergivits.

Omständigheterna skall alltså vara sådana att det finns fog för antagandet att katten är övergiven eller förvildad. Om så är fallet kan den som dödar katten freda sig från ansvar för skadegörelse med hänvisning till den nya bestämmelsen.

8§

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot 2 §, 3§ tredje stycket andra meningen eller 7§ andra meningen eller mot föreskrift som har meddelats med stöd av 3§ första stycket, döms till böter.

Den som försummar att lämna underrättelse enligt 4§ första stycket döms till böter, högst ettusen kronor.

I paragrafen har det förts in bestämmelser om bötesstraff för den som underlåter att skaffa sig polisens tillstånd när sådant krävs för att döda katt och för den som försummar att lämna underrättelse om omhändertagen hund.

9§

Polismyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Jag har ansett det lämpligt att i en ny paragraf ta in bestämmelser om överklagande. Någon ändring i förhållande till nuvarande ordning görs inte, jfr lagen (1971:309) om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål.

4.3 Övriga lagförslag

Ändringen av 14 § naturvårdslagen (1964:822), som, utöver en redaktionell ändring i tredje stycket, innebär att paragrafens sista stycke upphävs, är en följd av det bemyndigande som har tagits in i 36§ jaktlagen.

Ändringen av 29§ lagen (1980:894) om jaktvårdsområden är föranledd

av en framställning från statens naturvårdsverk. Verket har hänvisat till att länsstyrelsen bör ha kännedom om beslutade uteslutningar för att ha en aktuell kunskap om jaktvårdsområdenas omfattning.

I fråga om ändringen i *lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsei av varor* kan jag hänvisa till vad jag har anfört i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.3).

Ändringarna i *lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder* är en följd av bestämmelserna om rätt till förlängning av upplåtelseavtal i förslaget till jaktlag. Det föreslås inte några särskilda regler för arrendenämndens sammansättning i ärenden som rör jakträttsupplåtelser. Jag har förutsatt att nämnden, när det behövs, kompletterar provningsunderlaget genom att inhämta yttrande från sakkunnigt håll eller på annat lämpligt sätt.

5 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen till

1. jaktlag
2. lag om ändring i *lagen (1943:459) om tillsyn över hundar*,
3. lag om ändring i *naturvårdslagen (1964:822)*,
4. lag om ändring i *lagen (1980:894) om jaktvårdsområden*,
5. lag om ändring i *lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor*,
6. lag om ändring i *lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder*.

6 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1986–10–15

Närvarande: f. d. justitierådet Hult, regeringsrådet Dahlman, justitierådet Gad.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 25 september 1986 har regeringen på hemställan av statsrådet Lundkvist beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. jaktlag,
2. lag om ändring i lagen (1943:459) om tillsyn över hundar,
3. lag om ändring i naturvårdslagen (1964:822),
4. lag om ändring i lagen (1980:894) om jaktvårdsområden,
5. lag om ändring i lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor,
6. lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Hans Pettersson.

Vid ärendets behandling har förelegat en den 6 september 1983 till lagrådet inkommen skrift från Riksföreningen Sveriges konservatorer.

Förslagen föranleder följande yttrande av lagrådet:

Förslaget till jaktlag

3 §

Enligt paragrafens första mening är viltet fredat och får jagas endast om detta följer av den föreslagna lagen eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den. Undantag från fredningen kan emellertid även göras genom beslut i särskilda fall, exempelvis enligt 7 §. Med hänsyn härtill förordar lagrådet, att meningen ges följande lydelse: "Viltet är fredat och får jagas endast om detta följer av denna lag eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen."

Jakträtten m. m.

I det remitterade förslaget betecknas vid upplåtelse av jakträtt de båda parterna i rättsförhållandet som fastighetsägare och nyttjanderättshavare. Termen fastighetsägare är något oegentlig med hänsyn till att bestämmelserna i tillämpliga delar är avsedda att gälla även när den som upplåter jakträtt är arrendator eller jakträttshavare eller innehar fastigheten med annan rätt än äganderätt. En liknande terminologisk ofullständighet har emellertid ansetts kunna godtas inom andra rättsområden, t.ex. arrendelagstiftningen, där beteckningen jordägare använts trots att arrendebestämmelserna äger tillämpning även när den som upplåter jord till nyttjande innehar fastigheten med arrenderätt eller annan rätt (se prop.

12 §

Enligt bestämmelsen i första styckets första mening har på allmänt vatten, som gränsar till en fastighets strand, fastighetsägaren jakträtt intill etthundra meter från strandlinjen. Bestämmelsen överensstämmer i sak med 2 § 2 mom. första stycket i den nuvarande jaktlagen. Denna innehåller i fråga om vad som förstås med allmänt vatten och hur strandlinjen skall bestämmas en hänvisning till lagen (1950:595) om gräns mot allmänt vattenområde. Någon motsvarande hänvisning har inte upptagits i förevarande paragraf och synes inte heller erfordras; det torde under alla förhållanden stå klart, att 1950 års lag är att tillämpa i nämnda hänseenden.

På annat allmänt vatten än som avses i paragrafens första stycke liksom på sådana holmar, klippor och skär, som inte hör till ett visst hemman, får enligt andra stycket jakt bedrivas endast efter tillstånd av länsstyrelsen, om inte regeringen föreskriver något annat. Sådana tillstånd av länsstyrelsen torde väl ofta komma att framstå som beslut i särskilda fall och kan med den föreslagna utformningen av lagtexten inte heller ges annan karaktär. Stundom torde det emellertid vara ändamålsenligt att ge tillstånden en så vidsträckt omfattning och sådan utformning, att de skulle innebära normgivning. För att detta skall bli möjligt föreslår lagrådet, att andra stycket ges följande lydelse: "På annat allmänt vatten liksom på sådana holmar, klippor och skär, som inte hör till något hemman, får jakt bedrivas endast efter tillstånd av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av länsstyrelsen."

14 §

Enligt 9 § i den nuvarande jaktlagen får jakträtt inte, med visst undantag, överlåtas utan upplåtarens samtycke.

Klart är att bestämmelsen innefattar ett förbud för jakträttshavaren att utan sådant samtycke sätta annan i sitt ställe och därmed frigöra sig från sina skyldigheter gentemot upplåtaren. Huruvida överlåtelseförbudet också innefattar ett förbud för jakträttshavaren att – utan att utträda ur rättsförhållandet – i sin tur upplåta jakträtten åt annan, helt eller delvis, under återstoden av avtalstiden eller del därav är mera osäkert. En viss oklarhet har präglat praxis i fråga om innebörden av överlåtelseförbud i vad gäller äldre lagstiftning om nyttjanderätt. I nutida lagstiftning gör man däremot terminologiskt och i rättsligt hänseende en klar åtskillnad mellan överlåtelse och upplåtelse i andra hand av en nyttjanderätt.

Avsikten med bestämmelsen i det remitterade förslaget torde vara att jakträtt – med angivet undantag – inte heller får upplåtas i andra hand utan fastighetsägarens samtycke. Detta bör då uttryckligen anges i paragrafen.

Det nuvarande överlåtelseförbudet kan inte anses innebära att sådan övergång av jakträtten som inte kan rubriceras som överlåtelse, t.ex.

genom arvskifte eller testamente, skulle vara tillåten. I nyttjanderättsförhållanden torde allmänt gälla att en partsväxling på nyttjanderättshavarsidan är förbjuden även i fall där inte uttryckligt undantag meddelats. I likhet med vad som gäller i arrende- och hyresförhållanden bör det föreslagna överlåtelseförbudet i 14 § gälla även familjerättsliga förvärv och förvärv genom bolagsskifte och liknande. En bestämmelse härom bör tas in i ett andra stycke av 14 §.

På grund av det anförda kan 14 § och rubriken till denna förslagsvis ges följande lydelse:

”Överlåtelse av jakträtt m. m.

14 §

Jakträtt som har upplåtits i andra fall än i samband med jordbruksarrende får inte överlåtas eller upplåtas utan fastighetsägarens samtycke.

Första stycket gäller också i fråga om övergång genom bodelning, arv, testamente, bolagsskifte eller liknande förvärv.”

Avtal om jakträttsupplåtelse

För upplåtelse av jakträtt gäller de allmänna bestämmelserna om nyttjanderätt i 7 kap. jordabalken. Den nuvarande jaktlagen innehåller med något enstaka undantag inga bestämmelser som reglerar rättsförhållandet mellan upplåtaren och jakträttshavaren. I det remitterade förslaget har i 15–22 §§ tagits upp vissa bestämmelser om uppsägning och förlängning av avtal om jakträttsupplåtelse och om ändring av villkoren för fortsatt sådan upplåtelse. Dessa bestämmelser gäller emellertid endast upplåtelser av viss längre varaktighet, och de gäller inte i fråga om upplåtelser som skett före den föreslagna lagens ikraftträdande. Det kan mot denna bakgrund antas att bestämmelserna i praktiken kommer att gälla ett ganska begränsat antal upplåtelser. Detta bör lämpligen framgå av rubriken till 15–22 §§ och genom några mindre ändringar i den föreslagna lagtexten komma till tydligare uttryck än som skett i förslaget.

15 §

Av 15 § första stycket i det remitterade förslaget följer att bestämmelserna i 15–22 §§ skall tillämpas när jakträtt upplåtits mot ersättning för viss tid som överstiger ett år. Den åsyftade innebörden av förslaget, som torde vara att bestämmelserna skall äga tillämpning på ett upplåtelseavtal när den löpande avtalstiden överstiger ett år, bör komma till klarare uttryck i lagtexten.

Med några andra jämkningar av redaktionell art föreslår lagrådet mot bakgrund av vad som har anförts att rubriken till 15–22 §§ i det remitterade förslaget och första och andra styckena i 15 § ges följande lydelse:

15 §

Har jakträtt upplåtits mot ersättning och gäller avtalet för viss tid som överstiger ett år, skall uppsägning alltid ske för att avtalet skall upphöra att gälla vid avtalstidens utgång. Sådan uppsägning skall ske på det sätt som gäller för uppsägning enligt 8 kap. 8 § jordabalken. Vill fastighetsägaren eller nyttjanderättshavaren att villkoren för avtalet ändras för en ny upplåtelseperiod, skall han meddela motparten detta i den ordning som gäller för uppsägning av avtalet. Uppsägning och begäran om villkorsändring skall ske senast två månader före avtalstidens utgång.

Om avtal som avses i första stycket inte sägs upp inom rätt tid, anses det förlängt på en tid som motsvarar upplåtelse tiden, dock längst fem år, eller, om begäran om villkorsändring har gjorts, på den tid och de villkor i övrigt som bestäms enligt 19 §.

19 §

I denna paragraf anges bedömningsgrunderna för arrendenämndens prövning, när villkoren för den fortsatta upplåtelsen skall fastställas i en förlängnings- eller villkorstvist. De angivna bedömningsgrunderna skall enligt förslaget dock inte tillämpas, om parterna kommit överens om något annat.

Om parterna i en förlängnings- eller villkorstvist kommer överens om villkoren för den fortsatta upplåtelsen bör givetvis överenskommelsen gälla, även om den avviker från de i första stycket angivna normerna. Nyttjanderättshavaren kan dock inte bli bunden av villkor som strider mot en tvingande regel (jfr t. ex. 9 kap. 9 § fjärde stycket och 12 kap. 55 § fjärde stycket jordabalken). En bestämmelse av nu angivet innehåll bör tas upp som ett nytt tredje stycke i 19 §.

En dom eller ett beslut, varigenom ett jakträttsavtal förlängts eller avtalsvillkor fastställts, bör ges samma rättsverkningar som ett mellan parterna ingånget avtal med samma innehåll som domen eller beslutet. Innebörden av en regel härom är att olika på jakträttsavtal tillämpliga bestämmelser, t. ex. uppsägnings- och förlängningsreglerna i 15 och 17 §§ i förslaget, de allmänna bestämmelserna i 7 kap. jordabalken om nyttjanderätt och 36 § avtalslagen, skall gälla också i fråga om dom eller beslut i förlängnings- och villkorstvister.

Till de nu föreslagna bestämmelserna bör fogas en regel av innehåll att mot nyttjanderättsförhållandet inte får åberopas omständighet som kunnat åberopas i det mål eller ärende i vilket nyttjanderättshavarens förlängningstalan bifallits. En liknande preklusionsregel finns inom arrende- och hyreslagstiftningen (9 kap. 12 § och 12 kap. 51 § jordabalken). En dylik regel utgör ett komplement till rättskraftsregeln i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder (22 §) och rättegångsbalkens bestämmelser om tvistemålsdomens rättskraft (17 kap. 11 §). Genom domen eller beslutet i den förlängningstvist som avgjorts till fördel för nyttjanderättshavaren prekluderas således såväl omständigheter som åberopats och prö-

vats som sådana omständigheter som hade kunnat åberopas i tvisten. Det är inte bara påståenden som hänför sig till upphörsgrunderna i 17 § i förslaget utan också invändningar i s.k. preliminärfrågor, exempelvis att något giltigt upplåtelseavtal inte föreligger, som prekluderas. Omständigheter av detta slag får inte åberopas vare sig i tvist vid allmän domstol rörande exempelvis jämkning av avtalsvillkor enligt 36 § avtalslagen eller vid arrendenämnd i senare ärende om förlängning av upplåtelseavtalet.

Bestämmelser av här angivet innehåll bör tas in i förevarande paragraf.

I enlighet med vad som har anförts och med ett par andra mindre jämkningar kan 19 § förslagsvis få följande lydelse:

”Ogillas fastighetsägarens talan om att avtal som avses i 15 § skall upphöra att gälla, skall villkoren för den fortsatta upplåtelsen fastställas efter vad som kan anses skäligt med hänsyn till de villkor som tidigare har gällt för upplåtelsen, till inträffade eller förutsebara förändringar samt till vad som kan anses vanligt vid jämförbara förhållanden. I den mån ändring av villkoren inte begärs, skall samma villkor som förut gälla.

Första stycket gäller även vid avgörande av en villkorstvist som hänskjuts till arrendenämnden.

Om fastighetsägaren och nyttjanderättshavaren kommer överens om villkoren för fortsatt upplåtelse i tvist enligt första eller andra stycket, gäller de överenskomna villkoren, oavsett vad som föreskrivs i nämnda stycken, i den mån inte annat följer av 16 § eller av bestämmelserna i jordabalken.

Dom eller beslut om förlängning anses som avtal om fortsatt upplåtelse. Mot nyttjanderättsförhållandet får inte åberopas omständighet som kunnat åberopas i målet eller ärendet.

Dom eller beslut i villkorstvist anses som avtal om villkoren för den fortsatta upplåtelsen.”

43 och 45 §§

I det remitterade förslaget innehåller 43 § straffbestämmelser avseende allvarigare överträdelser av jaktlagen eller med stöd av denna meddelade föreskrifter eller beslut. Enligt paragrafen döms för jaktbrott till böter eller fängelse i högst sex månader. Är jaktbrottet att anse som grovt döms enligt 44 § till fängelse högst två år.

För straffbarhet enligt 43 § 1 krävs i subjektivt hänseende uppsåt eller grov oaktsamhet. Enligt denna punkt straffas bl.a. den som ”underlåter att iaktta vad som föreskrivits i en för jakt meddelad licens” (jfr 29 § 2 och 33 §). Motsvarande gärning som förövats av oaktsamhet som inte är grov är enligt 45 § tredje stycket straffbelagd med penningböter.

För straffbarhet enligt 43 § 2 är det subjektiva rekvisitet vidare än enligt punkten 1. Även icke-kvalificerade oaktsamhetsbrott innefattas sålunda under straffbestämmelsen i punkten 2. Till de enligt denna punkt straffbelagda gärningarna hör bl.a. brott mot 3 §, dvs. mot den allmänna bestämmelsen om fredande av viltet.

I specialmotiveringen till 3 § uttalas att en meddelad licens innebär ett partiellt undantag från fredningen – och därmed från 3 § – ”ett undantag

vars omfattning bestäms av vad som föreskrivs i licensen om djurslag, djurantal och jakttid". Ett uppsåtligt åsidosättande vid jakt av en licensbestämmelse av angivet slag innebär därför som regel ett brott mot 3 §. En sådan gärning omfattas normalt av straffbestämmelsen i 43 § 2 och inte av 1. Jakten kan nämligen i ett sådant fall endast undantagsvis anses äga rum inom ramen för den meddelade licensen.

En jaktlicens kan innehålla bestämmelser av många olika slag och med i hög grad varierande betydelse för jakten. De i lagrådsremissen föreslagna lydelseerna av 43 § 1 och 45 § tredje stycket, där alla brott mot en licensbestämmelse i princip likställs i objektivet hänseende, bör enligt lagrådets mening nyanseras ytterligare. Den föreslagna lydelsen av 43 § 1 kan medföra att också i sak relativt obetydliga förseelser blir att hänföra till brottskategorin jaktbrott. Lagrådet föreslår därför, att 43 § 1 i nu förevarande hänseende inskränks till att endast avse brott mot en för jakten väsentlig bestämmelse i licensen. I anslutning härtill bör straffföreskriften i 45 § tredje stycket utvidgas så att den omfattar alla andra uppsåtliga eller av oaktsamhet föranledda åsidosättanden av bestämmelser i jaktlicens än som avses i 43 § 1.

I 45 § första stycket 7 kriminaliseras underlåtenhet att följa en jaktledares anvisningar för jakten. Den föreslagna lagen innehåller i övrigt inte några bestämmelser om jaktledare. Eftersom kriminaliseringen medför att utövandet av jaktledares befogenheter kommer att innebära en form av myndighetsutövning, måste emellertid överförandet av sådana befogenheter till jaktledare ges stöd i lag (jfr 8 kap. 3 § och 11 kap. 6 § tredje stycket regeringsformen). Härvid bör befogenheterna konkretiseras åtminstone i sina huvuddrag. Även med en sådan konkretisering kommer likväl den föreslagna kriminaliseringen i 45 § första stycket 7 att vara mycket långtgående och svår att överblicka till sina konsekvenser. Jaktledare torde för övrigt liksom hittills komma att utses av jakträttshavarna eller av medlemmarna i jaktlagen. Detta betyder, att offentlig myndighet kommer att delegera myndighetsutövning till personer som är anonyma för myndigheten och vars kvalifikationer är okända. Det kan ifrågasättas, om en sådan ordning är lämplig och om den är förenlig med grundlagsstadgandet i 11 kap. 6 § tredje stycket regeringsformen att förvaltningsuppgift kan överlämnas till "enskild individ". Lagrådet vill för sin del förordna, att den nu ifrågavarande kriminaliseringen i punkten 7 utgår ur förslaget.

De olika i 45 § föreslagna straffbestämmelserna omfattar ett brett register av förseelser av olika slag. Enligt lagrådets mening bör i samtliga fall bagatellförseelser inte straffbeläggas. Lagrådet föreslår därför att till paragrafen fogas ett nytt sista stycke, enligt vilket i ringa fall inte skall dömas till ansvar enligt paragrafen.

Med hänvisning till det anförda föreslår lagrådet följande ändrade lydelse av 43 § 1 och 45 §:

"43 §

För *jaktbrott* — —

1. med uppsåt eller av grov oaktsamhet olovligen jagar på annans jakt-

område eller där tillägnar sig vilt eller vid jakt som sker med stöd av licens bryter mot en för jakten väsentlig bestämmelse i licensen eller ” Prop. 1986/87: 58

”45 §

Till böter döms den — — — eller 41 § första stycket.

Den som med uppsåt bryter mot 34 § döms till böter.

Den som i annat fall än som avses i 43 § 1 med uppsåt eller av oaktsamhet åsidosätter vad som bestämts i en för jakt meddelad licens döms till böter, högst ettusen kronor.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar enligt denna paragraf.”

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 november 1986

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Peterson, S. Andersson, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, Holmberg, Hellström, Wickbom, Johansson, Hultström, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist

Föredragande: statsrådet Lönnqvist

Proposition om jaktlag, m. m.

1 Anmälan av lagrådsyttrande

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande (beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 25 september 1986) över förslag till

1. jaktlag,
2. lag om ändring i lagen (1943:459) om tillsyn över hundar,
3. lag om ändring i naturvårdslagen (1984:822),
4. lag om ändring i lagen (1980:894) om jaktvårdsområden,
5. lag om ändring i lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor,
6. lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Jag ansluter mig till lagrådets förslag till lydelse av 3 § *förslaget till jaktlag*. Vad lagrådet har anfört i anslutning till 12 § första stycket och om användningen i lagen av termen fastighetsägare föranleder inte någon erinran från min sida. Jag delar lagrådets uppfattning i fråga om formerna för att meddela tillstånd enligt 12 § andra stycket. Lagtexten bör, med vissa förtydligande jämkningar, utformas i enlighet med lagrådets förslag.

Det bör krävas att en nyttjanderättshavare inhämtar fastighetsägarens samtycke också för en upplåtelse av jakträtten – helt eller delvis – i andra hand. Ett sådant samtycke kan följa av upplåtelseavtalet eller lämnas vid en senare tidpunkt. Vidare bör bl.a. familjerättsliga förvärv i fråga om krav på samtycke jämföras med överlåtelse. Jag biträder följaktligen lagrådets förslag till lydelse av 14 § och rubriken till denna paragraf. Det bör påpekas att det inte kan anses vara fråga om någon andrahandsupplåtelse när nyttjanderättshavaren själv jagar och låter jaktkamrater delta i jakten som gäster. Vill fastighetsägaren i något hänseende begränsa nyttjanderättshavarens rätt att bjuda in jaktgäster, får detta ske genom bestämmelser i upplåtelseavtalet.

Jag har inte något att erinra mot vad lagrådet har anfört i anslutning till 15 och 19 §§ och förordar därför att dessa paragrafer, liksom rubriken närmast före 15 §, ändras i enlighet med lagrådets förslag. Även när det

gäller 43 och 45 §§ biträder jag lagrådets ändringsförslag. Det innebär bl. a. att jag låter straffbestämmelsen i 45 § första stycket 7 i det remitterade förslaget utgå ur propositionsförslaget. Jaktledarna bör ändå kunna påräkna en ökad respekt för sina anvisningar som en följd av aktsamhetsregeln i 27 § och den därtill knutna straffbestämmelsen i 45 § första stycket 3. Med stöd av dessa bestämmelser kan den ställas till ansvar som genom att inte följa en jaktledares säkerhetsinstruktioner utsätter människor eller egendom för fara.

I prop. 1986/87:39 om följdlagstiftning till den nya förvaltningslagen föreslås bl. a. en ändring av 23 a § tredje stycket *lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder*. Förslaget medför att den i remissprotokollet upptagna ändringen av samma stadgande inte behöver vidtas.

Utöver vad jag nu har förordat bör vissa redaktionella jämkningar göras i författningsförslagen.

2 Övriga frågor

2.1 Viltforskningen

För riksdagens information vill jag här ta upp vissa frågor rörande viltforskningen.

Den viltforskning som stöds av naturvårdsverkets forskningsnämnd syftar till att ge kunskaper för vården av landets viltbestånd. Inom forskningsområdet faller alla de förhållanden och åtgärder som påverkar viltbeståndens numerär och utbredning. Forskningen skall inriktas mot att få ökade kunskaper om de faktorer som kan ge en både artrik och individrik fauna. Avkastningen av viltbestånden under olika förutsättningar skall belysas liksom de negativa effekterna i form av viltskador.

Viltforskning bedrivs vid naturvårdsverkets forskningsstation Grimsö, vid Sveriges lantbruksuniversitet liksom också vid landets övriga universitet, vid statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), vid naturhistoriska riksmuseet samt vid Svenska jägareförbundets forskningscentrum och fältstationer. Vidare bedrivs viss försöksverksamhet av domänverket och av skogsbolagen liksom av Jägarnas riksförbund-Landsbygdens jägare, Svenska naturskyddsföreningen och Sveriges ornitologiska förening.

Basresurserna för forskning och utvecklingsarbete (FoU) på jakt- och viltvårdsområdet, dvs. lokaler, utrustning och fast personal, bekostas i stor utsträckning med medel som anvisas av regeringen över statsbudgeten. Detta gäller t. ex. i fråga om universitetens institutioner och naturhistoriska riksmuseets forskningsavdelning. Naturvårdsverkets forskningsstation finansieras med både budgetmedel och medel ur jaktvårdsfonden. Detsamma gäller SVA där en tjänst i viltpatologi betalas med jaktvårdsmedel. Jägareförbundet får bidrag ur jaktvårdsfonden, viltskaderegleringsfonden och länens viltskadefonder.

Den löpande verksamheten vid de olika institutionerna och anläggningarna för FoU bekostas till stor del med medel som regeringen anvisar ur jaktvårdsfonden och viltskaderegleringsfonden. Det gäller både natur-

vårdsverkets och universitetens forskning liksom den FoU som jägareförbundet bedriver. Medel ur de båda fonderna anvisas på två skilda vägar.

En del av forskningsmedlen ur jaktvårds- och viltskaderegleringsfonderna anvisas forskningsnämnden vid statens naturvårdsverk som fördelar anslag till olika forskningsprojekt. Forskningsnämnden består av ordförande och vice ordförande och ett antal ledamöter av vilka hälften representerar avnåmarsidan och hälften olika vetenskapliga kompetensområden. Nämnden har till sig knutit vetenskapliga kommittéer och projektgrupper som var och en ansvarar för ett visst område inom miljövårdsforskningen. I den projektgrupp som har ansvaret för viltforskningen finns representanter för forskningen, naturvårdsverket och jägareförbundet.

Under budgetåret 1986/87 har regeringen anvisat 5350000 kr. ur jaktvårds- och viltskaderegleringsfonderna att av nämnden fördelas till olika viltforskningsprojekt.

Jägareförbundet får pengar till sin FoU inte bara från forskningsnämnden utan också direkt ur jaktvårdsfonden och viltskaderegleringsfonden. Det sker i samband med att regeringen beslutar om medel till jägareförbundets totala verksamhet. Budgetåret 1985/86 uppgick kostnaderna för förbundets viltforskning inkl. basresurser till 3790400 kr.

Jakt- och viltvårdsberedningen har behandlat viltforskningen och framhållit att en fortsatt och utvidgad viltforskning är en förutsättning för ett meningsfullt och framgångsrikt viltvårdsarbete. Beredningen anser att forskningen bör bedrivas inom de traditionella områdena och med de metoder som tillämpas för närvarande. Därutöver bör emellertid forskning om miljöförändringarnas inverkan på viltet bedrivas i vidgad omfattning. I det sammanhanget bör en ökad samverkan med miljöforskningssidan eftersträvas.

Enligt beredningen finns det anledning att försöka åstadkomma en bättre samordning av den viltforskning som bedrivs. Beredningen hänvisar till möjligheterna att få till stånd en effektivare forskning och enklare informationsvägar samtidigt som risken för "dubbelforskning" minskas. För att befintliga anläggningar och tillgängliga resurser skall utnyttjas så effektivt som möjligt bör samråd och samplanering ske beträffande den viltforskning som bedrivs vid universiteten, vid andra myndigheter och av organisationerna. Naturvårdsverkets forskningsnämnd bör i fortsättningen ombesörja all anslagstilldelning till den forskning som bekostas med medel ur jaktvårdsfonden och viltskaderegleringsfonden. Förslaget innebär för jägareförbundets del att förbundet får ansöka hos forskningsnämnden om anslag till den forskningsverksamhet som förbundet vill bedriva. Medel till basresurser skall däremot liksom hittills anvisas genom beslut av regeringen.

Enligt beredningen bör den nuvarande projektgruppen för viltforskning ombildas till en viltforskningskommitté och ges en i förhållande till projektgruppen starkare ställning. Den förordade samordningen med andra medelsbeviljande organ bör åstadkommas genom att forskningsnämndens sekretariat upprätthåller kontakter med sekretariaten vid naturvetenskapliga forskningsrådet och skogs- och jordbrukets forskningsråd.

Remissinstanserna har i stor utsträckning anslutit sig till beredningens

förslag. Naturhistoriska riksmuseet och universiteten i Uppsala och Stockholm liksom jägareförbundet har dock avstyrkt förslaget med hänvisning till de risker som är förknippade med att samla ett alltför starkt inflytande på ett fåtal händer. Av samma skäl är viltforskarföreningen tveksam till förslaget. Remissinstanserna delar beredningens uppfattning om behovet av utveckling och försök. För att leda denna verksamhet behövs särskilda resurser.

När det gäller viltforskningens allmänna inriktning delar jag i allt väsentligt beredningens uppfattning. Jag vill särskilt understryka vad beredningen anfört om vikten av forskning rörande miljöförändringarnas inverkan på viltet. Även andra forskningsområden som gränsar till eller ingår i vad som betecknas som miljövårdsforskning kan ha stor betydelse för kunskapen om viltet och vilttillgången. Anslag ur jaktvårdsfonden och viltskaderegleringsfonden bör även i fortsättningen i första hand lämnas till forskning som har en mera direkt anknytning till vilda däggdjur och vilda fåglar och gälla projekt med stort allmänintresse.

Vad beträffar frågan om hur viltforskningen bör samordnas och anslags-tilldelningen organiseras ansluter jag mig till beredningens förslag med undantag för vad beredningen uttalat om att en viltforskningskommitté bör inrättas. Det bör liksom hittills ankomma på naturvårdsverkets forskningsnämnd att besluta om inrättande av de beredningsgrupper som kan behövas.

Enligt min mening bör naturvårdsverkets forskningsnämnd verka för att de tillgängliga basresurserna utnyttjas på bästa sätt. Förutsättningarna härför bör öka genom att forskningsverksamheten samordnas. Även om de olika institutionerna och anläggningarna har skilda huvudmän bör det vara möjligt att uppnå de samordningsvinster naturvårdsverket efterlyser i sitt remissvar.

2.2 Vissa finansieringsfrågor m. m.

Mitt förslag: Länsstyrelserna får själva svara för att med fällavgifter finansiera ersättningen för viltskador på gröda, bidrag i anledning av vissa skogsskador och administrationen av älgjakten.

Beredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag vad beträffar länsstyrelsernas ansvar för ersättning för viltskador på gröda. Beredningen har vidare föreslagit att viltskaderegleringsfonden avvecklas på sikt, att dess medel i stället förs över till jaktvårdsfonden och att vissa medel ur jaktvårdsfonden förs till ett nytt viltvårdsanslag. Beredningen har också uttalat önskemål om en viss förstärkning av Svenska jägareförbundets personalresurser.

Remissinstanserna: Remissinstanserna ansluter sig i allmänhet till beredningens förslag men många vill ha resursförstärkningar, främst för länsstyrelsernas del och för viltforskningen.

Skälen för mitt förslag: Huvuddelen av den praktiska viltvården bekos-

tas direkt av jägare, markägare och organisationer. Till den del det allmänna svarar för finansieringen, sker detta på flera sätt. Vid sidan av medel över statsbudgeten används medel ur jaktvårdsfonden, viltskadefonderna och viltskaderegleringsfonden.

Jaktvårdsfonden, som förvaltas av kammarkollegiet, tillförs de jaktvårdsavgifter som jägarna är skyldiga att betala samt vissa bötesmedel. Fonden tillförs för närvarande årligen omkring 30 milj. kr. Enligt det nya jaktlagsförslaget avses inte bötesmedel tillföras fonden.

För varje län finns en viltskadefond som länsstyrelsen förvaltar. Fonden bildas av de avgifter som skall betalas av jägarna när de fäller älg, kronhjort eller dovhjort. Avgifternas storlek fastställs årligen av naturvårdsverket inom en av regeringen bestämd ram. Årligen tillförs länens viltskadefonder sammanlagt omkring 25 milj. kr. Ur viltskadefonderna lämnas ersättning för skador som älg, kronhjort och dovhjort orsakar på gröda eller på trädgårdsodling. Fondmedlen används också till bidrag för att förebygga viltskador, till viltvård samt till information och utbildning i jaktliga frågor.

För länen finns också en gemensam regleringsfond vars syfte är att balansera eventuella underskott i länens viltskadefonder. Regleringsfonden tillförs medel från viltskadefonderna. Överföringen beslutas av regeringen och uppgår för närvarande till ca 8 milj. kr. per år.

Enligt min mening finns det inte tillräckliga skäl att inrätta ett särskilt viltvårdsanslag. Jag har i föregående avsnitt förordat att medel ur jaktvårdsfonden och viltskaderegleringsfonden till all viltforskning samt försöks- och utvecklingsverksamhet i fortsättningen bör fördelas av forskningsnämnden vid naturvårdsverket. Som anförts i lagrådsremissen bör vidare vissa medel ur jaktvårdsfonden anvisas för förmedling av jakttillfällen och för utbildning och information i syfte att få till stånd ett bättre utnyttjande av jaktmarkerna.

Endast i ett hänseende innebär förslaget till jaktlag helt nya administrativa arbetsuppgifter. Det gäller arrendenämndernas befattning med tvister som rör jakträttsupplåtelser. Enligt min mening torde dessa arbetsuppgifter klaras av inom ramen för tillgängliga resurser. Jag har i denna fråga samrått med chefen för justitiedepartementet.

Ett flertal remissinstanser har tagit upp frågan om ökade resurser till länsstyrelsernas naturvårdsenheter i syfte att förstärka den regionala jaktadministrationen. En sådan förstärkning är jag inte beredd att föreslå.

Förslagen i lagrådsremissen rörande administrationen av jakten och viltvården innebär att länsstyrelsen liksom hittills skall ha ansvaret för att bl. a. älgstammen anpassas till lokala och regionala förhållanden. Länsstyrelsen bör i fortsättningen dessutom självständigt ansvara för finansieringen av ersättningarna för skada av älg, kronhjort och dovhjort på gröda eller trädgårdsodling.

Vidare bör enligt min mening skogsägare kunna påräkna bidrag när skogsplanteringar utsatts för så svåra skador av älg att en omplantering är *nödvändig enligt skogsvårdslagstiftningens föreskrifter om skyldighet att anlägga ny skog*. En förutsättning för sådant bidrag bör vara att skogsägaren så långt möjligt försökt skydda planteringen från skador genom av-

skjutning av älg. Som huvudregel bör gälla att bidrag skall komma i fråga först när skogsägaren skjutit sin tilldelning under den vanliga jakten och dessutom uttömt möjligheterna att genom särskilda tillstånd till skyddsjakt förhindra att planteringen förstörs. Bidraget bör lämnas för skador som inträffar efter den 30 juni 1987. Det ankommer på regeringen att meddela föreskrifter om bidraget.

Finansieringen av ersättningarna och bidragen bör ske med medel från fällavgifter som betalas för de tre nämnda djurslagen. Länsstyrelsen bör få avgöra hur stora avgifter som skall tas ut i det egna länet. Länsstyrelsens beslut i fråga om avgifternas storlek bör självfallet grundas på en bedömning av hur stort medelsbehovet är för att täcka ersättningarna och bidragen för viltskadorna inom länet. Detta innebär att avgiftens storlek kan komma att variera över tiden som en följd av förändringar i viltstammen och skadornas omfattning. En viss del av fällavgifterna bör betalas in till regleringsfonden för att bestrida kostnader av gemensam karaktär för viltvården i landet. Dessa medel bör kunna disponeras för att täcka ersättningskostnader m.m. i sådana län där fällavgifterna inte räcker till på grund av särskilda förhållanden. Under de närmaste åren kan behövas tillskott bl.a. till länsstyrelserna i Skånelänen där skadorna på gröda alltför är så stora att intäkterna av fällavgifterna i länen inte förslår till att täcka ersättningsbehoven. Jag vill dock understryka att målsättningen i ett längre perspektiv måste vara att man inom varje län har en sådan avskjutning att skadorna kan täckas med medel ur den egna viltskadefonden.

Administrationn av älgjakten är i dag en viktig uppgift för länsstyrelserna. Förslaget från beredningen att medel ur viltskaderegleringsfonden inte skall utgå i fortsättningen till länsstyrelsernas älgjaksadministration har mött stark kritik från många håll. Jag har förståelse för den kritiken. Även om den föreslagna ordningen rörande älgjakten kommer att innebära lättnader i länsstyrelsernas arbetsbörda är det enligt min mening rimligt att vissa resurser ställs till länsstyrelsernas förfogande även framgent. Jag kommer därför att senare föreslå regeringen att länsstyrelserna skall få disponera medel ur viltskadefonderna även till sina kostnader för administrationen av älgjakten inkl. kostnaderna för länsviltnämnderna. För närvarande belastar administrationen av älgjakten viltskaderegleringsfonden med totalt omkring 2,5 milj. kr. per år.

Beredningen har anfört att en viss förstärkning är önskvärd i fråga om jägareförbundets fältpersonal. I den mån finansieringen av en sådan förstärkning inte kan ske genom omprioriteringar skulle den leda till ökad belastning på jaktvårdsfonden. Enligt min mening bör förbundet i fråga om ökade resurser för verksamheten underkasta sig samma restriktiva prövning som för närvarande tillämpas i fråga om myndigheternas verksamhet. Jag är därför inte beredd att nu förorda att ytterligare medel ur jaktvårdsfonden anvisas för en förstärkning av förbundets fältpersonal.

Mitt förslag: Vildsvin skall få finnas frilevande i landet i begränsad omfattning. Ersättning för skador av vildsvinen skall kunna lämnas ur jaktvårdsfonden om det är uppenbart oskäligt att den skadelidande själv svarar för de kostnader skadan föranleder.

Statens naturvårdsverks förslag: Överensstämmer med mitt.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser har invändningar mot att det skall finnas en frilevande vildsvinsstam i landet. Som skäl åberopas främst konstaterade och befarade skador på jordbruket. Flera remissinstanser anser att de av naturvårdsverket föreslagna ersättningsbestämmelserna inte är tillfredsställande. (Se vidare bilaga till detta protokoll.)

Skälen för mitt förslag: År 1981 beslutade riksdagen att godta regeringens förslag om en försöksverksamhet med frilevande vildsvin i landet (prop. 1980/81:82, JoU 16, rskr. 174). Beslutet innebar att 50–100 vildsvin tills vidare skulle få finnas kvar i Stockholms län. Stammen skulle hållas under noggrann kontroll. I övriga landet skulle vildsvinen utrotas. Efter riksdagsbeslutet fick naturvårdsverket i uppdrag att gemensamt med länsstyrelsen i Stockholms län och efter samråd med Svenska jägareförbundet, Jägarnas riksförbund – Landsbygdens jägare och Lantbrukarnas riksförbund genomföra en undersökning av den frilevande vildsvinsstammen i Stockholms län. I naturvårdsverkets uppdrag ingick att undersöka vildsvinens reproduktionstakt, skadegörelsens inriktning och omfattning samt möjligheterna att genom jakt reglera beståndet och att vidta skadeförebyggande åtgärder. Naturvårdsverket har efter riksdagsbeslutet årligen redovisat utvecklingen. Den 27 juni 1985 upprättade verket en slutrapport över undersökningen.

I dag finns 75–125 vildsvin i Stockholms län. I övriga landet finns endast ett mindre antal djur, främst i Södermanlands, Östergötlands och Kristianstads län.

Enligt min mening talar övervägande skäl för att de vildsvin som finns i landet inte skall utrotas. I lagrådsremissen har anförts att det under vissa förhållanden kan vara nödvändigt att vidta åtgärder för att förhindra att en viss viltart etablerar sig i landet. Det kan vara fråga om att skydda andra viltarter eller andra väsentliga intressen. Sådana åtgärder kan emellertid inte anses motiverade när det gäller vildsvinen. Vid den bedömningen stöder jag mig på naturvårdsverkets undersökning och vad som har anförts i remissyttranden över undersökningen.

Statens veterinärmedicinska anstalt framhåller i sitt remissyttrande att det inte har framkommit några erfarenheter av sjukdomsspridning eller smittspridning som skulle utgöra något allvarigare hinder för att acceptera en frilevande vildsvinsstam i Sverige. Jag konstaterar vidare att resultatet av naturvårdsverkets undersökning inte ger stöd för uppfattningen att vildsvinen skulle innebära en särskilt allvarlig och svårbemästrad skaderisk för jordbruket. Det område där vildsvinen varit föremål för undersökning består till största delen av arrendegårdar där arrendatorerna inte har

haft jakträtt. Arrendatorerna har således inte kunnat skydda sina grödor genom ett ökat jakttryck. Detta är dock inte en typisk bild av förhållandena. I de flesta fall torde brukaren av jorden ha möjlighet att skydda sina grödor genom jakt. Det har under försöksperioden visat sig att vildsvinen har en stark reproduktionstakt men att det är möjligt att med en ökad jakt kontrollera stammens storlek. Allvarigare skador för jordbruket bör följaktligen kunna motverkas genom ett starkt jakttryck på vildsvinsstammen. Jag förutsätter att såväl naturvårdsverket som länsstyrelserna noga följer utvecklingen av vildsvinsbestånden. Med en lång allmän jakttid bör man kunna räkna med att den jakt som jakträttshavarna bedriver på eget initiativ får den omfattning som behövs för att allvarigare skador skall undvikas. Såsom naturvårdsverket har framhållit bör vildsvinsjakt vara av stort intresse för jägarna. Skulle det områdesvis uppstå problem ger den föreslagna nya jaktlagen myndigheterna möjligheter att besluta om nödvändig jakt.

Vid remissbehandlingen har i flera fall ersättningsfrågorna tillmätts stor vikt. En positiv inställning till fortsatt vildsvinsförekomst har därvid gjorts beroende av generösa ersättningsbestämmelser.

De skador på gröda som förorsakats av vildsvin har varierat från år till år. Som lägst har som sammanlagd ersättning utbetalats 11 000 kr. år 1979 och som mest 93 452 kr. år 1985. Även om skadornas omfattning totalt sett inte kan betecknas som särskilt omfattande så kan de för enskilda jordbrukare få svåra ekonomiska konsekvenser. I sådana fall bör enligt min mening ersättning kunna lämnas. Ersättning bör lämnas då det är uppenbart oskäligt att den skadelidande själv svarar för de kostnader skadan föranleder, t.ex. då han drabbas av skadegörelse trots att han har vidtagit skadeförebyggande åtgärder. Ersättningen bör lämnas ur jaktvårdsfonden.

Den av mig nu föreslagna ordningen innebär att vildsvinen, som har ett stort jaktligt värde, i kontrollerade former åter kan bli ett inslag i den svenska faunan. Jag anser därför att vildsvinen skall få finnas frilevande i landet i begränsad omfattning.

Jag har i denna fråga, liksom i tidigare behandlade frågor, samrått med chefen för jordbruksdepartementet och statsrådet Dahl.

3 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. anta de av lagrådet granskade lagförslagen med vidtagna ändringar,
2. godkänna de i regeringsprotokollet den 25 september 1986 förordade riktlinjerna för jakt- och viltvårdspolitiken,
3. godkänna vad jag har förordat om länsstyrelsernas ansvar för uttag och användning av fällavgifter,
4. godkänna vad jag har förordat om vildsvinsbestånden.

4 Beslut

Prop. 1986/87:58

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Jakt- och viltvårdsberedningens sammanfattning av betänkandet (SOU 1983:21) Vilt och jakt

Jakt- och viltvårdsberedningen har haft i uppgift att lämna förslag till hur viltvården i landet skall bedrivas och administreras och till hur de rekreativa och ekonomiska värden som jakten representerar bäst skall tas till vara. I uppdraget har ingått att göra en allmän översyn av jaktlagstiftningen.

Till grund för beredningens förslag ligger de principiella ställningstaganden som redovisas bl. a. genom att beredningen anger följande mål för den framtida jakt- och viltvårdspolitiken, nämligen

att bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd,

att främja en lämplig utveckling av viltstammarna med hänsyn tagen till allmänna och enskilda intressen,

att skapa så goda förutsättningar som möjligt för jakten och därigenom stödja jaktintresset,

att i fråga om jakten och viltvården främja en samverkan över fastighetsgränserna,

att främja tillvaratagandet av viltets sociala och ekonomiska värden,

att bevara folkrörelseengagemanget i viltvården och jakten samt

att tillämpa en enkel administration, i största möjliga utsträckning förlagd till lokal nivå.

I de förslag som rör värden av viltet avses med vilt den högre faunan, dvs. alla vilda däggdjur och fåglar och inte bara det jaktbara viltet. Till viltvården räknas traditionellt olika stödåtgärder och olika former av anläggningar för att skapa en för viltet gynnsam miljö. Dessa insatser är mycket viktiga. Men det är genom att ta hänsyn till viltet i all verksamhet som påverkar den yttre miljön som de mest betydelsefulla insatserna för viltet kan göras. Viltvård i den meningen, som ett led i naturvården i övrigt, regleras främst i annan lagstiftning än jaktlagstiftningen.

Bestämmelser om hänsyn till naturvårdsintresset och därmed också till viltet finns bl. a. i lagstiftningen för den fysiska planeringen. Enligt beredningens mening finns det emellertid behov av centralt utarbetade regler för hur viltintresset skall beaktas i planeringsarbetet. Det föreslås därför att statens planverk skall få i uppdrag att efter samråd med statens naturvårdsverk meddela allmänna råd för kommunernas planering. Beträffande vägplaneringen föreslås att statens vägverk ges motsvarande uppdrag.

Exploatering av mark och vatten för energiutvinning kan ha särskilt stora effekter på miljön till förfång för viltet. I det sammanhanget framhåller beredningen att det är angeläget att vid vattenkraftutbyggnad i större utsträckning än hittills utreda vilken inverkan utbyggnaden får för viltet och på grundval av sådana undersökningar ålägga företagaren att vidta kompensationsåtgärder. En annan form av energiutvinning som kan komma att i hög grad påverka förhållandena för viltet är energiskogsodling. Det bör föreskrivas att den typen av företag alltid skall anmälas till länsstyrelsen för samråd enligt naturvårdslagen.

Våtmarkerna intar en särställning genom deras stora betydelse för många viltarter. Det är skogsbruket som f.n. har de största anspråken på dessa marker. Med hänsyn härtill är det angeläget att resultaten av pågående forskning om våtmarksdikningens effekter snarast omsätts i föreskrifter för hur dikningsföretag skall utföras. Skogsstyrelsens föreskrifter för tillämpningen av skogsvårdslagen bör kompletteras med sådana bestämmelser. Den föreslagna nya vattenlagen ger den formella grunden för att återställa torrlägningsföretag som av olika skäl har förlorat sin betydelse. Det föreslås att naturvårdsverket får i uppdrag att kartlägga förekomsten av sådana företag och undersöka de praktiska och ekonomiska förutsättningarna för återställningsåtgärder.

Beredningen understryker den stora betydelsen av att hänsyn tas till viltet i skogsbruket och jordbruket. Mot bakgrund av att riksdagen har uttalat sig för en lagreglering av naturvårdshänsynen i jordbruket kan det förutsättas att hänsynsregler av det slag som redan gäller för skogsbruket kommer att meddelas också för jordbruket. Beredningen förordar att dessa föreskrifter anknyts till lagen om skötsel av jordbruksmark. Därigenom kommer lantbruksnämnderna på samma sätt som skogsvårdsstyrelserna att engageras för frågorna om naturvårdshänsyn.

Villkoren för viltet kan förbättras genom att åtgärder vidtas för att öka tillgången på de tre grundförutsättningarna för viltförekomsten, nämligen föda, vatten och skydd. Det kan ske genom biotopförbättringar av mera varaktig karaktär men också genom tillfälliga stödåtgärder för att hjälpa djuren i en besvärlig situation. Åtgärder av det förstnämnda slaget kan bestå i att områden som är av marginell betydelse för jordbruket och skogsbruket avsätts för produktion av viltfoder. Inom områden där vattenförsörjningen är otillräcklig kan nya våtmarker skapas genom anläggande av viltvatten. Skyddet för viltet kan ökas exempelvis genom att skogsimpediment sköts så att de blir till nytta för viltet. Enligt beredningens mening bör markinnehavare och jakträttsinnehavare svara för att sådana åtgärder utförs och att det sker i ökad utsträckning. Detta ansvar bör emellertid göras gällande på annat sätt än genom tvingande bestämmelser. De medel beredningen anvisar är främst av administrativ karaktär. Det sker mot bakgrund av att de särskilda åtgärderna för viltet så långt möjligt bör genomföras i samverkan över större markområden. Detta förhållande utgör ett av flera vägande skäl till att jaktvårdsområden bör bildas. Sådana områden har inte på långt när kommit till stånd i den omfattning som är önskvärd. Vid sidan om ökad upplysning och propaganda föreslås att verksamheten för att bilda jaktvårdsområden görs till föremål för en särskild utvärdering. Som närmare beskrivs i det följande förutsätts vidare att lokala samrådsgrupper inrättas med uppgift att bl. a. upprätta viltvårdsprogram och verka för att i programmen angivna åtgärder genomförs. Om det i undantagsfall är nödvändigt för att en angelägen viltvårdsåtgärd skall kunna genomföras, skall länsstyrelsen kunna besluta att en markinnehavare skall vara skyldig att tåla en anläggning för viltvården på fastigheten, om det inte medför olägenhet av betydelse.

Av grundläggande betydelse för skyddet av viltet är fridlysningsbestämmelserna. Principen att allt vilt är fredat och att rätten att jaga vissa djur

innebär ett undantag från den huvudregeln skall gälla även i fortsättningen. Ett annat viktigt inslag i vården av viltet i allmänhet är att förhindra att för vårt faunaområde främmande viltarter etablerar sig här i landet. Beredningen föreslår att det nuvarande förbudet att plantera ut vissa djurarter kompletteras med bestämmelser om förbud mot att hålla främmande djurarter i hägn. Undantag från förbudet, som inte skall gälla djurparker och andra zoologiska anläggningar, skall kunna meddelas av länsstyrelsen. Vidare föreslås bestämmelser som ger länsstyrelsen möjlighet att förordna om jakt för att förhindra eller undanröja etablering av en främmande djurart.

De ovan redovisade åtgärderna kan förutsättas vara av betydelse för i princip allt vilt. Därutöver behandlas i betänkandet frågor som rör de ytterlighetsgrupper som representeras av vilt i alltför individuella stammar och av de viltarter som är hotade eller sårbara. I fråga om den förstnämnda gruppen föreslås bl. a. vidgade möjligheter för myndigheterna att förordna om avskjutning för att uppnå balans med andra intressen.

När det gäller de hotade och sårbara arterna konstaterar beredningen att målet att bevara vårt lands naturligt förekommande viltarter inte kan ses som ett absolut krav. Av både praktiska och ekonomiska skäl måste en prioritering ske. Beredningen ansluter sig till uppfattningen att tillgängliga resurser i första hand bör användas för åtgärder som kan förutsättas bli framgångsrika och som avser arter som i mera betydande utsträckning är beroende av förhållandena här i landet. Beredningen föreslår att naturvårdsverket anvisas medel på ett särskilt viltvårdsanslag för utformande av ett åtgärdsprogram och för en prioritering och samordning av insatserna för de djurarter det är fråga om. Vidare föreslås flera åtgärder för att motverka den handel och övrig hantering som grundar sig på illegal jakt på utrotningshotade och sällsynta djurarter. Dit hör krav på särskilt tillstånd för att få bedriva konservatorsverksamhet. Vidare föreslås ett lagbemyndigande för att meddela skärpta bestämmelser för in- och utförsel av djur. Straffmaximum för grova jaktbrott föreslås höjt vilket också innebär en förlängning av preskriptionstiden.

Särskilda avsnitt i betänkandet ägnas åt vården av älgstammen, vården av kronhjortsstammen och de fyra stora rovdjuren, björn, varg, järv och lo.

Utöver de mål som allmänt bör gälla för viltvården bör till grund för skötseln av älgstammen läggas hänsynen till betestillgången, de areella näringarna och trafiksäkerheten. Det innebär en fortsatt ökad avskjutning inom många områden i landet. Beredningen föreslår ett nytt system för älgjakten som är avsett att ersätta de tre olika jaktformer som nu tillämpas i landet. I huvudsak innebär förslaget följande. Jaktområden som är så stora att de medger en planmässig skötsel och beskattning av älgstammen får registreras som licensområden och får en årlig tilldelning av minst en vuxen älg. Större, stabila områden – exempelvis jaktvårdsområden – skall, när älgstammen nått en lämplig nivå, kunna få flerårslicenser, dvs. få en viss tilldelning för exempelvis en treårsperiod inom vilken jägarna själva kan fördela avskjutningen.

Övriga jaktområden, som i dag är många men som i areal endast omfat-

tar några få procent av all älgjaktmark, registreras inte. Jakträttsinnehavarna på dessa marker får rätt att under begränsad jakttid fälla kalvar utan antalsbegränsning. Om det finns särskilda skäl skall dock länsstyrelsen för viss tid kunna registrera även mark som inte uppfyller kraven för licensområden. Tilldelningen skall då kunna omfatta vuxet djur för årlig avskjutning eller för avskjutning under en tvåårsperiod. Sådan registrering skall kunna komma i fråga om en jakträttsinnehavare, trots försök därtill, inte lyckats få sin mark ansluten till angränsande jaktområden.

Den slopade registreringen av mindre jaktområden kommer i hög grad att minska länsstyrelsernas arbetsbelastning med älgjakten. Avsikten är att förberedelsearbetet för beslut om älgutdelning i hög grad skall skötas på lokal nivå, bl.a. genom överläggningar mellan jägare, markägare, lokala myndigheter och andra intressenter.

Vad beträffar vården av kronhjortsstammen har beredningen bl.a. haft att ta ställning till frågor som sammanhänger med det kronhjortsreservat som finns inrättat i Skåne. Reservatet har tillkommit för att bevara den svenska nominatrasen. De undersökningar beredningen låtit utföra har inte givit något entydigt svar på frågan om kronhjortarna inom reservatet i rashänseende skiljer sig från övriga kronhjortsgrupper i landet. Beredningen har därför utgått från att de skånska hjortarna har ett särskilt skyddsvärde men konstaterar samtidigt att reservatet inte är en ändamålsenlig åtgärd för att på längre sikt skydda rasen mot inblandning. Det föreslås därför att reservatet skall avvecklas.

Beredningen har också övervägt hur kronhjortsjakten bör organiseras i landet. Förslaget innebär att jakten bör bedrivas som licensjakt efter mönster av det system som föreslås för älgjakten.

För kronhjortsjakt lämpliga licensområden bör emellertid vara betydligt större än motsvarande områden för älgjakt.

Vad gäller de fyra stora rovdjuren konstaterar beredningen att det, med undantag för lodjuret, är fråga om arter som är att betrakta som hotade eller i varje fall sårbara. Det är emellertid samtidigt fråga om djur som vållar betydande problem, främst för rennäringen. Beredningen har särskilt övervägt frågan om vargens framtid i landet. Enligt beredningens mening kan ett återförande av vargen till den svenska faunan rimligen bara ske genom en spontan invandring. En sådan kan påräknas, i första hand från Finland men också från Norge. En etablering av en fast vargstam som en följd av invandring måste emellertid enligt beredningens bedömning ske i områden utanför renskötselområdena. I viss utsträckning ändrade bestämmelser föreslås i fråga om avskjutning av rovdjur för att skydda rennäringen och andra intressen.

I fråga om rätten till jakt har beredningen inte funnit anledning att frånga principen om jordägarens jakträtt. Liksom hittills skall jakträtt följa med jordbruksarrende om inte annat har avtalats. Jordbruksarrendatorn skall emellertid inte utan markägarens medgivande i sin tur få upplåta jakträtten.

Vad beträffar upplåtelse av jakträtt har beredningen ägnat särskild uppmärksamhet åt frågan om jakträttsarrendatorns besittningsskydd och frågan om prissättningen vid sådana upplåtelser.

Förslaget om besittningsskydd innebär att en jakträttsarrendator skall ges möjlighet att få frågan om förlängning av upplåtelseavtalet prövad av länets arrendenämnd. Förlängning skall kunna ske om markägaren inte avser att utnyttja jaktmarken för egen del eller överlåta jakten till anhörig eller anställda.

Beredningen avvisar tanken på någon form av allmän priskontroll i fråga om jakträttsupplåtelser. Andra vägar bör väljas för att söka dämpa prisutvecklingen. En åtgärd som bör prövas är att via jägarorganisationerna söka få till stånd en allmän tillämpning av ett standardiserat prissättningssystem. Ett sådant prissättningssystem bör i huvudsak utformas efter modell av det system som används av bl. a. domänverket med arrendeavgiften fördelad på dels en grundavgift för rätten att jaga på marken och som inkluderar småviltjakten, dels en tilläggsavgift för fällt klövvilt. I övrigt bör ansträngningarna inriktas på att öka utbudet av jaktmöjligheter. Beredningen anvisar flera olika åtgärder för att åstadkomma ett bättre utnyttjande av landets jaktmarker. Bl. a. bör de tidigare nämnda lokala samrådsgrupperna och jägarorganisationerna ta sig an uppgiften att verka som förmedlare av jakträttsupplåtelser, både i fråga om vanliga jaktarrenden och s. k. korttidsupplåtelser. Upplåtelser, främst på den samhällsägda marken, bör i större utsträckning än hittills ske till jaktföreningar för att därigenom få till stånd en mera differentierad jakt. Lagen om jaktvårdsområden bör ändras så att jaktvårdsområdesföreningen får rätt att avtala om upplåtelse av jakt inom jaktvårdsområdet.

Vad särskilt gäller utnyttjandet av de allmänna vattnen för sjöfågeljakt föreslår beredningen en lagändring som innebär att det blir möjligt att bilda jaktvårdsområden för sådan jakt. Bildas sådana områden bör det överlåtas åt områdesföreningen att svara för upplåtelser av jakten. Ett sådant ansvar bör också kunna ges för sjöfågelvården särskilt bildade jaktföreningar.

Det förslag till ny jaktlag som beredningen lägger fram innebär en genomgripande modernisering av den nuvarande lagen. Det huvudsakliga ämnesområdet för den gällande lagen, nämligen regleringen av jakträtten, behandlas i den nya lagen i ett av tre huvudavsnitt. I ett första centralt avsnitt behandlas frågor om viltvården mera utförligt än vad som är fallet i nuvarande lag. Det tredje huvudavsnittet upptar, utöver ett antal bemyndiganden, vissa för jakten särskilt viktiga bestämmelser som i dag har sin plats i jaktstadgan. Utöver bestämmelser som direkt reglerar viltvården, jakträtten och jakten innehåller lagen också bestämmelser om bl. a. utplantering av vilt, vilthägn, handel med vilt, konservatorernas verksamhet, jaktens administration, kunskapsprov och jakttillsynsmän. Vid utformningen av lagförslaget har beredningen förutsatt att kompletterande bestämmelser skall meddelas av regeringen eller, efter bemyndigande av regeringen, av naturvårdsverket.

En fortsatt och utvidgad viltforskning är enligt beredningens uppfattning en förutsättning för ett meningsfullt och framgångsrikt viltvårdsarbete. Viltforskningen skall inte vara begränsad till de jaktbara arterna. Enligt beredningens mening behövs en bättre samordning och planering av viltforskningsarbetet i landet. I fortsättningen bör därför forskningsnämnden vid naturvårdsverket ombesörja all medelsanvisning i fråga om den vilt-

forskning som bekostas med medel ur jaktvårds- och viltskaderegleringsfonderna. Vidare föreslås att den nuvarande projektgruppen för viltforskning ombildas till en viltforskningskommitté med, i förhållande till den nuvarande gruppen, förstärkt sammansättning och vidgade uppgifter. Forskningsverksamheten måste följas upp av ett omfattande försöks- och utredningsarbete. Denna verksamhet bör om möjligt integreras med forskningsprojekten.

I fråga om administrationen av jakten och viltvården anser beredningen att det finns behov av samrådsorgan eller samrådsgrupper för att samordna viltvårdsinsatserna på lokal nivå. Arbetsuppgifterna för sådana grupper, vars verksamhetsområde normalt bör omfatta en kommun, kan vara att

- ordna överläggningar med markägare, jägare och andra i naturvårdsfrågor engagerade personer inom verksamhetsområdet (distriktet),
- verka för bildande av jaktvårdsområden, bl. a. genom att föreslå indelning i sådana områden inom distriktet,
- verka för upprättande av viltvårdsprogram med förslag till långsiktiga och övergripande viltvårdsinsatser inom distriktet,
- verka för samordning av viltvårdsinsatser som berör stora delar av eller hela distriktet,
- verka för att markanvändning inom distriktet sker med hänsynstagande till viltets behov,
- göra framställningar till myndigheter samt vara remissinstans i frågor som rör viltvården och jakten inom distriktet,
- verka för bättre utnyttjande av jaktmarker och för att jaktintresserade personer får tillgång till jaktmöjligheter samt medverka till att naturintresserade människor ges möjlighet att komma i kontakt med natur och vilt,
- i samverkan med polisen, jägarna och markägarna verka för att minska riskerna för kollisioner mellan motorfordon och vilt samt för begränsning av övriga skador orsakade av vilt.

Beredningen förutsätter att lokala samrådsgrupper bildas över hela landet men finner det lämpligast att låta detta samråd växa fram genom lokala initiativ. Med hänsyn till den stora betydelse som det lokala samrådet kan förutsättas få för viltvården, jakten och jägarna utgår beredningen från att jägarorganisationerna i mycket stor utsträckning tar initiativ till bildande av samrådsgrupperna. Självfallet kan också kommunerna komma att antingen initiera bildandet av en samrådsgrupp eller inrätta en kommunal nämnd för viltvårdsfrågor. Självfallet måste jägarorganisationerna och kommunerna anpassa sina åtgärder så att dubbelarbete undviks.

På det regionala planet föreslås den förändringen att de nuvarande länsälgnämnderna ersätts av länsviltnämnder med vidgade uppgifter. Länsviltnämnderna skall vara länsstyrelsens rådgivande organ i alla frågor som rör viltvården och jakten. Nämnderna bör därutöver ges befogenhet att besluta i ärenden som rör ramar för älgavskjutningen och tilldelning av djur för licensområdena. Ledamöterna i nämnden bör representera jakt och viltvård, jord- och skogsbruk, naturvårdsintresse och friluftsliv. Nämnderna bör bestå av ordförande och högst sex ledamöter som företräder intresseorganisationer på områdena i fråga. Till nämndernas samman-

träden bör kunna adjungeras personer som besitter särskild sakkunskap i de frågor nämnden behandlar. Prop. 1986/87:58

I fråga om den centrala administrationen föreslås inte några förändringar. För att markera ansvarsfördelningen finns det emellertid skäl att klargöra att Svenska jägareförbundet har ett betydande ansvar för jakten och den praktiska viltvården i övrigt genom att förbundet organiserar en stor del av landets jägare men att förbundet däremot inte har någon myndighetsfunktion.

Vad slutligen gäller finansieringen är beredningen med hänsyn till sina direktiv förhindrad att föreslå annat än mycket begränsade resursförstärkningar. Länsstyrelserna föreslås få ett självständigt ansvar för finansieringen av de ersättningar som lämnas för skador på gröda av klövvilt. Ersättningarna skall liksom hittills finansieras med avgifter för klövvilt som fälls. Avgifterna bör emellertid i fortsättningen fastställas av länsstyrelsen inom ramar som regeringen bestämmer. Den nuvarande viltskaderegleringsfonden bör avvecklas. Länsstyrelserna skall dock även i fortsättningen betala in ett visst belopp av fällavgifterna för att disponeras centralt. Dessa medel bör föras till jaktvårdsfonden. Vidare föreslås att medel ur jaktvårdsfonden och vissa budgetmedel förs till ett viltvårdsanslag som skall disponeras av naturvårdsverket.

Jakt- och viltvårdsberedningens lagförslag

1 Förslag till

Jaktlag

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller viltvården, rätten till jakt och jakten samt frågor som har samband därmed.

2 § Med vilt avses i lagen vilda däggdjur och fåglar. Med jakt avses att fånga eller döda vilt och att i sådant syfte söka efter, spåra eller förfölja vilt. Med jakt jämsätts att göra ingrepp i viltets bon och att tillgodogöra sig eller förstöra fåglars ägg.

3 § Viltet är fredat och får jagas endast om detta följer av denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Utöver bestämmelserna i denna lag gäller föreskrifter i andra författningar i fråga om skyddet och vården av viltet.

Viltvården

4 § Viltet skall vårdas i syfte att bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd och att främja en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna.

I viltvården ingår att genom särskilda åtgärder sörja för att viltet får skydd och stöd och att anpassa jakten efter tillgången på vilt.

5 § Var och en skall visa viltet hänsyn.

Viltet får inte förföljas eller annars ofredas annat än vid jakt eller när det är nödvändigt att markinnehavaren vidtar åtgärder för att motverka skador av vilt.

Hundar skall hållas under sådan tillsyn att de hindras från att springa lösa i marker där det finns vilt.

Regeringen får för särskilda ändamål meddela föreskrifter om undantag från tredje stycket.

6 § Om jakträttsinnehavaren eller någon som företräder honom inom jaktområdet anträffar katt som uppenbarligen inte står under någons tillsyn, får han döda katten. Inom tätbebyggt område fordras dock tillstånd av polismyndigheten.

7 § Om det uppenbart behövs med hänsyn till viltvården får länsstyrelsen besluta om

1. förbud eller inskränkningar i rätten att jaga på en fastighet,

2. skyldighet för en markinnehavare att tåla att en anläggning för sådant ändamål utförs på fastigheten, om det inte medför olägenhet av betydelse.

8 § Om det på grund av något viltbestånds storlek finns påtaglig risk för trafikolyckor eller för omfattande skador av vilt, får länsstyrelsen besluta om jakt för att undanröja eller minska skaderisken. Detsamma gäller om förekomsten av någon viltart innebär betydande skaderisker.

Länsstyrelsen skall i beslutet bestämma om jakten efter åtagande av jakträttsinnehavaren skall bedrivas genom hans försorg eller av särskilt utsedda jägare. Länsstyrelsen skall också bestämma hur det skall förfaras med djur som dödas eller fångas vid jakten.

Om ett djur orsakar avsevärd skada eller om det kan antas vara farligt för människors säkerhet, får polismyndigheten låta avliva djuret.

Jakträtten m.m.

9 § Fastighetsägaren har jakträtten på den mark som hör till fastigheten, om inte annat följer av 10 §. I jakträtten ingår också rätt att tillgodogöra sig vilt som omhändertas, påträffas dött eller dödas i annat sammanhang än vid jakt.

Vid jordbruksarrende har i fastighetsägarens ställe arrendatorn jakträtten på den arrenderade marken, om inte annat har avtalats.

Om samernas rätt att jaga finns särskilda bestämmelser.

10 § Jakträtten på en väg eller järnväg tillkommer den som har jakträtten på den angränsande marken. Går vägen eller järnvägen i gränsen mellan marker med skilda ägare och äger inte någon av dem väg- eller järnvägsmarken har var och en av dem jakträtt på den marken.

11 § Om allmänt vatten gränsar till en fastighets strand, har fastighetsägaren jakträtt också på det allmänna vattnet intill etthundra meter från strandlinjen. På annat allmänt vatten liksom på sådana holmar, klippor och skär, som inte ingår i någon fastighet, får jakt bedrivas endast efter tillstånd av länsstyrelsen, om inte regeringen föreskriver annat.

12 § Jakträtt får upplåtas av fastighetsägaren.

Jakträtt som har upplåtits får inte överlåtas utan fastighetsägarens samtycke.

13 § Om fastighetsägaren säger upp jakträttsupplåtelsen eller om tiden för denna annars går ut, får arrendenämnden på framställning av nyttjanderättshavaren besluta att upplåtelsen skall förlängas, om det kan anses oskäligt att denna upphör.

Första stycket gäller även när fastighetsägaren medger förlängning av upplåtelsen men ställer villkor som kan anses oskäliga.

14 § I ett beslut om förlängning skall arrendenämnden fastställa villkoren för upplåtelsen efter vad som kan anses skäligt med hänsyn till de villkor som tidigare har gällt för denna, till inträffade eller förutsebara förändringar samt till vad som kan anses vanligt vid jämförbara förhållanden.

Förlängning med stöd av 13 § skall ske för en tid som motsvarar den tidigare upplåtelsen, om denna inte överstiger fem år och i annat fall för fem år.

15 § Rätten att jaga och att tillgodogöra sig vilt i de fall som avses i 9 §

första stycket är förbehållen jakträttsinnehavaren med de undantag som Prop. 1986/87:58
följer av bestämmelserna om

1. jakt efter beslut av länsstyrelsen (8 §),
2. rätten att döda eller fånga vilt för att avvärja skador (16 §),
3. statens vilt (17 §),
4. skyldigheten att spåra upp och avliva skadat vilt (20 §).

16 § Om det är nödvändigt för att avvärja skador av betydelse på egendom eller i näringsverksamhet, får den som innehar egendomen eller utövar verksamheten fånga eller döda vilt även om han saknar jakträtt. Han får också tillgodogöra sig det vilt som har dödats eller fångats, om detta med hänsyn till omständigheterna kan anses skäligt.

Regeringen meddelar närmare föreskrifter om förutsättningarna för att vilt skall få fångas eller dödas och om vem som skall ha rätt att tillgodogöra sig viltet.

17 § Regeringen får föreskriva att vilt som omhändertas, påträffas dött eller dödas i annat sammanhang än vid tillåten jakt skall tillfalla staten.

18 § Regeringen får meddela föreskrifter om anmälningsskyldighet i fråga om

1. vilt som skall tillfalla staten,
2. vilt som har skadats eller dödats vid sammanstötning med motorfordon.

Jakten

19 § Jakten skall bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidande och människor och egendom inte utsätts för fara.

20 § Om vilt har skadats vid jakt, skall jägaren snarast möjligt vidta åtgärder för att spåra upp och avliva det skadade djuret.

Om klövvilt har skadats vid jakt och går in på ett annat jaktområde, skall jakträttsinnehavaren där eller områdets ägare snarast underrättas genom jägarens försorg. Kan dessa endast nås med svårighet får polismyndigheten i orten underrättas i stället.

21 § Vid jakten får användas endast de vapen och jaktmedel i övrigt som anges i föreskrifter som meddelas av regeringen.

Regeringen får föreskriva att jakt med skjutvapen får ske endast under viss tid av dygnet.

22 § Motordrivna fortkaffningsmedel eller andra motordrivna anordningar får inte användas vid jakten, om inte regeringen på grund av särskilda förhållanden föreskriver eller i enskilda fall medger det.

Regeringen får meddela föreskrifter som förbjuder eller ställer upp särskilda villkor för att skjutvapen skall få medföras vid färd med motordrivna fortkaffningsmedel.

23 § Hundar får användas vid jakten endast om detta med hänsyn till jaktområdets storlek och beskaffenhet i övrigt samt hundens egenskaper inte medför onödigt lidande för viltet eller olägenhet av betydelse för andra jakträttsinnehavare.

24 § Regeringen meddelar föreskrifter om de tider när olika slag av vilt får jagas inom skilda delar av landet.

Som villkor för jakt får regeringen också föreskriva att jakten endast får bedrivas efter särskilt tillstånd (licens) eller på marker av viss storlek eller beskaffenhet i övrigt.

Om det främjar viltvården får en licens utfärdas för flera jakträttsinnehavare gemensamt.

25 § Utfodring eller andra åtgärder som kan locka vilt från någon annans jaktområde får inte vidtas om avsikten är att komma åt vilt.

26 § Utan medgivande av jakträttsinnehavaren är det inte tillåtet att med fångstredskap eller skjutvapen ta väg över annans jaktområde. Detta får dock ske på vägar som är upplåtna för allmänheten och även annars om det sker i lovliga ärenden. Om hund medförs skall den hållas kopplad.

Utplantering av vilt m. m.

27 § Regeringen får meddela bestämmelser om att vissa slag av vilt inte får sättas ut i frihet eller hållas i hägn utan särskilt tillstånd eller att andra särskilda föreskrifter eller villkor skall gälla för sådan verksamhet.

Handel med vilt m. m.

28 § Om det behövs med hänsyn till viltvården eller för att tillgodose något annat syfte i denna lag får regeringen meddela föreskrifter som förbjuder eller ställer upp särskilda villkor för handel med vilt.

Om in- och utförsel av vilt finns särskilda bestämmelser meddelade med stöd av lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor.

29 § Regeringen får meddela bestämmelser som innebär att uppstoppning eller annan preparering av vissa slag av vilt inte får ske utan särskilt tillstånd eller att andra särskilda föreskrifter eller villkor skall gälla för sådan verksamhet.

För tillsyn över efterlevnaden av sådana föreskrifter och villkor har den myndighet som regeringen bestämmer rätt till tillträde till de lokaler där uppstoppning eller annan preparering av vilt bedrivs och de lagerutrymmen som används i verksamheten. Myndigheten har också rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.

Länsvilt nämnder

30 § Till varje länsstyrelse är knuten en länsvilt nämnd med uppgift att vara länsstyrelsens rådgivande organ i frågor om viltvården. Det ankommer därutöver på länsvilt nämnden att efter regeringens bestämmande pröva frågor om tillstånd till jakt efter vissa slag av vilt.

Ledamöterna i länsvilt nämnden utses enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

31 § Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet att avlägga kunskapsprov som villkor för rätten att jaga och om skyldighet att utge ersättning för proven.

Regeringen får överlämna åt sammanslutningar på jaktens och viltvårdens område att anordna sådana kunskapsprov samt att ta ut ersättning för proven.

Avgifter

32 § För att främja viltvården eller andra liknande ändamål som är förenliga med syftet med denna lag får regeringen meddela föreskrifter om skyldighet för den som jagar att betala en årlig avgift (jaktvårdsavgift). Dessa avgifter bildar en fond (jaktvårdsfonden) som efter regeringens bestämmande får användas för sådana ändamål som nu har nämnts.

Regeringen får också meddela föreskrifter om avgiftsskyldighet för vissa slag av vilt som fälls.

Jakttillsynsmän

33 § Den som kan anses lämplig att utöva jakttillsyn får förordnas till jakttillsynsman med den befogenhet som följer av 38 §.

En jakttillsynsman förordnas av länsstyrelsen i det län där han har sitt hemvist.

Förordnandet får omfatta ett eller flera län eller delar av län och får återkallas när det finns skäl för det.

Ansvar m. m.

34 § Till böter eller fängelse i högst sex månader döms för jaktbrott den som

1. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet olovligen jagar på annans mark eller där tillägnar sig vilt eller underlåter att iaktta vad som föreskrivits i sådan licens som avses i 24 § andra stycket,

2. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 3 § första stycket, 22 § första stycket, 23 eller 25 § eller mot föreskrift som har meddelats med stöd av 21 § eller 24 § första eller andra stycket.

35 § Om jaktbrott är att anse som grovt, döms till fängelse i högst två år.

Vid bedömande av om brottet är grovt skall särskilt beaktas

1. om brottet avsåg sällsynt eller värdefullt vilt,

2. om det har utförts vanemässigt eller i större omfattning,

3. om det har utförts med otillåten hjälp av motordrivet fortkaffningsmedel eller motordriven anordning,

4. om jaktledares anvisningar inte har följts.

36 § Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot 5 § andra eller tredje stycket,

2. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 18 §, om gärningen inte är belagd med straff i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott,

3. bryter mot 19 §, om gärningen inte är belagd med straff i brottsbalken,

4. underlåter att fullgöra skyldighet enligt 20 §,

5. bryter mot föreskrift som har meddelats med stöd av 22 § andra stycket,

6. bryter mot 26 § eller mot föreskrift som har meddelats med stöd av 27 §, 28 § första stycket, 29 § första stycket, 31 § första stycket eller 32 §.

Den som av oaktsamhet underlåter att iaktta vad som föreskrivits i sådan licens som avses i 24 § andra stycket döms till böter.

37 § Den som för egen eller någon annans räkning tar befattning med vilt som han vet eller har skäligen anledning att anta har dödats eller kommits över genom jaktbrott eller brott som avses i 36 § andra stycket, döms för jakthäleri till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om brottet är att anse som grovt, döms till fängelse i högst två år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas sådana omständigheter som anges i 35 § 1 och 2.

38 § Om någon anträffas på bar gärning i färd med att begå jaktbrott eller brott som avses i 36 § andra stycket, får vilt och sådan egendom som avses i 40 § tas i beslag av jakträttsinnehavaren eller någon som företräder honom. Samma befogenhet tillkommer också sådana jakttillsynsmän som avses i 33 §.

Har egendom tagits i beslag, skall anmälan om detta göras till polis- eller åklagarmyndigheten.

Om vilt som har tagits i beslag kan förfaras får djuret efter värdering säljas enligt de föreskrifter som meddelas av regeringen.

39 § Om någon har begått jaktbrott eller brott som avses i 36 § andra stycket skall vilt som han har kommit över genom brottet förklaras förverkat, om inte ett förverkande är uppenbart oskäligt. I stället för viltet kan dess värde förklaras förverkat.

Förverkat vilt tillfaller jakträttsinnehavaren i de fall detta anges i föreskrifter som meddelas av regeringen.

Första och andra stycket gäller även vid sådant brott som avses i 37 §.

40 § Jaktredskap, fortskaffningsmedel och andra hjälpmedel som har använts eller medförts vid jaktbrott eller brott som avses i 36 § andra stycket får förklaras förverkade, om ett förverkande är påkallat för att förebygga brott eller om det annars finns särskilda skäl.

I stället för hjälpmedlet kan dess värde förklaras förverkat.

41 § I fråga om förverkad egendom gäller särskilda bestämmelser om försäljning av sådan egendom i den mån inte annat följer av 39 § andra stycket. Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från dessa bestämmelser i fråga om djur som behövs för forskningsändamål eller av någon annan särskild anledning inte bör säljas på det sätt som anges i bestämmelserna.

42 § Av de böter som ådöms enligt denna lag tillfaller hälften jaktvårdsfonden. Detsamma gäller i fråga om försäljningssumman av förverkat vilt och det som har förverkats med stöd av 40 §.

43 § Vad i 37–39 §§ sägs om vilt gäller även i fråga om skinn, ägg och bon.

Bemyndiganden

44 § Regeringen får överlåta åt en förvaltningsmyndighet att meddela sådana föreskrifter och beslut som avses i 5 § fjärde stycket, 16 § andra

stycket, 17, 18, 21, 22, 24 och 27 §§, 28 § första stycket, 29 § första stycket, 30 § andra stycket, 31 § första stycket, 32 §, 38 § tredje stycket, 39 § andra stycket och 41 §.

Prop. 1986/87:58

I de fall som avses i 8 § får länsstyrelsen medge de undantag från denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter som behövs för att jakten skall kunna bedrivas ändamålsenligt.

Besvär

45 § I fråga om arrendenämndens beslut enligt 13 och 14 §§ gäller bestämmelserna i 8 kap. 31 § första stycket och 32 § första stycket jordabalken.

Länsviltnämndens beslut överklagas hos länsstyrelsen genom besvär. Länsstyrelsens beslut får inte överklagas.

Länsstyrelsens beslut enligt 7 och 8 §§ får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Denna lag träder i kraft den då lagen (1938:274) om rätt till jakt skall upphöra att gälla.

1. Bestämmelserna i 13 och 14 §§ gäller i fråga om avtal om upplåtelse av jakträtt som har ingåtts efter lagens ikraftträdande eller som har förlängts genom avtal som har träffats efter denna tidpunkt.

2. Äldre bestämmelser om jakträtt för boställshavare, kronohemmans åbor och innehavare av kronotorp, skogstorp, odlingslägenheter, kolonat och fjällägenheter och om ansvar och särskild rättsverkan vid brott mot sådana bestämmelser skall fortfarande gälla.

3. Äldre bestämmelser om servitut som innefattar jakträtten på en fastighet skall fortfarande gälla.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1943:459) om tillsyn över hundar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1943:459) om tillsyn över hundar dels att 5 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall föras in två nya paragrafer, 3a och 3b §§, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3a §

Om en hund springer lös i ett område där det finns vilt, får jakträttsinnehavaren eller någon som företräder honom ta hand om hunden. När detta har skett skall hundens ägare eller innehavare snarast underrättas. Om dessa inte är kända får i stället polismyndigheten i orten underrättas.

Om hunden inte låter sig tas om hand får polismyndigheten låta

döda hunden, om detta är angeläget från viltvårdssynpunkt och försvarligt även med hänsyn till omständigheterna i övrigt.

3b§

Den som vill återfå en hund som har tagits om hand är skyldig att lösa hunden enligt föreskrifter som meddelas av regeringen. Blir hunden inte löst, får den som har tagit hand om hunden behålla den under förutsättningar som anges i föreskrifterna.

5§¹

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 2§ eller 3§ tredje stycket andra punkten eller mot föreskrift som har meddelats med stöd av 3§ första stycket, dömes till böter.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 2§ eller 3§ tredje stycket andra punkten eller mot föreskrift som har meddelats med stöd av 3§ första stycket, döms till böter.

Den som försummar att göra anmälan enligt 3a§ första stycket döms till böter, högst ettusen kronor.

Denna lag träder i kraft

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor

Häriigenom föreskrivs att 1§ lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1§

Regeringen får, med den begränsning som följer av 2§, meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor, om det är påkallat av hänsyn till risk för störning inom samhällsekonomin eller folkförsörjningen, av särskilda handelspolitiska skäl eller av hänsyn till behov att trygga kvaliteten hos produkter av visst slag, till hälsovården, miljö-

Regeringen får, med den begränsning som följer av 2§, meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor, om det är påkallat av hänsyn till

1. risk för störning inom samhällsekonomin eller folkförsörjningen,

2. särskilda handelspolitiska förhållanden,

¹ Senaste lydelse 1974:348.

vården, växtskyddet eller skyddet mot djursjukdomar eller till kontrollen av materiel som kan få militär användning.

3. behov att trygga kvaliteten hos produkter av vissa slag,

4. hälsoskyddet, miljövården, växtskyddet,

5. skyddet mot djursjukdomar, viltvården eller annars behov att skydda vissa djurarter,

6. kontrollen av materiel som kan få militär användning.

Regeringen får överlåta åt förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter som avses i första stycket.

Denna lag träder i kraft

4 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder

Härigenom föreskrivs att 1 och 11 §§ lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Arrendenämnd som avses i 8 kap. 29 § jordabalken har till uppgift att

1. medla i arrendetvist,

2. pröva tvist om förlängning av arrendeavtal vid jordbruksarrende, bostadsarrende eller fiskearrende eller om villkor för sådan förlängning samt tvist i fråga som avses i 9 kap. 14 § jordabalken eller vars prövning enligt 9 kap. 18 eller 21 § samma balk ankommer på arrendenämnd,

2. pröva tvist om förlängning av arrendeavtal vid jordbruksarrende, bostadsarrende eller fiskearrende eller av avtal om upplåtelse av jakt-rätt eller om villkor för sådan förlängning samt tvist i fråga som avses i 9 kap. 14 § jordabalken eller vars prövning enligt 9 kap. 18 eller 21 § samma balk ankommer på arrendenämnd,

3. pröva fråga om godkännande av förbehåll eller annat avtalsvillkor som avses i 9 kap. 2, 3, 7 eller 17 §, 10 kap. 2–4 eller 7 § eller 11 kap. 2 § jordabalken eller 3–6 § lagen (1957:390) om fiskearrenden,

4. vara skiljenämnd i arrendetvist.

Ärende upptages av den arrendenämnd inom vars område fastigheten är belägen.

11 §

Rör ärende som avskrivits enligt 10 § första stycket första punkten tvist som avses i 9 kap. 10 §, 10 kap. 6a § eller 12 kap. 49 eller 55 § jordabalken, 22 eller 24 § hyresförhand-

Rör ärende som avskrivits enligt 10 § första stycket första punkten tvist som avses i 9 kap. 10 §, 10 kap. 6a § eller 12 kap. 49 eller 55 § jordabalken, 22 eller 24 § hyresförhand-

¹ Lagen omtryckt 1980:97.

Nuvarande lydelse

lingslagen (1978:304), 5§ lagen (1957:390) om fiskearrenden eller 52§ bostadsrättslagen (1971:479), skall nämnden återuppta ärendet på ansökan av sökanden. Ansökan göres skriftligen inom tre veckor från den dag beslutet om avskrivning meddelades.

Uteblir sökanden ånyo, får ärendet icke återupptagas på nytt.

Denna lag träder i kraft

Föreslagen lydelse

lingslagen (1978:304), 5§ lagen (1957:390) om fiskearrenden, 52§ bostadsrättslagen (1971:479) eller 13§ jaktlagen () skall nämnden återuppta ärendet på ansökan av sökanden. Ansökan göres skriftligen inom tre veckor från den dag beslutet om avskrivning meddelades.

Prop. 1986/87:58

Sammanställning av remissyttrandena över betänkandet (SOU 1983:21) Vilt och jakt

Remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av riksåklagaren (RÅ), rikspolisstyrelsen, statens järnvägar (SJ), statens vägverk, statens trafiksäkerhetsverk, generaltullstyrelsen, naturhistoriska riksmuseet, skolöverstyrelsen, lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, statens naturvårdsverk, statens planverk, domänverket, kammarkollegiet, statskontoret, riksrevisionsverket (RRV), länsstyrelsernas organisationsnämnd, hovrätten för nedre Norrland, kammarrätten i Göteborg, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR), länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs- och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, Göteborgs universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet, Uppsala universitet, stiftsnämnden i Växjö, stiftsnämnden i Härnösand, Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Centralorganisationen SACO/SR, Friluftsförbundet, Sveriges jordbruksarrendatorers förbund, Jägarnas riksförbund—Landsbygdens jägare, Landsorganisationen i Sverige (LO), Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Skogsindustriernas samarbetsutskott, Svenska jägareförbundet, Svenska kennelklubben, Svenska naturskyddsföreningen, Svenska samernas riksförbund (SSR), Dioramaföreningen Malmö museum, Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund, Göteborgs djurskyddsförening, Sveriges jordägarförbund, Sveriges länsjaktvårdskonsulenters förening, Viltforskarföreningen, Tjänstemännens centralorganisation (TCO) och Trädgårdsnäringsens riksförbund.

Riksåklagaren har bifogat yttranden av cheferna för länsåklagarmyndigheterna i Kristianstads, Kopparbergs och Gävleborgs län. Skogsstyrelsen har bifogat yttranden av flera skogsvårdsstyrelser och hänvisar till dessa yttranden för länsspecifika synpunkter. Flertalet länsstyrelser har bifogat yttranden av regionala myndigheter och organisationer.

1 Principiella utgångspunkter

1.1 Naturhistoriska riksmuseet: — — —

Museet konstaterar först att det hade varit önskvärt att bland medlemmarna i beredningen och dess sakkunnig- och expertgrupp funnits forskare i viltökologi.

Beredningen har anammat den vedertagna definitionen på vilt, som säger att det utgörs av alla vilda däggdjur och fåglar. Viltvården skall syfta till en art- och individrik fauna. Det senare poängteras särskilt genom meningarna "Viltarternas bevarande kräver i sin tur en individrikedom som tillåter en naturlig variation inom respektive art. En sådan variation är nödvändig för att viltstammarna skall vara livskraftiga" (s. 218). Ett sär-

skilt ansvar har vi, enligt beredningen, för de raser som utgör en arts nominatform.

Prop. 1986/87:58

Museet välkomnar dessa ställningstaganden men konstaterar, att de inte alltid varit vägledande för de förslag som avges.

— — —

1.2 Statens naturvårdsverk: Naturvårdsverket ansluter sig till de principiella utgångspunkter och mål som utgjort grunden för beredningens arbete.

— — — Verket anser att jägarna skall vara medvetna om att vård av viltstammarna är en förutsättning såväl för den rekreation som jakten utgör som för nyttjandet av de ekonomiska värden som viltet representerar. Jägarna måste också vara medvetna om att jakten måste utformas och bedrivas så att den ingår i den samhälleliga verksamheten.

Naturvårdsverket — — — vill — — — också peka på att jakten innebär vissa begränsningar i allmänhetens möjligheter till övrigt friluftsliv.

När det slutligen gäller ansvarsfördelningen kan verket i allt väsentligt instämma i vad beredningen anför när det gäller de olika roller som staten respektive de ideella organisationerna skall ha.

1.3 Domänverket: Beredningen föreslår i ett antal punkter mål för samhällets jakt- och viltvårdspolitik. Domänverket delar den grundinställning till jakten och viltvården, som anges i dessa punkter. Vad gäller målen i de två sist redovisade punkterna har verket ingen avvikande mening. Verket vill dock framhålla vikten av att nyssnämnda mål inte får medföra att de arcella näringarnas intressen — dit jakten också skall räknas — blir trängda eller att de åtsidosätts.

— — —

1.4 Hovrätten för Nedre Norrland: Beredningen — — — har i betänkandet sammanfattningsvis (15.5) angett sina förslag till mål för den framtida jakt- och viltvårdspolitik i samhället. Hovrätten saknar i och för sig möjligheter att mera ingående ta ställning till åtskilligt av det material som ligger till grund för beredningens överväganden och förslag men finner inte anledning till erinran mot den av beredningen sålunda angivna målsättningen. Hovrätten vill här särskilt betona önskvärldheten av att administrationen kan göras så enkel och billig som möjligt.

1.5 Sveriges lantbruksuniversitet: Inledningsvis ställer sig lantbruksuniversitetet bakom de mål för den framtida jakt- och viltvårdspolitik som framläggs i betänkandet. — — —

Det är väsentligt att som beredningen gör slå fast att syftet med viltvården är att bevara en artrikedom bland viltet, och att målet är att bevara vårt lands naturligt förekommande viltarter. Lantbruksuniversitetet, som varit en av föregångarna för detta synsätt, hälsar med tillfredsställelse att denna inställning föreslås vara officiellt vägledande i framtiden.

1.6 Skogs- och jordbrukets forskningsråd: Beredningens förslag till mål för den framtida jakt- och viltvårdspolitik är väl motiverade. — — —

1.7 Länsstyrelsen i Södermanlands län: Länsstyrelsen ansluter sig till de av beredningen angivna målen för den framtida jakt- och viltvårdspolitik.

1.8 Länsstyrelsen i Hallands län: Länsstyrelsen ansluter sig i allt väsentligt till de principer som beredningen angett för den framtida viltvården. Beto-

1.9 Länsstyrelsen i Kopparbergs län: Det framhålls i betänkandet att jakten har stora sociala och ekonomiska värden som borde tas tillvara på ett bättre sätt bl.a. genom ett ökat utbud av jaktmöjligheter. Länsstyrelsen delar den uppfattningen men vill samtidigt framhålla att jakten inte får ges så stor betydelse att andra viktiga intressen t.ex. allmänhetens intresse att vistas i skog och mark får stå tillbaka.

1.10 Länsstyrelsen i Gävleborgs län: Beredningen har angivit vissa allmänt hållna övergripande mål för den framtida jakt- och viltvårdspolitiken. Länsstyrelsen har ingen avvikande uppfattning vad beträffar de uppställda målen men har i nedan angivna avseenden erinringar mot beredningens förslag för att nå vissa av dessa mål.

1.11 Länsstyrelsen i Västernorrlands län: I de mål för den framtida jakt- och viltvårdspolitiken, som beredningen har angivit, instämmer länsstyrelsen helt.

Flera skilda kategorier har önskemål om att nyttja naturen under hösten för olika friluftaktiviteter. Beredningen har dock helt avstått från att beröra problemen i den konkurrenssituation, som idag råder mellan främst älgjakt och övrigt friluftsliv och som gäller tillgången till höstmarkerna. Länsstyrelsen anser att frågan har direkta beröringspunkter med flera av de mål som man angett för den framtida jakt- och viltvårdspolitiken. Det är enligt länsstyrelsens mening angeläget att sådana regler och överenskommer tillskapas att en positiv samexistens i ökad utsträckning garanteras mellan jakt och övrigt friluftsliv.

1.12 Länsstyrelsen i Norrbottens län: Länsstyrelsen har inte något att erinra mot beredningens förslag till mål för samhällets jakt- och viltvårdspolitik.

1.13 Lunds universitet: Inledningsvis framhålls att jakten är ett medel i viltvården. Detta är riktigt, när det gäller stammarna av hjortvilt, som i frånvaro av större rovdjur tenderar att bli för kraftiga. Det är också sant att många jägare genom biotopförbättrande åtgärder aktivt bidrar till en rikare fauna. Däremot är beredningens upprepade påståenden att "jakten" (i sig) "är ett medel att bygga upp eller bevara livskraftiga viltstammar" direkt vilseledande. Viltarter i allmänhet regleras av ekologiska faktorer och påverkas inte positivt av jakt. Även andra påståenden i betänkandet är oriktiga eller dåligt underbyggda och uttryck för jägarens syn på viltvård. Vid behandling av olika viltarter hävdas tex att "flera av kråkfåglarna ... och i synnerhet kråkan, skatan och i stigande grad korpen skapar bekymmer i viltvården" (s 66). Att ökad förekomst av tex korp skulle resultera i minskat antal jaktbara djur finns inget belägg för och den icke jagande naturintresserade svensken har svårt att uppfatta förekomsten av korpen i naturen som ett bekymmer. Även andra viltarter som "svartlistas" i betänkandet placeras där på lösa grunder. — — —

I sammanfattningen av de av beredningen föreslagna målen för samhällets jakt- och viltvårdspolitik anges bl.a. att "skapa så goda förutsättningar som möjligt för jakten och därigenom stödja jaktintresset". Det är ett exempel bland många på hur man blandar ihop Svenska Jägarförbundets och samhällets intressen. Sektionsnämnden vill för sin del hävda att man bör betrakta jakten som en areell näring likställd med jordbruk och skogs-

bruk. Därigenom klarläggs på ett enkelt sätt inte bara jaktens stora ekonomiska betydelse genom utnyttjande av en naturresurs – låt vara ofta som fritidsintresse – utan också de ytterst väsentliga motstående intressen, som naturvården representerar i detta sammanhang.

Prop. 1986/87:58

1.14 Stockholms universitet: Utredningen handlar till stora delar om jaktliga frågor och vården av de jaktbara djurarterna, varför den föreslagna vida definitionen av vilt endast förvillar och gör utredningens förslag svårtolkade. Utredarna har också mycket svårt att på ett konsekvent sätt handskas med denna term, vilket i sin tur grundlägger en rad missförstånd och tveksamheter.

— — —

I utredningens direktiv står det att konflikter mellan friluftslivet och viltvården bör beaktas. — — — Det finns inget underlag i direktiven för att jaktintresse skall bedömas som mer värdefullt än övrigt naturintresse. Utredningen har valt att endast beakta de störningar som övriga fritidsaktiviteter kan få på jakt och vården av det jaktbara viltet. Det förtjänar att påpekas att jakt är en fritidsverksamhet som rimligen bör jämföras med tex fritidsfiske, bär- och svamplockning, ornitologi, orientering eller allmänhetens behov av att vistas i skog och mark. — — —

— — —

1.15 Umeå universitet: — — — Beredningens definition av vilt, dvs. alla vilda däggdjur och fåglar kan vi ansluta oss till.

— — — Grunden för en ekologiskt riktig viltvård erhålls enligt vår mening genom:

- 1) kunskaper om viltstammarnas storlek och utveckling, dvs. genom en fungerande *viltstatistik*,
- 2) kunskaper om viltarternas miljökrav, populationsdynamik etc, dvs. genom *viltforskning*,
- 3) att testa viltforskningens teorier, dvs. *försöksverksamhet*.

För att omsätta denna baskunskap (enligt 1–3) i praktisk tillämpning inom viltvården krävs:

- 4) att utgående från punkt 1–3 övergripande beslut fattas, regler utarbetas och rekommendationer ges för praktisk viltvård, dvs. genom en fungerande *administration* vid berörda myndigheter,
- 5) att kunskaper om viltstammarnas utveckling, miljökrav och reglering samt de beslut, regler och rekommendationer om hur viltvården skall bedrivas för olika arter förs ut till dem som skall utföra viltvården i praktiken, dvs. genom *utbildning*,
- 6) och *information*,
- 7) att beslut, regler och rekommendationer om hur olika viltarter skall skötas verkligen följs, dvs. genom *praktiskt viltvårdsarbete* av markanvändare, jägare och enskilda.

Vi anser att viltvården bör bedrivas enligt den ordning som vi skisserat ovan och utgår från denna modell då vi kommenterar beredningens förslag angående dessa punkter.

1.16 Uppsala universitet: Föreliggande yttrande berör i första hand forskning samt utvecklings- och försöksverksamhet. Ifråga om betänkandet i övrigt är det på sin plats att särskilt välkomna beredningens principiella ställningstagande som bl. a. går ut på

- att ifråga om jakten och viltvården främja en samverkan över fastighetsgränserna,
- att bevara folkrörelseengagemanget i viltvården och jakten samt

- att tillämpa en enkel administration, i största möjliga utsträckning förlagd till lokal nivå.

Det är också värdefullt att beredningen framhåller den traditionella viltvårdens betydelse men dessutom särskilt understryker hur angeläget det är att ta hänsyn till viltet i all verksamhet som påverkar den yttre miljön.

Den vacklande definitionen av begreppet "vilt" i jaktliga och from nu också i statliga utredningssammanhang gör det utomordentligt svårt att få grepp om vilka konkreta åtgärder beredningen egentligen föreslår. — —

Beredningen har haft en sådan sammansättning att jägarnas intressen konsekvent prioriteras, deras positiva betydelse för faunan skönjmas och deras negativa inverkan förbigås. Det ligger nära till hands att kräva att betänkandet utan vidare avpolletteras, möjligen för att efterträdas av två separata utredningar, nämligen en om faunavård och faunavårdens behov av ekologisk forskning, den andra om jakt. Detta är nämligen två olika saker, om också med vissa beröringspunkter. — —

1.17 Stiftsnämnden i Härnösand: Stiftsnämnden ifrågasätter om det över huvudtaget är möjligt att *förena en enkel administration* på lokal nivå med övriga aspirationer (t.ex. att främja samverkan över fastighetsgränser eller bevara folkrörelseengagemang). — —

1.18 Svenska kommunförbundet: Jakten var tidigare av stor betydelse för många människors ekonomi och försörjning och har fortfarande viss ekonomisk betydelse för markägarna. Jakträttens ekonomiska värde bestäms dock numera i hög grad av jakten som fritidsaktivitet. Enligt styrelsens uppfattning bör denna förändring av förutsättningarna för jakten påverka utformningen av samhällets åtgärder beträffande jaktens rättsliga reglering, organisation och det ekonomiska stöd som kan komma att utgå.

1.19 Centralorganisationen SACO/SR: SACO/SR delar beredningens uppfattning att begreppet viltvård bör ges en vidsträckt innebörd, bla innefattande hänsynstagande vid markanvändning — t.ex. i skogs- och jordbruk och vid övrig exploatering av mark och vatten så att viltproduktionens avkastning och jaktens värde som rekreationskälla tillvaratas. SACO/SR har sålunda inget att erinra mot de principiella utgångspunkter efter vilka beredningen arbetat och de mål beredningen föreslår för jakt och viltvårdspolitik.

1.20 Friluftsförbundet: Vi finner att betänkandet genomsyras av en alltför ensidig betoning av jaktens intressen medan det rörliga friluftslivet i huvudsak betraktas som en störning för viltvård och jakt (sid 248). Jakträttsinnehavarens intressen framstår som överordnade friluftslivets intressen.

Ett sådant synsätt anser vi oförenligt med en modern demokratisk uppfattning om naturen som en gemensam nationell tillgång.

Friluftsförbundet anser att olika aktiviteter i skog och mark bör och kan bedrivas med ömsesidig hänsyn till varandra utifrån ett gemensamt accepterande av *allemansrättens* hävdvunna principer.

— —

Friluftsförbundet anser att jakt och viltvård bör bedrivas på sådant sätt att det inte skapar otrygghet hos utövare av annan legitim friluftsverksamhet i markerna eller på annat sätt innebär inskränkning i allemansrätten.

— —

Friluftsförbundet hemställer därför att till de övriga målen "för den

framtida jakt- och viltvårdspolitiken" (sid 13) fogas ännu ett mål, som garanterar att jaktutövningen inte medför ytterligare inskränkningar i det rörliga friluftslivets möjligheter att utnyttja allemansrätten.

Prop. 1986/87:58

1.21 Jägarnas riksförbund—Landsbygdens jägare: — — —. Som helhet betraktad fungerar jakten och viltvården bra med nuvarande regler och jakträttsförhållanden. Någon försämring av nu rådande jaktförhållanden är helt obefogad och skall förhindras. Det är däremot angeläget att fler och nya jakttillfällen, till rimliga kostnader, tillskapas för landets många marklösa jägare.

— — —

1.22 Landsorganisationen i Sverige: Enligt LO är de av beredningen angivna målen väl lämpade att arbeta vidare med. Däremot anser LO inte att beredningens förslag till alla delar innebär att man når dessa mål.

1.23 Lantbrukarnas riksförbund: Av LRFs jakt- och viltvårdspolitiska handlingsprogram — — — framgår att det ligger i lantbrukets intresse att upprätthålla produktiva viltstammar. Samtidigt är det nödvändigt att balans råder såväl mellan arter och individer som mellan olika arealbundna näringsgrenar.

I likhet med beredningen anser LRF att samverkan över ägogränser är nödvändig för att nå en effektivare jakt- och viltvård. Att viltets och jaktens sociala och ekonomiska värden skall tillvaratas ligger helt i linje med LRFs inställning till jakt och viltvård, som en produktionsgren inom de areella näringarna. Ifråga om jakten och viltvården vill beredningen också bevara folkrörelseengagemanget och tillämpa en enkel administration i största möjliga utsträckning förlagd till lokal nivå. Ett av viltvårdens mål är även att öka antalet jakttillfällen för att svara mot rekreationsbehoven.

Strävandena att bevara en art- och individrik fauna skall inriktas på de arter som tillhör landets viltbestånd. För att förhindra att främmande arter etablerar sig anser beredningen att det erfordras en mycket stor — och i förhållande till dagsläget skärpt — restriktivitet när det gäller att hålla sådana arter i hägn. Även när det gäller arter inom vårt land finns det med hänsyn till skaderisken i de areella näringarna anledning att vara restriktiv. Denna restriktivitet anser beredningen bör gälla även vid inplantering i nya områden av arter som redan finns i landet. LRF instämmer här i allt väsentligt i beredningens överväganden och förslag.

1.24 Skogsindustriernas samarbetsutskott: Vi kan ansluta oss till de av beredningen föreslagna målen för samhällets jakt- och viltvårdspolitik. Däri anges bl. a. att denna politik skall dels främja en lämplig utveckling av viltstammarna med hänsyn tagen till allmänna och enskilda intressen, dels skapa så goda förutsättningar som möjligt för jakten och därigenom stödja jaktintresset. Ej sällan kan dessa mål framstå som motstridiga. För skogsnäringen är avvägningen dem emellan en central fråga.

Beredningen uttalar att jakt är en verksamhet som främst syftar till att bereda sina utövare nöje och avkoppling. Detta är ett självklart men viktigt påpekande. SISU vill understryka att i avvägning mellan viltvård och jakt samt skogsproduktion måste näringens råvaruintressen vara vägledande.

Det skall samtidigt fastslås att rationellt skogsbruk och viltvård som regel är förenliga. Inom det enskilda storskogsbruket har jakten ett ej obetydligt ekonomiskt intresse samt stor betydelse i personalpolitiken och för kontakterna med företagets omvärld. Markägarens och jakträttsinnehav-

varens intresse och kunskaper för jakt och viltvård är avgörande förutsättningar för att de uppställda målen skall uppnås.

Prop. 1986/87:58

1.25 Svenska jägareförbundet: Svenska jägareförbundet ställer sig utomordentligt positivt till den breda genomgång av inriktning och målsättning för samhällets jakt- och viltvårdspolitik som beredningen gjort och i sina "principiella utgångspunkter" (kap 15), sammanfattat i följande punkter vilka helt delas av Svenska jägareförbundet.

— — —

1.26 Svenska naturskyddsföreningen: — — —

Beredningen uppställer en rad mål för samhällets jakt- och viltvårdspolitik. Överst i raden står "att bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd". Föreningen kan tillstyrka detta mål, som är ett övergripande mål även för den allmänna naturvården, om man med vilt avser alla vilda djur. Beredningen föreslår emellertid att benämningen "vilt" ska avse endast vilda däggdjur och fåglar. Detta innebär en utvidgning i förhållande till nu gällande jaktlag, som främst behandlar det jaktbara viltet. Ska lagens omfattning utvidgas har föreningen svårt att inse att det finns något skäl till att inte också ta med grod- och kräldjur. Fördelen med detta är att den generella fridlysningen därmed skulle omfatta även dessa djurgrupper, som annars med vissa undantag är fredlösa i vårt land.

1.27 Sveriges länsjaktvårdskonsulenters förening och Jägareförbundets tjänstemannaförening: — — —

Föreningarna har inget att erinra mot de principiella utgångspunkter efter vilka beredningen arbetat eller mot de mål beredningen föreslår för samhällets jakt- och viltvårdspolitik. — — —

1.28 Viltforskarföreningen: I betänkandet har den breda definitionen av vilt — alla vilda däggdjur och fåglar — använts för att definiera beredningens ansvarsområde. Samtidigt har man emellertid genom beredningens sammansättning klart markerat den jaktliga sidan, vilket givit betänkandet en snävare inriktning och en slagsida åt jaktliga frågor. Detta gör att det övergripande perspektivet ofta saknas. — — —

2 Åtgärder för viltet i allmänhet

2.1 Riksåklagarmyndigheten: Med rätta understryker beredningen vikten av att det vidtas åtgärder för att den yttre miljön för viltet skall bli så gynnsam som möjlig. Det är därför av intresse att vid samhällsplaneringen frågor som berör naturvården ägnas särskild uppmärksamhet. Att statens planverk som beredningen föreslagit skall få i uppdrag att i samråd med statens naturvårdsverk meddela allmänna råd till kommunerna angående hur viltintresset skall tillgodoses i planeringsarbetet framstår som lämpligt. De åtgärder inom skogsbruket och jordbruket, bl a från skogsvårdsstyrelsernas och lantbruksnämndernas sida, som beredningen förordat för att öka livsbetingelserna för viltet, biträds även. Det primära ansvaret för viltvården måste som utredningen framhållit åvila markägaren och jakt-rättsinnehavaren och vila på frivillig grund. En effektivisering av viltvården förutsätter samverkan över fastighetsgränserna. Beredningen pekar härvid på betydelsen av jaktklubbarnas verksamhet samt vikten av att nya jaktvårdsområden bildas. — — —

2.2 Rikspolisstyrelsen: Förutom de omfattande åtgärder som vidtagits för att minska viltolyckor i trafiken bör tydligare än vad som hittills skett den enskilde fordonsförarens ansvar understrykas, dvs skyldigheten att anpassa körningen med hänsyn till risken för viltolyckor. Detta kan såsom beredningen föreslår ske genom ett tillägg i 61 § vägtrafikkungörelsen så att denna bestämmelse även omfattar områden där det finns uppenbar risk för kollision med vilt, t.ex. där vägmärke för viltstråk är uppsatt. Styrelsen understryker behovet av en fortsatt bred och saklig information om risken för viltolyckor och att en särskild central arbetsgrupp tillsätts för att följa upp utvecklingen av viltolyckorna. Företrädare för polisen bör ingå i arbetsgruppen.

2.3 Statens vägverk: — — — Det är — — — för tidigt att påstå att "utvecklingen mot ett för varje år ökat antal viltolyckor synes emellertid nu ha brutits". Totalt sett över riket är det rätt att en minskning inträffade under 1982. För flera län kvarstår dock faktum att olycksökningen inte avstannat.

— — —

Vägverket instämmer i beredningens mening — — — att en fortsatt bred och saklig information till allmänheten om bilförarens ansvar bör ske. Därför tillstyrker vägverket att en särskild arbetsgrupp tillsätts för att följa utvecklingen av viltolyckorna och som ges resurser för att sprida information till allmänheten. Vägverket är berett att delta i en sådan arbetsgrupp.

2.4 Statens trafiksäkerhetsverk: Beredningens förslag att genom ett tillägg i 61 § vägtrafikkungörelsen (1972:603) (VTK) ytterligare understryka den enskilde trafikantens skyldighet att hålla en tillräckligt låg hastighet inom områden där det finns risk för kollision med vilt avstyrks.

Skälet härför är att risken för kollision med vilt inte såsom i de övriga i 61 § VTK uppräknade fallen tillräckligt entydigt kan förutsättas framgå av trafik- och terrängförhållandena. Det är således svårt för fordonsförarna att förutom där varningsmärke för vilt uppsatts avgöra när de färdas genom områden där det finns risk för kollision med vilt eller inte.

För att följa viltolycksutvecklingen samt för att sprida information till allmänheten föreslår beredningen att en särskild arbetsgrupp tillsätts. Huvudansvaret föreslås läggas på trafiksäkerhetsverket. Under förutsättning att trafiksäkerhetsverket erhåller därav motiverade resurser har verket inget att erinra mot den föreslagna organisationen.

2.5 Naturhistoriska riksmuseet: Beredningen har en rad förslag, vilka syftar till att öka tillgången på näring, vatten och skydd för viltet. Man nämner att utdikad jordbruksmark, som tagits ur produktion, skulle kunna återställas i ursprungligt skick. Man säger också att det borde vara tillåtet att undanta marker från skogsodling i större utsträckning än vad som nu är tillåtet, och man föreslår en lagreglering av naturvårdshänsynen i jordbruket på samma sätt som för skogsbruket.

Museet välkomnar de nämnda förslagen.

2.6 Lantbruksstyrelsen: Beredningen pekar på möjligheten att öka tillgången på föda för viltet genom att avsätta områden som är av marginell betydelse för skogs- och jordbruksproduktionen för produktion av viltfoder. Detta gäller exempelvis nedlagd jordbruksmark. En sådan användning i större skala torde kräva viss ändrad praxis vad gäller anvisningar och nuvarande tillämpning.

Beträffande information till allmänheten om vilka regler som gäller för införandet av djur finns både allmän information och mera djurslagsinriktad information i form av sammanställningar tillgängliga på både lantbruksstyrelsen och de olika lantbruksnämnderna. Det kan också nämnas att lantbruksstyrelsen tillsammans med naturvårdsverket har utarbetat en broschyr om införsel av utrotningshotade djur. En lista över de djurarter som är utrotningshotade genom handel finns också att rekvidrera från lantbruksstyrelsen.

2.7 Skogsstyrelsen: — — — Beredningens förslag om att skogsstyrelsen bör komplettera föreskrifterna till skogsvårdslagen om naturvårdshänsyn vid dikning tillstyrks — — — endast under den förutsättningen att motsvarande prövning enligt naturvårdslagen inte sker. I annat fall bör nuvarande ordning behållas.

Beredningen anför vidare att vissa för jord- och skogsbruk angivna "marginalmarker", som utan tvekan har betydelse för viltproduktionen bör kunna undantas från skogsproduktion med hänvisning till 2§ skogsvårdslagen. Man efterlyser att mark bör kunna undantas från skogsodling i en något vidare utsträckning än vad föreskrifterna och de allmänna råden till 2§ skogsvårdslagen för närvarande tillåter. Skogsstyrelsen anser att skogsvårdslagen redan medger denna tolkning men är beredd att i samband med nästa överarbetning av föreskrifterna till 2§ skogsvårdslagen ytterligare exemplifiera detta.

— — — Skogsstyrelsen avstyrker beredningens förslag om en generell samråds-skyldighet beträffande energiskogsodling.

2.8 Statens naturvårdsverk: — — —

— — — Behovet av hänsyn till viltet i den kommunala planeringen får anses vara särskilt stort i anslutning till den urbana miljön. Samtidigt som djurens utrymme här är begränsat finns det ett mycket stort behov av rekreation baserad på upplevelser av vilda djur. I en av naturvårdsverket publicerad rapport (Faunavård i stadsmiljö, Gerell, statens naturvårds-verks PM 1622) framgår ytterligare att det finns stora förbättringar att göra för djurlivet vid planering av stadsmiljö.

Verket instämmer i bedömningen att det finns ett behov av centrala anvisningar för hänsynstagande till faunan i den kommunala planeringen och tillstyrker beredningens förslag på denna punkt.

När det gäller problemen med viltolyckor efterlyser beredningen ett större ansvar hos den enskilde bilföraren. Som ett resultat av detta föreslår man ett tillägg i 61 § vägtrafikkungörelsen om skyldighet att anpassa hastigheten i områden där det finns risk för kollision med vilt. Verket tillstyrker detta förslag, som torde kunna få en positiv, psykologisk effekt.

Vidare understryks att eleverna i landets bilskolor måste få bättre information om risken för viltolyckor och hur dessa skall undvikas — en bedömning som naturvårdsverket ansluter sig till eftersom det är viktigt med ökade kunskaper i detta avseende hos landets bilförare.

Beredningen föreslår också att informationen om risken för viltolyckor ökas och förbättras bl.a genom tillsättandet av en särskild arbetsgrupp som skall följa utvecklingen av viltolyckorna och ges resurser för att sprida information till allmänheten. Verket kan emellertid inte ansluta sig till detta förslag. Det torde vara bättre att tillföra redan existerande organ resurser som skulle krävas för att skapa och behålla en sådan arbetsgrupp än att bilda ett nytt och därmed ge upphov till ytterligare administrativa kostnader.

Naturvårdsverket — — — vill särskilt understryka nödvändigheten av att man framför allt vid större vattenregleringsföretag noggrant inventerar det berörda området vad avser störningskänsliga och hotade djurarter. Detta bör ske jämsides med den av beredningen föreslagna åtgärden för att uttröna företagets effekt på viltet och hur denna skall kunna minimeras.

Beredningen föreslår också att naturvårdsverket, med hjälp av länsstyrelserna, åtminstone översiktligt, kartlägger förekomsten av torrläggingsföretag som skulle kunna vara aktuella att återställa, till förmån för viltet.

Under förutsättning att verket erhåller erforderliga resurser för denna omfattande uppgift tillstyrks förslaget, som dock förutsätter att en nedre arealgräns införs för att kunna genomföras. — — —

I skogs- och jordbruksavsnittet tar beredningen vidare upp frågan om markutnyttjandet för jord- och skogsbruk kontra markutnyttjandet för viltet. Beredningen föreslår att fler typer av mark av betydelse för de vilda djuren bör undantas från skogsodling. Verket instämmer i att det — sannolikt utan någon nämnvärd inverkan på landets skogsproduktion — bör skapas bättre möjligheter för att avsätta smärre områden för viltproduktion. Bl.a. borde vissa s.k. 5:3-skogar kunna komma i fråga här. Denna möjlighet bör, som beredningen anför, ej kopplas till något särskilt krav att vidtaga viltvårdsåtgärder på de aktuella områdena. Kantzoner och isolerade öar i det extrema jord- och skogsbrukslandskapet utgör inte sällan värdefulla viltbiotoper även när dessa får utvecklas fritt på naturlig väg. Vad som är bäst för viltet bestäms självfallet av läget, tidigare markanvändning, klimat, omgivande vegetation etc.

I en av naturvårdsverket publicerad rapport (Våtmarksdikning och fauna, Boström, meddelande 2/1983) framgår bl.a. att skogsdikning i stor skala kommer att bidra till en minskad variation i såväl naturtyper som artinnehåll. Denna rapport, liksom den bakomliggande undersökningen, bör i enlighet med vad beredningen framhåller kunna ligga till grund för utarbetande av föreskrifter för dikningsföretag. Sådana bör således kunna utarbetas tämligen omgående i form av en komplettering till redan befintliga anvisningar om dikning.

— — —

Beredningen behandlar även systemet för fredning av vilt och de undantag som gäller i olika avseenden. Naturvårdsverket har inga erinringar mot de överväganden som görs och de förslag som här framläggas. — — —

— — —

De överväganden och särskilda åtgärder som framgår av beredningens avsnitt om främmande viltarter har verket inga invändningar mot. Beredningen föreslår här bl.a. ett förbud mot att hålla främmande djurarter i hägn. Eftersom rymningar från hägn av djur tillhörande främmande djurarter har vållat åtskilliga problem under senare år tillstyrker naturvårdsverket beredningens förslag på denna punkt. Beredningen föreslår också en utvidgad möjlighet att förordna om jakt i avsikt att förhindra eller undanröja etablering av nya arter. Verket får i detta avseende endast påpeka att erfarenheterna visat att man inte bör fästa alltför stor tilltro till en sådan lösning av problemet med nyetablering av arter. Utrotningsjakt har både av administrativa och praktiska skäl visat sig tämligen svår att genomföra.

2.9 Statens planverk: — — —

Inom regeringskansliet förbereds en ny plan- och bygglag samt en lag om hushållning med naturresurser. I anslutning till denna nya lagstiftning kommer planverket att i samråd med berörda myndigheter bedriva rådgiv-

ning och metodutveckling för kommunal planering. Som en del i den kommunala fysiska planeringen ingår hänsynstagande till naturvårdens intressen vilket även omfattar faunan. De allmänna råd om hänsyn till viltintresset i fysisk planering som beredningen föreslår att planverket skall utfärda bör lämpligen innefattas i det ovan nämnda rådgivnings- och utvecklingsarbetet.

Det bör i detta sammanhang påpekas att hänsynstagande till viltet i samhällsplaneringen bör ingå i en ekologiskt och ekonomiskt önskvärd resurshushållning. Faunahänsyn och intresset av att bevara vissa biotoper har därmed ett nära samband med riktlinjer i den fysiska riksplaneringen för hushållning med mark och vatten.

2.10 Domänverket: Domänverket delar beredningens uppfattning att i jämförelse med vad fn sker bör större andel av den jordbruksmark som läggs ned kunna avsättas för att skapa förbättrade möjligheter till viltproduktion. Det bör finnas utrymme för en generös tolkning av skogsvårdslagen, särskilt vad gäller areellt små och från viltproduktionssynpunkt intressanta områden.

— — —

2.11 Sveriges lantbruksuniversitet: Sveriges lantbruksuniversitet delar beredningens synpunkt att för landet främmande viltarter som kommer in på konstlad väg om möjligt skall förhindras att etablera sig här. Detta bör även gälla viltarter som spontant invandrar i vårt land, men som har kunnat nå hit enbart genom att de utplanterats i några av våra grannländer. Särskilt bör här beaktas förekomsten av nordamerikansk bäver *Castor fiber*. Av stor vikt är även att som framhålls i betänkandet vilthållningen i hägn regleras för att förhindra oönskade etableringar genom rymt vilt.

2.12 Statens veterinärmedicinska anstalt: SVA stöder helt förslaget att etablerandet av för vår fauna främmande djurarter i möjligaste mån skall förhindras. Generellt sett bör också förbud råda för hållande av sådana djurarter i hägn. Undantag från sådana bestämmelser bör, enligt SVAs uppfattning, endast få lämnas av lantbruksstyrelsen och således inte som utredningen föreslår av länsstyrelsen. Lantbruksstyrelsen är idag tillsynsmyndighet i frågor om hållande av djur både vad beträffar tamdjur och djurparker. Ett flertal i dessa sammanhang tillämpade värderingar, exempelvis inom djurskyddsområdet, har applicerbarhet även på hållandet av djur i hägn. Till detta kan läggas den mycket betydelsefulla omständigheten att främmande djurarter i hägn kan vara mycket känsliga ur smittskyddssynpunkt. Länsstyrelserna bör dock enligt SVAs mening, fortsätta att vara tillståndsgivningsinstans när det gäller hägn för inhemska arter såsom kron- och dovhjort.

2.13 Skogs- och jordbrukets forskningsråd: SJFR är helt överens med beredningen om vikten av att hänsyn tas till viltet vid skogs- och jordbrukets markanvändning genom att tex våtmarker och löv- och fjällskogsområden bevaras i största möjliga utsträckning eller genom biotopförbättringar.

SJFR delar beredningens mening att det i en ny jaktlagstiftning bör ingå ett regelsystem för fridlysning, som innebär att alla viltarter är fredade. Med undantag för råttor och möss bör jakt ej få bedrivas under fåglarnas häckningstid eller däggdjurens föryngringstider.

Vilthållning i hägn bör regleras för att förhindra att oönskade arter etablerar sig här. Viltarter som spontant invandrar till vårt land genom

2.14 Länsstyrelsen i Stockholms län: Länsstyrelsen delar beredningens principiella åsikt att främmande djurarter inte skall få inplanteras i landet (27§). Mot bakgrund av erfarenheter av hur främmande viltarter blivit frilevande i Sverige stöder länsstyrelsen beredningens förslag om förbud mot att hålla främmande djurarter i hägn och att tillståndsplikt införs för uppförande av vilthägn. I anslutning härtil bör 18§ kompletteras med möjlighet att införa anmälningsskyldighet även för andra viltarter. Det är angeläget att föreskriva anmälningsskyldighet för fällt vilt av främmande arter som kan antas vara under etablering i den svenska faunan såsom vildsvin, mufflonfår, mårddhund, vitsvanshjort och Wapitihjort. Det är även nödvändigt med anmälningsskyldighet av viltarter för vilka fällavgift skall erläggas (32§).

Länsstyrelsen anser i likhet med beredningen att biotopvården (tillgång till mat, vatten och skydd) är av avgörande betydelse för viltet. Då markanvändningen regleras i en mängd andra lagar är det viktigt att dessa lagar kompletteras med hänsynsregler till naturvårdens och viltets intressen. — —

2.15 Länsstyrelsen i Kalmar län: Fridlysning av viltet. — — — Enligt länsstyrelsens mening bör den allmänna jakttiden i län med riklig tillgång på rådjur förlängas till att omfatta även de dagar under senare delen av december som för närvarande i bla Kalmar län ingår i licensjakten på rådjur. Genom denna åtgärd skulle även administrativa förenklningar uppnås för berörda länsstyrelser och naturvårdsverket genom att dessa skulle avlastas ett stort antal licensansökningar resp. besvärshandlingar. — — —

2.16 Länsstyrelsen i Kopparbergs län: Beredningen föreslår att det skapas centralt utarbetade regler för hur viltintresset skall beaktas i planeringsarbetet. Dessa intressen tillvaratas redan i den fysiska riksplaneringen varför behov av ytterligare reglering i detta hänseende inte föreligger enligt länsstyrelsens mening.

2.17 Länsstyrelsen i Västernorrlands län: I betänkandet föreslås att hänsyn till viltet skall tas i den fysiska planeringen. Då viltvården är en del av naturvården, bör detta vara självklart. Både den fysiska riksplaneringen och den översiktliga fysiska planeringen i kommunerna handlar om markanvändning, som innebär större ingrepp på marken eller i vattnet och kan därmed vara avgörande för djurlivets lokala villkor och existens. Dessa frågor bör därför aktualiseras i erforderlig utsträckning i det kommunala planeringsarbetet. Det bör noteras att kommunernas planmässiga naturvårdsansvar torde öka sedan den nya plan- och bygglagen har införts.

2.18 Länsstyrelsen i Norrbottens län: Skogsdikningens biotopförbättrande inverkan är — — — av den betydelsen att den bör ha en framskjuten plats i aktiv viltvårdsplanering. Många jaktlag torde i dag kunna hänvisa till "dikningstrakten" som den rikaste lokalen på jaktmarken.

Beredningen anför på sidan 251 värdet av att skogsimpediment sköts så att det blir till nytta för viltet. Det kan då vara anledning att i vissa områden med stora torvmarker där skogsdikning för virkesproduktion inte anses lönsam undersöka förutsättningarna för att även använda skogsdikningstekniken i aktiv biotopvård.

Därvid finns anledning att uppmärksamma det hjälpmedel som den nya

vegetationskartan kan bli för aktiva viltvårdsåtgärder. Inte minst den långt gående klassindelningen av våtmarker tillför helt nya möjligheter i planeringen av markanvändningen. Det ter sig därför angeläget att förutsättningar tillskapas för bland annat jaktsammanslutningar att tillägna sig kunskap om denna produkts användbarhet.

2.19 Umeå universitet: Enligt vår mening har viltstatistiken fått en alltför ofullständig behandling av beredningen. Vi anser att viltstatistiken är av fundamental betydelse för viltvården — — —.

Det förefaller som om beredningens syn på den nuvarande viltstatistiken, vad avser flertalet viltarter, är överdrivet negativ. Den väsentliga information som viltstatistiken torde kunna ge, utan orimliga kostnadsökningar, är trots allt uppgifter om respektive viltstams relativa storlek och utveckling. Detta innebär inte att nuvarande viltstatistik inte kan förbättras. Detta borde, enligt vår mening, kunna ske genom:

- att uppgifter om ansträngningsmått för jakten krävs in vid jaktvårdsområdets avskjutningsrapportering. En uppgift om totala antalet (påbörjade) jaktdagar inom området vore önskvärd. En kvalificerad gissning är bättre än att ansträngningsmått saknas.
- att jaktvårdsområdets avskjutningsstatistik inte redovisas länsvis som nu, utan att redovisning provas för ekologiskt mer enhetliga (och därmed sannolikt oftast mindre) områden. Redovisning av statistiken för hela län är knappast motiverad annat än ur administrativa synpunkter.
- att öka andelen jaktvårdsområden som rapporterar avskjutningsstatistik, vilket bäst torde ske genom att påverka deras attityd att rapportera. För detta är det fundamentalt att värdet av viltstatistiken för viltvården understryks.

Dessutom borde möjligheten övervägas att komplettera denna traditionella typ av viltstatistik med annan information som jägarna kan bidra med. Detta kan vara tex genom vinginsamling (av norsk eller finsk typ) eller liknande insamling som ger uppgifter om olika viltarters reproduktionsförhållanden och uppgift om eventuella störningar i dessa. Denna typ av verksamhet har fördelen att inte vara beroende av ansträngningsmått.

Det synes oss viktigt att precisera SNV:s och SvJF:s roll angående det övergripande ansvaret för 1) att viltstatistiken utvecklas t.ex. med hjälp av ovanstående synpunkter 2) att analysera viltstatistiken. Vi anser att det övergripande ansvaret för detta bör åligga SNV, medan det praktiska ansvaret för viltstatistikens säkerställande bör åligga SvJF. Enligt vår mening är det nödvändigt att kompetenta viltforskare ges det praktiska ansvaret för att utveckla och analysera viltstatistiken. Då viltstatistiken kräver kontinuerlig analys borde en fast resurs, motsvarande åtminstone en heltidsanställd viltforskare, skapas för detta ändamål.

2.20 Jägarnas riksförbund—Landsbygdens jägare: — — — Riksförbundet delar beredningens uppfattning om behovet av bättre hänsynstagande till den vilda faunans levnadsbetingelser. Detta gäller både vid samhällsplanering och enskild verksamhet som negativt kan påverka viltet och dess livsmiljö.

— — — Det framstår som självklart att de vilda djur- och fågelarter som på ett naturligt sätt tillhör den svenska faunan, så långt detta är praktiskt möjligt, bör bevaras i livskraftiga stammar. Däremot intar beredningen en överdrivet negativ inställning till förutsättningarna för eventuella nya djurarter att etablera sig i landet. Det kan förväntas att nya arter, i första hand fågelarter, kommer att invandra från söder och väster. Detta behöver inte nödvändigtvis få några negativa följdverkningar på den bestående faunan.

Tidigare utsättning av fasan gav goda resultat. Samma förhållande gäller även kanadagåsen. Nya arter som kan förutsättas vålla mera betydande skador måste dock förhindras från att etablera sig inom landet.

Prop. 1986/87:58

— — — Riksförbundet vidhåller — — — bestämt sina mångåriga yrkanden om att allt vilt- även så kallade "skadedjur" skall vara fredade från jakt och andra störningar under den mest känsliga föryngringstiden.

Beredningens förslag är i dessa avseenden otillfredsställande.

2.21 Lantbrukarnas riksförbund: LRF instämmer i beredningens förslag om skärpta bestämmelser när det gäller vilthägn och utplantering av främmande viltarter. — — —

— — — Viltvården måste betraktas som en produktionsgren av betydelse för de areella näringarnas utveckling. Ett bättre tillvaratagande av dessa möjligheter är därför av vitalt intresse. För att åstadkomma detta krävs en samverkan mellan flera markägare för att nå en god avkastning. I regel är enskilda markinnehav för små för att kunna få en rationell användning. Det är därför av betydelse att berörda organ och viltvårdande myndigheter uppmärksammar och verkar för dessa näringssynpunkter. Det är vidare angeläget att förbättra den totala avkastningen genom att samordna jakt, fiske och turism. Genom att öka utbudet av rekreationsmöjligheter tillgodoses samhällsintressen samtidigt som det ekonomiska utbytet av jakten stärks.

2.22 Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande (NTF): För att tydligare än hittills understryka den enskilde bilförarens ansvar, dvs. skyldigheten att anpassa körningen med hänsyn till risken för viltolyckor föreslår beredningen att 61 § vägtrafikkungörelsen skall kompletteras med en sådan bestämmelse.

Tyvärr måste NTF konstatera att förarna i stor utsträckning visar bristande respekt för de nuvarande hastighetsbestämmelserna och därför synes någon större effekt på hastighetsanpassningen inte kunna förväntas av den föreslagna bestämmelsen. NTF vill erinra om att NTF i sitt yttrande den 31 oktober 1980 över betänkandet "Vilt och trafik" bl.a. anförde följande om viltvarningsmärke och hastighetsbegränsning: "För att man skall kunna aktivitera bilförarna att avsöka vägmiljön efter älg måste viltvarningsmärkets uppmärksamhetsvärde höjas. Ett sätt att göra detta kan vara att viltvarningsmärket kompletteras med begränsning av tillåten hastighet. — — —"

Beredningens kortfattade redogörelse för informationsverksamheten om vilt och trafik kan ge intrycket att någon sådan inte bedrivs efter den riksomfattande kampanjen, som genomfördes under mitten av 1970-talet. Här bör framhållas att ett omfattande informationsarbete bedrivs av såväl myndigheter som organisationer. Särskilda insatser görs också i de mest älgrika länen.

— — —
Till skillnad från beredningen anser NTF att det är naturligt att statens naturvårdsverk som den centrala myndigheten för viltvårdsfrågor även har huvudansvaret när det gäller uppföljningen av viltolyckorna och utvärderingen av effekterna av olika åtgärder. Detta måste självfallet ske i samråd med berörda myndigheter och organisationer.

— — —
Enligt NTF:s mening behövs icke någon särskild arbetsgrupp utan det bör överlåtas på naturvårdsverket som ansvarig för uppföljning och utvärdering och NTF som ansvarig för den pläderande informationen att tillsam-

2.23 Skogsindustriernas samarbetsutskott: Att kommunerna får bättre information och vägledning för sin fysiska planering även vad gäller faunafrågor kan bara vara av värde. SISU vill emellertid varna för att man tillför ännu ett regelverk i markanvändningen som kan komma i konflikt med redan existerade förordningar, främst naturvårdslagen och skogsvårdslagen. För skogsbrukets vidkommande är hänsynen till faunan ingående behandlad i 21 § SVL. – Skall centrala anvisningar utarbetas enligt beredningens förslag bör detta, enligt vår uppfattning, ske i samråd mellan planverket och naturvårdsverket.

2.24 Svenska naturskyddsföreningen: – – – Det är möjligt att mer konkret utformade anvisningar för hur planeringen ska bedrivas för att större hänsyn ska tas till det vilda skulle förbättra situationen. Föreningen tillstyrker därför beredningens förslag i detta avseende. Därutöver är det viktigt att även komplettera de lagar som reglerar markanvändningen med särskilda regler om hänsyn till naturvärdena. – – – Ett ökat inslag av naturvårdsexpertis i samhällsplaneringen är också en åtgärd för att öka hänsynstagandet till naturens värden.

När det gäller åtgärder för att förebygga eller kompensera skador på viltet vid mark- och vattenexploatering har föreningen inga invändningar mot beredningens förslag. Föreningen anser dock att den översiktliga inventering av landets våtmarker som naturvårdsverket har påbörjat måste prioriteras högre än den av beredningen föreslagna inventeringen av torrlägningsföretag, som kan bli föremål för restaurering.

Beredningen föreslår att den nu gällande huvudregeln i jaktlagstiftningen att alla djur som lagen avser (med vissa undantag) i princip är fridlysta ska bestå även i fortsättningen. Föreningen stöder detta helhjärtat.

– – –
Beredningen föreslår att mark- och jakträttsinnehavarna bör åläggas ett ansvar för att jakten bedrivs på ett sätt som främjar målen för viltvården. Föreningen ser detta som ett uttryck för betänkandets betoning av viltvården som det primära och jakten som ett medel för att uppnå målen för viltvården. Beredningen betonar också att jakten inte får utövas på ett sådant sätt att viltförekomsten äventyras. Detta är mycket viktigt och inpräntar synsättet om hushållning med naturresurserna som det primära. Föreningen vill ånyo betona att det anförda inte har avseende endast på det jaktbara viltet utan på alla de djur som lagen bör avse.

– – –
Föreningen delar beredningens åsikt att för vårt faunaområde främmande arter inte ska få inplanteras i landet. Kommer de in genom olagliga åtgärder bör om möjligt en utrotning ske snarast möjligt. En spontan invandring av arter som finns i angränsande länder bör däremot kunna betraktas som en naturlig expansion av utbredningsområdet. Några arter intar en mellanställning. Vildsvinet tillhör vårt faunaområde och utrotades först i sen tid. Genom rymningar från hägn har en fast stam etablerat sig på flera håll i landet. SNF har, i likhet med t. ex. naturvårdsverket, hävdat att vildsvinet har hemortsrätt i landet och bör få finnas kvar.

Föreningen tillstyrker beredningens förslag om att det i princip inte ska ges tillstånd till hållande av främmande djurarter i hägn.

2.25 Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund:

Flera goda förslag för att nedbringa antalet viltolyckor framföres – – –. Behovet av en fortsatt bred och saklig information till allmänheten är

nödvändig.

Det är angeläget att vad här anföres i betänkandet även resulterar i praktiska åtgärder till skydd såväl för djur som människor.

De störningar som skoter- och motorbåtstrafiken liksom i viss mån den ökade kanotsporten utövar på djurlivet är av primärt djurskyddsintresse att komma tillrätta med. Den aktuella lagstiftningen synes böra skärpas. Främst berörs väl här naturvårdslagen med följdförfattningar samt terrängkörningslagen där en alltför generös tillämpning hittills har rått.

Ur djurskyddssynpunkt är det angeläget med utgångspunkt från allmänt gällande regler att moderdjuret skall vara skyddat under den tid ungarna är *helt och direkt* beroende av henne.

Undantag härifrån bör dock även ur djurskyddssynpunkt kunna göras där en utrotningsjakt bedöms vara nödvändig. Sådan jakt måste dock ske *under etiskt godtagbara former*.

2.26 Sveriges jordägarförbund: Enligt nu gällande bestämmelser kan länsstyrelsen med stöd av 14 § naturvårdslagen och 15 § naturvårdsförordningen inskränka jakten inom vissa områden, t. ex. vid helger och veckoslut. — — För jägarna kan detta vara mycket besvärande och för markägarna föranleda ekonomisk förlust. Det kan inte godtagas, att vissa markägare åsamkas sådan ekonomisk skada utan rätt till ersättning. *Jaktlagstiftningen måste i detta avseende kompletteras med ersättningsregler enligt samma principer som gäller för naturvårdslagen.* Som ett komplement till ersättningsbestämmelser bör länsstyrelsen ges möjligheter att utsträcka jakttiden. Genom utsträckt jakttid kan man ibland i viss mån kompensera de olägenheter som uppkommer, t. ex. genom förbud mot jakt under veckosluten.

Uppfödning och hållande av djur i vilthägn är en produktionsgren som får allt större omfattning. Ett vägrat tillstånd att uppföra hägn kan innebära en betydande förlust för markägaren. Enligt vedertagna och för rättssamhället grundläggande principer bör sådan skada ersättas. *Bestämmelserna om rätt för myndigheterna att vägra tillstånd att uppföra hägn måste därför kompletteras med bestämmelser om rätt till ersättning.* Motsvarande bör även gälla för vägrat tillstånd att utplantera vilt av sådana arter som redan finnes vilda i Sverige.

2.27 Sveriges länsjaktvårdskonsulenters förening och Jägareförbundets tjänstemannaförening: Föreningarna delar beredningens uppfattning om behovet av ökat hänsynstagande till viltet i den fysiska planeringen och har intet att erinra mot de förslag som läggs om centralt utarbetade regler eller allmänna råd.

Problemet med viltolyckor är på flera håll i landet allvarligt. Mer eller mindre realistiska förslag har också framlagts till åtgärder i syfte att nedbringa antalet sådana olyckor. Inte sällan reses sålunda krav på drastiska nedskärningar av främst älgstammen. Med tillfredsställelse noterar föreningarna därför, att beredningen betonar vikten av andra åtgärder, såsom beaktandet av viltproblemet vid planering av vägdragning och undervisning och saklig information till körkortsaspiranter och bilister och dessutom understryker den enskilde bilförarens skyldighet att anpassa sin körning med hänsyn till risken för viltolyckor. Föreningarna vill emellertid också framhålla vikten av att alla nyanlagda större vägar i områden där risk finns för kollisioner med klövvilt förses med nätstängsel.

Föreningarna har inget att erinra mot förslaget att det som villkor för vattenkraftutbyggnad skall kunna föreskrivas, att företagaren skall utföra åtgärder som kompenserar intrånget för viltet.

Föreningarna tillstyrker också förslaget om skyldighet att anmäla energiskog för samråd enligt naturvårdslagen. — — —

— — — En intensifierad forskning rörande jordbrukets inverkan på viltet bör kunna ge svar på många för såväl viltvården som jordbruket väsentliga frågor. Forskningsresultaten bör läggas till grund för sådana föreskrifter om naturvårdshänsyn som beredningen föreslår skall införas i lagen om skötsel av jordbruksmark.

— — — Enligt föreningarnas uppfattning är det väsentligt med ett ökat hänsynstagande till viltet från det rörliga friluftslivets sida.

Föreningarna tillstyrker bifall till förslagen avseende principer för fridlysning av viltet och beslutsordning för fastställande av allmänna jakttider.

Föreningarna delar beredningens uppfattning om värdet av planmässiga viltvårdsåtgärder, utförda i samverkan inom större områden. Föreningarna vill framhålla vikten av fältförsök som kan resultera i råd och anvisningar för hur ett biotopvårdsarbete bör utföras för att ge bästa resultat.

2.28 Viltforskarföreningen: Enligt vår mening har viltstatistiken fått en ofullständig behandling av beredningen. Även om en arbetsgrupp för närvarande ser över behovet, är frågan om viltstatistik alltför betydelsefull för jakt, viltvård och forskning för att få en så rudimentär behandling i en utredning av detta slag. Många av beredningens antaganden om viltstammens numerär och utveckling bygger på lösan grund främst p.g.a. en dålig statistik.

3 Åtgärder i anledning av alltför individrika viltstammar

3.1 Trafiksäkerhetsverket: — — — Trafiksäkerhetsverket ser — — — positivt på att — — — ge länsstyrelsen möjligheten att besluta om tvångsvis avskjutning redan då risk för trafikolyckor föreligger.

3.2 Skogsstyrelsen: — — — För att balansera älgstammen krävs som en första förutsättning ett system för den framtida älgjakten som leder till att jägarna anpassar älgstammen efter bl. a. betestillgång och skador på skog och gröda. Beredningens allmänna mål för jakt- och viltpolitiken samt dess krav på utformningen av den framtida älgjakten, nämligen en produktionsanpassad avskjutning, enkel administration och stabila jaktområdesbildningar, är därför enligt skogsstyrelsens bedömning bra grundstenar för förslaget älgjaktssystem. — — — En andra förutsättning för en älgstam i balans är att vid extraordinära tillfällen, t.ex. vid koncentration av vandringsälgar, kunna decimera stammen i större mängd och över längre tid. — — —

— — — Det är — — — som en tredje förutsättning för att åstadkomma en älgstam i balans nödvändigt att ersättningsfrågorna för skadegörelse på skog tas upp till förnyad prövning. — — — skogsstyrelsen anser — — — att ersättningsfrågan bör omprövas enligt de riktlinjer som styrelsen angav i yttrandet över betänkandet Viltskador.

Skogsvårdsstyrelserna i Jämtlands och Västerbottens län har berört bävernens skadegörelse på skog. — — — Ett handlingsprogram för bäverstammens storlek och utbredning är motiverat så att man inte tappar kontroll över utvecklingen.

3.3 Statens naturvårdsverk: — — — i vissa avseenden ger betänkandet uttryck för en viss övertro på jakt som problemlösande faktor. — — — Många gånger löses problem med övertaliga viltstammar betydligt bättre med

andra metoder än genom jakt. Ibland har också den aktuella djurarten egna populationsreglerade mekanismer, långt effektivare än jakten, vilket den moderna viltforskningen kunnat påvisa.

Som en åtgärd med anledning av alltför individrika viltstammar föreslår beredningen även att länsstyrelsen får vidgad möjlighet att besluta om jakt för att minska eller förebygga skador av vilt. Verket vill i det sammanhanget poängtera betydelsen av att länsstyrelsens beslut i sådana fall föregås av en prövning där skaderiskerna vägs mot viltvårdsintresset.

8§ Bestämmelsen innebär med den föreslagna utformningen en betydande utvidgning i förhållande till vad som idag gäller i fråga om rätten att besluta om jakt för att undanröja eller minska skadegörelse. En sådan utvidgning, innebärande att det i fortsättningen endast skall krävas "påtaglig risk" för omfattande skador av vilt för att skyddsjakt skall kunna tillgripas, kan verket ej acceptera. "Påtaglig risk" för omfattande skador av vilt finns det nämligen nästan alltid. — — Dessutom strider ett sådant synsätt mot den numera av statsmakterna fastlagda principen att varje näring har att tåla viss skadegörelse av vilt. Godtas den av beredningen föreslagna lydelsen i första stycket, innebär detta att den nyss nämnda principen sätts ur spel. Naturvårdsverket motsätter sig detta bestämt.

Verket anser att paragrafen måste utformas så att den kommer att motsvara 19§ jaktstadgan. Det skall alltså krävas inträffad *avsevärd* skadegörelse eller olägenhet eller men för jaktvården för att skyddsjakt skall få tillgripas.

I övrigt vill naturvårdsverket framhålla att paragrafens utformning är sådan att det är oklart om den är avsedd att tillämpas enbart i enskilda fall eller också mera generellt. Vad beredningens egentliga avsikt är förefaller oklart. Vidare kan det starkt ifrågasättas, om det bör ankomma på länsstyrelsen att besluta om utrotning av en främmande djurart. — — Verket föreslår därför att paragrafen delas upp så att beslut i konkreta fall berörande viss fastighet läggs på länsstyrelsen, medan beslut av mera allmän karaktär, inklusive frågor om utrotning av främmande djurarter, läggs på regeringen med rätt för denna att överlåta besluten på förvaltningsmyndighet, dvs naturvårdsverket.

3.4 Kamrarrätten i Göteborg: — — I 8§ fordras påtaglig risk för trafikolyckor eller omfattande skador. Denna skrivning kan medföra svårigheter vid länsstyrelsens — och vid överklagande kamrarrättens — bedömning. Vad som redovisas i betänkandet ger inte heller närmare vägledning när det gäller frågan vilken utredning som skall krävas och vem som skall svara för denna.

Den motsvarighet till 8§ i förslaget, som delvis finns i 24§ 1 mom jaktlagen, gäller den situationen att till följd av viss villebrådsarts utveckling *avsevärd* skada orsakas på gröda, skog eller plantering. Sådan skada är *avsevärt* lättare att konstatera än den abstrakta fara för trafikolyckor, som utgör en av grunderna för ingripande enligt 8§ i förslaget.

3.5 Länsstyrelsen i Hallands län: Nuvarande bestämmelser i dessa hänseenden är klart otillräckliga och har medfört att ingripanden som varit befogade p.g.a. trafik- och andra skaderisker inte kunnat ske. Länsstyrelsen tillstyrker därför att möjligheterna till myndighetsingripanden vidgas i dessa fall.

3.6 Länsstyrelsen i Örebro län: Beredningen föreslår att redan risken för omfattande skador av vilt eller för trafikolyckor skall vara tillräcklig grund för länsstyrelsen att ingripa genom beslut om tvångsvis avskjutning. Så-

dana möjligheter ställer länsstyrelsen inför mycket svåra avväganden. Risk för trafikolycka föreligger t.ex. så snart ett djur uppehåller sig i närheten av en trafikerad väg. Det torde alltför lätt kunna hävdas att risken är en följd av viltbeståndets storlek. Länsstyrelsen finner det rimligt att en förutsättning för dylika beslut bör vara att de ordinarie jaktmöjligheterna visat sig otillräckliga eller, i fråga om trafikolycksrisken, att faran är särskilt påtaglig. Från krav på sådana förutsättningar bör dock undantas jakt på främmande viltarter.

Enligt förslaget skall jakten genomföras av särskilt utsedda jägare i den mån jakträttsinnehavaren inte åtar sig att bedriva den. Beredningen har inte närmare redovisat hur detta skall lösas om ingen frivilligt åtar sig att genomföra jakten. Länsstyrelsen förutsätter att sådana frågor klarläggs i tillämpningsföreskrifter.

3.7 Länsstyrelsen i Jämtlands län: Lagförslagets 8§ ger länsstyrelsen möjlighet att besluta om tvångsvis avskjutning för att undvika skador eller olyckor. Det bör vara naturligt att – innan ett sådant beslut fattas och förhållandena så medger – vederbörande jakträttsinnehavare först ges möjlighet att vidta skadeförebyggande åtgärder.

3.8 Länsstyrelsen i Norrbottens län: Förslagen tillstyrkes.

3.9 Centralorganisationen SACO/SR: SACO/SR har inget att erinra mot den föreslagna bestämmelsen 8§ jaktlagen, varigenom länsstyrelsen skall kunna besluta om jakt för att minska ett viltbeståndets storlek, speciellt om någon viltart innebär allvarlig risk för skada. Dock bör av lagtexten framgå att fallvilt skall tillfalla jakträttsinnehavaren om det inte är kronans vilt.

3.10 Jägarnas riksförbund—Landsbygdens jägare: — — — Beredningen tar upp de både akuta och långsiktiga samband som föreligger mellan en hårdexploaterad miljö och viltets i många avseenden försämrade levnadsbetingelser. Med anledning därav finns anledning att överväga en förnyad översyn av gällande ersättningsregler för viltskador.

Jakten och viltvården måste få en bättre anpassning till viltskadorna än vad som för närvarande är fallet. — — — Beredningens förslag att begränsa eller helt förbjuda jakt på mindre och medelstora jaktområden kommer att förvärpa förhållandet. Dessa orimliga och helt ogrundade förslag måste därför med all kraft avvisas.

3.11 Lantbrukarnas riksförbund (LRF): LRF delar beredningens uppfattning att jakt- och viltvård skall bedrivas så att alltför individrika stammar undviks. — — —

Felaktiga regleringar och begränsningar i jakten har i vissa fall medfört okontrollerbara viltstammar som förorsakar oacceptabla skador inom jord- och skogsbruket. Det finns exempel på viltstammar förutom älg, såsom kronvilt, bäver, grävling, gäss, m. m. som medför betydande skador.

Nuvarande ersättningssystem för viltskador är enligt LRF:s uppfattning oacceptabelt. — — — Nuvarande system för ersättning av skador i gröda leder till alltför hög självrisk och samtidigt genom sin konstruktion till för låg ersättningsnivå. — — —

Under senare år har älgskadorna i skogen fått en oacceptabel omfattning både för enskilda och för samhället. — — —

— — — Den nuvarande utvecklingen inger stor oro såväl vad gäller grödskador som skador i skogen.

3.12 Skogsindustriernas samarbetsutskott (SISU): Det kan diskuteras om "påtaglig risk ... för omfattande skador ..." skall vara tillräckligt kriterium för beslut om skydds jakt. Med särskilt beaktande av den aktuella skadebilden för plant- och ungs kogar är vi dock beredda tillstyrka förslaget. Det förutsätts att en sådan bestämmelse kommer till användning först efter nära samråd med markägare, läns jaktvårds föreningen och läns vilt-nämnden.

Av större betydelse för undvikande eller minskning av skogsskador är att markägare ges möjlighet att snabbt kunna ingripa mot viltstammar och individer vars numerär och skadegörelse ej kunnat förutses i den ordinarie avskjutningen. Vinterlicenser på s. k. vandringsälgar är ett framträdande exempel.

3.13 Svenska jägareförbundet: Svenska jägareförbundet ställer sig tveksamt till den utvidgade möjligheten för länsstyrelsen att föranstalta om tvångsjakt redan "vid risk för skador". Enligt förbundets uppfattning bör föreskrivas att samråd skall ske mellan länsstyrelsen och jaktvårdsorganisation för länet.

3.14 Sveriges läns jaktvårds konsulenters förening och Jägareförbundets tjänstemannaförening: Föreningarna har inget att erinra mot förslaget att länsstyrelsen skall kunna besluta om jakt för att minska ett viltbestånds storlek om påtaglig risk finns för trafikolyckor eller för omfattande skador av vilt.

3.15 Trädgårdsnäringsens riksförbund (TRF): — — — Det är — — — ett angeläget önskemål från trädgårdsodlingens sida, att det i trakter med stor förekomst av älg och där trädgårdsodling även bedrivs, sker en minskning av älgstammen för att på så sätt minska skaderiskerna. Möjligheter borde därför finnas till en snabb avskjutning av älgar som förorsakar stora skador. — — —

Ikke minst ur rättvisesynpunkt bör nuvarande ersättningssystem för viltskador kompletteras och generella regler införas. — — — Förbundet anser det t. ex. vara helt orimligt att rådjursskador i praktiken ej ersätts medan skador orsakade av älg ersätts.

4 Åtgärder för hotade och sårbara arter

4.1 Rikspolisstyrelsen: För att komma tillrätta med den illegala jakten och handeln med sällsynta och hotade djurarter är det enligt styrelsens mening inte tillräckligt att konservatorerna föreläggs skyldighet att föra förteckning över mottagna djur av särskilt skyddsvärde samt att polisen ges rätt att kontrollera dessa förteckningar och vilka djur som finns hos konservatorerna. Konservators verksamheten bör också snarast bli föremål för auktorisation eftersom konservatorerna har en nyckelroll i vilthandeln. Därigenom skulle en del olämpliga utövare av denna näring kunna stoppas.

Styrelsen har inget att erinra mot att straffmaximum för grovt jaktbrott höjs till fängelse i två år.

4.2 Naturhistoriska riksmuseet: Museet är starkt positivt till förslaget att höja straffmaximum för grova jaktbrott till två år, varigenom preskriptionstiden förlängs till fem år.

Den registrerings- och rapporteringsplikt som föreligger från konservatorernas sida är värdefull och bör fortsatt gälla. Naturvårdsverkets admini-

stration av detta kräver en förteckning över landets konservatorer. Det är viktigt att detta inte förknippas med någon form av auktorisation. En sådan bör handhas av en branschorganisation.

I förslaget till jaktlag par. 28 föreslås möjligheter till begränsning av handeln med vilt för att skydda vissa sällsynta arter. Museet instämmer i att detta behövs. I par. 28 föreslås myndighet som regeringen bestämmer få rätt till tillträde till de lokaler där "uppstoppning" (bör heta: montering) eller annan preparering av vilt bedrivs. Detta bör dock enligt museets mening gälla endast när synnerliga skäl föreligger och då även för andra lokaler och för fordon.

— — — I betänkandet nämns uttern i förbigående som en hotad art. Det hade varit önskvärt att beredningen i sitt underlagsarbete berört de svårigheter som kan uppstå, när man önskar skyddsjakt på mink i miljöer där utter förekommer eller förhoppningsvis kan återkomma. Dels finns risk att jägaren ej skiljer på utter och mink, dels är vissa fällor som nu används för fångst av mink ej artspecifika. I museets under senare tid inkomna material av utter (ca 60 djur) är mer än 10% dödade genom illegal eller felaktig jakt (Sveriges Natur 1981, 6, s. 236) och bland dessa finns 2 uttrar skjutna som mink samt 2 dödade i mink- respektive bäverfälla. Slutligen utgör flera av de fiskeredskap som används idag ett hot mot uttrarna. Då frågan har många aspekter (hotad art, biotopförstörelse, bestämningsproblem, risk med icke selektiva fångstmetoder, konflikt med andra friluftaktiviteter) hade en mera konkret diskussion om problemen varit på sin plats.

4.3 Statens naturvårdsverk: I avsnittet "Åtgärder för hotade och sårbara arter" föreslår beredningen bl.a. att naturvårdsverket anvisas särskilda medel för utformande av åtgärdsprogram för de hotade arterna och för en prioritering och samordning av verksamheten med sådana arter. Verket som vid åtskilliga tillfällen framhållit behovet av en från statsmakernas sida ökad insats i detta hänseende hälsar detta förslag med stor tillfredsställelse. De motiv som beredningen anför och den närmare beskrivning av detta viltvårdsanslag som görs kan verket helt och hållet instämma i. — — —

Även de av beredningen föreslagna åtgärderna för att stävja illegal jakt, inklusive äggsamling, som framför allt riktas mot hotade djurarter har verket i olika sammanhang haft anledning att ingående diskutera och penetrera. Under denna period har verket samtidigt kontinuerligt erhållit sådan information från såväl enskilda som polis och åklagare att behovet av de föreslagna åtgärderna är odiskutabelt. Det finns enligt verkets mening åtskilliga tecken som antyder att den illegala jakten och förföljelsen av hotade arter har ökat. Mot bakgrund av det ovan nämnda finner verket inget behov av att närmare kommentera varje, av beredningen föreslagna, enskild åtgärd. Dessa bör enligt verkets mening snarast genomföras. Det kan dock i detta sammanhang påpekas att åtgärderna inte bör tillåtas försvåra verksamheten för enskilda, seriösa näringsutövare mer än vad som är absolut nödvändigt.

4.4 Domänverket: Mot bakgrund av den omfattning som den illegala jakten och äggsamlingen haft de senaste åren är det motiverat att införa skärpta bestämmelser för att om möjligt stoppa sådana verksamheter. Enligt domänverkets mening bör det dock föreligga misstanke om brott för att myndighet skall kunna ges den tillträdesrätt som beredningen föreslår.

4.5 Sveriges lantbruksuniversitet: Vad gäller åtgärder för hotade och sårbara arter sägs att där krävs insatser av större omfattning än vad som är

möjligt inom ramen för idag tillgängliga resurser. — — — Lantbruksuniversitetet kan inte instämma i det avsteg som beredningen här gör från det uppsatta målet att alla dessa arter skall bevaras. Detta mål skall gälla så länge de åtgärder som krävs innebär rimliga insatser av resurser eller uppoffringar.

4.6 Skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR): SJFR delar inte beredningens uppfattning att det av praktiska och ekonomiska skäl måste ske en prioritering när det gäller att bevara vårt lands naturligt förekommande viltarter. Målet bör vara att alla dessa arter skall bevaras.

4.7 Länsstyrelsen i Norrbottens län: Förslagen tillstyrkes.

4.8 Uppsala universitet: I betänkandet påpekas att illegal jakt och äggsamling ofta riktar sig mot hotade djurarter, och föreslås att detta stävjas genom en förhandskriminalisering av all konservatorsverksamhet. På annat sätt kan inte tolkas Vilt och jakts förslag att ett stående husundersökningstillstånd skulle utfärdas — — —. Detta är förmodligen ett i svenskt rättsväsende unikt förslag. Rimligen skall även fortsättningsvis misstanke om brott krävas för husundersökning, och beredningens förslag på denna punkt bör avvisas.

4.9 Svenska jägareförbundet: Beredningen har — — — föreslagit vissa särbestämmelser, framförallt för konservatorernas verksamhet. — — —

— — — Med hänsyn till dels faunabrottslighetens specifika karaktär, dels de stora ekonomiska värden som den omsätter, dels de oreparabla skador den kan förorsaka, finner Svenska jägareförbundet att specialbestämmelser bör åstadkommas som möjliggör att omedelbara åtgärder vidtas *vid misstanke om brott*. — — — Enligt jägareförbundets uppfattning bör polisen ges sådana befogenheter att den vid misstanke om illegal jakt får möjligheter att undersöka misstänkta fordon, förvaringspersedlar för vilt, lager av vilt m. m. Denna bestämmelse skall vara generell och inte rikta sig mot viss yrkesgrupp.

Enligt beredningens förslag — — — skall regeringen ha möjlighet att meddela bestämmelser som innebär att preparering av vissa slag av vilt inte får ske utan särskilt tillstånd. Enligt Svenska jägareförbundets mening är det synnerligen angeläget att det klart framgår att inte en jägare som hjälper en jaktkamrat med att ta tillvara en horntrofé eller ett kranium måste ha särskilt tillstånd för denna verksamhet.

4.10 Svenska naturskyddsföreningen: — — — Naturvårdsverket måste ta huvudansvaret för faunavården i landet. De ideella organisationerna bör även i fortsättningen aktivt medverka i arbetet, t. ex. genom att ha ansvar för olika projekt. En ordentlig plan för hela faunavårdsarbetet bör upprättas och ett planmässigt arbete snarast komma igång. Inom ramen för denna plan kan nödvändiga prioriteringar av insatserna göras.

Eventuella prioriteringar får emellertid inte leda till nedläggning av projekt som drivits under lång tid och som starkt bidragit till att förbättra förutsättningarna för några arters fortbestånd, t. ex. havsörn och pilgrimsfalk. — — —

Beredningens förslag om auktorisation av konservatorerna, som bygger på ett förslag som framförts av föreningen tillsammans med bl. a. Svenska jägareförbundet och Sveriges ornitologiska förening, tillstyrks. Föreningen tillstyrker också beredningens förslag om straffskärpningar för grova fall av illegal jakt.

4.11 Diorama-föreningen: De av jakt- och viltvårdsberedningen föreslagna åtgärderna för att förhindra illegal handel med djur slår onödigt hårt mot konservatorerna. — — —

— — — Upplysning i stället för kontroll. Staten borde stödja utbildningen av nya och äldre konservatorer. En konservatorskola varvad med praktiskt arbete och fortbildningskurser för de äldre, hade varit ett konstruktivt bidrag. Staten bör även stödja Diorama, som ju verkar i upplysningssyfte.

— — — Vi tror även på ett samarbete mellan konservatorerna och staten liknande det mellan staten och Sveriges jägare.

Hos oss finns det också planer på en auktorisation av konservatorer i syfte att höja yrkets hantverkliga kvalitet och etiska moral. — — —

4.12 Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund: Då illegal jakt ofta orsakar stort lidande hos jagade djur genom att sådant skytte ej sällan sker under dåliga ljusförhållanden, rädsla för att avlossa mer än ett skott, samt att eftersökning i flertalet fall ej företas, tillstyrkes skärpningen av straffet för grava brott mot jaktlagen till 2 års fängelse och därmed sammanhängande förlängning av preskriptionstiden till 5 år.

4.13 Sveriges jordägareförbund: I en tid då myndigheternas omfattande kontroll av medborgarna alltmera börjar ifrågasättas ter det sig olämpligt att ge myndigheterna en så vidsträckt kontroll över uppstoppning och preparering som beredningen föreslagit. Regeringens rätt att utfärda bestämmelser härom bör begränsas till yrkesmässig verksamhet av inte alltför ringa omfattning. Att myndigheterna utan vidare får rätt till tillträde till lokaler där uppstoppning eller annan preparering sker, kan inte godtagas. Det finnes inte anledning att ge myndigheterna större möjligheter till intrång i medborgarnas privatliv än vad som följer av bestämmelserna i brottsbalken om husrannsakan m. m.

4.14 Sveriges länsjaktvårdskonsulenters förening och Jägareförbundets tjänstemannaförening: Föreningarna delar beredningens uppfattning att det är orealistiskt att driva kravet att samtliga i landet förekommande viltarter till varje pris skall bevaras. En prioritering som beredningen föreslår måste därför ske och föreningarna har inget att erinra mot att naturvårdsverket på ett särskilt viltvårdsanslag anvisas medel för utformning av åtgärdsprogram för de hotade arterna och för prioritering och samordning av insatserna.

Föreningarna har heller inget att erinra mot de övriga förslag som beredningen framlägger med undantag för lagförslaget som berör konservatorernas verksamhet och som synes medföra rätt för polisen att, utan att misstanke om brott föreligger, göra husrannsakan hos konservatorerna.

5 Vården av älgstammen

5.1 Riksåklagaren: — — — Det nya system, som beredningen föreslagit, torde, om det antas, leda till att älgjakten kommer att äga rum på större jaktområden samt att länsstyrelsernas arbetsbelastning med älgjakten kommer att i hög grad minska. Det är att beklaga att full enighet inte har kommit att råda inom beredningen om förslaget.

5.2 Rikspolisstyrelsen: Styrelsen ansluter sig till beredningens förslag om att flerårstillstånd skall kunna utfärdas beträffande älgjakten inom jaktområdena. — — — Enligt styrelsens uppfattning bör det nya älgjaktssystemet införas även inom renskötselområdena.

5.3 Statens naturvårdsverk: — — — Naturvårdsverket kan — — — tillstyrka att älgjakten i framtiden i huvudsak organiseras enligt de riktlinjer som beredningen föreslår i sitt betänkande.

I vissa detaljer har dock verket en avvikande uppfattning. Motiven för en något överdriven favorisering av större licensområden framför mindre sådana är dåligt underbyggda. Naturvårdsverket anser att inom alla licensområden bör man i möjligaste mån få bedriva jakten på samma villkor. Dvs. de bör ha samma jakttid och samma arealanpassade tilldelning. Även ett litet område kan ha anledning att förlägga jakten till ett skadetillfälle och några skäl att utelämna smärre licensområden vid en eventuell extra-tilldelning finns inte. Tvärtom bör de små licensområdena erhålla en välvillig behandling i syfte att stimulera till ökad samverkan bland mindre "kalvområden".

En viss åtskillnad måste dock göras när det gäller flerårslicenserna. Områdets storlek har inte avgörande betydelse vilket däremot dess stabilitet har. Skall flerårslicenser tillämpas, måste det ovillkorligen finnas bestämmelser som möjliggör en lösning av områdets omfattning under licensperioden. Vikten av detta krav har klart framgått av försöksverksamheten med reglerad älgjakt i framför allt Norrbottens län.

Ett av kraven för att få registrering som särskilt licensområde anges vara att sökanden inte redan har möjlighet att jaga inom ett licensområde. Detta anser emellertid verket vara ovidkommande. Syftet med särskilda licensområden är att söka få till stånd ökad samverkan i det större område inom vilket berört älgjaksområde är beläget. Denna strävan skall självfallet inte få påverkas av sökandens möjligheter till licensjakt på annat håll.

Slutligen ansluter sig naturvårdsverket till uppfattningen att det föreslagna jaktsystemet även bör införas inom renskötselområdena. — — —

Ledamoten Pär Granstedt anför i reservation bl. a.: — — — Älgstammen är f. n. mycket stor och det går inte att hävda att begränsningen är nödvändig av viltvårdsskäl. Argumentet att det nuvarande systemet motverkar strävandena att få till stånd större licensområden är knappast heller hållbart, eftersom den fria jakten är begränsad till 3–5 dagar.

Kvar står att den föreslagna begränsningen framstår som ett onödigt ingrepp i enskild rätt. Jag anser därför att naturvårdsverket bort uttala sig för att den nuvarande tilldelningen på en vuxen och en kalv också fortsättningsvis skall gälla för de jaktområden som är för små för tilldelning på licens.

5.4 Domänverket: — — — Beredningens förslag tillstyrks.

5.5 Statskontoret: — — — Statskontoret vidhåller dock tidigare uppfattning att den nuvarande modellen med s. k. reglerad älgjakt kompletterad med ADB-stöd på sätt som beskrivits i verkets rapport "ADB mm för rationalisering inom länsstyrelserna", (1981:22), avsnitt 9, skulle tillgodose det informationsbehov som föreligger och genom att vara administrativt enklare medföra lägre kostnader för verksamheten. Ett system med endast anmälningsplikt och ett väl utvecklat ADB-stöd skulle vara betydligt enklare att administrera för både myndigheter och jaktvårdsorganisationer. — — —

Beträffande det nu föreliggande förslaget delar statskontoret beredningens uppfattning att flerårslicenser för älgjakten är ett eftersträvarsvärt mål. Statskontoret ifrågasätter emellertid om inte en sådan ordning borde kunna tillämpas redan från början. Möjligheterna att med hög grad av exakthet kunna förutse avskjutningsbehovet kommer sannolikt alltid att vara förknippade med en icke obetydlig osäkerhet. Dessutom är det känt

att den verkliga avskjutningen inom licensområden i genomsnitt är ca 80 % av tilldelningen. Utnyttjandegraden ligger som regel i intervallet 70–95 %. Statskontoret menar därför att det kan finnas anledning överväga det mera schablonartade och enklare tilldelningsförfarande som flerårslicenser skulle medföra. Därigenom blir det en bättre samklang mellan det underlag som ligger till grund för tilldelningen och den tilldelning som faktiskt beslutas.

Statskontoret är, på särskilt uppdrag, berett att utifrån de materiella regler för den framtida jaktens bedrivande som regering och riksdag fastställer, medverka i utvecklingen av ett ev. ADB-stöd.

5.6 Länsstyrelsernas organisationsnämnd (LON): Enligt LON:s mening är det tveksamt om beredningens förslag om administration av älgjakten innebär en förenkling. Visserligen torde det totala antalet ärenden bli mindre genom att registreringen av generella områden slopas. Registreringen av s.k. särskilda licensområden kan dock bli krävande genom att prövningen av de särskilda områdena blir svårbedömd. Bl.a. kan skälen för vägrad anslutning till licensområden behöva vägas in i bedömningen.

5.7 Hovrätten för Nedre Norrland: — — — vill hovrätten uttala viss tveksamhet inför beredningens förslag till nytt system för älgjakten. Hovrätten instämmer i beredningens åsikt att älgjakten skall vara produktionsanpassad och att den i så stor utsträckning som möjligt skall bedrivas i stabila former inom större markområden. Det är därför angeläget att regelsystemet får en utformning som stimulerar till samverkan mellan sådana jakt-rättsinnehavare som har små marker. Enligt hovrättens mening har beredningen inte till fullo lyckats konstruera ett sådant system. Hovrätten avser härvid reglerna om särskilda licensområden. — — — Det föreligger — — — en påtaglig risk för att antalet ansökningar om särskilda licensområden kommer att bli mycket stort vilket medför en betungande administration. Även antalet registreringar av dylika områden kommer att bli stort vilket kommer att spolia grundtankarna i beredningens förslag. Hovrätten avstyrker därför förslaget såvitt avser bestämmelser om särskilda licensområden.

5.8 Sveriges lantbruksuniversitet: Rent allmänt måste om detta först sägas att skötseln av älgstammen knappast i första hand är ett administrativt problem. — — — Självfallet kan man inte, utan en verklig kunskap om hur många älgarna är i ett område, hur könsfördelningen är och hur snabbt beståndet tillväxer, med administrativa beslut ge en riktig tilldelning av licenser för en lämpligt reglerande avskjutning. — — —

Ett krav för att få ett fungerande älgjaktssystem är således kunskaper om älgbeståndet. — — — Lantbruksuniversitetet, som har en betydande kompetens inom inventeringsområdet, är om resurser ställs till förfogande berett att medverka i ett sådant forsknings- och utvecklingsarbete. Vidare är det nödvändigt att bättre kunskap tas fram om den generella dynamiken i älgbestånd och om de faktorer som påverkar denna.

5.9 Skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR): Vad beträffar beredningens förslag till åtgärder för skötsel av älgstammen vill SJFR framhålla att det är väsentligt att man ytterligare ökar kunskapen om älgbeståndet och orsakerna till fluktuationer i älgpopulationerna. Därvid kan Sveriges lantbruksuniversitet, som har en stor kompetens för den typ av undersökningar som erfordras, göra en betydande insats. — — —

5.10 Länsstyrelsen i Stockholms län: Ledamoten Knut Nilsson anför i reservation: Länsstyrelsen anser inte att den i sig vällovliga målsättningen att skapa älgjaksområden skall behöva innebära automatiskt växande områdesstorlekar. Länsstyrelsen finner inte heller det motiverat med en begränsning av den generella tilldelningen till jaktmarker, som är för små för tilldelning på licens till att gälla enbart kalv. Inga vägande skäl talar för en sådan försämring för de små jakträttsägarna varför nuvarande tilldelning på en vuxen älg och en kalv även fortsättningsvis bör gälla.

5.11 Länsstyrelsen i Uppsala län: Beredningen framhåller att föreslagna förändringar i registreringen av älgjaksområdena innebär en förenklad administration. I princip skall enbart licensområden vara registrerade medan registreringen av generella områden skall upphöra. Dock föreslår beredningen att generella områden av viss storlek skall kunna registreras även i fortsättningen om särskilda omständigheter är för handen. Prövningen i sådana ärenden kan förväntas bli synnerligen besvärlig. Även om antalet ärenden inte skulle bli särskilt stort innebär svårighetsgraden vid bedömningarna samt arbetskrävande utredningar av beviskaraktär m. m. att arbetsbördan totalt sett ändå blir anseelig. Härigenom kan den förenkling av administrationen beredningen räknat med totalt sett komma att bli av så blygsam omfattning att beredningens målsättning knappast kan nås. Länsstyrelsens egna budgetmedel skulle för övrigt inte förslå utan en anseelig förstärkning, något som beredningen ställt sig avvisande till. Med hänsyn härtill bör enligt länsstyrelsens uppfattning endast registrering av ordinära licensområden komma i fråga.

5.12 Länsstyrelsen i Södermanlands län: Beträffande frågan om val av styrmedel vill länsstyrelsen i första hand förorda att älgjakt sker inom föreslagna licensområden och kalvjaktområden. Länsstyrelsen är däremot tveksam till införande av dispensområden. Modellen synes inte vara förenlig med strävan att ha enklast möjliga administration. Den torde i realiteten inte heller vara de mindre markägarnas och jakträttsinnehavarnas enda framtida möjlighet till älgjakt med hänsyn till beredningens förslag till jakt inom licensområden och kalvjaktområden. Arbetet för samgående över fastighetsgränserna skulle dessutom kunna komma att motverkas. Älgjaksförslaget vilar på grunden att markägare/jakträttsinnehavare samverkar för en god älgvård.

I andra hand förordar länsstyrelsen reglerad älgjakt enligt försöksverksamhet bedriven i Kronobergs, Västmanlands och Norrbottens län.

5.13 Länsstyrelsen i Östergötlands län: Länsstyrelsen avstyrker beredningens förslag angående älgjakten och administrationen av jaktfrågorna. — — — Fastän vissa ansatser till förenklingar gjorts kan det befaras att systemet som helhet varken medför förenklingar eller kostnadsbesparingar. Länsstyrelsen anser därför att förslagen bör ytterligare genomarbetas.

5.14 Länsstyrelsen i Kalmar län: Beredningen föreslår att areal- och arronderingskraven på minsta licensområde skärps under en övergångsperiod av längst tre år. — — —

Enligt länsstyrelsens åsikt är förslaget onödigt. Som licensområde bör registreras välarronderade markområden som medger avskjutning av minst ett vuxet djur per år. En anpassning av kraven för att erhålla registrering som licensområde med hänsyn till älgstammens storlek bör även fortsättningsvis kunna ske löpande vid registreringsprövningen som för närvarande utan att särskilda regler härför tillskapas.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att större jaktområden skall kunna medges flerårstillstånd för att stimulera ett ökat samarbete mellan jägarna. — — — Länsstyrelsen vill i detta sammanhang — med hänsyn till älgstammens storlek och stadga — väcka frågan om att försöksvis inom större jaktområden i län med riklig älg tillgång medge licensinnehavarna rätt att själva bestämma avskjutningens storlek. Endast licensjakttidens längd skall fastställas av myndigheterna. Detta bör kunna regleras genom särskilda bestämmelser i jaktidsförordningen.

Enligt beredningen skall större jaktområden under vissa förutsättningar kunna medges en längre jakttid än övriga licensområden. Länsstyrelsen finner att förslaget är motiverat.

Beredningens förslag innebär, att vuxna älgar inte får fällas inom de områden som ej registrerats som licensområden. Med hänsyn till den traditionella uppfattningen om jakträttens innehåll i Sverige och intresset av att tillgodose också de mindre jaktområdenas önskemål om att ha möjlighet att fälla även vuxet djur, kan det ifrågasättas om inte dessa områden skall medges rätt att fälla ett vuxet djur förslagsvis vart tredje år. — — —

Beredningen föreslår att länsstyrelsen bör ges möjlighet till att, om det finns särskilda skäl, övergångsvis för viss älg tilldelning registrera även mark som inte uppfyller kraven för de vanliga licensområdena. — — —

Under främst de senaste två åren har en uppsplittring av licensområden skett. Det kan enligt länsstyrelsens mening inte anses vare sig lämpligt eller motiverat att genom en undantagsregel tillskapa en möjlighet för bl. a. dessa mindre områden att erhålla registrering som licensområde. — — — Länsstyrelsen avstyrker — — — förslaget rörande möjlighet att erhålla registrering som särskilt licensområde. — — —

5.15 Länsstyrelsen i Kristianstads län: Det nya systemet för älgjakten som beredningen föreslår bör enligt länsstyrelsens mening godtas vad beträffar systemets huvudkomponenter — — —

— — — Överhuvudtaget har jägarna i länet ofta förklarat sig positiva till nuvarande system med samordnad älgjakt trots att detta onekligen är administrationstungt. Bl. a. upplevs nuvarande kartregistrering av älgjaksområden som en värdefull informationskälla. Med hänsyn härtill får det anses angeläget att också i det nya systemet ha en kartregistrering som i stort motsvarar nuvarande registrering.

— — — Frågan har väckts om man inte bör kunna ange vissa zoner där det bör sättas som mål att nedbringa älgstammen i möjligaste mån. Som exempel har nämnts betydande fruktodlingsdistrikt på Österlen där fruktodlingen måste tillerkännas klar prioritet gentemot viltvårdsintresset. Här bör ges möjlighet att i angivna syfte regionalt tillämpa särskilda normer vid licensgivning liksom även i fråga om medgivanden att fälla skadegörande djur utom vanlig jakttid. — — —

Beredningen föreslår att marker som inte uppfyller de vanliga kraven för registrering som licensområden skall kunna registreras som särskilda licensområden om särskilda skäl härför föreligger. Ärenden om registrering av sådana särskilda licensområden synes bli mycket svårbedömda. — — — Här anser länsstyrelsen att prövningen om ett område skall kunna registreras som särskilt licensområde främst bör grunda sig på områdets beskaffenhet i jaktligt hänseende. Det kan finnas områden som inte fyller de krav som ställs för vanlig licens men där det dock bedöms skäligt att ge en tilldelning på en vuxen älg under en treårsperiod under förutsättning att jakträttsinnehavet är oförändrat under perioden. Att däremot, såsom beredningen menar, fästa särskilt avseende vid rent personliga omständighe-

ter skulle avsevärt försvåra prövningen av hithörande licensärenden. Beträffande principerna för bedömningen av frågor om särskilda licensområden efterlyser länsstyrelsen, för att behandlingen av dessa ärenden skall underlättas, mer klargörande besked.

Enligt beredningen skulle dess förslag medföra en betydligt förenklad jaktadministration. Detta stämmer dock icke. Målsättningen att åstadkomma en enkel administration har inte kunnat uppnås. Visserligen minskar ärendemängden rent kvantitativt genom att nuvarande registrering av s. k. generella områden faller bort. Dessa ärenden har dock genomsnittligt varit betydligt enklare att bedöma än licensärendena i vilka det krävts prövning av vilka djur (antal och kön m.m.) som skolat tilldelas. Beredningen betonar vidare att det nya systemet innebär fler licensområden. Man måste här också räkna med att åtskilliga generella områden begärs bli överförda till s. k. särskilda licensområden, något som ytterligare ökar antalet licensärenden.

5.16 Länsstyrelsen i Malmöhus län: Beredningens förslag innebär bl. a. att man främjar bildandet av nya licensområden för älgjakt, medan de generella områdena slopas. Länsstyrelsen ställer sig bakom detta förslag. Man föreslår emellertid också att det skall kunna bildas s. k. särskilda licensområden för områden som inte fyller kraven för vanliga licensområden. — — — Länsstyrelsen anser — — — att, om man skall ha dessa särskilda licensområden, måste kraven på dessa preciseras bättre.

5.17 Länsstyrelsen i Hallands län: Beredningen menar att det föreslagna systemet kommer att minska det administrativa arbetet. Länsstyrelsen vill starkt ifrågasätta detta. — — —

Främst på grund av reglerna om de särskilda licensområdena kommer även fortsättningsvis kravet på produktionsanpassad jakt inom de enskilda områdena inte heller att kunna uppfyllas. — — —

Genom de oförmånliga reglerna för de områden som inte godtas varken som licensområden eller som särskilda licensområden kan det föreslagna systemet förväntas medföra en större benägenhet till samverkan. Det kan emellertid antas att relativt många jägare kommer att gå miste om möjligheten att fälla vuxna djur. Dessa jägare kommer därigenom inte att uppleva jakten som meningsfull.

Länsstyrelsen instämmer i beredningens bedömning av vilka krav som bör ställas på ett framtida älgjaktssystem. Mot bakgrund av vad som anförts ovan anser länsstyrelsen emellertid inte att den av beredningen föreslagna modellen är helt tillfredsställande.

Den samordnade älgjakten är inte heller något fullt godtagbart system för framtiden. Delar av detta system såsom den obligatoriska registreringen bör emellertid vara kvar. En i förhållande till de enskilda jaktområdena mera produktionsanpassad jakt bör vidare införas. Detta kan ske genom flerårslicenser, som gör det möjligt för de mindre områdena att under en två- eller treårsperiod fälla ett vuxet djur. — — —

Sammanfattningsvis vill länsstyrelsen, i stället för den av beredningen föreslagna modellen, förorda ett älgjaktssystem som bygger på en- eller flerårslicenser utan ansökningsförfarande men med bibehållet register som underlag för datarutiner.

5.18 Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län: — — — Beredningens förslag innebär i vissa avseenden en ökad administration, som länsstyrelsen ifrågasätter behovet av. Så t. ex. föreslås att som ett led i beredningen av jaktärenden skall tillskapas lokala samrådsorgan, som skall utgöra remissinstans till länsstyrelsen.

I detta sammanhang vill länsstyrelsen framhålla vikten av att älgstammen hålls på en lämplig nivå särskilt med hänsyn till trafiksäkerhetsintresset. — — — En minskning av älgstammen är också väsentlig med hänsyn till de skador som älg förorsakar inom jord- och skogsbruket.

Länsstyrelsen tillstyrker med dessa påpekanden beredningens förslag.

Ett mera radikalt besparingsalternativ skulle dock kunna vara att helt slopa registrering av älgjaksområden och i stället införa allmän jakttid även vid älgjakt.

5.19 Länsstyrelsen i Älvsborgs län: Beredningens förslag innehåller till viss del förslag till förenklingar men också förslag som innebär ett visst merarbete för länsstyrelsen. Sammantaget bedömer länsstyrelsen inte att det administrativa arbetet kommer att minskas med beredningens förslag. Länsstyrelsen vill i detta sammanhang erinra om det förslag till organisation om älgjakten som länsstyrelsen lade fram i yttrandet över statens naturvårdsverks förslag den 12 december 1980 till framtidens älgjakt.

Länsstyrelsens förslag innebar bl. a. följande.

— — — Jakt efter vuxen älg sker efter tillstånd av länsstyrelsen (licens). Sådan jakt får bedrivas endast på områden som, på samma sätt naturvårdsverket föreslår, kan tilldelas älg enligt för området lämpliga biologiska avskjutningsnormer. Den som avser att bedriva älgjakt gör före januari månads utgång en anmälan om detta på särskild blankett vari han också på heder och samvete uppger på vilka fastigheter jakten avses bedrivas samt arealen fördelad på åker och övrig mark. — — — Uppgifterna förs in i ett ADB-register i enlighet med vad som nu sker i detta län. — — — När anmälningstiden gått ut framställs datalistor som anger antal områden och areal samt föregående års tilldelning och avskjutning per älgvårdsdistrikt. Materialet översänds till jaktvårdssammanslutning i länet och tjänar där till ledning för förslaget till älgtilldelningen för hela älgvårdsdistriktet. Jaktvårdssammanslutningen lämnar förslag på avskjutningsram till länsstyrelsen avseende vuxna djur. Länsstyrelsen hör länsälgnämnden som gör en regional bedömning om älgstammens utveckling och väger bl. a. in trafikolyckor och skördeskador samt lämnar förslag till länsstyrelsen på ram för hela länet. Den sålunda föreslagna avskjutningen matas in i ADB-registret som fördelar älgarna efter områdenas inmatade arealuppgifter. Eventuellt görs en viss viktning av arealen icke älgmark. — — —

— — — Jaktledaren får underrättelse om preliminärt tilldelningsbeslut, ges tillfälle till erinringar och får slutligen en definitiv tilldelning med besvärsrätt till naturvårdsverket.

Länsstyrelsen vidhåller att en administration av älgjakten i huvudsak enligt denna modell innebär en smidig hantering utan att målen med älgstammens vård behöver överges.

På beredningens förslag i övrigt har länsstyrelsen följande synpunkter.

Det förefaller rimligt att de jaktlag som trots ansträngningar inte lyckas etablera samverkan med omgivande jaktlag skall få möjlighet att jaga även vuxet djur. Länsstyrelsen är — — — mot bakgrund av den många gånger dokumenterade oenighet som finns såväl inom som mellan olika jaktlag, orolig att den mycket grannliga prövning som måste ske innan jakt på särskilda licensområden kan beviljas kommer att ta alltför stora resurser i anspråk. — — — Länsstyrelsen vill därför bestämt avstyrka förslaget om inte länsstyrelsen tilldelas särskilda medel för att finansiera detta merarbete.

5.20 Länsstyrelsen i Skaraborgs län: — — — I motsats till vad Skaraborgs

distrikt av Jägarnas riksförbund/LJ anför, anser länsstyrelsen att beredningens förslag ger administrativa fördelar i jämförelse med nuvarande system i länet. Länsstyrelsen delar Skaraborgs läns jaktvårdsförenings och länsälgnämndens uppfattning att förslaget också tillgodoser de övriga grundprinciperna för vården av älgstammen på ett godtagbart sätt. Länsstyrelsen tillstyrker således beredningens förslag till älgjaktssystem.

5.21 Länsstyrelsen i Värmlands län: Länsstyrelsen finner det föreslagna registreringsförfarandet beträffande de s. k. särskilda licensområdena vara alltför omständligt. — — — Länsstyrelsen anser att förfaringssättet vid bildandet av särskilda licensområden bör vara schabloniserat i väsentligt högre grad än vad beredningen föreslår. Även med hänsyn till att kravet på likformighet av registreringen mellan olika delar av länet enligt länsstyrelsens mening bör ställas högt är det angeläget att lokala subjektiva bedömningar i ej för stor utsträckning läggs till grund för registreringsbesluten.

— — — Enbart ett slopande av de generella områdena ger — — — inte den stora administrativa besparingseffekt som har förutsatts. Den nya registreringsformen "särskilda licensområden" och vissa andra tillkommande arbetsuppgifter torde komma att uppväga de besparingseffekter som i övrigt är inbyggda i älgjaktsförslaget.

Med hänsyn till att en betydande administration således kommer att kvarstå är det nödvändigt att länsstyrelsen även fortsättningsvis erhåller erforderliga ekonomiska resurser.

5.22 Länsstyrelsen i Örebro län: — — — Länsstyrelsen har redan i yttrande den 16 oktober 1981 över naturvårdsverkets förslag "Framtidens älgjakt" uttalat att det varit naturligtast att använda den reglerade älgjakten som utgångspunkt för den framtida organisationen. I det nu föreslagna systemet finns ett inslag av allmän jakt kvar. Förslaget innehåller helt nya och oprovade lösningar. Dessa synes åtminstone delvis ha karaktär av kompromisser och kunna medföra svårigheter för länsstyrelserna vid tillämpningen.

Beredningen har föreslagit att även mark, som inte uppfyller kraven för licensområden, skall kunna registreras som sådant område om jakträttsinnehavaren, trots försök inte lyckats få sin mark ansluten till angränsande jaktområden. Enligt länsstyrelsens bedömning finns det en uppenbar risk att en sådan bestämmelse skulle uppväga den minskning av arbetsbördan som slopandet av registreringen av "generella" älgjaktsområden skulle innebära. — — — Prövningen av dessa ärenden skulle — — — ställa länsstyrelsen inför stora svårigheter när det gäller att avgöra om jakträttsinnehavarna gjort tillräckliga försök för att få sin mark ansluten. — — —

Av skäl som ovan anförts avstyrker länsstyrelsen förslaget i denna del. Om en undantagsbestämmelse anses önskvärd, bör den utformas så att den inte medför de ovan påtalade svårigheterna för de prövande myndigheterna.

Ledamoten Lars Berge-Kleber anför i reservation: Undertecknad anser att de sakliga skälen för att bibehålla den samordnade älgjakten i nuvarande utformning är så starka att det inte finns någon anledning att ändra på den ordning som nu gäller. — — —

5.23 Länsstyrelsen i Västmanlands län: Jakt- och viltvårdsberedningens förslag till älgjaktssystem är en klar förbättring i förhållande till det nu i flertalet län tillämpade systemet "Samordnad älgjakt".

Länsstyrelsen anser fortfarande att det i Västmanlands län under många år prövade systemet "reglerad älgjakt" är bättre än föreslagna system med

hänsyn bland annat till att registrering av jaktområden inte förekommer, vilket medför minskat arbete. Länsstyrelsen vill inte motsätta sig att beredningens förslag till älgjakt genomföres i de län som har samordnad älgjakt, med undantag dock av de föreslagna särskilda licensområdena.

Länsstyrelsen föreslår att nuvarande system "reglerad älgjakt" får fortsätta att användas i försökslänerna jämsides med det nya älgjaktssystemet i övriga län. Skulle så ej ske måste särskilt anslag i likhet med vad som tidigare skett i andra län lämnas för kostnader för registrering av älgjaktområden i Västmanlands, Kronobergs och Norrbottens län.

— — — Enligt länsstyrelsens mening är särskilda licensområden ägnade att fördröja samgåendet i jaktområden. Det skulle också för länsstyrelsen bli svårt att bedöma om verkligen ansträngningar gjorts att komma med i ett jaktområde. Länsstyrelsen befarar att dessa ärenden skulle kunna medföra onödiga administrativa svårigheter. Länsstyrelsen avstyrker förslaget om särskilda licensområden.

5.24 Länsstyrelsen i Kopparbergs län: Länsstyrelsen tillstyrker att älgjakten i princip skall bedrivas inom licensområden. Lämpligheten av den föreslagna övergångsperioden av längst tre år under vilken areal- och arronderingskraven på minsta licensområde bör skärpas kan dock ifrågasättas. Det i betänkandet angivna målet att vid övergångstidens slut kunna kräva att ett licensområde skall medge avskjutning av minst ett djur per år vid en balanserad älgstam anser länsstyrelsen svårigen kunna uppnås under denna korta period.

Möjligheten att kunna ge jaktvårdsområden och motsvarande licensområden flerårstillstånd tillstyrkes av länsstyrelsen. Detta bör kunna avlasta länsstyrelsen arbete samtidigt som det kan vara en stimulans för jägarna.

Beträffande älgjakt på marker som inte ingår i licensområden har länsstyrelsen inget att erinra mot förslaget att endast årskalvar får fällas under en begränsad tid.

Älgjakt inom särskilda licensområden ställer sig länsstyrelsen däremot tveksam till. Det kan finnas en risk att möjligheten att bedriva älgjakt inom särskilt licensområde ter sig så gynnsam för en del jägare att den motverkar samordningsintentionerna. Länsstyrelsen anser att ett samgående till jaktligt stabila områden är av sådan betydelse att, om möjlighet till undantag från huvudregeln skall kunna medges, skall detta ske med stor restriktivitet. Kommer inte jakträttsinnehavarna överens bör i första hand de lokala jaktorganen hjälpa till att åstadkomma ett samgående. I de fall då särskilt licensområde medgetts av länsstyrelsen bör detta inte arealmässigt kunna ändras förrän tre år förflutit om inte synnerliga skäl föreligger. Årliga förändringar motverkar den förenkling i tillståndssystemet som beredningen vill åstadkomma.

5.25 Länsstyrelsen i Gävleborgs län: På fastigheter som varken uppfyller kraven på licensområde eller särskilt licensområde och som därför inte registreras, föreslår beredningen att jakt efter älgkalv skall få ske.

Länsstyrelsen anser att det skall ges möjlighet att också på dessa fastigheter skjuta vuxet djur.

Länsstyrelsen vill understryka att kartan vid registreringen är det viktigaste dokumentet. Det kartmaterial som idag finns hos länsstyrelsen uppfyller enligt länsstyrelsens bedömning ett minimikrav. Länsstyrelsen kan därför inte acceptera beredningens tankar på att karthållningen i framtiden inte behöver ha den nuvarande omfattningen.

5.26 Länsstyrelsen i Västernorrlands län: Det föreslagna systemet för älg-

jakten är en rimlig kompromiss mellan de skilda intressen som olika jägargrupper har. Det hade varit önskvärt att finna ett system som innebär ännu mindre administration. Detta förefaller dock inte vara möjligt om man i tillräcklig grad skall beakta de intressen som jakträttsinnehavarna på mindre marker har. I vårt län kan förväntas att ett stort antal jakträttsinnehavare på nuvarande generella älgjaksområden kommer att ansöka hos länsstyrelsen om att få bilda särskilda licensområden. På de generella områdena jagar i förhållande till arealen fler jägare. De som jagar i licensområdena torde i många fall inte vilja medge att samtliga, som har jagat på ett angränsande generellt område, i fortsättningen får jaga i licensområdet. Jägarna på det generella området torde då många gånger välja att ansöka om särskilt licensområde. Under en övergångstid bedöms därför vår länsstyrelse få mycket arbete med att pröva sådana ansökningar.

Även om länsstyrelsens nuvarande register över älgjaksområdena har ett betydande värde för enskilda och myndigheter m.fl., är det av ekonomiska skäl angeläget att arbetet med registreringen minskas. Förslaget att ett nytt, förenklat system för registrering skall utarbetas är därför positivt.

5.27 Länsstyrelsen i Jämtlands län: Den enighet om den skissade modellen på organisation av älgjakten som rätt inom beredningen, det angelägna i att på allt sätt söka skapa ökad samverkan i fråga om älgjakten samt möjligheterna att under vissa förhållanden få bedriva jakt inom särskilda licensområden gör att länsstyrelsen ställer sig i princip positiv till modellen. Systemet bör kunna fungera på ett hyggligt sätt, främja samverkan och ställa ett måttligt krav på administrativa insatser.

Länsstyrelsen vill i sammanhanget påpeka att ordningen med särskilda licensområden kan innebära att det i ärenden uppkommer besvärliga bevisfrågor, att utredningar blir omständliga och att det stundtals blir svårt att få fram tillfredsställande beslutsunderlag. Emellertid är detta ofrånkomligt vilket system man än väljer.

Ledamoten Stina Eliasson anför i reservation att hon biträder den mening som Bernt Lindqvist i beredningen och Alf Johansson i länsälgnämnden förespråkat, nämligen att den samordnade älgjakten bör behållas i nuvarande utformning.

5.28 Länsstyrelsen i Västerbottens län: Det verkligt allvarliga är — — — den klara tendensen till uppsplittring av jaktenheter. Att hejda detta är nödvändigt om man skall kunna nå den samling kring älgjakten som blir allt nödvändigare. På grund härav förefaller det alltså uteslutet att man skall kunna tillåta det nuvarande "systemet" att bara fortsätta.

De nya lösningar utredningen presenterar synes väl underbyggda och de bör kunna allvarligt prövas. Det är fråga om att ge jägarna påtagliga incitament för att gå samman, där man inte tidigare gjort det och för att hejda de avhopp som nu på sina håll hotar möjligheterna till en konstruktiv fortsättning. Systemet måste också byggas upp så att det håller i framtiden. Flera experiment är inte tillrådliga.

Länsstyrelsen tillstyrker ett nytt älgjaktssystem i enlighet med utredningens förslag.

5.29 Länsstyrelsen i Norrbottens län: Det förslag till system för älgjakten som beredningen föreslår kan länsstyrelsen i allt väsentligt tillstyrka. Systemet lämnar stor frihet åt länsstyrelserna att anpassa jakten till de förhållanden som för tillfället råder i länet. En viktig del i detta system utgör länsstyrelsens möjlighet att bestämma jakttiden. Beredningen föreslår att regeringen ska fastställa tidpunkten för älgjaktens början. Länsstyrelsen

utgår från — till skillnad mot vad som idag gäller för området ovan lappmarksgårnsen — att början av den jakttid länssstyrelsen bestämmer inte måste sammanfalla med den tidpunkt regeringen ställer utan kan läggas senare.

Det föreslagna systemet torde i större utsträckning än vad som idag är fallet kunna öka de enskilda jägarnas förståelse för de avskjutningsnormer som varje år bestämmes. Detta är mycket viktigt eftersom det är jägarna som är det verkställande organet för att de önskvärda avskjutningarna av älgstammen ska uppnås. — — —

Länssstyrelsen har uppmärksammat att det finns en benägenhet hos jägarna att från det ena året till det andra byta jaktlag. Detta medför ett förhållandevis stort merarbete för länssstyrelsen eftersom varje byte medför förändringar i två licensområden. För att om möjligt bibehålla redan bildade licensområden oförändrade borde det ifrågasättas om inte en avgift skulle utgå för varje ansökan som medför att en omregistrering av licensområden måste ske.

5.30 Lunds universitet: — — — Vi accepterar för att förenkla administratio-
nen förslaget att differentiera älgavskjutningen på så sätt att vuxna djur får
endast skjutas inom licensområden medan årskalvar får skjutas på marker
som inte ingår i licensområdena.

5.31 Stiftelsen i Härnösand: Såväl jägare som naturintresserade i öv-
rigt torde inte resa någon invändning mot "produktionsanpassad" avskjut-
ning. Detta gäller väl i huvudsak även förslaget att oregistrerade områden
bör få begränsade jaktmöjligheter. Det torde dock möta praktiska svårig-
heter att få redan registrerade områden att acceptera anslutning av jägare
som idag inte har fastigheter av tillräcklig storlek. — — —

5.32 Centralorganisationen SACO/SR: Med tanke på målet att älgstammen
skall beskattas genom produktionsanpassad avskjutning tillstyrker SA-
CO/SR beredningens förslag om helt licensierad jakt. — — — Bl.a. efter-
som i förhållande till arealen fler jägare jagar på nuvarande generella
älgjaktområden kan förutses att en del av dessa jakträttsinnehavare och
deras gäster inte kommer att accepteras i nuvarande licensområden. Det kan
befaras att länssstyrelserna under flera år framåt får ta ställning till många
ansökningar om älgjakt inom särskilda licensområden. Enligt SACO/SR:s
mening har beredningen inte tillräckligt beaktat de krav som kommer att
ställas på personal m.m., vilka den helt licensierade älgjakten medför.

Beträffande licensområdes storlek ifrågasätter SACO/SR förslaget att
sänka kravet så långt att ett område som inte årligen tål beskattning av
minst ett vuxet djur, skall få registreras som licensområde. Förslaget kan
motverka samordning i större licensområden som krävs för årlig tilldelning
av ett vuxet djur.

SACO/SR anser det vara rationellt att medge flerårstillstånd, med det
påpekandet att för andra licensområden än sådana som utgör jaktvårdsom-
råde eller består av fastighet(er) med en ägare, torde krävas någon form av
garanti för att licensområdet inte förändras under den tid tillståndet gäller.

5.33 Jägarnas riksförbund—Landsbygdens jägare: Beredningens älgjaks-
förslag har tillkommit utan saklig grund. Beredningen bortser helt från de
mycket goda resultat som försöksverksamheten med samordnad älgjakt
har gett. — — — Den samordnade jaktformens synnerligen goda resultatsut-
fall utelämnas helt från redovisningen. Det borde varit både en självklar
uppgift och en skyldighet för beredningen att redovisa de resultat som

framkommit från den av regering och riksdag påbjudna försöksverksamheten. Så har dock inte skett, vilket är högst anmärkningsvärt.

Den samordnade älgjakten har fungerat bra över all förväntan. Detta framgår med all önskvärd tydlighet av den faktaredovisning från den samordnade älgjakten som i bilagor följer detta remissyttrande. Minst 70 % av landets jägare vill ha samordnad älgjakt. Ingen annan älgjaksform har vunnit sådant gillande bland landets jägare. Även jägare i de tre helt reglerade länen föredrar samordnad älgjakt framför sin egen reglerade jakt, se bilagor.

Beredningens älgjaksförslag måste definitivt avvisas. Jägarnas riksförbund—Landsbygdens jägare yrkar på det allra bestämdaste att den samordnade älgjakten införs som enhetlig jaktform för hela landet. De mycket speciella problem som föreligger inom vissa delar av renbetesområdena torde ge anledning till vissa undantagsregler för dessa områden.

Riksförbundet yrkar på det bestämdaste att den samordnade älgjakten fastställs att i nuvarande utformning gälla för hela landet.

5.34 Landsorganisationen i Sverige (LO): En försöksverksamhet med olika älgjaktssystem har bedrivits i tre län sedan 1976. Beredningen redovisar inte hur utfallet av denna försöksverksamhet varit. Norlinggruppen vid Socialhögskolan i Göteborg har undersökt jägarnas inställning till de olika jaktssystemen. Denna undersökning visar att försöken med den samordnade älgjakten till största delen (70 procent av jägarna) upplevs som positiv, till och med av dem som tvingades in i systemet. LO har tidigare yttrat sig positivt för en mer reglerad och samordnad älgjakt (statens naturvårdsverks utvärdering av pågående försöksverksamhet med reglerad och samordnad älgjakt). LO anser att den samordnade jakten har sådana kvalitéer att man bör fortsätta med detta system. Jägarnas båda organisationer och de lokala samordningssystemen bör aktivt arbeta för att fler markägare går in för detta system.

5.35 Lantbrukarnas riksförbund (LRF): För att bl. a. uppnå balans i älgstammen och samtidigt motverka nuvarande skadeförekomst är en produktionsanpassad avskjutning utomordentligt väsentlig. Inom många områden kommer emellertid under året periodvis älgstammen ha en storlek som inte motsvarar tillgång på föda. — — — Det kan krävas större avskjutning än vad som vanligen avses med en produktionsanpassad sådan.

En produktionsanpassad avskjutning måste även enligt LRF:s uppfattning innefatta möjligheter till en avskjutning under varierande tidpunkter. — — — Möjlighet till skadeförebyggande avskjutning under sensommaren måste på ett bättre sätt utnyttjas.

Enligt LRF:s uppfattning bör i princip älgjakt endast bedrivas inom licensområden i enlighet med beredningens förslag. Under en övergångstid bör möjligheter föreligga för registrering av särskilda licensområden. Äldre markägare med mindre arealer som inte tidigare deltagit i jaktlig samverkan bör under sitt återstående innehav kunna registreras som särskilt licensområde. Tilldelningen bör ske i form av långtidslicens. Om arealen exempelvis är en femtedel av vad som normalt erfordras för licens på ett vuxet djur inom länet eller del därav bör under övergångstiden tilldelning bli ett vuxet djur under en femårsperiod. De år vuxet djur ej skjuts eller ej får skjutas tillämpas fri kalvavskjutning enligt beredningens förslag. Övergångsbestämmelserna upphör vid överlåtelse av fastigheten.

LRF finner det vidare angeläget att oavsiktlig avskjutning av fler älgar än som medges i licens avkriminaliseras. Det föreslagna licenssystemet är

ett led i denna strävan men bör kompletteras med regler som innebär att nästa års licens minskas med det överavskjutna antalet.

Prop. 1986/87:58

5.36 Skogsindustriernas samarbetsutskott (SISU): Den mest segslitna frågan i beredningens arbete har varit utformningen av den framtida älgjakten. De överväganden och förslag som slutligen framlagts kan till alla väsentliga delar accepteras av SISU.

5.37 Svenska jägareförbundet: De erfarenheter som vunnits vid försöken med helt reglerad jakt talar visserligen för att detta system hade varit att föredra framför det av beredningen nu föreslagna. Flera av länsjaktvårdsföreningarna förordar också detta system. Svenska jägareförbundet finner emellertid att det av beredningen föreslagna systemet torde kunna ge det utfall som bör krävas. Förbundet tillstyrker, mot bakgrund dels härav dels angelägenheten att snarast få ett gemensamt system med en i stort sett produktionsanpassad älgjakt införd i hela landet, oreserverat beredningens förslag.

5.38 Svenska kennelklubben (SKK): — — — Enligt SKK:s uppfattning bör älgstammen — — — beskattas genom *helt* produktionsanpassad avskjutning och därvid på tillräckligt stora områden, så att älgvården inte äventyras genom slumpmässig avskjutning.

Ur djurskyddssynpunkt är det också angeläget att jaktområdena är så stora, att ibland ofrånkomliga eftersök så långt möjligt kan genomföras utan avbrott på grund av för små områden.

Även om jakt- och viltvårdsberedningens älgjaktförslag inte helt tillgodoser SKK:s önskemål är det dock det förslag, som i allt väsentligt ligger närmast, varför vi tillstyrker detsamma.

5.39 Svenska naturskyddsföreningen: Föreningen har tidigare uttalat sig för en helt reglerad älgjakt, bl. a. i remissyttrande till jordbruksdepartementet den 19 oktober 1981. Enligt föreningens åsikt tillgodoser en reglerad jakt bäst strävandena mot bästa möjliga älgvård och en produktionsanpassad avskjutning samtidigt som administrationen blir smidigare och billigare.

5.40 Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund (SDR): Riksförbundet kan — — — godta de av beredningen framlagda förslagen till riktlinjer för älgjakten och älgvården.

5.41 Göteborgs djurskyddsförening: Beredningens förslag kan ur djurskyddssynpunkt accepteras i allt utom älgjaktens framtida utövning. Detta avsnitt bör utan dröjsmål omarbetas under medverkan av praktiskt erfarna älgvårdare och under adekvat etisk prövning.

5.42 Sveriges länsjaktvårdskonsulenters förening och Jägareförbundets tjänstemannaförening: Föreningarna delar i allt beredningens uppfattning om den samordnade älgjakten och är av samma mening som beredningen vad beträffar de grundprinciper som måste läggas till grund för ett nytt älgjaktssystem.

— — — Enligt föreningarnas mening hade den helt reglerade älgjakten — — — varit att föredra.

Föreningarna tillstyrker bifall till de förslag som läggs beträffande älgjakt inom licensområden. Beträffande förslaget om flerårslicenser vill föreningarna dock anför, att sådana — — — torde förutsätta någon form av garanti

för att området inte kommer att förändras till sin omfattning under den tid flerårstillståndet skall gälla.

Föreningarna tillstyrker bifall till förslaget, att endast kalv skall få fällas på områden som inte uppfyller kravet för licensområde. — — —

Ett särskilt problem i sammanhanget utgör de fastigheter inom ett jaktvårdsområdes gränser men som inte ingår i området då de ansetts sakna jaktlig betydelse. Med hänsyn till att en fri kalvavskjutning inte bör få bedrivas på dessa fastigheter bör en minimiareal fastställas för älgjakt, om det är möjligt utan att därför krav måste ställas på registrering. Bl.a. säkerhetsskäl talar för att älgjakt inte skall få bedrivas på marker understigande 5 hektar eller på områden vars bredd understiger 100 meter.

Föreningarna tillstyrker förslaget om vissa dispensmöjligheter men finner det angeläget att understryka vikten av att bestämmelserna för registrering av särskilda områden utformas så, att vissa krav kan ställas på markernas storlek.

6 Vården av kronhjortstammen

6.1 Naturhistoriska riksmuseet: — — — Museet vill med skärpa framhäva att bevarandet av genetisk variation såväl på art- som rasnivå är av yttersta vikt (''extinct is forever''), samtidigt som det upplevs som ett uppenbart nationellt intresse att Sverige inte utplånar den ras av kronhjort som är grunden för Linnés beskrivning av arten kronhjort år 1758. Målsättningen bör därför vara att befrämja utvecklingen av en så ursprunglig stam som möjligt i hela den del av landet där kronhjort kan leva.

Detta kan uppnås genom att det skånska reservatets storlek successivt ökas, samtidigt som jakttrycket där kraftigt minskas. En överproduktion inom denna population används för att byta ut parkhjortar i hägn. För frilevande hjortar utanför reservatet ökas jakttrycket kraftigt med eliminering av stammarna inom landet som mål.

För att vinna ytterligare klarhet i denna fråga bör kranie- och pälsmaterial från både skånska och blandrasiga hjortar samlas in och studeras för att möjliggöra en bredare kontroll av gruppernas olikheter än vad elektroforesstudier av ett fåtal genprodukter medger.

6.2 Skogsstyrelsen: Skogsstyrelsen hänvisar beträffande beredningens förslag om kronhjortsreservatets avskaffande till skogsvårdsstyrelsens och kronhjortsnämndens i Malmöhus län yttranden. Kronhjortsnämnden: Kronhjortsnämnden har — — — låtit göra och publicera en utvärdering av verksamheten (Utvärdering av verksamheten med försöksreservatet för Kronhjort i Skåne 1971–1982 Länsstyrelsen i Malmöhus län, Naturvårdsenheten meddelande nr 1983:2), vilken bifogas yttrandet. — — — Nämnden föreslår

- att reservatet permanentas och utökas med bla Håckebergaområdet
- att utanför det utökade reservatet förläggs en bred skyddszon omfattande övriga Skåne med allmän jakt efter kronhjort under tiden 16 oktober – 31 januari
- att i hägn inom reservatet och i skyddszonen endast får hållas djur från reservatspopulationen eller hjortar som ej kan korsa sig med kronhjort
- att hjortar av arter som kan eller befaras kunna korsa sig med kronhjort, tex sikahjort och wapiti, får jagas fritt året om inom reservatet och skyddszonen

- att ersättningsbestämmelserna för skada på gröda inom reservatet återgår till tidigare gällande regler, dock att självrisken kan ökas något, samt
- att reglerna för ersättning för skada på skog ses över.

Frilevande kronvilts skadegörelse på granskog i tex Mälardalen bör uppmärksammas. Stammen bör hållas under noggrann kontroll och ej tillåtas öka i så hög grad att skadorna på skog blir för omfattande.

6.3 Statens naturvårdsverk: Beredningen redovisar en faktasammanställning för och emot bevarandet av kronhjortsreservatet i Skåne. Naturvårdsverket har inget att anmärka mot denna faktaredovisning, men får i övrigt påpeka följande.

— — är enligt verkets uppfattning tveksamt om argumenten för ett avskaffande av reservatet är tillräckligt starka.

Risken för invandring finns givetvis, men dels anser sakkunniga forskare att dess påverkan på genbanken endast kan vara av marginell betydelse, dels måste man även ta i beaktande att det finns ett vandringsstryck riktat utåt som möter och delvis neutraliserar denna invandring. Kärnområdet kan därför sannolikt behålla sitt skyddsvärde under lång tid ännu.

Vidare kan konstateras att frågan om bevarandet av nominatrasen endast var ett av skälen till att reservatet bildades. Andra skäl var önskemålet att bevara kronhjorten i den skånska miljön, att lösa en besvärlig skadesituation och att till rimliga kostnader bevara det värdefulla naturvårds- och jaktobjekt som kronhjorten utgör. Därtill kommer att reservatet otvivelaktigt haft en återhållande funktion när det gällt att exploatera områden inom dess yttergränser. Även dessa faktorer måste beaktas vid ett avgörande om reservatets fortbestånd.

Det kan även påpekas att en avveckling av kronhjortsreservatet i Skåne kommer vid ett genomförande att realisera ackumulerade, latent ersättningsanspråk för skada på skog. Omfattningen härav kan endast fastställas efter en slutbesiktning, men sannolikt skulle anspråken komma att bli betydande.

Eftersom kronhjortsreservatets eventuella avveckling berör ett flertal frågor av regional och lokal karaktär anser naturvårdsverket för sin del att lokala och regionala instansers uppfattning bör ges stor tyngd, när det gäller frågan om kronhjortsreservatet skall slopas eller ej.

Vad beredningen anför om värden av övriga frilevande populationer av kronhjort stämmer i huvudsak med verkets uppfattning. Ett stort frågetecken bör dock sättas för förslaget om att jakten efter kalvar, spetshjortar och hindar, dvs den egentliga kronhjortsjakten, skall få påbörjas redan den 1 juli.

6.4 Domänverket: Domänverket instämmer i att det — främst pga det osäkra skyddet mot invandring av främmande kronvilt — kan finnas skäl att ifrågasätta reservatets existens. Utan att ta definitiv ställning i avvecklingsfrågan anser verket att ett beslut om ev avveckling bör uppskjutas och tas först sedan frågan om nominatrasens skyddsvärde varit föremål för en grundlig utredning. I avvaktan på sådan utredning bör sättet att sköta kronhjortsreservatet inte förändras.

Vad gäller värden av det kronvilt som i övrigt förekommer frilevande i landet delar domänverket uppfattningen att ifråga om storlek och utbredning bör viltstammens utveckling ske under kontrollerade former. — — —

— — — Ett system med stora licensområden som berör ett stort antal markägare/jakträttsinnehavare skulle enligt domänverkets mening vara svårt att genomföra. — — —

Domänverket anser att det i stället för jakt på licens inom stora licens-

områden kraftigt bör övervägas, att det för jakt efter kronvilt – ev under viss provotid – bör tillämpas bestämmelser och regler efter i princip det system, som nu gäller för jakt efter dovvilt. – – –

Prop. 1986/87:58

6.5 Sveriges lantbruksuniversitet: – – – Lantbruksuniversitetet anser att starka skäl talar för fortsatta åtgärder för nominatrasens bevarande. Åtgärder bör därför även framläggas vidtas för att förhindra eller begränsa möjligheterna för kronhjortar av annat ursprung att nå det skånska området. Reservatet i Skåne med en strikt reglerad jakt bör bibehållas och helst utvidgas till att omfatta hela den sydsvenska populationens kärnområde. De resurser som idag läggs ned på skadeproblematiken i reservatet skulle med fördel i stället kunna läggas på en uppföljning av kronhjortsbeståndet i detta och dess utveckling. Fortsatta uppföljningar av bl.a. morfologiska skillnader mellan det skånska och andra kronhjortsbestånd bör göras vilka kan ligga till grund för nya beslut i denna fråga i framtiden. Vad beträffar beskattningen av övriga kronhjortsbestånd borde övervägas om inte ett enklare system skulle kunna utformas med samma funktion som det föreslagna mycket detaljerade licenssystemet.

6.6 Skogs- och jordbrukets forskningsråd: Vad beträffar frågan om skyddsvärdet av nominatrasen kronhjort i Skåne är SJFR av uppfattningen att den skånska kronhjortspopulationen utan tvivel är skyddsvärd och att Sverige har ett internationellt ansvar för att den bevaras så intakt som möjligt. Därvid är det troligt att populationen bevaras mer intakt i sitt ursprungliga område i frihet än inom hägn.

6.7 Länsstyrelsen i Södermanlands län: Länsstyrelsen har i och för sig inget att erinra mot att tiden för kronhjortsjakt utökas om det av skilda anledningar bedöms vara ändamålsenligt. Beredningen har tydligt markerat att redan i juli är lämplig starttid. Länsstyrelsen ifrågasätter en sådan tidig start av jaktsäsongen inte minst mot bakgrunden av att juli månad är den mest intensiva semesterperioden med risk för störningar och konflikter mellan jägare och allmänhet i övrigt.

Länsstyrelsen förutsätter att frågan om kronhjortsjakts längd förutsettningslöst prövas som varje annan jakttidsfråga.

6.8 Länsstyrelsen i Malmöhus län: – – – Länsstyrelsen har den bestämda åsikten att ett utökat reservat och en zon med fri avskjutning under lång allmän jakttid är en tillräcklig garanti för att den skånska kronhjortsstammen skall kunna bevaras intakt. Länsstyrelsen vill i övrigt hänvisa till vad kronhjortsnämnden anfört i sitt yttrande och ansluter sig i allt väsentligt till vad där anförts. För övrigt anser länsstyrelsen att ett särskilt kronhjortsreservat, utökat enligt kronhjortsnämndens förslag, utgör ett viktigt element i den fysiska planeringen inom ett område med många och stora utnyttjandebestånd. Att såsom fastslagits i den fysiska riksplaneringen hävda den skånska kronhjortens bevarande som ett riksintresse för den vetenskapliga naturvården försvåras avsevärt om beredningens förslag genomförs.

Beredningen menar att lämpligt licensområde för kronhjortsjakt bör omfatta minst 3000 ha. Sedan reservatets tillkomst har emellertid licensjakt bedrivits på betydligt mindre jaktarealer med tillfredsställande resultat. Under förutsättning att ramar fastställs finns det därför enligt länsstyrelsens mening inte anledning att ställa krav på så stor markareal som beredningen gör.

Länsstyrelsen anser sammanfattningsvis att reservatet bör finnas kvar och utökas med Håckebergaområdet samt att ersättning bör utgå för ska-

dor på grödor och skog inom reservatet. Länsstyrelsen förordar en återgång till de ersättningsregler som gällde, innan viltskadeförordningen trädde i kraft.

Prop. 1986/87:58

6.9 Länsstyrelsen i Älvsborgs län: I Älvsborgs län finns fasta stammar av kronhjort på och runt Hunneberg i Vänersborgs och Trollhättans kommuner och i södra länsdelen i och runt Marks kommun. Under innevarande år har på jaktvårdsföreningens initiativ den av beredningen föreslagna modellen för kronhjortsjakt tillämpats i södra länsdelen med gott resultat såvitt hittills är känt. På Hunneberg är domänverket jaktutövare och har sedan länge tillämpat dessa principer. Nedanför Hunneberg har någon samverkan inte kommit till stånd. — — —

Enligt länsstyrelsens bedömning bör även området nedanför Hunneberg kunna tåla en fast stam av kronhjort. — — — En samverkan över fastighetsgränserna är dock en förutsättning för att kunna bedriva en effektiv jakt och härigenom begränsa de av markägarna påtalade skadorna. Denna jakt bör därvid bedrivas i huvudsak i enlighet med de av beredningen framtida principerna.

6.10 Länsstyrelsen i Skaraborgs län: Länsstyrelsen delar beredningens uppfattning, att vård och beskattning av ett från flera synpunkter så värdefullt vilt som kronhjorten måste ske inom ramen för tillräckligt stora licensområden. Kronhjorten kan dock förorsaka betydande skador på skog och gröda. I likhet med vad Skaraborgs läns jaktvårdsförening anför, anser länsstyrelsen, att möjlighet bör finnas för länsstyrelsen att meddela särskilt tillstånd för jakt efter skadegörande hjort även på oregistrerad mark.

6.11 Lunds universitet: — — — Utan att ta ställning till den intrikata frågan om rasskillnader, finner vi det angeläget att den skånska kronhjortsstammen ges ett fortsatt skydd som garanterar en stam av nuvarande storlek. Främsta skälet härtill är artens stora spektakulära betydelse för allmänheten. Vi förordar därför att kronhjortsreservatet utvidgas och permanentas enligt kronhjorts nämndens förslag.

6.12 Centralorganisationen SACO/SR: — — — Det är dock angeläget att större vikt fästs vid rapporter om skadegörelse av kronhjort så att, på mark som inte ingår i licensområde och som drabbas av oacceptabel skadegörelse, jakt bör medges med stöd av 19§ JS. Eftersom djur som fälls vid sådan jakt tillfaller kronan, kan förväntas att marken kommer att anslutas till licensområde.

SACO/SR tillstyrker beredningens förslag om kronviltvårdsområden, men vill dock göra det tillägget att licensgivningen bör vara mer liberal utanför kronviltvårdsområdena, både vad beträffar licensområdenas storlek, avskjutningsprinciper och tilldelning.

6.13 Svenska jägareförbundet: Svenska jägareförbundet delar beredningens förslag i frågan. Svenska jägareförbundet understryker att för en korrekt vård av kronviltstammen erfordras en över stora jaktliga enheter samordnad beskattning varvid individvalet är av särskilt stort intresse. Bildande av kronviltområden kommer naturligt att bidra till en ökad jaktlig samordning över ägo gränserna.

6.14 Svenska Naturskyddsföreningen: Föreningen anser att den skånska kronhjortspopulationen är angelägen att bevara, därför att den utgör en

rest av nominatrasen. Reservater i Skåne bör därför bibehållas och helst utvidgas till att omfatta hela området för populationen. Jakt och andra åtgärder i övriga delar av landet bör inriktas på att begränsa spridningen av främmande gener och befrämja spridningen av djur som härstammar från nominatrasen.

6.15 Sveriges länsjaktvårdskonsulenters förening och Jägareförbundets tjänstemannaförening: Vården och beskattningen av ett från flera synpunkter så värdefullt vilt som kronviltet måste ske inom ramen för tillräckligt stora licensområden. Enligt föreningarnas mening bör för varje län fastställas inom vilken del/vilka delar av länet som fast stam av kronvilt skall få finnas. Inom varje sådan del – kronviltvårdsområde – skall licensjakt bedrivas efter fastställda riktlinjer och inom stora licensområden. Inom dessa kronviltvårdsområden kan jakt bedrivas av flera jaktlag var för sig men med stöd av en gemensam licens och det är därför motiverat att ställa kravet på minimiareal högt. Utanför dessa kronviltvårdsområden bör licensgivningen vara mer liberal, både vad avser licensområdenas storlek som avskjutningsprinciper och tilldelning.

7 De fyra stora rovdjuren – björn, varg, järv och lo

7.1 Naturhistoriska riksmuseet: Beredningen vänder sig på s 280 med allt skäl mot tanken, att tillstånd för jakt på sällsynta djur inom nationalparkerna skulle kunna ges på lokal nivå. Det förefaller självklart, så som beredningen också fastslår, att dylika tillstånd – om de alls skall förekomma – får meddelas endast av naturvårdsverket. Enligt riksmuseets mening bör dock jakt på sällsynta djur i en nationalpark, som skapats bl.a just till dessa djurs skydd, inte under några förhållanden få förekomma.

Man lägger – – – fram förslag, som kommer att omöjliggöra invandring av varg inom renskötselområdet, dvs inom huvuddelen av de arealer dit vargen kan tänkas invandra. En invandring till andra områden ger inte tillräckliga garantier för artens fortbestånd i landet även om vi har en älgstam som på vissa håll är besvärande stor, och som kunde ge föda åt en begränsad vargstam utan allvarliga konsekvenser. – – – museet anser inte att beredningen lyckats finna godtagbara lösningar på konflikten mellan oersättliga naturvärden och ekonomiska intressen. Beredningens förslag kan därför ej godtas.

7.2 Lantbruksstyrelsen: Beredningen föreslår – i avvaktan på att ett nytt ersättningssystem utarbetas – ingen förändring av de utbetalade ersättningarna för av rovdjur rivna renar. Som ett avgörande motiv härför anför beredningen att rovdjurstaxan sedan år 1970 uppräknats med ca 300%.

Denna argumentering visar enligt lantbruksstyrelsens mening att beredningen inte behandlat frågan seriöst. – – –

– – – Regeringen har till beredningen överlämnat material från rennäringskommittén (Jo 1979:08) – framtaget från forskningen – som anger att de verkliga renförlusterna, förorsakade av rovdjur, torde vara flera gånger större än de ersätta. Kommittén kommer fram till att rennäringen subventionerar den svenska rovdjurspolitiken med i storleksordningen 10 milj. kr/år.

Lantbruksstyrelsen, som delar rennäringskommitténs uppfattning om det orimliga i detta förhållande, konstaterar att beredningen inte kommenterat situationen på annat sätt än som anges ovan. Styrelsen får för sin del tillstyrka kommitténs förslag om en kraftig uppräkning av ersättningarna.

7.3 Statens naturvårdsverk: — — — Verket delar beredningens uppfattning att någon ändring av jakten efter lo för närvarande inte är påkallad.

Detsamma gäller björnen. Den typ av licensjakt som infördes 1981 — och som nu alltså använts under tre säsonger — har i huvudsak fungerat bra.

Beredningen fastslår (sid 279) att vi har ett ansvar — internationellt och inför kommande generationer — att i landet bevara de naturligt förekommande djurarterna. Denna uppfattning återspeglas dock inte i beredningens lagförslag på sätt som idag är fallet, vilket verket finner beklagligt. Samtidigt anser beredningen att stammarna bör kontrolleras så att intrånget för andra intressen blir så litet som möjligt. När det gäller varg anser beredningen att det saknas anledning att överväga att inplantera arten i landet. Verket har sedan länge samma uppfattning.

— — — Beredningen föreslår visserligen att vargen också i fortsättningen skall vara fridlyst i renskötselområdena men att det ifråga om avskjutningstillstånd här finns anledning att förorda en mindre restriktiv bedömning än hittills.

Verket vill framhålla att en sådan mindre restriktiv bedömning — med tanke på vad som sagts ifråga om att i landet bevara de naturligt förekommande djurarterna — självfallet inte kan accepteras innan det står klart att den lilla svensk-norska stammen i Nordvärmland med omgivningar är fortplantningsduglig.

— — — Verket delar beredningens uppfattning att ett bättre ersättnings-system är angeläget. Naturvårdsverket stöder emellertid också beredningens åsikt att det för närvarande inte är befogat att i särskild ordning göra en uppräknings av rovdjurstaten på sätt som rennäringskommittén yrkat. Det finns helt enkelt inte tillräckligt faktaunderlag för en sådan beräkning.

Ett annat förslag från rennäringskommittén innebär att beslut rörande rovdjursfaunan inom nationalparksområdet skall decentraliseras till en särskild styrelse med representanter för naturvårdsverket, länsstyrelser och berörda samebyar. Med samma motiv som beredningen motsätter sig verket detta förslag. — — —

Beredningen har ägnat särskild uppmärksamhet åt de problem som uppstår då en viltart blir alltför talrik och föreslår att länsstyrelsen i sådana fall skall kunna besluta om jakt för att decimera beståndet ifråga. Detta skulle gälla även bestånd av de stora rovdjursarterna. — — — från 1980 har verket besvärsmätt i bl.a. denna typ av ärenden. Det vore olyckligt om denna rätt framtogs den myndighet som har det centrala ansvaret för jakten och faunavården. — — —

Vidare föreslår beredningen att länsstyrelsen när det gäller ärenden av detta slag också får rätt att tillåta användning av motorfordon eller helikopter vid jakten. Också detta måste verket opponera sig mot. Det kan förvisso vara befogat att använda exempelvis snöskoter eller helikopter för att på effektivast möjliga sätt ta bort ett skadegörande djur. Härvid är det emellertid angeläget med en central och likartad bedömning på samma sätt som nu sker. Det är inte heller så att dessa ärenden är så betungande att det av den anledningen kan vara motiverat att sprida dem på flera instanser.

7.4 Länsstyrelsen i Jämtlands län: Såsom påpekas inledningsvis i avsnittet tillämpas sedan 1981 en särskild form av licensjakt efter björn inom bla Jämtlands län. — — — Jaktformen har fungerat tillfredsställande och det finns all anledning att fortsätta med den. — — —

Sedan mitten av 1982 finns i länet en arbetsgrupp för rovdjursfrågor som hittills hållit två sammanträden. Vid sammanträdena dryftas frågor om rovdjursförekomst och -skador, lämplig beskattning, jaktformer, ersättningsfrågor, m.m. Gruppens förslag läggs ofta till grund för skadenedbring-

ande mfl åtgärder från länsstyrelsens sida. Gruppen får anses vara ett bra forum för att ventilera problemställningar av det här slaget. — — — Tanken synes vara att den föreslagna länsviltnämnden även skall behandla rovdjursfrågorna. — — — Med hänsyn till den föreslagna nämndens inriktning och sammansättning finns det en viss risk för att dessa frågor kan komma något i skymundan och inte bli allsidigt belysta. Länsstyrelsen vill därför ifrågasätta om inte det finns skäl att permanenta rovdjursgruppen och låta den få en självständig funktion i den regionala jakt- och viltvårdsadministrationen inom länet.

Länsstyrelsen ställer sig klart positiv till att det på föreslaget sätt arbetas fram ett nytt ersättningssystem för rovdjursskador med risktillägg grundat på rovdjursförekomsten. — — —

7.5 Länsstyrelsen i Norrbottens län: Länsstyrelsen delar synpunkter som rovdjursgruppen i Norrbottens län framfört i bifogat yttrande.

— — — En överflyttning av järvstammens tyngdpunkt från fjällområdet och de fjällnära skogarna till det egentliga skogslandet är inte någon fördel ur den samlade rennäringens synpunkt. — — —

— — — Rennäringens företrädare i gruppen anser att ersättningsbeloppet bör uppräknas utan avvaktan av nya ersättningsformer. — — — Utan att ta ställning för eller emot principen med ett av rovdjursförekomsten beroende riskbidrag vill gruppen uttala sitt stöd till fortsatt forskning i syfte att få fram nya ersättningsformer.

Beträffande björn och lo har beredningen ej föreslagit några förändringar av jaktsystemet fn. Rovdjursgruppen delar beredningens uppfattning. — — —

Beträffande nationalparksområdena föreslog rennäringskommittén att en särskild styrelse skulle inrättas för beslut som rör rovdjursfaunan inom parkerna. Jakt- och viltvårdsberedningen har inte biträtt detta förslag utan anser att beslutanderätten liksom hittills skall ankomma på naturvårdsverket. Rennäringens företrädarna inom rovdjursgruppen har för sin del anfört att rennäringskommitténs förslag skulle innebära ett bättre tillvaratagande av den lokala sakkunskapen särskilt hos samebyarna och därför är att föredra framför nuvarande ordning. Rovdjursgruppen anser att naturvårdsverket vid handläggningen av rovdjursärenden inom nationalparksområdena förutom att inhämta synpunkter från länsstyrelsen och vissa sakkunniga även bör höra rovdjursgruppens mening innan beslut fattas.

— — — Rennäringens företrädare i gruppen har anfört att det inte är tillfredsställande att en sådan rovdjursdecimering varom enighet mellan skyddsintressena och rennäringen råder skall vara helt beroende av insatser från enskilda. I sista hand bör därför en beslutad decimering vara ett samhällsintresse och bekostas av allmänna medel. Lämpligen kan tex fjällenshetens fältpersonal ombesörja viss decimering tex beslutad utgrävning av järvlyor.

De av beredningen föreslagna åtgärderna för att motverka illegal jakt på rovdjur föranleder inga erinringar från rovdjursgruppens sida.

— — — Rovdjursgruppens ledamöter har för sin del positiva erfarenheter av det hittillsvarande arbetet i rovdjursgruppen och vill bestämt hävda att gruppen bör permanentas och ges en självständig funktion i den regionala jakt och viltvårdsadministrationen inom länet.

Rovdjursgruppen vill slutligen framhålla att de förslag till framtida rovdjurspolicy och administration av rovdjursstammarna som jakt och viltvårdsberedningen framlagt förutsätter en tillfredsställande kännedom om rovdjursstammarnas storlek och spridning. De rovdjursinventeringar som bedrivits av fjällensheten bör fortsätta och ges en sådan utformning att

deras värde som beslutsunderlag ej urholkas. Även samebyarnas erfarenheter och kunskaper av rovdjursstammarnas storlek och spridning bör fortlöpan­ de inhämtas och utnyttjas i beslutsprocessen.

Prop. 1986/87:58

7.6 Stockholms universitet: Angående jakten på björn, varg, järv och lo bör samma principer som för övrig skydds­ jakt tillämpas, utom licensjakt på björn och lo. Vi kan inte hålla med beredningen i diskussionen om varg. — — — Om vi skall återfå varg i Sverige måste en etablering ske utanför renskötselområdena genom en invandring genom dessa. Det är först när vi får denna etablering som vi kan tillåta vargjakt i renskötselområdena. Det vore ur internationell synpunkt dessutom ytterligt pinsamt om inte naturvården i Sverige kan arbeta för att bevara varg inom sina gränser, när Sverige kräver motsvarande åtgärder i andra länder. Rennäringen har under många år utvecklats utan störning av vargpredation. Det bör undersökas alternativa förändringar hos rennäringen innan vargjakt införs. Det är dock lugnande att beredningen inser vikten av ett fortsatt fredande i nationalparkerna.

7.7 Svenska jägareförbundet: Svenska jägareförbundet ansluter sig till beredningens uppfattningar och förslag.

7.8 Svenska naturskyddsföreningen: — — — Björn och lo har f. n. tämligen goda stammar. — — —

När det gäller varg och järv är situationen mer bekymmersam. — — — Det är tveksamt om någon stabil population kan byggas upp igen under nuvarande förhållanden. Alla försök till nyetablering genom invandring bör emellertid stödjas. Föreningen avstyrker därför bestämt beredningens förslag att det ska bli lättare att få avskjutningstillstånd i renskötselområden. Tvärtom anser föreningen att bedömningen vid tillståndsgivningen måste vara mycket restriktiv. Det är nödvändigt att naturvårdsverket även i fortsättningen har det sluliga avgörandet om en utrotningshotad art ska få skjutas. Beredningens förslag att länsstyrelsen ska få besluta om jakt för att undanröja eller minska skaderisk (den föreslagna 8 § 1:a st.) måste därför bestämt avvisas.

Principen för ersättning av rovdjursrivna djur bör enligt föreningens mening ändras. Föreningen är preliminärt beredd att stödja det förslag som för närvarande övervägs inom naturvårdsverket och som går ut på att renägare (och fårfarmare i förekommande fall) tilldelas ett årligt riskbidrag i förhållande till rovdjursförekomsten i stället för ersättning i varje enskilt fall. — — —

7.9 Svenska Samernas Riksförbund: Beträffande rovdjursstammens numerär och utbredning har SSR tidigare deklarerat att toleransnivån är passerad. Detta gäller så mycket mer som skadorna inte tillnärmelsevis blir ersatta. Även i ett läge där full ekonomisk kompensation skulle utgå gäller dock att det inte är möjligt att acceptera en okontrollerad tillväxt av rovdjursstammen. Situationen idag är att det är samerna och renskötseln som får bära bördorna av rovdjurspolitiken eftersom det i huvudsak är till renskötselområdet som rovdjuren förpassats.

Beredningen framhåller som skäl mot en uppräknin­ g av rovdjurstaxan att denna höjts med 300% mellan två tidpunkter och att denna höjning överstiger inflationen för samma tidsperiod. Vidare hänvisas till pågående forskning. Beredningens redovisade synsätt visar att den inte synes ha insett frågans vidd.

SSR har hela tiden stött pågående forskning och bla medverkat till att

samebyar ställt marker och renar till förfogande för forskningen. Om forskningen nu än en gång skall tas till förevändning för att inte omgående göra en uppräknig av rovdjurstaxan på i anförda besvär redovisat sätt ser SSR det inte längre möjligt att ställa sig bakom rovdjursforskningen.

Sammantaget kan konstateras att statens rovdjurspolitik i den uttydning den givits av jakt- och viltvårdsberedningen saknar trovärdighet.

7.10 Sveriges länsjaktvårdskonsulenters förening och Jägareförbundets tjänstemannaförening: Föreningarna har inget att erinra mot beredningens förslag. — — —

8 Jakträtten och upplåtelse av sådan rätt

8.1 Riksåklagaren: 13 och 14 §§. Om bestämmelser med detta innehåll skall införas, vilket jag finner tveksamt, har de sin plats inom arrendelagstiftningen.

8.2 Rikspolisstyrelsen: — — — Styrelsen finner det angeläget att samma ordning tillämpas vid eftersök och tillvaratagande av vilt vid tåg påkörningar som vid viltolyckor i vägtrafiken och tillstyrker därför att samma regler skall gälla för jakträtten på järnväg som för jakträtten på väg.

8.3 Statens järnvägar: SJ berörs direkt genom den ändring som utredningen föreslår i fråga om jakträtt på järnvägens område.

Ändringsförslaget synes ha tillkommit utan några närmare överväganden av säkerhetsfrågorna. — — —

Enligt 100 § järnvägstrafikstadgan gäller att ingen utan tillstånd får vistas på sådan del av järnvägens område som inte är upplåten för allmänheten. — — — Att tillskapa en rätt till jakt inne på järnvägsområde — en rätt som i så fall synes förutsätta en ändring i järnvägstrafikstadgan — torde vara desto riskablare som jägarna, av förklarliga skäl är koncentrerade på jakten och att uppmärksamheten på tågtrafiken därför kan bli lidande. — — — Jakt på sådant område medför risker även för andra än jägarna själva. — — —

Det bör i förevarande sammanhang även observeras att i ett nyligen till lagrådet remitterat förslag till järnvägstrafiklag upptagits bestämmelser enligt vilka järnvägen skulle vara strikt skadeståndsskyldig i fråga om person- eller sakskador som tillfogats någon till följd av järnvägsdriften. — — — Att — — — öppna lagligen garanterad rätt för utomstående att idka jakt på järnvägens område utan möjlighet för järnvägen ens för att skydda sig mot skadeståndsansvar genom åtgärder till begränsning av tillträdesmöjligheten synes inte försvarligt. Man måste ju ställa frågan om inte jakträtten för utomstående bygger på förutsättningen av en för rättens utövande nödvändig tillträdesrätt och om inte därigenom tom järnvägens rätt att hålla stängsel inskränkes.

Med hänsyn till det anförda motsätter sig SJ bestämt den föreslagna ändringen av nuvarande ordning i fråga om jakträtt på järnvägs område.

8.4 Vägverket: Beträffande frågan om att jakt i princip är tillåten på alla vägar kan detta naturligtvis uppfattas som mycket betänkligt ur säkerhetssynpunkt. Vägverket kan dock liksom beredningen inte finna någon annan rimlig lösning möjlig än att liksom hittills lita till att jägarna i tillbörlig omfattning beaktar säkerhetsfrågorna med hänsyn till de förhållanden som

8.5 Trafiksäkerhetsverket: Frågan om förbud för jakt på eller invid väg har tidigare diskuterats i olika sammanhang. Verket anser i likhet med beredningen att det är svårt att finna en rimlig avgränsning för ett förbud. Då man hittills inte konstaterat några negativa effekter från trafiksäkerhetssynpunkt pga sådan jakt varom här är fråga tillstyrker verket beredningens förslag om att endast reglera detta i en särskild aktsamhetsregel.

8.6 Naturhistoriska riksmuseet: På sidorna 290–291 behandlas skyddsjakten på säl. — — — Mot bakgrund av att det rör sig om tre olika djurarter är det beklagligt, att frågan ej behandlas och sakligt granskas art för art.

Det är också anmärkningsvärt, att man inte ens vill bereda de kvarvarande 200 knubbsälarna i Östersjön ett fullgott skydd. Förslaget om bibehållande av skyddsjakt på säl strider dessutom mot den av Sverige ratificerade konventionen om skydd av Östersjöns marina miljö (rekommendation 3/3a från februari 1982) och torde dessutom ha getts mot en felaktig bakgrund. För den, näst efter knubbsälen, mest hotade sälarten i Östersjön hävdas nämligen: ”När det gäller tillståndet för gråsälen har dock en viss förbättring kunna iakttagas under senare år” (s 224). — — — Ingen rapport har innehållit information om att beståndsutvecklingen på senare år skulle vara positiv.

Enligt museets bestämda mening är det inte god viltvård att utsätta de tre sälarterna i Östersjön för skyddsjakt. Vårt internationella ansvar när det gäller Östersjöns situation och efterlevandet av Östersjökonventionens rekommendationer måste också beaktas.

8.7 Statens naturvårdsverk: Beredningen diskuterar jakträtt för jordbruksarrendatorer (sid 288) och föreslår att om en jordbruksarrendator inte vill ”utnyttja den rätt han fått, genom att frågan om jakträtten lämnats oreglerad i arrendeavtalet bör markägaren ha möjlighet att samlat förfoga över jakträtten på både åkermarken och brukningsenhetens övriga marker”.

Naturvårdsverket finner att beredningen inte berört på vilket sätt markägaren formellt skall kunna återta jakträtten. Enligt verkets mening bör frågan om jakträtt alltid regleras i samband med avtal om jordbruksarrenden. På så sätt undviks en rad problem som kan uppkomma som en följd av nuvarande bestämmelser, bl. a. problem i form av skadegörelse av vilt.

Naturvårdsverket *tillstyrker ett*

- jakträtten på järnväg jämföras med jakträtten på väg
- jakträtten på kanaler och motsvarande disponeras av markägaren
- åtgärder vidtas för att dämpa prisutvecklingen beträffande jaktarrenden
- jaktföreningar i ökad utsträckning ges förtur vid arrendering av jakträtt på statens marker

— — —
— — —
— — —

- en skyldighet införs att skjutprov med kulvapen klass 1 skall avläggas regelbundet

Naturvårdsverket *delar beredningens uppfattning att*

- inga ändringar bör göras beträffande principen om jakträttens anknytning till jordäganderätten
- det inte finns anledning ändra de nuvarande bestämmelserna om jakträtt på väg
- ingen bestämmelse om begränsning av jakträtten på vissa marker bör införas
- inga särbestämmelser erfordras för jakt inom samfälligheter

– – – –

Naturvårdsverket finner det tillfredsställande att beredningen avstått från att föreslå ett system med allmän priskontroll. Ett sådant system skulle med säkerhet vara meningslöst. Jaktarrendena skulle bli föremål för "svart handel", med pengar "under bordet" varvid förhållandena säkert skulle bli värre än vad de är idag.

När det gäller förslaget till norm för prissättning av jaktarrenden har beredningen inte lämnat några motiv. Naturvårdsverket ställer sig tveksamt till den föreslagna normen.

Huvudskälet härför är att den med säkerhet kommer att ytterligare snedvrider värdet av klövviltjakten kontra småviltjakten. Dessutom är det sannolikt att arrendena därigenom fördyras än mer. Verket avstyrker därför detta förslag.

Beredningen vill också verka för att bildning av jaktvårdsområden stimuleras. Naturvårdsverket kan dela denna beredningens uppfattning. Verket anser emellertid att nuvarande bestämmelser om områdesföreningarnas rättigheter att främst inskränka jakt utgör vissa hinder mot jaktvårdsområdesbildning och därför bör ses över innan några resurser satsas på att få fler områden bildade.

Dessa och andra hinder är verket – i enlighet med beredningens förslag – berett studera närmare, dock endast under förutsättning att verket ges erforderliga resurser härför.

Naturvårdsverket anser, i likhet med beredningen, att det är ytterst angeläget att ge jakträttsarrendatorerna en mer tryggad ställning. Beredningens förslag är i denna del i huvudsak bra. Det finns dock en viss risk att förslaget att arrendenämnden i länet skall kunna besluta om förlängning av arrendeavtal i någon utsträckning kan leda till en ovilja från markägarnas sida mot att arrendera ut jakt. Verket tvingas vidare konstatera att de uttalade skälen för en markägare att slippa förlänga ett jaktarrende tyvärr sannolikt ändå kommer att leda till att förbättringarna blir små. Det torde vara synnerligen enkelt att kringgå bestämmelserna.

Verket delar beredningens uppfattning om att bestämmelserna om upplåtelse av jakt på allmänt vatten måste ses över. En viss utvidgning av jaktmöjligheterna bör därvid också kunna accepteras. Det måste emellertid därvid beaktas att skärgårdarna redan i dag är ytterst hårt belastade av rörligt friluftsliv under de för faunan känsligaste årstiderna och dessutom av olika vattenföroreningar, buller, m.m. En utökad sjöfågeljakt skulle kanske också i viss utsträckning kunna påverka övrigt friluftsliv negativt. Verket anser därför att stor försiktighet måste iakttas vid en utvidgning av sjöfågeljakten.

Verket anser det emellertid vara felaktigt att låta de lokala sjöfågeljaktföreningarna få ansvaret för att meddela tillstånd till jakt på allmänt vatten. Om föreningarna fick hand om tillståndsgivningen finns det risk för stora variationer i denna: tillräckligt entydiga föreskrifter för tillståndsgivningen går sannolikt inte att utforma. Ytterligare ett flertal skäl som talar mot den föreslagna lösningen kan anföras. Naturvårdsverket avstyrker därför förslaget om att sjöfågeljaktföreningarna bör få ansvaret för att meddela tillstånd för jakt på allmänt vatten. Det ansvaret bör som hittills åvila länsstyrelserna.

Naturvårdsverket *avstyrker att*

– – – –

– – – –

– – – –

– – – –

8.8 Domänverket: Domänverket anser att den föreslagna ändringen vad gäller jakträtten på järnväg är befogad.

Domänverket tillstyrker i princip de åtgärder som föreslås för att vid havs- och vissa insjökuster samt i skärgårdsområden skapa ökat utrymme för jakt efter sjöfågel. Vad gäller bildande av sjöfågeljaktvårdsområden är det enligt domänverkets mening viktigt att föreningsstadgarna ger enskild fastighetsägare, som själv inte jagar, möjlighet att bestämma hur jakten på hans mark och vatten skall utnyttjas. – – –

Förslaget att ändra på innebörden av överlåtelseparagrafen tillstyrks. Det finns inte skäl för att jordbruksarrendator skall ges en särställning i fråga om möjligheten att upplåta eller överlåta jakträtten till tredje person. Domänverket delar uppfattningen att förhållandet mellan markägare och jakträttsinnehavare vad avser restriktioner och skadeståndsansvar bör kunna regleras i upplåtelseavtal.

Enligt verkets mening finns det inte tillräckliga motiv för att jakten – en på fritid utövad hobby – skall bli föremål för den form av skydd som hyres- och arrendelagstiftningen ger möjlighet till. Prisbildningen på jaktmark bör inte låsas genom insatser från länens arrendenämnder på det sätt som nu föreslås. Vidare är det inte uteslutet att föreslagen lagstiftning resulterar i minskat intresse hos markägare att upplåta jaktmark.

Mot bakgrund av vad i föregående stycke framförs avstyrker domänverket förslaget att arrendenämnden skall vara instans för prövning av vissa jaktfrågor. – – –

Det får i sammanhanget framhållas att praxis i domänverket är att upplåta jakt på femåriga, skriftliga kontrakt och inför arrendetidens utgång tillfråga innevarande jaktarrendator om dennes intresse att arrendera jakten för ny period. Härvid föreläggs jaktarrendatorn de nya villkoren skriftligen. Syftet med denna upplåtelsepolitik är att ge arrendatorn möjligheter att uppnå långsiktiga mål för viltvården.

Enligt verkets uppfattning bör det eftersträvas att jaktupplåtelser mer allmänt sker efter i princip det system som domänverket tillämpar. Domänverket avstyrker dock att detta regleras i lag.

Domänverket tillstyrker den föreslagna paragrafen om skyddsjakt.

Domänverket delar beredningens uppfattning att försöken att dämpa prisutvecklingen vad gäller jaktarrenden bör ske på andra vägar än genom en allmän priskontroll.

– – – En sund prisutveckling torde kunna uppnås genom intensifierad samverkan i frågan mellan jaktens intresseorganisationer och fastighetsägarnas, tex genom periodisk publicering av jaktprislistor efter samråd mellan parterna.

Det får framhållas att domänverket i princip har utarrenderat all sin jaktmark, varav en inte oväsentlig andel upplåts till jaktföreningar av skilda slag. För att kunna upplåta ytterligare jaktmark till föreningar skulle verket alltså behöva frigöra jaktmark genom att i vissa fall neka en i övrigt accepterad arrendator kontrakt för ny upplåtelseperiod. – – –

Det kan i sammanhanget nämnas att domänverket kommer att eftersträva att i större utsträckning upplåta jakträtten till jaktlag i stället för till enskild person. – – –

– – – För att hjälpa jaktlagen i arbetet med att konstituera sig har domänverket tagit fram ett särskilt förslag till stadgar för jaktlag.

8.9 Kammarkollegiet: — — — En meningsfylld viltvård torde dock knappast kunna utöyas utan ömsesidigt förtroende och gott förhållande mellan markägare och jaktutövare. Kollegiet finner det knappast troligt att ett sådant förhållande skulle gagnas av ett genomförande av beredningens förslag till lagfäst besittningsskydd.

Det starka besittningsskydd som en jordbruksarrendator åtnjuter är motiverat av sociala skäl. Sådana skäl föreligger inte beträffande ett jakt-rättsarrende, eftersom jaktutövningen vanligtvis är en fritidssysselsättning och en hobbyverksamhet i motsats till jordbruksutövningen som normalt utgör jordbrukarens levebröd. Det föreslagna starka besittningsskyddet kan skapa en grupp med praktiskt taget stående avtal om jakträtt, något som torde motverka det uttalade syftet att bereda fler jakttillfällen åt jägare utan egna jaktmarker. — — —

Förfarandet hos arrendenämnd är kostsamt för samhället, och det ter sig även från den aspekten något främmande att tynga denna instans med den här speciella typen av upplåtelser.

Föreskriften att upplåtelsen skall förlängas "om det kan anses oskäligt att denna upphör" kan också försvåra en lämplig lösning i konkurrenssituationer. — — —

Kollegiet — — — avstyrker även det nu framlagda förslaget till besittningsskydd för jakträttsarrendatorn.

Upplåtelser till föreningar förordas på sid 300, och det sägs att bla kyrkan i större omfattning än hittills borde upplåta sina jaktmarker till jaktlag som är mera fast organisaerade i föreningar. Härvidlag bör man ha i minnet att även om "kyrkan" framstår som en lika stor markägare som kommunerna med ca 500 000 ha, är dessa marker, löneboställen och annan kyrklig jord, uppsplittrade på många ägare och ett stort antal fastigheter med ofta liten areal. Arronderingsförhållandena har därför stor betydelse för valet av jakträttsarrendator (och skall ha det enligt 23 § kyrkl förvaltningsförfordningen).

Kollegiet har i och för sig ingenting att invända mot att jägarorganisationerna försöker arbeta fram ett någotsånär enhetligt prissättningssystem. På grund av den kyrkliga jordens stora uppsplittring på många ägare och ofta små arealer måste dock ett enkelt prissättningssystem eftersträvas. — — —

Om den nuvarande ordningen för upplåtelse av rätt till jakt på allmänt vatten skall behållas — vilket beredningen satt i fråga — bör enligt beredningen gällande upplåtelsebestämmelser ses över. — — — Också kollegiet anser det lämpligt att dessa bestämmelser, som nu gällt oförändrade i 16 år, ses över. — — —

Beredningen förordar att länsstyrelserna skall ges rätt att åt sjöfågeljaktföreningar överlåta administrationen av jakten och viltvården på allmänt vatten med tillhörande holmar och skär. — — — Enligt kollegiet finns det skäl att överväga om inte administrationen av jakten kan flyttas ner på det lokala planet. Därvid måste dock rättssäkerhetsfrågorna uppmärksammas. Ett avslagsbeslut av länsstyrelsen får överklagas medan ett avslagsbeslut av en förening i princip inte är överklagbart. En annan fråga är om jakten även i fortsättningen skall vara avgiftsfri. — — — Enligt kollegiet saknas tillräckligt underlag för ett beslut om ändring av den nuvarande ordningen. — — —

Vad nu sagts gäller också förslaget att allmänt vatten skall få ingå i jaktvårdsområde. — — — Kollegiet är ytterst tveksamt till beredningens förslag i denna del.

8.10 Hovrätten för nedre Norrland: Hovrätten avstyrker beredningens för-

slag om besittningsskydd för jakträttsarrendatorn. Hovrätten ansluter sig härvid till vad ledamoten Arne Andersson och sakkunnige Thure W. Karlsson i reservation respektive särskilt yttrande anfört i denna fråga. Skulle regler om besittningsskydd trots allt införas bör de endast gälla för upplåtelser som haft längre varaktighet, t.ex. minst tio år. Det torde vara så att det endast är vid långvariga arrenden som arrendatorn vidtagit viltvårdande åtgärder av sådan natur att de kan motivera en förlängning. Vidare bör förutsättningarna för den intresseavvägning som skall göras närmare anges.

— — — Hovrätten lämnar förslaget om införande av möjligheten att bilda jaktvårdsområden för sjöfågeljakt på enskilt och allmänt vatten utan erinran. — — —

8.11 Kammarrätten i Göteborg: Kammarrätten ifrågasätter om allmänt vatten bör ingå i jaktvårdsområde. — — — När det gäller fiskevårdsområden — där intresset och i vissa fall behovet av att låta allmänt vatten ingå måste anses större — har man generellt avvisat denna möjlighet. Inte heller sk frifiske på enskilt vatten har ansetts kunna ingå i fiskevårdsområde. Den rättsliga grunden för detta ställningstagande har varit att man har ansett att ett privaträttsligt subjekt inte skall kunna besluta om utnyttjandet av och inskränkningar i fiske, som enligt lag tillkommer allmänheten. Beträffande jakten är förhållandena delvis annorlunda men i princip desamma, eftersom jakten på vatten, varom nu är fråga, disponeras av det allmänna.

Om jakten på allmänt vatten anses böra kunna ingå i jaktvårdsområde har i vart fall inte i betänkandet redovisats konsekvenserna härav vid områdesbildningen och förvaltningen av sådana områden. Ett flertal praktiska problem måste uppkomma. Frågan bör därför i vart fall övervägas ytterligare.

Enligt motiven (s 305) berörs endast jakt på allmänt vatten vid rikets kuster. En sådan begränsning finns inte i förslaget till lagtext och torde för övrigt inte vara påkallad om man genomför förslaget att låta jakt på allmänt vatten ingå i jaktvårdsområde.

— — — Enligt kammarrättens mening finns det inte tillräckliga skäl att lagstiftningsvägen tillägga jaktarrende besittningsskydd, även om skyddet i detta fall inte är lika omfattande som vid andra former av upplåtelser som är förenade med besittningsskydd.

Jakt är trots allt en fritidssysselsättning och enligt kammarrättens mening bör ett behov av besittningsskydd i första hand regleras i avtal mellan berörda parter. Jägarorganisationerna har här en stor uppgift att verka för bättre avtal. Det kan såsom beredningen har påpekat inte heller bortses från att ett i lag inskrivet besittningsskydd kan inverka menligt på ett önskat ökat utbud av jaktarrenden.

8.12 Länsstyrelsen i Uppsala län: Enligt gällande bestämmelser får den som påträffar säl vid yrkesfiske även om han saknar jakträtt, döda och behålla djuret.

Utredningen föreslår ingen annan ändring än att dödad säl fortsättningsvis skall tillfalla staten. Resonemanget bygger enligt länsstyrelsens uppfattning på ett föråldrat tänkande från den tid då sälen uppfattades som ett skadedjur.

— — — Bestämmelsen bör avskaffas, åtminstone så länge som den nuvarande för arterna bekymmersamma situationen består.

8.13 Länsstyrelsen i Södermanlands län: I frågan om skyddsjakt konstate-

rar beredningen att det vid utformningen av verkställighetsföreskrifterna bör övervägas om det finns skäl att begränsa de nuvarande möjligheterna till skyddsjakt. Länsstyrelsen vill understryka att denna fråga särskilt aktualiseras för säl och duvhök.

Prop. 1986/87: 58

8.14 Länsstyrelsen i Kalmar län: — — — Enligt länsstyrelsens åsikt måste en klar åtskillnad göras mellan det fall där jakträtten följer av ett jordbruksarrende och det fall där den regleras i ett särskilt — ibland muntligt — avtal om jaktarrende. I det förra fallet ingår jakten som en naturlig del av arrendatorns övriga rättigheter och skyldigheter i vad avser fastighetens skötsel. Det är då naturligt att jakträtten inte åtskiljs från det besittningsskydd som lagstiftningen ger en jordbruksarrendator.

När det emellertid gäller jakträtt som följer av särskilt avtal om jaktarrende är det i regel främst fråga om utövning av en fritidssysselsättning. Enligt länsstyrelsens mening kan det ur allmän synpunkt inte anses påkallat att införa en bestämmelse varigenom jakträttsarrendator tillerkännes besittningsskydd i strid med en markägares önskan att efter eget önskemål få disponera jakträtten på sin fastighet. Länsstyrelsen får därför avstyrka beredningens förslag i denna del. Om besittningsskydd för jakträttsarrendator införs, bör denna bestämmelse enligt länsstyrelsens mening endast vara tillämplig i de fall där skriftligt avtal om jakträttsupplåtelse föreligger.

— — — Länsstyrelsen har inget att invända emot att en möjlighet införs för länsstyrelsen att till sjöfågeljaktföreningen delegera beslutanderätten i fråga om tillstånd till jakt på sjöfågel. Med hänsyn till förhållandena inom Kalmar län bör den föreslagna bestämmelsen även innefatta en möjlighet för länsstyrelsen att i förekommande fall i stället delegera denna rätt på vederbörande jaktvårdsförening. Länsstyrelsen vill även i detta sammanhang framhålla vikten av att en översyn av de nuvarande reglerna för upplåtelse av jakt på allmänt vatten sker. De anvisningar som i huvudsak reglerar tillståndsgivningen måste anses som föråldrade och är delvis svåra att tillämpa på dagens förhållanden.

8.15 Länsstyrelsen i Malmöhus län: Beredningen fastslår att jakträtten skall vara knuten till ägandet. En jordarrendator har dock, om inget undantag görs, rätten till jakt på det arrenderade området. Länsstyrelsen är av samma uppfattning.

Beredningen föreslår att länets arrendenämnd efter framställan från jakträttsarrendatorn skall kunna besluta om förlängning av ett arrendeavtal om det kan anses oskäligt att det upphör.

Länsstyrelsen anser det inte vara motiverat med ett så långtgående besittningsskydd för jakträttsarrendatorn. Arrende av rätt till jakt avser — till skillnad från jordbruksarrende — i huvudsak fritidssysselsättning och rekreation och bör inte inskränka fastighetsägarens dispositionsrätt över sin fastighet.

8.16 Länsstyrelsen i Hallands län: De nuvarande reglerna om jakt på allmänt vatten är ålderdomliga och svåra att tillämpa på nuvarande förhållanden. En snar översyn enligt beredningens förslag är därför angelägen.

8.17 Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län: Länsstyrelsen tillstyrker beredningens förslag beträffande jaktvårdsområde på allmänt vatten. Länsstyrelsen tillstyrker också beredningens förslag om viss utvidgning av den personkrets som skall kunna erhålla tillstånd till jakt på allmänt vatten med tillhörande holmar och skär. Enligt länsstyrelsens mening krävs dock detaljerade anvisningar om hur personkretsens skall avgränsas. Länsstyrel-

sen har utan resultat i skrivelse till jordbruksdepartementet den 19 november 1975 föreslagit en översyn av bestämmelserna om jakt på allmänt vatten och vissa holmar och skär. Gällande anvisningar är svåra att tillämpa och är inte anpassade till dagens förhållanden.

Länsstyrelsen ifrågasätter om jaktarrendators intresse av att få förlängning av jaktarrendeavtal är av sådan allmän vikt att det med hänsyn till kostnaderna för samhället är försvarbart att frågan skall kunna bli föremål för process inför arrendenämnd.

8.18 Länsstyrelsen i Älvsborgs län: I skiljaktig mening anför ledamöterna Ulla Carlsson, Sten Josefson och Gösta Davidsson att yttrandet bort innehålla en hänvisning till Arne Anderssons reservation till betänkandet.

8.19 Länsstyrelsen i Västmanlands län: I ärendet anmäldes skiljaktig mening av ledmoten Bengt Lagercrantz, som beträffande jakträttsarrendators besittningsskydd anslöt sig till vad L. Arne Andersson anförde i sin reservation till betänkandet.

8.20 Länsstyrelsen i Kopparbergs län: Beredningen föreslår att jakträtten skall vara knuten till äganderätten till mark och vatten. Detta innebär ingen ändring i förhållande till vad nu gäller. Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

— — — Vad beredningen dock inte berört är frågan om bildande av jaktvårdsområden som avses omfatta samhälligheter i vilka även andra registerfastigheter än de, som skall ingå i området har del. — — — Enligt länsstyrelsens mening är det nödvändigt att det snarast skapas regler som ger möjlighet att ta in även sådana samhälligheter i jaktvårdsområde. I annat fall befarar länsstyrelsen att jaktvårdsområdesbildningen inom de mest ägosplittrade kommunerna avstannar.

8.21 Länsstyrelsen i Gävleborgs län: Länsstyrelsen har sedan lång tid meddelat sk gruppstillstånd för sjöfågeljakt inom länet. Detta tillstånd har dock utnyttjats i mycket ringa omfattning.

Länsstyrelsen ifrågasätter om det kan finnas behov av att bilda sjöfågeljaktvårdsområden i samtliga berörda län. Det kan för länsstyrelsen i Gävleborgs län komma att innebära en arbetskrävande administration som förmodligen inte skulle motsvaras av vunna fördelar vad avser upplåtelser av jakt samt skötseln av jakt- och viltvården på allmänt vatten med tillhörande holmar och skär.

Länsstyrelsen har dessutom den erfarenheten att det i många fall kan vara svårt att dra gränser mellan vissa områden i vatten.

På grund av vad som anförts ovan anser länsstyrelsen att den nuvarande möjligheten att meddela gruppstillstånd eller individuella tillstånd bör kvarstå.

8.22 Länsstyrelsen i Västernorrlands län: Ej heller länsstyrelsen anser att det finns tillräckliga skäl att rubba principen i stort om jakträttens anknytning till jordägarerätten.

Jaktutövande har för jägaren betydande värde från bla frilufts- och rekreationssynpunkt. Dessa värden är emellertid inte så stora att de motiverar att en jakträttsarrendator ges besittningsskydd. Sannolikt skulle många tvister uppstå mellan fastighetsägare och jakträttsarrendatorer. Samhällets kostnader för förfarandet i arrendenämnder och fastighetsdomstolar skulle därmed bli stora. Vidare skulle fastighetsägarnas intresse för att arrendera ut jakten på sina marker minska. De angelägna önskemålen om att jakt kommer till stånd på ytterligare marker och att fler människor

får möjligheten att jaga skulle på så sätt motverkas. Förslaget är ett exempel på en sådan samhällelig reglering som i ett större perspektiv får anses mindre lämplig. Det avstyrks därför.

8.23 Göteborgs universitet: BGSN instämmer i Naturhistoriska riksmuseets önskemål om att bestämmelserna för skyddsjakt på säl skall omprövas, särskilt med tanke på att skyddet av sälstammarna är en internationell angelägenhet och nuvarande bestämmelser kan vara en belastning i det internationella samarbetet.

8.24 Universitetet i Stockholm: Vi tillstyrker beredningens förslag om en allmän lagbestämmelse för skyddsjakt. — — — Principen för skyddsjakt bör tillämpas restriktivt. — — —

Vi tillstyrker riksmuseets förslag för skyddsjakt på säl. Grundprincipen är att alla sälar är fridlysta eftersom de är utrotningshotade. Situationen i Östersjön är så akut att inte ens skyddsjakt kan tillåtas. — — —

8.25 Stiftsnämnden i Växjö: Stiftsnämnden i Växjö upplåter idag jakträtten på ca 58.000 ha fördelade på 350 fastigheter. Med få undantag är jakträtten upplåten till på orten boende. En handfull jakträttsupplåtelser byter innehavare varje år pga att jaktarrendatorn flyttat från orten, att markerna bör omdisponeras ur jaktlig synpunkt, att ny jordbruksarrendator tillträder eller till förmån för anställda skogsarbetare. I praktiken fungerar således ett tämligen starkt, informellt besittningsskydd för jakträttsinnehavarna.

Stiftsnämnden anser att detta i praktiken fungerande besittningsskydd i kombination med fem-åriga upplåtelseperioder ger erforderliga förutsättningar för god viltvård. En fritidssysselsättning som jakt kan inte jämföras med hyra eller jordbruksarrende när det gäller behovet av stadfäst besittningsskydd, varför ett formellt sådant för jaktupplåtelser och ett inrättande av en besvärinstans som arrendenämnden inte tillräckligt kan motiveras.

8.26 Stiftsnämnden i Härnösand: Förslaget att ge jakträttsarrendator *besittningsskydd* och låta arrendenämnden pröva frågan om förlängning är något som stiftsnämnden bestämt motsätter sig. Detta skulle dessutom sannolikt motverka önskemålet om att *öka utbudet* av jaktmöjligheter.

Bästa metoden att dämpa prisutvecklingen torde vara att minska konkurrensen d.v.s. ge flera marklösa jägare möjlighet att jaga. Ett standardiserat prissättningssystem underlättar i vissa fall prisdiskussionerna och domänverkets modell torde i och för sig vara lämplig men är onödigt komplicerad.

Erfarenheten från utarrenderingen av boställsmark visar att obenägenheten att släppa in jägare "utifrån" bland jagande Ortsbor är stor, dock förekommer att välfungerande lag innehåller även icke Ortsbor.

8.27 Svenska kommunförbundet: När det gäller jakträttsupplåtelseerna vill styrelsen betona att det är viktigt att utbudet av jaktmöjligheter utökas och fler människor kan bedriva jakt. Jaktmöjligheter för turister kan bidra till att förbättra ekonomin inom jakten och öka attraktiviteten för olika områden från rekreationssynpunkt.

8.28 Landstingsförbundet: Den första synpunkten handlar om möjligheterna för flera människor att utöva sitt jaktintresse. Beredningen anvisar flera olika åtgärder för att åstadkomma ett bättre utnyttjande av landets jaktmarker. Förbundet anser att detta är positivt och vill särskilt poängtera den del i förslaget som utmynnar i att jakträtten på samhällsägad mark i större utsträckning än hittills upplåts till jaktföreningar.

8.29 Centralorganisationen SACO/SR: SACO/SR biträder beredningens uppfattning att ökat utbud av jaktmark bör eftersträvas – tex genom bättre utnyttjande av mark och vatten som ägs av kommunerna. – – –

Beredningens förslag om visst besittningsskydd för jakträttsarrendator är välmenande, men SACO/SR kan inte tillstyrka förslaget att arrendenämnd, efter framställning från jakträttsarrendator, skall kunna besluta om förlängning av avtal om det anses oskäligt att upplåtelsen upphör. Förslaget innebär också att arrendenämnd, i sitt beslut om förlängning, skall fastställa arrendevillkoren. SACO/SR avvisar förslaget dels genom att nya administrativa komplikationer skulle införas – krav på besvärinstanser etc – dels på den grunden att bestämmelsen kan motverka syftet att öka utbudet av jaktmarker. – – –

Den stimulans av en arrendators vilja till viltvårdsåtgärder som beredningen genom sitt förslag eftersträvar, bör kunna åstadkommas genom rekommendationer om fleråriga arrendeavtal och därtill kopplade uppsägningsstider.

8.30 Sveriges Jordbruksarrendatorers förbund (SJA): Upplåtelse av mark genom arrendeavtal, både jordbrukmark och betesmark är att betrakta som ett totalt nyttjanderättsavtal. Arrendatorn svarar för och förfogar över den arrenderade marken genom brukning och tillsyn av fastigheten. Jakt- och viltvård är en naturlig del i denna helhet och ingår som en väsentlig beståndsdel av fastighetens omvårdnad och förvaltning. Arrendatorns rätt till jakt å brukad mark är således självklar.

Det är också av stor betydelse att arrendatorer med stadigvarande arrendeförhållanden erbjuds förstahandsrätt till jakt i fastigheten ingående skogsmark.

Motiven till att arrendatorn skall ha jakträtten är utöver vad som anförts ovan, frågan om viltskadorna. – – – Har skilda personer jakträtt respektive brukningsrätt till marken uppstår intressekonflikter som är svårslösbare. – – –

Beträffande småviltsjakten gäller särskilda förhållanden. Även här är det av största vikt att samma person innehar såväl jakträtten som brukningsrätten till marken. Om annan än jordbruksarrendatorn har jakträtten försvinner intresset hos arrendatorn att skyddsodra på vintern. Därmed försvinner också intresset hos arrendatorn att ha kvar lämpliga läplanteringar. Gårdsgårdar borttages och buskage kommer att kalhuggas.

Vidare finns andra frågor beträffande småviltsjakten som måste lösas. Hur långt sträcker sig allemansrätten? När och under vilka förhållanden får jakträttsinnehavaren beträda jordbruksarrendatorns marker? – – –

Slutligen skall anföras att ett vaktslående bör ske kring den bofasta och brukande befolkningens jordnära intresse också i jaktsammanhang. – – –

På nu anförda skäl hemställs att det införes lagbestämmelser om att jakträtten obligatoriskt skall tillkomma jordbruksarrendator. Måhända kan undantag göras vid mindre sidoarrenden. – – –

Bestämmelserna om obligatorisk jakträtt för jordbruksarrendator bör införas i jordabalken och ej i jaktlagen. – – –

Därest jakträtten och brukningsrätten till mark är skilda åt måste ett nytt system skapas för reglering av viltskador. – – –

– – – SJA hemställer om en utredning och omprövning av ersättnings-systemet för viltskadorna så att tillfredsställande ersättningsnivåer uppnås.

– – – Efter mönster från hyres- och arrendelagstiftningen som med

utgångspunkt från sociala överväganden och hänsyn, innehåller bestämmelser om besittningsskydd och villkorsprövning, föreslås nu sådant skydd och sådan prövning även för jakträttsupplåtelse.

SJA delar i denna fråga helt de synpunkter som Thure W Karlsson framfört i sitt särskilda yttrande.

Såvitt SJA kan bedöma har beredningen i denna del av sitt förslag ej riktigt övervägt de orimliga konsekvenser förslaget kan få.

8.31 Jägarnas riksförbund—Landsbygdens jägare: Hela problematiken kring jaktvårdsområden, dess bildande och verksamhet, bör snarast bli föremål för en noggrann undersökning och utvärdering. Den utredning som Jakt- och viltvårdsberedningen tidigare genomförde var forcerad och behäftad med stora brister. Det är även hög tid att omedelbart avskaffa de grundlagsstridiga kollektiva tvångsanslutningar till Svenska jägarförbundet som alla markägare och jägare drabbas av vid bildandet av jaktvårdsområden. — — —

Angående beredningens förslag till jaktvårdsområden för sjöfågeljakt kan detta komma att få långtgående och negativa följdverkningar för kustbefolkningens urgamla rätt till jakt på allmänt vatten. Samma förhållande kan uppkomma med de av beredningen omnämnda sjöfågeljaktföreningarna. I båda fallen kan det inträffa att bofasta kustbor förlorar sina nuvarande möjligheter till sjöfågeljakt. Något sådant får inte ske. — — —

Det råder ingen tvekan om att vilttillgången och övriga omständigheter ger utrymme för fler jakttillfällen och en vidgad jaktutövning. Beredningens förslag till nya nedskärningar, hinder och förbud i jaktutövningen är obegripliga. — — —

— — — Beredningens förslag om lagstiftning för jaktarrenden torde inte få de positiva effekter som beredningen förutsätter. Det finns uppenbara risker att många markägare kommer att reagera negativt på beredningens föreslagna lagstiftning. — — —

8.32 Landsorganisationen (LO): Det har bedrivits försöksverksamhet med korttidsjakt på kronoegendomen Skultuna. Även denna har varit mycket omtyckt av dem som haft möjlighet att jaga där. Det är främst Domänverket som upplåter areal för korttidsjakt. LO anser att det är viktigt att fler jägare bereds möjlighet till jakt, därför bör man arbeta vidare med att få bolagen, kommunerna och kyrkan att också avsätta areal för denna form av jakt.

LO anser att ett system med priskontroll bör införas för både jaktmark och andra avgifter. — — — Jaktmöjligheterna är på god väg att kommersialiseras. Detta får enligt LO inte ske. Därför behövs det kraftfulla åtgärder av både staten och jägarnas båda organisationer för att detta ska motverkas. Domänverket bör vara föregångare med låga avgifter och koordination för att ingen ska kunna köpa sig in till jakträtt. För gästjakt från andra länder kan man ta ut högre avgifter.

8.33 Lantbrukarnas riksförbund: — — — Jordbruksarrendator skall liksom nu tillförsäkras jakträtten på den arrenderade marken om inte annat avtalats. Denna fråga skall enligt LRFs uppfattning regleras i arrendelagstiftningen och inte i jaktlagen då arrendatorns rätt härrör ur arrendeavtalet.

Rörande besittningsrätt till jaktarrenden föreslår beredningen att länets arrendenämnd efter framställning från jakträttsarrendatorn kan besluta om förlängning av ett arrendeavtal om det kan anses oskäligt att upplåtelsen upphör. LRF anser att en sådan inskränkning i fastighetsägarens dispositionsrätt till fastigheten inte är motiverad. Det är här för jakträttsarrenda-

torn fråga om främst fritidssysselsättning och rekreation varför de sociala och ekonomiska skäl som är grunden för tex besittningsskydd vid jordbruksarrende inte är tillämpliga.

Beredningen vill, för att nå ett bättre jaktligt utnyttjande av sjöfågeljakten på allmänt vatten, skapa förutsättningar för bildande av sjöfågeljaktområden. Om bildandet av sådana områden innebär att skärgårdsbefolkningens möjligheter till jakt försämras eller försvåras kan LRF ej acceptera denna ordning.

8.34 Skogsindustriernas samarbetsutskott (SISU): Inom bolagsskogsbruket är man allmänt av den meningen att samverkan över fastighetsgränser befrämjar viltvård och en anpassad jakt. Företagen har aktivt medverkat i bildande av jaktvårdsområden. Erfarenheterna är övervägande positiva. Vi kan därför ansluta oss till beredningens uppfattning att fortsatt områdesbildning bör stimuleras. Samtidigt tillstyrks att SNV får i uppdrag att närmare analysera verksamheten med särskild inriktning på de hinder som anses bromsa områdesbildningen. Blä bör detta innefatta en undersökning av hur markägare uppfattar möjligheterna att hävda sina intressen med nuvarande beslutsregler för jaktvårdsområden.

— — — För bolagen — och troligen det stora flertalet markägare — är det av större intresse att upprätthålla varaktiga kontrakt med ansvarsfulla jägare än att söka högsta möjliga arrendeavgifter. — Mot den bakgrunden delar vi beredningens mening att man ej skall försöka någon form av allmän priskontroll eller standardiserad beräkningsgrund för att komma till rätta med eventuellt förekommande oarter.

Det ligger i både markägarens och arrendatorns intresse att jaktarrende kan upprätthållas för längre tid. I ett förtroendefullt förhållande mellan parterna spelar den formella avtalstiden mindre roll. En tvingande bestämmelse om minsta avtalstid kan däremot, som beredningen framhåller, få en återhållande effekt på utbudet av jaktmark.

Främst av samma skäl avstyrker SISU också beredningens förslag att arrendenämnd skall få rätt att besluta om förlängning av och övriga villkor för jaktarrendavtal.

8.35 Svenska jägareförbundet: Svenska jägareförbundet hälsar med tillfredsställelse de synpunkter som beredningen anför angående ett bättre utnyttjande av jakträtten på allmänt vatten och på holmar och skär som inte hör till någon fastighet. Givetvis får inte den bofasta skärgårdsbefolkningens berättigade intressen trädas för när vid ett ökande antal upplåtelser av sådan jakträtt. Enligt Svenska jägareförbundets mening finns emellertid utomordentligt stora inte utnyttjade jaktliga resurser inom de allmänna vattenområdena. Det är således enligt Svenska jägareförbundets mening angeläget att föreskrifterna angående vem som skall kunna erhålla jakträtt på jaktligt sett ej fullt utnyttjade allmänna vattenområden avsevärt liberaliseras.

— — — Vid sin behandling av 11 § har beredningen föreslagit att sjöjaktvårdsföreningar och motsvarande organ skulle kunna handha upplåtelser av jakträtt på de allmänna vattenområdena. Goda erfarenheter härav föreligger. Enligt Svenska jägareförbundets mening borde övervägas huruvida inte motsvarande bestämmelser som nu föreslås för de allmänna vattenområdena borde införas även för kronans markinnehav ovan odlingsgränsen. I vart fall vad gäller småviltjakten.

Enligt Svenska jägareförbundets uppfattning är frågan angående ett ändamålsenligt besittningsskydd för jaktarrendator synnerligen svårlöst.

Ett stort antal länsjaktvårdsföreningar framhåller också i sina remissyt-

randen de problem som kan komma att uppstå – skriftliga avtal kommer inte att upprättas och markägarnas benägenhet att utarrendera jakt kommer att minska.

Enligt Svenska jägareförbundets mening bör emellertid, mot bakgrund av vad ovan anförts, 13 och 14 §§ omformuleras såtillvida att arrendenämndsprövning av jaktarrendekontrakt endast är aktuellt i de fall ett välarronderat jaktområde bestående av flera fastigheter bryts sönder genom att en eller flera av markägarna vägrar förnyad upplåtelse av sin fastighet eller kräver en i förhållande till ortens pris och övriga villkor i kontraktet orimlig arrendeavgäld.

Svenska jägareförbundet tillstyrker beredningens förslag till ändring av 1 § lagen (1980:894) om jaktvårdsområden.

8.36 Svenska naturskyddsföreningen: Föreningen har vid ett flertal tillfällen kritiserat den nuvarande ordningen när det gäller skyddsjakt. Det är därför bra att beredningen föreslår att de nu gällande bestämmelserna bör ses över. Föreningen vill dock betona en princip som föreningen har framfört i åtskilliga remissyttranden om skyddsjakt, nämligen att den som bedriver en näring, t.ex. en fiskodling, måste tåla viss predation av fiskätande fåglar. Ett produktionsbortfall måste tas med i den ursprungliga kalkylen. Förlusten ska verkligen vara betydande om skyddsjakt ska få bedrivas. Därtill anser föreningen att antalet arter som fritt ska få jagas i detta syfte måste minskas. Beredningen tar också upp denna fråga och anser att en begränsning framför allt bör övervägas ifråga om björn, varg, järv och lo. Föreningen stöder kraftfullt detta förslag. Dessutom bör duvhök, sparvhök och fladdermöss undantagas.

När det gäller skyddsjakt på säl har föreningen inte funnit anledning ändra sin uppfattning utan anser att den s.k. undantagsparagrafen, som innebär att yrkesfiskare får döda och behålla säl som påträffas vid fisket, ska utgå. Föreningen vill erinra om Helsingforskommissionens rekommendation 3/3 1982 att all jakt på säl i Östersjön ska upphöra.

8.37 Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund (SDR): Riksförbundet stödjer i princip de krav som Sveriges ornitologiska förening ställt att skyddsjakt inom gård och trädgård ej skall tillåtas under aktuella fågelarters häckningstid. Förhållanden torde emellertid förekomma då på grund av uppenbar sanitär olägenhet sådan jakt bör vara tillåten.

8.38 Sveriges jordägareförbund: Förbundet kan på intet sätt dela beredningens oro över att man på jaktmarker i närheten av tätorter kan ta ut avsevärt högre arrenden än inom andra områden. Att så kan vara fallet visar endast, att vi har en väl fungerande marknad för jaktarrenden. Detta är positivt på många sätt, inte minst genom att det då blir lättare att hävda jaktens intressen gentemot andra motstående intressen. — — —

I fråga om rätten till förlängning av jaktarrenden och prisprövning i samband härmed instämmer Förbundet i Thure W Karlssons särskilda yttrande. Med skärpa bör framhållas, att upplåtelse av jakträtt normalt avser en hobbyverksamhet för arrendatorn. Det kan på intet sätt vara ett samhällsintresse att ingripa med tvingande regler och prövning inför arrendenämnder m.m. i sådan verksamhet. Såsom ytterligare skäl mot myndigheters ingripanden vill Förbundet även peka på starkt ökade kostnader för samhället och ökad byråkrati. Det bör också understrykas, att ett genomförande av beredningens förslag kommer att föranleda olika mer eller mindre konstlade förfaranden som möjliggör ett kringgående av de föreslagna bestämmelserna.

8.39 Sveriges Länssjaktvårdskonsulenters Förening och Jägareförbundets tjänstemannaförening: Föreningarna delar beredningens uppfattning att den principen också framgent skall gälla, att jordägaren skall ha jakträtt på det område som tillhör honom.

Under de förutsättningar som beredningen redovisar har föreningarna inget att erinra mot förslaget att särbestämmelserna i jaktlagen om jakt på samfälligheter slopas.

Föreningarna tillstyrker bifall till förslaget om sådana bestämmelser, att samma regler skall få gälla för jakträtt på järnväg som de, vilka i dag gäller för jakträtt på väg.

Föreningarna delar vidare beredningens uppfattning, att inskränkningar i jaktutövningsrätten på vägar och liknande områden är obehövliga och att man liksom hittills skall kunna lita på att jägarna beaktar säkerhetsfrågorna.

Föreningarna delar beredningens uppfattning att en jordbruksarrendator också i fortsättningen skall vara tillförsäkrad jakträtten på den arrenderade marken om inte annat avtalats. Föreningarna tillstyrker också bifall till förslaget att jordbruksarrendator däremot inte utan markägarens medgivande skall få upplåta jakträtten till annan.

Beredningens förslag kan indelas i fyra avsnitt a) arrendeavgiftens storlek, b) utbudet av jaktmark, c) upplåtelse inom sjaktvårdsområden och d) arrendators besittningsskydd.

a) Den av beredningen föreslagna åtgärden att utveckla någon form av "riktpreislista" avseende arealpriser för olika biotoper och områden finner föreningarna intressant och genomförbar.

b) Föreningarnas bedömning av möjligheterna, att utan negativa konsekvenser för viltet eller jakten skapa ökade jaktmöjligheter är densamma som beredningens och föreningarna är villiga att medverka i ett arbete som syftar till ett ökat utbud av jaktmöjligheter.

c) — — —

d) Ett visst besittningsskydd för sjakträttsarrendator är enligt föreningarnas mening värdefullt, sett såväl från den enskilde sjakträttsarrendatorns synpunkt som från viltvårdssynpunkt. Med de undantag från förlängningsrätten som beredningen föreslagit bör markägarna inte avskräckas från en utarrendering av jakten på sina fastigheter som en följd av arrendatorns besittningsskydd.

Föreningarna har inget att invända mot beredningens förslag som syftar till ett bättre utnyttjande av möjligheterna till jakt på allmänt vatten.

8.40 Tjänstemännens centralorganisation: Tillståndsprövningen när det gäller sjöfågelsjakt bör enligt TCOs mening ses över. De bestämmelser som nu gäller är otidsenliga och svåra att tillämpa.

8.41 Trädgårdsnärings Riksförbund (TRF): Möjligheterna till skyddsjakt får inte begränsas utan man bör tvärtom öka dessa möjligheter så att ett snabbt och effektivt regelsystem uppnås. I dag finns det exempel på trädgårdsföretagare som fått vänta på tillstånd i månader för avskjutning av tex rådjur. Givetvis har skadorna under denna tid ytterligare förvärrats. Tillräckliga hänsyn till enskilda intressen tas tyvärr i många fall inte i dag.

9 Jaktens bedrivande

9.1 Rikspolisstyrelsen: Förslaget att införa ett regelbundet återkommande skjutprov som villkor för att delta i jakt med klass I-vapen tillstyrks. — — —

9.2 Naturhistoriska riksmuseet: — — — Museet vill i första hand efterlysa en mer fördomsfri granskning av olika traditionella jaktmetoder — även av handeldvapnen — och deras effekter, för att uppsätta etiska krav skall tillgodoses.

— — — Riksmuseet förordar en lagstiftning som någorlunda konsekvent tar hänsyn till djurskyddsaspekterna. Nattjakt bör då exempelvis tillåtas endast vid sådana ljusförhållanden att djuret inte tillfogas onödigt lidande.

För att reducera riskerna för skadeskjutning föreslår beredningen ett regelbundet återkommande skjutprov som villkor för rätt att delta i jakt med klass 1-vapen. — — —

Skadeskjutningsriskens beroende av skjutskickligheten är emellertid problematisk och argumentation för att de uppställda målen kommer att minska skadeskjutningen saknas. — — — Museet anser att utredningens förslag är otillräckliga. Ytterligare insatser av utbildning, information och forskning borde övervägts.

9.3 Lantbruksstyrelsen: Från djurskyddssynpunkt tillstyrker lantbruksstyrelsen att regeringen bemyndigas att meddela bestämmelser som innebär krav på att vissa kunskapsprov skall avläggas som villkor för rätten att jaga.

Enligt lantbruksstyrelsen är det vidare angeläget att djurskyddsaspekterna bevakas när det gäller fångstredskap. — — —

9.4 Länsstyrelsen i Stockholms län: Länsstyrelsen vill erinra om att lantbruksstyrelsen är fackmyndighet vad gäller skydd för djur i fångenskap. Styrelsen använder sitt vetenskapliga råd vad gäller frågeställningar rörande dessa djurs lidanden. — — —

— — — Frågeställningar av denna art kan inte besvaras av jägareorganisationer eller naturvårdande organ ensamma utan här behövs sakkunnigutlåtanden för besluten från veterinär sakkunskap som kompletterar naturvårdsverkets kompetens.

— — — Allmänna råd för omhändertagande av vilt som livsmedel bör utvecklas. Det bör vidare övervägas om förekommande köttbesiktning bör utvidgas eller omformas likaså om annan form av tillsyn — eventuellt i form av enbart rådgivande sådan — bör tillkomma. — — —

9.5 Länsstyrelsen i Hallands län: Beredningen vill inte göra någon principiell åtskillnad mellan olika jaktmedel och generellt betrakta fångstanordningar som mindre lämpliga jaktmedel än skjutvapen. Länsstyrelsen ifrågasätter om detta är riktigt. Med hänsyn till att skjutvapen i allmänhet torde ge större möjligheter till urvalsinriktad jakt än fällor och andra fångstanordningar synes en åtskillnad befogad. Främst djurskyddsskäl talar för detta.

När det gäller tillämpningsföreskrifter av betydelse från djurskyddssynpunkt bör vidare enligt länsstyrelsens mening större hänsyn tas till den sakkunskap som finns på området. Detta kan förslagsvis ske genom att även naturvårdsverket konsulterar det vetenskapliga råd som lantbruksstyrelsen anlitar i djurskyddsfrågor.

9.6 Länsstyrelsen i Norrbottens län: Beredningen har inte funnit anledning att föreslå en generellt verkande regel som inskränker rätten att jaga på små och för jakt olämpliga områden. — — — Länsstyrelsen har hittills vägrat att ge tillstånd till älgjakt om den fastighet eller fastighetsdel som ansökan avser är smalare än 100 meter eller mindre än 5 hektar. Sådana fastigheter eller fastighetsdelar är enligt länsstyrelsens uppfattning ur sä-

kerhetssynpunkt inte lämpade för älgjakt. Länsstyrelsen får därför föreslå att det i jaktlagstiftningen intas en bestämmelse som inskränker möjligheten att på sådana marker bedriva älgjakt. En sådan bestämmelse skulle även bidra till att öka intresset för att samordna jakten över större områden.

Länsstyrelsen tillstyrker beredningens förslag om införande av ett regelbundet återkommande skjutprov som villkor för att få delta i jakt med klass I-vapen.

Skjutprovet bör göras årligen och med eget klass I-vapen. Ett prov av enklare beskaffenhet, som beredningen har föreslagit, bör vara minimikrav. Det bör dock vara förbehållet markupplåtare eller organisationer att bestämma om man vill kräva att fordringarna för Svenska jägareförbundets älgskyttemärke ska vara uppfyllda för deltagande i jakt med klass I-vapen.

9.7 Lunds universitet: I kapitlet om jakten diskuteras främst jakträtten. Här saknar man en diskussion om jaktens effekter på viltet och konsekvenserna för den icke jagande delen av befolkningen. Jakten skapar skygghet hos djuren, vilket medför att det blir svårare att observera dem. De amerikanska nationalparkerna ger vittnesbörd om hur oskygga djuren kan bli. För att på lång sikt skapa bättre förutsättningar för allmänheten att komma i kontakt med vilda djur bör skapas jaktfria zoner runt större tätorter. Jakten på älg inom dessa områden bör dock bibehållas med hänsyn till riskerna för trafikolyckor.

9.8 Uppsala universitet: — — — Samtidigt som vi i Sverige inför rigorösa bestämmelser för att förhindra att försöks- och husdjur utsättes för "onödigt" lidande, accepterar vi utan nämnvärda protester att tiotusentals däggdjur och fåglar årligen skadskjutes och därefter lämnas att gå en långsam död till mötes. Detta är ett utomordentligt försummat problem, som en utredning om jaktens betingelser i Sverige verkligen borde ha intresserat sig för. Nonchalansen med avseende på jaktens humanitära aspekter kan illustreras med formulering på sid 313, där på tal om jägarutbildning sägs att "kravet på skjutförmågan bör inte ställas alltför högt men utformas så att det ger en kontroll av jägarens förmåga att avge *väriktade skott mot stillastående mål*". Sannerligen ett modest kompetenskrav!

9.9 Centralorganisationen SACO/SR: — — — beredningen fastslår att naturvårdsverket borgar för att godkända fångstmedel också fyller djurskyddskraven. Enligt SACO/SR:s mening kan det inte vara en uppgift för naturvårdsverket ensamt att ta ställning i djurskyddsfrågor. Fackmyndighet vad gäller djurskydd hos djur i fångenskap är lantbruksstyrelsen, som anlitar sitt vetenskapliga råd i hithörande frågor. Det kan eventuellt ifrågasättas om naturvårdsverket för närvarande innehar kompetens att med hänsyn till djurskyddet ta ställning till lämpligheten till det ena eller andra fångstredskapet.

SACO/SR instämmer i motivet för beredningens förslag att regelbundet återkommande skjutprov införs som villkor för rätt att delta i jakt som kräver klass I-vapen, men ifrågasätter lämpligheten av införande av årligen återkommande obligatoriskt prov. — — —

— — — Med hänsyn till att förslaget om årlig obligatorisk provtagning inte innefattar rörliga mål, uppfattar SACO/SR förslagets syfte närmast som ett berättigat krav på att jägarna skall ha provskjutit sina kulvapen inför jaktsäsongen. Då det numera torde vara sällsynt att jägare underlåter att sålunda provskjuta sina kulvapen kan det, enligt SACO/SR:s uppfattning, inte vara rimligt, att för den förmodligen ytterst ringa skara jägare

som inte provskjuter, föranstalta om den administrativa apparat som dock krävs för att ordna obligatorisk provtagning för uppemot 300 000 jägare per år.

— — — Provskjutning av kulvapen bör ske så nära som möjligt in på jaktsäsongen för att minimera risken för att riktmedel hinner rubbas under tiden mellan provskjutningstillfället och jaktpremiären. — — — Det torde inte vara praktiskt möjligt att förlägga all provtagning till slutet av sommaren — början av hösten, varigenom kan befaras att skyttar som avlagt prov i början av våren nöjer sig med detta och underlåter provskjutning kort före jaktsäsongen.

Om årlig obligatorisk provtagning likväl genomförs föreslår SACO/SR att utländska jaktgäster av praktiska skäl undantas från bestämmelsen. —

— — I stället kan man rekommendera jakträttsupplåtare (jaktlag) att på lämpligt sätt i förväg förvissa sig om att jaktgäster har tillräcklig skjutskicklighet och kännedom om säkerhetsfrågor.

— — — Råd och anvisningar för omhändertagande av vilt som livsmedel bör utvecklas. Det bör övervägas om förekommande köttbesiktning bör utvidgas eller omformas, eller om annan form av tillsyn — eventuellt i form av enbart rådgivande sådan — bör tillkomma. — — —

9.10 Jägarnas riksförbund — Landsbygdens jägare: Beredningens synpunkter, motiveringar och förslag rörande krav på visst markinnehav för att få utöva jakt, är märkligt och motsägelsefullt. Först säger man att det i och för sig kan finnas ett behov av arealkrav för att få jaga. Därefter säger man sig avstå från att lämna ett sådant förslag. Därpå säger sig beredningen ändå kräva minimiarealer för älg- och kronhjortsjakt. Slutligen föreslår beredningen i sitt lagförslag 24 paragrafen att obegränsade krav om minimiareal och andra ospecificerade villkor skall kunna uppställas för att överhuvudtaget få utöva jakt. Här som alltid blir det lagen som gäller.

9.11 Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund (SDR): Riksförbundet, som tidigare i annat sammanhang tagit bestämt avstånd från jakt på ripor med snaror, såsom varande ur djurskyddssynpunkt helt oacceptabelt, vill hävda att det ej kan vara en uppgift för Naturvårdsverket att ensamt ta ställning i djurskyddsfrågor. Fackmyndighet beträffande djurskydd är Lantbruksstyrelsen, som till sitt förfogande har ett vetenskapligt råd att anlita vid prövning av frågor rörande djurs lidande.

Det är av avgörande betydelse att prövning av sådana jaktmedel, som kan förorsaka djur onödigt lidande, sker av denna myndighet. Detta gäller såväl snaror som fällor av olika slag.

9.12 Sveriges länsjaktvårdskonsulenters förening och Jägareförbundets tjänstemannaförening: Föreningarna delar beredningens uppfattning att några inskränkningar i rätten att jaga på små marker inte är motiverade och att därför inga andra krav skall ställas på visst markinnehav för jakt än vad som följer av reglerna för jakt efter älg och kronvilt.

Föreningarna tillstyrker bifall till förslaget om regelbundet återkommande skjutprov för rätt att jaga med klass I-vapen. Det är dock av vikt att kravet för godkänt prov inte sätts för högt samt att administrationen av provverksamheten blir av så ringa omfattning som möjligt.

10 Förslaget till jaktlag

10.1 Allmänna synpunkter

10.1.1 Riksåklagaren: — — — Rent allmänt kan även sägas att beredningens strävan till förenkling av lagtexten lett till att vissa av de föreslagna

bestämmelserna i jaktlagen erhållit en så allmän formulering, att svårigheter torde uppstå att avgöra om brott föreligger. Beträffande dessa bestämmelser är sålunda en precisering av lagtextens innehåll nödvändig.

— — — Överhuvudtaget bör det vara en strävan att söka avkriminalisera jaktlagstiftningen så långt som det är möjligt. Varje regel av jaktetisk natur behöver ej åtföljas av en straffsanktion. — — — I beredningens redogörelse för jakt och viltvård i andra länder lämnas upplysning om en intressant påföljdsbestämmelse, nämligen att den dömda förklaras förlustig sin jaktutövningsrätt under viss tid (Danmark och Finland). Detta sker genom att den dömda förvägras att inneha eller förvärva jaktkort. Även om en sådan sanktion skulle vara mycket verkningsfull anser jag mig inte för närvarande böra förorda att en sådan sanktion vid sidan av straff införes i vår jaktlagstiftning. En annan möjlighet skulle vara att det anförtroddes åt lämplig administrativ myndighet att besluta om sådan sanktion. Om så skulle bli fallet skulle en avkriminalisering av vissa bestämmelser kunna ske.

Innan jag övergår till en granskning av de enskilda bestämmelserna i förslaget till jaktlag vill jag uttala, att syftet att erhålla en enkel och överskådlig lagstiftning nåtts. Den disposition, som följts, framstår som lämplig.

Om en ny jaktlag, jaktförordning samt följdbestämmelser skulle komma att utfärdas torde det vara önskvärt att landets jägare på lämpligt sätt informerades om dessa bestämmelser. Detta kunde förslagsvis ske genom en broschyr som tillhandahölls jägaren i samband med lösen av jaktkort.

10.1.2 Statens naturvårdsverk: Det nu framlagda förslaget innebär en radikal omarbetning av jaktlagen. Därvid kunde den förhoppningen hysas att beredningen skulle lägga fram ett förslag till faunavårdslagstiftning som behandlade inte bara vilda däggdjur och fåglar utan också vissa andra djurgrupper. Samma förhoppning fanns också om att beredningens lagförslag skulle bli mera framåtsyftande än vad som blivit och ge faunan en mera väsentlig plats i bl.a samhällsplaneringen i likhet med vad som t.ex gjorts i den norska viltvårdslagstiftningen. Så har emellertid inte skett. Verket har emellertid förståelse för att beredningen givit sitt förslag den principiella inriktning som blivit fallet. En sådan vidare inriktning som nyss nämnts skulle nämligen kräva en samtidig översyn av bl.a naturvårdslagen, frågan härom har dock legat utanför beredningens uppdrag.

Verket kan dock inte underlåta att framhålla att här och var i beredningens förslag en mera njugg inställning spåras till viltet än vad som den nuvarande lagstiftningen är uttryck för. — — — Verket anser därför att förslaget i vissa avseenden bör bearbetas så att det får en mera viltvårdsvänlig inriktning. — — —

Förslaget till ny jaktlag har fått formen av en ramlag. Med denna förut-sättning får förslaget anses väl utformat och tillgodose högt ställda anspråk på överskådlighet och språklig enkelhet.

Men här som i andra fall lider förslaget av den svagheten att det är svårt att enbart på grundval av detta få en säker uppfattning om hur jaktlagstiftningen slutligt kommer att se ut i alla enskildheter. — — —

Den svaghet som sålunda ligger i det presenterade förslaget understryks också av att motivuttalandena för de olika bestämmelserna i flera fall är allmänt hållna och även knapphändiga. I vissa fall kan också konstateras att bestämmelsernas utformning knappast svarar mot motivuttalandena.

— — —

Sammanfattningsvis vill verket i denna del dock framhålla att det presenterade lagförslaget är väl ägnat att ligga till grund för fortsatta lagstif-

ningsåtgärder. Verket utgår från att de svagheter som här nämnts kommer att undanröjas i det fortsatta arbetet, där så är möjligt. — — —

Prop. 1986/87:58

10.1.3 Domänverket: Enligt domänverkets mening är beredningens förslag till jaktlag väl utformat. Det innebär en önskvärd modernisering av jaktlagsstiftningen, som härigenom också blir mer överskådlig. — — —

10.1.4 Hovrätten för nedre Norrland: Behovet av en förenkling och ökad överskådlighet vad avser gällande jaktförfattningar har genom tidigare remissuttalanden och framlagda förslag klart dokumenterats. Beredningens förslag om en helt ny jaktlag, som bör kompletteras med en förordning, kan därvid finnas befogat. Förslaget att den nya lagen ges karaktär av en s.k. ramlag får mot bakgrund av vad beredningen härutinnan anfört anses tillräckligt motiverat. Enligt hovrättens mening har dock det framlagda förslaget alltför vida ramar. Det är t.ex. synnerligen tveksamt om reglerna för älgjaktens bedrivande helt skall vara undandragen riksdagens inflytande. Hovrätten vill vidare i sammanhanget erinra om vikten av att övriga jaktförfattningar blir så få som möjligt så att inte syftet med den föreslagna reformen (förenkling och överskådlighet) förfelas.

Med anledning av det av beredningen angivna ämnesområdet för den föreslagna lagen kan det ifrågasättas om inte lagen borde benämnas Vilt- och jaktlag. Ett annat och måhända bättre alternativ är att överföra de viltvårdande bestämmelserna till naturvårdslagen och därmed göra lagen till en "ren" jaktlag.

10.1.5 Sveriges lantbruksuniversitet: Förslaget till ny jaktlag avser liksom tidigare lagstiftning endast vilda däggdjur och fåglar. Här borde man dock pröva frågan om inte hela den landlevande högre faunan, dvs även groddjur och kräldjur, skulle ingå även om begrepp som jakt och viltvård knappast är relevanta för dessa djurslag. En sådan utvidgning skulle innebära ett avsevärt utökat skydd för arter inom denna grupp.

10.1.6 Länsstyrelsen i Hallands län: Den nya jaktlagen är utformad som en renodlad ramlag och förutsätter därför omfattande tillämpningsföreskrifter. Genom denna uppläggning kan jaktbestämmelserna fortlöpande anpassas till ändrade förhållanden. Samtidigt innebär detta emellertid en risk för att även den framtida jaktlagstiftningen blir svåröverskådlig. Denna risk bör kunna minskas om bestämmelserna i jaktlagen preciseras bättre. En något ökad precisering är enligt länsstyrelsens uppfattning önskvärd och torde inte medföra att erforderlig flexibilitet går förlorad. I detta sammanhang vill länsstyrelsen vidare betona vikten av att kompletterande föreskrifter i största möjliga utsträckning intages i en av regeringen utfärdad förordning.

— — — Till de frågor som enligt länsstyrelsens mening bör få en klarare reglering hör bl.a. reglerna om skyddsjakt (16 §), användningen av vapen och andra jaktmedel (21 §), samt bestämmelserna som möjliggör förbud mot jakt inom marker av viss storlek (24 §).

10.1.7 Länsstyrelsen i Västernorrlands län: Åtskilliga förslag till nya bestämmelser m.m. har framlagts. Dessa är motiverade med hänsyn till jakten och viltvården. Sammantagna innebär de dock en ökning av den samhälleliga regleringen på området, vilket kan innebära nackdelar. Särskilt bör nämnas risken för att engagemanget från jägarna och fastighetsägarna och deras organisationer kan minska. Länsstyrelsen finner det därför angeläget att regleringarna begränsas så långt möjligt utan att viktiga naturvårdssyften förfelas.

En strävan bör vara att regleringen av jakten och viltvården utformas så att det värdefulla frivilliga arbete, som utförs av jägarna, markägarna och deras organisationer tas till vara.

Viltvården utgör, som också beredningen framhållit, en del av naturvården. Med viltvård bör därmed menas faunavård, som omfattar även de djurarter som inte är jaktligt intressanta. Med denna definition är viltvården en angelägenhet också för kommunerna. För att öka det kommunala engagemanget i viltvården, kan man lämpligen i den nya jaktlagen skriva in att viltvården – som en del av naturvården – är en kommunal angelägenhet.

10.1.8 Stockholms universitet: Direktiven till beredningen trycker på att författningarna behöver förenklas och göras mer överskådliga (s. 33). I vissa delar har beredningen lyckats, i andra inte. Det finns enkla, klara och precisa definitioner som allmänheten känner till, tex vilda däggdjur och fåglar. Vilt, villebråd förvillar endast genom sin anknytning till jakt. — — —

Förslag till ändrade definitioner:

— — — Vilt: de vilda däggdjur och fåglar som är tillåtna att jaga enligt jaktlagen.

10.1.9 Svenska kommunförbundet: Styrelsen instämmer — — — i förslaget till ny jaktlag.

10.1.10 Jägarnas riksförbund—Landsbygdens jägare: Det nya jaktlagsförslag beredningen framlagt, innebär en mycket stor försämring mot nuvarande lagstiftning. Den nu föreslagna ramlagen är så oklar och diffus att den knappast förtjänar att benämnas för lag. Lagförslaget förutsätter att olika tillsynsmyndigheter och byråkratiska instanser, i form av föreskrifter och anvisningar, i stort sett — mer eller mindre godtyckligt — skall utforma alla de regler och bestämmelser som skall gälla. Att rättssäkerheten därmed går förlorad står klart. Merarbetet för alla berörda myndigheter kommer att mångdubblas. Byråkratin och kostnaderna kommer att växa lavinartat. Därtill kommer ingen att för överskådlig tid framöver veta vad som egentligen gäller. Lagförslaget är i sin helhet så olämpligt och dåligt underbyggt att det i sin helhet måste avvisas. Riksförbundet begränsar sig därför till att endast särskilt påtala 24 paragrafen. De där föreslagna möjligheterna till helt obegränsade villkor och förbud för jaktutövningen, är så orimliga att riksförbundet aldrig kommer att acceptera en sådan författningsskrivning. — — —

10.1.11 Lantbrukarnas Riksförbund: — — — LRF tillstyrker förslagets tekniska utformning som bör leda till önskvärda förenklingar. Vid utformningen av detaljanvisningar förutsätts att LRF bereds möjlighet att lämna synpunkter.

LRF vill uppmärksamma de inskränkningar i jakten i vissa områden som kan beslutas med stöd av § 14 Naturvårdslagen och § 15 Naturvårdsförordningen, tex vid helger och veckoslut. Dessa beslut kan för jägarna vara besvärande och förorsaka markägarna ekonomiska förluster. Jaktlagstiftningen bör här enligt LRF:s uppfattning kompletteras med ersättningsregler enligt samma principer som gäller för naturvårdslagstiftningen. Länsstyrelsen bör även ges möjlighet att utsträcka jakttiden i de fall inskränkningar av ovan angivet slag beslutas.

10.1.12 Svenska jägareförbundet: — — — Enligt Svenska jägareförbundets uppfattning kommer den kritik som uppstod efter 1967 års ändringar i

jaktstadgan även att vidlåda den nya jaktlagen. De ifrågavarande ramföreskrifterna i lagen är så vida att merparten av det för jägarna intressanta godset kommer att återfinnas i de kompletterande författningar som måste utfärdas. Mot bakgrund härav är det utomordentligt angeläget att dessa ges mycket precisa och konkreta formuleringar och att bestämmelserna inte ändras i den mycket snabba takt som gällt under senare år ifråga om kringsbestämmelser till främst jaktstadgan.

10.1.13 Svenska naturskyddsföreningen: Det är föreningens uppfattning att lagstiftningen om bevarandet och utnyttjandet av naturen och dess tillgångar bör bestå av dels en övergripande lag, naturvårdslagen, dels sektorslagar om utnyttjande av olika slag, skogsbruk, jakt, fiske m.m. Den övergripande lagen, naturvårdslagen, skulle reglera allt som har att göra med bevarande och vård av naturen och vilka hänsyn som måste tas vid olika ingrepp. Sektorslagarna skulle begränsas till att omfatta regler för verksamhetens bedrivande. — — —

Med denna konstruktion av lagstiftningen skulle större klarhet uppnås när det gäller samspelet mellan de olika lagarna och ansvarsfördelningen. Föreningen är emellertid medveten om att det är ett arbete som kräver en hel del tid. En genomgripande översyn av naturvårdslagen och de sektorslagar som rör utnyttjande av naturen skulle bli nödvändig. Föreningen anser dock att en sådan ändring av lagstiftningen är angelägen och bör påbörjas snarast. På kort sikt kan troligen vissa fördelar från naturvårdssynpunkt uppnås med det nu föreliggande förslaget till ny jaktlag. Beredningen har gjort i och för sig aktningvärda försök att placera in jakten som ett medel att uppnå den allmänna naturvårdens mål. Föreningen tror emellertid inte att förslaget är tillräckligt för att leda till avgörande förbättringar för faunavården.

10.2 Inledande bestämmelser, 1—3 §§

10.2.1 Riksåklagaren: 2 §. I paragrafen sägs att med vilt avses vilda däggdjur och fåglar. Vad gäller fåglar innefattar detta uttryck även tamfåglar. I 1 § jaktstadgan har gränsdragningen mellan vilda djur och tamdjur lösts på ett sätt som inte ger anledning till någon tveksamhet. Beträffande vad som avses med bon har i specialmotiveringen uttalats, att härmed avses inte bara bävrarnas hyddor utan även deras dammbyggnader. Med hänsyn till lagalitetsprincipen anser jag att även dammbyggnader bör anges i lagtexten, varvid jag vill erinra om att så skett i 2 § jaktstadgan.

10.2.2 Naturhistoriska riksmuseet: Beredningen hävdar (s 344) att "det är mest förenligt med lagstiftningen att betrakta fångst av vilt för ringmärkning eller för andra liknande ändamål som en form av jakt, trots att besittningstagandet i dessa fall är endast av kortvarig art."

Vi beklagar, att beredningen inte tagit hänsyn till de vägande juridiska argument, som talar mot en sådan uppfattning. Förslaget om lagstiftning beträffande märkning av djur berör särskilt riksmuseets ringmärkningscentral. RC, som sedan 1960 är ansvarig för märkningen av vilda fåglar i Sverige. Märkningsresultaten ger ett oumbärligt underlag för svensk och internationell naturvård, för jaktvården och för grundforskningen rörande fåglars livslängd, vandringer och orienteringsförmåga.

— — — I förarbetena till 1938 års jaktlagstiftning riktas ingenstans några betänkligheter mot att låta det allmänna språkbruket vara avgörande för vad som skall anses som jakt, och i såväl regeringens proposition som

utskottets utlåtande ges stöd för utredningsmannens förslag, att vad som i allmänt språkbruk anses vara jakt skall vara vägledande vid definitionen av begreppet jakt. En så vidsträckt tolkning av begreppet jakt, att det även skall anses omfatta ringmärkning, strider klart mot lagstiftarens intentioner; 1967 års lag medförde ingen ändring i detta.

Enligt riksmuseets bestämda uppfattning är ringmärkning inte jakt. Stöd för denna uppfattning är inte svårt att finna hos den juridiska sakkunskapen. — — —

Om förslaget förverkligas, kommer det alltså att vålla avsevärda merkostnader och ofta direkt förhindra meningsfull forskning. Mot bakgrund av vad som anförts får riksmuseet i stället föreslå att verksamheten med märkning av djur får regleras av regeringen genom särskild bestämmelse därom i jaktlagen. Museet är berett att medverka vid utformningen av en kommande kungörelse, avsedd att ange auktorisation, riktlinjer och villkor för märkningsverksamheten.

Vad som ovan sagts gäller i tillämpliga delar också riksmuseets mångåriga framgångsrika märkning av sälar och rävar, liksom de biologiska universitetsinstitutionernas verksamhet med märkning av fåglar och däggdjur i en rad olika forskningsprojekt.

10.2.3 Statens naturvårdsverk: 1§. Verket anser att andra stycket i 3§ ("Utöver bestämmelserna i — värden av viltet") av systematiska skäl bör flyttas till 1§ och där bilda ett nytt, andra stycke.

3§. — — — Enligt beredningens förslag skall fredningen alltid upphöra, när jakt efter viltarten är tillåten. Verket finner detta lämpligt och ansluter sig därför till beredningens förslag.

— — — Verket ansluter sig till bedömningen att ringmärkning är att betrakta som en form av jakt, trots att besittningstagandet av viltet endast är kortvarigt. Ringmärkning är dock en del av den vetenskapliga forskning som är nödvändig för att riktiga administrativa beslut skall kunna fattas inom jaktens och viltvårdens område. Det får därför inte bli så att en enskild markägare skall kunna hindra en forskningsverksamhet av typ ringmärkning som av det allmänna bedöms som både viktig och nödvändig. Naturvårdsverket föreslår därför att 7§ kompletteras på sådant sätt att en markägare och jakträttsinnehavare får skyldighet att efter särskilt beslut av länsstyrelsen tåla att anläggning för viltforskning — exempelvis för ringmärkning — utförs på fastigheten, om det inte medför olägenhet av betydelse.

10.2.4 Domänverket: Domänverket delar beredningens uppfattning att fredningen av en viltart skall upphöra inte bara under allmän jakttid utan även under tid då licens — och/eller skydds jakt får bedrivas.

10.2.5 Hovrätten för nedre Norrland: 1§. Hovrätten anser att denna paragraf inte är erforderlig. Särskilt med den av hovrätten ovan ifrågasatta ändringen av lagens rubrik bör paragrafen kunna utgå. Om paragrafen skall kvarstå vill hovrätten påpeka att den språkliga utformningen av ledet "rätten till jakt och jakten" framstår såsom oformlig och något oklar till sin innebörd.

2§. Den inledningsvis gjorda definitionen av "vilt" bör förtydligas så att det av lagtexten framgår om därmed avses även fåglars ägg. Tolkningsproblem kan annars uppkomma vid tillämpningen av andra bestämmelser i lagen, t.ex. 3§ och 34§ 1.

Beredningen har enligt sin motivering till paragrafens sista mening funnit det riktigare att betrakta de förfaranden som där anges som ett med jakt

jämställt förfarande. Hovrätten kan emellertid inte finna några bärande skäl för att frångå den nu gällande definitionen av begreppet jakt, som innefattar även angivna förfaranden.

10.2.6 Sveriges lantbruksuniversitet: Enligt förslaget till jaktlag 2§ kommer fångst av vilt för t.ex. ringmärkning eller identifikation att jämföras med jakt. Detta kommer starkt att försvåra arbete av denna typ i forsknings- och försöksverksamhet utan att någon påtaglig vinst görs i andra avseenden. Helst borde här klargöras att denna verksamhet inte skall betraktas som jakt och att särskilda bestämmelser för att reglera verksamheten utformas om behov föreligger. I annat fall bör frågan prövas om inte denna paragraf kan erhålla ett tillägg som innebär att regeringen för särskilda ändamål kan meddela undantag från dessa föreskrifter.

10.2.7 Skogs- och jordbrukets forskningsråd: I kapitlet om förslag till jaktlag vill rådet påpeka att beredningens förslag att betrakta fångst av vilt för ringmärkning eller motsvarande sannolikt kommer att göra det svårare för forskare att utnyttja sådana metoder.

10.2.8 Länsstyrelsen i Älvsborgs län: Ringmärkning sker i dag i enlighet med riktlinjer som Naturhistoriska riksmuseet meddelar. Några negativa följder har inte påståtts uppkomma genom detta förfaringsätt. Ringmärkning sker inte i syfte att tillägna sig viltet. För att inte i onödan försvåra denna verksamhet som lämnar viktiga kunskaper om djurlivet anser länsstyrelsen att ringmärkning inte heller i fortsättningen skall betraktas som jakt.

Anm.: Liknande synpunkter anföras av länsstyrelserna i Södermanlands och Malmöhus län, universiteten i Göteborg, Lund, Stockholm, Umeå och Uppsala samt av Svenska naturskyddsföreningen och Viltforskarföreningen.

10.2.9 Centralorganisationen SACO/SR: I sin motivering till lagtexten säger beredningen att vilt som hålls i vilthägn är att betrakta som vilt medan motsatsen gäller för djur som hålls i anläggningar för uppfödning och ännu inte släppts i frihet.

Definitionen är enligt SACO/SRs mening oklar. Vad gäller tex för en reproducerande grupp hjortar i hägn. — — — Gränsdragningen mellan vilt och tamdjur bör göras klarare vilket förslagsvis kan ske genom ett tillägg till den föreslagna lagtexten.

10.2.10 Svenska jägareförbundet: §3. Enligt Svenska jägareförbundets uppfattning bör gälla att djur av art som jagas på licens är fridlyst såvida inte jakten bedrivs i enlighet med de bestämmelser som angivits i licensen vad avser jaktberättigande mm.

10.3 Viltvården, 4–8§§

10.3.1 Riksåklagaren: 5§. De straffsanktionerade bestämmelserna i såväl andra som tredje styckena i paragrafen har erhållit en för allmänt hållen formulering. Vad gäller hundförbudet anser jag att nu gällande regler i jaktstadgan, som är väl kända av allmänheten, är klart lämpligare än förslagets. — — —

Det torde vara svårt att avgöra om en katt uppenbarligen inte står under någons tillsyn. Nu gällande bestämmelser är att föredra.

10.3.2 Skogsstyrelsen: Beredningen föreslår att länsstyrelsen, om det uppenbart behövs med hänsyn till viltvården, får besluta om skyldighet för markinnehavare att tåla att anläggning för viltvårdsändamål utförs på fastigheten om det inte medför olägenhet av betydelse (7§ jaktlagen). Skogsstyrelsen avstyrker detta förslag. Anläggning, skötsel och tillsyn av dessa anläggningar måste för att praktiskt kunna fungera ske efter gemensamma överenskommelser mellan berörda parter.

10.3.3 Statens naturvårdsverk: 5§. Verket noterar att beredningen här ersatt det tidigare i detta sammanhang använda ordet "störa" med det mera värdebeladdade uttrycket "ofreda". Verket är emellertid tveksamt till denna förändring. Denna kan leda till en försvagning av skyddet för det vilda, eftersom även avsiktliga störningar inte alltid torde omfattas av begreppet "ofreda". — — —

— — — Enligt specialmotiveringen gäller markägarens möjligheter att ofreda vilt endast situationer när det är fråga om att hålla borta vilt från "särskilt skadekänsliga markområden" (sid 346). Verket anser att denna begränsning måste bättre återspeglas i lagtexten än vad som nu är fallet.

Som en för viltet förbättrande åtgärd föreslår beredningen vidare skärpta och mera klara bestämmelser för hundhållningen. Naturvårdsverket instämmer i behovet av en förbättrad hundhållning. Verket är emellertid ytterst tveksamt till förslaget som innebär att det nuvarande tidsbegränsade hundförbudet utökas att gälla hela året. Skälet för detta ställningstagande är flerfaldigt.

— — — Genom den avgränsning som hundförbudet har idag (1 mars - 20 augusti) är det möjligt dels att skapa en stor respekt för den känsligaste perioden för de vilda djuren och dels — under hänvisning till övrig tid — minimera antalet undantag från hundförbudet. — — —

Beredningens förslag kommer otvivelaktigt att leda till en större mängd detaljbestämmelser (undantag) för den enskilde hundägaren. — — —

Emellertid är hundhållningen inte tillräckligt bra idag och delvis beror detta på oklara bestämmelser. Naturvårdsverket förordar därför att bestämmelserna om hundhållning bättre anpassas till den rättstillämpning som utvecklats mot bakgrund av det behov av frihet från störningar som viltet har.

Bestämmelserna i 12§ JS har under åren varit föremål för åtskilliga tolkningar, från såväl enskilda som myndigheter och olika organisationer. Härvid har främst lydelsen i 1 mom första stycket varit av intresse, nämligen "Under förbudstid skall såväl jakthund som annan hund hållas under sådan vård att den hindras löpa lös i mark där förbudet råder". Frågan har därvid gällt huruvida den citerade lydelsen innebär att en hund måste vara kopplad eller ej, samt vad som avses med "kopplad".

Genom rättspraxis har lydelsen numera den innebörden, vad beträffar marker där det finns vilt, att hunden skall vara kopplad eller, om det är fråga om en synnerligen genomdresserad hund, gå fot. Med "genomdresserad" förstås — trots den uppenbara risken för att alltför många hundägare okritiskt skall anse sin hund som "genomdresserad" — en hund som i alla situationer står under förarens direkta kontroll

— — — är naturvårdsverkets ståndpunkt — — — den att mycket restriktiva bestämmelser för hundhållningen — innebärande ett i lagstiftningen klart uttrycket koppeltvång i marker där det finns vilt — skall gälla under viltets yngeltid (1 mars—20 augusti). Under övrig del av året bör gälla samma regler som för närvarande, dvs hundar skall hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja villebråd, när de inte används vid jakt.

Det kan tilläggas att motsvarande bestämmelse om koppeltvång för hundar redan finns i den norska jaktlagstiftningen.

6§. Naturvårdsverket anser att gällande bestämmelse fungerar förhållandevis väl och orsakar mindre svårigheter än vad den föreslagna bestämmelsen sannolikt skulle göra. Verket föreslår därför att nuvarande reglering skall bibehållas.

7§. Beredningen anser att länsstyrelsen bör få en möjlighet att besluta dels att en markägare skall vara skyldig att tåla en viltvårdsåtgärd som inte medför olägenhet av betydelse och dels att inskränka eller förbjuda jakt på en fastighet. Förutsättningen för detta är att det uppenbart behövs med hänsyn till viltvården. Naturvårdsverket har inga principiella invändningar mot förslagen.

Verket är emellertid tveksamt till det verkliga behovet av en sådan möjlighet. Några klara fall under senare år när det förelegat behov av en liknande bestämmelse kan verket ej erinra sig. — — —

De befogenheter som länsstyrelsen avses erhålla genom denna bestämmelse är långtgående. De nödvändiggör mycket grannliga bedömningar som kräver stor sakkunskap i jaktliga och faunistiska frågor. Det kan därför, bl.a med hänsyn till att länsstyrelserna ofta inte har sådan sakkunskap, ifrågasättas, om det inte i stället bör ankomma på regeringen med rätt för denna att överlåta åt förvaltningsmyndighet, dvs naturvårdsverket, att fatta de aktuella besluten. För en sådan ordning talar också att beslut av denna karaktär bör vara enhetliga, oberoende av var i landet marken är belägen.

10.3.4 Hovrätten för nedre Norrland: 5§. Första stycket bör mot bakgrund av naturvårdslagens stadgande på området kunna utgå.

I anslutning till stadgandet i *andra stycket* har hovrätten till särskild diskussion haft uppe frågan om friluftslivets inverkan på viltet och i samband därmed bla beredningens överväganden rörande orienteringstävlingar i betänkandet s. 234. Mot bakgrund härav vill hovrätten fästa lagstiftarens uppmärksamhet på behovet av en precisering av stadgandet i denna viktiga fråga.

Tredje och fjärde styckena bör av samma skäl som föranlett beredningens förslag avseende stadgandena i 22§ nuvarande jaktlag införas i lagen om tillsyn av hundar. Hovrätten har ingen erinran mot bestämmelserna i sak.

6§. Begreppet "jaktområde" i lagtexten bör mot bakgrund av vad beredningen i specialmotiveringen anfört om bestämmelsens tillämplighet klart definieras. I anslutning härill vill hovrätten framhålla behovet av en specificering av begreppet även för tolkningen av andra bestämmelser i lagförslaget, tex 20 och 26§§. En sådan definition kunde lämpligen införas i 2§.

— — — Hovrätten delar uppfattningen att vissa restriktioner i den nuvarande rätten att döda katter är befogad och vill för sin del tillägga att säkerligen åtskilligt dödande av katter ägt rum med stöd av nuvarande bestämmelser utan att viltvårdssynpunkter därvid varit utslagsgivande för de agerande. Å andra sidan bör sakligt befogad skyddsjakt ej förses med allt för hämmande restriktioner och det kan ifrågasättas om inte det av beredningen föreslagna rekvisitet "uppenbarligen" härvid är för långt gående.

Ej heller rekvisitet "inte står under någons tillsyn" är entydigt. — — —

Bästa avvägningen synes vara att katter som anträffas på sådant avstånd från bebyggelse och under sådana omständigheter i övrigt att de med skäl kan antagas vara övergivna eller förvildade får dödas och att i övrigt katt

får dödas endast om den anträffas bedrivande jakt på småvilt under sådana omständigheter att dödandet är försvarligt från viltvårdssynpunkt.

Prop. 1986/87:58

10.3.5 Kammarrätten i Göteborg: 7§. Uttrycket "sådant ändamål" i andra punkten saknar i viss mån anknytning till inledningen. Kammarrätten föreslår att "sådant ändamål" byts ut mot "viltvårdsändamål" eller "för tillgodoseende av viltvården".

10.3.6 Länsstyrelsen i Stockholms län: — — — Vissa former av friluftsliv kan dock medföra allvarliga störningar på djurlivet. — — — Beredningen har här inte föreslagit någon uppstramning av gällande lagstiftning utom vad gäller grova medvetna störningar på vilt (5§).

Länsstyrelsen anser dock att reglerna om snöskotertrafik bör skärpas för att minska störningar på vilt och motverka olaga jakt. Vidare finns behov av att särskilt framhålla hänsynskrav vid arrangemang av tex båt-tävlingar, större orienteringstävlingar m.m.

Såväl större orienteringstävlingar som motorbåttävlingar strider mot lydelsen av 5§ jaktlagsförslaget. Beredningens specialmotivering pekar dock närmast på att angivna slags tävlingar skulle vara tolerabla bieffekter av lovliga aktiviteter i naturen trots att tävlingarna kan medföra till exempel dödsstressning av djur och spoliering av fågelbon. Länsstyrelsen anser att viss precisering av lovliga och olovliga effekter bör göras. Likaså bör tillämpningsföreskrifter utarbetas för att träda i kraft samtidigt med lagen.

10.3.7 Länsstyrelsen i Uppsala län: Genom föreslagen lydelse av 5§ i nya jaktlagen renodlas det sk hundförbudet till att gälla under hela året. Den föreslagna bestämmelsen ger dock enligt länsstyrelsens uppfattning fortfarande upphov till tveksamhet beträffande vad som menas med "sådan tillsyn" och "marker, där det finns vilt". Grundregeln bör vara att hund skall hållas kopplad oavsett tid och plats, med undantag som särskilt får anges, såsom vid jaktutövning och användande av hund i polistjänsten.

Nuvarande bestämmelse i jaktstadgan om rätten att i vissa fall döda katt har tolkats och tillämpats mycket olika på skilda håll, många gånger alltför välvilligt. Den har sålunda på en del håll kommit att åberopas av kommunernas miljö- och hälsoskyddsorgan för att komma tillrätta med de sanitära olägenheter som löslöpande katter i bostadsområden otvivelaktigt medför. Den nu föreslagna lydelsen av motsvarande bestämmelse (6§ i förslaget till ny jaktlag) återför bestämmelsen till vad den ursprungligen varit avsedd för, nämligen att användas enbart i viltvårdssyfte.

Fortfarande kommer dock tillämpningsproblem att föreligga. Hur skall man tex bli klar över, om en katt "uppenbarligen" inte står under någons tillsyn. I specialmotiveringen till den föreslagna bestämmelsen anges, att det måste vara fråga om en "övergiven katt eller i varje fall en katt som inte bara tillfälligtvis lämnats utan uppsikt". Förhållandet är ju det, att många, kanske de flesta katter regelmässigt släpps ut och får röra sig fritt. Som de flesta vet är katten ett mycket självständigt djur och torde under dessa strövtåg i omgivningarna få anses stå utan uppsikt. Skall då katten, oavsett dessa regelbundna, dagliga och kanske också nattliga strövtåg fortfarande anses som bara "tillfälligt" lämnad utan uppsikt?

10.3.8 Länsstyrelsen i Södermanlands län: Den av beredningen föreslagna allmänna hänsynsregeln till viltet (5§) är väl motiverad. Lydelsen i lagtexten måste dock noggrant övervägas så att inte vistelse i naturen för allmän rekreation, naturstudier eller idrott och friluftsliv försvåras på grund av tolkningssvårigheter av lagens egentliga mening.

10.3.9 Länsstyrelsen i Örebro län: Enligt förslaget skall länsstyrelsen ha möjlighet att förbjuda jakt på fastighet, om jakten där alldeles klart överutnyttjas. Länsstyrelsen är tveksam till om skäl finns att införa en sådan möjlighet. Som framgår av Örebro läns jaktvårdsförenings yttrande påverkas tillgången på småvilt i mycket liten utsträckning av jakten, i varje fall sett över något större områden. En alltför intensiv jakt med drivande hund på mindre områden kan dock påverka viltet inom angränsande områden. Ett sådant missförhållande bör emellertid kunna stävjas med stöd av bestämmelsen om jakt med drivande hund i 23 § i den föreslagna lagen.

Anm.: Liknande synpunkter anföras av *länsstyrelsen i Västernorrlands län, Centralorganisationen SACO/SR, Sveriges jordbruksarrendatorers förbund, Lantbrukarnas riksförbund och Skogsindustriernas samarbetsutskott.*

10.3.10 Länsstyrelsen i Kopparbergs län: — — — Vikten av viltvård har i förslaget till jaktlag särskilt betonats i 4 § där det anges att vården skall ske i syfte att främja en med hänsyn till såväl allmänna som enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna. Att på detta sätt skriva in i lagtexten att bevarandet av viltet inte enbart är en fråga i jakträttsinnehavarens intresse är enligt länsstyrelsens mening en viktig accentuering.

10.3.11 Länsstyrelsen i Västernorrlands län: — — — Det finns ett behov av viltvårdsåtgärder på många fastigheter. Att fastighetsägaren förfogar över jakträtten, utgör en viktig förutsättning för honom eller henne att acceptera viltvårdsinsatser. Det finns dock skäl att tydligare markera att fastighetsägaren har ett ansvar för viltvården på sin fastighet. — Med viltvård avses här det vidare begreppet faunavård. — Detta ansvar skulle lämpligen kunna skrivas in i den nya jaktlagen.

10.3.12 Länsstyrelsen i Jämtlands län: Enligt lagförslagets 7 § får länsstyrelsen möjlighet att under vissa förutsättningar ingripa med tvingande beslut mot mark- och jakträttsinnehavare. I besluten om åtgärd föreslås länsstyrelsen få sätta ut vite. — — —

Enligt länsstyrelsens mening förefaller förslaget på denna punkt väl drastiskt. Innan en sådan åtgärd vidtas bör vederbörande ges möjlighet att rätta till påstådda missförhållanden. En erinran härom i författningstexten bör övervägas. I många fall torde det vara möjligt att komma till rätta med försummelser genom råd och anvisningar. Det finns även skäl att överväga om inte ett beslut om förbud eller inskränkningar i rätten att jaga bör sändas till inskrivningsmyndigheten för anteckning i fastighetsboken. På så sätt får köpare av fastigheten mfl möjlighet att bli underrättade om beslutet.

10.3.13 Lunds universitet: — — — I förslaget till ny jaktlag vill beredningen skriva in bestämmelser om viltvård. Härigenom understryker man sambandet mellan jakt och viltvård. Detta är olyckligt eftersom viltvården måste betraktas som en samhällelig uppgift. De bestämmelser som föreslås av beredningen kan dessutom sägas vara täckta till stor del av naturvårdslagen. Vi föreslår därför att bestämmelserna gällande viltvården utgår. Om så inte skulle ske, vill vi påpeka den olyckliga ordalydelsen i § 5, andra stycket. — — — Ordalydelsen "eller annars ofredas" kan tas som intäkt för att en markägare har rätt att avvisa utomstående från sina marker med hänvisning till att de ofredar viltet. Därigenom kan lagstycket komma att inskränka allemansrätten.

10.3.14 Svenska jägareförbundet: § 5. Enligt Svenska jägareförbundets bestämmda mening bör i huvudsak nu gällande bestämmelser – innebärande blä något skilda krav på hundhållningen under vår och sommartid respektive under höst och vinter – gälla även fortsättningsvis.

I samband med den nya lagstiftningen bör även övervägas huruvida det tidigare datumet för hundförbudets upphörande – den 21 augusti – är korrekt valt. Vissa skäl torde tala för att hundförbudet skulle kunna upphöra redan den 15 augusti vilket blä har betydelse vid fastläggande av tider för träning av jakthundar mm.

§ 6. Enligt Svenska jägareförbundets uppfattning är hållandet av katt ofta synnerligen bristfälligt. Inte sällan förses katter, som sedan släppes lösa vind för våg, med halsband vilket då skulle indikera att katten "står under någons tillsyn". Vidare bör observeras att kattproblem inom tätbebyggt område inte sällan har tagit så allvarliga vändningar att hälsovårdsmyndigheterna beslutat om tämligen omfattande aktioner mot förvildade eller halvförvildade kattbestånd. Mot bakgrund härav motsätter sig Svenska jägareförbundet den föreslagna skrivningen av 6§ och föreslår i stället följande.

"Katt, som anträffas utanför gård eller trädgård där den hör hemma och som uppenbarligen står under bristande tillsyn, må av jakträttsinnehavaren eller av någon som företräder honom dödas. Inom tätbebyggt område erfordras dock tillstånd av polismyndigheten för såväl fångst av katt som att döda katt."

§ 7. — — — Båda frågorna är enligt Svenska jägareförbundets uppfattning kontroversiella. Vad avser möjligheten för länsstyrelsen att meddela förbud eller inskränkning i rätten att jaga på en fastighet torde det faktiska förhållandet vara att det endast i utomordentligt sällsynta fall kan bedrivas en så omfattande jaktutövning på en mindre fastighet att grannmarkernas viltbestånd blir lidande. Det förekommer emellertid att fastigheter av olika slag, sportstugetomter och motsvarande utesluts ur jaktvårdsområden eller icke medtages vid bildande av jaktvårdsområden. Dessa fastigheter torde, såvida inte särskilda skäl föreligger, i allmänhet understiga 2 ha storlek. Enligt Svenska jägareförbundets uppfattning bör länsstyrelsens rätt att besluta om förbud eller inskränkningar i rätten att jaga endast omfatta sådana fastigheter inom gränserna för etablerade jaktvårdsområden och andra större fungerande jaktliga enheter.

Vad avser skyldigheten för markägare att tåla anläggning för viltvårdsändamål på sin fastighet gäller att avsaknaden av nu föreslagna bestämmelser i vissa fall hindrat utomordentligt angelägna viltvårdsåtgärder. Det har exempelvis i flera fall varit tal om mycket stora viltvattenprojekt inom områden där starrslätter tidigare förekommit. Det tänkta dämningsoområdet är inte sällan fastighetsuppdelat. Varje fastighet har tillagts sin lott av starrtåkten. Denna fastighetsdel saknar idag så gott som alltid produktionsvärde. Inte sällan omintetgörs emellertid viltvattenprojekt av att kåd ägare av fastighetsdel inte kan nås eller att ägaren av något skål motsätter sig dämningsoföretaget. I sådana fall skulle en betydande vinst föreligga med nu föreslagna skrivning. Mot bakgrund härav tillstyrker Svenska jägareförbundet med viss tvekan förslaget.

§ 8. Vad avser paragrafens sista stycke, som motsvarar nuvarande 19§ andra stycket jaktstadgan, skall framhållas att bestämmelsen inte sällan förorsakat tvister mellan jakträttsinnehavare och polis. — — —

Enligt Svenska jägareförbundets uppfattning skulle — — — olågenheter helt kunna undvikas om det av skrivningen framgår att polisen normalt bör kontakta jakträttsinnehavaren och uppdra åt honom att avliva det ifrågavarande djuret samt vidare att avlivat djur tillfaller jakträttsinnehavaren.

10.3.15 Svenska Kennelklubben: SKK är helt införstådd med att nuvarande lagbestämmelse till skydd för djuren under deras känsliga tid skall efterlevas. SKK är också av den uppfattningen — tydligen till skillnad från beredningen — att den överväldigande majoriteten hundägare också respekterar gällande lagar och bestämmelser. I de fall så ej skär skall missbruk givetvis påtalas.

Men att som beredningen taga dessa opåtalade fall som intäkt för att införa hundförbud hela året är helt oförståeligt.

Enligt gällande bestämmelser måste ju hundägare även under övrig tid av året, 08—21 — 02—28, hålla hund under sådan tillsyn, att den när den inte användes till jakt, förhindras ofreda villebråd.

SKK vill med hänvisning till ovanstående helt *avstyrka* förslaget under § 5, sid. 346, vad gäller hundar. Gällande lagar och bestämmelser tillgodoser helt viltets behov av skydd och ändringsförslaget innebär endast införande av omotiverade svårigheter för mer än en miljon svenska medborgare. SKK vill i detta sammanhang påpeka, att då älgjakten i vissa delar av landet börjar redan i början av september, bör det möjliggöras att träna älghundar redan något före den 21/8 så att effektiva hundar kommer till användning.

10.3.16 Svenska naturskyddsföreningen: Föreningen stöder beredningens förslag att länsstyrelsen ska ges möjlighet att ingripa och förbjuda jakt på en fastighet om jakten bedrivits så att uppenbara missförhållanden uppstått.

§ 5. De nuvarande reglerna beträffande hundhållning är inte bra. Det är därför angeläget med en skärpning av bestämmelserna. Föreningen anser emellertid att beredningens förslag inte är tillräckligt. Det räcker inte med krav på att hålla en hund under tillsyn. Få hundägare torde ha en sådan kontroll över sin hund att de i alla lägen kan förhindra att den stör viltet eller t.o.m. tar upp ett spår. Föreningen föreslår därför att kopplingstvång införs under den känsligaste tiden, 1 mars — 20 augusti, och att det för övrig tid av året ska gälla samma bestämmelser som nu, nämligen att hund ska hållas under sådan tillsyn att den förhindras att driva eller förfölja vilt.

10.3.17 Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund: 6§. — — — Märkning av katt genom tatuering i örat med särskild sifferkod blir allt mer allmänt. Att utan att infånga katten avgöra om den är märkt eller ej torde vara omöjligt. Har därför katt, som avlivats, visat sig vara öronmärkt bör det åligga jakträttsinnehavaren att kontakta ägaren. Skadeståndsanspråk kan i sådana fall även tänkas uppkomma.

10.3.18 Sveriges jordägareförbund: Förbundet delar beredningens uppfattning om behovet av en viss skärpning och ett förtydligande av bestämmelserna om tillsyn över hundar. — — — Beredningen föreslår, att "hundar skall hållas under sådan tillsyn att de hindras från att springa lösa i marker där det finns vilt". Enligt specialmotiveringen skall detta tolkas så, att en hund skall hållas kopplad i alla fall där inte hundhållaren på annat sätt har uppsikt över och kan styra vad hunden företar sig. För att undanröja missförstånd om lagens innebörd bör dessa regler intas i själva lagtexten.

10.3.19 Sveriges Länsjaktvårdskonsulenters Förening och Jägareförbundets tjänstemannaförening: Beredningens förslag om rätt att döda katt innebär att den rätten inskränks till att endast gälla katter som uppehåller sig inom jaktområde och som uppenbarligen inte står under någons tillsyn. De föreslagna bestämmelserna är svårtolkade. Föreningarna föreslår att lag-

texten får följande lydelse, "Katt som anträffas utanför gård eller trädgård där den hör hemma och som uppenbarligen står under bristande tillsyn, må av jakträttsinnehavaren eller hans folk dödas. Inom tätbebyggt område erfordras dock tillstånd av polismyndigheten för såväl fångst av katt som att döda katt."

Med hänsyn till det angelägna i att för viltet värdefullt viltvårdsarbete kan komma till utförande anser sig föreningarna kunna tillstyrka bifall till beredningens förslag att länsstyrelsen i undantagsfall skall kunna besluta, att en markägare skall vara skyldig att tåla en viltvårdsanläggning som berör hans mark och som inte innebär någon olägenhet av betydelse för honom.

Föreningarna anser sig däremot inte kunna tillstyrka bifall till förslaget att länsstyrelsen skall kunna meddela jaktförbud på en fastighet. Tillgången på småvilt påverkas i mycket liten utsträckning av jakt, i varje fall sett över något större området, vilket medför att riskerna för att viltstammarna skulle påverkas av att jakten "överexploateras" på en mindre fastighet torde vara små. En alltför intensiv jakt med drivande hund på mindre fastigheter kan påverka viltförekomsten på angränsande fastigheter men ett sådant missförhållande bör kunna stävjas genom bestämmelserna om jakt med drivande hund i den föreslagna jaktlagen och kommande verkställighetsföreskrifter.

10.4 Jakträtten m. m., 9–18 §§

10.4.1 Riksåklagaren: 9§. I specialmotiveringen har uttalats att med "mark" avses även vatten. För att undvika missförstånd bör ordet "område" i stället användas (jfr 2§ 1 mom jaktlagen).

12§. Anledning föreligger inte att i jaktlag inta en bestämmelse om att jakträtt får upplåtas av fastighetsägaren. Detta regleras i jordabalken (jfr 7 kap 3§ JB).

10.4.2 Statens naturvårdsverk: 9§. Naturvårdsverket anser att bestämmelsen skulle vinna i klarhet och bli mera överskådlig, om de undantag som nu tas upp i 15§ fördes till 9§.

10§. Naturvårdsverket ansluter sig till beredningens förslag i detta avseende, innebärande att samma jakträttsliga synsätt kommer att råda för såväl väg som järnväg.

16§. Naturvårdsverket konstaterar att denna paragraf utgör ett exempel på en bestämmelse där det inte är möjligt att bestämt avgöra, hur långtgående innebörden egentligen är. Beredningen förutsätter att regeringen eller naturvårdsverket i verkställighetsföreskrifter anger i vilka olika situationer skyddsjakt skall vara tillåtna och vilka djurarter som skall fångas eller dödas. — — — Vill naturvårdsverket påpeka att det är orealistiskt att tro att det annat än i vissa typfall skall vara möjligt att i detalj utforma dylika verkställighetsföreskrifter. Det måste därutöver finnas möjlighet för lämplig myndighet — länsstyrelsen eller polisen — att medge skyddsjakt, om skadegörelsen bedöms vara avsevärd eller om något djur visat sig vara farligt för människors säkerhet.

Verket vill också erinra om att i gällande lagstiftning finns uttryck för att stammar av vissa djurarter (de stora rovdjuren) bör bevaras i landet. Detta uttalande har varit ett stöd för strävandena att bibehålla dessa djurarter, vilka som bekant i viss utsträckning är omstridda. Verket anser det både önskvärt och nödvändigt att den nya lagstiftningen får ett motsvarande innehåll. — — —

Slutligen får naturvårdsverket i detta sammanhang framhålla att beredningens uttalande om att skyddsjakt avseende stora rovdjur knappast är motiverad annat än inom renskötselområdena inte är särskilt realistiskt. — — Det finns inte någon anledning att sätta fårägare som utsätts för skador av stora rovdjur i en sämre situation än renägare.

Såvitt verket kan se, föreligger — — — en brist i utformningen av 17§. Där talas nämligen inte om vilt som fångas utan enbart om vilt som omhändertas. Detta skulle leda till att exempelvis rovfåglar och ugglor som oavsiktligt fångas i olika fångstredskap — en långtifrån ovanlig situation — skulle få disponeras av jakträttsinnehavaren. Detta motsätter sig naturvårdsverket bestämt. — — —

Verket anser sålunda att arter med hög skyddsstatus — sådana som exempelvis i dag finns uppräknade i 18§ jaktlagen — även fortsättningsvis skall tillfalla staten vare sig de omhändertas, fångas, dödas eller anträffas som fallvilt. Däremot finns det inte något behov av att låta fångade eller omhändertagna älgar, hjortar eller rådjur eller annat mera vanligt vilt tillfalla staten. — — —

18§. Naturvårdsverket föreslår att paragrafen kompletteras så att regeringen får möjlighet att meddela föreskrifter om anmälningsskyldighet även för vilt som fällt under jakt och som inte skall tillfalla staten.

10.4.3 Domänverket: Domänverket tillstyrker den föreslagna paragrafen om skyddsjakt.

10.4.4 Hovrätten för nedre Norrland: 9§. Hovrätten ställer sig av flera skäl tveksam till paragrafens uppbyggnad. Beredningen har i sitt förslag utgått från ett ännu ej behandlat förslag från allmänningsutredningen. Redan detta inger betänkligheter. Oavsett om nu gällande regler kommer att bestå för befintliga allmänningar eller ej finns det i vart fall anledning att i jaktlagen göra en hänvisning till de särskilda reglerna. Beträffande övriga samfälligheter finner hovrätten det riktigast att i den nya lagen slås fast den begränsade jakträtt som nu omnämns i 4§. Beredningens förslag innebär inte tillräckliga garantier mot överjagning. Hovrätten kan ej dela beredningens uppfattning att stadgandet i 7 kap 9§ JB kan ersätta nuvarande förbud mot upplåtelse. Hovrätten finner sammanfattningsvis att bestämmelserna om jakträtten bör utformas i närmare överensstämmelse med gällande rätt.

12§. Hovrätten anser att förbudet för arrendator att upplåta jakträtt utan fastighetsägarens medgivande bör formuleras på ett klarare sätt.

16§. Motiveringen till stadgandet ger ej klart vid handen om den av beredningen förordade begränsningen är avsedd att komma till uttryck redan genom lagtexten. Om så är fallet bör detta tydligt framgå av stadgandets motivering. Om någon ändring i sak ej avses med lagtextens utformning, kan paragrafens karaktär av ramstadgande godtas.

10.4.5 Kammarrätten i Göteborg: 16§ andra stycket. I paragrafen saknas koppling till första stycket. Kammarrätten föreslår att i andra stycket efter orden "fångas eller dödas" skjuts in "enligt första stycket".

10.4.6 Länsstyrelsen i Stockholms län: Till föreslagets 16§ är det särskilt angeläget med tillämpningsföreskrifter som sätts i kraft samtidigt med lagen. I annat fall kommer bestämmelsen att ge utrymme för åtskilliga tvistigheter och utredningen lämnar ingen ledning för tolkning av bestämmelsen.

10.4.7 Svenska jägareförbundet: §11. Enligt Svenska jägareförbundets mening bör av praktiska skäl i paragrafen även inskrivas en bestämmelse om att, på av jakträttsinnehavaren disponerat vattenområde, nedskjuten fågel får bärgas och behållas, på allmänt vatten även på avstånd utöver 100 meter från strandlinjen.

§16. — — — Svenska jägareförbundet har inte någon erinran mot paragraftextens utformning. — — —

17§. Svenska jägareförbundet delar beredningens uppfattning att av regeringen meddelade föreskrifter om vilket vilt som i vissa fall skall tillfalla staten, kommer att göra det lättare än för närvarande att anpassa bestämmelserna till det aktuella skyddsbehovet.

Enligt jägareförbundets mening är det däremot ett stort felgrepp att i förteckningen över kronans villebråd föra upp viltarter som inte behöver ges det exceptionella skydd som "stämpeln" kronans villebråd innebär. Ett sådant förfarande medför enligt förbundets mening att skyddet urholkas även för andra arter vilka har ett höggradigt skyddsvärde.

10.4.8 Svenska Naturskyddsföreningen: 9§. I specialmotiveringen till paragrafen står bl. a. att jakträttsinnehavaren får "tillgodogöra sig fågelägg och göra ingrepp i viltets bon". Detta är en olycklig formulering, eftersom den bara gäller ett fåtal arter. Det står visserligen något längre ner att rättigheten inte gäller oinskränkt, vilket framgår av andra paragrafer i lagen. Det borde dock ha klargjorts även här att de allra flesta arterna är fredade under häckningstid.

Föreningen anser vidare att jakträttsinnehavarens befogenheter att tillgodogöra sig fallvilt av icke jaktbara, vanliga arter, som t.ex. en rad småfåglar och smågnagare, inte borde vara oinskränkt. Naturintresserade av olika kategorier, skolklasser m.m. kan ha intresse av att samla in fallvilt av sådana arter för studier, skinnläggning m.m. Det förefaller onödigt krångligt att de då skulle behöva inhämta jakträttsinnehavarens tillstånd.

10.5 Jakten, 19–26 §§

10.5.1 Riksåklagaren: 19§. Med hänsyn till att brotten djurplågeri, allmänfarlig vårdslöshet och framkallande av fara för annan sällan kan komma att få någon aktualitet i samband med jakt delar jag beredningens uppfattning att bestämmelsen försvarar sin plats i en jaktlag.

21§. Bestämmelser om under vilken tid av dygnet som jakt får bedrivas bör lämpligen intas i jaktlagen, då regler härom har ett intimt samband med jaktens utövande. Nu gällande bestämmelser i jaktstadgan bör lämpligen överflyttas till en ny jaktlag.

22, 23 och 25 §§. Dessa paragrafer har det gemensamt att de straffsanktionerade bestämmelserna har erhållit en för allmän formulering. I lagtexten bör preciseras vilken handling som förbjuds, vilket torde förutsätta en viss konkretisering av vad som avses med bestämmelserna. Så har också skett i nu gällande lagstiftning. Innhållet i 23§ täcks vidare delvis av 19 paragrafens bestämmelser att jakt inte får bedrivas så att viltet utsätts för onödigt lidande.

10.5.2 Lantbruksstyrelsen: Lantbruksstyrelsen tillstyrker beredningens förslag att överflytta bestämmelserna i nuvarande jaktstadgans 3§ till den nya jaktlagen (§§ 19 och 20). Den för all jaktutövning grundläggande regeln att jakt skall bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidande får härigenom en större dignitet, vilket är väsentligt från djurskyddssynpunkt.

10.5.3 Statens naturvårdsverk: 21§. Naturvårdsverket har inte någon annan kommentar än att verket anser att de nuvarande nattjaksbestämmelserna i huvudsak bör bibehållas. Verket motsätter sig dock inte att de förs samman med bestämmelserna om allmänna jakttider under året.

Av förarbetena till paragrafen framgår att typgodkännande av vapen skall kunna meddelas. Detta bör enligt verkets mening framgå av själva lagtexten.

— — — Verket kan inte finna att beredningens förslag leder till en klarare reglering än den som i dag råder när det gäller användningen av motordrivna forskaffningsmedel i samband med jakt. Verket anser därför att det är bättre att behålla nuvarande bestämmelser trots vissa brister i dessa. — — —

Verket vill vidare påpeka att ifrågakommande bestämmelse är ett exempel på vad som verket inledningsvis framhållit, nämligen att det av lagtexten är nära nog omöjligt att utläsa vad som avses med denna utan samtidig läsning av motiveringen. — — —

24§. Förslaget att jakt skall kunna förbjudas på marker under viss storlek är i och för sig långtgående men kan i flera situationer vara motiverat. Det är emellertid troligt att bestämmelsen kan komma att bli omstridd (jämför det särskilda yttrandet i betänkandet). Det är därför nödvändigt att det i förarbetena närmare utvecklas, när bemyndigandet är avsett att utnyttjas.

25§. Enligt naturvårdsverkets uppfattning har nuvarande lagregler otvivelaktigt vissa olägenheter — — — förbudet mot lockande egentligen är ologiskt därför att det motsäger det förhållandet att viltet generellt inte har någon ägare.

Mot denna bakgrund vore det rimligare att den nya jaktlagen i stället kompletterades med en bestämmelse som slår fast att beskattningen av viltstammarna på en jaktmark ej får överstiga vad marken kan tänkas producera/föda. En sådan bestämmelse skulle emellertid vara utomordentligt svår att tillämpa i praktiken. — — — Naturvårdsverket kan — — — inte tillstyrka införandet av en sådan bestämmelse.

Den av beredningen föreslagna bestämmelsen är emellertid inte heller bra. Innebörden av paragrafen är alltför långtgående. — — —

Sammanfattningsvis avstyrker verket en så långtgående reglering som den föreslagna. Denna kan t.o.m. leda till en minskning av intresset för lämpliga viltvårdsåtgärder, t.ex anläggandet av viltvatten.

Naturvårdsverket anser i stället att nuvarande bestämmelse bör vara kvar, trots dess brister.

10.5.4 Hovrätten för nedre Norrland: 20§. Genom sammanförande av nuvarande bestämmelser om skyldighet till eftersök samt underrättelseskyldighet, vilka idag återfinns i jaktstadgan och lagen om rätt till jakt, kan viss tveksamhet uppstå om vilken skyldighet som skall anses vara den primära i fråga om klövvilt. Specialmotiveringen ger inget klart besked på den punkten, utan där talas endast om att det i "vissa fall" är tillräckligt att underrättelse sker när eftersöket är avslutat. En utförligare motivering och en precisering av vilka fall som avses torde vara av stort värde för den praktiska tillämpningen av stadgandet. Det är vidare synnerligen tveksamt om det är lämpligt att föreskriva en skyldighet för jägare som skadat klövvilt, särskilt älg, att själv fullfölja jakten på annans jaktområde. Där torde i de flesta fall underrättelseplikten böra gå före om det inte är förenat med betydande tidsutdräkt.

21§. Nuvarande bestämmelser i 4a§ jaktstadgan bör enligt hovrättens mening finnas kvar, varvid beredningens förslag att bestämmelserna sammanförs med dem om jakttider på året kan godtas.

23§. Gränsdragningsproblem kan tänkas uppkomma mellan förevarande bestämmelse i den del som avser att tillgodose djurskyddsintresset och 19§. Hovrätten ifrågasätter därför om det inte är lämpligare att sammanföra regleringen som tar sikte på djurskyddsintresset i en enda paragraf. Graderingen i straffhänseende kan därvid åstadkommas genom erforderliga ändringar i ansvarsbestämmelserna. Med den av hovrätten föreslagna omredigeringen kommer rubricerade stadgande att, i likhet med vad som nu gäller, enbart få avseende på förhållandet till andra jakträttsinnehavare.

24§. Reglerna i andra och tredje styckena innebär en inskränkning i jakträtten och torde rätteligen ha sin plats i avsnittet om jakträtten. Det kan ifrågasättas om inte det av lagtexten bör framgå vilka viltarter som skall omfattas av dessa regler.

25§. I nuvarande jaktlags 19§ finns även uttrycket "skrämma eller mota", vilket i sedvanligt språkbruk har en annan innebörd än "locka". Av beredningens motivering framgår ej om förslaget skall innebära en begränsning i förhållande till gällande rätt. Detta bör i så fall anges.

10.5.5 Länsstyrelsen i Stockholms län: — — — det är tveksamt om 26§ är utformad på ett tillfredsställande sätt. Utredningens belysning av vad som är lovliga ärenden är ytterst knapphändig och behöver kompletteras.

10.5.6 Länsstyrelsen i Älvsborgs län: I skiljaktig mening anför ledamöterna Eskil Jinnegård, Sten Josefson, Uno Wengholm och Wilhelm Gustafsson: Enligt §24 får regeringen bli som villkor för jakt föreskriva att jakten endast får bedrivas efter särskilt tillstånd (licens). Det bör av motiven klart framgå att avsikten inte är att licensbelägga annan jakt än vad som sker för närvarande.

10.5.7 Centralorganisationen SACO/SR: SACO/SR har inget att erinra mot den föreslagna lagtexten avseende förbud att locka vilt från annans område, men utgår från att det är ett förbiseende att beredningen inte föreslagit att det i 19§ första stycket JL inskrivna förbudet att skrämma eller mota vilt från annans område också medtages i en ny jaktlag, även om frågan i viss mån behandlas i JL 5§.

10.5.8 Jägarnas Riksförbund - Landsbygdens Jägare: — — — Varje jägare och markinnehavare — stor som liten — måste ha rätt att utföra viltvårdande åtgärder på sin egen mark, utan att därför jagas av polis och åklagare. Lockande av vilt kan endast förekomma i det fall att viltvården och utfodringen är eftersatt på angränsande mark. — — —

— — — Särskilt allvarlig och oacceptabel är lagförslagets 24 paragraf. Med denna paragraf förflyttas grunden för jakträttsförhållandena flera hundra år tillbaka i tiden. — — —

10.5.9 Landsorganisationen i Sverige: — — — LO anser det helt omöjligt att ge stöd för §24 eftersom beredningen inte preciserat vad "mark av viss storlek" är för något. Följderna kan bli mera våld än nöden kräver.

10.5.10 Lantbrukarnas Riksförbund: — — — Liksom hittills skall kunna föreskrivas villkor om viss storlek på markområde vid licensjakt. LRF finner det nödvändigt att §24 andra stycket omformuleras så att omfattningen av stadgandet klart framgår.

10.5.11 Svenska jägareförbundet: 20§. — — — Vid eftersök av skadat vilt torde långt flera eftersök ha misslyckats på grund av alltför stor brådska än på grund av att eftersöket tagits upp för sent. Jägareförbundet finner därför att som huvudregel bör gälla att underrättelse skall ske innan eftersök vidtas på annans mark.

Inte sällan har uteblivna anmälningar om resultatlösa eftersök på annans mark lett till konfrontationer jaktgrannar emellan. Mot bakgrund härav borde enligt Svenska jägareförbundets mening paragrafen kompletteras på sådant sätt att alla eftersök på annans mark, i vart fall i efterhand, skall anmälas till jakträttsinnehavare, markägare eller polismyndighet.

I vissa fall föreligger osämja jaktgrannar emellan. Denna osämja kan vara så allvarlig att den jakträttsinnehavare som fått in ett skadskjutet vilt från grannmarken förvägrar jägarna där att företa eftersök på hans mark. Om en jakträttsinnehavare i en sådan situation eller eljest förklarar sig vilja överta eftersöket, vilket torde vara mycket vanligt förekommande, bör enligt Svenska jägareförbundets mening den som förklarat sig överta eftersöket, därefter ha de skyldigheter som den jägare haft vilken utsprungligen skadsköt djuret. Detta bör anges i lagstiftningen.

§21. — — — Beredningen ifrågasätter av anförda skäl huruvida bestämmelser överhuvudtaget bör utfärdas angående under vilka tider på dygnet som jakt med skjutvapen får bedrivas. Svenska jägareförbundet delar beredningens uppfattning härvidlag. I de fall sådana bestämmelser erfordras, tex vad avser jakt efter gäss för att ge gässen erforderlig tid att beta ostört under viss del av dagen, kan sådana bestämmelser med fördel ges i anslutning till jakttiderna. I övrigt borde rätten att jaga före och efter solens nedgång göras helt avhängig att jägaren har tillgång till lämplig hund att söka reda på fällt vilt. Vad beträffar ren nattjakt bör dock för vissa arter särskilda överväganden göras.

§22. — — — Svenska jägareförbundet instämmer huvudsakligen i beredningens förslag. Vid jakt med drivande eller ställande hundar förekommer emellertid inte sällan att hunden går ur hörhåll. Enligt nu gällande praxis är det inte tillåtet att förflytta sig med bil inom jaktområdet för att söka lokalisera var hunden befinner sig om man på nytt vill återuppta jakten och försöka fälla villebrådet. Enligt Svenska jägareförbundets uppfattning har detta förbud inte något som helst stöd i det allmänna rättsmedvetandet. Mot bakgrund härav bör enligt Svenska jägareförbundets mening klart anges att jakten på nytt kan återupptas även om jägaren förflyttat sig med bil för att lokalisera en hund som gått ur hörhåll.

§23. — — — Svenska jägareförbundet konstaterar för sin del att beredningen övervärderat de negativa effekterna för viltet genom användande av drivande hundar. — — — Vidare framgår av 19§ klart att jakten inte får bedrivas så att viltet utsätts för onödigt lidande. Svenska jägareförbundet föreslår mot bakgrund härav att 23§ erhåller följande lydelse.

”Hundar får användas vid jakten endast om dessa med hänsyn till jaktområdets storlek och dess beskaffenhet i övrigt inte medför olägenhet av betydelse för andra jakträttsinnehavare.”

Vad avser 24§ andra stycket ställer sig Svenska jägareförbundet synnerligen tveksamt till förslaget att regeringen skall kunna meddela jaktförbud ”på marker av viss storlek eller beskaffenhet i övrigt”. Svenska jägareförbundet föreslår att stycket får följande lydelse.

”Som villkor för jakt får regeringen också föreskriva att jakten endast får bedrivas efter särskilt tillstånd (licens).”

§25. — — — Enligt Svenska jägareförbundets bestämda uppfattning bör förslaget kompletteras med nu gällande förbud mot att skrämma eller mota vilt från annans jaktområde. — — —

Vidare bör förslaget kompletteras på sådant sätt att tillstånd av angränsande jakträttsinnehavare alltid erfordras om utfodring eller andra åtgärder som kan locka vilt vidtages inom 200 meter från rågången. — —

10.5.12 Svenska Kennelklubben: Jakten med drivande hund i Sverige har i stor omfattning sitt ursprung i allmogejägarens jakt med ensamjagande spårdrivande hundar, där hastigheten begränsas av hundnäsans förmåga att känna vittringen och är inte jämförbar med de metoder, som användes på kontinenten där enligt beredningen restriktioner införts. SKK yrkar därför, att i § 23, sid. 357, passusen om hundens egenskaper utgår, då den endast skapar oklarheter och inte är motiverad.

I § 19, sid. 354, anges ju för övrigt att jakten skall bedrivas så, att viltet inte utsätts för lidande. Om någon mot förmodan skulle jaga vilt med hetshundar, t.ex. rysk vinhund eller greyhound, vilket veterligt ej ägt rum i Sverige under 1900-talet, faller det ju under denna paragraf.

10.5.13 Sveriges Djurskyddsföreningars Riksförbund: 19§. — — — Med hänvisning till det synsätt som fått insteg i djurskyddslagen — — — föreslås att lydelsen i den aktuella paragrafen ändras till: "Jakt skall bedrivas så att viltet inte utsättes för onödigt fysiskt och psykiskt lidande".

10.5.14 Sveriges Jordägareförbund: — — — Till § 26 bör göras ett tillägg som erinrar om underrättelseskyldigheten vid eftersök av skadat vilt.

10.5.15 Sveriges Länsjaktvårdskonsulenters Förening och Jägareförbundets tjänstemannaförening: Föreningarna har inget att erinra mot den föreslagna lagtexten avseende förbud att locka vilt från annans område och tillstyrker också bifall till förslaget att i en ny jaktlag slopa nuvarande bestämmelser om bulvaner och fällor.

Nuvarande bestämmelser i 19§ första stycket JL om förbud att skrämma eller mota vilt från annans jaktområde saknar motsvarighet i den nu föreslagna jaktlagen. Sannolikt har beredningen ansett det tillfyllest med skrivningen i den föreslagna 5§, där det föreskrivs, att viltet inte får förföljas eller annars ofredas annat än i samband med jakt. Enligt föreningarnas mening är dock en bestämmelse motsvarande den som nu finns i 19§ JL motiverad och den bör då återfinnas i 25§.

Föreningarna tillstyrker bifall till förslaget rörande användning av hund vid jakt. Föreningarna vill dock framhålla att de anvisningar som skall lämnas inte utformas så, att träning av unghundar omöjliggöres och vill vidare föreslå, att bestämmelserna utformas så, att hundträning blir tillåten från den 15 augusti.

10.6 Övriga bestämmelser, däribland bestämmelser om ansvar m.m., 27—45§

10.6.1 Riksåklagaren: Beträffande ansvarsbestämmelserna har beredningen valt att samla alla straffbestämmelserna i jaktlagen och frångått den nu gällande klassificeringen av brotten som olovlig respektive olaga jakt. I stället har beredningen infört begreppet jaktbrott, som även kommit att omfatta förfaranden, som enligt nuvarande lagstiftning bedöms som jaktförseelser. För egen del anser jag att de nuvarande brottsbenämningarna, som är analoga med vad som gäller inom fiskelagstiftningen, har vunnit sådan hävd, att de lämpligen bör behållas. Däremot anser jag att det är

lämpligt att införa jakthäleri som en ny brottsbenämning. I yttrande över beredningens betänkande Ändringar i jaktlag och jaktstadga (Ds Jo 1979:12) har jag förordat att straffmaximum för grov olovlig och grov olaga jakt bör höjas till två år för att förhindra hänsynslösa former av jakt av klövvilt till betydande värden och med otillåtna medel. Så har nu föreslagits av beredningen. Beredningens förslag att vid bötesbrott endast ha dagsböter som påföljd kan jag ej biträda. Vissa överträdelser av jaktlagstiftningen har så ringa straffvärde att penningböter är den lämpligaste påföljden. Den avvägning som på detta område skett inom nu gällande jaktlagstiftning synes i stort sett vara lämplig.

— — — Vad gäller olovlig jakt har straffbestämmelsen vidgats till att även avse överträdelser som sker av grov oaktsamhet. I yttrande över det tidigare av beredningen avgivna betänkandet (Ds Jo 1979:12) har jag beträffande denna utvidgning av straffansvaret anfört följande:

— — — Enligt min mening bör avgränsningen av det straffbara området göras mindre snäv än vad beredningen föreslagit. Jägareförbundets synpunkter rörande innebörden av begreppet grov oaktsamhet bör därför beaktas i större utsträckning vid det fortsatta lagstiftningsarbetet. Detta innebär inte att jag anser, att den vidgade kriminaliseringen skall avse även skäligen bagatellartade och ursäktliga överträdelser. Liksom beredningen anser jag, att lagtexten ej skall ange vilka omständigheter, som bör föranleda att oaktsamheten bedöms som grov. Dessa bedömanden bör överlämnas till praxis.

Såsom en särskild kvalifikationsgrund för att anse ett jaktbrott grovt har i 35§ andra stycket fjärde punkten angivits, att jaktledarens anvisningar inte följts. Jag anser inte att ett åsidosättande av dennes anvisningar är ett tillräckligt skäl att bedöma brottet som grovt.

I beredningens förslag till jaktlag återfinns inte den i 22§ jaktlagen intagna bestämmelsen om rätt för jakträttsinnehavare att koppla lösdrivande hund. Dessa bestämmelser som är av stor betydelse för jakträttsinnehavaren bör ha sin plats i jaktlagstiftningen och inte som föreslagits i lagen (1943:459) om tillsyn över hundar.

10.6.2 Generaltullstyrelsen: Enligt kungörelsen (1955:275) angående skyldighet för befattningshavare vid tullverkets kust- och gränsbevakning att utöva jakt- och fisketillsyn mm åligger det nämnda befattningshavare att utöva tillsyn över efterlevnaden av lagen (1938:274) om rätt till jakt och av jaktstadgan (1938:279) samt övriga av regeringen eller underordnad myndighet meddelade bestämmelser om jakt.

Att tullverkets kustbevakning skall medverka i jaktövervakning framgår av lagen (1982:395) och förordningen (1983:124) om tullverkets medverkan vid polisiär övervakning. För att kunna göra effektiva insatser i samband med övervakningen har kustbevakningspersonalen givits vissa befogenheter bla att företa husrannsakan för att verkställa beslag. Några generella beslagsregler har däremot inte tagits in i lagstiftningen om tullverkets medverkan vid polisiär övervakning, uppenbarligen därför att erforderliga befogenheter i detta avseende ansetts föreligga genom de olika speciallagstiftningarna såsom lagen om rätt till jakt och lagen om rätt till fiske. — — —

Det är ett minimikrav att de statliga tjänstemän som i lag ålagts att medverka vid jaktövervakning erhåller samma befogenheter som den enskilde jakträttsinnehavaren att verkställa beslag. Denna rätt bör komma till uttryck i lagen, inte i några verkställighetsföreskrifter av lägre dignitet. Kungörelsen 1955:275 bör sedan ändras eller ersättas av en ny förordning i ämnet.

Styrelsen föreslår därför att följande ändring införs i lagförslaget:

§38 "Om någon anträffas ... jakttillsynsmän som avses i 33 §, samt tjänstemän vid tullverkets kust- eller gränsbevakning. Har egendom ... regeringen".

Styrelsens uppfattning är att övervakningen av sjöfågeljakten på allmänt vatten samt jakt på holmar, klippor och skär som inte ingår i någon fastighet underlättas om dessa områden ingår i för vilt- och jaktvård bildade jaktvårdsområden.

Om områden bildas av både enskilt och allmänt vatten uppstår oklarhet huruvida för jakttillsyn ansvariga tjänstemän (polis, kust- eller gränsbevakning) och särskilt förordnade jakttillsynsmän företräder allmän eller enskild fastighetsägares rätt vid kontroll av jakten inom området. Styrelsen anser att denna fråga bör särskilt beaktas vid utformandet av verkstälighetsföreskrifter till den nya lagstiftningen. En lämplig kontrollfunktion bedöms kunna uppnås om berörda personalkategorier ges generell befogenhet att utföra kontroll av jakträttstillstånd avseende jakt inom hela det aktuella jaktvårdsområdet. Därvid är det från övervakningssynpunkt angeläget att individuell tillståndsprövning tillämpas.

10.6.3 Statens naturvårdsverk: 29 §. Verket noterar med tillfredsställelse de skärpta bestämmelser som beredningen föreslår när det gäller djurkonserveratorernas verksamhet. Verket kan dock meddela att det nu pågår arbete inom konservatorernas egna led i avsikt att åstadkomma någon form av auktorisation av konservatorer. Om detta arbete blir framgångsrikt bör detta givetvis kunna påverka utformningen av följdförfattningarna till den nya jaktlagen.

Verket vill dock påpeka en detalj i paragrafens utformning som bör ändras. Det har nämligen förekommit att polis haft svårt att kontrollera frysutrymmens innehåll mot föreskriven förteckning, eftersom berörd konservator ibland hävdade att funna lagerutrymmen inte innehöll material som används i verksamheten, enbart privat material. — — — Formuleringen "de lagerutrymmen som används i verksamheten" bör med hänsyn till vad som anförts ändras till "de lagerutrymmen som *bedöms användas* i verksamheten".

31 §. Mot bestämmelsen som sådan har verket i och för sig inte några erinringar. Den bör dock kompletteras med uppgift om att det är verket som avgör hur kunskapsprov och kravnivåer skall vara utformade. — — —

44 §. Med hänsyn till vad i det föregående anförts om 7 och 8 §§, bör 44 § kompletteras med dessa paragrafer.

45 §. — — — Ställningstaganden i de frågor som är aktuella i 7 och 8 §§ avser nämligen inte rättsfrågor utan gäller jaktliga och faunistiska frågor av lämplighetstyp. Verket ifrågasätter därför om inte besvär över beslut, i varje fall enligt 8 §, i stället bör anföras hos regeringen.

Vidare får verket på nytt erinra om att i nuvarande lagstiftning verket tillagts rätt att besvara sig över vissa länsstyrelsebeslut. Denna rätt kvarstår emellertid inte i föreliggande lagförslag. Det är emellertid synnerligen angeläget att motsvarande besvärsmätt också införs i den nya jaktlagen.

10.6.4 Domänverket: Beredningen föreslår att straffmaximum för grovt jaktbrott höjs till fängelse i högst två år. Domänverket tillstyrker förslaget.

— — —

Domänverket delar beredningens uppfattning att jaktledarens verksamhet under jakten bör underlättas genom att det införs en särskild straffskärpningsgrund om jaktledarens anvisningar inte följts. Det förutsätts att begreppet jaktledare kan ges en juridiskt täckande definition.

10.6.5 Hovrätten för nedre Norrland: 27§. Hovrätten har ingen erinran mot stadgandets innehåll men frågar sig om det inte bör ha sin plats i naturvårdslagen.

34§. Hovrätten tillstyrker förslaget om att straffansvaret utvidgas till att avse även grov oaktsamhet. Beträffande uttrycket "annans mark" saknar hovrätten en motivering till att beredningen frångått det i gällande lagstiftning använda uttrycket "annans jaktområde". För undvikande av tolkningsproblem i fråga om vad som gäller mellan ägare och jaktträtsinnehavare av samma mark bör ändringen motiveras. Hovrätten lämnar förslaget i övrigt utan erinran med hänvisning till vad som anförts under 23§.

35§. Beredningens förslag om en höjning av straffmaximum från ett till två år kan ej anses tillräckligt motiverat, varför hovrätten avstyrker förslaget. Vidare vill hovrätten ifrågasätta vad som under punkten 4 intagits såsom straffskärpningsgrund. Underlåtenhet att följa jaktledares anvisningar kan möjligen införas i lagen som en särskilt straffsanktionerad förseelse, därvid förtydligande vad avser bl.a. jaktledares befogenheter bör göras.

36§. Hovrätten tillstyrker förslaget med erinran om den omredigering som kan föranledas av hovrättens synpunkter i anslutning till 23§.

37§. Förslaget tillstyrks med den reservation beträffande straffmaximum som gjorts vid 35§. Uttrycket "kommit över" bör av språkskäl ersättas med "åtkommit".

45§. Mot bakgrund av den av hovrätten redovisade inställningen till 13, 14 och 30§§ i förslaget kan paragrafens första och andra stycke utgå.

Tredje stycket föranleder ingen hovrättens erinran.

Övergångsbestämmelserna. 1p. Bör med hovrättens tidigare ställningstagande i frågan utgå. 2p. Hovrätten delar beredningens bedömning att de angivna upplåtelseformerna kan beaktas genom övergångsbestämmelser. 3p. Placeringen av bestämmelserna om jaktservitut finner hovrätten lämplig men vill i sammanhanget efterlysa en motivering till att nuvarande jaktlags bestämmelser i 8§ första stycket, särskilt med avseende på vad där stadgas om "avtal", ej berörs av beredningen.

Hovrätten vill avslutningsvis i vad avser granskningen av det framlagda förslaget till jaktlag ifrågasätta om inte stadgandena i nuvarande jaktlagen 6§, 29a§ tredje stycket samt 34§ fjärde stycket bör ges motsvarande reglering i den föreslagna jaktlagen.

10.6.6 Kammarrätten i Göteborg: 27§. Kammarrätten föreslår att andra ledet i paragrafen "eller att andra särskilda föreskrifter eller villkor skall gälla för sådan verksamhet" bryts ut till en särskild mening enligt följande "Sådant tillstånd får förenas med särskilda föreskrifter och villkor."

33§. I tredje punkten anges att brott skall anses grovt om det har utförts "med otillåten hjälp av motordrivet fortkäffningsmedel eller motordriven anordning".

35§ förutsätter att ett brott har begåtts, och i andra stycket regleras endast vissa förutsättningar för att anse brottet grovt. Ordet "otillåten" är därför överflödigt.

42§. Av hävd har böter enligt jaktlagen delats mellan kronan och jaktvårdsfonden. Systemet att dela upp böter har genomgående slopats i annan lagstiftning där det har förekommit, och jaktlagen torde utgöra – i vart fall i praktiken – den enda lag där uppdelning alltjämt förekommer. Systemet medför administrativt merarbete och bör slopas. De belopp som till följd härav går förlorade för jaktvårdsfonden bör kunna tillföras fonden på annat sätt.

10.6.7 Svenska jägareförbundet: §36. Enligt Svenska jägareförbundets mening borde övervägas huruvida inte brott mot bestämmelsen i 19§ om skyldighet att vid jakt se till att viltet inte utsätts för onödigt lidande samt underlåtenhet att föranstalta om eftersök eller underlåtenhet att lämna underrättelse om skadskjutet klövvilt går in på annans jaktmark – 20§ – ävenledes borde rubriceras som jaktbrott.

Enligt Svenska jägareförbundets mening är denna typ av jaktkriminalitet av utomordentligt otrevligt slag. Den innebär även så gott som undantagslöst lidande för viltet och ger jakten och jägarna dåligt rykte.

10.6.8 Tjänstemännens centralorganisation: I en kommande jaktlag bör inskrivas att polis och tjänsteman vid tullverkets gräns- och kustbevakning har de befogenheter som enligt 38§ föreslås tillkomma jakttillsynsman.

11 Forskning, utveckling och försök

11.1 Riksåklagaren: — — — Vad utredningen föreslagit för en bättre samordning och planering av viltforskningsarbetet framstår som välbetänt. Det framstår även som lämpligt, att forskningsnämnden vid naturvårdsverket anförtros att ombesörja all medelsanvisning i fråga om den viltforskning som bekostas med medel ur jaktvårds- och viltskaderegleringsfonderna liksom att en viltforskningskommitté inrättas.

11.2 Naturhistoriska riksmuseet: Utredningen föreslår en organisationsändring som innebär ökad centralisering. Alla forskningsmedel ur jaktvårds- och viltskaderegleringsfonderna skall enligt förslaget fördelas av forskningsnämnden vid naturvårdsverket, varigenom "risken" för "dubbelforskning" skall minska. Denna risk kan emellertid lätt elimineras genom förbättrad information. Dessutom kan så kallad "dubbelforskning" innebära en viss garanti för att felaktiga data eller teorier kan komma att korrigeras. Svensk viltforskning utgör härvidlag inget undantag från annan forskning. Museet kan inte finna förslaget till organisationsförändring godtagbart.

I detta sammanhang bör betydelsen av internationell publicering understrykas. — — —

Rekryteringen av goda viltforskare sker från universiteten. Där sker den biologiska grundutbildning, som är absolut nödvändig för att den framtida viltforskningen inte skall stagnera. Doktoranderna är oftast beroende av forskningsmedel utifrån. Skulle alla forskningsmedel utdelas från en källa, där man hävdar att myndigheternas informationsbehov ensidigt skall vara vägledande, riskerar den grundläggande viltforskningen vid universiteten och därigenom nyrekryteringen till viltforskningen att strypas.

Beredningen är visserligen inte beredd att förorda en total samordning av viltforskningen, men vill påbörja en koncentration av viltforskningsinsatserna till de områden, som från avnämarmåll anses vara mest angelägna. Det finns självklara behov från samhällets sida till överblick, information och möjligheter till prioriteringar. Museet vill dock bestämt hävda vikten av att forskningsmedlen förvaltas av forskningskompetent folk och sprids på flera händer.

— — — vill museet avråda från den föreslagna centraliseringen av resurserna och framhålla vikten av att naturvetenskapliga forskningsrådet även i fortsättningen engagerar sig i och stöder forskningen om viltet. Om avnämarmintressena kanaliseras genom naturvårdsverket och jägareförbundet, kunde man prova en modell där dessa formulerar en önskelista över

projekt för vilkas utförande man ställde medel till förfogande för kompetenta forskare.

— — — Alla människor i landet har ansvar för det vilda. Därför bör även skattemedel ställas till viltforskningens förfogande, dels via naturvårdsverket men även via naturvetenskapliga forskningsrådet. — — —

11.3 Skogsstyrelsen: — — — Styrelsen vill speciellt peka på behovet av forskning och metodutveckling vad gäller älginventering och älgbetesinventering.

11.4 Statens naturvårdsverk: — — — Beredningens uttalande att "samråd och samplanering bör ske beträffande den viltforskning som bedrivs vid universiteten, andra myndigheter och organisationer" finner verket särskilt glädjande. Hittills har nämligen naturvårdsverket inte alltid haft tillgång till information om viltforskningen inom Svenska jägareförbundet.

Förslaget till samordning genom samtidig behandling av samtliga ansökningar om medel till viltforskning i naturvårdsverkets forskningsnämnd, är således ett steg i rätt riktning. Naturvårdsverket tillstyrker detta förslag. Verket utgår därvid också ifrån att det är meningen att slopa regeringens bedömning av enskilda viltforskningsansökningar sedan forskningsnämnden tagit ställning till dessa.

I detta sammanhang får verket dock särskilt peka på den något ökade arbetsbelastning som samordningen kommer att få för forskningsnämnden, dess beredande organ och sekretariat.

Beredningen har föreslagit att en särskild viltforskningskommitté skall inrättas under forskningsnämnden vid naturvårdsverket. Kommittén är tänkt att bli en viktig faktor i strävandena att samordna viltforskningen. Naturvårdsverket anser att förslaget om inrättandet av en viltforskningskommitté, som skulle ersätta den nuvarande projektgruppen för viltforskning, är tveksamt. Enligt verkets uppfattning bör det ankomma på forskningsnämnden att ensam besluta om inrättandet av sina beredningsgrupper. Forskningsnämndens organisation bör vara flexibel och inte uppbunden av förslag av aktuell typ. Däremot har naturvårdsverket, som tidigare framhållits, ingen erinran mot att forskningsnämnden åläggs de arbetsuppgifter som beredningen föreslagit att kommittén bör ha.

Beredningen har vidare övervägt "en total samordning av basresurserna och forskningsverksamheten under en huvudman och till en plats i landet."

Naturvårdsverket beklagar att det, när det gäller medelsfördelningen, inte visat sig vara möjligt att samordna forskningen under en enda huvudman. Ett av de verkligt stora problemen med viltforskningen idag är nämligen att den har så många olika huvudmän. Detta leder till svåra samordningsproblem, revirtänkande, ineffektivt medelsutnyttjande m.m. En samordning av forskningens basresurser måste i det hårt ansträngda finansiella läget anses vara ytterst angelägen. Verket finner mot denna bakgrund det vara anmärkningsvärt att beredningen inte ägnat större utrymme åt denna fråga. Det torde vara uppenbart att stora finansiella och organisatoriska m.fl. vinster går att göra med ett väsentligt bättre utnyttjande av de tillgängliga basresurserna eller en omprioritering av dessa.

Beträffande samordning av forskningens basresurser till en plats i landet delar naturvårdsverket beredningens uppfattning om att detta är realistiskt — inte minst med tanke på att viltforskning måste bedrivas inom vitt skilda naturtyper på många olika platser.

Enligt verkets uppfattning behöver dock inte en samordning av viltforskningens mer eller mindre fasta resurser hindras av en geografisk utsprid-

ning av forskningen. Viss planering och administration samt forskningsinformation är exempel på resurser som skulle kunna organiseras gemensamt — i viss mån görs detta redan — och ge forskningen högre effektivitet och bättre sammanhållning.

Vad gäller finansieringen av forskningen har beredningen helt korrekt konstaterat att jägarna får bära kostnadsansvaret för så gott som all viltforskning. I betänkandet anges utöver naturvetenskapliga forskningsrådet, att även skogs- och jordbruksforskningsrådet finansierar viss viltforskning. Sanningen är emellertid att rådets stöd till viltforskningen är så obetydligt att det så gott som helt saknar betydelse. Detta anser naturvårdsverket vara allvarligt, eftersom skogs- och jordbruk skapar behov av viltforskning. Det borde därför vara naturligt att rådet gav ett avsevärt större ekonomiskt stöd till viltforskningen.

Verket anser det direkt felaktigt att jägarna skall betala sådan forskning som mer har prägeln av allmän miljövårdsforskning än viltforskning. Som exempel på detta kan nämnas miljöförändringar orsakade av industrisamhället och dess påverkan på viltets livsbetingelser. Av den anledningen anser verket det vara väsentligt att ställning tas till frågan om vilka typer av viltforskningsprojekt som skall finansieras med jägarpengar och vilka projekt som skall finansieras med t.ex. miljövårdsforskningspengar. I detta sammanhang vill verket också passa på att uttala behovet av att viltskademedel i betydligt större utsträckning än i dag, får utnyttjas för sådan forsknings- och försöksverksamhet som behövs för att uppnå en produktionsanpassad älgavskjutning. Den har mycket hög prioritet — men saknar erforderliga medel.

Beredningen har uttalat att "universiteten har väl fungerande institutioner för viltforskning med till dessa knutna forskarstationer." Detta är endast delvis sant. Genom brist på forskningstjänster inom området saknas tillräckligt kompetenta handledare och lärare för högre viltbiologisk undervisning. Dessutom är härigenom kontakten mellan den tillämpade viltforskningen och grundforskningen vid universiteten ytterst bristfällig. Av dessa anledningar är det naturvårdsverkets uppfattning att 1–2 forskartjänster bör inrättas för att garantera en kontinuerlig kontakt mellan grundforskningen och den tillämpade viltforskningen.

Det kan i detta sammanhang påpekas att forskningsnämnden med miljöforskningsmedel börjat inrätta fasta forskartjänster vid universiteten. Detta är ett led i verkets strävanden att bygga upp kompetensen vid de berörda universitetsinstitutionerna.

— — — Såsom beredningen riktigt betonat är utvecklings- och försöksverksamhet en förutsättning för att viltforskningen skall ge fullgoda resultat.

Beredningen framhåller också behovet av att det finns tillgång till kvalificerade personer som kan svara för planering och genomförande av denna verksamhet. Beredningen har föreslagit att viltforskarna skall stå för denna verksamhet. Detta är tyvärr en helt orealistisk tanke. Om man skall kunna bedriva en produktiv viltforskning och samtidigt åstadkomma en fungerande utvecklings- och försöksverksamhet, måste särskilt utbildade viltbiologer — utan ansvar för egna forskningsprojekt — engageras. Det finns inte och kommer inte att finnas möjligheter för viltforskarna att själva svara för detta arbete. De för ändamålet särskilt engagerade viltbiologerna måste till sin hjälp också ha viss vidareutbildad arbetskraft, som t.ex. fältassistenter och naturligtvis frivilligt arbetskraft.

Behovet av universitetsutbildade viltbiologer för utvecklings- och försöksverksamheten är stort och akut. Enligt naturvårdsverkets uppfattning bör ett par tjänster skapas omgående som betalas av viltskademedel.

Dessa tjänster bör ges en högre prioritet än inrättandet av de nya jaktvårdskonsulenttjänster som föreslagits i betänkandet sid 322.

Prop. 1986/87:58

11.5 Statskontoret: — — Statskontoret anser det positivt att en samordning och effektivisering av forskningsresurserna eftersträvas och vill inte utifrån organisatoriska grunder avvisa beredningens förslag. Statskontoret vill dock understryka vikten av att sammansättningen av den föreslagna viltforskningsnämnden blir sådan att garantier skapas för avnärmarinflytandet över forskningens inriktning.

11.6 Riksrevisionsverket: RRV delar beredningens uppfattning att en ökad samordning av olika viltforskningsinsatser är önskvärd. Enligt RRVs mening är det vidare viktigt att forskningen inom viltområdet tar sin utgångspunkt i en genomtänkt avvägning mellan de olika samhällsintressen som skall beaktas i sammanhanget. Beredningens förslag när det gäller medelsanvisningen för den forskning som fn bekostas med medel ur jaktvårds- och viltskaderegleringsfonderna kan vara ett sätt att främja en sådan inriktning av forskningen.

Enligt RRVs uppfattning innebär dock den föreslagna organisationen i sig inte någon garanti för detta. Av stor betydelse i sammanhanget är att de beredande och beslutande organen som grund för sitt agerande har en allsidig analys av de forskningsbehov som skall tillgodoses, baserad på en avvägning mellan berörda samhällsintressen. En sådan analys bör utgöra grund både för bedömningar av inkomna ansökningar om forskningsmedel och för att berörda organ själva vid behov skall kunna initiera från övergripande samhällssynpunkt relevant forskning inom området.

RRV noterar att beredningen inte närmare har tagit upp och diskuterat de eventuella fördelar beredningen anser följer av det lagda förslaget i detta avseende. I betänkandet har heller inte närmare angetts hur beredningen genom sammansättningen av den föreslagna viltforskningskommittén tänkt sig skapa garantier för en balans mellan de olika intressen som skall beaktas när det gäller den framtida viltforskningens inriktning.

11.7 Sveriges lantbruksuniversitet: Lantbruksuniversitetet instämmer helt i beredningens uttalande att viltforskningen måste ledas av och utföras av väl kvalificerad personal. Det är väsentligt att man nu väl tar tillvara och utnyttjar den kvalificerade grupp av viltforskare som har kommit fram i huvudsak under den senaste tioårsperioden. Tyvärr framskyntar på andra håll i betänkandet att forskningsverksamheten skall bedrivas i form av mera kortsiktiga projekt, medan — som beredningen framhåller — viltforskningen ofta är långsiktig. Det är därför väsentligt att åtminstone vissa av de viltforskare som nu är anställda på tidsbegränsade projektmedel kan tillförsäkras en mera fast anställningsform. Risken är annars stor att de bäst kvalificerade forskarna går förlorade för viltforskningen.

— — — Universitetet instämmer i det övergripande målet som anges för viltforskningen och den föreslagna inriktningen av denna. Det bör dock bli en arbetsuppgift för den nya anslagsorganisationen på viltforskningens område att dra upp de närmare riktlinjerna för den framtida forskningen.

Sveriges lantbruksuniversitet instämmer i beredningens förslag att medelsfördelningen till viltforskning ur jaktvårds- och viltskaderegleringsfonderna samordnas via naturvårdsverkets forskningsnämnd. Den av beredningen föreslagna modellen med en särskild viltforskningskommitté under forskningsnämnden synes vara lämplig. — — — Som beredningen påpekar är det angeläget att verksamheten på sikt koncentreras till de anläggningar utav de nu befintliga som erbjuder de bästa förutsättningarna för en meningsfull forskning.

Lantbruksuniversitetet instämmer i beredningens förslag angående en vidgad försöks- och utvecklingsverksamhet, men vill dock påtala att detta inte får innebära att resurser omfördelas till detta ändamål från den nuvarande viltforskningen. En nära anknytning mellan forskning och försöksverksamhet är givetvis önskvärd.

11.8 Statens veterinärmedicinska anstalt: Vid SVA har miljövårdsforskning, i form av viltpatologi och regelbundna kemiska analyser, bedrivits sedan 50-talets början. — — — Detta viltforskningsprogram är *icke begränsat* till de jaktbara arterna. SVA är också den enda veterinärmedicinska institution i landet som har ett fast viltforskningsprogram. Inom viltprogrammet faller sjukdomar, miljögiftspåverkan, djurskyddsproblem, livsmedelshygieniska frågor samt rättsmedicin i anslutning till främst olaga jakt.

Huvuddelen av SVAs viltforskning bedrivs inom ramen för den sk fallviltundersökningen. Syftet med fallviltundersökningen är att bevaka och utreda sjukdomar och miljöhygieniska problem inom däggdjurs- och fågelfaunan. — — — De direkta kostnaderna för fallviltundersökningarna i form av löner och omkostnader finansieras av jaktvårdsfonden. — — —

Inom ramen för anslaget för fallviltundersökningen är det dock inte möjligt att starta och finansiera nya projekt. Viltsjukdomar har inte heller naturligt tillhört något forskningsråds verksamhetsområde. Därför har enligt SVAs bedömning ett flertal angelägna projekt på viltforskningsområdet aldrig blivit utförda pga medelbrist.

SVA hälsar därför med tillfredsställelse beredningens förslag om *samordning och planering* av viltforskningsarbetet samt inrättandet av en förstärkt *viltforskningskommitté*. Sett ur den veterinärmedicinska forskningens synvinkel sorterar viltforskning naturligtast under naturvårdsverket. — — — Den alltmer ökande användningen av kemiska preparat, samt den tilltagande försurningen av hela vår miljö innebär alltmer komplexa frågeställningar. Miljögifters och försurningens direkta eller indirekta påverkan på de vilda djurens hälsa är fundamentala frågor i den framtida viltforskningen. Det är därför viktigt att de veterinärmedicinska synpunkterna involveras tidigt i de forskningsprojekt som sysslar med populationsbiologi och nedgångar i enskilda djurs bestånd. Detta bör, enligt SVAs uppfattning, gälla både projektgrupper och centralt i forskningskommittén.

Beträffande viltforskningskommitténs sammansättning anser SVA att det är av yttersta vikt att sammansättningen blir sådan att så många specialområden som möjligt blir representerade.

11.9 Skogs- och jordbrukets forskningsråd: Rådet har intet att erinra mot att forskningsnämnden vid naturvårdsverket samordnar och ombesörjer all medelsanvisning vad beträffar sådan viltforskning som bedrivs med medel från jaktvårds- och viltskaderegleringsfonderna. Beredningens förslag att inrätta en viltforskningskommitté vid naturvårdsverket och att denna får en starkare ställning än den nuvarande projektgruppen för viltforskning synes vara ändamålsenligt, liksom att kommittén får motsvarande uppgifter och sammansättning som kommittén för naturvårdsforskning. Skogs- och jordbrukets forskningsråd är för sin del berett att vetenskapligt bedöma och prioritera viltforskningsansökningar som ligger inom rådets ansvarsområde d v s de areella näringarna.

Vad beträffar försöks- och utvecklingsverksamheten stöder rådet beredningens förslag att denna utvidgas och samordnas med forskningsverksamheten och att ansvaret för försöks- och utvecklingsverksamheten läggs på jägarorganisationerna.

11.10 Länsstyrelsen i Stockholms län: — — — Patologisk anatomi och toxicologi på djur är veterinärmedicinska områden av stor betydelse inte bara ur viltekologisk utan också ur allmän ekologisk synpunkt. För närvarande ges resurserna till statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) där så gott som allt tillvarataget material rörande fallvilt och viltpatologi blir föremål för undersökning och registrering. Den datainsamling som genomförs är så viktig att det finns stor anledning att överväga en förstärkning och eventuellt en viss decentralisering av denna verksamhet. SVA bör även i fortsättningen vara ansvarig för upprättande av centrala register.

11.11 Länsstyrelsen i Hallands län: Den delen av viltforskningen som gäller viltpatologi och toxicologi diskuteras inte närmare av beredningen. Kunskap om dödsorsaker bland viltet bör emellertid utgöra en betydelsefull del av viltforskningen och även vara av stort intresse för miljöforskningen i övrigt. Mot denna bakgrund bör även veterinärmedicinsk expertis vara företrädd i den forskningsorganisation som beredningen föreslagit.

11.12 Länsstyrelsen i Norrbottens län: Länsstyrelsen har inte något att erinra mot beredningens förslag om forskningsresurserna.

11.13 Göteborgs universitet: — — — I första hand är det önskvärt med en samordning av de finansiella och materiella resurser som finns tillgängliga för viltforskningen, och som för närvarande administreras av ett flertal organisationer och myndigheter. En sådan samordning skulle ge ökade möjligheter till satsningar av större tyngd inom prioriterade områden. BGSN ställer sig därför positiv till förslaget att naturvårdsverkets forskningsnämnd skall handha all medelstildelning till viltforskning, dvs forskningsnämnden bör även disponera medel som inflyter via jaktvårdsavgifter och liknande.

BGSN finner, i likhet med beredningen, inget motiv för en koncentration av viltforskningen till en central institution. — — —

11.14 Lunds universitet: — — — Sektionsnämnden anser att *statens naturvårdsverk* bör ges hela ansvaret för viltforskningen i vårt land och bli ensam huvudman. Därigenom ges viltforskningen en mera oberoende ställning och kan därmed verka utifrån hela samhällets intressen.

11.15 Stockholms universitet: Utredningen gör sig till talesman för en administrativ syn på forskningen där tron på styrande forskningsorgan är överdriven. Dessa organ blir inte bättre än deras sammansättning. Det finns ingen anledning att tro att kvalitén förbättras om alla resurser styrs över till ett fåtal forskargrupper.

Termen viltforskning bör endast användas för forskning kring våra jaktbara djurarter. Denna forskning bör vara tillämpad och bli syfta till att förbättra bestånden av jaktbara djurarter, belysa jaktens sociala och ekonomiska värden, kartlägga viltskador och föreslå åtgärder för att minimera dessa och bedriva forskning kring viltolyckor.

— — — Den grundforskning som är nödvändig för en bra tillämpad forskning bör utföras där det finns kompetens, vilket i dagsläget är vid universitet och högskolor.

11.16 Umeå universitet: Vi instämmer med beredningen i de mål projektgruppen för viltforskning formulerat för svensk viltforskning. — — —

Vi anser vidare att det är nödvändigt att viltforskningen har en stark anknytning till och förankring vid universiteten. — — —

Det är angeläget att mångfald tillåts inom viltforskningen. — — —

För att viltforskningen inte skall ha för kortsiktiga perspektiv och för att den kompetens som successivt byggs upp inom ämnesområdet skall bevaras krävs att fast anställda viltforskare måste finnas. — — —

För att nödvändiga internationella kontakter ska kunna utvecklas och utnyttjas krävs att viltforskningen stimuleras till detta genom ökade resurser. — — —

Vi anser som beredningen att det är rimligt att forskningsnämnden vid SNV ombesörjer all medelsanvisning för den viltforskning som bekostas med medel ut jaktvårds- och viltskaderegleringsfonderna.

Beredningens förslag att ombilda projektgruppen för viltforskning till en viltforskningskommitté förefaller riktigt. Det är däremot svårt att uttala sig om hur kommittén kan komma att arbeta och fungera då beredningens förslag är ofullständigt. Vi vill dock framhålla att hälften av kommitténs ledamöter bör utgöras av *aktiva* viltforskare för att garantera forskningens inflytande på kommitténs arbete. Övriga i kommittén borde rekryteras med utgångspunkten att de ska ha tid att vara *aktivi arbetande* ledamöter. I den mån det är möjligt borde kommittén få en sammansättning som ger regional representation. Dessutom bör mandattiden för ledamöterna vara tidsbegränsad, förslagsvis 3–5 år, samt mandaten tillsättas enligt ett rullande system. Därmed borde nytänkande och kontinuitet i kommitténs arbete underlättas.

Med tanke på beredningens definition av "vilt" och den målsättning som anges för viltforskningen förefaller denna svår att uppnå inom rimlig tid utan väsentliga resursförstärkningar, vilket ej beredningen klart uttalar.

I detta sammanhang vill vi dock varmt tillstyrka beredningens förslag angående det nya viltvårds-anslaget. — — —

Enligt vår mening behövs en generell resursförstärkning för viltforskningen. — — — Vi anser att alternativa metoder borde prövas för att stärka forskningsresurserna. Det måste anses som rimligt att en betydande del av dessa resurser tas från olika typer av markanvändningsföretag (tex skogsbruk, jordbruk, torvtäkt etc) och industrier. — — —

I den mån utvecklings- och försöksverksamheten berör jaktbart vilt bör jägargorganisationerna kunna bära en stor del av det praktiska ansvaret för denna. Ansvaret för försöksverksamhet rörande icke jaktbart vilt bör åligga SNV, vilket beredningen ej närmare berört. Den föreslagna försöksverksamheten avser uppenbarligen främst praktiska viltvårdsåtgärder för jaktbara viltarter, varför vi vill framhålla att den vetenskapliga ledningsresurs detta kräver bör nyskapas. Annars föreligger risk att nuvarande viltforskningsresurs beskärs.

11.17 Uppsala universitet: Beredningens analys vad gäller forskningen är däremot inte relevant och de framförda förslagen är som en följd därav inte heller tillfredsställande. — — —

Av betänkandets formuleringar framskymtar en övertro på möjligheterna att genom kortfristig projektforskning lösa flertalet förekommande frågeställningar. — — —

Risken för sk "dubbelforskning" tycks också ha oroat beredningen, och tyvärr kan man även i andra sammanhang, där viltforskning diskuteras på administrativ nivå, möta liknande farhågor. I själva verket tycks onödig dubbelforskning inom det viltbiologiska området vara ytterst sällsynt. Uppställda frågeställningar kan stundom vara varandra ganska lika, men olika forskare angriper vanligen problemen på varierande sätt och ofta från olika utgångspunkter. Därigenom blir frågekomplexen allsidigt belysta och de erhållna resultaten får en större allmängiltighet. — — —

Beredningens förslag att hjälpa upp viltforskningen genom att centralisera all medelstilldelning och planering till en viltforskningskommitté under naturvårdsnämnden förefaller mindre välbetänkt. Det skulle medföra risker för centralstyrning och ett alltför starkt inflytande samlat på ett fåtal händer. — — —

Eftersom viltforskning definieras som forskning rörande vilda däggdjur och fåglar är det uppenbart, att denna verksamhet bör vara av betydande intresse även för den icke jagande delen av befolkningen. — — — Det hade legat nära till hands att beredningen diskuterat möjligheterna att även tillföra viltforskningen allmänna medel. I sitt yttrande konstaterar beredningen också att jordbruk, skogsbruk och andra näringar kan ha betydande effekter på viltets numerär. Varför skulle då inte en del viltforskningsmedel kunna komma från dessa håll?

De synpunkter som framförts beträffande utvecklings- och försöksverksamheten kan i stort tillstyrkas. Det är dock angeläget att nya medel tillkommer för densamma så att inte forskningens resurser ytterligare urholkas. — — —

11.18 Centralorganisationen SACO/SR: SACO/SR delar i stort beredningens uppfattning att det kan vara rimligt att samla anslagen till viltforskningen under en hatt och att forskningen får tillräckliga resurser som direkt kan omsättas i viltvårdsprogram samt principer och riktlinjer för avskjutning och jaktutövning.

Den del av forskningen som omfattas av viltpatologi och toxikologi diskuteras inte närmare. — — — För att detta intresseområde inte skall förbises kan det vara motiverat att närmare diskutera sammansättningen av såväl den tilltänkta forskningsnämnden som viltforskningskommittén. Det förefaller vara naturligt att representant som företrädare veterinärmedicinska intressen bör finnas i båda dessa organ. Mot bakgrund av förhållandet att försurningen för närvarande är ett av våra tyngsta miljöproblem, kan det därvid vara välbetänkt att låta den ene företrädaren rekryteras från Statens livsmedelsverk (SLV) eller institutionen för livsmedelshygien vid lantbruksuniversitetet. — — —

Beträffande den tilltänkta viltforskningskommittén inom naturvårdsverket anser SACO/SR det vara ytterst väsentligt att jägarna ges inflytande i kommittén. Eljest förlorar jägarna det inflytande de i dag har över de medel som de bidrar med.

11.19 Jägarernas Riksförbund — Landsbygdens Jägare: Viltforskningen bör samordnas bättre än vad som är fallet idag. Detta får dock inte leda till någon monopolbildning inom viltforskningen. — — — Beredningens förslag är inte tillräckligt preciserade, varför beredningens förslag bör bli föremål för ytterligare bearbetning. Riksförbundet är därvid berett att medverka och lämna mera detaljerade synpunkter i dessa frågor.

11.20 Svenska jägareförbundet: Svenska jägareförbundet finner att en stark centralisering av medelsanvisningen under en kommitté och nämnd medför uppenbara nackdelar. Även om projektgruppen för viltforskning enligt förslaget ombildas till en kommitté och ges en starkare ställning kommer sannolikt ett mycket litet antal personer (inom forskningsnämnden och kommittén) med kunskaper om viltforskning att ha ett avgörande inflytande på nästan all medelstilldelning inom detta fält. Risken för att inriktningen på forskningen blir ensidig och att vissa viktiga delområden blir eftersatta är därför betydande.

De medel som landets jägare via jaktkort och avgifter för fällt vilt tillför

forskningen bör till helt övervägande del reserveras för studier av jaktbara viltarter och garantier måste skapas för ett starkt jägarinflytande vad gäller användningen av dessa medel. Skulle beredningens förslag genomföras kan detta inflytande uppnås endera genom att jägarintressena i den föreslagna viltforskningskommittén får ett avgörande inflytande på forskningens inriktning och lokalisering eller genom att nuvarande organisationsform bibehålls men med mer utvecklade samarbetsformer. — — —

Beredningens förslag till forskningsorganisation innebär att jägareförbundets nuvarande viltforskare föreslås bli kvalificerade forskningsadministratörer. — — — Behov av denna typ av forskningsadministratörer uppstår emellertid först om resurserna för viltforskning ökar. Några sådana öknings har som ovan påtalats inte aviserats av beredningen. — — — En kvalificerad och slagkraftig forskningsadministration kräver enligt jägareförbundets mening en stark förankring i aktiv forskning. En sådan förankring går förlorad med det nuvarande förslaget. Ytterligare en nackdel är att resurser dras ifrån den redan idag underdimensionerade viltforskningen. — — —

Mot bakgrund av vad ovan anförts avstyrker Svenska jägareförbundet beredningens förslag och finner att förbundet i likhet med tidigare bör erhålla medel för fast anställda forskare och deras löpande verksamhet. För mer omfattande forskningsprojekt bör dock särskild projektansökan inges för behandling i den forskningskommitté eller motsvarande som kan komma att bli beslutad.

— — — Jägareförbundets väl utbyggda organisation ger goda förutsättningar för regional och lokal försöksverksamhet. Särskild kompetens måste emellertid knytas till länsföreningarna. Detta skulle kunna förverkligas genom att utbildningen för länsjaktvårdskonsulenter/länsjaktvårdare anpassas till de krav som en försöksverksamhet ställer.

Informationsutbudet från viltforskningen bör enligt jägareförbundets mening förbättras så tillvida att erhållna praktiska resultat på ett mera lättillgängligt sätt än vad idag i allmänhet sker presenteras för avnämarsidan. — — —

11.21 Svenska naturskyddsföreningen: — — — Föreningen stöder i princip — — — förslagen, som bör leda till ett effektivare utnyttjande av tillgängliga ekonomiska resurser. Den ökade samordningen och därmed styrningen av forskningen får dock inte leda till att projekt av ren grundforskningskaraktär blir missgynnade och att viltforskningens bredd därmed minskar.

11.22 Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund: De skadliga effekter som utsläpp av kemikalier och föroreningar av skilda slag har på viltet, har uppmärksamats genom fallviltundersökningar.

Statens veterinärmedicinska anstalt har här under en lång följd av år med begränsade resurser genomfört patologianatomiska och toxikologiska undersökningar av över 50000 fall.

Det är av stor betydelse att ett centralt register över gjorda fynd upprätthålls och då vid den veterinärmedicinska anstalten, som bör vara ansvarig för detta register. Själva undersökningen av fallvilt kan troligen i viss utsträckning även ske vid regionala veterinärmedicinska laboratorier med rapportskyldighet till detta register.

För tillvaratagande av de veterinärmedicinska synpunkterna inom viltforskningen synes det riksförbundet naturligt att i såväl den tilltänkta förändrade forskningsnämnden som i viltforskningskommittén kommer att ingå även representanter för denna vetenskap.

11.23 Sveriges länsjaktvårdskonsulenters förening och Jägareförbundets tjänstemannaförening: Föreningarna har inget att erinra mot de av beredningen framlagda förslagen men vill framhålla vikten av att jägareförbundet och viltforskarna genom representation i forskningsnämnd och den föreslagna viltforskningskommittén får inflytande över projektval och medelstilldelning.

Föreningarna delar beredningens uppfattning att en utvecklings- och försöksverksamhet är en förutsättning för att resultaten från viltforskningen skall kunna komma till praktisk användning. Föreningarnas medlemmar är givetvis också beredda att ta det ansvar och de arbetsuppgifter som kan följa med verksamheten. Den redan hårt arbetsbelastade jaktvårdspersonalen torde dock inte kunna medverka i nämnvärd utsträckning utan personalförstärkningar.

11.24 Viltforskarföreningen: Forskningsadministrerande är i huvudsak SNV, Svenska Jägareförbundet och SLU. En viss samordning av forskningsverksamheten finns redan i dag och det är osäkert om några större vinster går att skörda med en total samordning men med bibehållen geografisk fördelning vad gäller de forskningsutförande organen. Behovet av ett riktigt resursutnyttjande måste avvägas mot behovet av mångfald och möjligheten att påverka beslutsfattandet. Det finns emellertid på flera håll en negativ grundinställning till viltforskningens nuvarande organisation och inriktning. Olyckligtvis finns det ej någon analys av detta i betänkandet. Vi ser heller inga förslag i betänkandet vilka behandlar detta problem.

Beredningen har valt en konventionell väg då man föreslår en forskningskommitté. Förslaget är mycket ofullständigt och därför svårt att granska. Med erfarenhet från det tidigare viltforskningsrådet med ansvar och befogenheter, som i mycket liknar den föreslagna kommittén, är vi osäkra på hur forskningssamordningen kommer att verka. En stark centralisering av beslutsfattandet med såväl forskningspolitiska som vetenskapliga bedömningar hos en enda grupp kan medföra uppenbara nackdelar med hänsyn till bl.a. opartiskhet och kompetens. Om en forskningskommitté skulle komma till stånd bör åtminstone hälften av ledamöterna vara forskningskompetenta, men ej representera institutioner, organisationer o.dyl. Mandatperioden bör vara begränsad för samtliga ledamöter. Före beslut om en ny forskningsadministrativ organisation bör man studera förhållandena i några andra länder, t.ex. de nordiska länderna, England och Nordamerika.

— — — För att bevara den kompetens som successivt byggts upp inom skilda ämnesområden är det viktigt att forskningen inte har för kortsiktigt perspektiv i form av den projektverksamhet som framskymtar i beredningens förslag. Tvärtom är det viktigt att genom ett antal fasta tjänster ge högt kvalificerade viltforskare den acceptabla trygghet som erfordras för att på sikt behålla dem som kunskapsförmedlare och handledare för yngre forskare och universitetsstudenter. — — —

Behovet av en vidgad försöks- och utvecklingsverksamhet är stort, men får inte utvecklas på bekostnad av den forskningsverksamhet som vi alla anser vara nödvändig. Vi kan alltså inte acceptera beredningens förslag om att forskarna skall ta på sig planerings- och ledningsansvaret för denna verksamhet inom ramen för sina ordinarie projekt eller arbetsuppgifter. Detta måste istället genomföras som särskild projektverksamhet över andra anslag.

För att i ökad utsträckning möjliggöra internationella kontakter krävs ökade resurser. Intresset från forskningens sida för ett ökat nationellt och internationellt forskningsutbyte är mycket stort.

Viltforskningens koppling till universiteten måste garanteras för att bibehålla forsknings- och utbildningskvalitet samt god rekrytering (se nedan).

Vi konstaterar med tillfredsställelse att beredningen betonat behovet av en försöksverksamhet. Vi saknar i dag helt detta viktiga led mellan forskning och tillämpning. — — — Ideella krafter är, som beredningen framhåller, en förutsättning för att uppnå resultat på fältet, men det kan aldrig ersätta en väl utbildad personal för planering, uppföljning och utvärdering. Detta har beredningen missbedömt. I USA finns ett viktigt kunskapsförmedlande led av viltbiologer med akademisk utbildning mellan jägare och forskare, som vi dessvärre saknar. Vi förordar att en arbetsgrupp tillsätts med representanter för t.ex. SNV, SLU, jägarorganisationerna, viltforskarna m.fl. för att utreda frågan om utbildning och kunskapsförmedling inom viltvårdsområdet. Även hos personal som är aktivt verksam inom jord- och skogsbruk finns skrämmande luckor i kunskapen om viltökologi och ekologi överhuvudtaget. Hur detta skall avhjälpas bör också diskuteras.

12 Utbildning och information

12.1 Naturhistoriska riksmuseet: Museet är — — — berett att deltaga i det av beredningen föreslagna samrådsarbetet (sid 325).

12.2 Skolöverstyrelsen: Den betydande frihet som finns att välja inriktning på undervisning och läromedel samt de skilda förhållanden som råder inom landet innebär enligt SÖ:s bedömning att det i första hand är på det lokala planet som ett samarbete mellan skolan och jägarorganisationen bör etableras. Ett sådant samarbete är möjligt inom ramen för nu gällande bestämmelser för grundskolan och gymnasieskolan.

Beredningen konstaterar att undervisningen i viltvård vid de jordbruksbetonade gymnasieskolorna är mycket begränsad. I gymnasieskolans jordbruksutbildningar ingår viltvården i kursplanerna som en del av naturvården i de olika ämnena. SÖ finner det för sin del också angeläget att jordbruksutbildningen medverkar till en ökad allmän insikt om den svenska faunan och biotopvården. Detta kan enligt SÖ:s bedömning väl tillgodoses inom ramen för de nuvarande utbildningarna. Detta sker lämpligen genom lokalt utvecklingsarbete och lokalt anordnad fortbildning.

SÖ anser att beredningens förslag rörande undervisningen i viltvård i jordbruks- och skogsbruksutbildningen i gymnasieskolan kan prövas i det fortlöpande utvecklingsarbetet, som sker i samråd med företrädare för berörda näringar. SÖ har som stöd för detta utarbetat en PM om lantbruksutbildningarna (1983-06-28, dnr 5057-83:86), som för kännedom bifogas.

12.3 Skogsstyrelsen: Utbildning i faunavård bör i enlighet med beredningens förslag förstärkas inom jordbrukets skolor. Det är vidare angeläget att vidareutbildning av såväl skogs- som jordbrukare i faunavårds- eller viltvårdsfrågor förstärks. Här har både lantbruksnämnd och skogsvårdsstyrelse ett visst ansvar. Skogsvårdsorganisationen har under senare år genomfört en omfattande utbildning i faunavård och planerar att i samarbete med skogsbruket i övrigt bredda faunavårdsutbildningen.

12.4 Statens naturvårdsverk: Beredningen har glädjande nog också uppmärksammat utbildningsfrågorna. Det är givetvis av största vikt att utbildningen inom ämnet faunavård och jakt ges erforderligt utrymme inte enbart

i skolorna, utan också på andra områden i samhället. Utan kunskap kommer annars flertalet av beredningens uttalade målsättningar bli svåra att uppfylla. Enligt naturvårdsverkets uppfattning är det mot denna bakgrund beklagligt att beredningen inte också kunnat föreslå att ökade resurser avsätts för utbildning. Inom naturvårdsverkets arbetsområde är resursbehoven stora för detta ändamål och de kan inte tillgodoses i tillräcklig utsträckning genom omprioriteringar. Verket har tidigare medverkat vid utbildning av t.ex. poliser, länsstyrelsetjänstemän, jaktvårdstjänstemän och inom skolväsendet. Behov föreligger också av faktagranskning av de läromedel om djur och natur som används i den obligatoriska skolan i gymnasiet och ev. även i studiecirkel. Vidare är det ett stort hinder för grundskoleundervisningen att lärarutbildningen ej ger det fältkunnande som är nödvändigt för att de skall vilja ta ut barnen i naturen. För att börja komma till rätta med detta senare problem har verket också startat landets första naturskola. Naturvårdsverkets 13 naturum bidrar också till att sprida kunskap om ekologi och fauna.

När det gäller gymnasieskolan glöms effekten för det vilda ofta bort vid olika ingrepp i naturen. Det är naturligtvis särskilt viktigt att så inte sker inom specialskolorna för jord- och skogsbruk. Naturvårdsverket stöder utredningens förslag om en förstärkning av viltvårdsundervisningen vid de jordbruksbetonade gymnasieskolorna och att den nuvarande undervisningen vid de skogsbruksbetonade skolorna ses över.

Det är också glädjande att beredningen berört informationsfrågorna. Förhållandena här är i stort sett desamma som när det gäller utbildning. Inom detta område har naturvårdsverket ett särskilt stort ansvar.

Vad beträffar de olika förslag till förbättringar inom områdena Utbildning och Information som beredningen lämnat, ställer sig naturvårdsverket positivt. När det gäller förslaget om utvidgat samråd anser verket emellertid att de nuvarande kontakterna är tillfyllest. Verket saknar för övrigt resurser för ett utvidgat och formaliserat samarbete. Utökade resurser måste för övrigt ställas till verkets förfogande om beredningens olika förslag skall kunna förverkligas.

12.5 Sveriges lantbruksuniversitet: Vad beträffar utbildningen konstaterar beredningen att, framför allt inom utbildningslinjer med anknytning till jordbruket, undervisningen angående vilt och viltvård är mycket begränsad. Detta gäller även utbildningslinjerna vid lantbruksuniversitetet. Universitetet är berett att se över denna utbildning. — — —

Att sprida information om olika viltvårds- och jaktfrågor är som beredningen påtalar en viktig angelägenhet. Viltforskare i gemen torde vara mycket öppna för detta och deltar även i olika typer av informationsverksamhet i betydande utsträckning. Den tillgängliga tiden sätter dock en gräns för sådana engagemang, om inte forskningsverksamheten skall bli lidande. Frågan är därför om inte ett system med speciella konsulenter skulle kunna prövas, åtminstone inom mest angelägna områden.

12.6 Svenska jägareförbundet: Svenska jägareförbundet delar i huvudsak de av beredningen anförda synpunkterna och framlagda förslagen. Förbundet vill understryka vikten av

att jägarkårens utbildning befrämmas

att allmänheten ges en fortsatt bred och saklig information om jaktens och viltvårdens sociala och ekonomiska betydelse

att utbildning i viltvårdsfrågor för eleverna vid jord- och skogsbrukets specialskolor utökas

att det för grundskola och gymnasium framställs korrekta läromedel

som inom ramen för naturkunskap behandlar ämnet faunavård och jakt – motsvarande gäller i princip även för förskolan att en obligatorisk och väsentligt ökad undervisning i landets trafikskolor snarast införes i syfte att nedbringa antalet kollisioner med vilt att massmedias företrädare ges goda kunskaper i jakt- och viltvårdsfrågor.

12.7 Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund: Beredningen föreslår att berörda myndigheter tillsammans med jägarorganisationerna bör undersöka vilket material som lämpligen bör produceras för att underlätta undervisningen om viltvård i grundskolan och gymnasieskolan, samt att vidtaga de åtgärder som behövs för att få fram behövligt material.

Det är för riksförbundet en angelägenhet av vikt att i ett sådant material djurskydd och dess betydelse och vars och ens ansvar härvidlag beredes plats i undervisnings- och informationsmaterialet.

12.8 Sveriges Länsjaktvårdskonsulenter Förening och Jägareförbundets tjänstemannaförening: Föreningarna delar beredningens uppfattning om behovet av utbildning och finner de lagda förslagen väl motiverade och angelägna.

Föreningarna delar beredningens uppfattning om behovet och värdet av ett ökat informationsutbud.

13 Administration

13.1 Riksåklagaren: Av särskilt intresse — — — är beredningens förslag att lokala samrådsgrupper upprättas för att samordna viltvårdsinsatserna inom respektive kommuner. Ansvaret för att sådana samrådsorgan kommer till stånd har enligt förslaget i första hand lagts på jägarorganisationerna och i andra hand på kommunerna. Om dessa organ inte skulle ta något initiativ synes det vara lämpligt att de föreslagna länsviltnämnderna verkar för att sådana samrådsgrupper kommer till stånd med tanke på de viktiga uppgifter som dessa organ enligt förslaget skall anförtros. Att länsälgnämnderna ersätts av angivna länsviltnämnder med vidgade uppgifter torde också vara ett av beredningens viktigaste förslag. Härigenom tillförsäkras länsstyrelserna värdefull sakkunskap och avlastas arbetet med licensgivningen för älgjakten. — — — Då information i jakträttsliga frågor önskas torde det vara lämpligt att åklagare kallas till nämndens sammanträde. Då länsstyrelserna efter inrättandet av länsviltnämnderna kommer att i stället för naturvårdsverket bli besvärsinstans vinns betydande administrativa fördelar för båda dessa verk.

13.2 Rikspolisstyrelsen: Förslaget om lokala samrådsorgan tillstyrks.

13.3 Vägverket: Vägverket anser att det i en instruktion för det lokala samrådsorganet skall anges skyldighet att samarbeta med vägverkets lokala organisation för att kontinuerligt erhålla aktuell information om olycksutvecklingen och var riskerna för viltolyckor är särskilt stor, så att de lämpligaste insatserna kan föreslås från fall till fall.

— — — Arbetet med att minska trafikolyckorna bör emellertid ske genom gemensamma ansträngningar. En naturlig del i detta arbete är att verket successivt kan lämna upplysningar om var risken för viltolyckor är särskilt stor och där det från trafiksäkerhetssynpunkt är angeläget med speciell avskjutning av vilt eller vidtagande av andra åtgärder. Vägverket bedömer

det därför synnerligen viktigt att det i en instruktion för länsviltnämnden anges att den kontinuerligt skall inhämta information om olycksutveckling-
en och väghållarnas synpunkter även för övrigt.

13.4 Trafiksäkerhetsverket: Under kapitlet administration anför beredningen ett behov av ett samrådsorgan med uppgift att samordna viltvårdsinsatserna på lokal nivå. Trafiksäkerhetsverket vill här framhålla att både väghållare och mera allmän trafiksäkerhetskompetens bör vara representerade i organet.

— — — Efter förslag från Jakt- och viltvårdsberedningen i betänkandet Vilt och trafik (SOU 1980:29) infördes genom SFS 1982:319 i jaktstadgan (1938:279) bestämmelsen att en av ledamöterna skall ha särskild kunskap i frågor rörande trafiksäkerhet och vilt. Verket har inte funnit skäl att i den föreslagna organisationen av länsviltnämnderna frångå nuvarande ordning. Verket förordar därför att en representant från de regionala myndigheterna inom trafiksäkerhetsområdet skall ingå i länsviltnämnden.

13.5 Naturhistoriska riksmuseet: Vad avser beredningens förslag om administration av jakten och viltvården vill museet understryka, att om de föreslagna samrådsorganen och länsviltnämnderna kommer till stånd bör dessa grupper ha en sådan sammansättning, att jägare och markägare inte är fler än naturvårdens och allmänhetens representanter.

13.6 Lantbruksstyrelsen: Vid utformningen av jaktformerna främst för älg men även kronhjort bör erforderlig hänsyn tas till möjligheterna att reglera viltstammarna med hänsyn till jordbruksproduktionen och där inträffade skador på olika grödor. Föreslagen ordning bör rätt utnyttjad kunna tillämpas för att reglera älgstammen med hänsyn till de varierande förutsättningar som råder inom olika områden och på ett sådant sätt att skadorna på jordbruksgrödorna hålls inom rimliga gränser. För att detta skall bli möjligt krävs att jordbruket erhåller tillräcklig representation i de föreslagna länsviltnämnderna.

Lantbruksstyrelsen är också beredd tillstyrka förslaget om inrättande av länsviltnämnder som ersättning för nuvarande länsälgnämnder. Styrelsen utgår ifrån att jordbruket, som anförts tidigare, blir företrätt i länsviltnämnderna liksom att de renskötande samerna blir representerade vid behandling av frågor som rör renskötselområdet.

13.7 Skogsstyrelsen: Beredningens förslag om inrättande av lokala samrådsorgan för jaktens och viltvårdens administration tillstyrks. — — — Skogsstyrelsen anser att — — — skogsvårdsstyrelsens distriktskonsulent bör ingå i samrådsorganet. Styrelsen instämmer i beredningens bedömning att det är bäst att låta detta samråd växa fram genom lokala initiativ. Dock bör centrala riktlinjer utarbetas för hur samrådsorganen bör vara sammansatta och hur de bör verka. — — —

Skogsstyrelsen tillstyrker beredningens förslag om att länsälgnämndernas ansvarsområde utvidgas och att de då benämns länsviltnämnd. — — — Styrelsen föreslår — — — att skogsbruket får ökad representation. Bli bör ingå en representant för skogsvårdsmyndigheten. Detta motiveras bli av älgbetesskadornas omfattning och nämndens beslutande funktion vad gäller älgtilldelningen.

13.8 Statens naturvårdsverk: Naturvårdsverket ansluter sig i stort till beredningens uppfattning om ansvars- och arbetsfördelning på olika nivåer. Med rätten till jakt följer ett ansvar för markägare och jägare vad rör

faunan och dess biotoper. Det bör liksom i övrig verksamhet ankomma på dessa och deras organisationer att utarbeta underlagsmaterial och framlägg- ärenden inför beslut av myndighet.

Det är enligt verkets mening även riktigt att samordna viltvården indirekt med övrig faunavård inom länsstyrelsernas naturvårdsenheter på sätt som beredningen antytt. Endast ärenden av rent rättslig art bör hänföras till dess juridiska enheter. Flertalet länsstyrelser saknar emellertid, frånsatt rent juridiska frågor, erforderlig kompetens för handläggningen av jakt- och viltvårdsärenden. Verket påtalade detta i sitt yttrande över jaktmarksutredningens betänkande (SOU 1974:80–81) Jaktmarker. Verket framhöll därvid det nödvändiga i en resursförstärkning på länsstyrelsenivå för att faunavården inklusive viltvården skulle kunna beaktas på tillräckligt aktivt sätt i länsstyrelsens dagliga arbete med planeringsfrågor, exploateringsfrågor etc. Förhållandena är dock ännu i dag i stort sett desamma. Naturvårdsverket vill därför starkt understryka behovet av en förstärkning av länsstyrelsernas personal i nu nämnt hänseende.

Erfarenheterna från länsälgnämndernas verksamhet talar enligt verkets mening entydigt för att ge dessa länsstyrelsens rådgivande organ vidgade uppgifter och följdenligt kalla dem länsviltnämnder. Verket ansluter sig även till beredningens förslag om en ändrad sammansättning av nämnden med rätt för denna att adjungera särskild sakkunskap.

Däremot är naturvårdsverket mycket tveksamt till förslaget att låta länsviltnämnderna få beslutande funktioner. Bl.a talar länsstyrelsens engagemang i länsviltnämnderna och ovan påtalade bristande resurser för att jävsfrågor kommer att bli aktuella. Det torde vara svårt att i ett läge med vanligen endast en föredragande i jaktfrågor på länsstyrelsen skapa garantier för att länsstyrelsetjänstemän, som deltagit i handläggning hos länsviltnämnderna, inte får någon möjlighet att påverka den slutliga behandlingen hos länsstyrelsen.

Dessutom är det tveksamt om det verkligen är rationellt att fördela besvärärendena om tilldelning ut på alla länsstyrelser. Även om naturvårdsverket givetvis gärna skulle se att dess ärendeström minskades, är det tvivelaktigt om detta är motiv nog för en delegering till länsstyrelserna. Därmed uppnås ju inget minskat arbete utan tvärtom sannolikt ett ökat arbete genom att fler personer involveras. I dagens läge torde det emellertid vara viktigare att eliminera administrativa arbetsuppgifter än att delegera dessa.

Det kan tilläggas att en delegering till länsstyrelserna av aktuella besvärärenden sannolikt för övrigt skulle leda till en mera heterogen tillämpning. Vidare skulle tillkomsten av ett nytt, beslutande länsorgan troligen ge problem med samordning – arbetsfördelning.

Det är också, från principiella utgångspunkter, tvivelaktigt om det är riktigt att inrätta ett nytt, beslutande organ på länsnivå. Något motsvarande finns inte tidigare, enligt vad verket har sig bekant. Ett ställningstagande om att inrätta länsviltnämnder med beslutande funktioner skulle kunna leda till liknande anspråk från andra verksamhetsgrenar. Detta skulle också kunna leda till att allmänheten fick svårare att veta vart de skall vända sig i olika frågor. Därför tillstyrker naturvårdsverket beredningens förslag om att inrätta länsviltnämnder endast under förutsättning att de enbart får rådgivande karaktär.

Det angelägna i att inrätta särskilda samrådsorgan för jakt- och viltvårdsfrågor på lokal nivå har verket svårt att inse. Visserligen kan det tänkas att kommunerna kommer att få ett ökat ansvar för faunavården liksom inom ett flertal övriga områden. Många gånger saknar kommunerna också erforderlig sakkunskap för dessa tillkommande uppgifter och nödgas då anlita

extern expertis åtminstone under en övergångstid. Sådan expertis finns emellertid inom redan existerande organisationer på lokal nivå. Situationen torde inte bli bättre om det utöver kommunens egen nämnd med ansvar för naturvårdsfrågor, jägareförbundets jaktvårdskrets, jägarnas riksförbunds lokalavdelning, naturskyddsföreningens krets etc. också skapas ytterligare ett lokalt organ.

Det bör ankomma på de olika lokala instanserna, inklusive organisationerna, att själva avgöra om det i något fall erfordras ett lokalt samrådsorgan, med hänsyn till den angelägenhet olika frågor har i respektive kommuner.

Naturvårdsverket avstyrker inrättandet av obligatoriska, lokala samrådsorgan.

Vad slutligen beträffar förslaget om att förstärka jägareförbundets fältpersonal (sid 332) får verket hänvisa till vad som anförts under kapitlet om forskning och utbildning. Naturvårdsverket anser det i dagens läge vara viktigare att förstärka länsstyrelsernas naturvårdsenheter. Endast då kan det allmänna faunavårdsintresset, inklusive viltvårdsintresset, få en möjlighet att bli beaktat i tillräcklig utsträckning på regional nivå.

13.9 Planverket: Planverket instämmer i att den kommunala översiktliga planeringen bör ha stor betydelse i dessa sammanhang. I den planeringen behandlas olika anspråk på användningen av mark och vatten. Det är viktigt att i detta planeringsarbete också kunna beakta kunskaper om förhållanden för viltet. Sådana kunskaper bör kommunerna kunna skaffa sig genom de samråd med regionala myndigheter, intresseorganisationer mfl som normalt ingår i planeringsprocessen. Det av beredningen föreslagna samrådsorganet på lokal nivå borde härvid också kunna få stor betydelse bla som förmedlare av kunskaper om viltet och bevakare av att markanvändningen sker med hänsyn till viltets behov. Kommunernas medverkan i ett samrådsorgan för jakt- och viltvårdsfrågor bör i många fall kunna samordnas med den samrådsverksamhet som skogsvårdsstyrelserna och kommunerna skall ha enligt skogsvårdslagstiftningen.

— — — Särskilt i landets mera tätbefolkade regioner kan jaktutövning begränsa möjligheterna till bär- och svampplockning och övrigt friluftsliv. Planverket vill mot denna bakgrund framhålla att bland de uppgifter som kan utföras av det föreslagna samrådsorganet bör det ingå att bearbeta eventuella konflikter mellan jakt och övrigt friluftsliv.

— — — (I bl.a. denna del har särskilt yttrande avgivits av ledamoten Billing.)

13.10 Domänverket: Beredningen föreslår att länsälgnämnden ges vidgade uppgifter och i fortsättningen kallas länsviltnämnden. — — —

Domänverket tillstyrker beredningens förslag med den begränsningen att länsviltnämnden skall ha en enbart rådgivande funktion. Enligt verkets uppfattning är det nämligen betydelsefullt att jämförbara besvärssärenden blir så enhetligt behandlade som möjligt. Förutsättningarna för att sådan enhetlighet skall uppnås är störst om naturvårdsverket bibehålls som besvärssinstans.

I nu aktuellt förslag till jaktlag uttalas inte så klart som i nuvarande jaktlag att viltvården och jakten skall bedrivas under hänsynstagande till jordbrukets, skogsskötselns och andra näringars intressen. Domänverket ser det därför angeläget framhålla att skogsbruket tillförsäkras representation i länsviltnämnden. Detta är nödvändigt med hänsyn till de mycket omfattande viltskador som åsamkats skogsbruket under senare år och som måste beaktas vid bedömningen av lämplig avskjutning.

Domänverket kan för sin del inte finna att behovet att samordna viltvårdsfrågorna inom en kommun är så stort att det behöver inrättas ett särskilt organ.

Enligt verkets uppfattning bör samordningen på kommunal nivå kunna lösas tillfredsställande genom befintliga organisationers försorg.

13.11 Riksrevisionsverket: RRV ser positivt på beredningens viljeinriktning att förenkla administrationen inom jakt- och viltvårdsområdet. I vilken utsträckning beredningens förslag totalt sett innebär en förenkling av den offentliga administrationen inom området är dock svårt att närmare bedöma. Av betänkandet framgår nämligen samtidigt att såväl den regionala nivån som kommunerna i ökad omfattning förutsätts ägna sig åt frågor som rör jakten och viltvården. Ett ställningstagande till beredningens förslag försvåras dessutom av att i betänkandet inte redovisas några närmare skattningar av vilka kostnadsbesparingar resp. kostnadsökningar för bla berörda myndigheter, jägarorganisationer och enskilda jägare som följer av beredningens förslag. RRV anser att en sådan redovisning borde ha ingått i betänkandet som underlag för de förslag beredningen presenterar.

13.12 Hovrätten för nedre Norrland: Beredningens förslag att tillägga de föreslagna länsviltnämnderna vissa beslutsbefogenheter med anslutande förslag om ändring av besvärreglerna är i och för sig vällovliga i vad de syftar till att avlasta naturvårdsverket. Mot bakgrund av att länsviltnämnderna föreslås bli administrerade inom länsstyrelserna finner hovrätten emellertid förslaget mindre välbetänkt. En besvärmöjlighet till central instans ger garantier för en likformig behandling av likartade frågor. — — —

13.13 Länsstyrelsernas organisationsnämnd: Beredningens förslag att länsviltnämnder skall överta vissa av länsstyrelsernas beslutsbefogenheter är diskutabelt. På länsstyrelserna är de aktuella ärendena i regel enmansärenden, vilket innebär att hanteringen är enkel och inte särskilt resurskrävande. Enligt LONs bedömning kan ärendehandläggningen dock bli mer resurskrävande i en nämnd.

Ytterligare en tveksamhet är att länsviltnämnden föreslås repliera på länsstyrelsens naturvårdsenhet samt att länsstyrelsen blir besvärinstans beträffande länsviltnämndens beslut. Enligt LONs mening är det olämpligt eftersom beslutsorganet bör vara helt fristående från besvärinstansen. Om länsstyrelsen blir beslutsmyndighet torde en central besvärnivå få bibehållas.

13.14 Sveriges lantbruksuniversitet: Beredningen lägger vissa förslag angående den lokala och regionala administrationen. I stort ser lantbruksuniversitetet positivt på dessa. Väsentligt i sammanhanget är att de areella näringarna bereds tillfälle att aktivt ta del i detta arbete eftersom de viltvårdsinsatser som kan göras alltid har stark anknytning till dessa. Förslag på viltvårdens område som saknar förankring i de areella näringarna torde vara svåra att framgångsrikt genomföra. Vad beträffar den centrala administrationen har universitetet inget att invända mot beredningens förslag.

13.15 Statens veterinärmedicinska anstalt: Lokala samrådsgrupper. SVA stöder tanken på bildandet av lokala samrådsgrupper som ett led i främjandet av viltvårdsinsatser. — — — Det skulle innebära utökade möjligheter för SVA för fältkontakt och för kanaliserad information om dessa lokala

grupper bildades. Det är dock viktigt att de får karaktär av informations- och rådgivningsforum. De lokala grupperna kan emellertid också visa sig kunna bli en mycket stor tillgång för den händelse intensivjakt måste igångsättas snabbt och effektivt i anslutning till ett epizootikbekämpande. Icke minst ur denna synpunkt är det angeläget att grupperna på ett eller annat sätt registreras, exempelvis hos naturvårdsverket, så att central information lätt kan spridas till alla.

Regionala nämnder. En omvandling av länsälgnämnderna till länsvilt-nämnder med vidgade uppgifter tillstyrks liksom den föreslagna representationen.

13.16 Skogs- och jordbrukets forskningsråd: SJFR har inget att invända mot beredningens förslag till lokala samrådsorgan eller mot de arbetsuppgifter dessa föreslås få. Rådet har inte heller någon erinran mot beredningens förslag till regional och central administration.

13.17 Länsstyrelsen i Stockholms län: Jakt- och viltvårdsberedningen har haft den målsättningen att åstadkomma enklast möjliga administration på jaktens område. I vissa avseenden torde målet inte uppnås med föreslagna åtgärder.

Lokal administration. Beroende på vederbörande kommuns intresse av att satsa resurser på viltvårdsarbete kan sannolikt samrådsgrupperna vara till gagn för viltvården. Grupperna kan även tjäna som upplysnings- och debattforum för intresse- och yrkesgrupper såsom jägare, lantbrukare och skogsägare, särskilt vad avser åtgärder för att minska skador orsakade av vilt. Länsstyrelsen befarar dock att de lokala samrådsgrupperna genom sin alltför ostrukturerade organisation och brist på medel inte får den praktiska betydelse för det lokala viltvårdsarbetet som beredningen hoppas på.

Regional administration. Om länsvilt-nämnderna skall fungera som länsstyrelsens rådgivande organ i alla frågor som rör viltvården, och jakten och även vara beslutande myndighet vad gäller älglicenser, behöver nämnden, enligt länsstyrelsens mening, ges en annan stadga och organisation än som föreslagits. Härvid måste vägas in att länsstyrelsen har föreslagits som enda och sista besvärinstans i älglicensärendena. Det bör då av principiella skäl inte ifrågakomma att tjänsteman på länsstyrelsens naturvårdsenhet fungerar som nämndens sekreterare. Samma tjänsteman skulle som sakkunnig kunna behöva delta i länsstyrelsens besväravgöranden.

Det föreslås även att länsvilt-nämnden skall fastställa avskjutningsramar för älglicenstilldelningen. — — — Samtidigt tilldelas länsstyrelsen ansvaret för regleringen av skador från klövvilt. — — — Länsstyrelsen kan endast tillstyrka att ansvaret för klövviltstammarnas storlek och beskattning samt ersättningsfrågorna samlas hos en myndighet.

Det förefaller vidare egendomligt att ha en särskild instansordning för älg- och kronhjortslicenser. — — —

Länsvilt-nämndernas organisation erinrar om fiskenämndernas, dock med de skillnaderna att såväl kansli som konsulent saknas. Det är vidare tveksamt om avsikten med förslaget är att delegera uppgifter till särskilt arbetsutskott eller ledamot av nämnden. Härvid skulle dock kompetensbredden hos nämnden gå förlorad och dess huvudsakliga syfte förfelas. Nämnden är således inte lämpad för löpande ärendehantering där ofta snabba ställningstaganden är av nöden. Det kan även vara tveksamt att bygga ut jägareförbundets regionala organisation, vilket föreslås, för att ge service åt länsvilt-nämnderna. Dessa borde då hellre ges någon egen administrativ/handläggande resurs.

I nuvarande statsfinansiella läge bör man undvika att splittra främst

länsstyrelsens befintliga väl fungerande resurser och bygga upp en ny, i viss mån parallell, organisation. Länsjaktvårdsföreningen, och från fall till fall även andra organisationer, bör istället även i fortsättningen kunna vara länsstyrelsen behjälplig i det löpande jakt- och viltvårdsarbetet.

Sammanfattningsvis har länsstyrelsen inget emot att länsälgnämnderna ges breddad kompetens som länsviltnämnder. Deras arbetsinsats måste dock av effektivitets- och kostnadsskäl begränsas till rådgivning i övergripande och principiella frågor. I stället bör länsstyrelsens nuvarande befattning med jämväl licensärendena bibehållas.

Möjligheten till besvärsprovning av bland annat älglicenser måste finnas kvar. — — — Det är — — — i detta sammanhang angeläget med en översyn av naturvårdsverkets resurser vad gäller besvärshanteringen. Härvid bör tillses att viss förstärkning av den formella granskningen av besluten görs.

— — —

Anm: Vad beträffar länsviltnämnderna och deras befogenheter har liknande synpunkter anförts av **Länsstyrelserna i Uppsala, Södermanlands, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs och Västernorrlands län samt av Jägarnas riksförbund—Landsbygdens jägare.**

13.18 Länsstyrelsen i Södermanlands län: Länsstyrelsen har ingen erinran mot förslaget om en lokal samrådsgrupp inom varje kommun. Den bör dock vara en från länsviltnämnd och jaktvårdssammanslutning (jaktvårdskrets) helt fristående grupp, ett forum för angivna intressentgrupper för utbyte av åsikter och erfarenheter från respektive område. Att tillskapa ytterligare en remissinstans i jakt- och viltvårdsfrågor finner länsstyrelsen omotiverat.

13.19 Länsstyrelsen i Kalmar län: — — — De lokala samrådsgrupper beredningen föreslår skall inrättas kommer huvudsakligen att handlägga frågor av rent jaktlig natur. Dessa arbetsuppgifter sammanfaller med det ansvarsområde som jaktvårdsföreningarna och deras jaktvårdskretsar redan i dag har. Behovet av att inrätta ytterligare ett organ för jaktliga frågor måste därför ifrågasättas, såvida det i jaktvårdskretsarna ingår företrädare för kommuner, jordbruket etc. — — —

— — — För att få till stånd en enhetlig handläggning när det gäller frågan om tillstånd till jakt på klövvilt bör — — — även beslutsfunktionen rörande jakt på rådjur — om licensjakten bibehålles — och dovhjort läggas på länsviltnämnden.

När det gäller frågan om hur länsviltnämndens kanslifunktion skall lösas finner länsstyrelsen att beredningens förslag bör bli föremål för ytterligare överväganden. Att knyta nämndens kanslifunktion till länsstyrelsens naturvårdsenhet samtidigt som länsstyrelsen föreslås ersätta naturvårdsverket som besvärinstans i vissa frågor rörande älgjakt måste vara ägnat att minska förtroendet för länsstyrelsen som besvärinstans. Enligt länsstyrelsens mening är de två funktionerna oförenliga varför en annan lösning måste sökas.

— — — Enligt länsstyrelsens mening talar övervägande skäl för att länsjaktvårdsföreningarna ges ställning som kansli för länsviltnämnden och även att nämndens sekreterare hämtas därifrån. — — — Den tveksamhet beredningen framfört mot att ge jaktvårdsföreningarna myndighets- eller kanslifunktion motsägs av att konstruktionen förekommer inom lantbrukarnas organisationer. — — — Härtill kommer att beredningen själv tidigare föreslagit att länsstyrelsen skall medges möjlighet att till sjöfågeljaktförening delegera beslutanderätten rörande jakt på allmänt vatten.

Vad avser länsvilt nämndens sammansättning bör enligt länsstyrelsens mening en av ledamöterna besitta särskild sakkunskap i trafiksäkerhetsfrågor och således utökas med ytterligare en ledamot. — — —

13.20 Länsstyrelsen i Malmöhus län: Länsstyrelsen vill föra fram ett annat förslag till organisation av länsvilt nämnden. — — — Jakt- och viltvården som en del av natur- och miljövården är ett viktigt intresse som bör samordnas med bla skogs- och lantbruk. Det är därför viktigt att länsstyrelsen har erforderlig kompetens även inom jakt- och viltvårdsområdet samt därigenom får möjlighet att väga detta intresse mot andra. En möjlighet att knyta denna kompetens till länsstyrelsen är att bygga in nämnden i länsstyrelsen. Organisatoriskt kan detta ske genom att nämnden bildar en delegation som tillsammans med ordförande och sekreterare/föredragande från länsstyrelsen fattar beslut i vissa licensärenden samt ärenden av principiell eller eljest viktig art inom jakt- och viltvårdsområdet. — — — Sammansättningen av delegationen bör vara densamma som beredningen föreslagit.

Om den nya lagens intentioner skall kunna genomföras måste länsstyrelsen vidare tillföras förstärkningar även på tjänstemannaplanet inom jakt- och viltvårdsområdet. För närvarande saknar länsstyrelsen sådan sakkunskap.

13.21 Länsstyrelsen i Hallands län: Länsstyrelsen anser det oklart vilken ansvarsfördelning som är tänkt att gälla mellan de lokala samrådsorganen och länsjaktvårdsföreningarna/jaktvårdskretsarna. Länsstyrelsen vill vidare ifrågasätta om ytterligare ett jaktorgan på det lokala planet — med de av beredningen förslagna uppgifterna — verkligen kommer att bli till gagn för det praktiska viltvårdsarbetet. — — —

Ett sätt att avlasta naturvårdsverket är att införa en möjlighet för länsstyrelsen att ompröva sina tilldelningsbeslut. Erfarenheterna från andra områden där omprövningsmöjlighet införts talar för att en betydande minskning av antalet besvärärenden skulle kunna uppnås på detta sätt. Länsstyrelsen vill därför förorda denna lösning på naturvårdsverkets "besvärproblem" framför det av beredningen lagda förslaget, vilket länsstyrelsen inte finner acceptabelt.

13.22 Länsstyrelsen i Älvsborgs län: Länsstyrelsen tillstyrker — — — att — med kretsarna som grund — lokala samrådsorgan som arbetar på ideell basis tillskapas. — — —

Samrådsorganet får dock inte utvecklas till ett organ som arbetar vid sidan av jaktvårdsförening och dess kretsar. Då blir administrationen överarbetad.

13.23 Länsstyrelsen i Skaraborgs län: Länsstyrelsen delar beredningens bedömning av behovet av ett utökat, lokalt samarbete i vilt- och faunavårdsfrågor mellan berörda intressenter. — — — Med hänsyn till att naturvårdsorgan i allmänhet saknas i kommunerna, ifrågasätter länsstyrelsen, om inte de förslagna lokala samrådsorganen bör ges en fastare form och ett vidgat ansvarsområde. De *rent jaktliga* frågorna bör dock enligt länsstyrelsens mening liksom hittills i huvudsak kunna handhas av de lokala jaktvårdskretsarna. Ansvarsfördelning och samrådsformer mellan kretsarna, samrådsorganen och andra lokala intressenter, tex på trafiksäkerhetsområdet, bör dock klargöras.

I likhet med Skaraborgs läns jaktvårdsförening och länsälgnämnden tillstyrker länsstyrelsen beredningens förslag avseende länsvilt nämnderna,

deras sammansättning och uppgifter. — — — Tjänstemän från skogsvårdsstyrelsen, lantbruksnämnden och regionala myndigheter på trafiksäkerhetsområdet bör enligt länsstyrelsens mening regelmässigt erbjudas att som adjungerade delta i länsvilt nämndernas sammanträden.

13.24 Länsstyrelsen i Örebro län: Beredningen föreslår att lokala samrådsorgan eller samrådsgrupper bildas. — — — Beredningens uttalande att den finner det lämpligt att låta de lokala organen växa fram genom lokala initiativ innebär att det är högst osäkert om de lokala organen alls kommer att inrättas och hur de organiseras för sina uppgifter. Svårigheter för länsvilt nämnden och därmed också för länsstyrelsens arbete kan uppkomma. Det är därför angeläget att de nämnda organens uppgifter och organisation klarläggs närmare.

13.25 Länsstyrelsen i Kopparbergs län: På den lokala nivån har beredningen ansett att ett samrådsorgan med uppgift att samordna viltvårdsinsatserna bör inrättas. — — — Länsstyrelsen är tveksam till om det finns ett behov av ett sådant samråd. Inrättandet av ett samrådsorgan får inte innebära ökat arbete för länsstyrelsen vid dess hantering av jaktfrågorna.

13.26 Länsstyrelsen i Västernorrlands län: De föreslagna lokala samrådsgrupperna skulle få betydande arbetsuppgifter. De flesta av dessa uppgifter handhas i dag av kretsorganen av Svenska jägareförbundet. Risker finns för att ansvarsförhållandena beträffande dessa uppgifter blir oklara och att dubbelarbete och ökade kostnader uppstår. Enligt länsstyrelsens mening borde det i de flesta kommuner vara tillräckligt att företrädare för de nämnda övriga intressena och, i ökad omfattning, företrädare för kommunen medverkar i kretsorganens arbete med dessa uppgifter. Om det i någon kommun finns ett särskilt behov av en samrådsgrupp, bör sådan självfallet kunna inrättas.

Länsstyrelsen anser att bla följande principer bör vara vägledande för beslutssystemet vad gäller älgutdelningen inom älgjaktsområdena och jakttiden för älgjakt. De beslutande organen bör ha en sådan sammansättning att ärendena kan ges en allsidig prövning utifrån de olika intressen som finns i dem: jägarnas, trafiksäkerhetens, jord- och skogsbrukets, naturvårdens och friluftslivets. Jägarna och fastighetsägarna bör ha möjlighet att få ärendena överprövade även på central nivå.

Beträffande länsvilt nämndens sammansättning anser länsstyrelsen att trafiksäkerhetsintressena är så viktiga att företrädare för dem bör ges ordinarie plats i nämnden.

13.27 Länsstyrelsen i Jämtlands län: Beredningens förslag om lokala samrådsorgan verkar välbetänkt. — — — Uppräknade lämpliga arbetsuppgifter för ett sådant organ synes angelägna. — — — Inom Jämtlands län finns i varje kommun minst en jaktvårdskrets och det kan i och för sig sättas i fråga om inte dessa kretsar skulle kunna klara av nämnda uppgifter. — — — Emellertid omfattar kretsarna enbart jägareförbundets medlemmar. Kretsarnas arbetsuppgifter är också ganska begränsade. Ett samrådsorgan skulle däremot stå organisationsmässigt obundet samt få betydligt fler och vidgade uppgifter. Det är lämpligt att dessa organ kommer till efter frivilligt initiativ. Att gå fram tvångsvägen är inte någon bra lösning. Däremot finns det all anledning för kommunerna att vid behov ta tag i frågan och undersöka och stimulera intresset för att tillskapa samrådsorgan.

Föreslagen ändring från benämningen länsälgnämnd till länsvilt nämnd är logisk. Antalet ledamöter blir enligt förslaget detsamma som nu. Det är

lämpligt att länsstyrelsen utser ledamöterna i länsviltnämnden.

— — — Det bör — — — vara lämpligt att länsviltnämnd inom sig har ett arbetsutskott som i brådskande fall kan yttra sig på nämndens vägnar.

Den föreslagna konstruktionen med länsviltnämnd som beslutande i tilldelningsfrågorna och länsstyrelsen som besvärinstans är — — — inte helt invändningsfri. I allmänhetens ögon skulle det hela komma att ses som en dubbelfunktion inom länsstyrelsen. — — — Om det är så att alla ärenden skall föredras i viltnämnden är det fara värt att handläggningen blir tungsammare och omständligare. Det föreslagna obligatoriska hörandet av lokala samrådsorgan kan också innebära tyngre arbetsformer. Länsstyrelsen är vidare benägen att tro att det finns en större garanti för att berörda intressen bevakas på ett mer likvärdigt sätt om länsstyrelsen får fortsätta att besluta i alla tilldelningsärenden. — — —

Förslaget innebär att kravet på arbetsinsatser från naturvårdsenhetens sida ökar i inte ringa utsträckning. Älgärenden kommer att hanteras inom både naturvårdsenheten och juridiska enheten. — — —

Mot bakgrund härav finns det starka skäl att tro att den samlade hanteringen av ärenden kommer att kräva ökade insatser från länsstyrelsepersonalens sida. — — — Föreslagen reform kan därför komma att ställa krav på ökade resurser.

Nämnda förhållande står ej i samklang med strävandena i den offentliga verksamheten att effektivisera och inte onödigtvis byråkratisera. Rent principiellt kan det också resas invändningar mot att tjänsteman vid naturvårdsenheten är knuten till länsviltnämnden — låt vara enbart som sekreterare — och att tjänsteman vid samma enhet samtidigt deltar i besvärsprövningen i ärenden som handlagts av nämnden.

Sammanfattningsvis ställer länsstyrelsen sig inte avvisande till tanken på att låta länsviltnämnden besluta i älgtilldelningsärenden men anser att en hel del befogad kritik kan anföras mot förslaget.

13.28 Länsstyrelsen i Västerbottens län: Om det nya jaktssystemet accepteras kommer registrering av generella områden att upphöra. Det blir en påtaglig administrativ förenkling. Samtidigt tillkommer dock konstruktionen med sk särskilda licensområden, ett nytt moment, som kan befaras krympa denna rationaliseringsvinst. Dessa särskilda områden skall också tidsbegränsas och kontinuerligt omprövas. — Utredningen menar att länsstyrelsernas administrativa insatser också kommer att minska genom att länsviltnämnden tar över vissa beslutsfunktioner. I fråga om besluten om avskjutningsramar blir det knappast någon reell skillnad i hanteringen gentemot för närvarande. Kanslifunktionen beträffande såväl ramar och licensbeslut beträffande älgjakten som andra jaktfrågor är tänkt att bli en ny uppgift för länsstyrelsens naturvårdsenhet. Det är då svårt att förstå vari minskningen sammantaget för länsstyrelsen kommer att bestå. Sakerligen förutsätter detta förstärkning av de personella resurserna.

Besvärsprövningens överföring till länsstyrelsen inrymmer frågeställningar av mera principiell natur. — — — Det är dock med tvekan länsstyrelsen kan acceptera denna procedurförenkling. Det återstår också att se om älgjägarna gör det. Det kan för jägarna bli svårsmält, att länsstyrelsen förekommer i två roller i samma ärende. Dels genom sina arbetsuppgifter och handläggaransvar gentemot länsviltnämnden (naturvårdsenheten) å ena sidan och å andra sidan den prövning av besvär som samma länsstyrelse (juridiska enheten) skall svara för.

Som en nyhet framför utredningen att personalen i länsjaktvårdsföreningen i större omfattning än nu skall delta i det praktiska arbetet — ej myndighetsutövning — kring administrationen av älgjakten och i ären-

den om jaktvårdsområden. Detta — liksom allt övrigt utredningen anser att länsjaktvårdskonsulent och länsjaktvårdare skall göra — har i stort sett så fungerat i vårt län under hela försöksperioden. Resursökning av det skälet synes därför inte direkt påkallat.

Länsstyrelsen är inte främmande för tanken på ett bredare lokalt engagemang i jakt- och faunafrågor. Samtidigt kan häri ligga en fara för ett överorganiserande, som gör framför allt älgjakts administration ytterligare komplicerad.

13.29 Länsstyrelsen i Norrbottens län: Mycket av det jakt- och viltvårdsarbete som idag sker handhas av jaktvårdskretsarna. Det kan inte uteslutas att de lokala samrådsorganen som beredningen föreslår kommer att syssla med samma uppgifter. Det finns därför en risk för dubbelarbete och kanske även meningsmotsättningar mellan kretsen och samrådsorganet. Då de arbetsuppgifter som föreslås åvila samrådsorganet är mycket angelägna och då detta organ står öppet även för andra kategorier än jägare tillstyrker länsstyrelsen beredningens förslag om lokala samrådsorgan.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att omvandla älgnämnden till länsvilt-nämnden. Länsstyrelsen anser att det därvid är en onödig detaljreglering att föreskriva att nämnden bör vara knuten till naturvårdsenheten och att en tjänsteman på denna enhet bör vara sekreterare i nämnden. — — —

— — — Domänverket bör — — — förutom övriga skogsintressen vara representerat i nämnden. En bokstavlig tolkning av beredningens förslag om "intresseorganisationer" ger emellertid inte plats för domänverket i nämnden, enligt utredningens förslag.

Länsstyrelsen bör därför ges en frihet vid förordnande av ledamöter i länsvilt-nämnden, som gör det möjligt att ta hänsyn till regionala skillnader.

— — — Om beslutsbefogenheten överföres på länsvilt-nämnden torde knappast nämnden in pleno komma att besluta i varje enskilt ärende. Besluten torde istället komma att meddelas i länsvilt-nämndens namn av den handläggare som länsstyrelsen ställt till nämndens förfogande. Rent praktiskt torde således ett genomförande av beredningens förslag medföra att länsstyrelsen svarar för både tillståndsgivning och besvärsprovning om än det ur formell synpunkt är skilda myndigheter som är i funktion. Beredningens förslag i denna del har motiverats av önskemålet att avlasta naturvårdsverket dessa besvärssärenden. Det kan ifrågasättas om detta argument är tillräckligt för att införa en administrativ ordning som av flera skäl är så tveksam som den nu föreslagna. Länsstyrelsen vill dock inte motsätta sig att förslaget genomförs eftersom länsstyrelsen som besvärsmyndighet har en större lokalkännedom än naturvårdsverket.

13.30 Göteborgs universitet: — — — BGSN konstaterar dock att viltforskningens resultat har haft förvånansvärt liten inverkan på det praktiska handhavandet av viltet och dess miljöer. — — — BGSN finner att det vakuum som otvivelaktigt finns mellan forskning och praktik i stor utsträckning beror på att de jakt- och viltvårdsadministrativa organen saknar personal med vetenskaplig utbildning. — — —

— — — De problem som uppstått i samband med älgstammens explosionsartade utveckling på senare tid torde till stor del kunnat undvikas genom en bättre planerad avskjutning baserad på vetenskapliga prognoser. Detta förutsätter dock populationsekologisk kompetens hos de personer som handhar dimensioneringen av älgjakten.

Enligt betänkandet finns inget förslag till förändring på denna punkt.

— — —

BGSN finner således att såväl den gamla som den nya, av beredningen

föreslagna, jakt- och viltvårdsadministrationen saknar den vetenskapliga kompetens som är nödvändig för rationella beslut. BGSN förordar därför att såväl centrala som regionala organ förstärks med vetenskapligt skolad personal och stöder därmed de åsikter som framförs i särskilt yttrande av Bernt Lindqvist. Denna förändring kan genomföras antingen genom inrättande av nya tjänster eller genom en skärpning av kompetenskraven vid ny tillsättning på redan befintliga tjänster. Om detta leder till ökade kostnader, bör finansieringen kunna ske genom den rationalisering av jaktadministrationen som föreslagits av beredningen. En rationaliseringseffekt kan förmodligen också förväntas av den höjda kompetensnivån, tex genom att databaserad prognos- teknik kan införas vid tilldelning av jaktlicenser.

— — —

13.31 Lunds universitet: — — — Även om länsvilt nämnderna får en vidgad lekmanrepresentation tillförs länsstyrelsens naturvårdsenhet en begränsad sakkunskap på faunavårdens område. För att tillgodose faunavården är det bättre att knyta zoologisk expertis till länsstyrelsernas naturvårdsenheter.

13.32 Stockholms universitet: Beredningen föreslår en utvidgning av länsälgnämnderna vid länsstyrelserna till "länsvilt nämnderna". Vi föreslår faunavårdsnämnder där jaktintressen, naturvårdsintressen mfl är representerade på lika villkor. När jaktliga frågor behandlas är det naturligt med en länsjaktvårdare som sakkunnig, i andra frågor kan en ekolog delta som sakkunnig. Om en konsult får fast plats vid länsstyrelserna för att handha faunavårdsfrågor är det viktigt att inte endast det jaktliga viltet tillgodoses.

— — —

— — — Jägarorganisationernas ansvar för administrationen av det praktiska faunavårdsarbetet bör bara gälla det jaktbara viltet. De klargöranden som beredningen försöker göra angående jägareförbundets roll i viltvården kan inte betraktas som klargörande då den breda definitionen på vilt används.

Angående beredningens övervägande om jakttidsberedningens knytning till SNV eller jägareförbundet måste vi anmäla avvikande uppfattning. Jakttider bör utredas av SNV.

13.33 Umeå universitet: SNV har som centralt huvudansvarig myndighet ett ledningsansvar för viltforskningen (se även pkt 1.2). Vidare bör SNV i samarbete med övriga berörda myndigheter ansvara för att viltforskningens och försöks- och utvecklingsverksamhetens resultat omsätts i hänsynsregler — — — och fatta beslut för det praktiska viltvårdsarbetet. — — —

Även om SNV samråder med berörda viltforskare, jägarorganisationer etc vore det inte omotiverat med en förstärkt vilteologisk kompetens vid verket för att påskynda och effektivisera bla arbetet med olika typer av hänsynsregler. — — —

Vi stöder beredningens förslag att omvandla länsälgnämnderna till länsvilt nämnder. Även om länsvilt nämnderna bör vara länsstyrelsernas rådgivande organ i de frågor som rör viltvården och jakten anser vi det synnerligen angeläget att länsstyrelserna åtminstone successivt (tex vid nybesättning av tjänster) förses med egen vilteologisk kompetens.

Vi stöder beredningens förslag angående kommunala samrådsgrupper.

— — —

— — — I den mån kommuner inrättar någon form av kommunbiologtjänster anser vi det självklart att dessa personer bör delta i samrådsgruppernas arbeten. — — —

13.34 Stiftsnämnden i Härnösand: Förslaget om *kommunala samrådsgrupper* avstyrkes. De "mycket begränsade resursförstärkningar" som föreslås finansierade av jägarna kan på detta sätt med fördel inbesparas.

Prop. 1986/87:58

13.35 Svenska kommunförbundet: Då frågor rörande jakt berör även andra än de som jagar ställer sig styrelsen positiv till förslaget om lokala samrådsgrupper. Det rörliga friluftslivet å ena sidan och jakt- och viltvården å andra sidan kan ofta ha motstridiga intressen. Det är därför viktigt att ett bra samarbete råder mellan jaktorganisationer och idrotts- och friluftsförbund, vilket motiverar att exempelvis friluftsförbundet och orienteringsklubbarna ingår i de lokala samrådsgrupperna.

— — — För att kommunernas organ skall bli bättre informerade om frågor rörande jakt och få möjlighet att bevaka allmänna intressen, tex bärplockning, bör kommunerna få tillfälle att utse ledamöter i de lokala samrådsgrupperna. Det bör ankomma på varje kommun att besluta i den frågan utan några rekommendationer från statsmakternas sida.

Ledamöterna Roland Agius, Perolof Holst, Bengt Thomasson, Ingrid Zetterström (samtliga c) samt Lennart Rydberg (fp) anför i reservation: Vi vill för vår del inte motsätta oss att lokala samrådsgrupper bildas. Detta bör dock vara ett lokalt initiativ och ske på helt frivillig väg. Sammansättningen bör också avgöras lokalt. Styrelsen avvisar förslaget om en särskild kommunal nämnd för viltfrågor.

13.36 Landstingsförbundet: — — — Landstingsförbundet har i olika sammanhang understrukit vikten av en ökad decentralisering och bättre samordning mellan olika sektorer inom den statliga förvaltningen. Mot denna bakgrund ställer sig förbundet frågande till om vilt- och jaktfrågorna är så omfattande att det behövs särskilda länsviltnämnder. Landstingsförbundet anser istället att dessa frågor bör placeras inom redan befintlig statlig förvaltning på länsnivå. Länsstyrelserna bör därvid vara det naturliga regionala organet.

13.37 Centralorganisationen SACO/SR: Enligt beredningens förslag synes de arbetsuppgifter som föreslås för de kommunala samrådsgrupperna i stor utsträckning sammanfalla med de arbetsuppgifter som kommer att åvila länsjaktvårdsföreningarna och deras jaktvårdskretsar. Härigenom kan ansvarsförhållandena bli oklara med åtföljande risker för dubbelarbete och ökade kostnader. SACO/SR ifrågasätter om beredningens förslag inte innebär onödiga administrativa komplikationer utan motsvarande vinster och anser därför att frågan bör bli föremål för ytterligare utredning samt att förslag till instruktioner för de kommunala samrådsgrupperna utarbetas före det att eventuellt beslut fattas om att inrätta sådana samrådsgrupper. Härvid bör också beaktas möjligheten som alltid finns att på frivillighetens väg inrätta samrådsgrupper på platser där särskilda behov föreligger, utan att för den skull föreskriva att samrådsgrupper obligatoriskt skall inrättas i hela riket.

SACO/SR tillstyrker förslaget i den delen att länsviltnämnderna får rådgivande funktion men ifrågasätter de föreslagna beslutsbefogenheterna.

— — —

I likhet med vad som anförts beträffande de kommunala samrådsgrupperna vill SACO/SR inte avstyrka förslaget om länsviltnämndernas beslutsfunktioner, men anser att frågan bör utredas ytterligare innan beslut fattas så att ett av beredningens huvudmål, nämligen att åstadkomma så enkel administration som möjligt, inte åsidosätts.

I samband med att länsviltnämndernas beslutsfunktioner utreds ytterli-

gare bör även frågan om nämndernas storlek och sammansättning omprövas. I beredningens förslag saknas både företrädare för trafiksäkerhetsintressena och veterinär sakkunskap.

Prop. 1986/87:58

Ärenden om jakt- och viltvård berör flera veterinärmedicinska områden såsom djurskydd, epizootibekämpande, livsmedelshygien och viltpatologi. Därför vill SACO/SR understryka vikten av att centrala, regionala och lokala myndigheter på varje nivå får tillgång till veterinär sakkunskap i sådana ärenden.

13.38 Jägarnas Riksförbund — Landsbygdens Jägare: — — — Enligt beredningen skall jägarorganisationerna uteslutande ägna sig åt ideella arbetsuppgifter inom jakten och viltvården. Riksförbundet delar helt denna uppfattning. I detta sammanhang nämner beredningen vissa arbetsuppgifter som lämpligen kan läggas på jägarorganisationerna — och då i första hand Svenska jägareförbundet och dess länsföreningar. I denna del är beredningens förslag oacceptabelt, då hittillsvarande orättvisor mellan de båda jägarorganisationerna, bland annat i anslagsfrågor, kommer att kvarstå olösta. Det måste framstå som självklart att landets båda riksomfattande jägarorganisationer, i demokratisk ordning och på lika villkor, får utöva sin ideella, men samtidigt allmännyttiga verksamhet.

— — — De lokala samrådsorgan som beredningen föreslår skall inte få inneha någon beslutsrätt av myndighetskaraktär eller som eljest kan påverka enskild rätt. Respektive kommun bör alltid vara representerad i de lokala samrådsorgan som kommer att bildas. Båda jägarorganisationerna skall vara tillförsäkrade samma representation och samma rätt inom de omnämnda lokala samrådsorganen.

— — — Länsviltnämnderna bör ha samma sammansättning som nuvarande länsälgnämnder, med det undantaget att LRF bör få utse en ledamot och en suppleant i nämnden. — — —

— — — Med ökande arbetsbelastning måste länsstyrelserna få erforderlig resursförstärkning i form av vardera en ny tjänst för handläggning av jakt och faunavårdsfrågor. Medel för detta kan tas av de besparingar och kapitalvinster som erhålles då jaktvårdsfonden avskaffas och jaktvårdsmedlen överförs direkt i statsbudgeten, enl. det förslag fondutredningen framlagt i frågan.

13.39 Lantbrukarnas Riksförbund: LRF delar beredningens förslag om tillskapande av länsviltnämnder med vidgade arbetsuppgifter och beslutan-derätt. — — —

Den lokala administrationen föreslås ske via samrådsorgan med uppgift att samordna viltvårdsinsatserna på lokal nivå. — — — Beredningen förutsätter att samrådet växer fram genom lokala initiativ till bildande av lokalt samrådsorgan. LRF har inget att invända mot att så sker där sådant behov föreligger. LRF avvisar beredningens förslag att samrådsorganet skall vara remissinstans och förslagsställare i länsviltnämnden. Detta är en uppgift för de organisationer som företräds i det lokala samrådet.

13.40 Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande: NTF tillstyrker vad beredningen anför under avsnitt 19.2.1 "Den lokala administrationen" om inrättandet av lokala samrådsorgan men med det tillägget att företrädare för det lokala trafiksäkerhetsorganet måste ingå i samrådsorganet. Detta kan ses som naturligt, eftersom upplysnings- och utbildningsverksamhet utgör en viktig del av arbetet med att minska viltolyckorna.

Även när det gäller förslagen om den regionala administrationen i avsnitt 19.2.2 anser NTF det vara viktigt att företrädare för länens trafiksäkerhets-

förbund adjungeras till de föreslagna länsviltnämnderna. Detta med hänsyn till riksdagens beslut om att NTF ansvarar för den pläderande trafiksäkerhetsinformationen, som regionalt utförs av trafiksäkerhetsförbunden.

Prop. 1986/87:58

13.41 Skogsindustriernas samarbetsutskott: SISU ifrågasätter behovet av att tillföra jakt- och viltvårdsadministrationen särskilda samrådsorgan på lokal nivå. De uppgifter som enligt förslaget skulle åvila dessa kan, enligt vår mening, utföras av jaktvårdskretsarna. Kretsarna, vilka inom något år är landstäckande, torde till sig kunna adjungera de intressen beredningen anger, vilka inte är representerade i den ordinarie verksamheten. Om samrådsorgan ändå tillkommer i särskild ordning, är det viktigt att markägare olika kategorier blir företrädare.

SISU tillstyrker förslaget om länsälgnämndernas ombildning till sk länsviltnämnder med vidgade befogenheter. Vi understryker vikten av att nämnderna därvid får en för uppgifterna sakkunnig sammansättning. De bör även ha frihet att adjungera ytterligare expertis.

I län med mera betydande storskogsbruk är det, enligt vår mening, nödvändigt att denna kategori är representerad i länsviltnämnden. Det är fördelar med en numerärt begränsad nämnd, men det föreslagna antalet bör kunna överskridas om man därmed vinner bättre representativitet.

13.42 Svenska jägareförbundet: Vad avser de lokala samrådsgrupperna finner jägareförbundet att dessa bör kunna arrangeras och verka helt inom ramen för jaktvårdskretsarna. — — —

Vad avser det föreslagna systemet med licensstilldelning av vilt genom en länsviltnämnd skall följande anföras. Länsstyrelsens juridiska enhet föreslås bli besvärinstans över länsviltnämndens beslut. Detta kan av effektivitetsskäl motiveras medan det däremot ur rättssäkerhetssynpunkt synes något diskutabelt. Skapas garantier för att inga personalunioner finns mellan de två instanserna bör dock systemet, som enligt Svenska jägareförbundets uppfattning har flera väsentliga fördelar, kunna accepteras.

Svenska jägareförbundet tillstyrker beredningens förslag vad avser länsviltnämndernas sammansättning och understryker det angelägna i att personer som väljs till nämnderna har erfarenhet av jakt- och viltvård samt från de areella näringarna. Det är även angeläget att antalet ledamöter i länsviltnämnderna hålles begränsat enligt beredningens förslag. Inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län bör emellertid med hänsyn till älgjakten ovan odlingsgränsen en representant för samerna ingå i nämnden. Vidare måste även storskogsbrukets berättigade intressen på lämpligt sätt beaktas.

13.43 Svenska naturskyddsföreningen: Föreningen har ingen principiell invändning mot att — — — lokala samrådsgrupper provas men vill betona att alla ingående organisationer bör ha lika representation, så att inte jägarintressena får mer inflytande än några andra.

På det regionala planet föreslår beredningen att länsälgnämnderna omvandlas till länsviltnämnder, som föreslås bli knutna till länsstyrelsernas naturvårdsenheter. — — — Om nämnderna ska komma till stånd är det enligt föreningens mening angeläget att de får en allsidig sammansättning utan dominans av jägarintressena. Föreningen anser för sin del att någon sakkunnig inom biologi/ekologi bör ingå i nämnden. Därutöver bör extra ekologisk expertis kunna adjungeras i särskilda frågor.

Det är viktigt att betona att endast frågor som rör jakt och viltvård i den av föreningen inledningsvis angivna begränsade bemärkelsen bör behandlas av nämnden. Frågor om bevarande av arter och faunavård i vid bemär-

kelse måste behandlas av naturvårdsmyndigheterna.

Prop. 1986/87:58

En rimlig princip i fördelningen av representanter i såväl de lokala samrådsgrupperna som länsvilt nämnderna är enligt föreningens åsikt att kategorin jägare/markägare inte får fler representanter tillsammans än företrädarna för naturvård och allmänna intressen.

Föreningen anser att Friluftsförbundet bör beredas möjlighet att utse en representant i jaktidsberedningen.

13.44 Sveriges Länsjaktvårdskonsulenters Förening och Jägareförbundets tjänstemannaförening: Föreningarna delar beredningens uppfattning beträffande värdet av ett utökat samarbete i vilt- och faunavårdsfrågor mellan berörda intressenter. — — —

Detta samarbete/samråd kan naturligtvis ske i olika former. Ett alternativ är att länsjaktvårdsföreningarnas jaktvårdskretsar årligen inbjuder företrädare för andra organisationer och intressen till överläggningar i gemensamma frågor. En sådan ordning är smidig att administrera och borde kunna accepteras av alla parter. Det bör uppmärksammas att i kretsstyrelserna ingår, förutom jägare valda av kretsårsmötet, också representanter från kommun och LRF.

Ett annat alternativ är det som beredningen föreslår. Mot bakgrund av beredningens principiella utgångspunkter och överväganden, som bl.a. resulterat i en uttalad strävan mot en enkel administration, förefaller dock förslaget om samrådsgrupper med den funktion som beredningen föreslår mindre välbetänkt. Under inga omständigheter bör eventuella samrådsgrupper, löst sammansatta utan stadgar eller reglementen, få vara formella remissinstanser i älgvårdsfrågor.

Föreningarna tillstyrker bifall till beredningens förslag avseende länsvilt nämnder, deras sammansättning och uppgifter. Föreningarna vill dock peka på den jävsituation som kan uppkomma, då länsstyrelsen skall behandla besvär som inkommit över beslut, fattade i en nämnd, vars sekreterare skall vara en tjänsteman vid länsstyrelsen och där beslutsunderlaget framtagits på myndigheten.

Beredningen lämnar i detta kapitel ett förslag om viss personalförstärkning av jaktvårdstjänstemannakåren och anför, att det i flertalet län bör finnas en länsjaktvårdskonsulent. Föreningarna delar beredningens uppfattning om nödvändigheten av personalförstärkningar. Dessa kan dock inte åstadkommas genom att några tjänster som länsjaktvårdare omvandlas till konsulenttjänster utan kravet måste vara en total förstärkning.

13.45 Tjänstemännens centralorganisation: Beredningen föreslår att ärenden om tilldelning av älgar och kronhjortar skall handläggas av vilt nämnder. Länsstyrelserna som i dag handlägger dessa ärenden föreslås bli besvärinstans. I dag är det naturvårdsverket som är besvärinstans.

För beredningens förslag talar att det lokala och regionala inflytandet i beslutsprocessen skulle öka. Mot förslaget talar att länsvilt nämnderna föreslås administrativt knutna till länsstyrelserna. En så nära administrativ koppling mellan första instans och besvärinstans är mindre lämplig, bl.a. från rättssäkerhetssynpunkt. Enligt TCOs mening bör beredningens förslag underkastas ytterligare prövning på denna punkt.

Vilken enhet vid länsstyrelserna som skall handlägga jakt- och viltvårdsfrågorna bör enligt TCOs mening kunna avgöras av varje länsstyrelse själv.

13.46 Trädgårdsnäringens Riksförbund: Förbundet förutsätter att trädgårdsnäringen blir representerat i lokala och regionala organ. Överhuvudtaget bör trädgårdsnäringens lokala och centrala organisationer i betydligt

högre grad än för närvarande få tillfälle att ge sina synpunkter på frågor som hör samman med vilt och jakt. Länsstyrelsen bör tex utnyttja den sakkunskap som finns bland företrädare för trädgårdsnäringen bättre.

Prop. 1986/87:58

14 Finansiering

14.1 Lantbruksstyrelsen: Lantbruksstyrelsen tillstyrker även förslaget att varje län skall bära kostnaderna för i länet inträffade grödskador. En sådan ordning bör medföra ökade möjligheter att nå god anpassning av främst älgstammen med hänsyn till länets förhållanden.

14.2 Skogsstyrelsen: Skogsstyrelsen tillstyrker i princip beredningens förslag att regleringsfonden avvecklas och att de länsvisa fonderna förstärks. Styrelsen har tidigare i yttrandet framhållit att ersättning för älgskador på plant- och ungskog bör utgå när det enligt 5§ skogsvårdslagen krävs omplantering. Bidrag till sådan omplantering bör lämnas från ett centralt anslag. Detta för att uppnå viss likformighet i bidragshanteringen och för att kunna ställa garantier att vissa medel finns för ändamålet.

14.3 Statens naturvårdsverk: Administration. Beredningens förslag innebär nytillkommande och omfördelade uppgifter för såväl naturvårdsverket som länsstyrelserna. De utvidgade arbetsuppgifterna sägs i huvudsak bli kompenserade av motsvarande administrativa lättnader till följd av förslaget om nytt älgjaktssystem.

Det är dock inte troligt för verkets vidkommande att tillkommande tunga uppgifter, om än delvis av övergående natur, skulle kunna kompenseras av att besvärssärenden om älgutdelning etc. överförs till länsstyrelsen. Det är ju för övrigt mycket osäkert om så verkligen kommer att ske. Naturvårdsverket måste därför anmäla att beredningens olika förslag sammantaget oundgängligen nödvändiggör resursförstärkning.

Genomförs beredningens älgjaktsförslag eller något system som är än mindre administrativt betungande kan dock sannolikt länsstyrelsernas arbetsbelastning bibehållas vid oförändrad nivå. Situationen för länsstyrelserna är emellertid som påtalats redan nu prekär och fordrar resursförstärkning.

Viltforskning och försöksverksamhet. Verket ansluter sig till beredningens synpunkter. En ökad ambition på detta område är angelägen och ligger även jägarna varmt om hjärtat. De frivilliga bidrag som inom Svenska jägareförbundet under en treårsperiod beräknas tillföra forskning - en närmare 4,5 miljoner är en sak som tyder på detta.

Utbildning och information. Verket delar även beredningens bedömning av vikten av utbildning och information. Verket anser även att berörda myndigheter inom de areella näringarna bör kunna engageras mer i dessa frågor. Ökade insikter om faunan och biotopkrav som effekter av olika hänsynstaganden kan med stor sannolikhet i viss utsträckning också bli lönsamma på sikt även för näringen själv. Därmed avses inte i främsta rummet ökade intäkter av jakt utan förbättrat jordbruk eller skogsbruk.

Ersättning för viltskador. Verket instämmer i beredningens förslag om fällavgifter, länsvist ansvar för viltskademedel och utdebitering av visst belopp per fäلت djur för gemensamma angelägenheter.

Intäkterna från fällavgifter har under den senaste femårsperioden tämligen lika fördelat sig på skadeersättningar, älgvård och gemensamma angelägenheter. Endast ett län - Malmöhus - kunde föregående år inte klara

sina ersättningar och därmed ej heller sitt bidrag till regleringsfonden. Anledningen här till var alltför omfattande skador – främst av dovhjort. Det bör i detta sammanhang påpekas att beredningen använder olika begrepp för det skadegörande viltet. Om beredningen med klövviltsskador avser även skador förorsakade av vildsvin innebär detta ett oskäligt stort länsansvar till följd av den försöksverksamhet som för närvarande bedrivs i Stockholms län.

Praktiskt viltvårdsarbete. Verket välkomnar av naturliga skäl beredningens förslag om nytt viltvårdsanslag. Sådana medel har under ett flertal år begärts och ingående motiverats i verkets petita. Det måste dock uppmärksammas att anslaget erfordras för faunan i sin helhet, inte bara för viltet.

Verket instämmer i beredningens bedömning att ansvaret för normala biotopåtgärder bör ankomma på mark- och jakträttsinnehavare men att det finns behov för länsstyrelserna att genom bidrag kunna stimulera verksamheten.

Medelsanvisningen. Det föreslagna viltvårdsanslaget skall enligt beredningen integreras med nuvarande anslag "Ersättning vid vissa viltsskador m.m.". Till anslaget bör, enligt beredningen, föras dels allmänna budgetmedel, dels medel ur jaktvårdsfonden. Det bör därför enligt beredningens mening tillföras budgetmedel beräknade till c:a 6 miljoner. Övriga medel föreslås tillförda från fonden.

Enbart de s.k. rovdjursersättningarna uppgår dock för närvarande till närmare 7 miljoner. Tillskottet från jaktvårdsfonden är vidare svårt att beräkna, då det kan förväntas utgöra en restpost sedan viltforskningen och gemensamma angelägenheter inom älg- och hjortvården fått sina anspråk tillgodosedda.

Verket förutsätter att det anges en särskild ram för de nya viltvårdsmedlen om de skall ingå i nuvarande anslag "Ersättning för vissa skador orsakade av vilt m.m.".

— — Verket delar beredningens mening rörande krav på samlad prövning av medel till jakten och viltvården. Verket ser dock inte skäl för någon särskild ordning skild från övrigt budgetarbete. En sådan ordning kan även förorsaka en splittrad prövning.

Svenska naturskyddsföreningen bör enligt beredningens mening erhålla sitt totala stöd genom bidrag av budgetmedel och ej längre delvis ur jaktvårdsfonden. Flera skäl talar för detta och verket ansluter sig därför till beredningens förslag på denna punkt. Verket är såsom framförts tidigare av den bestämda meningen att anslaget till föreningen bör beviljas direkt av regeringen utan att beröra något av de anslag naturvårdsverket har till sitt förfogande.

14.4 Kammarkollegiet: Kammarkollegiet har som fondförvaltare intet att erinra mot den föreslagna avvecklingen av regleringsfonden (viltskaderegleringsfonden).

Medelsanvisningen. Kammarkollegiet delar uppfattningen att naturvårdsverket i samråd med berörda organisationer ges i uppdrag att utarbeta förslag till ett system för framställning om medel och för medelsanvisning.

14.5 Statskontoret: Statskontoret har i huvudsak inget att erinra om principen för finansieringen av de reformer beredningen föreslår då dessa avses bli finansierade genom omprioriteringar. I betänkandet "Avveckling av statliga fonder", SOU 1982:62, föreligger emellertid ett förslag om att jaktvårdsfonden bör upplösas. Statskontoret förordar därför att slutligt

ställningstagande om finansieringen bör anstå i avvaktan på statsmakernas beslut om förslaget till avveckling av jaktvårdsfonden.

Prop. 1986/87:58

14.6 Riksrevisionsverket: — — — Beredningens motiv för förslaget att avveckla viltskaderegleringsfonden är att inom en inte alltför lång tid bör en sådan anpassning av älgstammens storlek ha skett att balans uppnås inom varje län mellan inflytande av fällavgifter och den skadeersättning som betalas ut. Givet att denna bedömning är riktig har RRV från "skadeersättningssynpunkt" ingenting att invända mot detta förslag. — — —

14.7 Länsstyrelsernas organisationsnämnd: LON avvisar bestämt beredningens förslag att slopa de särskilda medel som tillförs länsstyrelserna ur viltskaderegleringsfonden, eftersom det inte framstår som uppenbart att den föreslagna administrationen kan komma att kräva mindre resurser än den nuvarande. Förslaget strider mot strävandena i allmänhet att i viss mån uppnå kostnadstäckning för offentliga tjänster.

14.8 Sveriges lantbruksuniversitet: — — — Om den av beredningen föreslagna positiva utvecklingen på viltforskningens område, åtgärder för hotade arter m.m. skall komma till stånd måste behovet av ökade resurser reellt beaktas.

14.9 Länsstyrelsen i Stockholms län: Under försöksperioden med den samordnade älgjakten har länsstyrelserna fått särskilda medel för att kunna utföra merarbetet med registrering mm. Då försöket med samordnad älgjakt nu får antas bli ersatt av ett permanent system bör även det provisoriska extraanslaget tillföras den ordinarie staten. Medlen måste motsvara behoven och får inte godtyckligt reduceras på sätt skett med de särskilda medlen.

— — — För att minska arbetstrycket under den krympande resurstilldelning, som statens tvåprocentiga nedskärningar inneburit under de senaste åren, bör enligt länsstyrelsens mening lagändringar genomföras i såväl lagen (1980:894) om jaktvårdsområden som i lagen (1981:533) om fiskevårdsområden så att jakt- respektive fiskevårdsområden bildas genom beslut av förrättningsmannen och vinner laga kraft utan efterföljande fastställelse av länsstyrelsen.

Anm: Beträffande behovet av särskilda medel för att finansiera administrationen av älgjakten anföras liknande synpunkter av länsstyrelserna i Malmöhus, Hallands, Skaraborgs, Örebro, Kopparbergs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbotten och Norrbottens län.

14.10 Länsstyrelsen i Malmöhus län: Beredningen föreslår att regleringsfonden för viltskador avvecklas och att det skall ankomma på varje länsstyrelse att med medel ur länets viltskadefond finansiera ersättning för viltskador. — — — För Malmöhus län skulle detta förslag leda till helt förödande konsekvenser. För jaktåret 1982/83 uppgick nämligen inkomster av fällavgifter endast till 73350 kr., trots att länet har de högsta fällavgifterna i landet, medan utbetalda ersättningar 1983 uppgick till 582173 kr., varav 490886 kr. av medel ur viltskadefonden och resten, 91287 kr., av statsmedel i ersättning för skador inom reservatet. Enda möjligheten att få ekvivalensen att gå ihop är att praktiskt taget utrota samtliga älgar, kron- och dovhjortar i länet. Eftersom detta inte kan ha varit beredningens avsikt, förutsätter länsstyrelsen att förslaget ändras i denna del.

14.11 Länsstyrelsen i Älvsborgs län: Som framhållits ovan delar länsstyrelsen inte beredningens uppfattning att den föreslagna administrationen av älgjakten kommer att innebära en minskad arbetsbelastning för länsstyrelsen. — — —

Om beredningens förslag antas föreslår länsstyrelsen att de resurser som kommer att krävas för fortsatt administration täcks genom avgifter på de tjänster som utförs. Denna avgift kan då tas ut i samband med registrering- eller ur viltskadefonden.

14.12 Länsstyrelsen i Skaraborgs län: Länsstyrelsen tillstyrker beredningens förslag beträffande finansieringen av länsviltnämndens arbete samt beträffande fällavgifter och länsvisa viltskadefonder.

14.13 Länsstyrelsen i Örebro län: Beredningen föreslår att den nuvarande viltskaderegleringsfonden avvecklas. Eftersom det svårigen kan förutses hur stora ersättningsanspråk på grund av viltskador som uppkommer ett visst år, anser länsstyrelsen att det fortfarande bör finnas en möjlighet till tillfällig förstärkning av en viltskadefond. Om regleringsfonden avvecklas och en viss del av fällavgifterna tillförs jaktvårdsfonden, bör en sådan förstärkning kunna ske genom lån ur sistnämnda fond.

14.14 Länsstyrelsen i Västernorrlands län: Allmänt bör — — — framhållas att beredningens förslag otvivelaktigt leder till ökade kostnader för samhället. Detta måste allvarligt beaktas då de slutliga formerna fastläggs.

14.15 Länsstyrelsen i Västerbottens län: I rådande system finns fonder för olika syften. De byggs i huvudsak upp med avgifter från jägarna. Det största skadeobjektet för vår del är skogsplaneringarna. Någon fond som därvid står till förfogande finns inte. Här rör det sig om mycket stora belopp och det råder delade meningar om härför skall tas i bruk en fond som bygger på jägarnas älgavgifter. Sannolikt skulle det leda till ännu högre avgifter och motverka ambitionen att hålla älgstammen på rimlig nivå. Det sistnämnda måste ändå bli det verksammaste medlet att hålla nere skadorna.

— — — Länsstyrelsen ser — — — med tillfredsställelse att utredningen föreslår att regleringsfonden avvecklas efter en övergångstid men att de länsvisa fonderna behålls. Detta liksom att länsstyrelserna i fortsättningen får bestämma fällavgifternas storlek ligger helt i linje med den inställning länsstyrelsen tidigare redovisat.

14.16 Länsstyrelsen i Norrbottens län: Länsstyrelsen har inte något att erinra mot förslaget.

14.17 Centralorganisationen SACO/SR: SACO/SR får särskilt understryka vikten av att viltforskningen får allmänna medel i sådan omfattning att angelägen forskning inte äventyras. — — —

Med hänsyn till de mål som beredningen uppställt för den framtida jakt- och viltvårdspolitiken samt föreslagna medel och åtgärder vore det uppseendeväckande om målen kunde uppnås utan resursförstärkningar. — — — I förhållande till de kostnader som jaktutövning medför i övrigt — arrendeavgifter, transporter, vapen — inte minst vapenlicenser — ammunition och hundhållning, utgör fällavgifter och kostnader för jaktkort en ringa del. Med hänsyn härtill synes det inte orimligt att exempelvis genom en mindre höjning av avgiften för jaktkort förstärka de ekonomiska resurserna för viltforskning mm. Jägarna skulle förmodligen acceptera en sådan höjning,

dock under den viktiga förutsättningen att medlen enkom destinerats till viltforskning och viltvård.

Prop. 1986/87:58

Enligt SACO/SRs uppfattning föranleder beredningens förslag ökat personalbehov — i flera fall med juridisk eller naturvetenskaplig kompetens — — —

Enligt SACO/SRs uppfattning är resurserna för närvarande otillräckliga för fallviltundersökningar vilka torde vara av stor betydelse inte bara från viltökologisk utan också från allmänekologisk synpunkt. — — —

14.18 Jägarnas Riksförbund — Landsbygdens Jägare: Jaktvårdsavgifterna bör, efter jaktvårdsfondens avskaffande, gå direkt in i statsbudgeten. Jakt-kortsregistret måste omgående överflyttas till en ansvarig myndighet, förslagsvis postverket eller kammarkollegiet. — — —

Jägarorganisationerna måste få likvärdiga bidrag av jaktvårdsmedel till sin verksamhet. Detta kan lämpligen ske genom att bidragen delas upp i ett årligt fast bidrag, samt ett rörligt och medlemsrelaterat bidrag.

14.19 Lantbrukarnas Riksförbund: LRF motsätter sig beredningens förslag att länsviltnämndens kostnader för arvoden, resor och traktamenten skall bekostas genom fallavgifter på klövvilt. Nämndernas förändrade arbetsuppgifter motiverar att dess kostnader bestrids av budgetmedel.

Beredningen föreslår att regleringsfonden avskaffas men att de länsvisa fonderna behålls. — — —

LRF anser att i samband med ändring av finansieringssystemet för jakt- och viltvårdsfonderna bör viltskadeersättningssystemet inom jord- och skogsbruket omprövas. LRF hemställer därför att nuvarande ersättningssystem ändras för att anpassas till lantbrukets produktionsförutsättningar. Ett ersättningssystem för skogsskador måste införas. — — —

14.20 Svenska jägareförbundet: — — — Det är enligt förbundets mening orättfärdigt att enbart jägarna skall finansiera landets viltforskning via olika kanaler. Alla undersökningar visar entydigt att rika viltstammar i stort sett värderas av alla människor och är en av drivkrafterna för det synnerligen aktiva friluftslivet i landet. Medel till viltforskning bör därför på sikt tillföras även ur andra källor än dem jägarna regenererar.

— — — Jägareförbundet vill understryka att budgetmedel skall användas i så stor omfattning som möjligt i dessa sammanhang samt ifrågasätter om inte även länsviltnämndens verksamhet borde bestridas med budgetmedel.

— — — Förbundet vill särskilt understryka vikten av att kostnaderna för denna länsjaktvårdsföreningarnas ökade verksamhet verkligen täcks genom ökade anslag ur jaktvårdsfonden. Vidare vill jägareförbundet understryka nödvändigheten av att de föreslagna personalförstärkningarna kommer till stånd.

Vad avser kostnader som uppstår genom samrådsorganen får jägareförbundet anföra följande. Sker samråden inom ramen för jägareförbundets kretsverksamhet, vilket ovan föreslagits, bör kostnaderna självklart bestridas ur jaktvårdsfonden. Införs däremot de föreslagna samrådsgrupperna som självständiga enheter bör kostnaderna för dessa betalas av budgetmedel.

Vad avser det föreslagna systemet beträffande ersättning för viltskador får Svenska jägareförbundet understryka att om regleringsfonden avskaffas, måste garantier skapas för att länsviltsfonden vid behov skall kunna erhålla medel från annat håll.

— — — Jägareförbundet finner det angeläget att vintervandringsproblematiken snarast tas upp till en bred diskussion varvid även frågan om vissa

ersättningsmöjligheter för skogsskador bör övervägas. Generella möjligheter till ersättning för skogsskador förorsakade av vilt bör emellertid enligt Svenska jägareförbundets uppfattning inte införas.

Prop. 1986/87:58

14.21 Svenska naturskyddsföreningen: Föreningen delar inte beredningens uppfattning när det gäller medelsanvisningen utan vill för sin del föreslå att ett särskilt anslag för faunavård inrättas, i likhet med vad naturvårdsverket tidigare har begärt. Detta anslag skulle användas för det planmässiga faunavårdsarbete som föreningen ovan föreslagit ska bedrivas i naturvårdsverkets regi. Inrättandet av ett särskilt faunavårdsanslag skulle vara en betydelsefull markering av statsmakternas engagemang för de hotade arterna i landet. Om ett anslag för viltvård i stället inrättas finns uppenbar risk för att det i första hand kommer att utnyttjas för praktiskt viltvårdsarbete och inte till det betydligt mer angelägna arbetet med hotade och sårbara arter i allmänhet.

Det nuvarande viltskadeersättningsanslaget bör bibehållas och inte uppgå i ett eventuellt nyinrättat faunavårdsanslag.

När det gäller beredningens förslag beträffande bidraget till föreningen ur jaktvårdsfonden vill föreningen anföra följande. Föreningen har under en lång följd av år satsat stora resurser på faunavårdsinsatser, främst i form av tre större projekt, som gäller havsörn, pilgrimsfalk och varg. Därutöver lägger föreningen ner stora resurser på information om frågor, som hör till betänkanternas område. — — — Föreningen har också en viktig roll som direkt informationsspridare till allmänheten via telefonsamtal, brevsvår m.m. Föreningens ansvar för dessa frågor är så betydande att ett anslag direkt ur jaktvårdsfonden är berättigat. Föreningen avstyrker därför bestämt beredningens förslag. — — —

14.22 Sveriges Länsjaktvårdskonsulenters Förening och Jägareförbundets tjänstemannaförening: Föreningarna har inga invändningar mot de förslag avseende finansiering som återfinns i kapitel 20. Föreningarna finner det självklart, att jägareförbundet och dess länsjaktvårdsföreningar tillförs ytterligare fondmedel för att kunna fullgöra de nya arbetsuppgifter som beredningen föreslår. Då personalförstärkningar utöver de av beredningen föreslagna torde bli nödvändiga, bör detta beaktas vid bestämmande av jaktvårdsavgiftens storlek.

14.23 Viltforskarföreningen: — — — De forskningsmedel som nyligen tillkommit inom Svenska jägareförbundet innebär rimligen en mycket kraftig förstärkning av jaktlig tillämpad forskning och försöksverksamhet. Det behövs emellertid en mer generell resursförstärkning som förhoppningsvis kan leda till en ökad forskning på icke jaktbart vilt eller kring problem som kan tyckas vara sekundära ur jaktlig synpunkt, men som ger en nödvändig kunskap om generella bakomliggande mekanismer. Beredningen konstaterar att jordbruket, skogsbruket och andra näringar haft stora effekter på vissa viltslags numerär. Vi anser att alla markanvändare också bör bära sin del av kostnaderna för naturvården och därmed även viltvården. Vilt är en tillgång inte bara för jägare. Detta bör återspeglas också när det gäller resurserna för forskning på vilt. Detta resonemang gäller även om man betraktar "vilt" ur mer inskränkt bemärkelse. Speciellt viktigt är ett ekonomiskt stöd från "det allmänna" för att på sikt upprätthålla en oberoende grundforskning vid universiteten.

Sammanfattning av betänkandet (Ds Jo 1986:1) Tillgång till älgjakt¹

Bakgrund

För älgjakten tillämpas sedan år 1976 i huvuddelen av landet en försöksform för licensierad jakt benämnd samordnad älgjakt. Huvuddelen av jakten bedrivs inom registrerade licensområden med en för varje år bestämd älgtilldelning. Älgjaksområden som är för små för att uppfylla kraven för licensområden registreras för en årlig generell tilldelning av ett vuxet djur och årskalv. På sådana områden är jakttiden endast ett fåtal dagar. Områdena med generell tilldelning upptar bara några få procent av älgmarksarealen. Antalet områden är emellertid mycket stort – ca 20000. I sitt huvudbetänkande (SOU 1983:21) Vilt och jakt har jakt- och viltvårdsberedningen lämnat ett förslag till utformning av den framtida älgjakten. Förslaget skiljer sig från den samordnade älgjakten i huvudsak i så måtto att småmarkernas generella tilldelning av ett vuxet djur och årskalv föreslås bli ersatt med fri kalvjakt under en kort jakttid.

Utredningen har fått i uppdrag att belysa vilka konsekvenser för jaktmöjligheterna som förslaget skulle få om det genomförs.

Kartläggningen

I enlighet med sitt uppdrag har utredningen sökt uppskatta hur många jägare som har anledning att söka sig nya jaktmöjligheter till följd av en ytterligare samordning av jakten.

Utredningen har låtit genomföra en stickprovsundersökning i fyra län. Tillsammans med tidigare kända uppgifter visar undersökningen bl. a. följande. Av landets ca 250000 älgjägare är det något över 17000 som jagar enbart inom älgjaksområden med generell tilldelning (generellområden). Av dessa antas ca 5300 jägare kunna beredas möjlighet till licensjakt. Den återstående gruppen, ca 11700 personer, utgörs till övervägande del av jägare som ställs inför valet att i fortsättningen jaga enbart älgkalv eller söka sig en ny jaktmöjlighet. En mindre grupp, ca 3500 marklösa älgjägare, kan komma att gå miste om sin nuvarande jaktmöjlighet. Det gäller jägare som tillhör jaktlag där inte alla i laget kan beredas möjlighet till licensjakt då deras generellområde sammanförs med ett licensområde.

Utredningen har vidare haft i uppdrag att kartlägga i vilken utsträckning det finns utrymme för ytterligare upplåtelser av älgjakt på statens, kommunernas, kyrkans och bolagens marker. På grundval av bl. a. överläggningar med olika markföreträdare gör utredningen den bedömningen att det inte finns någon helt outnyttjad älgmark tillgänglig, i varje fall inte i någon större omfattning. Kartläggningen ger däremot vid handen att det i många

¹ Anm. I propositionen återges endast sammanfattningen av betänkandet.

fall finns utrymme för fler jägare på den mark som används för älgjakt. Dessa jaktmöjligheter kan ställas till jägarnas förfogande antingen genom att nya jägare tas in i etablerade jaktlag eller genom att jakt erbjuds i form av korttidsupplåtelser.

Förslag till åtgärder

Utredningen har haft att – i den mån kartläggningen ger anledning därtill – överväga och föreslå åtgärder för att efterfrågade jaktmöjligheter skall kunna erbjudas och att detta kan ske på rimliga villkor.

Utredningen har med ledning av bl. a. uppgifter om jaktmarksareal och avskjutning försökt att göra en uppskattning av hur stort utrymme det finns för ytterligare jägare på den mark som används för älgjakt. Resultatet av uppskattningen tyder på att det är möjligt att bereda ett betydande antal jägare tillfälle att jaga älg. För att dessa jaktmöjligheter skall bli tillgängliga krävs emellertid att de nuvarande jakträttsinnehavarna får sådana kunskaper och insikter om älgmarkens utnyttjande att de visar en större öppenhet än hittills för att bereda plats för ytterligare jägare. Utredningen föreslår att särskilda medel anvisas för den information och utbildning som behövs.

Med hänsyn till domänverkets ledande ställning som jaktupplåtare, är det av väsentligt intresse att verket anpassar sitt jaktutbud så att efterfrågan på jakttillfällen så långt möjligt kan tillgodoses.

Enligt utredningens mening bör ytterligare jakttillfällen kunna ställas till förfogande genom ett ökat antal korttidsupplåtelser.

För att tillgängliga jaktmöjligheter skall komma jägarna till del behövs en förmedlingsverksamhet. Enligt utredningen bör jägarnas lokala organisationer ta ansvaret för en sådan verksamhet. Särskilda resurser föreslås för ändamålet.

Om beredningens förslag genomförs, bör det enligt utredningens mening bestämmas en övergångstid för att underlätta en ytterligare samordning och en förmedling av nya jaktmöjligheter.

Vad beträffar prissättningen på jakträttsupplåtelser anser utredningen att de arrendeavgifter som i allmänhet tillämpas i regel ligger på en skälig nivå. I vissa fall förekommer emellertid anmärkningsvärda undantag. Utredningen hänvisar i prisfrågan till jakt- och viltvårdsberedningens överväganden och förslag. Utredningens förslag för att öka utbudet av jakttillfällen bör kunna ses som en påbyggnad av beredningens förslag i den delen.

Sammanställning av remissyttrandena över betänkandet (Ds Jo 1986:1) Tillgång till älgjakt

Remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av statens naturvårdsverk, domänverket, länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus, Hallands, Kopparbergs, Jämtlands och Norrbottens län, stiftsnämnderna i Skara, Strängnäs, Göteborg och Lund, Svenska kommunförbundet, Jägarnas riksförbund-Landsbygdens jägare, Lantbrukarnas riksförbund, Svenska Cellulosa- och Pappersbruksföreningen, Svenska Jägareförbundet och Sveriges länsjaktvårdskonsulenter förening.

Härutöver har yttrande inkommit från socialdemokraterna i Skellefteå.

1 Kartläggningen av hur många jägare som har anledning att söka sig nya

jaktmöjligheter till följd av en ytterligare samordning av älgjakten

1.1 Statens naturvårdsverk: — — — Naturvårdsverket gör — — — den bedömningen att undersökningen genomförts på ett sådant sätt att resultatet är tillfyllest för avsett behov.

Valet av försökslän är bra. — — —

Vid denna typ av undersökning är valet av försöksområde och svarsprocenten mycket viktiga. För generella jaktområden råder helt olika förhållanden om de ligger i ett utpräglat älgglost jordbruksområde eller i skogs- och blandbygd. I det förra fallet har de ofta registrerats för att jakträttsinnehavaren skall kunna tillgodogöra sig eventuellt fallvilt eller få möjlighet att fälla skadegörande älg. Någon egentlig älgjakt förekommer sällan eller aldrig på dessa områden, och intresset för älgjakten och därmed sammanhängande frågor är följaktligen mycket lågt. Intresset torde också avta från älgrika till älgglesa trakter och från stora älgjaksområden med flera jägare till små med en eller ingen jagande. Man kan ej heller bortse från att den som är emot avskaffandet av den generella jakten finner det mer angeläget att svara. En enkätundersökning, där man begär svar på utsända frågeformulär, skulle således lätt ge en felaktig bild av de verkliga förhållandena. Större generellområden i älgrika trakter skulle bli överrepresenterade. Man kan då också förvänta sig att antalet jägare som uppger sig bli utan jaktmöjlighet blir klart övervärderat. — — —

Ett visst stöd för dessa antaganden kan fås vid en jämförelse mellan utredningens undersökning och den som genomförts av Jägarnas riksförbund-Landsbygdens jägare och som delvis redovisas i nr 5 1982 av tidskriften Jakt och Jägare. I det senare fallet har man sänt ut frågeformulär. Hur många framgår dock inte av redovisningen, men inkomna svar är 2328 st. Med stöd av dessa konstateras bland annat att medelarealen för generella älgjaksområden är 66 ha. Den riktiga medelarealen är emellertid 54 ha, vilket framgår av naturvårdsverkets statistik över älgavskjutningen m. m. Man har således fått en överskattning av medelarealen på 22%.

Antalet jägare per generellt område är enligt Jägarnas riksförbund-Landsbygdens jägare 2,98 vilket ger totalt 59600 st. Enligt utredningen är motsvarande antal 2,17 resp. 45000. Jägarnas riksförbund-Landsbygdens jägare kommer således fram till ett antal jägare per område som ligger 37% över utredningens. Med hänsyn till vad som ovan sagts är detta inte

förvånande. Något facit finns naturligtvis inte att tillgå, men med beaktande av framför allt utredningens höga svarsprocent vill verket hålla för troligt att utredningen kommit sanningen närmast.

Utredningen kommer i sin undersökning fram till att ca 3 500 jägare kan bli "friställda". Huruvida den siffran är något för hög eller något för låg kan lämnas därhän. Storleksordningen torde ändå vara riktig.

Om den siffran sätts i relation till den årliga omsättningen av jakttillfällen kan problemets vidd lättare uppskattas. Antalet älgjägare i landet uppgår till knappt 250 000. Om varje jägare är i verksamhet i högt räknat 50 år, utgår således årligen ca 5 000 älgjägare som lämnar lediga platser i jaktlagen efter sig. Även om självfallet många unga intresserade jägare står i tur, kan de 3 500 friställda jägarnas situation inte anses vara särskilt problematisk i synnerhet som utredningen föreslår en övergångstid på tre år, som för övrigt tillstyrks av verket. Under denna tid skapas utan särskilda åtgärder ca 15 000 nya möjligheter till älgjakt.

— — — Man har — — — inte observerat den inte oväsentliga grupp jägare som visserligen ställs utan jaktmöjlighet, men som därmed definitivt inte kommer att söka nya jakttillfällen.

För många jägare är inte själva jakten det viktigaste utan den sociala samvaro den medför. Under den korta generelljakten samlas ofta släkt och vänner för att ha trevligt i och kring jakten. En del deltar således med gevär, andra utan. Av dem som deltar med gevär gör många det för att man tycker det skall så vara. Lockelsen i själva jakten är hur som helst inte den främsta orsaken till deras närvaro. Om denna grupp ställs utan jaktmöjlighet skulle de inte efterfråga nya jaktmöjligheter på annat håll. De deltar hellre i samma område som förut men utan gevär. Hur stor denna grupp är har inte undersökts, men dess numerär skall inte underskattas. Några större svårigheter att lösa de problem som en övergång till ett nytt älgjaktssystem skulle förorsaka för dessa jägare torde inte finnas.

1.2 Länsstyrelsen i Hallands län: En grupp om ca 3 500 marklösa jägare antas till följd av förslaget, åtminstone övergångsvis, helt kunna gå miste om möjlighet till älgjakt. Sammantaget skulle därmed, enligt beredningen, endast ca 11 700 av landets ca 250 000 älgjägare kunna gå miste om nuvarande möjlighet att jaga vuxna älgar.

De förslag till åtgärder som utredningen presenterat för att tillgodose behovet av efterfrågad jaktmark har mot angiven bakgrund inte blivit särskilt långtgående. Om utredningens uppskattningar är riktiga torde också behovet att jakttillfällen i stort kunna tillgodoses med de åtgärder som föreslagits. Lokalt torde dock vissa problem uppstå.

Om ett betydligt större antal jägare kommer att beröras negativt av älgjaktsförslaget, vilket hävdas av Jägarnas riksförbund-Landsbygdens jägare, får emellertid de rekommenderade åtgärderna anses otillräckliga. I sådant fall kan det också ifrågasättas om älgjaktsförslaget är förenligt med de grundläggande principerna för samhällets jakt och viltvårdspolitik. Länsstyrelsen har här noterat, att departementschefen i utredningsdirektiven betonat att denna politik bör syfta till att främja åtgärder som ökar utbudet av jakttillfällen och därvid särskilt framhållit älgjakten.

1.3 Länsstyrelsen i Jämtlands län: Genom det stickprovsförfarande utredningen använt sig av torde uppgifterna om det antal jägare som härigenom löper risk för att i vart fall övergångsvis förlora jaktmöjligheterna vara ganska grovt uppskattade. Från vissa håll har röster höjts om att siffran 3 500 är alldeles i underkant. Länsstyrelsen har inte någon säker uppfattning i det avseendet. Sett mot hela antalet älgjägare måste siffran betraktas

som överraskande låg. Om den är riktig bör det stilla de värsta farhågorna hos dem som föreställt sig att föreslagen nyordning skulle innebära betydande försämringar för många älgjägare.

Prop. 1986/87:58

1.4 Svenska kommunförbundet: Det förslag jakt- och viltvårdsberedningen lämnade innebär viss begränsning av jaktmöjligheterna. Hänsyn måste emellertid också tas till vikten av att jakträtter upplåtes på ett riktigt sätt från jaktpolitiska synpunkter så att förutsättningar skapas för en långsiktig viltvård. Med hänsyn härtill och till att de negativa effekterna av det nya älgjaktssystemet synes bli begränsade anser styrelsen att beredningens förslag kan genomföras.

Styrelsen utgår vid den bedömningen från att jägarorganisationerna får det i utredningen föreslagna höjda stödet för sin verksamhet.

1.5 Jägarnas riksförbund-Landsbygdens jägare: På sidan 30 i betänkandet redovisas den studie av 511 generellområden som utredningen låtit utföra. Utredaren påpekar själv att de redovisade uppskattningarna är grova och ungefärliga. Det kan vidare konstateras att det är styrelserna för ett fåtal utvalda kretsar av Svenska jägareförbundet som fyllt i uppgifterna på de blanketter som ligger till grund för beräkningarna. Det kan vidare konstateras att kretsstyrelserna uppmanats att förstöra alla identifieringsuppgifter för studieobjekten. Som jämförelse kan nämnas att samtliga frågeblanketter i riksförbundets enkätundersökning finns arkiverade med namn, adress och registreringsnummer för älgjaksområdet. Detta har kontrollerats av Notarie Publicus, varjämte riksförbundet erbjuder jordbruksdepartementet full insyn och kontroll av *hela* undersökningsmaterialet. Riksförbundet har i vart fall inget som behöver hemlighållas.

Skillnaderna mellan vad som redovisas i betänkandet och vad som framkommit i riksförbundets undersökning är anmärkningsvärt stora. Med anledning därav återger vi nedan de jämförbara sifferuppgifterna ställda mot varandra.

	Utredningen	Riksförbundet
Antal generelljägare totalt	45000	59600
Jagar både på licens och generellt	28000	11600
Jagar enbart generellt	17000	48000
Beräknas helt förlora sin jakt (med utredningens förslag)	3500	36700

För att eliminera eventuella felkällor i jakträttsinnehavarnas svar, har riksförbundet reducerat sina antalsredovisningar med fem procent av samtliga uppgifter och antalet som förlorar sin jakt med femton procent. Trots detta är skillnaden mellan undersökningarna oförklarligt stor.

1.6 Svenska Cellulosa- och Pappersbruksföreningen: SCPF anser att det presenterade betänkandet på ett bra sätt belyser de konsekvenser Jakt och viltvårdsberedningens huvudbetänkande (SOU 1983:21) får på jaktmöjligheterna om det genomförs. Vår mening är att resultaten visar att de negativa effekterna drabbar ett relativt litet antal jägare och att de dessutom är av övergående karaktär. Detta bör medföra att den segslitna frågan om jakt och viltvårdens framtida inriktning och organisation snarast kan få sin lösning.

2 Utredarens förslag för att öka möjligheterna till älgjakt

2.1 Statens naturvårdsverk: Utredningen gör här några teoretiska beräkningar av antalet jaktmöjligheter efter älg med hjälp av kilo kött och hektar

jaktmark per jägare. Visserligen benämns utredningen "Tillgång till älgjakt", men vid diskussion om en utökning av antalet jägare i befintliga jaktlag kan man inte bara se till älgjakten. Ett jaktlag torde normalt ogärna hysa ett större antal medlemmar vid älgjakten än under resten av jaktsäsongen. Vikten av den sociala samvaron, viltvården, säkerhetsaspekter, m.m. talar definitivt emot att ett sådant förfarande skulle vinna någon större spridning.

Korttidsjakten är, som utredningen framhåller, en form av jakt som inte är invändningsfri. Jägaren deltar inte i viltvården och risk föreligger för ett onormalt stort jakttryck. Det torde därför inte finnas någon anledning att verka för en utökning av korttidsjakten i större omfattning. Intresset för denna jaktform har också visat sig vara begränsat.

Verket ställer sig likaså tveksamt till att den av utredningen benämnda "restjakten" skulle verksamt kunna bidra till en utökning av antalet jakttillfällen. Med kännedom om den svenske jägarens och markägarens miss-tänksamhet mot andra människor som rör sig i markerna, i synnerhet om de bär vapen, torde viljan att låta "främmande" jägare själva ansvara för en del av älgjakten vara liten.

Naturvårdsverket tillstyrker att jägarorganisationerna under viss tid tilldelas medel för information i syfte att i möjligaste mån skapa ökade jaktmöjligheter.

2.2 Domänverket: Domänverket har inget att erinra mot de åtgärder som utredningen under pkt 6.2 och 6.3 föreslår skall vidtagas vid övergång till nytt älgjaktssystem. Härmed bör skapas utrymme för tillfredsställande lösningar av situationen för "friställda" jägare, som nu jagar älg på generella marker.

Domänverket konstaterar att flertalet föreslagna åtgärder kan vara tillämpbara för domänverket, till exempel

- att även utomstående jaktlag ges skriftligt medgivande att få korttidsupplåta älgjakt på ekonomiska villkor som verket meddelar,
- att domänverket tillkommande jakträttsbevis inom jaktvårdsområden på rimliga villkor kan erbjudas nu aktuella jägare. För att sådant erbjudande skall kunna genomföras kan, som det i betänkandet framhålls, krävas ändring av en jaktvårdsområdesförenings stadgar,
- att de korttidsjaktområden i syd- och mellansverige som nu planeras också öppnas för älgjakt.

I sammanhanget bör erinras om att domänverkets markinnehav är koncentrerat till landets nordligaste delar medan större delen av de jägare som får försämrade älgjakt torde vara bosatta i södra eller mellersta Sverige. Detta medför att våra möjligheter att medverka i en lösning av deras problem i praktiken blir ganska begränsad. Härtill kommer att tillgången på älg under senare år har kulminerat och att avskjutningen har minskat. Ett viktigt undantag härifrån är markerna ovanför odlingsgränsen där tillgången på älg på sina håll fortfarande är god. I områden omkring odlingsgränsen orsakar dessutom vandringsälg stora skador på tall-ungskogar. Möjligheterna att här erbjuda intressant jakt till en del av dem som får försämrade älgjakt bör kunna vara goda.

Domänverket delar emellertid utredningens uppfattning att det inte finns skäl att meddela bindande föreskrifter om förtur för denna jägargrupp.

Domänverket delar också uppfattningen att det för ett genomförande av utredningens förslag bör anvisas särskilda medel dels för information och utbildning av berörda parter, dels för den förmedlingsverksamhet som aktualiseras.

2.3 Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län: Länsstyrelsen tillstyrker de av utredningen föreslagna åtgärderna för att underlätta ett genomförande av jakt och viltvårdsberedningens förslag.

Prop. 1986/87:58

2.4 Länsstyrelsen i Jämtlands län: Utredningen förelår en rad åtgärder för att öka jaktutbudet för dem som kommer att drabbas negativt av nyordningen. Länsstyrelsen kan i allt väsentligt ansluta sig till vad utredningen här föreslår. Det är riktigt att undvika metoder med tvingande inslag och i stället gå fram med information, utbildning, m. m. Det är rimligt att domänverket och kommunerna går i spetsen och i största möjliga utsträckning bidrar till att de jägare som blir marklösa får jaktmöjligheter.

Utredningens förmodanden att jaktlag inte sällan är obenägna att ta in nya jägare saknar enligt länsstyrelsens erfarenheter inte grund. Att beviljade licenser kan utnyttjas bättre är ställt utom tvivel. Som utredningen understryker har jaktsammanslutningar och organisationer av olika slag ett gemensamt ansvar för att verka för att jaktutbudet ökas och få ett nytänkande till stånd. Inte minst de lokala avdelningarna och kretsarna har här en viktig uppgift. Det förslag till förmedling av jaktmarker och — möjligheter som Lantbrukarnas Länsförbund för fram är intressant och den åtgärden kan säkerligen bidra till att öka jaktutbudet.

Utredningen framhåller betydelsen av att man förbättrar kunskapsunderlaget rörande jägarna. Länsstyrelsen finner detta vara välbetänkt.

2.5 Länsstyrelsen i Norrbottens län: De förslag som utredningen redovisar i sitt betänkande torde allmänt sett vara lämpliga för att öka antalet jakttillfällen för marklösa älgjägare.

Länsstyrelsen tillstyrker därför utredningens förslag med den erinran som ovissheten om älgjaktens utformning inom renbetesområdet utgör.

2.6 Stiftsnämnden i Skara: Överfört till de antaganden, förslag och siffror som redovisas i betänkandet innebär detta att Skara stiftsnämnd har att tillse att ytterligare 3—4 personer under en treårsperiod bereds möjlighet till älgjakt. Med hjälp av de olika förslag som utredningen lägger fram i syfte att underlätta genomförandet anser stiftsnämnden detta fullt realistiskt.

Förutom utredningens förslag enligt ovan vill dock stiftsnämnden peka på den möjlighet som större markägare (t. ex. Domänverket, skogsbolag, stiftsnämnden m. fl.) har att själva aktivt medverka till att ytterligare "marklösa jägare" bereds jakttillfälle, nämligen genom att kräva eller föreslå att ett antal personer från resp. företags ordinarie "jaktkö" bereds plats när nya jakträttsavtal upprättas. Ortsbefolkningen bör i sådana fall prioriteras och antalet avgöras från fall till fall beroende på jaktmarkens storlek och antalet övriga jaktmedlemmar ingående i laget.

2.7 Stiftsnämnden i Strängnäs: Det framlagda förslaget verkar riktigt vad avser tilldelning av älg för generell jakt. Ju större areal, som kan föras över till älglicensområden, ju större möjligheter finns att styra jakten på sådant sätt att en kvalitativt bättre, lagom stor och riktigt sammansatt älgstam kan åstadkommas i de svenska markerna.

Vad däremot beträffar önskemålen att öppna jaktmarkerna för fler jägare ställer sig stiftsnämnden tveksam.

Redan i dag bedöms antalet jägare på de jaktmarker kyrkan arrenderar ut högt — i många fall kanske för högt per arealenhet för att en meningsfull jakt och viltvård skall kunna bedrivas!

Ett stort antal jägare innebär också olägenheter för markägaren i form av t. ex. sönderkörda skogsbilvägar (mesta jakten bedrivs under våta höstda-

gar), skjutfältsröjningar i ungskogar och julgransstöder, som i praktiken är svåra att bevaka för markägaren.

Prop. 1986/87:58

Några möjligheter till utökad jakt på kyrkans marker bedöms inte föreligga och anses inte heller önskvärd.

Bara i några enstaka fall torde följden för jaktarrendatorer inom kyrkans marker bli en reducerad älgjaktsmöjlighet om betänkandets förslag skulle komma att genomföras.

2.8 Stiftsnämnden i Göteborg: Vad beträffar förslaget om att etablera korttidsjakt inom vissa områden, skulle en sådan lösning bidra till att lösa problemet med jaktmöjligheter för dem, som enligt det liggande förslaget skulle bli utan sådan möjlighet.

En förutsättning är mellertid att de områden, som upplåtas, antingen själva omfattar en ansevärd areal eller ligger så nära varandra att de kan avjagas alternativt.

För att inte jakttrycket skall bli för stort måste man säkert tillskapa en organisation där varje delområde jagas högst en gång per jaktvecka med lämpligt antal jägare under ledning av anställd jaktledare och med en viss administrativ kapacitet.

Detta innebär att delområde (endagsjakt) bör omfatta 700–1000 ha beroende på terräng, vilttillgång, arrondering m. m.

I Göteborgs stift förekommer jaktenheter av denna omfattning endast i undantagsfall även om man räknar med samarbete med andra allmänna ägare.

Om förslaget med korttidsjakt genomföres bör det ske i en form där en fast organisation (jaktvårdssammanslutning) ges möjlighet att arrendera ändamålsenliga marker till ortspris för att utifrån detta område organisera en ändamålsenlig jakt. Härvid är det viktigt att jaktens och viltvårdens krav sätts i förgrunden och inte ekonomiska synpunkter eller strävan att bereda tillfredsställelse för största möjliga antal jaktintresserade människor.

Om ovanstående synpunkter beaktas, anser stiftsnämnden att den föreslagna lösningen med kompletterande korttidsjakt borde kunna ge positiva effekter.

2.9 Svenska kommunförbundet: De ökade resurser som — — — ställs till organisationernas förfogande bör inte bli till fördel endast från jägarnas synpunkt. Ökade kunskaper om förutsättningarna för jakt bör leda till initiativ hos kommuner och andra större markägare för att klarlägga möjligheterna för ökad jakt som kan höja avkastningen från markerna. Det bör också minska riskerna för konflikter mellan jägare och andra grupper som vill vistas i naturen. Ett ökat stöd bör därmed få positiva effekter från allmänna rekreationspolitiska synpunkter.

2.10 Jägarnas riksförbund — Landsbygdens jägare: Utredningens allmänt uttalade förhoppningar om att nya jakttillfällen möjligen går att tillskapa — är tyvärr fromma förhoppningar utan reellt verklighetsunderlag. Varje jägare som blir utslagen från sina nuvarande jaktmöjligheter genom utredningsförslagen — kommer att förbli utslagen. Att det i första hand blir de socialt och ekonomiskt svagaste jägarna som förlorar de begränsade jaktmöjligheter de nu har, gör inte saken bättre.

Trots utfärdade kommittédirektiv om att inga utredningsförslag får medföra ökade kostnader, anger såväl huvudutredningen som kompletteringsutredningen att deras förslag medför betydande kostnadsökningar. I den mån det, mot förmodan, finns några disponibla överskottsmedel tillgäng-

liga, anser riksförbundet att dessa medel oavkortat skall överföras till resp. länsstyrelse som regional förstärkning av jakt och naturvård.

Prop. 1986/87: 58

Jägarnas riksförbund - Landsbygdens jägare motsätter sig på det bestämdaste att den väl fungerande, förhållandevis billiga och allmänt omtyckta samordnade älgjakten slopas eller förändras på föreslaget sätt. Samma förhållande gäller nuvarande jaktlagstiftning som bör behållas oförändrad, eller med smärre justeringar.

2.11 Lantbrukarnas riksförbund: LRF har principiellt inga invändningar mot de av utredningen föreslagna åtgärderna. Det bör dock enligt LRF:s uppfattning betonas att förlusten av jakttillfällen och motviljan att delta i samverkan över ägo gränser svårligen kan ersättas med information och utbildning. LRF noterar att utredningen föreslår att jakträttsinnehavarna och deras organisationer skall tillföras resurser. LRF finner det nödvändigt att även markägarna och deras organisationer får del av dessa medel för information och utbildning. Domänverket bör som utredningen föreslår vara vägledande vad gäller att visa på möjligheter att bättre utnyttja jaktmarken. Detta bör även gälla kyrkans och kommunernas markinnehav. Tillfällen till korttidsjakt bör bli föremål för en diskussion mellan jägare och markägare.

2.12 Svenska Cellulosa- och Pappersbruksföreningen: Som framgår av betänkandet är jaktmöjligheterna på bolagsmark i huvudsak väl utnyttjade. Normalt erbjuds i första hand anställda i skogsbruket jaktmöjlighet och därefter anställda i egen industri samt ortsbor. Skogsföretagen vill inte tvinga etablerade jaktlag att ta emot nya jägare. Således är möjligheterna åtminstone på kort sikt begränsade att erbjuda nya jakttillfällen. Det skall dock observeras att förhållandena varierar mellan och inom företagen.

Enligt utredningens mening bör ytterligare jakttillfällen kunna erbjudas genom ett ökat antal korttidsupplåtelser. Flertalet skogsbolag vill dock helst etablera ett förtroendefullt och långsiktigt samarbete med jaktlagen för att på så sätt försöka erhålla en ändamålsenlig viltvård. Detta är inte minst viktigt mot bakgrund av den omfattande skadegörelse på skog som vissa viltarter åstadkommer. Möjligheterna att på skogsbolagens marker erbjuda korttidsjakt är därför små.

I betänkandet påpekas att för att tillgängliga jaktmöjligheter skall komma jägarna till del krävs en fungerande förmedlingsverksamhet och att jägarnas lokala organisationer skall ta ansvaret för denna. Självfallet underlättas förmedlingen av jaktmöjligheter av goda kontakter mellan markägare och jägare. Enligt vår mening är det därför nödvändigt att om den förmedlingsverksamhet som föreslås kommer till stånd ett väl fungerande samråd med markägarna etableras. En god grund för ett sådant samråd kan vi erhålla om markägarna får en avsevärt bättre representation än nu i länsälgnämnder och på andra nivåer i den jaktliga administrationen.

2.13 Svenska jägareförbundet: Antalet jägare som förlorar möjligheten att bedriva jakt efter älg på de marker där de nu jagar uppskattas till ca 3500 eller ca 1,5% av det totala antalet älgjägare. — — —

Svenska jägareförbundet har efter kontakter med länsjaktvårdsförbunden och jaktvårdskretsarna kommit till den slutsatsen att det bör vara möjligt att ordna älgjaktstillfällen för merparten av dessa jägare.

Om de jägare som riskerar förlora sina älgjaktstillfällen är jämt fördelade över landet motsvarar detta 8–10 jägare per jaktvårdskrets. Om kretsarna kan motiveras att medverka i anskaffningen av jakttillfällen för dessa personer bör de kunna inordnas i befintliga jaktlag.

Sannolikt är dock inte fördelningen jämn över hela landet. Det kan finnas områden med en viss koncentration av generelljägare. Där kan krävas särskilda åtgärder för att tillskapa jaktmöjligheter för dessa. För att få bättre grepp om omfattningen av detta problem krävs dock en noggrannare analys av generelljägarernas lokalisering ställd i relation till tillgången på älgjakt på samma ort. För denna analys krävs medverkan från länsjaktvårdsförbunden och jaktvårdskretsarna.

En förutsättning för att de jägare det här är fråga om skall kunna beredas jakttillfällen i framtiden är dock att de själva aktivt medverkar för att få tillgång till älgjaktmark samt att de är villiga att acceptera de föreskrifter för jaktens genomförande som gäller inom de licensområden till vilka de kan anslutas.

Med instämmande i utredningsgruppens förslag tillstyrker Svenska jägareförbundet således — — —

att resurser ställs till jägareorganisationernas förfogande för att aktivt verka för tillskapande av jakttillfällen för de jägare som genom denna åtgärd förlorar sin möjlighet att jaga älg

att utredningsgruppens förslag skall vara genomfört inom en övergångstid av tre år efter riksdagens beslut.

2.14 Sveriges länsjaktvårdskonsulenters förening: I likhet med utredaren anser föreningen att särskilda medel bör ställas till jägareorganisationernas förfogande för upplysning, information och för jaktförmedlande verksamhet.

3 Prisfrågan

3.1 Statens naturvårdsverk: När det gäller åtgärder i prisfrågan får verket hänvisa till sitt yttrande 1983—11—24 (sid. 18—19) över "Vilt och jakt".

3.2 Länsstyrelsen i Jämtlands län: Utredningen har inte funnit skäl aktualisera frågan om en allmän priskontroll för att komma till rätta med överpriserna på jaktarrenden. Så länge efterfrågan på jaktmark överstiger tillgången skulle det vara svårt att ha ett praktiskt fungerande prisstopp. Då det inte föreligger några hinder mot att betala arrende vid sidan om vad som formellt avtalats eller bestämts är en fri prisbildning svår att förhindra. I det läget är det bättre att framför allt söka öka tillgången på jaktmark. Den åtgärden bör rimligtvis utgöra en viss prisdämpande faktor. Länsstyrelsen delar därför utredningens synsätt i detta avseende.

I avsnittet saknar länsstyrelsen en redovisning av i vad mån företag och särskilt utländska jägare betalar höga arrenden och bidrar till att öka efterfrågan och därmed driva upp priserna.

3.3 Jägarnas riksförbund — Landsbygdens jägare: Utredningen är tämligen ensam om uppfattningen att tillgången på bra och billiga jaktmarker är så god att alla som vill jaga "kommer att erbjudas" detta på förmånliga villkor. Verkligheten är helt annorlunda. Det råder redan nu en stor brist på lediga jakttillfällen. Detta medför att prisnivån för jaktarrenden och andra upplåtelseformer stiger dag från dag. I Syd- och Mellansverige blir jaktarrenden på 100 kr. eller mera per hektar allt vanligare. Skräckexempel på ända upp till 1000 kr. per hektar är känt (utarrendering av kommunägd mark). Med beaktande av de arealkrav per jägare som antyds i utredningen — och som blir följden av bl. a. huvudutredningens lagförslag (delvis en översättning av öststaternas jaktlag med minimiarealer) — kan de framtida

kostnaderna per jägare förväntas stiga till tiotusentals kronor per år. Beträffande korttidsjakten nämner utredningen på sidan 21 att Domän Turist AB (staten) tar ut ca 1000 kr. per dag – observera helt utan köttandel. Betydligt högre dagkortsavgifter (2000–3000 kr.) förekommer även.

Bristen på lediga jakttillfällen är så iögonfallande stor, att även utredningen borde ha uppmärksammat detta förhållande. Beträffande prisnivån för jakten är denna så hög att förhållandet upprepade gånger har aktualiserats i riksdagen. Mot den bakgrunden är utredningens påståenden minst sagt märkliga. Redan nu har de ekonomiskt svaga grupperna stora svårigheter att kunna skaffa sig tillgång till jakt. Går de föreliggande utredningsförslagen igenom, förvandlas jakten allt mer till ett exklusivt överklassnöje, oåtkomlig för flertalet vanliga inkomsttagare.

4 Införande av en ny ordning för älgjakten

4.1 Statens naturvårdsverk: De olägenheter som en övergång till ett produktionsanpassat älgjaktssystem tveklöst kan medföra för ett fåtal jägare, har således enligt verkets uppfattning i vissa sammanhang starkt överdrivits. I stort sett varje förändring av villkoren för jakt kan medföra negativa effekter för en grupp av människor. Dessa negativa effekter får emellertid inte hindra en synnerligen angelägen strävan att skapa en bättre viltvård genom att göra jakten i största möjliga utsträckning produktionsanpassad och så djurvänlig som möjligt. En produktionsanpassad avskjutning under lång jakttid är av vital betydelse för älgvården. Endast den som inte delar denna uppfattning och exempelvis sätter den egna köttförsörjningen framför en god älgvård kan i dag hävda att den generella jakten så som den nu är utformad har ett berättigande. Verkets uppfattning i denna fråga delas av den helt övervägande delen av landets jägare. En god älgvård med en djurvänlig jaktform är också ett krav från den faunaintresserade delen av den övriga allmänheten.

4.2 Domänverket: Domänverket har i tidigare remissvar tillstyrkt att den framtida älgjakten i hela landet skall bedrivas inom ramen för ett system, som innebär att den är produktionsanpassad.

Mot den bakgrunden är domänverket berett att medverka till lösningar som innebär att produktionsanpassad älgjakt kan införas. Det bör dock framhållas att verket inte ensamt kan svara för erbjudanden om jakttillfällen åt de jägare, som "friställs" vid övergång till nytt älgjaktssystem.

4.3 Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län: Den nu gjorda utredningen beträffande konsekvenserna av beredningens förslag till en ytterligare samordning av älgjakten visar enligt länsstyrelsens mening att några nämnda olägenheter inte uppstår för någon kategori jägare. De jakttillfällen, som skulle försvinna, om beredningens förslag genomförs, går sannolikt att ersätta. En övergångstid enligt utredningens förslag kan vara behövlig för att förändringarna beträffande älgjakten skall kunna genomföras så smidigt som möjligt.

4.4 Länsstyrelsen i Hallands län: I Hallands län finns många älgjaktsområden i storleksordningen 50–100 hektar. Då det är svårt att förutse i vilken närmare omfattning jakt- och viltvårdsutredningens förslag leder till en ökad samordning av älgjakten kan det åtminstone befaras att en hel del av dessa områden kommer att bli s.k. kalvområden om förslaget genomförs fullt ut.

Länsstyrelsen anser mot bakgrund av det anförda att en modifiering av jakt- och viltvårdsberedningens förslag bör övervägas. Enligt förslaget skall undantagsvis tvåårslicenser kunna meddelas för det fall det kan visas att samordningsförsök har misslyckats ("särskilda licensområden"). Förslaget innehåller således en viss möjlighet till "flerårslicens". Länsstyrelsen anser att denna möjlighet bör utvidgas och helst ersätta alternativet med kalvområden.

4.5 Länsstyrelsen i Jämtlands län: Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om en treårig övergångstid. Därigenom får berörda jägare god tid på sig för att söka skaffa sig andra marker att jaga på.

4.6 Länsstyrelsen i Norrbottens län: I Norrbottens län bedrivs sedan länge ett försök med reglerad älgjakt inom området nedanför lappmarksgränsen. I övriga delar av länet kan älgjakten bedrivas antingen under allmän jakttid eller som licensjakt. Länsstyrelsen bedömer att en övergång till den form av älgjakt som jakt- och viltvårdsberedningen föreslår inte medför någon nämnvärd försämring för de marklösa jägarna att bedriva älgjakt inom försöksområdet i länet.

4.7 Stiftsnämnden i Strängnäs: Jakten på kyrkans marker i Strängnäs stift. — — —.

Anslutning till älglicensområden är hög. Dock förekommer vissa arrenden där "generell älgjakt" bedrivs. Möjligheterna bedöms emellertid goda att vid en ändring av älgtilldelning till generell jakt till att gälla enbart kalvar, föra över en stor del av de nu "generella" områdena till licensområden. Nuvarande jaktarrendator skulle då få tillgång till "fullständig älgjakt".

4.8 Stiftsnämnden i Göteborg: Förslaget, att nuvarande generella tilldelning av ett vuxet djur och en årskälv, skulle ersättas med fri kalvjakt under en kort jakttid, ser nämnden som i huvudsak positivt.

I en situation då älgstammen väsentligen understiger vad som kan betecknas som normal storlek, borde dock en möjlighet finnas att minska avskjutningen även på de sålunda licensfria områdena.

4.9 Stiftsnämnden i Lund: En övergångstid på 3 år torde under övergångsperioden i stor utsträckning konservera nuvarande förhållande och dess negativa effekter. Jakt- och viltvårdsberedningens förslag har varit bekant länge och möjligheten för jägare att förbereda sig för en eventuell ändring har stått till buds.

En eventuell övergångsperiod bör, om den överhuvud taget skall tillkomma, begränsas till 1 år.

4.10 Jägarnas riksförbund - Landsbygdens jägare: Med beaktande av statistiska redovisningar från älgjakten, övrigt faktamaterial som föreligger, samt jägarnas klart uttalade mening, finns det inga bärande sakskäl att slopa eller förändra den samordnade älgjakten. En förändring enligt utredningsförslagen har enbart jaktpolitisk grund. Förändringarna kommer att slå ut flera tiotusental jägare från de jaktmöjligheter de har i dag. Osämja och stridigheter bland jägarna kommer att uppstå. Kostnaderna för jaktutställena kommer att stiga kraftigt. Myndigheterna kommer att få avsevärt ökande arbetsbelastning med administrationen av jakten, förutom alla nya besvärssärenden som uppkommer. Ingen vinner på utredningsförslagen — alla förlorar mer eller mindre (många förlorar allt de i dag har).

4.11 Lantbrukarnas riksförbund: LRF finner anledning — — hänvisa till förbundets yttrande över jakt- och viltvårdsberedningens förslag vad gäller den framtida älgjaksorganisationen;

”Enligt LRF:s uppfattning bör i princip älgjakt bedrivas inom licensområden i enlighet med beredningens förslag. Under en övergångstid bör möjligheter föreligga för registrering av särskilda licensområden. Äldre markägare med mindre arealer som inte tidigare deltagit i jaktlig samverkan bör under sitt återstående innehav kunna registrera dessa som licensområden. Tilldelningen bör ske i form av långtidslicens. Om arealen är t. ex. en femtedel av vad som normalt erfordras för licens på ett vuxet djur inom länet eller del därav, bör under övergångstiden tilldelning bli ett vuxet djur under en femårsperiod. Det år vuxet djur inte skjuts eller inte får skjutas tillämpas fri kalvavskjutning i enlighet med beredningens förslag. Övergångsbestämmelserna upphör vid överlåtelse av fastigheten.

LRF finner det vidare angeläget att oavsiktlig avskjutning av fler älgar än vad som medges i licens avkriminaliseras. Det föreslagna licenssystemet är ett led i denna strävan men bör kompletteras med regler som innebär att nästa års licens minskas med det överavskjutna antalet.”

LRF vill understryka att förbundet inte kan tillstyrka jakt- och viltvårdsberedningens förslag i sin nuvarande utformning. Den diskussion som förekommit sedan beredningen framlade sitt förslag har inte föranlett LRF att ändra uppfattning. För att åstadkomma, en till lokala förhållanden, anpassad älgstam och en bättre viltvård krävs enligt LRF:s uppfattning förändringar i nuvarande älgjaktssystem. Ett förändrat älgjaktssystem får emellertid enligt LRF:s uppfattning inte leda till att samverkan upplevs som påtvingad. Det motverkar de fördelar som en samordning kan ge. Jaktutövningen har ofta lokalt utformats med hänsyn till jaktmarkens belägenhet, tradition och personliga relationer mellan jägarna. Älgjakt med generell tilldelning bedrivs ofta inom mindre områden av dess skäl.

Enligt LRF:s uppfattning har det sätt på vilket jakt- och viltvårdsberedningens förslag genomförs stor betydelse. Det bör från denna synpunkt ligga i både markägarnas och jägarnas intresse att marknadsföra samverkan genom att inta en positiv inställning till de personliga önskemål som kan föreligga om jaktutövningen.

Från markägarsynpunkt kan enligt LRF:s uppfattning jakt- och viltvårdsberedningens förslag uppfattas som en förlust av en rättighet att på egen mark få skjuta ett vuxet djur. Sådana invändningar är allvarliga eftersom de kan minska tilltron till jakt- och viltvårdsberedningens förslag som helhet.

4.12 Svenska jägareförbundet: Skötseln av älgstammen kräver samordning av åtgärderna över större sammanhängande områden än vad som motsvaras av en genomsnittlig svensk skogs- och jordbruksfastighet. Svenska jägareförbundet finner det därför synnerligen angeläget att de bestämmelser som reglerar älgjakten motiverar och underlättar samarbete över fasthetsgränserna vid skötseln av älgstammen. Den möjlighet som inom den generella tilldelningen funnits att oavsett markens storlek och älgstillgång årligen fälla vuxet djur har motverkat denna strävan. Borttagandet av denna bestämmelse kommer därför att ha en positiv betydelse för den framtida skötseln av vårt värdefullaste vilt.

(Förbundet) tillstyrker

att tillstånd att fälla vuxet djur enbart lämnas till jaktområden som är av sådan storlek och har sådan älgstam att de kan producera minst ett vuxet djur för avskjutning varje år

att jaktområden som inte fyller dessa krav får tillstånd att under en viss begränsad tid fälla ett obegränsat antal kalvar.

Betänkandet (Ds Jo 1986:1) lägger i dagen otillfredsställande effekter vid ett fullföljande av Jakt- och viltvårdsberedningens förslag om den framtida älgjakten. Det är enligt min mening inte sannolikt att man med fördel kan använda en form av avskjutning av älg också som en stimulans för övergång till samverkan i större jaktliga enheter. Även om det skulle visa sig att de jägare, som med en tillämpning av Jakt- och viltvårdsberedningens förslag förlorar sin jakt, på ett eller annat sätt kan erhålla annan möjlighet till älgjakt, bygger detta enligt min mening i alltför hög grad på önsketänkande. Reell möjlighet till jakt för dessa jägare har inte kunnat påvisas.

Utan att i detta sammanhang i detalj gå in på hur frågan skall lösas vill jag skissera följande förslag:

Utöver traditionell licensjakt skulle detta för mindre jaktliga enheter kunna kompletteras med tvåårslicencer. Dessa enheter skulle kunna erhålla samma lägsta tilldelning som för marker med ettårslicens. För de enheter som inte heller uppfyller kraven för tvåårslicens (ca 2% av jaktmarken) skulle en jakt på valfritt djur under begränsad jakttid kunna tillåtas. Jakt genomförd på detta sätt skulle i högre grad än Jakt- och viltvårdsberedningens förslag tillgodose principen om produktionsanpassad avskjutning (ca 98% av jaktmarken). Samtidigt skulle den livligt diskuterade fria kalvavskjutningen på de minsta markerna kunna undvikas.

I det förslag jag ovan presenterat har de nackdelar som finns i Jakt- och viltvårdsberedningens förslag eliminerats. Följaktligen har också det kompletterande betänkandet om Tillgång till älgjakt förlorat aktualitet.

4.13 Sveriges länsjaktvårdskonsulenters förening: Sveriges Länsjaktvårdskonsulenters Förening har tidigare i allt väsentligt tillstyrkt bifall till det av jakt- och viltvårdsberedningen framförda förslaget rörande vården av älgstammen. Den nu redovisade utredningen ändrar inte föreningens inställning till beredningens förslag. Utredningsresultaten visar entydigt, att det inte finns anledning att vänta ytterligare med ett beslut om en utformning av älgjakten som gagnar älgvården – och därmed också bland andra alla jägare – och som för överskådlig tid gör slut på årtiondens diskussioner om hur älgjakten bör bedrivas.

1 Förslag till

Jaktlag

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller viltvården, rätten till jakt och jaktens bedrivande samt frågor som har samband därmed.

Utöver bestämmelserna i denna lag gäller föreskrifter i andra författningar i fråga om skyddet och vården av viltet.

2 § Med vilt avses i lagen vilda däggdjur och fåglar. Med jakt avses att fånga eller döda vilt och att i sådant syfte söka efter, spåra eller förfölja vilt. Till jakt räknas också att göra ingrepp i viltets bon och att ta eller förstöra fåglars ägg.

3 § Viltet är fredat och får jagas endast om detta följer av denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. När viltet är fredat gäller fredningen också dess ägg och bon.

Viltvården

4 § Viltet skall vårdas i syfte att bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd och att främja en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna.

I viltvården ingår att genom särskilda åtgärder sörja för att viltet får skydd och stöd och att anpassa jakten efter tillgången på vilt. För att åtgärderna utförs och anpassningen sker svarar markägaren och jakträttshavaren.

5 § Var och en skall visa viltet hänsyn. Idrottstävlingar och annan liknande friluftsverksamhet i marker där det finns vilt skall genomföras så att viltet störs i så liten utsträckning som möjligt.

Viltet får inte ofredas och inte heller förföljas annat än vid jakt. Förbudet hindrar dock inte att lämpliga åtgärder vidtas av markinnehavaren i syfte att motverka skador av vilt.

6 § Under tiden den 1 mars – den 20 augusti skall hundar hållas kopplade i marker där det finns vilt. Under den övriga tiden av året skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte används vid jakt.

Regeringen får meddela föreskrifter som avviker från första stycket.

7 § Om det på grund av ett viltbestånds storlek finns påtagliga risker för trafikolyckor eller för allvarliga skador av vilt, får den myndighet som regeringen bestämmer besluta om jakt för att förebygga eller minska dessa risker.

I beslutet skall bestämmas hur jakten skall bedrivas och om den skall ske genom jakträtthavarens försorg, om han har åtagit sig det, eller genom

särskilt utsedda jägare. I beslutet skall också bestämmas hur det skall förfaras med djur som dödas eller fångas vid jakten.

Prop. 1986/87:58

8 § Om förekomsten av en viss viltart innebär betydande skaderisker, får regeringen i fråga om denna art föreskriva att den myndighet som regeringen bestämmer får besluta om sådan jakt som avses i 7 §.

9 § Om ett vilt djur orsakar avsevärd skada eller om det kan antas vara farligt för människors säkerhet, får polismyndigheten låta avliva djuret.

Regeringen får meddela föreskrifter om att polismyndigheten får låta avliva eller fånga vilt, när detta är befogat från djurskyddssynpunkt.

Jakträtten m. m.

Vem som har jakträtten

10 § Fastighetsägaren har jakträtten på den mark som hör till fastigheten, om inte annat följer av andra stycket eller av 11 §. I jakträtten ingår också rätt att tillgodogöra sig vilt som omhändertas, påträffas dött eller dödas i annat sammanhang än vid jakt, om inte annat följer av föreskrifter meddelade med stöd av 25 §.

Vid jordbruksarrende har arrendatorn jakträtten på den arrenderade marken, om inte annat har avtalats.

Om samernas rätt att jaga finns särskilda bestämmelser.

11 § Jakträtten på en väg tillkommer den som har jakträtten på den angränsande marken. Går vägen i gränsen mellan marker med skilda ägare och äger inte någon av dem vägmarken, har var och en av dem jakträtten på den marken.

12 § På allmänt vatten som gränsar till en fastighets strand, har fastighetsägaren jakträtt intill etthundra meter från strandlinjen. Om detta skulle medföra att flera strandägare får jakträtt på samma vattenområde, skall var och en av dem ha jakträtt på den del av området som är närmast hans strand.

På annat allmänt vatten liksom på sådana holmar, klippor och skär, som inte hör till ett visst hemman, får jakt bedrivas endast efter tillstånd av länsstyrelsen, om inte regeringen föreskriver något annat.

13 § På en samfällighet får delägarna bara utöva sin jakträtt för egna behov, om de inte har kommit överens om något annat eller beslutat något annat i enlighet med vad som gäller för samfällighetens förvaltning.

Överlåtelse av jakträtt

14 § Jakträtt som har upplåtits i andra fall än i samband med jordbruksarrende får inte överlåtas utan fastighetsägarens samtycke.

Avtal om jakträttsupplåtelse

15 § Har jakträtt upplåtits mot vederlag för viss tid som överstiger ett år skall uppsägning alltid ske för att avtalet skall upphöra att gälla vid avtalstidens utgång. Uppsägning skall ske på det sätt som föreskrivs i 8 kap. 8 § jordabalken senast två månader före upplåtelsetidens utgång. Vill fastig-

hetsägaren eller nyttjanderättshavaren att upplåtelsevillkoren ändras för en ny upplåtelseperiod, skall han senast före den nyss angivna tidpunkten meddela motparten detta på det sätt som gäller för uppsägning.

Om avtalet inte sägs upp inom rätt tid, anses det förlängt på en tid som motsvarar upplåtelsetiden, dock längst fem år, eller, om begäran om villkorsändring har gjorts, på den tid och de villkor i övrigt som bestäms enligt 19 § första stycket.

I fråga om upplåtelser med stöd av rennäringslagen (1971:437) samt upplåtelser som ingår i arrende eller hyra gäller särskilda bestämmelser.

16 § Förbehåll som strider mot 15 § första eller andra stycket eller mot 17–22 §§ är utan verkan mot nyttjanderättshavaren eller den som har rätt att träda i hans ställe.

17 § Om fastighetsägaren har sagt upp ett avtal som avses i 15 §, har nyttjanderättshavaren rätt till förlängning av detta, utom när

1. nyttjanderättshavaren har åsidosatt sina förpliktelser enligt avtalet i sådan mån att detta skäligen inte bör förlängas,

2. fastighetsägaren gör sannolikt att han själv eller någon medlem i hans familj eller någon som är anställd i hans jordbruk eller skogsbruk skall jaga på fastigheten,

3. fastighetsägaren gör sannolikt att fastigheten skall användas för något ändamål som utesluter fortsatt jakt,

4. fastighetsägaren i annat fall har befogad anledning att upplösa avtalsförhållandet.

18 § Har fastighetsägaren sagt upp ett avtal som avses i 15 § eller har villkorsändring begärts och föreligger tvist om förlängning av avtalet eller om villkoren för den nya upplåtelseperioden, skall fastighetsägaren eller, om villkorsändringen begärts av nyttjanderättshavaren, denne senast en månad före upplåtelsetidens utgång hänskjuta tvisten till arrendenämnden.

Om en tvist inte har hänskjutits till arrendenämnden inom den tid som anges i första stycket, är uppsägningen eller begäran om villkorsändring utan verkan.

19 § Ogillas fastighetsägarens talan om att upplåtelseavtalet skall upphöra att gälla, skall villkoren för den fortsatta upplåtelsen fastställas efter vad som kan anses skäligt med hänsyn till de villkor som tidigare har gällt för denna, till inträffade eller förutsebara förändringar samt till vad som kan anses vanligt vid jämförbara förhållanden, om inte parterna har kommit överens om något annat. Vidare skall samma villkor som förut gälla, i den mån ändring av villkoren inte begärs.

Första stycket gäller även vid avgörande av en villkorstvist som hänskjutits till arrendenämnden.

20 § Om en fråga om förlängning av upplåtelseavtalet ännu inte är avgjord när tiden för avtalet går ut, har nyttjanderättshavaren jakträtt enligt avtalet till dess frågan är slutligt avgjord. För den tid som nyttjanderättshavaren sålunda innehar jakträtt skall de förut gällande upplåtelsevillkoren tillämpas till dess att villkoren för samma tid blir slutligt bestämda.

Om en tvist om upplåtelsevillkoren ännu inte är avgjord när tiden för avtalet går ut, skall de förut gällande villkoren tillämpas till dess att villkoren för den nya upplåtelsetiden blir slutligt bestämda.

21 § Skall nyttjanderättshavaren enligt dom eller beslut betala högre avgift än förut för förfluten tid, skall han betala ränta på det överskjutande

beloppet som om detta hade förfallit till betalning vid samma tidpunkt som den tidigare avgiften. Skall nyttjanderättshavaren betala lägre belopp, skall fastighetsägaren betala ränta på det belopp som han har mottagit för mycket från den dag då han tog emot beloppet.

Räntan skall beräknas enligt 5 § räntelagen (1975:635) för tiden innan domen eller beslutet har vunnit laga kraft och enligt 6 § räntelagen för tiden därefter.

22 § Om villkor för den fortsatta upplåtelsen har fastställts enligt 19 §, har nyttjanderättshavaren rätt att säga upp avtalet senast två månader efter den dag då domen eller beslutet vann laga kraft. Avtalet upphör då att gälla den 30 juni som inträffar närmast efter uppsägningen.

Rätt till jakt efter vissa djur

23 § Under de tider som regeringen föreskriver får

1. den som bor på en gård eller har en trädgård men saknar jakträtt där döda eller fånga och behålla följande djur som kommer in på gården eller i trädgården: vildsvin, räv, grävling, iller, mink, hermelin, vessla, ekorre, vildkanin, mullvad, sorkar, lämlar, råttor, skogsmöss, husmus, duvhök, sparvhök, kråka, råka, kaja, skata, björktrast (snöskata), gråsparv eller pilfink.

2. den som har en handelsträdgård, anläggning för yrkesmässig fruktodling eller plantskola men saknar jakträtt där döda hare, om det behövs för att förhindra skador på träd eller trädplantor; därvid skall djur som dödas tillfalla jakträttshavaren.

3. den som innehar mark men saknar jakträtt där fånga vildkanin och behålla de fångade djuren.

Regeringen får medge att jakt efter björn, varg, järv, lo eller säl bedrivs på annans jaktområde.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från första stycket.

Ringmärkning m.m.

24 § Regeringen får meddela föreskrifter om att vilt får fångas eller fällas på annans jaktmark för märkning eller undersökning eller andra åtgärder som företas för att tillgodose vetenskapliga behov.

Vilt som tillfaller staten

25 § För att skydda utrotningshotade, sällsynta och särskilt värdefulla djurarter och tillförsäkra vetenskapen och undervisningen djur av sådana arter får regeringen föreskriva att vilt som omhändertas, påträffas dött eller dödas skall tillfalla staten.

Anmälningsskyldighet

26 § Regeringen får meddela föreskrifter om anmälningsskyldighet i fråga om

1. vilt som har fällts under jakt,
2. vilt som skall tillfalla staten,
3. vilt som har skadats eller dödas vid sammanstötning med motorfordon.

27 § Jakten skall bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidande och så att människor och egendom inte utsätts för fara.

28 § Om vilt har skadats vid jakt, skall jägaren snarast vidta de åtgärder som behövs för att djuret skall kunna uppspåras och avlivas.

Om älg, hjort eller rådjur har skadats vid jakt på ett jaktområde och tar sig in på ett annat jaktområde, skall jägaren se till att jakträttshavaren där eller områdets ägare snarast underrättas. Kan dessa nås endast med svårighet, får polismyndigheten i orten underrättas i stället.

29 § Regeringen får meddela föreskrifter om

1. de tider när olika slag av vilt får jagas inom skilda delar av landet,
2. tillstånd till jakt under en särskild jakttid (licens),
3. tillstånd till jakt för att förhindra skador av vilt,
4. att hund skall finnas tillgänglig vid jakt för uppspårning av skadat vilt.

30 § Vid jakten får användas endast de vapen och jaktmedel i övrigt som regeringen föreskriver. Regeringen får föreskriva att vapen och övriga jaktmedel skall vara av godkänd typ och att avgift skall betalas för den prövning som behövs för sådant typgodkännande.

Regeringen får föreskriva att jakt med skjutvapen får ske endast under vissa tider av dygnet.

31 § Jakt med skjutvapen får inte ske från motordrivna fortskaffningsmedel. Sådana fortskaffningsmedel eller andra motordrivna anordningar får inte heller användas för att söka efter, spåra, förfölja eller genskjuta vilt, för att hindra vilt att undkomma eller för att avleda viltets uppmärksamhet från den som jagar.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från första stycket.

Regeringen får meddela föreskrifter som förbjuder eller ställer upp särskilda villkor för att skjutvapen skall få medföras vid färd med motordrivna fortskaffningsmedel.

32 § Jakt med drivande hund får inte ske på ett område som är så beskaffat att det kan förutses att drevet huvudsakligen kommer att gå fram över annans jaktområde.

33 § Jakt efter älg får ske endast efter licens av länsstyrelsen och inom ett område som länsstyrelsen har registrerat (licensområde). Detta gäller inte om jakten endast avser älgkalv.

Ett licensområde skall vara av sådan storlek och beskaffenhet i övrigt att det är lämpat för älgjakt. Länsstyrelsen får vägra att registrera ett område som licensområde eller besluta om avregistrering, om området inte medger en avskjutning av minst ett vuxet djur om året.

34 § Utan lov är det inte tillåtet att skrämma eller mota vilt från någon annans jaktområde i andra fall än som avses i 5 § andra stycket andra meningen. Det är inte heller tillåtet att utan lov locka vilt från någon annans jaktområde genom utfodring eller på något annat sätt.

35 § Utan medgivande av jakträttshavaren är det inte tillåtet att med fångstredskap eller vapen som kan användas för jakt ta vägen över annans jaktområde. Detta får dock ske på vägar som är upplåtna för allmänheten och även annars om det sker i lovliga ärenden. Om hund medförs, skall den hållas kopplad.

36 § Regeringen får meddela föreskrifter om att vissa slag av vilt inte får sättas ut i frihet eller hållas i hägn utan särskilt tillstånd eller att andra särskilda föreskrifter eller villkor skall gälla för sådan verksamhet.

Handel med vilt

37 § Om det behövs med hänsyn till viltvården eller för att tillgodose något annat syfte i denna lag, får regeringen meddela föreskrifter som förbjuder eller ställer upp särskilda villkor för yrkesmässig handel med vilt.

38 § Regeringen får meddela föreskrifter som innebär att yrkesmässigt bedriven montering eller annan preparering av vilt inte får ske utan särskilt tillstånd eller att andra särskilda föreskrifter eller villkor skall gälla för sådan verksamhet.

För tillsyn över efterlevnaden av sådana föreskrifter och villkor har den myndighet som regeringen bestämmer rätt till tillträde till de lokaler där montering eller annan preparering av vilt bedrivs och de lagerutrymmen som används i verksamheten. Myndigheten har också rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.

Länsvilt nämnder

39 § Till varje länsstyrelse är knuten en länsvilt nämnd med uppgift att vara länsstyrelsens rådgivande organ i frågor om viltvården.

Ledamöterna i länsvilt nämnden utses enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

Kunskapsprov m.m.

40 § Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet att avlägga prov i fråga om kunskaper och skjutförmåga som villkor för att få jaga och om skyldighet att betala avgift för proven.

Regeringen får överlämna åt sammanslutning på jaktens och viltvårdens område att anordna sådana prov, att utfärda bevis om avlagda prov samt att ta ut avgift för proven.

Avgifter

41 § För att främja viltvården eller andra liknande ändamål som är förenliga med syftet med denna lag får regeringen meddela föreskrifter om skyldighet för den som jagar

1. att betala en årlig avgift (jaktvårdsavgift),
2. att betala en avgift för vissa slag av vilt som faller.

Avgifter som avses i första stycket 1 skall bilda en fond (jaktvårdsfonden) som efter regeringens bestämmande får användas för angivna ändamål.

42 § För tillsyn över efterlevnaden av denna lag och föreskrifter, som har meddelats med stöd av lagen, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utse jakttillsynsmän.

Jakttillsynsmän får förordnas att med stöd av 47 § ta egendom i beslag.

Ansvar m. m.

43 § För *jaktbrott* döms till böter eller fängelse i högst sex månader den som

1. med uppsåt eller av grov oaktsamhet olovligen jagar på annans jaktområde eller där tillägnar sig vilt eller underlåter att iaktta vad som föreskrivits i en för jakt meddelad licens eller

2. med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot 3 §, 31 § första stycket, 32 § eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 25 §, 29 § 1 eller 30 § första stycket.

44 § Om ett *jaktbrott* är att anse som grovt, döms till fängelse i högst två år.

Vid bedömande av om brottet är grovt skall särskilt beaktas

1. om det avsåg ett utrotningshotat, sällsynt eller värdefullt vilt,

2. om det har utförts vanemässigt eller i större omfattning,

3. om det har utförts med otillåten hjälp av ett motordrivet fortkärfningsmedel eller någon annan motordriven anordning.

45 § Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot 5 § andra stycket, 6 § första stycket eller 13 §,

2. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 26 §, om gärningen inte är belagd med straff i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott,

3. bryter mot 27 §, om ansvar för gärningen inte kan ådömas enligt brottsbalken,

4. underlåter att fullgöra skyldighet enligt 28 § eller vad som åligger honom enligt 38 § andra stycket andra meningen,

5. bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 29 § 4, 30 § andra stycket eller 31 § tredje stycket,

6. bryter mot 35 § eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 36 §, 37 §, 38 § första stycket, 40 § första stycket eller 41 § första stycket eller

7. underlåter att följa en jaktledares anvisningar för jakten.

Den som med uppsåt bryter mot 34 § döms till böter.

Den som av oaktsamhet inte iakttar vad som har föreskrivits i en för jakt meddelad licens döms till böter, högst ettusen kronor.

46 § Den som obehörigen tar befattning med vilt som han vet eller har skäligen anledning att anta har dödats eller åtkommits genom *jaktbrott* eller brott som avses i 45 § tredje stycket, döms för *jakthäleri* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om brottet är att anse som grovt, döms till fängelse i högst två år. Vid bedömande av om brottet är grovt skall särskilt beaktas sådana omständigheter som anges i 44 § andra stycket 1 och 2.

47 § Ertappas någon på bar gärning då han begår *jaktbrott*, får vilt och sådan egendom som enligt 49 § kan antas bli förverkad eller som kan antas

ha betydelse för utredning om brottet tas i beslag av jakträttshavaren eller av någon som företräder honom. Samma befogenhet tillkommer därtill förordnade jakttillsynsmän samt därtill behöriga tjänstemän vid tullverkets kust- eller gränsbevakning.

Har egendom tagits i beslag, skall anmälan om detta skyndsamt göras till polis- eller åklagarmyndigheten. Den som tar emot anmälan skall förfara som om han själv gjort beslaget.

För att undvika att vilt som har tagits i beslag förstörs, får djuret efter värdering säljas på lämpligt sätt.

48 § Om någon har begått jaktbrott eller brott som avses i 45 § tredje stycket eller 46 §, skall vilt som han har kommit över genom brottet förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt. I stället för viltet kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

Det som förverkats tillfaller jakträttshavaren i de fall som föreskrivs av regeringen.

49 § Jaktredskap, fortskaffningsmedel och andra hjälpmedel som har använts eller medförts vid jaktbrott får förklaras förverkade, om det behövs för att förebygga brott eller om det annars finns särskilda skäl.

I stället för hjälpmedlet kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

50 § I fråga om förverkad egendom gäller särskilda bestämmelser om förfarandet med sådan egendom i den mån inte annat följer av 47 § tredje stycket eller 48 § andra stycket. Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från dessa bestämmelser i fråga om djur som behövs för forskningsändamål eller av någon annan särskild anledning inte bör säljas på det sätt som anges i bestämmelserna.

51 § Vad som sägs i 46–48 §§ om vilt gäller även i fråga om skinn, ägg och bon.

Bemyndiganden

52 § Regeringen får överlåta åt en förvaltningsmyndighet att meddela sådana föreskrifter eller beslut som avses i 6 § andra stycket, 23–26, 29 och 30 §§, 31 § andra och tredje styckena, 36 och 37 §§, 38 § första stycket, 40 § första stycket, 41 § första stycket 2, 48 § andra stycket och 50 §.

Hur beslut får överklagas

53 § Bestämmelser om arrendenämnd finns i 8 kap. jordabalken och i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder.

Om en part inte godtar en arrendenämnds beslut i fråga om förlängning av ett avtal om jakträttsupplåtelse eller om villkoren för en sådan förlängning, får parten klandra beslutet genom att väcka talan mot den andra parten vid den fastighetsdomstol inom vars område fastigheten är belägen. Klandras inte beslutet inom två månader från den dag då beslutet medde-

lades, är partens rätt till talan förlorad. Tvist som efter klander är anhängig vid domstol, får återförvisas till arrendenämnden.

Prop. 1986/87:58

Fastighetsdomstolens dom i fråga om fastställande av villkor enligt 19 § och hovrättens dom i fråga om förlängning av ett avtal om jakträttsupplåtelse eller fastställande av villkor i samband med sådan förlängning får inte överklagas.

54 § Länsstyrelsens beslut enligt 12 och 33 §§ får överklagas hos statens naturvårdsverk. Naturvårdsverkets beslut i en överklagad fråga får inte överklagas. Naturvårdsverkets beslut i övrigt med anledning av besvärshandling får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Föreskrifter om hur sådana beslut får överklagas som fattats av en myndighet med stöd av ett bemyndigande enligt denna lag meddelas av regeringen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987 då lagen (1938:274) om rätt till jakt skall upphöra att gälla.

2. Bestämmelserna i 15–22 §§ gäller inte i fråga om upplåtelser av jakträtt som har skett före lagens ikraftträdande.

3. Äldre bestämmelser om jakträtt för boställshavare, kronohemmans åbor och innehavare av kronotorp, skogstorp, odlingslägenheter, kolonat och fjällägenheter och om ansvar och särskild rättsverkan vid brott mot sådana bestämmelser skall fortfarande gälla.

4. Den nya lagen inskränker inte de rättigheter som avses i 8 § första stycket lagen (1938:274) om rätt till jakt. Bestämmelserna i 8 § andra stycket samma lag skall tillämpas i fråga om servitut som innefattar jakträtten på viss fastighet och som upplåtits senast den 30 juni 1987.

5. Inom område, som för 1986 års jakt har registrerats med stöd av 13 § jaktstadgan (1938:279) som älgjaksområde utan att vara licensområde, får älgjakt ske enligt äldre bestämmelser tills vidare, dock längst till utgången av år 1990. Jakträttshavare, som är född år 1931 eller tidigare och som under försökstiden för samordnad älgjakt har jagat älg huvudsakligen inom ett sådant område som avses i föregående mening, kan få området registrerat som licensområde för tiden efter år 1990 och ges licens för ett vuxet djur att skjutas under en period av två eller flera år.

6. För älgjakten inom renskötselområdet får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer för en övergångstid meddela föreskrifter som avviker från bestämmelserna i 33 §.

Lag om ändring i lagen (1943:459) om tillsyn över hundar;

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1943:459) om tillsyn över hundar
dels att nuvarande 4 och 5 §§ skall betecknas 6 respektive 8 §,
dels att rubriken till lagen skall ha följande lydelse,
dels att 1 och 3 §§ samt den nya 8 § skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 4,5, 7 och 9 §§ av
 följande lydelse.

*Nuvarande lydelse***Lag om tillsyn över hundar***Föreslagen lydelse***Lag om tillsyn över hundar och katter**

1 §

Hund skall hållas under sådan tillsyn som med hänsyn till *dess* natur och övriga omständigheter *erfordras* för att förebygga att *den* orsakar *skada* eller *avsevärd olägenhet*.

Hundar och katter skall hållas under sådan tillsyn som med hänsyn till *deras* natur och övriga omständigheter *behövs* för att förebygga att *de* orsakar *skador* eller *avsevärda olägenheter*.

I jaktlagen (1987:00) finns särskilda bestämmelser om vad som skall iaktas för att hindra hundar från att driva eller förfölja vill.

3 §¹

Eftersättes tillsynen över hund, *äger* polismyndigheten meddela de *föreskrifter* som omständigheterna *påkalla*, såsom att hunden skall vara försedd med munkorg eller hållas bunden eller instängd. *Vad sålunda föreskrivits skall bevisligen delgivas* hundens ägare eller *annan* som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande.

Är fråga om hund som avses i 2 §, *äger* polismyndigheten *ock*, där så *finnes nödigt*, *låta döda* hunden. *Dessförinnan* skall polismyndigheten inhämta yttrande från veterinär, om det ej är uppenbart obehövt eller fara i dröjsmål.

Anträffas hund som avses i 2 § lös på område där hemdjur *finnas*, får hunden, om den ej låter sig upp-

Eftersätts tillsynen över hund, *får* polismyndigheten meddela de *beslut* som omständigheterna *kräver*, såsom att hunden skall vara försedd med munkorg eller hållas bunden eller instängd. *Beslutet* skall *delges* hundens ägare eller *den* som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande.

Är *det* fråga om *en* hund som avses i 2 §, *får* polismyndigheten *besluta* att hunden skall *omhändertas genom myndighetens försorg*. För sådant omhändertagande *gäller 18 och 19 §§ lagen (1944:219) om djurskydd*. *Innan en hund avlivas* skall *dock* polismyndigheten inhämta yttrande från veterinär, om det ej är uppenbart obehövt eller fara i dröjsmål.

Anträffas *en* hund som avses i 2 § lös på område där hemdjur *finns*, *får hunden, om den ej låter sig tas*

¹ Senaste lydelse 1974:348.

tagas, dödas av den som äger eller vårdar hemdjuren. Den som sålunda dödat hund är skyldig att snarast möjligt anmäla förhållandet till polismyndigheten.

om hand, dödas av den som äger eller vårdar hemdjuren. Den som sålunda dödat *en* hund är skyldig att snarast möjligt anmäla förhållandet till polismyndigheten.

Beslut enligt första eller andra stycket gäller omedelbart om inte något annat förordnas.

4 §

Om en hund springer lös i ett område där det finns vilt, får jakträttshavaren eller någon som företräder honom ta hand om hunden. När detta har skett skall hundens ägare eller innehavare snarast underrättas. Om dessa inte är kända skall i stället polismyndigheten i orten underrättas.

Kan inte hunden tas om hand får polismyndigheten låta döda hunden, om detta är angeläget från viltvårdssynpunkt och försvarligt även med hänsyn till omständigheterna i övrigt.

5 §

Den som vill återfå en hund som har tagits om hand är skyldig att betala ersättning för hundens föda och de övriga kostnader som omhändertagandet har medfört.

Har inte ägaren eller innehavaren, mot ersättning enligt första stycket, återtagit hunden inom en vecka efter det att han underrättades om omhändertagandet eller inom två veckor efter det att polismyndigheten underrättades, får jakträttshavaren behålla hunden.

7 §

En katt som med skäl kan antas vara övergiven eller förvildad, får dödas av jakträttshavaren eller av någon som företräder denne. Inom tätbebyggt område krävs dock tillstånd av polismyndigheten.

8 §

Den som *uppsåtligt* eller av oaktsamhet bryter mot 2 § eller 3 § tredje stycket andra *punkten* eller mot föreskrift som meddelats med

Den som *med uppsåt* eller av oaktsamhet bryter mot 2 §, 3 § tredje stycket andra *meningen* eller 7 § *andra meningen* eller mot före-

stöd av 3 § första stycket, dömes till böter.

skrift som har meddelats med stöd av 3 § första stycket, döms till böter.

Den som försummar att lämna underrättelse enligt 4 § första stycket döms till böter, högst ettusen kronor.

9 §

Polismyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

3 Förslag till

Lag om ändring i naturvårdslagen (1964:822)

Härigenom föreskrivs att 14 § naturvårdslagen (1964:822) skall ha följande lydelse.

14 §¹

Är fara att växtart försvinner eller utsättes för plundring, äger regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddela förbud att inom landet eller del därav borttaga eller skada växt av den arten där den växer vilt.

Är fara att djurart försvinner, äger regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddela förbud att inom landet eller del därav döda, skada eller fånga vilt levande djur av den arten, då det ej sker till försvar mot angrepp på person eller egendom, så ock att borttaga eller skada sådant djurs ägg, rom eller bo. Beträffande djur, vars dödande eller fångande är att hänföra till jakt eller fiske, skall dock gälla vad därom särskilt stadgas.

Behövs utöver *fridlysning* enligt jaktlagstiftningen särskilt skydd för djurlivet inom visst område, äger regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter som *inskränka* rätten till jakt eller allmänhetens eller markägarens rätt att uppehålla sig inom området.

Om utplantering eller annat ut-sättande av vilt i frihet meddelas föreskrifter av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Behövs utöver *fredning* enligt jaktlagstiftningen särskilt skydd för djurlivet inom visst område, får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter som *inskränker* rätten till jakt eller allmänhetens eller markägarens rätt att uppehålla sig inom området.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

¹ Senaste lydelse 1974: 1025.

Lag om ändring i lagen (1980:894) om jaktvårdsområden

Härigenom föreskrivs att 29 § lagen (1980:894) om jaktvårdsområden skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

29 §

Om en fastighet, som ingår i ett jaktvårdsområde, på grund av ändrad användning eller annars väsentligen saknar betydelse för jaktvården samt fastighetsägaren och jaktvårdsområdesföreningen är ense om att fastigheten skall uteslutas ur jaktvårdsområdet, får föreningen besluta detta. Föreligger inte sådan enighet, skall frågan om uteslutning prövas av länsstyrelsen.

*Föreningen skall genast under-
rätta länsstyrelsen om sitt beslut
att utesluta en fastighet ur jakt-
vårdsområdet.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

5 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Regeringen får, med den begränsning som följer av 2 §, meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor, om det är påkallat av hänsyn till risk för störning inom samhällsekonomin eller folkförsörjningen, av särskilda handelspolitiska skäl eller av hänsyn till behov att trygga kvaliteten hos produkter av visst slag, till hälsovården, miljö-
vården, växtskyddet eller skyddet mot djursjukdomar eller till kontrollen av materiel som kan få militär användning.

Regeringen får, med den begränsning som följer av 2 §, meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor, om det är påkallat av hänsyn till risk för störning inom samhällsekonomin eller folkförsörjningen, av särskilda handelspolitiska skäl eller av hänsyn till behov att trygga kvaliteten hos produkter av visst slag, till hälsovården, miljö-
vården, växtskyddet eller skyddet mot djursjukdomar *eller skyddet för utrotningshotade eller sällsynta arter av djur eller växter* eller till kontrollen av materiel som kan få militär användning.

Regeringen får överlåta åt förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter som avses i första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

Lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder

Härigenom föreskrivs att 1, 8, 11 och 23 a §§ lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §¹

Arrendenämnd som avses i 8 kap. 29 § jordabalken har till uppgift att

1. medla i arrendetvist,

2. pröva tvist om förlängning av arrendeavtal vid jordbruksarrende, bostadsarrende eller fiskearrende eller om villkor för sådan förlängning samt tvist i fråga som avses i 9 kap. 14 § jordabalken eller vars prövning enligt 9 kap. 12 b, 17 a, 18, 21 eller 31 §, 10 kap. 6 a § eller 11 kap. 6 b § samma balk ankommer på arrendenämnd,

3. pröva fråga om godkännande av förbehåll eller annat avtalsvillkor som avses i 9 kap. 2, 3, 7 eller 17 §, 10 kap. 2–4 eller 7 § eller 11 kap. 2 § jordabalken eller 3–6 § lagen (1957:390) om fiskearrenden,

4. vara skiljenämnd i arrendetvist,

5. pröva frågor enligt lagen (1985:658) om arrendatorers rätt att förvärva arrendestället.

Ärende upptages av den arrendenämnd inom vars område fastigheten är belägen.

8 §²

Tvist som avses i 1 § första stycket 1 eller 2 eller 4 § första stycket 1–3 hänskjutes av part till nämnd genom ansökan som skall vara skriftlig samt innehålla uppgift om parternas namn och hemvist, den berörda fastighetens belägenhet och tvistens beskaffenhet. Ansökan i tvist om förlängning av arrende- eller hyresavtal skall innehålla uppgift om de skäl som åberopas mot förlängning. Ansökan i tvist om ändring av arrende- eller hyresvillkor skall innehålla uppgift om den ändring av villkoren som begärs.

Tvist som avses i 1 § första stycket 1 eller 2 eller 4 § första stycket 1–3 hänskjutes av part till nämnd genom ansökan som skall vara skriftlig samt innehålla uppgift om parternas namn och hemvist, den berörda fastighetens belägenhet och tvistens beskaffenhet. Ansökan i tvist om förlängning av arrende- eller hyresavtal *eller avtal om jakträttsupplåtelse* skall innehålla uppgift om de skäl som åberopas mot förlängning. Ansökan i tvist om ändring av arrende- eller hyresvillkor *eller villkor i avtal om jakträttsupplåtelse* skall innehålla uppgift om den ändring av villkoren som begärs.

¹ Senaste lydelse 1985:660.

² Senaste lydelse 1984:679.

Uppfyller ansökan ej vad som föreskrives i första stycket, skall nämnden förelägga sökanden att avhjälpa bristen inom viss tid. Efterkommes ej föreläggandet, får ansökningen avvisas.

Parts första inlägga till nämnden skall innehålla uppgift om hans personnummer och postadress. Vidare bör anges partens yrke och telefonnummer samt de övriga omständigheter som är av betydelse för delgivning med honom. Har part vidtalat ombud att företräda honom, skall ombudets namn, postadress och telefonnummer anges. Sker ändring i förhållande, som part sålunda uppgivit, skall parten utan dröjsmål anmäla det till nämnden.

Ansökan varigenom tvisten hänskjuts till nämnden bör tillika innehålla uppgift om motpart i de hänseenden som sägs i tredje stycket.

Återkallas ansökan, avskrivs ärendet.

11 §³

Rör ärende som avskrivits enligt 10 § första stycket första punkten tvist som avses i 9 kap. 10 §, 10 kap. 6a § eller 12 kap. 49 eller 54 § jordabalken, 22 eller 24 § hyresförhandlingslagen (1978:304), 5 § lagen (1957:390) om fiskearrenden *eller* 52 § bostadsrättslagen (1971:479), skall nämnden återuppta ärendet på ansökan av sökanden. Ansökan görs skriftligen inom tre veckor från den dag beslutet om avskrivning meddelades.

Rör ärende som avskrivits enligt 10 § första stycket första punkten tvist som avses i 9 kap. 10 §, 10 kap. 6a § eller 12 kap. 49 eller 54 § jordabalken, 22 eller 24 § hyresförhandlingslagen (1978:304), 5 § lagen (1957:390) om fiskearrenden, 52 § bostadsrättslagen (1971:479) *eller* 18 § jaktlagen (1987:00) skall nämnden återuppta ärendet på ansökan av sökanden. Ansökan görs skriftligen inom tre veckor från den dag beslutet om avskrivning meddelades.

Uteblir sökanden ånyo, får ärendet icke återupptagas på nytt.

23a §⁴

Om rätt för part att klandra beslut av arrendenämnd i arrendetvist finns bestämmelser i 8kap. 31 § jordabalken *och* 16 § lagen (1957:390) om fiskearrenden.

Om rätt för part att klandra beslut av arrendenämnd i arrendetvist finns bestämmelser i 8kap. 31 § jordabalken, 16 § lagen (1957:390) om fiskearrenden *och* 53 § jaktlagen (1987:00).

Arrendenämndens yttrande enligt 12a § andra stycket får inte överklagas. Nämndens beslut i sådana frågor som avses i 23 § tredje stycket får överklagas genom besvär hos fastighetsdomstolen. Detsamma gäller nämndens beslut enligt lagen (1985:658) om arrendatorers rätt att förvärva arrendestället.

Besvärshandlingen skall inges till den fastighetsdomstol som avses i 8kap. 32 § jordabalken *och* 17 § lagen om fiskearrenden inom tre veckor från den dag beslutet meddelades. Finnes besvärstalan ej vara fullföljd på föreskrivet sätt eller

Besvärshandlingen skall inges till den fastighetsdomstol som avses i 8kap. 32 § jordabalken, 17 § lagen om fiskearrenden *och* 53 § jaktlagen inom tre veckor från den dag beslutet meddelades. Finnes besvärstalan ej vara fullföljd på före-

³ Senaste lydelse 1984:679.

⁴ Senaste lydelse 1985:660.

inom rätt tid, skall den avvisas av fastighetsdomstolen. Har besvärslaga inkommit till arrendenämnden före besvärstidens utgång, skall den omständigheten att inlagan inkommit till fastighetsdomstolen först därefter ej föranleda att den avvisas. I övrigt äger 52 kap. 3 och 5–12 §§ rättegångsbalken motsvarande tillämpning. Bestämmelse som avser hovrätt gäller därvid i stället fastighetsdomstolen. Fastighetsdomstolens beslut med anledning av besvär i fråga som avses i andra stycket tredje meningen eller i 23 § tredje stycket 1–3 får inte överklagas.

skrivet sätt eller inom rätt tid, skall den avvisas av fastighetsdomstolen. Har besvärslaga inkommit till arrendenämnden före besvärstidens utgång, skall den omständigheten att inlagan inkommit till fastighetsdomstolen först därefter ej föranleda att den avvisas. I övrigt äger 52 kap. 3 och 5–12 §§ rättegångsbalken motsvarande tillämpning. Bestämmelse som avser hovrätt gäller därvid i stället fastighetsdomstolen. Fastighetsdomstolens beslut med anledning av besvär i fråga som avses i andra stycket tredje meningen eller i 23 § tredje stycket 1–3 får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

Sammanställning av remissyttrandena över statens naturvårdsverks slutrapport över undersökning av den frilevande vildsvinsstammen i Stockholms län och naturvårdsverkets ställningstagande till frågan om frilevande vildsvin i landet

Remissinstanserna

Efter remiss från jordbruksdepartementet har yttrande över rapporten avgetts av:

Riksåklagaren, rikspolisstyrelsen, statens trafiksäkerhetsverk, lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, domänverket, universiteten i Stockholm, Lund och Uppsala, Sveriges lantbruksuniversitet, statens veterinärmedicinska anstalt, naturhistoriska riksmuseet, länsstyrelserna i Hallands, Kalmar, Kopparbergs, Malmöhus, Norrbottens, Skaraborgs, Stockholms, Södermanlands, Västernorrlands och Örebro län, Svenska naturskyddsföreningen, Lantbrukarnas riksförbund, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund, Föreningen Sveriges jordbruksarrendatorer, Svenska jägareförbundet, Svenska cellulos- och pappersbruksföreningen, Sveriges jordägareförbund, Trädgårdsnäringens riksförbund och Jägarnas riksförbund – Landsbygdens jägare. Yttranden över rapporten har även avgetts av Mörkö LRF avdelning.

Skogsstyrelsen har bifogat yttrande av skogsvårdsstyrelsen i Stockholms län. Lunds universitet har bifogat yttrande av biologisk-geovetenskapliga sektionsnämnden, några länsstyrelser har överlämnat yttranden av kommuner, regionala organ och andra organisationer. Lantbrukarnas riksförbund har bifogat yttranden från vissa länsförbund.

1 Frilevande vildsvinsstam i Sverige

1.1 Riksåklagaren: – – –

– – – En utredning angående den fria vildsvinsstammen i Stockholms län har nu gjorts och en rapport föreligger över undersökningen. Denna ger enligt naturvårdsverkets mening ytterligare stöd för att vi mycket väl och utan allvarligare olägenheter kan ha en fritt levande vildsvinsstam i Sverige. [Riksåklagaren] biträder denna uppfattning – – –

1.2 Rikspolisstyrelsen: – – –

Från de synpunkter rikspolisstyrelsen närmast har att beakta har styrelsen ingen erinran mot naturvårdsverkets förslag.

1.3 Trafiksäkerhetsverket: – – –

– – – Eftersom trafikolycka med vildsvin inblandat är mycket sällan förekommande i Sverige, kan några trafiksäkerhetsproblem inte anses föreligga så länge vildsvinsstammen hålls på nuvarande nivå. Från de intressen trafiksäkerhetsverket har att bevaka finns därför inget att anföra i ärendet.

1.4 Lantbruksstyrelsen: — — —

— — — vill — — — starkt ifrågasätta de av naturvårdsverket angivna motiven för att ha frilevande vildsvin i vårt land. Styrelsen vill därför avråda från detta och istället föreslå att de nu frilevande djuren så långt möjligt begränsas eller om möjligt avlivas.

1.5 Skogsstyrelsen: — — —

Från skoglig synpunkt finner — — — skogsstyrelsen att, med nuvarande kunskapsunderlag, en frilevande vildsvinsstam kan accepteras i landet. Stammen bör dock aktivt regleras och tillåtas öka endast i långsam takt så att ev effekter av vildsvinen kan utläsas. Resurser för att följa upp stammens utveckling bör därför avsättas.

— — —

1.6 Domänverket: I slutrapporten framhåller naturvårdsverket att erfarenheterna som gjorts inom undersökningsområdet Tullgarn-Mörkö under försöksperioden ger fullt stöd för att frilevande vildsvin skall accepteras i landet. Domänverket delar inte denna grunduppfattning. Domänverkets principiella inställning är att vildsvinet som frilevande djurart inte har plats i landets fauna. — — — Dock är verket medvetet om att det rent praktiskt torde vara förenat med stora svårigheter att utrota arten. Trots stora insatser och ansträngningar från samhällets sida kommer ett antal djur ändå att finnas kvar i frilevande tillstånd. Dessutom kan förväntas att det även i framtiden kommer att ske rymningar ur vildsvinshägn.

— — —

Domänverket förutsätter att ett accepterande av frilevande vildsvin inte kommer att innebära uppmjukningar av de regler och bestämmelser som införts för viltarten vad gäller utplantering, hägnhållning och transport. Ett accepterande skall avse enbart de vildsvin som nu lever i frihet.

— — —

1.7 Stockholms universitet: — — — instämmer i verkets bedömning att vildsvinet har en naturlig hemortsrätt i Sverige, genom att det förekommit här fram till 1700-talet, då det utrotades till följd av mänskliga ingrepp. — — — Därmed anser vi även att Bernkonventionens krav på skydd för den inhemska faunan och florán, är tillämplig även på vildsvinet i Sverige.

— — —

Såsom varande ett spektakulärt och storvilt i klass med björn och älg, så har en fri vildsvinsstam ett stort attraktionsvärde, inte bara för jägare, utan även för en bredare naturintresserad allmänhet.

— — —

— — — vi både bör och kan behålla vår nuvarande frilevande vildsvinsstam, och även tillåta den att expandera geografiskt till fler lämpliga områden.

— — —

1.8 Lunds universitet, biologisk-geovetenskapliga sektionsnämnden: — — —

Vildsvinet (*Sus scrofa*) har så sent som under 1700-talet tillhört den svenska faunan. De populationer, som nu finns, härstammar från vildsvin som införts från kontinenten. Att hävda, som reservanten gör, att dessa vildsvin ingenting har att göra med den ursprungliga svenska vildsvinsstammen är vilseledande. Det väsentliga i detta fall är, att de djur som återinförts hör till samma, tidigare utrotade, djurart och utgöres av "äkta" vildsvin. Sektionsnämnden delar alltså naturvårdsverkets ställningstagande om vildsvinets "hemortsrätt" men vill till detta foga att en anpassning till

svenska naturförhållanden hos de återinförda vildsvinen kan förväntas, gällande bla biotopval och biotoputnyttjande under olika årstider. Ytterligare forskningsinsatser krävs för att få denna process klarlagd. — — —

[Universitetet] delar — — — naturvårdsverkets inställning att frilevande vildsvin bör få förekomma i Sverige.

1.9 Uppsala universitet: — — — Från principiell faunavårdssynpunkt bör vildsvinet få återetablera sig som en naturlig komponent i vår fauna. — — —

— — — övervägande skäl talar för ett positivt ställningstagande till en återetablering av frilevande vildsvin i Sverige. — — —

1.10 Sveriges lantbruksuniversitet: — — — universitetet ansluter sig till uppfattningen att vildsvinet har "hemortsrätt" i den svenska faunan. SLU har dock fortfarande rent principiellt starka betänkligheter mot att ett återförande av vildsvinet till vår fauna skall gå till på det slumpartade sätt som en etablering av bestånd med svin förrymda från vilthägn innebär. Rent praktiskt förefaller det dock tyvärr som om den idag uppkomna situationen med slumpmässigt etablerade bestånd måste betraktas som ett faktum vilket vi inte kan ändra på.

1.11 Statens veterinärmedicinska anstalt: — — — framhåller att inga erfarenheter beträffande sjukdoms- och smittspridningssituationen har framkommit i Sverige som motiverar erinran mot statens naturvårdsverks uppfattning att vi utan allvarliga olägenheter kan acceptera en frilevande vildsvinsstam i Sverige men att mycket omfattande och snabbt insatt jakt på vildsvin kan visa sig nödvändig i en annan epizootisk situation än den nu förhärskande i det fall den nu frilevande vildsvinsstammen tillåts överleva och tillväxa.

1.12 Naturhistoriska riksmuseet: — — — har inget att invända mot att en art, som i historisk tid funnits i Sverige men utrotats, återinförs från lämpligt närbeläget land. — — —

1.13 Länsstyrelsen i Hallands län: — — —

— — — anser — — — att vildsvinet har en hemortsrätt i den svenska naturen och att en kontrollerad stam kan accepteras i landet.

— — —

1.14 Länsstyrelsen i Kalmar län:

— — —

— — — avstyrker — — — att frilevande vildsvin skall tillåtas i Sverige. Det får anses tillräckligt om vildsvin får finnas i djurparker och andra zoologiska anläggningar samt inom vilthägn, så konstruerade att vildsvinen ej kan rymma. Härjämte bör föreskrifter meddelas om att vildsvin i vilthägn eller eljest i fångenskap skall märkas av ägaren, så att det framgår vem som är ägare till vildsvinen. Härigenom minskar risken för olaga utsättning i frihet av vildsvin. Kontrollen av att märkning sker av vildsvin kan utföras inom ramen för den vanliga kommunala djurtillsynen enligt djurskyddslagen.

1.15 Länsstyrelsen i Kopparbergs län: — — — målsättningen bör — — — vara att man i huvudsak bör sträva efter att hålla ett högst begränsat antal av [vildsvin].

1.16 Länsstyrelsen i Malmöhus län: — — —

— — — har i ett [tidigare] yttrande uttalat, att en frilevande vildsvinsstam skulle innebära en önskvärd berikning av den svenska viltfaunan. Länsstyrelsen har därvid ansett att en frilevande vildsvinsstam bör kunna accepteras.

Länsstyrelsen finner i den nu redovisade utredningen inga motiv att frånga sitt tidigare ställningstagande för en frilevande vildsvinsstam i Sverige. Länsstyrelsen finner det emellertid inte styrkt att vildsvinsstammens numerär kan kontrolleras genom normal jakt.

— — —

1.19 Länsstyrelsen i Stockholms län: — — —

— — — anser — — — att vildsvinet har hemortsrätt i Sveriges fauna och att samhället därför bör kunna acceptera en frilevande livskraftig vildsvinsstam inom landet även om detta medför ökad skaderisk för tex vissa jordbruksgrödor. — — —

— — —

Tjänstgörande suppleanten i länsstyrelsens styrelse i Stockholms län (Sundström) anför i särskilt uttalande:

— — — Det faktum att det för några sekel sedan funnits vildsvin i landet ger därför inte denna vildsvinsstam en självklar hemortsrätt i området. — — —

— — — För det aktuella försöksområdet i södra Stockholms län är det därför inte, — — — rekommendabelt att upprätthålla nuvarande vildsvinsstam.

1.20 Länsstyrelsen i Södermanlands län: — — — ansåg 1980 att vildsvinen inte hörde hemma i den sörmländska faunan och att stammen i varje fall inte skulle tillåtas att öka och spridas. [Länsstyrelsen vidhåller] sin principiella uppfattning.

1.22 Länsstyrelsen i Örebro län: — — —

Inom Örebro län förekommer inte frilevande vildsvin annat än i form av tillfälliga besök av enstaka djur. Länet saknar därför egna erfarenheter av dem. Trots detta ställer sig länsstyrelsen tvivlande till naturvårdsverkets bedömning när det gäller omfattningen av de olägenheter som ett accepterande av en vildsvinsstam kommer att medföra. — — — Vildsvinens höga reproduktionspotential kräver ett högt jakttryck. Svinen är skygga och svåra att jaga. Detta kan ställa jägare som saknar tradition och erfarenheter ifråga om vildsvinsjakt inför svårigheter att klara av en nödvändig avskjutning. Länsstyrelsens möjlighet att med stöd av 24§3 mom jaktlagen åstadkomma en tvångsvis jakt torde i praktiken vara liten. — — —

— — — länsstyrelsen [anser] att vildsvin inte bör förekomma i fritt tillstånd.

1.23 Svenska naturskyddsföreningen: Vildsvinet hade funnits i Sverige under mycket lång tid, när det utrotades under 1700-talet. Enligt föreningens mening har vildsvinet därför hemortsrätt i den svenska faunan. När arten nu etablerat sig på nytt, måste den få leva kvar. Föreningen delar naturvårdsverkets resonemang i dess stycken. Det är dock olyckligt att slumpen har fått avgöra var de villlevande vildsvinen nu etablerat sig. — — —

— — —

Föreningen delar de slutsatser som naturvårdsverket framför i sin rapport och tillstyrker verkets förslag.

1.24 Lantbrukarnas riksförbund: — — — Vildsvin bör i fortsättningen endast finnas inom väl kontrollerade hägn. De frilevande vildsvinsstammarna bör utrotas eller infångas för att återplaceras inom hägn.

LRF anser inte att en saklig bedömning gjorts om för- och nackdelar med en frilevande vildsvinsstam. Att vildsvin funnits i Sverige på 1700-talet är inget sakligt motiv för att tillåta en frilevande stam idag. Detta motiv ger enligt LRFs uppfattning ett ensidigt uttryck för vissa intressen i samhället och beaktar inte att helt nya förutsättningar uppstått för fauna, jordbruksproduktion, friluftsliv, viltolyckor mm. Jakt på vildsvin är av intresse endast för en begränsad grupp jägare.

— — —

— — — Förekomsten av vildsvin är inte en följd av en saklig bedömning om vildsvinen skall finnas i landet eller ej. Vildsvin är frilevande till följd av bla dåliga hägn och en bristande tillsyn härav från berörda myndigheters sida. LRF finner att bedömningen av vildsvinen skulle ha hemortsrätt saknar relevans. — — — Huruvida vildsvinen har en hemortsrätt eller ej är därför i sak ovidkommande. Istället bör enligt LRFs uppfattning behovet av en frilevande vildsvinsstam bedömas med hänsyn till nuvarande fauna och konsekvenser för samhället i övrigt.

1.25 Sveriges skogsägareföreningars riksförbund:

— — — förekomsten av en frilevande vildsvinsstam har ringa inverkan på skogsbruket — — —

Andra konsekvenser än effekten på skogsbruket bör avgöra frågan om vildsvinens framtid i det svenska landskapet.

1.26 Föreningen Sveriges jordbruksarrendatorer: — — — avstyrker förslaget om frilevande vildsvin.

— — —

1.27 Svenska jägareförbundet: — — —

Enligt Svenska jägareförbundets mening är statens naturvårdsverks slutrapport och ställningstagande välgrundad. Jägareförbundet ansluter sig till naturvårdsverkets grundsyn att vildsvinet fortsättningsvis skall accepteras som ett frilevande faunaelement i landet. Den undersökning som genomförts inom Tullgarn-Mörkö-området samt de erfarenheter som vunnits avseende skador förorsakade av och kontroll av övriga i landet etablerade vildsvinspopulationer ger enligt Svenska jägareförbundets uppfattning definitivt inte anledning till ett annat ställningstagande.

— — —

1.28 Svenska cellulos- och pappersbruksföreningen: — — —

— — — Kan — — — för bolagsskogsbrukets del stödja Naturvårdsverkets uppfattning att vildsvin bör anses ha hemortsrätt i Sverige och således få leva fritt men under fortsatt aktiv uppsikt och jaktvård. — — —

1.29 Sveriges jordägareförbund: — — — instämmer i bedömningen att frilevande vildsvin bör få finnas i Sverige.

— — —

1.30 Trädgårdsnäringens riksförbund: — — —

— — — anser — — — att — — — starka skäl talar mot en frilevande vildsvinsstam i Sverige. De främsta argumenten är de små möjligheter, som föreligger att genom jakt hålla stammen under kontroll samt de skador dessa djur åstadkommer på växande gröda.

1.31 Jägarnas riksförbund—Landsbygdens jägare:

Vid tidigare behandling av frågan om frilevande vildsvin i Sverige, har Jägarnas Riksförbund-Landsbygdens Jägare konstaterat att vildsvinet är ett intressant jaktobjekt — om inte odelat positivt — så i vart fall för vissa begränsade områden jaktligt berikande. Samtidigt har riksförbundet framhållit, som ett oavvisligt krav, att en nyetablering av vildsvin inte får ske på bekostnad av jordbrukarnas näringsutövning eller andra vitala intressen.

2 Smittrisk, skadegörelse och ersättning**2.1 Riksåklagaren: — — —**

— — — Ett godtagande av en frilevande vildsvinsstam torde på sikt leda till stammens spridning och ökning. En sådan utveckling aktualiserar frågan om en översyn av jaktlagstiftningen i syfte att däri inarbeta de särregler som kan behövas för jakten på svin. Utan att gå in på detaljerna härvid vill jag blott peka på frågan om ej vildsvin bör tas upp bland de djurarter som nämns i 16 § och 24 § i mom sista stycket jaktlagen samt 14 § första stycket jaktstadgan — — —. I sammanhanget bör även frågan om vildsvin entydigt är att betrakta som klövvilt uppmärksammas — — —

2.4 Lantbruksstyrelsen: — — —

Det är oklart hur stor betydelse förekomsten av vildsvin har på ett bekämpande av exempelvis svinpest i händelse av utbrott i landet. Sedan 1980 har svinpestsituationen avsevärt försämrats i västeuropa och risken för spridning till Sverige har ökat. Domänverkets flyginventering av vildsvin i Tullgarnområdet gav vid handen att svinen gärna utnyttjar soptippar som foderplatser — — — en iakttagelse som stärker styrelsens uppfattning att frilevande vildsvin utgör en reell smittrisk även om det är svårt att utan erfarenhet från vår egen miljö bedöma risknivån.

— — —
Frågor om vildsvinsstammens utveckling efter ett eventuellt beslut om att tillåta frilevande vildsvin behandlas inte i rapporten, ej heller har berörts vilken skadeutveckling som kan förväntas. Sådana uppgifter måste anses nödvändiga för bedömningar om utformning av skaderegleringssystem. Av naturvårdsverkets skrivelse framgår att det system för reglering av skadegörelse av älg, kronhjort och dovhjort, dvs. genom ersättning ur en fond bildad av fällavgifter, inte kan förväntas fungera. Det har därför föreslagits att viss ersättning skulle kunna utgå av statsmedel eller ur jaktvårdsfonden på samma sätt som för närvarande sker i vissa andra fall. Denna ordning måste i sin nuvarande utformning anses olämplig av flera skäl. Bl. a. är den administrativt otymplig då det är fråga om skador i någon större omfattning. Enligt lantbruksstyrelsens mening måste ett eventuellt beslut om att tillåta frilevande vildsvin föregås av att ett tillfredsställande utformat system för ersättning av grödskador utarbetas. På samma sätt bör frågor om ansvar och eventuell ersättning för sådana förebyggande åtgärder som rimligen inte kan åläggas jordbrukarna klarläggas.

2.5 Skogsstyrelsen: — — —

Enligt rapporten täcker inte ett fällavgiftssystem de skador på grödor som vildsvinen kan ge upphov till. För att kontrollera avskjutning och för att bli skapa resurser för en uppföljning av stammen krävs ändå ett sådant system. För att minska problemen bl. a. för jordbruksarrendatorer som

saknar jakträtt kan fällavgiftssystemet kompletteras med att jordens brukare får rätt att fälla vildsvin då det orsakar skada.

Prop. 1986/87:58

2.6 Domänverket: — — —

— — — anser att eventuellt accepterande av frilevande vildsvin i landet bör ske — — — [med] hänsyn till vad som sägs i gällande jaktlagstiftning, nämligen att jaktvården skall städse bedrivas under hänsynstagande till bla jordbrukets intressen. I uppföljningsarbetet bör även ingå utveckling av åtgärder till skydd mot de skador vildsvinen åsamkar jordbruket.

Domänverket stöder naturvårdsverkets förslag att skadegörelse som frilevande vildsvin förorsakar på gröda eller på trädgårdsodling skall ersättas enligt 17 § första stycket i förordningen om ersättning vid vissa viltskador m. m. (SFS 1980:400). Bidrag bör även kunna lämnas till åtgärder för att förebygga sådana skador.

— — —

2.7 Stockholms universitet: — — —

— — — kan inte heller — — — finna att vildsvinet medför så stora ekonomiska eller andra olägenheter, att det skulle omöjliggöra dess förekomst i svenska marker. Det framgår klart av Kristianssons rapport att problemen för jordbruket är överkomliga vid en måttlig täthet av vildsvin, och framgår även att det är fullt möjligt att via jakt hålla svinen på en sådan täthetsnivå.

2.8 Lunds universitet biologisk-geovetenskapliga nämnden: — — —

Befarad skadegörelse på grödor av skilda slag är nära relaterad till tätheten av vildsvin. — — —

— — — I motsats till i delar av kontinenten sker reproduktionen i Sverige under begränsad tid av sommaren med endast en kull per år. Det är också troligt att populationen kommer att reduceras starkt vintertid och speciellt under stränga vintrar. Det bör alltså finnas goda naturliga förutsättningar att hålla vildsvinspopulationen på en nivå som bedöms godtagbar.

— — —

I fråga om reglering av ersättning vid skadegörelse delar nämnden naturvårdsverkets uppfattning att 17 § förordningen (1980:400) om ersättning vid viltskador bör tillämpas.

2.9 Uppsala universitet: — — —

Frågan blir — — — om man på goda grunder kan anta att en frilevande vildsvinsstam skulle medföra så stora ekonomiska skador på främst lantbruket att av detta skäl man bör avstå från att återinföra arten trots det principiella berättigandet. Det verkar emellertid av flera skäl högst osannolikt att en frilevande vildsvinsstam skulle vålla så betydande skadegörelse.

— — —

Gjorda utredningar beträffande den visserligen lokala men dock relativt täta vildsvinsstammen i Sörmland visar att skadegörelsen genom vildsvinen blir av mycket måttlig omfattning och dessutom kan ytterligare reduceras genom ej alltför kostsamma skyddsåtgärder.

— — —

2.10 Sveriges lantbruksuniversitet: — — —

En mycket viktig fråga när det gäller vildsvinets framtid i Sverige är skadefrågan. Av föreliggande material framgår att det framför allt är skador på jordbruksmark det blir fråga om. — — — Av slutrapporten framgår — — — att skadorna i vissa fall lokalt kan vara mycket betydande. Betydan-

de insatser måste även vidtas för att skydda vissa attraktiva grödor, främst potatis. — — — För att inte — — — leda till negativa konsekvenser som kan få återverkningar inom andra områden, t.ex. fauna- och naturvård inom jordbruket, måste ett väl fungerande system för reglering av dessa skador finnas. Detta kan ske genom jakt och den avkastning den ger men måste även kunna ske på andra sätt eftersom kanske inte alla jordbrukare är intresserade av eller har möjlighet att sätta in de resurser som behövs för en välorganiserad vildsvinsjakt. Ett väl fungerande system för ekonomisk gottgörelse måste finnas i dessa fall. Det av SNV föreslagna systemet förefaller ganska begränsat.

— — — Vi kommer — — — att få ett ökat vildsvinsbestånd i framtiden. Det är därför högst angeläget att utvecklingen av vildsvinsstammen följs upp framöver både vad gäller grundläggande biologiska förhållanden och frågor som gäller jakt, skadeuppföljning och skadeförebyggande åtgärder. Genom en sådan uppföljning kan kanske problemen hållas någotsånär under kontroll.

2.11 Statens veterinärmedicinska anstalt: — — —

— — — Under den senaste 5-årsperioden har 4 döda vildsvin inkommit för undersökning.

— — — Utöver dessa fyra hela djur har organen från ca 10 djur undersökts med avseende på parasiter och övriga sjukdomar. Om det material som undersökts vid SVA kan sägas att parasitfrekvensen, liksom tecken på smittsamma sjukdomar, har varit låg. Resultatet av de begränsade undersökningar som utförts parat med erfarenheterna från undersökningen av hägnade vildsvin indikerar att hälsan hos den svenska vildsvinsstammen är god.

— — — Beträffande risken för smittspridning av pseudorabies kan framhållas att denna ej kommit att belysa under perioden då sjukdomens utbredningsområde inom landet ej till någon del sammanfallit med området för de frilevande vildsvinen. — — —

— — — Ej heller har rapporterats några andra allvarliga men för jordbruket såsom sjukdomar uppkomna hos tamsvin efter vildsvinskontakt, eller skador hos tamdjur orsakade av predation från vildsvinen.

Undersökningarna har också visat att en vildsvinspopulation i Sverige med jakt går att kontrollera. Om jakttrycket är hårt går det också att drastiskt minska stammen och troligtvis utrota svinen så gott som helt. Detta är viktigt då en framtida situation med uppdykande av en allvarlig sjukdom kan framtvinga en snabb reducering av vildsvin i Sverige.

2.12 Naturhistoriska riksmuseet:

— — — anser — — — att stammen — — — bör vara ekonomiskt självbärande i den bemärkelsen, att intäkterna från jakt eller guidade turer täcker de ersättningar som krävs pga skador på skog och gröda. Naturvårdsmedel — idag så ytterligt knappa — bör alltså inte i nämnvärd grad tas i anspråk för att upprätthålla stammen.

2.13 Länsstyrelsen i Hallands län:

— — — En väsentlig del av rapporten uppehåller sig vid vildsvinens skadegörelse och skadeförebyggande åtgärder. — — — Länsstyrelsen anser att även vildsvinets positiva effekter i den svenska naturmiljön kunde ha belysts.

Vildsvinet har — — — en betydelsefull uppgift att fylla som biologisk markberedare i ädellövskogsbruket. Bökningen som sådan har en positiv effekt på planttillslaget och är också väsentlig för reducering av skogsskadeseinsekterna.

— — —

2.14 Länsstyrelsen i Kalmar län: — — —

— — — frilevande vildsvin [har] sedan några år tillbaka förekommit i länet, koncentrerade till nästan enbart Torsås kommun. Erfarenheter av vildsvin, vildsvinsjakt och vildsvinens skadegörelse har således erhållits.

— — —

Vildsvinen har visat sig vara mycket svårjagade. Trots olika åtgärder av länsstyrelsen samt en omfattande jaktinsats av många jägare har vildsvinsstammen — — — ännu inte kunnat utrotas i länet. Som exempel på vidtagna åtgärder kan nämnas informationssammanträden, olika skrivelser mm, bidrag till anskaffande av ett antal fällor för fångst av vildsvin och utfärdande av skottpengar för fällda vildsvin.

— — —

[Länsstyrelsen hänvisar till yttrande över jakt- och viltvårdsberedningens betänkande "Vildsvin i Sverige" (SOU 1980:11) vari anfördes att] en frilevande, allmänt förekommande vildsvinsstam för länets del skulle innebära risk för betydande olägenheter i form av skador på grödor, från smittorisksynpunkt och från trafiksäkerhetssynpunkt. Mot detta skall vägas vildsvinets värde från jaktsynpunkt och från övriga synpunkter. Vid en samlad avvägning av olika synpunkter och intressen finner länsstyrelsen att de sannolika olägenheterna av en frilevande vildsvinsstam inte torde uppvägas av värdet från jaktliga och andra synpunkter.

— — —

Vildsvinen som smittbärare utgör enligt länsstyrelsens mening samma riskmoment som tidigare. Utbredningen av klassisk svinpest på den europeiska kontinenten under 1980-talet är för svenskt vidkommande oroande. Det har även enligt rapport från lantbruksstyrelsen och statens veterinärmedicinska antalt konstaterats att utöver den akuta formen av sjukdomen förekommer även en kronisk atypisk sjukdomsform med ofta milda symptom. Denna sjukdomsforms betydelse som smittreservoar i en vildsvinspopulation synes ej klarlagd. Kontakter mellan vildsvin och tamsvin är enligt länsstyrelsens erfarenheter inte ovanliga.

— — —

2.16 Länsstyrelsen i Malmöhus län: — — —

Länsstyrelsen anser det — — — rimligt att ersättning av statsmedel eller ur jaktvårdsfonden bör kunna utgå till markägare som drabbas av oskäligen kostnader för skador på gröda, i synnerhet till arrendatorer som inte genom egen jakt kan påverka vildsvinsstammens storlek. Beträffande andra skadeförebyggande åtgärder än jakt, är det länsstyrelsens uppfattning att de i utredningen föreslagna åtgärderna kan vara effektiva, men att de kan tillämpas endast lokalt och i ringa utsträckning i ett av jordbruk dominerat landskap. Det är därför oerhört väsentligt att redan tidigt bestämma det högsta antal vildsvin som kan accepteras inom ett område.

— — —

2.19 Länsstyrelsen i Stockholms län: — — —

En tätare frilevande vildsvinsstam kan innebära ökad risk för spridning av vissa smittosamma sjukdomar såsom mul- och klövsjuka, svinpest mm. Vid en ökad jakt och därmed ökad förtäring av vildsvinskött bör även

riskerna för trikinos uppmärksammas. Allt vildsvinskött är dock redan nu underkastat köttbesiktningstvang. Vilda djur kan utgöra en sjukdomsreservoar, som tillika är svårkontrollerbar, och spridning av sjukdomar, tex rabies, kan ske från de smittade områdena sydost om Östersjön via djurkroppar som flyter över havet. Spridningsrisken denna väg är enligt länsstyrelsens bedömning inte särskilt stor men den bör vara bekant och risken ökar med förefintligheten i landet av vildsvin, som är allätare.

— — —

Vildsvinsstammens skadegörelse på jordbruksgrödor har uppskattats av länsstyrelsens utsedda gode män och kontrollbesiktningsmän när lantbrukarna anmält skada. — — —

Skadebilden varierar starkt år från år beroende på sådana faktorer som grödval, grödföljd, skördetid, vidtagna skadeförebyggande åtgärder och vildsvinsstammens storlek. De ojämförligt största enskilda skadorna hänför sig till — — — oinhägnade eller bristfälligt inhägnade potatisgrödor samt oinhägnade stråsäds- och oljeväxtgrödor året efter potatisgröda när svinen på våren bokat efter i jorden kvarlämnad potatis. Sammanlagt har dock stråsäden (framför allt vete och havre) varit mest utsatta grödor, troligen beroende på att dessa grödor odlas i betydligt större omfattning än andra grödor i försöksområdet. På Mörkö odlas nästan ingen potatis och på Tullgarncsidan har potatisgrödorna dessutom varit inhägnade under senare år.

— — —

— — — I jämförelse med älgskadorna kan nämnas att 1984 var älgskadorna på gröda på södra delen av Mörkö ca 6 gånger större än vildsvinskadorna inom samma område. Länsstyrelsen saknar — — — underlag för att göra en motsvarande jämförelse mellan älg- och vildsvinsskador på fastlandsdelen inom Tullgarncområdet. Det skall dock nämnas att Mörkö har en förhållandevis mycket tätare älgstam än Tullgarn varför skillnaderna mellan älg- och vildsvinsskadorna på jordbruksgrödor torde vara mindre på fastlandet än på Mörkö-Eriksö. — — —

Några vildsvinsskador på skog har inte inrapporterats under försöksperioden, vilket heller inte var att förvänta.

— — —

— — — Vildsvinsskadorna liksom älgskadorna kan ibland vara väsentliga för det ekonomiska skördeutbytet, varför frågan om ersättningsnormer är viktig.

— — — det går att minska grödskaderiskerna genom förebyggande åtgärder som klok avskjutningspolitik och i vissa fall även genom instängsling av särskilt värdefulla grödor. Grödskaderiskerna torde ytterligare kunna minskas genom utfodring av svinen i skogsmark. — — —

— — —

— — — Enligt länsstyrelsens mening bör det vara utan betydelse när det gäller viltskadeersättning vilka djurarter som förorsakar skadan. Ersättnings- och tålighetsbestämmelserna bör vara likformiga oavsett skadegörande djurart.

Länsstyrelsen delar således naturvårdsverkets mening om att vildsvinskadorna skall medräknas i den självrisk bruksenheten skall stå för. Det är härvid av värde om det, vid ändring av viltskadeförordningen, även klargörs i vad mån skadeförebyggande åtgärder, såsom ersättning för normalt underhåll av elstängsel i form av batteribyten, färd tur och retur elstängslet och tidsersättning för gräsröjning m.m. vid stängslet skall berättiga till ersättning.

2.20 Länsstyrelsen i Södermanlands län: — — —

Till länsstyrelsen har inte inkommit uppgifter om omfattande skador på gröda. Med hänsyn härtill samt till avskjutningsresultatet bedömer länsstyrelsen att vildsvinsstammen i länet inte ökat sedan 1983.

— — —

Länsstyrelsen ansluter sig till naturvårdsverkets synpunkter i ersättningsfrågan. Ett beslut om att frilevande vildsvin skall få finnas i Sverige torde kräva besked om hur frågan om ersättning vid skadegörelse skall regleras. Den som drabbas av så stor skada att det är uppenbart skäligt att han själv skall svara för de kostnader skadan föranleder skall ha möjlighet att få ersättning av statsmedel eller ur jaktvårdsfonden.

2.22 Länsstyrelsen i Örebro län: — — —

— — — Naturvårdsverket synes t.ex. ha underskattat de svårigheter som kan uppkomma när det gäller att åstadkomma ett tillräckligt och konstant jakttryck anpassat till skadekänsligheten. — — —

2.23 Svenska naturskyddsföreningen: — — —

— — — har förståelse för att vildsvinens födosök lokalt kan orsaka lantbruket kännbara förluster. Det är viktigt att stammen hålls under kontroll och regleras med ett lämpligt jakttryck i sådana områden som är särskilt känsliga för skadegörelse. — — —

Även arrendatorer bör ha möjlighet att genom jakt skydda sina grödor. — — — I de fall — — — där jordbrukaren själv inte kan påverka situationen anser föreningen att ersättning bör utgå så att jordbrukaren hålls skadelös. — — —

2.24 Lantbrukarnas riksförbund: — — —

Omfattningen av skadegörelse bör enligt LRFs uppfattning inte jämföras med älgskador. Skadorna varierar alltefter slag av gröda och tillgång på föda. En enskild lantbrukare kan drabbas av svåra ekonomiska förluster som följd av det ökade skadetrycket.

— — —

— — — Förutom de traditionella skadorna i växande gröda har det dessutom förekommit åtskilliga mindre skador i trädgårdar, fritidshus som inte har beaktats. Angiven skadeomfattning som redovisas avser endast vad som under försökstiden utbetalats i ersättning.

— — —

För lantbruket kommer med all sannolikhet skadeomfattningen på grödor att väsentligt öka med omfattande ekonomiska förluster som följd. De förebyggande åtgärder som här föreslagits är elstängsel och ett ökat jakttryck. Med hänsyn till att vildsvinsskadorna drabbar alla slag av grödor innebär tex ett skydd av potatis att skadorna istället ökar på spannmålsgrödor. SNVs diskussion om förebyggande åtgärder vittnar om total oförståelse för lantbrukets villkor. Av såväl biologiska som ekonomiska skäl kan inte mer skadeokänsliga växtföljder väljas.

— — — Lantbrukets lönsamhet lämnar inga som helst möjligheter att bära ett sådant skadetryck som det här kan bli frågan om. En frilevande vildsvinsstam kan förutom direkta skador i växande grödor befaras ge störningar i svinbesättningar samt öka risken för spridning av smittsamma sjukdomar.

— — —

Full ersättning måste utgå för all skadegörelse i hela landet så länge frilevande vildsvin finns. Enligt LRFs uppfattning bör budgetmedel utgå för att ersätta skadorna. Alternativt kan medel disponeras från viltskade-

fonden men det kan av andra skäl vara olämpligt. LRF vill emellertid framhålla att om intresse finns från jägarna att ha en frilevande vildsvinsstam och samhällets bedömning är att en sådan skall tillåtas, så måste jägarna ytterst ta ansvaret för att förhindra och ersätta skador. Skyddet av grödor genom ökat jakttryck är i första hand en fråga för personer med intresse för vildsvinsjakt. Aktiva lantbrukare har i regel en arbetssituation som inte medger deltagande i vildsvinsjakt i förebyggande syfte. Ökade möjligheter för jordbruksarrendatorer att bedriva vildsvinsjakt har därför ett relativt begränsat värde.

— — — Den gällande viltskadeförordningen är otillfredsställande ur flera synpunkter. Självrisknivån vid skada i jordbruksgrödor är i allmänhet alltför hög. Älgskadorna i skogsbruket har stor omfattning och ersättning utgår endast undantagsvis. Vildsvinsskadorna tillkommer som en ytterligare belastning.

2.26 Föreningen Sveriges jordbruksarrendatorer:

— — — Jordbruksarrendatorerna är en grupp lantbrukare som blir speciellt hårt drabbade av frilevande vildsvin då han i de flesta fall inte har vare sig någon allmän jakträtt eller möjlighet till skyddsjakt. Han är därför i allmänhet helt hänvisad till jakträttsinnehavarens omdömen/intresse. En jakträttsinnehavare utan jordbrukskunskaper har naturligtvis små möjligheter att förstå jordbruksarrendatorns problem. Det är därför bäddat för konflikter.

— — —

För det fall förslaget antas ser SJA det som ett oeftergivligt krav att:

Full ersättning för alla skador utbetalas utan någon självrisk. Att alla kostnader för förebyggande av skada såväl anläggnings- drifts- och skötselkostnader ersättes av samhället. Att alla tillsyns- och administrativa kostnader som brukaren får ersätts fullt ut. Att jakträttsinnehavare kan åläggas jakt om inte jakträttsinnehavaren håller ett tillräckligt högt jakttryck.

Att arrendatorn för det fall jakträttsinnehavare inte fullgör sin skyldighet enligt ovan får rätt att själv utföra skyddsjakt eller att sätta annan i sitt ställe att utföra jakten.

Att skyddsjakt på vildsvin i likhet med vad som gäller viss jakt på rödrev och grävling m.fl. enligt Jakttidsförordningen §3 får bedrivas hela året om det behövs för att tillgodose jordbruket.

Att kommuner och andra myndigheter som i bla tätortsnära områden förbjuder jakt kan åläggas skyddsjakt med samma hårda jakttryck som Statens Naturvårdsverk anser behövs för att hålla stammen nere.

Att ränta på förfallen ersättningsfordran efter 30 dagar utgår enligt räntelagen.

2.27 Svenska jägareförbundet: — — —

Emellertid kan tämligen omfattande skada förorsakas av vildsvin inom jordbruket och trädgårdsnäringen. Att klara och rättvisande regler angående ersättning fastlägges är som framgår av flertalet länsjaktvårdsförbunds yttranden synnerligen viktigt. Vid ett fasthållande av nuvarande jaktbestämmelser innebärande jaktid under hela året men med visst skydd för förande suga är det i princip upp till den enskilde markägaren/jakträttsinnehavaren hur stor vildsvinsstam som kan accepteras. De stora problemen uppstår i fråga om jordbruksarrendatorer utan jakträtt liksom i någon mån i de fall markägaren utarrenderat sin jakt.

Ett flertal olika lösningar vad avser ersättningsfrågorna och andra frågor som har inflytande på dessa kan skisseras. — — —

Med hänsyn till frågans komplexa natur finner emellertid Svenska jägareförbundet skäl förorda att en särskild arbetsgrupp med representanter för berörda parter snarast sammankallas genom jordbruksdepartementets försorg för att ta fram ett — — — förslag till hur ersättningsfrågorna avseende vildsvinsskador rimligen bör lösas.

— — —

2.28 Svenska cellulos- och pappersbruksföreningen: — — —

Skador i jordbruksgrödor kan lokalt få sådan omfattning att avsevärd skada för den enskilde uppstår. Skador i skogsbruket har hittills varit begränsade. För skador utöver normalnivåer bör lämpligt utformade ersättningsmöjligheter finnas.

— — —

2.29 Sveriges jordägareförbund:

— — —

— — — understryker vikten av att frågan om skador på utarrenderad jordbruksmark uppmärksammas vid arrendeavtals ingående. Normalt torde dock finnas andra och lämpligare lösningar än att arrendatorn erhåller jakträtt på den utarrenderade jordbruksmarken.

2.30 Trädgårdsnäringsens riksförbund:

— — —

— — — Endast i undantagsfall har ersättning utgått på grund av viltskador inom trädgårdsodlingen. Detta har i sin tur medfört, att många viltskador ej rapporteras och myndigheterna har i många fall tyvärr bibringats den uppfattningen, att viltskadorna ej är något större problem. — — —

— — — skador [som vildsvinen förorsakar] skall inte ses isolerat utan adderas till de allvarliga skador, som idag orsakas av annat vilt. Skadeförebyggande åtgärder i form av hägnader etc skulle för den enskilde ställa sig alltför kostsamt trots möjligheter till vissa bidrag.

2.31 Jägarnas riksförbund—Landsbygdens jägare:

Även om vildsvinens skadegörelse som totalbild visar en begränsad omfattning, drabbas tveklöst många enskilda jordbrukare och trädgårdsodlare av skador och kostnader som är helt orimliga för den enskilde markinnehavaren att bära.

Innan slutgiltigt beslut om frilevande vildsvin tages, måste tre bestående garantier utställas;

- Ersättningsfrågorna till drabbade markinnehavare måste vara lösta.
- Ingen jakträttsinnehavare får fråntagas rätten att hela året fälla obegränsat antal vildsvin på sitt eget jaktområde, oberoende av jaktområdets storlek. Enda undantaget som skall få förekomma är fredning av förande suga med kultingar under vår och sommar.
- Lagstadgad rätt till skyddsjakt för hårt drabbade jordbruksarrendatorer som eljest saknar jakträtt å den mark de brukar och besitter.